

ARKEOLOGIA SUOMESSA – ARKEOLOGI I FINLAND

2009–2010

Toimittajat:
Helena Ranta ja Tanja Tenhunen

Julkaisija:
Museovirasto, PL 913, 00101 Helsinki

Käännökset suomesta ruotsiin:
Multidoc

Taitto:
Vitale Ay

Kansikuva:
Lempäälän Torisevankulman kivikautiselle
asuinpaikalle tehtyä koekuoppaa täytetään.
Kuva: Riku Mönkkönen, Museovirasto 2009.

Omslagsbild:
Man skyfflar igen en provgrop som man grävt på
en boplats från stenåldern i Torisevankulma i Lembois.
Foto: Riku Mönkkönen, Museiverket 2009.

ISSN-L 2242-5128
ISSN 2242-5128

Sisällys

Esipuhe.....	4
Förord	4
<i>Helena Taskinen</i>	
Museoviraston arkeologian osaston tutkimus- ja suojeluyksikön kenttätööt 2009–2010	5
ref. Fältarbeten vid Museiverkets arkeologiska avdelning under 2009–2010.....	17
<i>Tuija-Liisa Soininen</i>	
Monumentteja adoptoimaan Pirkanmaalla	19
ref. Adoptera monument i Birkaland.....	23
<i>Jukka Luoto ja Ilkka Pylkkö</i>	
Metallinpaljastintoimintaa Ruokolahdella 2009–2010.....	24
ref. Metalldetektorverksamhet i Ruokolax, Södra Karelen 2009–2010.....	31
<i>Marita Kykyri</i>	
Muinaisjäännösten suojelua Kotkansaarella.....	33
ref. Bevarandet av fornlämningarna på ön Kotkansaari	45
Kaivaukset 2009	46
Inventoinnit 2009	90
Kaivaukset 2010	128
Inventoinnit 2010	164

Esipuhe

Arkeologia Suomessa – Arkeologi i Finland 2009–2010 ilmestyy sarjan edellisen julkaisun mukaisesti ainoastaan sähköisenä verkkojulkaisuna. Tarjolla on tuttuun tapaan tiivistelmät kaikista Suomessa tehdyistä arkeologisista kenttätöistä – kaivauksista ja inventoinneista. Käsikirjoituksen pohjana on käytetty Museoviraston ylläpitämää Muinaisjäännösten hankerekisteriä. Kirjan toimitustyön yhteydessä on rekisterin tietoja täydennetty tutkimusraporttien pohjalta ja yhtenäistetty tiivistelmien kieliasua.

Vuonna 2009 tehtiin paljon kuntaliitoksia ja siinä yhteydessä hävisi seitsemisenkymmentä tuttua kuntanimeä. Liitoksia on tehty vuoden 2009 jälkeenkin lähes vuosittain. Tämän julkaisun kohdenimissä käytetään kenttätöiden aikaisia kuntanimiä.

Vuosina 2009–2010 muinaisjäännösten ja arkeologien tutkimuspaikkojen sijaintitiedoissa käytettiin yhtenäiskoordinaatteja. Tässä julkaisussa tutkimuspaikkojen sijainnit on ilmoitettu sekä yhtenäiskoordinaatiston

(YKJ) mukaisilla koordinaateilla (P ja I) että ETRS-TM-35FIN -koordinaatiston mukaisilla koordinaateilla (N ja E). Korkeus on ilmaistu metreinä meren pinnasta (Z).

Kirjaan sisältyy neljä artikkelia: Helena Taskisen katsaus käsittelee Museoviraston arkeologian osaston kenttätöitä vuosina 2009–2010. Marita Kykyrin artikkelissa paneudutaan Kotkansaaren muinaisjäännösten suojelun vaiheisiin 1940-luvulta tähän päivään. Kahta muuta artikkelia yhdistää yhteinen teema: maakuntamuseoiden näkökulma arkeologiseen toimintaan. Jukka Luodon ja Ilkka Pylkön artikkeli valottaa Etelä-Karjalan museon ja metallinetsinnän harrastajien yhteistyötä Ruokolahdella ja Tuija-Liisa Soininen kertoo Pirkanmaan maakuntamuseon Suomeen lanseeraamasta Adoptoi monumentti -hankkeesta.

Helsingissä 5. maaliskuuta 2015

Toimittajat

Förord

Såsom den föregående publikationen i serien kommer även Arkeologia Suomessa – Arkeologi i Finland 2009–2010 ut endast som elektronisk webbpublikation. Som bekant innehåller publikationen sammanfattningar av samtliga arkeologiska fältarbeten som utförts i Finland – av utgrävningar och inventeringar. Manusen bygger på projektregistret för fornlämningar som Museiverket upprätthåller. I samband med redigeringen av boken har vi kompletterat registeruppgifterna utifrån forskningsrapporter och harmoniserat språkdräkten i sammanfattningarna.

År 2009 genomfördes många kommunsammanslagningar vilket ledde till att ett sjuttiotal bekanta kommunnamn försvann från kartan. Även efter 2009 har det genomförts kommunsammanslagningar nästan varje år. I objektnamnen i denna publikation används de kommunnamn som var vedertagna vid tiden för fältarbetet.

Under 2009–2010 angavs fornlämningarnas och de arkeologiska undersökningsobjektens position som enhetskoordinater. I denna publikation anges undersöknings-

objektens position både som koordinater enligt enhetskoordinatsystemet (EKS) (N och Ö) och som koordinater enligt ETRS-TM35FIN-koordinatsystemet (N och E). Höjderna anges som meter över havet (Z).

Boken omfattar fyra artiklar: Helena Taskinens översikt handlar om fältarbeten vid arkeologiavdelningen vid Museiverket under 2009–2010. Marita Kykyri fördjupar sig i sin artikel i skyddet av fornlämningarna på Kotkansaari från 1940-talet fram till våra dagar. De två andra artiklarna har ett gemensamt tema: arkeologisk verksamhet ur landskapsmuseernas synvinkel. Jukka Luotos och Ilkka Pylkkös artikel kastar ljus över samarbetet mellan Södra Karelen museum och amatörmetallsökare i Ruokolahti, och Tuija-Liisa Soininen berättar om projektet Adoptera ett monument som landskapsmuseet i Birkaland har lanserat.

Helsingfors den 5 mars 2015

Redaktörerna

Museoviraston arkeologian osaston tutkimus- ja suojeluyksikön kenttätöet 2009–2010

Vuosi 2009

Museoviraston arkeologian osaston tutkimus- ja suojeluyksikkö teki kesän 2009 aikana 30 eri kohteessa kaivauksia tai koekaivauksia sekä suoritti yhdellä kohteella konekaivun valvonnan ja alueen kartoituksen. Lisäksi toteutettiin 21 inventointia.

Museoviraston koekaivausryhmät tekivät kenttätökauden aikana 12 pienialaista koekaivausta. Yleisimmin tutkimukset aiheutuivat rakentamis- tai hiekanotto-suunnitelmista. Loma-asunnon rakentamissuunnitelmien vuoksi tutkimuksia tehtiin Joensuussa entisen Enon kunnan alueella, Kuusamossa, Rautalammilla ja Tammelassa. Omakotitalon rakentamissuunnitelmat edellyttivät tutkimuksia Lempäälässä (kahdessa eri kohteessa, toisessa autotallin rakentamispaikalla) ja Varkaudessa. Pihtiputaalla tutkittiin loma-asunnolle suunnitellun vesijohtolinjauksen kohdalla. Hiekanoton vuoksi koekaivettiin Miehikkälässä ja Teuvalla. Ylistaron Troiharissa jatkettiin edellisenä kesänä aloitettuja tutkimuksia pellon laajennusalueella. Lisäksi Orivedellä valvottiin konekaivutyötä historiallisen kylätontin lähellä, kun vanhaa kylätietä parannettiin. Samalla kartoitettiin kylätontin ja sen lähistön historiallisen ajan rakenteet.

Kesän 2009 tutkimuksista viisi sijoittui Mikkeliin. Konnunsuon ja Kyyhkylän koekaivaukset sekä Tuukalan kaivaus aiheutuivat kaukolämpöputkien kaivamisesta. Lampilassa koekaivettiin Joroisten ja Lappeenrannan välisen voimajohtolinjan uusimisen vuoksi ja Visulahden Harjulassa yksityistien linjausmuutoksen takia. Vaikka Harjulan peltoalueelta on löydetty palanutta savea, rautakuonaa ja kvartsi-iskoksia, yksityistien uuden linjauksen kohdalta tavattiin vain historiallisen ajan aineistoa kuten punasavikeramiikkaa, posliinia, fajanssia ja rautaa, jotka eivät ajoitu 1900-lukua vanhemmiksi.

Museoviraston koekaivausryhmä tutki kuoppajäännöksen kesämökin rakennuspaikalta Tammelan Keskisessä. Kuva: Simo Vanhatalo, Museovirasto 2009.

Museoverkets provutgrävningsgrupp undersöker en gropplänning på byggplatsen för en sommarstuga i Keskinen i Tammela. Foto: Simo Vanhatalo, Museiverket 2009.

Mikkelin Visulahden Harjulassa tutkittiin kivikautista asuinpaikkaa ennen tieliittymän rakentamista. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto 2009.

I Harjula i Visulahti i S:t Michel undersökte man en boplat från stenåldern innan byggandet av en väganslutning påbörjades. Foto: Petro Pesonen, Museiverket 2009.

Kaukolämpöputken rakentamisalueelta Mikkelin Tuuskalasta löytyi seitsemän varhaiskeski-aikaista hautaa. Kuva: Ville-Martti Rohiola, Museovirasto 2009.

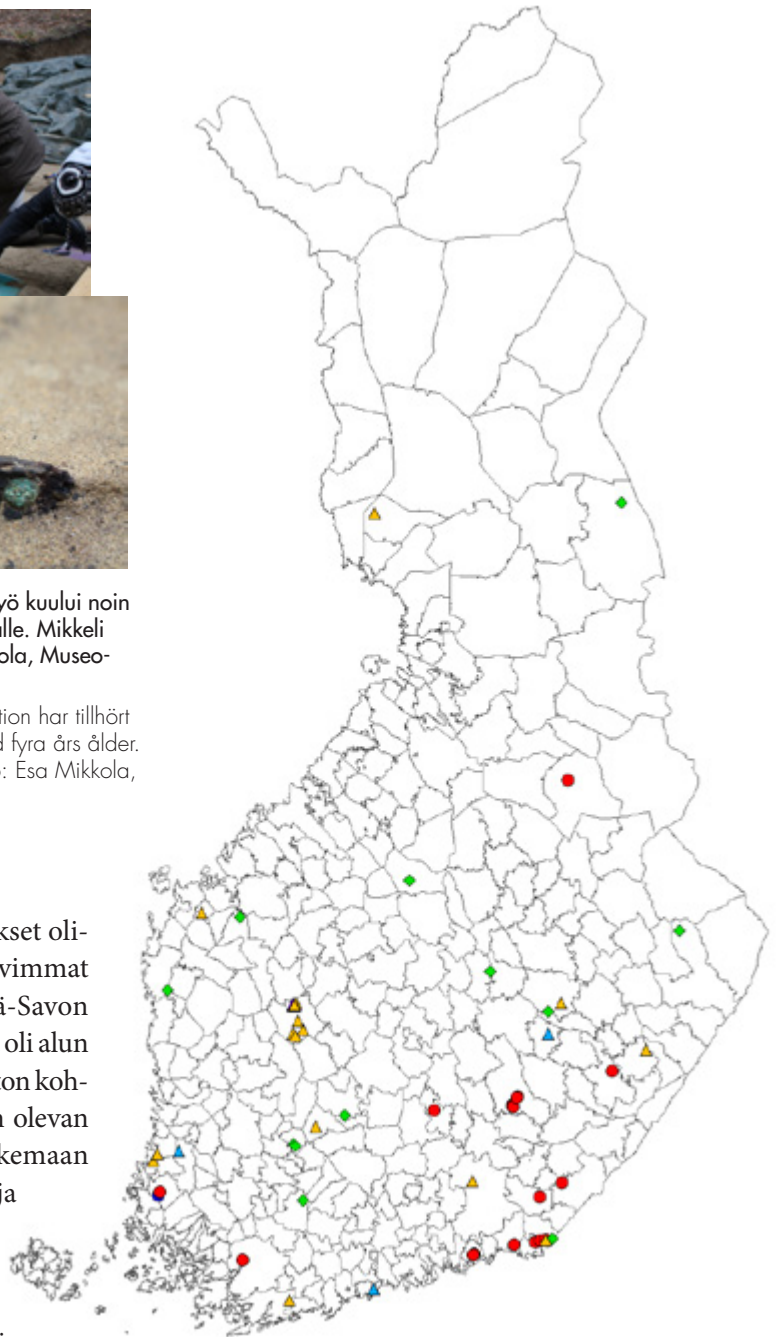
På platsen där man lägger rör för fjärrvärme i Tuuskala i S:t Michel hittades sju gravar från den tidiga medeltiden. Foto: Ville-Martti Rohiola, Museiverket 2009.

Niiteillä koristettu nahkavyö kuului noin nelivuotiaalle lapsivainajalle. Mikkelin Tuuskala. Kuva: Esa Mikkola, Museovirasto 2009.

Läderbältet med nitdekoration har tillhört ett barn som har avlidit vid fyra års ålder. Tuuskala i S:t Michel. Foto: Esa Mikkola, Museiverket 2009.

Tuuskalan kuusi viikkoa kestäneet tutkimukset olivat kesän kaivauksista kustannuksiltaan mittavimmat (119 600 euroa). Kaivaukset aiheutuivat Etelä-Savon Energia Oy:n kaukolämpöhankkeesta. Putkilinja oli alun perin suunniteltu menemään Tuuskalan kalmiston kohdalla pitkin tielinjaa, mutta koska siinä arveltiin olevan tutkimattomia hautoja, linjaus muutettiin kulkemaan vanhan kasarmikentän länsilaidan jo tutkituksi ja tuhoutuneeksi luokitellun alueen yli. Putkilinjan kohdalta ja sen välittömästä läheisyydestä löytyi yllättäen kuitenkin seitsemän ruumishautaa, joista yksi sisälsi sekä ruumishaudan että polttohautauksen. Yhtä lukuun ottamatta kaikki haudat olivat esineellisiä. Hautalöytöjen perusteella yksi haudoista kuului naisvainajalle, kaksi oli lasten hautoja ja loput neljä miesten hautoja. Yhdestä miehen haudasta löytyi pronssiheloitettu vyö ja tuluskukkaro piikiviineen. Useassa haudassa oli rautainen veitsi. Naisvainajalta tavattiin asun olkasolkina käytetyt kupurasoljet, pronssinen kehäsolkki, ketjunkannattimet sekä pronssiketjun niveliä. Hautalöydöiltään rikkain hauta kuului toiselle lapsivainajalle. Siinä hautaan oli laitettu mukaan mm. kaksi veistä, kaksi tulusrautaa, kaksi pientä pronssi-riipusta, pronssiniitein koristettu vyö sekä hiokin kiven kappale. Lapsen vasemman korvan vierestä löytyi lisäksi kolme pientä hopeakorua. Lapsivainajan vasemman silmän päälle oli asetettu pieni hopealevyn kappale.

- Muinaismuistolain 15 §:n kaivaukset / Utgrävningar enligt § 15 i lagen om fornminnen
- Museoviraston rahoittamat kaivaukset / Utgrävningar finansierade av Museiverket
- ◆ Museoviraston koekaivausryhmien kaivaukset / Utgrävningar utförda av provgrävningsgrupper vid Museiverket
- ▲ Muinaismuistolain 13 ja 15 §:n inventoinnit / Inventeringar enligt § 13 och § 15 i lagen om fornminnen
- ▲ Museoviraston rahoittamat inventoinnit / Inventeringar finansierade av Museiverket
- ▲ Muut inventoinnit / Övriga inventeringar

Museoviraston arkeologian osaston kaivaukset ja inventoinnit vuonna 2009.

Utgrävningar och inventeringar utförda av Museiverkets arkeologiska avdelning år 2009.

Tiehankkeiden vuoksi tutkittiin Kaakkois-Suomessa seitsemässä eri kohteessa. Virolahdella kolmen eri kivilautisen asuinpaikan koekaivaukset liittyivät valtatie 7 moottoritelinjaussuunnitelmiin. Karpankankaan laaja-alainen asuinpaikka olisi alustavan linjausvaihtoehdon toteutuessa edellyttänyt erittäin mittavia tutkimuksia ja kohde olisi tuhoutunut kokonaan. Koekaivausten tulosten perusteella moottoritien linjausta muutettiin. Rapamäen asuinpaikan voitiin todeta sijoittuvan valtatie 7 hankealueen ulkopuolelle. Kasettelevakankaan asuinpaikka oli tuhoutunut jo aiemmassa hiekanotossa niin laajalti, ettei tiehankkeen toteuttaminen edellyttänyt lisätutkimuksia. Sitä vastoin tiepenkkojen maisemointi vaatii lisätutkimuksia.

Haminan Tursanmetsässä ja Tupakankaalla tutkittiin yksi kiviröykkiö kokonaan ja kaksi muuta puoliksi. Kokonaan tutkitusta röykkiöstä tuli esille palanutta luuta, muttei muita löytöjä. Röykkiöt ovat ihmisen tekemiä ja mahdollisesti esihistoriallisia. Tielinjan toteuttaminen edellyttää vielä alueella lisätutkimuksia.

Luumäen Ontelan kaivaukset aiheutuivat valtatie 6 parantamisesta Taavetin ja Lappeenrannan välillä. Koekaivauksissa tuli esille löytöjä kahdelta eri rantasolta, joista alempi oli 68–69 ja ylempi 71–72 metrin korkeudella meren pinnan yläpuolella. Ylemmän rantatason alueella oli säilynyt kivilautista kulttuurikerrostusta. Mikäli asuinpaikka on ollut rantasidonainen, se ajoittune Yoldia-meren rantavaiheeseen.

Virolahden Rapamäellä selvitettiin asuinpaikan laajuutta ja säilyneisyyttä suhteessa valtatie 7 rakentamisalueeseen. Kuva: Kreetta Lesell, Museovirasto 2009.

I Rapamäki i Vederlax utredde man en boplatz omfattning och bevarandegrad i relation till byggområdet för riksväg 7. Foto: Kreetta Lesell, Museiverket 2009.

Luumäen Ontelan kivilautista asuinpaikkaa tutkittiin valtatie 6 parantamissuunnitelmien takia. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto 2009.

Boplatsen från stenåldern i Ontela i Luumäki undersöktes på grund av en planerad förbättring av riksväg 6. Foto: Petro Pesonen, Museiverket 2009.

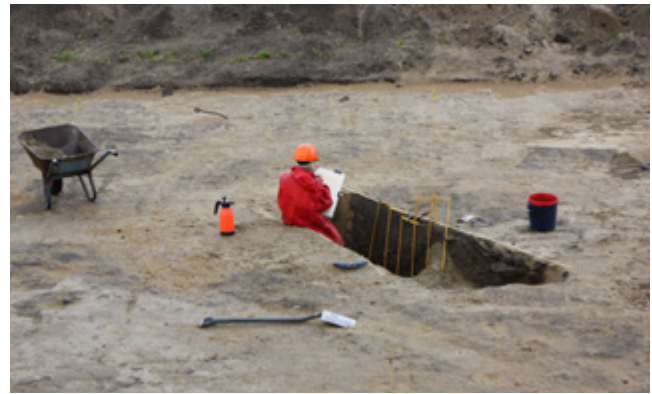
Myös Hartolassa tutkimukset aiheutuivat tiehankkeesta. Valtatien 4 parantamisen hankealueella Uusi-Ruskeassa kaivettiin paikalle tulevan kiertotien ja kevyen liikenteen väylän alueella. Tutkimusalueelta tuli esille yli 40 rakennetta, tulisijoja, jätekuoppia, riihen kiukaita ja mahdollinen kellari. Löydöt olivat keramiikkaa, luuta, liitupiippuja, rautaesineitä ja rahoja. Tutkitut rakenteet ja löydöt ajoittuvat yhtä sulanutta lasimassahelmeä ja yhtä mahdollisesti rautakaudelle ajoittuvaa saviastian palaa lukuun ottamatta 1700-luvulle.

Salon Halikon Kirkkomäellä jatkettiin vuonna 2008 aloitettuja tutkimuksia. Kirkkotallien rakentamipaikan kohdalla tehtyjen tutkimusten yhteydessä oli havaittu, että uudelle hautausmaalle vievän huoltotien reunassa oli mm. yksi palokuoppahauta, kaksi liettä sekä likamaata. Kesän kaivauksissa huoltotien pohjoisreunalta löytyi useita rivissä olevia ruumishautakuoppia, joista ehdittiin tutkia vain kaksi. Toinen niistä oli löydötön ja toisesta tuli esille viikinkiaikaan ajoittuva hopearaha sekä rautainen veitsi. Tutkimusrahoituksen niukkuuden vuoksi esille kaivetut ruumishaudat jouduttiin peittämään.

Laitilan Rukoushuoneenmäen-Kansakoulunmäen polttokenttä- ja rökkiökalmiston tutkimukset liittyivät tuhopoltossa osittain palaneen rukoushuoneen kunnostustyöhön. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, mitä kautta vesi- ja viemärikaivannot voidaan vetää rakennukselle. Mahdollisia linjausvaihtoehtoja selvitettiin mäen pohjoisosassa pääosin jo vuosina 1886 ja 1887 tutkituilla alueilla. Vanhoilta kaivausalueilta tuli esille yllättävä paljon palanutta luuta, saviastian kappaleita, lasihelmiä ja pronssikorujen kappaleita. Löydöt ajoittuvat pääosin 700–1000-luvuille jKr.

Lappeenrannan Etu- ja Taka-Munteron kivikautisen asuinpaikan kaivaukset olivat jatkoa vuosien 2007–2008 koekaivauksille. Kesän kaivauksissa avattiin tontilla 117 kaksi tasokaivausaluetta aiempien kaivausalueiden 1 ja 2 ympärille. Alueelta 1 löydettiin vain tyyppillistä kampakeramiikkaa. Alueelta 2 löydettiin keramiikan lisäksi piitä, kvartseja, luuta ja saviesineen katkelma. Keramiikassa on ehkä edustettuna muitakin tyyplejä kuin tyyppilinen kampakeramiikka. Koekuopitusta jatkettiin ja tihennettiin sekä tutkittavalla tontilla että siitä etelään ja Munterontien lounaispuolelle. Asuinpaikka-alue jatkuu tutkitun tontin eteläpuolella.

Sotkamon Kuikkalammen kaava-alueella sijaitsevista kahdeksasta pyyntikuopasta tutkittiin puoliksi tai osittain kolme eteläisellä harjanteella ollutta kuoppaa. Lisäksi tervahaudan puolikkaasta poistettiin turpeet ja rakenne dokumentointiin. Pyyntikuopat olivat noin 1,5 metriä syviä ja rakenteettomia.

Hartolan Uusiruskealan C -kohteessa dokumentoitiin mm. 1700-luvun tunkio- tai jätekuoppa. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto 2009.

Vid objektet C i Uusiruskeala i Gustav Adolfs dokumenterades bland annat en sop- eller avfallsgrop från 1700-talet. Foto: Petro Pesonen, Museiverket 2009.

Lappeenrannan Etu- ja Taka-Munteron kivikautisella asuinpaikalla tehtiin kesällä 2009 arkeologisia kaivaustutkimuksia Lappeenrannan kaupungin suunnitteleman rakennushankkeen vuoksi. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto 2009.

På en boplat från stenåldern i Etu- och Taka-Muntero i Villmanstrand utfördes arkeologiska utgrävningsundersökningar under sommaren 2009 på grund av ett byggprojekt som Villmanstrands stad planerar. Foto: Petro Pesonen, Museiverket 2009.

Sotkamon Kuikkalammentielle dokumentoitiin yhteensä kolmen pyyntikuopan profiili. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto 2009.

Vid Kuikkalammentie i Sotkamo dokumenterades profiler för sammanlagt tre fångstgropar. Foto: Petro Pesonen, Museiverket 2009.

Laitilan Vainionmäen myöhäisrautakautisella kalmistolla jatkettiin kuudetta vuotta yleisökaivausta. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää kalmiston sisäistä rakennetta ja laajuutta sen pohjoisosassa sekä eteläreunalla. Kaivauksissa löydettiin runsaasti pääasiassa viikinkiaikaan ajoittuvia löytöjä, joiden joukossa oli ensimmäinen kalmistosta löydetty keihäänkärki. Pronssikorujen ja lasihelmien lisäksi talteen saatiin myös pahoin tulessa turmeltunut hopearahan puolikas. Kalmiston pohjoisosasta löydettiin lähinnä asuinpaikkaan viittaavaa löytöaineistoa kuten savitiivistettä ja palanutta savea, mutta rakenteellisesti myös kumpareen pohjoiskärki kuuluu kalmistoalueeseen. Lisävalaistusta kalmiston käyttöönottoajankohtaan ei onnistuttu saamaan, mutta sen rakenteesta ja laajuudesta saatiin uutta arvokasta tietoa. Kaikkiaan tutkittiin 39 neliometriä. Kaivauksille osallistuvien määrä oli rajoitettu päivittäin kymmenestä kahteenkymmeneen. Kaivauksille osallistui yhteensä viitisen kymmentä kaivajaa, joista moni oli ollut mukana yleisökaivauksilla jo aiemmin.

Savonlinnan Tynkkylänjoen alueelle on suunnitteilla suuri matkailuhanke. Moniperiodisten Kylmäniemi A- ja B-asuinpaikkojen laajuuden selvittämiseksi alueella tehtiin koekaivaukset kaavoitustyön pohjaksi. Molemmat asuinpaikat osoittautuivat arveltua laajemmiksi ja runsaslöytöisemmiksi.

Muinaisjäännösten suojelun turvaamiseksi ja varmistamiseksi merkittiin Raahen Laivakankaalla puupaaluin ja merkintänauhalla 19 muinaisjäännöstä, jotka sijaitsevat lähellä kultakaivosalueetta.

Kenttäkauden laajin inventointi tehtiin Skogens kulturarv i Kvarkenregionen -projektin puitteissa Laihialla. Hankkeen pilottivuoden rahoitus tuli Euroopan Unionin Botnia Atlantica -ohjelman ja Pohjanmaan liiton kehittämisrahoista. Useimmat Laihian alueen muinaisjäännökset sijaitsevat metsissä. Projektissa haluttiin parantaa yhteistyötä metsätalouden toimijoiden kanssa ja edistää metsissä olevien muinaisjäännösten suojelua. Siksi yhteistyötahona oli Metsäkeskus Etelä-Pohjanmaa. Tiivistä yhteistyötä tehtiin myös alueen muiden metsätalouden toimijoiden kanssa. Inventoinnissa saatiin runsaasti uutta tietoa Laihian kivikautisesta asutuksesta ja sieltä löytyi useita ennalta tuntemattomia kivikautisia asumuspainanteita. Laihian suurin muinaisjäännösryhmä on pronssikaudelta historialliselle ajalle ajoittuvat röykkiöt (1500 eKr.–1800-luku). Myöhäisemmän ihmistoiminnan merkkejä ovat tervahaudat ja viljelyhistorialliset kohteet. Inventoinnin tulosten ja historiallisten karttojen avulla on mahdollista selvittää hyvinkin yksityiskohtaisesti Laihian maankäytön historia.

Skogens kulturarv i Kvarkenregionen -projektin pilottivuoden kohdealueeksi valitun Laihian metsistä tunnetaan poikkeuksellisen runsaasti eri-ikäisiä ihmistoiminnasta kertovia muinaisjäännöksiä. Kuvan kiiveys liittyy Rajavuorenluhdat-nimiseen historiallisen ajan asuinpaikkaan. Kuva: Satu Koivisto, Museovirasto 2009.

I skogarna i Laihela, som valdes till pilotärets målområde för projektet Skogens kulturarv i Kvarkenregionen, känner man till exceptionellt många fornlämningar som berättar om mänsklig verksamhet under olika tider. Stensättningen på bilden anknyter till bopplatsen Rajavuorenluhdat från den historiska tiden. Foto: Satu Koivisto, Museiverket 2009.

Laihia Tölmä – 1700-luvun kartan mukaan metsässä on kulkenut vanha ratsutie Sarvijoenlahti Laihialle. Kuva: Sirkka-Liisa Seppälä, Museovirasto 2009.

Tölmä i Laihela – enligt en karta från 1700-talet har det gått en gammal ridväg från Sarvijoki till Laihela i skogen. Foto: Sirkka-Liisa Seppälä, Museiverket 2009.

Närpiön Pirttikylän inventointi toteutettiin Museo-
viraston ja Rannikon metsäkeskuksen yhteisrahoituk-
sella. Alueen muinaisjäännöksiä koskevat tiedot olivat
hyvin puutteellisia ja epämääräisiä. Inventoinnissa tar-
kastettiin kaikki ennestään tunnetut muinaisjäännökset,
käytiin läpi saadut vihjeet sekä etsittiin uusia kohteita.

Museoviraston budjettivaroin toteutettiin Joroisissa,
Sievissä ja Vieremällä kahden viikon pituiset inventoin-
nit. Joroisissa ja Vieremällä inventoinnit suunnattiin
kuntien harjualueille.

Joroisten keskiosissa sijaitseva harjualue valittiin in-
ventointialueeksi maankäyttöpaineiden vuoksi. Tutkit-
tavalla alueella oli entuudestaan jonkin verran muinais-
jäännöksiä, mm. runsaslöytöisyydestään tunnettu Ka-
navan kampakeraaminen asuin- ja kalmistopaikka.
Inventoinnissa rekisteröitiin ennestään tunnettujen li-
säksi 28 uutta kohdetta, joista seitsemän on kivikautisia
asuinpaikkoja, 12 historiallisen ajan tervahauta- ja hiili-
mielukohdetta, yksi kaskiraunioalue ja kahdeksan ajal-
taan ja tarkoitukseltaan tuntematonta kuoppakohdetta.
Kolmelta kivikautiselta asuinpaikalta löydettiin asumus-
paineita.

Sievin kunnan inventoinnin tarkoituksena oli var-
mistaa ja saattaa ajan tasalle aiempien inventointien ja
tarkastusten tiedot sekä määrittää kohteiden laajuudet.

Uusia kohteita tuli tietoon kahdeksan. Huomattava osa
inventointiajasta kului Sievinharjun Isokankaan kuoppa-
kohteiden tarkastuksiin. Alueelta tunnettiin ennestään
muutamia pyyntikuoppakohteita, mutta niiden laajuutta
ei ollut riittävästi selvitetty aiemmissa tutkimuksissa.
Kohteet osoittautuivat poikkeuksetta laajemmiksi kuin
oli luultu. Kaikkiaan Isokankaalta ehdittiin kartoittaa
inventoinnissa lähes 600 kuoppajäännöstä, mutta kar-
toitustyö jäi kesken.

Vieremän inventointi liittyi Pohjois-Savon vireillä
olevaan maakuntakaavaan. Kaavaan liittyviin selvityk-
siin ei ole sisällytetty arkeologisia inventointeja. Museo-
virasto toteutti Vieremän inventoinnin selvittääkseen,
kuinka hyvin maakuntakaavassa määritellyillä maa-ainek-
senottoalueilla olevat muinaisjäännökset on kartoitettu.

Inventoinnissa keskityttiin etsimään ennestään tun-
temattomia muinaisjäännöksiä maakuntakaavaan mer-
kittyjen maa-ainestenottoalueitten tuntumasta. Inven-
toinnissa löytyi kolme kivikautista asuinpaikkaa ja laaja,
yhteensä 145 kuoppajäännettä käsittävä pyyntikuoppa-
verkosto.

Kaava-alueiden inventointeja oli kahdeksan, joista
kolme eli Simossa, Pyhäjoella ja Ruotsinpyhtäällä sijoit-
tuivat Fennovoiman vaihtoehtoisille ydinvoimalan sijoitus-
paikoille.

Joroisten harjualueen inventoinnissa tarkastettiin myös ennestään tunnetut Kalman kansakoulu a–c -nimiset kivikautiset asuinpaikat. Löytö-
paikka a sijaitsee tien lähellä, b alempana pellolla. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto 2009.

Vid inventeringen av ett åsområde i Jorois granskade man även de från förut kända stenåldersboplatserna Kalman kansakoulu a–c. Fyndplatsen
a ligger i närheten av vägen, fyndplatsen b längre ned på åkern. Foto: Petro Pesonen, Museiverket 2009.

Muut kaava-alueiden inventoinnit toteutettiin Eura-joella, Kirkkonummella, Kouvolan Verlassa, Mikkelissä ja Raaseporissa. Tielinjan tai kevyen liikenteen väylän inventointeja tehtiin Haminan ja Vaalimaan välillä ja Hämeenlinnan Iittalassa. Suunniteltujen tuulivoimaloiden alueita inventoitiin Pohjanmaalla seitsemässä eri kunnassa sekä Muonion Mielmukkavaaralla. Mäntsälän ja Siuntion välillä inventoitiin maakaasuputkilinjaussuunnitelman vuoksi. Ristiinan ja Mustalammen (Ristiina, Mäntyharju-Suomenniemi) inventointi liittyi voimajohtolinjan rakentamiseen.

Vuonna 2009 arkeologisiin kenttätöihin oli käytetty yhteensä noin 986 000 euroa (ks. s. 18). Kenttätöitä oli edellisvuotta vähemmän. Kun edellisenä vuonna kaivauksia tai koekaivauksia tehtiin 39 kohteella ja

inventointeja 32, niin vuonna 2009 tutkimuskohteita oli 31 ja inventointeja 21. Kaivaukset vähenivät noin 20 % ja inventoinnit noin 35 % edellisvuodesta.

Suurin osa Museoviraston arkeologian osaston kenttätöistä oli suurten yksityisten ja yleisten maankäyttöhankkeiden vuoksi tehtyjä kaivauksista. Niiden osuus kokonaiskustannuksista oli noin 47,5 %. Kaavoituksen tai muiden maankäyttösuunnitelmien vuoksi tehtyjen inventointien osuus oli noin 11 %. Koekaivausryhmien osuus kokonaiskustannuksista oli noin 20 %, Museoviraston omien inventointien 3,1 %, Skogens kulturarvi Kvarken regionen -projektin osuus noin 16,4 % ja Laitilan Vainionmäen yleisökaivauksen kustannusosuus noin 2 % kokonaiskustannuksista.

Eurajoen Keskustan-Lapiojen osayleiskaava-alueella sijaitsee mm. pronssikautinen Pullankallio-niminen hautaröykkiö. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto 2010.

I delgeneralplaneområdet i Euraåminne centrum-Lapiojoki finns bland annat gravröset Pullankallio från bronsåldern. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket 2010.

Vuosi 2010

Museoviraston arkeologian osaston suorittamien kaivausten ja inventointien määrä romahti edellisvuodesta, sillä vuonna 2010 kaivauksiin ja inventointeihin oli käytettävissä vain 499 000 euroa eli liki puolet vähemmän kuin edellisenä vuonna (ks. s. 18). Myös tutkimusten lukumäärä lähes puoliintui, sillä kaivauksia ja koekaivauksia oli 17 (edellisenä vuonna 31) ja inventointeja 13 (edellisenä vuonna 21). Lisäksi tehtiin yhden kohteen dokumentointi ja kartoitus. Myös yksityisten maanomistajien pienialaisten hankkeiden aiheuttamien kaivausten määrä väheni.

Koekaivausryhmien toimintaan varatuilla määrärahoilla toteutettiin seitsemän koekaivauksen lisäksi Kaarinan Ravattulan Mattilan röykkiöalueen kartoitus ja dokumentointi. Rakentamisen vuoksi koekaivauksia tehtiin Kontiolahdella, Porvoossa, Ranualla ja Rautalammilla. Hiekanottosuunnitelmat aiheuttivat koekaivaukset Nousiaisissa ja jätevesijärjestelmän uusiminen Kerimäellä. Ylistaron Troiharissa jatkettiin kuukauden ajan jo vuonna 2008 aloitettuja pellon laajennuksen vuoksi tarvittuja kaivauksia kivistä asuinpaikan kohdalla.

Kaivauksia, jotka aiheutuivat suurista yksityisistä tai yleisistä työhankeista ja joiden kustannuksista vastasi muinaismuistolain 15 §:n mukaan hankkeen toteuttaja, oli yhdeksän.

Kaakkois-Suomessa tutkimuksia jatkettiin kahdella edellisen kesän valtatie 7 linjauksen koekaivauskohteella.

Pyhtään Kapulasuolla tutkittiin valtatie levähdyspaikan kohdalle jäävän kivistä asuinpaikan kohdalla. Kaivauksissa tuli esille palanutta luuta, kvartsi-iskoksia ja hiukan keramiikkaa. Kohde oli pienialainen ja se saatiin tutkittua kokonaan pois tiehankealueelta.

Myös Pyhtään Långkärrskogenin kohteella tarvittiin lisätutkimuksia, sillä se jää valtatie hoitoalueelle. Kohteen ydinalueelta tuli esille odotettua enemmän löytöjä, mm. saviastianpaloja, palanutta luuta, kvartsi- ja kivilaji-iskoksia ja kiviesineitä kuten siimanpaino, piinuolenkärki ja liuskenuolenkärki. Alueella oli nähtävissä selkeät likamaa-alueet saviastianpaloinen ja palaneine luineen. Kiviesineet ja iskokset tulivat esille laajemmalla alueella asuinpaikkaa. Selväräjaisella likamaa-alueella on saattanut sijaita myös kevytrakenteinen asumus. Kapulasuon ja Långkärrskogenin kaivausten kustannukset olivat liki puolet koko muinaismuistolain 15 §:n rahoituksella kesällä 2010 tehdyistä tutkimuksista.

Salon Halikon Kirkkomäellä jatkettiin edellisenä kesänä kesken jääneitä kaivauksia uudelle hautausmaalle

Museoviraston koekaivausryhmä selvitti Aurajoen pohjoispuolella sijaitsevan Kaarinan Ravattulan tilan metsäalueen muinaisjäännösten sijainnit, koska alueelle on suunniteltu uusi pientaloalue. Kuva: Simo Vanhatalo, Museovirasto 2010.

Museoverkets provutgrävningsgrupp utredde positionerna för fornlämningsarna i Ravattula gårds skogsområde i S:t Karins norr om Aura å, eftersom det har planerats ett nytt småhusområde i området. Foto: Simo Vanhatalo, Museiverket 2010.

Pyhtään Långkärrsskogen 1 -asuinpaikalle avatusta koelasta C löytyi vain muutama kvartsi-iskos. Likamaata tai rakenteita ei havaittu. Kuva: Kreetta Lesell, Museovirasto 2010.

I provytan C som öppnades på boplaten Långkärrsskogen 1 i Pyttis hittades bara några få kvartsavslag. Det hittades ingen smutsjord och inga konstruktioner. Foto: Kreetta Lesell, Museiverket 2010.

vievän huoltotien reunassa. Vuonna 2009 oli aivan huoltotien reunasta löydetty rivistä ruumiskuoppahautoja, jotka tuolloin oli jouduttu peittämään rahoituksen loputtua. Kesän 2010 kaivauksissa tutkittiin kaikki nämä aiemmin löydetty viisi hautaa. Kaikki haudat olivat esineellisiä, mutta ihmisluita oli säilynyt vain yhdessä haudassa. Tyypillisimpiä hauta-antimia olivat sormukset, veitset ja soljet. Yhdessä haudassa oli myös piikimäinen keihäänkärki. Kolmesta haudasta tuli esille hopearahoja, minkä perusteella hautaukset ovat ajoitettavissa 1000-luvulle, mahdollisesti aivan 1100-luvun alkuun. Tutkimusten yhteydessä varmistui myös, että

Salon Halikon Kirkkomäen haudat ajoittuvat 1000-luvulle. Kuva: Ville-Martti Rohiola, Museovirasto 2010.

Gravarna på Kirkkomäki i Halikko i Salo dateras till 1000-talet. Foto: Ville-Martti Rohiola, Museiverket 2010.

Sormukset olivat tyypillisimpiä hauta-antimia Kirkkomäen kalmistossa. Kuva: Ville-Martti Rohiola, Museovirasto 2010.

Ringar var bland de vanligaste gravgåvorna i gravfältet Kirkkomäki. Foto: Ville-Martti Rohiola, Museiverket 2010.

kalmisto jatkuu Kirkkomäen laen suuntaan. Kaivaus-
tutkimusten päätyttyä Museoviraston arkeologian osas-
ton muinaisjäännösten hoitoyksikkö kunnosti ja maise-
moi huoltotien tienleikkauksen.

Mikkelin Vuolingossa tutkittiin edellisen vuoden
kaavainventoinnissa löydetyn mahdollisen rautakauti-
sen kohteen alueella. Koekaivaus toteutettiin avaamalla
alueelle koneellisesti koeojia. Tutkitun alueen kokonais-
pinta-ala oli noin 2700 neliometriä. Yhdestä koeojasta
löydettiin 5–6 neliometrin alalta ristiinkynnön merkke-
jä, mutta ei saatu talteen mitään ajoittavia löytöjä. Säi-
lynnyt kerros sijaitsi aivan kaava-alueen reunalla ja jatkui
sen ulkopuolelle.

Kesällä 2009 suoritetussa Mikkelin Vuolingon kaava-alueen inventoinnissa löydettiin peltoalueen pintapöiminnassa merkkejä rautakautteen ja historialliseen aikaan ajoittuvasta toiminnasta. Ennen alueen rakentamista paikalla suoritettiin koekaivaus, jossa selvitettiin oletetun kiinteän muinaisjäännöksen laajuutta ja mahdollista jatkotutkimustarvetta. Koeoja peltoraunion takana. Kuva: Päivi Kankkunen, Museovirasto 2010.

Vid inventeringen av detaljplaneområdet Vuolinko i S:t Michel sommaren 2009 hittade man vid ytplockning på en åker tecken på verksamhet som dateras till järnåldern och den historiska tiden. Innan området byggdes utfördes det en provutgrävning på platsen för att ta reda på hur omfattande den förmodade fasta fornlämningen är och om den eventuellt kräver fortsatta undersökningar. Ett provdike bakom åkersruinen. Foto: Päivi Kankkunen, Museiverket 2010.

Koepistojen perusteella osa Tammelan Kankaisten kylätonttiin kuuluvaa aluetta on säilynyt pellolla Suvikujan itäpuolella, tulevan vesijohtolinjan kohdalla. Kuva: Kreetta Lesell, Museovirasto 2010.

Utifrån provstick har en del av området som ingår i en bytomt i Kankainen i Tammela bevarats på en åker öster om Suvikuja vid en kommande vattenledningslinje. Foto: Kreetta Lesell, Museiverket 2010.

Tammelan Venesillan ja Kukkuramäen kivikautisilla asuinpaikoilla ja Kankaisten keskiaikaisen kylätontin alueella tutkittiin Pyhäjärven rannalle suunnitellun vesijohto- ja viemäriinjan vuoksi. Venesillan asuinpaikka todettiin koekaivauksissa niin tuhoutuneeksi, ettei putkilinjan rakentaminen edellyttänyt sen kohdalla tarkempia tutkimuksia. Sen sijaan Kukkuramäellä ja Kankaissa toteutettiin kahden viikon pituiset jatko-kaivaukset, joiden aikana tutkittiin viemäriinjan kohdat. Kukkuramäen asuinpaikalta saatiin talteen palaneita luita ja kvartseja. Kankaisten kylätontin kohdalla löydettiin puurakenteita sekä mm. punasavikeramiikasta tehdyn kolmijalkaisen padan jalka.

Laitilan Rukoushuoneen Kansakoulunmäen poltto- ja røykkiökalmiston alueella jatkettiin edellisenä vuonna alkaneita kaivauksia viemärointinjalalla. Kuistin sisäpuolen täytemaan seulonnessa saatiin talteen runsaasti palanutta luuta, saviastian kappaleita sekä joitakin pronssikorujen katkelmia sekä kokonainen pronssi-riipus, joka ajoittuu viikinkiajalle.

Muinaismuistolain 15 §:n rahoituksella tutkittiin myös Porvoossa tarkemmin ajoittamaton kivirakenne, mahdollisesti rajakivi, sähkönsiirtolinjauksen hanke-alueelta, valvottiin maasiirtoa saastuneen maan kohdalla Mikkelin Moisison Latokallion alueella sekä valvottiin Hämeenlinnan Kaurialan uhrikiven siirto.

Laitilan Vainionmäellä järjestettiin seitsemännen kerran yleisökaivaukset. Tutkimuksissa selvitettiin rautakautisen kalmiston itäosan rakennetta. Kaivauksissa tuli esille runsaasti pronssikoruja, lasihelmiä ja saviastian paloja. Kalmiston itäosan kerrokset osoittautuivat oletettua paksummiksi ja ennakoitua runsaslöytöisemmiksi.

Porvoon Anttilassa tutkittiin Fingrid Oyj:n muuntoaseman laajennustöiden vuoksi kallion päällä olleita kivirakennelmia. Kuva: Simo Vanhatalo, Museovirasto 2010.

I Anttila i Borgå undersöktes stenkonstruktioner på en klippta på grund av en utbyggnad av Fingrid Ab:s transformatorstation. Foto: Simo Vanhatalo, Museiverket 2010.

Laitilan Vainionmäen B-kalmisto sijaitsee kumpareella Kodjalan koulun pihapiirissä. Kuva: Esa Mikkola, Museovirasto 2010.

Gravfältet B i Vainionmäki i Letala ligger på en kulle på Kodjala skolgård. Foto: Esa Mikkola, Museiverket 2010.

Tutkimuksellisesti mielenkiintoisimpana voitaneen pitää kahta nappikoristeista kaksieläimistä kupurasolkea, joita on Suomesta löydetty aiemmin vain muutama.

Kaivaukseen osallistui kuutisen kymmentä arkeologisista kenttätöistä kiinnostunutta kaivajaa, joista moni oli ollut mukana Vainionmäen yleisökaivauksilla myös aiemmin. Päivittäinen osallistujamäärä vaihteli kahdeksasta seitsemääntoista, vaikka osallistujamäärän ylärajaksi oli yritetty asettaa 10 henkilöä. Kesän kaivauksissa tutkittiin 31 neliometriä.

Muinaismuistolain 13 §:n mukaisia inventointeja oli kenttätöyökäudella yhdeksän. Viemäri- ja linjojen inventointeja tehtiin Kontiolahden Aholassa, Polvijärvellä Kirkonkylän ja Sotkuman välillä sekä Lohjalla Nummi-Pusulan ja Karjalohjan alueilla. Voimajohtolinjojen inventointeja oli Forssan ja Liedon, Riihimäen ja Hausjärven sekä Vihdin ja Siuntion väleillä. Virolahdella toteutettiin tielinjainventointi, jossa valtatie 7 rakentamiseen liittyen selvitettiin kolme eri linjausvaihtoehtoa Karpankankaan laajan kivikautisen asuinpaikan kohdalla. Inventoinnin pääpaino oli linjausvaihtoehdolla, joka kiertää Karpankankaan muinaisjäännösalueen pohjoispuolelta. Inventoinnissa ei löydetty ennestään tuntemattomia kohteita.

Närpiön Pirttikylässä jatkettiin metsäalueiden inventointia Museoviraston ja Rannikon metsäkeskuksen yhteisrahoituksella. Työn aikana tarkastettiin 22 ennestään tunnetun muinaisjäännöksen tiedot ja tarkennettiin kohteiden aluerajausta.

Museoviraston budjettivaroin jatkettiin Sievin Isokankaan ja Maansydämen alueella edellisenä vuonna aloitettua inventointia. Ennen vuoden 2010 inventointia alueelta tunnettiin lähes 600 kuoppajäännöstä. Vuoden 2010 kartoituksessa niitä löytyi vielä useita satoja lisää. Kuoppia on aiemmin pidetty pyyntikuoppina, mutta niiden suuri lukumäärä ja vaihteleva koko antoi aiheen

Källäsbackenin röykkiö on yksi Närpiön Övermarkin alueen inventoinnissa tarkastetusta 22:sta röykkiökohteesta. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto 2010.

Röset på Källäsbacken är ett av de 22 röseobjekten som granskades under inventeringen i Övermark i Närpes. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket 2010.

Sievin Maansydämen ja Isokankaan alueelta on löytenyt satoja kuoppajäänteitä, joita on pidetty pyyntikuoppina. Elokuussa 2010 tehdyt tutkimukset eivät tue tulkintaa. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto 2010.

I områdena Maansydän och Isokangas i Sievi har man hittat hundratals groplämningar som har ansetts vara fångstgropar. Undersökningarna som gjordes i augusti 2010 stöder inte denna tolkning. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket 2010.

tutkia niitä tarkemmin. 16 kuopan keskelle avattiin koe-
oja, jonka perusteella kuopan syvyyttä ja muotoa tutkittiin. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että yksikään 16 kuopasta ei ollut pyyntikuoppa. Tutkittujen kuoppien määrä on pieni kuoppien kokonaismäärään nähden, mutta se antaa kuitenkin selvän todisteen siitä, että kuoppien

alkuperäistä käyttötarkoitusta ja ikää on arvioitava uudelleen. Suullisen tiedon perusteella kuoppia on kai-
vettu ainakin sammutettaessa alueella raivonnutta metsä-
paloa 1940-luvun lopulla.

Museoviraston rahoituksella jatkettiin myös Viere-
mällä vuonna 2009 alkanutta harjualueiden inventointia,
joka liittyi Pohjois-Savon vireillä olevaan maakunta-
kaavaan. Vuoden 2009 maastotöissä inventoitiin kun-
nan etelä- ja keskiosia. Vuoden 2010 inventointi keskit-
tyi Salahmin ja Nissilän kylän alueilla oleville harjuille
sekä jonkin verran kunnan pohjoisosiin, jotka eivät ole
Muinais-Saimaan aluetta, vaan edustavat varhaisempia
Itämeren vaiheita.

Inventoinnissa löytyi yhteensä kahdeksan kohdetta,
joista neljä on kivikautisia asuinpaikkoja. Niistä saatu
löytömateriaali oli kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta.
Kolmen pyyntikuoppakohteen lisäksi havaittiin myös
yksi mahdollinen hiilimiilu.

Museoviraston budjettivaroin toteutettiin myös 30.
heinäkuuta 2010 riehuneen Asta-myrskyn Sulkavalla
muinaisjäännöskohteille aiheuttamien tuhojen selvitys
ja tarkastus. Inventoinnissa oli tavoitteena selvittää,
kuinka suuri osa Sulkavan muinaisjäännöksistä oli kär-
sinyt myrskyvaurioita, millaisia vauriot olivat ja missä
määrin ne olivat vahingoittaneet muinaisjäännöksiä.
Suojelullisena tavoitteena oli ottaa yhteyttä paikalliseen
metsänhoitoyhdistykseen ja varmistaa, että metsän-

hakkuu- ja uudistustoimenpiteet eivät aiheuta lisä-
vaurioita muinaisjäännösalueilla. Metsätuhoja kärsinei-
den muinaisjäännösalueiden maanomistajia informoi-
ttiin myös kirjeitse syksyn aikana.

Myrsky oli runnellut lähinnä Sulkavan itäosassa si-
jaitsevia kohteita. Kaakko-luodesuuntaisesti puhaltanut
myrsky eteni koko kunnan läpi ja aiheutti eniten vahin-
koa noin viisi kilometriä leveällä vyöhykkeellä. Tar-
kastetuista 95 kiinteästä muinaisjäännöksestä myrskyn

Asta-myrskyn aiheuttamia tuhoja kartoitettiin mm. Sulkavan Vilka-
harjulla Toivotuksenlahden kivikautisen asuinpaikan alueella. Kuva:
Vesa Laulumaa, Museovirasto 2010.

Skadorna till följd av stormen Asta kartlades bland annat kring en bo-
plats från stenåldern i Toivotuksenlahti i Vilkaharju i Sulkava. Foto: Vesa
Laulumaa, Museiverket 2010.

Hiilimiilu löytyi Vieremän harjualueiden inventoinnissa vuonna 2010. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto 2010.

Kolmilan hittades i samband med en inventering i åsområdena i Vieremä under 2010. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket 2010.

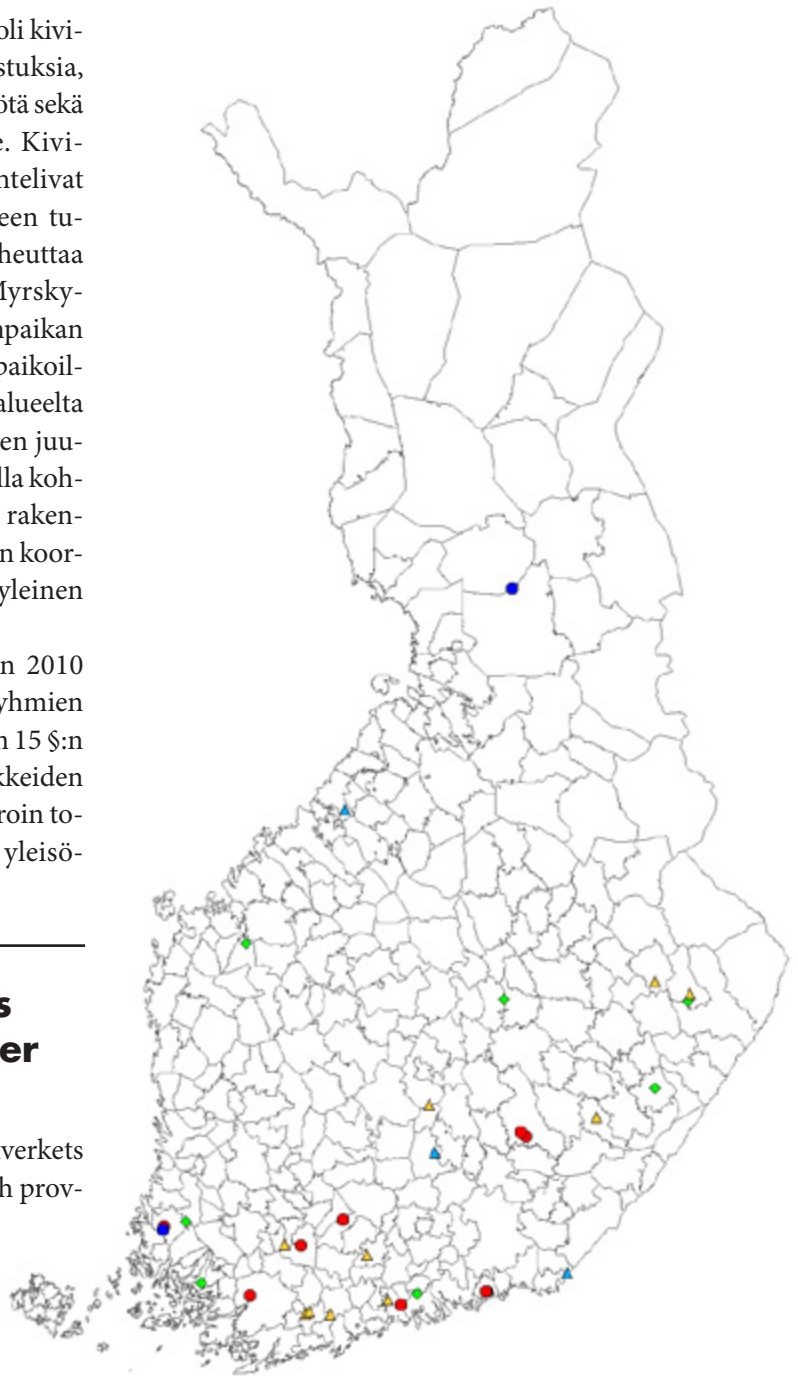
aiheuttamia vaurioita oli 32 kohteessa. Niistä 26 oli kivikautisia asuinpaikkoja ja muut puolustusvarustuksia, raudanvalmistuspaikkoja, kaski- tai viljelyröykkiötä sekä yksi historiallisen ajan kalliokaiverruskohde. Kivikautisten asuinpaikkojen kohdalla tuhot vaihtelivat muutamasta tuulenkaadosta puuston täydelliseen tuhoutumiseen. Puiden kaatuminen juurineen aiheuttaa häiriötä asuinpaikan kulttuurikerrokseen. Myrskytuhojen aiheuttama häiriö suhteutettuna asuinpaikan kokonaislaajuuteen vaihteli kivikautisilla asuinpaikoilla 1,2–2,8 %. Kivimäen kaski- ja viljelyröykkiöalueelta myrsky kaatoi lähes kaikki puut ja tuulenkaatojen juurakot olivat repineet röykkiöiden kiveyksiä. Muilla kohteilla kaatuneet puut eivät olleet vaurioittaneet rakenteita. Myrskytuhojen lisäksi kohteista tarkastettiin koordinaattitiedot ja aluerajaukset, myös kohteen yleinen kunto otettiin huomioon.

Museoviraston arkeologian osaston vuoden 2010 kenttätöiden kustannusosuuksista koekaivausryhmien kaivauksista muodostui 39 %, muinaismuistolain 15 §:n tutkimuksista 37 %, kaava- ja maankäyttöhankkeiden inventoinneista 13 %, Museoviraston budjettivaroin toteutetuista inventoinneista 7,5 % sekä Laitilan yleisökaivauksesta 3 %.

Fältarbeten vid Museiverkets arkeologiska avdelning under 2009–2010

Enheten för undersökning och skydd vid Museiverkets arkeologiska avdelning utförde utgrävningar och provutgrävningar på 30 olika objekt under sommaren 2007. Antalet utgrävningar på grund av stora privata eller allmänna arbetsprojekt, som i enlighet med 15 § i lagen om fornminnen finansierades av företagaren av projektet, uppgick till 18. De mest omfattande utgrävningarna utfördes i Tuukkala i S:t Michel (119 600 euro) där man på grund av schaktarbeten för fjärrvärme undersökte ett område som beräknas ha grävts redan på 1880-talet. På grund av vägbyggen utfördes undersökningar på sju olika objekt. Vid linjen för riksväg 7 i Vedlerlax utfördes utgrävningar på tre olika ställen och på två ställen i Fredrikshamn. På grund av förbättringen av riksväg 6 utfördes utgrävningar i Luumäki och på grund av förbättringen av riksväg 4 i Gustav Adolfs.

Antalet inventeringar uppgick till 21 varav 16 enligt 13 § i lagen om fornminnen. Tre inventeringar genomfördes med Museiverkets budgetmedel och dessutom en inventering i Pörtom i Närpes tillsammans med

- Muinaismuistolain 15 §:n kaivaukset / Utgrävningar enligt § 15 i lagen om fornminnen
- Museoviraston rahoittamat kaivaukset / Utgrävningar finansierade av Museiverket
- ◆ Museoviraston koekaivausryhmien kaivaukset / Utgrävningar utförda av provgrävningsgrupper vid Museiverket
- ▲ Muinaismuistolain 13 ja 15 §:n inventoinnit / Inventeringar enligt § 13 och § 15 i lagen om fornminnen
- ▲ Museoviraston rahoittamat inventoinnit / Inventeringar finansierade av Museiverket
- ▲ Muut inventoinnit / Övriga inventeringar

Museoviraston arkeologian osaston kaivaukset ja inventoinnit vuonna 2010.

Utgrävningar och inventeringar utförda av Museiverkets arkeologiska avdelning år 2010.

Kustens skogscentral. Den mest omfattande inventeringen utfördes i Laihela i samband med projektet Skogens kulturarv i Kvarkenregionen.

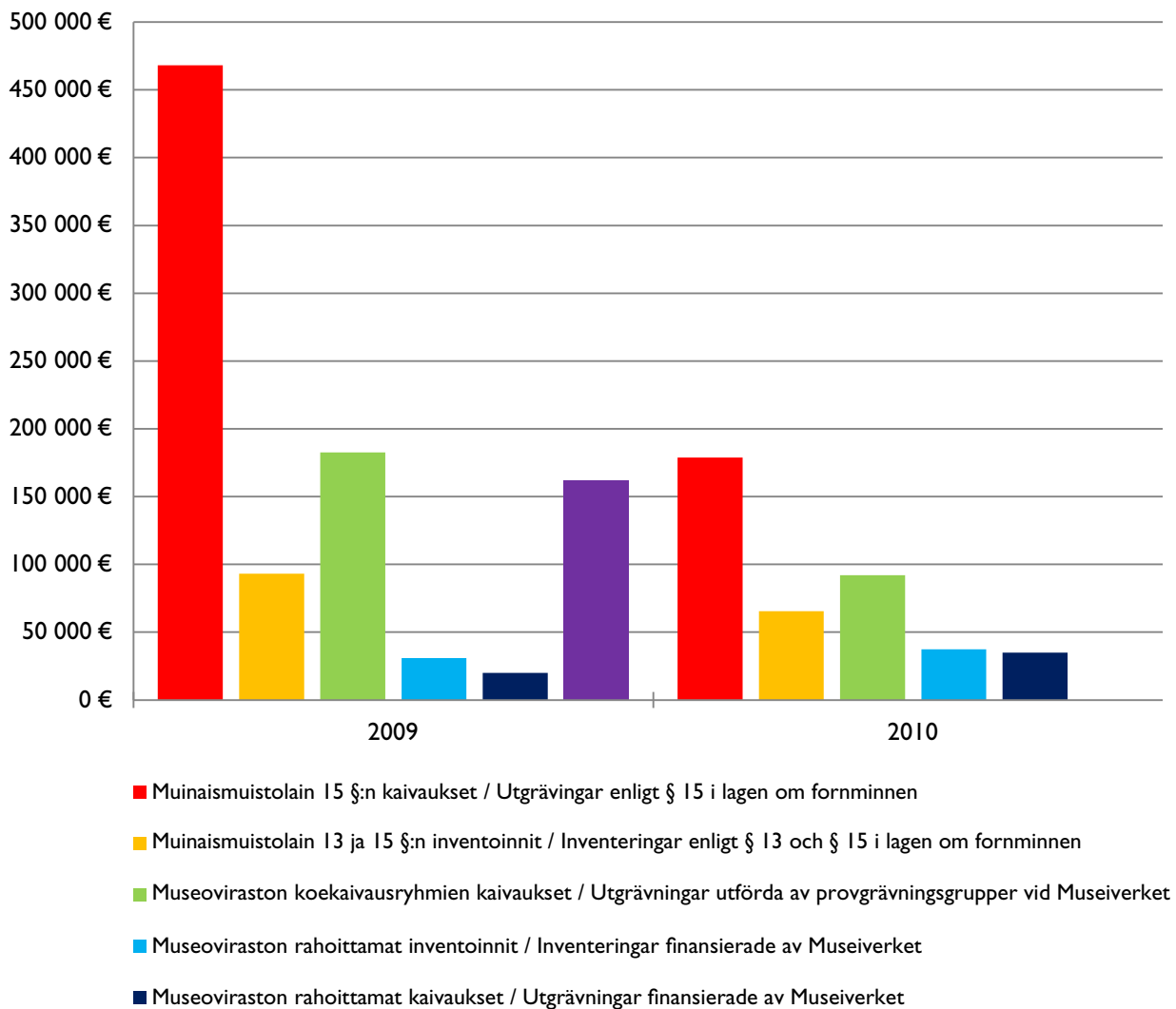
Sammanlagt stod cirka 986 000 euro till förfogande för arkeologiska undersökningar år 2009.

År 2010 utförde enheten för undersökning och skydd vid Museiverkets arkeologiska avdelning utgrävningar och provutgrävningar på 17 olika objekt. Antalet utgrävningar på grund av stora privata eller allmänna arbetsprojekt, som i enlighet med 15 § i lagen om fornminnen finansierades av företagaren av projektet, uppgick till 9. För dessa undersökningar stod cirka 179 000 euro till förfogande. På grund av vägprojekt utförde man utgrävningar vid linjen för riksväg 7 i Kapulasuo och Långkärrskogen i Pyttis. Kostnaderna för dessa två utgrävningar utgjorde nästan hälften (cirka 85 000 euro) av

kostnaderna för samtliga utgrävningar som under sommaren 2010 utfördes med hjälp av finansieringen enligt 15 § i lagen om fornminnen.

Antalet inventeringar uppgick till 13. Sex av dessa var utredningar för kraftlednings- och avloppslinjer. I Vederlax inventerade man vid den förändrade väglinjen i Karpankangas. En av inventeringarna var en arkivinventering för genbanan mellan Esbo och Salo. Med Museiverkets egna budgetmedel utfördes tre inventeringar. En av dessa var inventeringen av stormskador efter stormen Asta i Sulkava. I Pörtom i Närpes fortsatte man med en inventering som påbörjades redan under föregående år med gemensam finansiering från Kustens skogscentral och Museiverket.

Sammanlagt stod cirka 489 000 euro till förfogande för arkeologiska undersökningar år 2010.

Museoviraston arkeologian osaston käytössä olleet tutkimusvarat 2009–2010.

Medel som stått till förfogande för Museiverkets arkeologiska avdelnings fältforskningsverksamhet 2009–2010.

Monumentteja adoptoimaan Pirkanmaalla

Pirkanmaan maakuntamuseossa käynnistyi vuonna 2008 Adoptoi monumentti -toiminta. Seuraavana vuonna allekirjoitettiin jo ensimmäiset muinaisjäännösten hoitosopimukset. AM-työ lähti liikkeelle rivakasti arkeologisista kohteista, ehkä siitä syystä, että esikuva toiminnalle oli saatu Skotlannista, jossa Archaeology Scotland organisoi nimenomaan arkeologialähtöistä Adoptoi monumentti -työtä, sikäläisittäin: Adopt_a_monument. Työ on koko Skotlannin kattava toimintamuoto, jossa vapaaehtoisryhmille annetaan neuvoja ja niitä opastetaan huolehtimaan ja säilyttämään paikallista kulttuuriperintöä.

Skotlantilaisia vieraita Pirkanmaan Adoptoi monumentti -hankkeen ensimmäisellä adoptiokohteella, Tampereen Reuharinniessä. Dr. Suzie Thomas, Peter Connelly ja Tuija-Liisa Soininen. Kuva: Aino Nissinaho, Pirkanmaan maakuntamuseo.

Gäster från Skottland vid det första adoptivobjektet för projektet Adoptera ett monument i Birkaland, i Reuharinniemi i Tammerfors. Dr Suzie Thomas, Peter Connelly och Tuija-Liisa Soininen. Foto: Aino Nissinaho, Birkalands landskapsmuseum.

Toimintaan liittyy myös kohteiden saavutettavuuden parantaminen ja toive, että paikalliset ryhmät levittäisivät tietoa valitsemastaan kohteesta. Skotlannissa työ oli käynnistynyt jo 1990-luvulla. Toimintaa rahoitetaan nyttemmin viisivuosisuosittain. Nykyinen kausi päättyi 2015 ja sen jälkeen selviää, jatkuuko työ uudella viisivuotiskaudella. Skotlannista omaksuttiin Pirkanmaan maakuntamuseon käsitteistöön myös termi *community archaeology* eli yhteisöarkeologia.

Yhteisöarkeologiaa

Jo hyvissä ajoin, 2000-luvun alussa Pirkanmaan maakuntamuseo oli jakanut tekemänsä kulttuuriympäristösuojelutyön ns. kovempaan eli viranomais- ja suojeluun ja pehmeämpään, omaehtoisen suojelun edistämiseen. Näistä viimeiseksi mainittua maakuntamuseo on pitänyt tärkeämpänä ja vaikutuksiltaan kestävämpänä. Omaehtoisen suojelun edistämiseen kuuluu tiedonjakaminen, auttaminen, vuoropuhelu ja osallistaminen – ja siihen on varattava aikaa. Ajan varaaminen tarkoittaa mm. sitä, että vapaaehtoisia ja heidän motiiveitaan on kuunneltava ja heidän kanssaan on keskusteltava ja viihdyttävä, yleensä virka-ajan ulkopuolella.

Tiedekeskeisesti ajattelevan arkeologin saattaa olla aluksi vaikea sulattaa sitä, että maallikko ei edes suhtaudu arkeologiaan tieteenä kovin vakavasti. Toisaalta museolle täytyisi riittää se, että kukin arvottaa näitä kohteita omalla tavallaan, omasta kokemusmaailmastaan käsin. Jos maallikoita halutaan sitouttaa arkeologisen kulttuuriperinnön vaalimiseen, heille täytyy antaa mahdollisuus sijoittaa tuo osa-alue arkeensa heille tarpeellisella tavalla ja lisäksi vielä kertoa siitä omalla tavallaan. Edellisestä huolimatta museon täytyy tarjota yleisölle objektiivista ja tieteellistä tietoa maallikoiden hoitamisesta arkeologisesta kohteesta.

Jos yhteisöarkeologia käsitetään paikallisen arkeologisen kulttuuriperinnön vaalimiseksi, sillä on melko vähän perinteitä Suomessa. Toki maassa on ollut pitkään arkeologiharrastajajyhdistyksiä, jotka ovat mukana tutkimuksessa ja esim. tekevät retkiä. Paikallisesta näkökulmasta katsoen kovin laajamittaisesta toiminnasta ei ole kuitenkaan ollut kyse. Parikymmentä vuotta jatkunut muinaisjäännösten viranomaislähtöinen hoitotyö on popularisoitunut kohteita ja tehnyt niitä helpommin saavutettaviksi. Internetissä on yhä enemmän tietoa arkeologisista kohteista. Myös harvakseltaan järjestettävät yleisökaivaukset ovat voineet tuoda arkeologiaa lähemmäksi kansalaisen arkea. Monet valistuneet maanomistajat, erityisesti maanviljelijät ovat hoitaneet maillaan olevia kohteita,

etenkin, jos työstä on saanut jonkinlaisen korvauksen. Silti liian monen kansalaisen ensikontakti arkeologisen kohteen kanssa tapahtuu yhä, kun törmätään byrokratian jonkin maankäyttösuunnitelman yhteydessä. Esimerkiksi historiallisen ajan muinaisjäännökset lienevät tällä hetkellä nopeimmin kasvava muinaisjäännösryhmä, eikä niistä pääsääntöisesti lähetetä rauhoitusilmoituksia. Suurella osalla kansaa on muinaisjäännöksistä lisäksi yhä ns. museomielikuva. Se on mielikuva siitä, että ne ovat eksoottisia ja ”Museoviraston suojelemia” eli museoituja. Monien ihmisten on tällöin vaikea ottaa omakseen arkeologisten kohteiden vaalimista. Adoptoi monumentin kaltaisten hankkeiden tarkoituksena on kuitenkin rikkoa mielikuvia arvoluokiltaan eri kategorioihin arvotettujen kohteiden välisistä eroista (esim. valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti arvokkaat kohteet). Tärkeää on myös madaltaa raja-aitoja asiantuntijoiden ja paikallisen väestön välillä suhteessa arkeologiseen kulttuuriperintöön.

Eteneminen

Vuonna 2009 allekirjoitettiin ensimmäiset adoptointisopimukset. Sopimuksissa adoptoijat sitoutuivat muinaisjäännösten konkreettiseen hoitotyöhön ja vaalimiseen. Käytännössä se tarkoitti mm. muinaisjäännösten ympäristöjen siivoamista, vesakon poistamista ja niittämistä tehtyjen hoitosuunnitelmien mukaisesti. Hoitosuunnitelmien laatimisesta vastasi Pirkanmaan maakuntamuseo. Museovirasto tarkasti suunnitelmat. Kesti kuitenkin aikansa ennen kuin adoptoinnin toimintamalli saatiin valmiiksi. Toiminnan käynnistämistä edelsi perusteellinen valmistelutyö, koska vastaavasta ei ole aikaisempaa kokemusta. Piti tarkoin selvittää mm. adoptoinnin oikeudelliset näkökulmat. Muinaismuistolaki antaa Museovirastolle tai sen hyväksymälle toiselle osapuolelle oikeuden hoitaa muinaisjäännöksiä. Käytännössä Museoviraston näkemys on ollut, että se luovuttaa hoito-oikeuden maakuntamuseolle, joka sitten sopimuksin luovuttaa hoito-oikeutta kolmannelle osapuolelle – jääden kuitenkin vastaamaan hoidon seurauksista. Maakuntamuseo on hakenut virallisen hoitoluvan Museovirastolta. Toiminta on siis ollut kaikin puolin luvanvaraista ja edellyttänyt eri osapuolien välisiä kirjallisia sopimuksia, joissa oikeudet, vastuut ja velvollisuudet määritellään. Adoptointiprosessissa tehdään aina kaksi sopimusta: maakuntamuseon ja maanomistajan välinen sopimus sekä maakuntamuseon ja adoptoijan välinen sopimus. Näiden sopimusmallien hioamiseen ovat osallistuneet ansiokkaasti sekä Tampereen kaupungin että Museoviraston lakimiehet.

Seuraavaksi museo kartoitti sopivia muinaisjäännös-kohteita, neuvotteli maanomistajien kanssa niiden luovuttamisesta projektiin ja tiedotti adoptointia vaille olevista kohteista sitä varten perustetuilla internetsivuilla <http://adoptoimonumentti.fi/>. Kohteiden valintakriteereinä on pidetty muinaisjäännöksen ymmärrettävyyttä, kertovuutta, saavutettavuutta ja sopivuutta hoito- ja retkikohteeksi.

Hanke sai alusta lähtien runsaasti julkisuutta valtakunnalliselta tasolta lähtien. Adoptiojauhokkaita ilmaantui yksittäin ja ryhmissä osan ehdottaessa myös sopivia hoitokohteita. Tampereen Reuharinniemen adoptioijat ry sai hoitaakseen Tampereen Reuharinniemen lapinrauniot.

Kalkun omakotitaloyhdistys halusi adoptoida Tampereen Mustavuoren ensimmäisen maailmansodan aikaisesta varustuksesta osan, Suomi–Venäjä-seuran Messukylän osasto toisen osan.

Pispalan Moreeni ry innostui adoptoimaan Tampereen Pispalan pulteriaidan, joka on toiminut aikanaan Tammerkosken kartanon ja Pispalan kylän välisenä rajana. Myöhemmin se toimi Tampereen ja Pohjois-Pirkanmaan välisenä rajana. Vuonna 2013 Pispalan Moreeni pystytti sinne yhteistyössä Museoviraston kanssa myös informaatiotaulun.

Näsijärven rantakalliolla sijaitsevan Tampereen Lentävänniemen lapinraunio adoptoi lähellä sijaitseva Liehlahden koulu. Vastuutahoina toimivat opettajat. Oppilaat tekevät hoitotoimia ja koulun ”omaa” arkeologista kohdetta voidaan käyttää opetuksen tausta-aineistona monissa eri oppiaineissa. Maakuntamuseo tarjoaa koululle opetuspaketteja nimenomaan adoptiokohteen hyödyntämiseen.

Mänttä-Vilppulassa sijaitsevan Pohjaslahden Nuijaniemen lapinraunio adoptoi Pohjaslahti-Seura. Lapinrauniot ovat siis vaikuttaneet hyviltä adoptointikohteilta. Niissä ei ole yleensä kovin paljon hoidettavaa. Toisaalta on tärkeää, että AM-ryhmät seuraavat säännöllisesti niiden kuntoa.

Pälkäneen (Luopioisten) Kukkian keskiaikaisen kalkkilouhoksen on ottanut hoidettavakseen Kuohijoen kyläyhdistys ja Lempäälän Hääkiven rautakautisen polttokenttäkalmiston on adoptoinut Ryynikän omakotiyhdistys ry.

Lisäksi esim. Nuolialan koulu Pirkkalassa adoptoi koulun piha-alueella olevan mahdollisen hautaröykkiön. Tämän peruskoulun AM-toiminta ei ole vielä huomattavassa määrin aktivoitunut. Alakoulujen osalta on ongelmallista, että niillä ei ole erillistä historianopettajaa, vaan historian opetuksesta huolehtivat useat luokanopettajat. Tuleekin pohtineeksi, olisiko adoptoi

Tampereen Mustavuoren ensimmäisen maailmansodan aikainen puolustusvarustus. Kuva: Vadim Adel, Pirkanmaan maakuntamuseo.

En försvarsanläggning från första världskriget på Mustavuori i Tammerfors. Foto: Vadim Adel, Birkalands landskapsmuseum.

Pispalan Moreeni ry paljasti informaatiotaulun Pispalan Pulteriaidalla. Kuva: Miia Hinnerichsen, Pirkanmaan maakuntamuseo.

Pispalan Moreeni ry avtäckte en informationsskylt vid stengärdesgården Pispalan Pulteriaita. Foto: Miia Hinnerichsen, Birkalands landskapsmuseum.

Luopioisten kalkkikaivoksella ohjataan kulkua mahdollisimman turvallisesti. Kuva: Aino Nissinaho, Pirkanmaan maakuntamuseo.

Besök i kalkgruvan i Luopioinen guidas så tryggt som möjligt. Foto: Aino Nissinaho, Birkalands landskapsmuseum.

Ensitapaaminen Nuolialan koulun väen kanssa. Kuvassa Olli Soininen, Eveliina Salo ja Teemu Keronen. Kuva: Aino Nissinahho, Pirkanmaan maakuntamuseo.

Första mötet med representanterna för skolan i Nuoliala. På bilden Olli Soininen, Eveliina Salo och Teemu Keronen. Foto: Aino Nissinahho, Birkalands landskapsmuseum.

monumentti -toiminnassa hyvä keskittyä enemmän peruskoulun 7.–9. luokkiin ja toisen asteen oppilaitoksiin, jolloin projektin vastuuttaminen koulun sisällä on yksinkertaisempaa.

Pälkäneen vanhan kirkon suojeluyhdistys ry on hoitanut Pälkäneen rauniokirkkoa jo ennen AM-hankkeen syntymistä. Viimein vuonna 2013 sekin on liittynyt Adoptoi monumentin piiriin. Tämän yhdistyksen, kuten myös Reuharinniemen adoptoijien taustavoimissa toimii pirkanmaalaisen arkeologian harrastajien Sarsa ry:n jäsenistöä. Sarsa ry linkittyykin luontevasti adoptoijaverkostoon tarjoten erilaisia aktiviteetteja asianharrastajille.

Miksi kiinnostua muinaisjäännösten adoptoinnista?

Pirkanmaalaisilta adoptoijilta kysyttäessä hoitotyön motiiviksi on paljastunut mm. halu tulla rauhoittumaan ja rentoutumaan luonnonkauniille paikoille. Joitakin muinaiset haudat vetävät puoleensa, koska ne liittyvät elämän kiertokulkuun. Jotkut näkevät elämän kiertokulussa myös lohduttavaa jatkuvuutta. Joka tapauksessa motiivi kulttuuriympäristön vaalimiseen tuntuu löytyvän luontevimmin yksilön omista tarpeista, ei välttämättä ylevästä halusta tehdä työtä ”yhteisen kulttuuriympäristön” hyväksi. Eräiden adoptoijien mukaan luonnossa olo ja käsillä tekeminen ovat hyvää vastapainoa arjen

kiireelle ja suorituskeskeisyydelle: ”Se on yhtä terapeutista kuin rikkaruohojen kitkeminen, mutta tässä on vielä se ulottuvuus, että pääsee pois kotoa.” Museoväki on miettinyt sitä, miten jättää maallikoille tilaa ja tarjota heille mahdollisuus antaa arkeologisille paikoille omia merkityksiä, jotka eivät välttämättä ole tieteellisiä tai arkeologiasta johdettuja. Edellä kerrottu on esimerkki siitä, miten se käytännössä tapahtuu. Nähtäväksi jää, kannustaako se adoptoijia ottamaan muinaisjäännösten asiaa omaksensa pitkäjänteisesti.

Maakuntamuseo kannustaa adoptoijia hankkimaan kohteestaan lisää tietoa eikä se vastusta sitä, että ryhmät kertovat muinaisjäännöksistä omalla tavallaan omille sidosryhmilleen. Museo suhtautuu myös ilahtuneesti pienimuotoisiin, muinaisjäännösten ympärille luotuihin tapahtumiin. Kuka olisikaan parempi tapahtumajärjestäjä kuin adoptoijajayhteisö, joka pitää huolta kohteiden kunnosta?

Mitä museolta edellytetään

Museo laatii kohteille hoitosuunnitelmat tai avustaa adoptoijia niiden laatimisessa. Se ohjaa hoidon suorittamista, verkostoi adoptoijaryhmiä toisiinsa, järjestää retkiä ja tapaamisia. Verkostointia ja tiedotusta hoideaan museon ylläpitämien internetsivujen, Facebook-sivuston ja Twitterin avulla. Tätä nykyä adoptoijaryhmät voivat hakea avustusta hoitosuunnitelman laatimiseen, työkalujen hankintaan tai opastaulujen tekemiseen

Museovirastolta (rakennusten entistämisavustus ja muinaisjäännösten hoitotuki). Tämä tukee erinomaisesti kansalaisten tekemää hoitotyötä. Tukea voidaan siis myöntää paitsi maanomistajalle myös muille hoidosta kiinnostuneille kuten yhdistyksille ja myös kunnille. Tuki on tarveperustaista, eikä perustu esim. pinta-alaan. Maakuntamuseo laatii tarvittaessa informaatiotaulujen tekstejä tai auttaa niiden laatimisessa. Museo ylläpitää myös hoitotyövälinevarastoa, josta se voi tarpeen tullen lainata ryhmille erikoistyövälineitä. Tietysti museolta tarvitaan kaiken tämän suorittamiseen myös virkatyöresurssia, joka näyttäisi olevan minimissään 4–6 kuukautta vuodessa. Työ jakautuu ainakin Pirkanmaan maakuntamuseossa useille eri tutkijoille, joista yksi arkeologi ja yksi rakennustutkija ovat profiloituneet AM-vastaavaksi.

Mitä museo saa adoptoi monumentti -työstä?

Pirkanmaan maakuntamuseo ja ehkä arkeologinen perintökin on saanut AM-työstä uusia ystäviä ja kokemusta siitä, miten kulttuuriperinnön vaaliminen ja hoito on vastuutettavissa kansalaisille. Pitkällä tähtäimellä museo arvelee edistävänsä työllä kulttuurisesti kestävää kehitystä. Se, että paikallinen väestö antaa kohteille omiakin merkityksiä, merkitsee muinaisjäännösten kannalta sitä, että niiden olemassaolo koskettaa ihmisten arkielämää. Henkilökohtaistaminen lisää arkeologisen perinnön arvostusta paikallisella tasolla, mikä heijastuu vähitellen toivottavasti myös laajemmin yhteiskunnan eri kerroksiin.

Adoptoi monumentti -ryhmät valvovat kohteiden kuntoa ja siten ”mikrotasolla” kulttuuriympäristön tilaa. Mikäli vastuunotto yhdestä arkeologisesta kohteesta lisää tiedonnlakää, arkeologista kulttuuriperintöä ymmärtäviä kansalaisryhmiä liikkuu aiempaa enemmän kaikilla maakunnan muinaisjäännöskohteilla. Kulttuuriympäristön tilan seuranta kuuluu sopimusten mukaan maakuntamuseon tehtäviin, joten tässä mielessä AM-aktiivit ovat tervetullut resurssillisä kulttuuriympäristön vaalijoihin. Hoitotyön tuloksena kohteet ovat aiempaa paremmin saavutettavissa. Ryhmät ovat aikaansaaneet kohteille myös informaatiotauluja.

Jatko

Adoptoi monumentti -toiminta on suunniteltu museon arkityöhön kuuluvaksi, pysyväksi toimintamuodoksi. Työtä tehdään Tampereelta käsin ja Tampereen kaupungin

vuoteen 2017 ulottuva strategiakin, ”Yhteinen Tampere – näköalojen kaupunki” kiinnittää huomiota yhdessä tekemiseen, näkemykselliseen ja rohkeaan toimintaan sekä uudistumiseen. Eräänä tarkkailtavana kriteerinä on mm. se, että kuntalaisten ja yhteisöjen omaehtoista toimintaa mahdollisesta. Vaikka Adoptoi monumentti -työ onkin koko Pirkanmaan laajuista, Tampereen strategia tuntui sopivan hyvin viitoittamaan sen lähitulevaisuutta.

Vuosina 2013–2014 Pirkanmaan maakuntamuseo laajentaa AM-työn opetus- ja kulttuuriministeriön tuella koskemaan myös rakennusperintöä. Jos muinaisjäännösten hoidossa tärkeitä toimenpiteitä ovat olleet mm. kasvillisuuden raivaus, niitto, vesakon poisto ja roskien siivoaminen, myös rakennusperinnön hoidossa pienillä ja yksinkertaisilla hoito- ja kunnostustöillä on suuri merkitys. Esimerkiksi katon ja vesikourujen pitäminen puhtaina, kasvillisuuden raivaaminen seinustoilta, maalaus, punamultaus ja ikkunoiden kunnostus sopivat adoptoijien tehtäväksi ja rakennuksen kunnan tarkkaileminen estää mahdollisia vaurioita kehittymästä vakaviksi. Adoptoitaviksi on etsitty kohteita, jotka eivät edellytä laajoja kunnostustöitä. Kohteet saivat sijaita mielellään maisemallisesti näkyvillä paikoilla, joille voisi syntyä myös symbolista merkitystä hoitajiensa kulttuuritahdon ilmentyminä.

Adoptera monument i Birkaland

Birkalands Landskapsmuseum inledde 2008 verksamheten Adoptera Monument för att genom frivilligt arbete värda och sköta arkeologiska fornlämningar och senare också gamla byggnader. Till exempel kan föreningar och skolor adoptera en lämning eller en byggnad. Arbetet klassificeras i museet som en ”mjukt” metod för att skydda kulturarvet. Målet är att öka kulturviljan bland befolkningen. Genom att stödja kulturviljan syftar man till att konstruera en kulturellt hållbar utveckling och etablera traditioner som kan skydda kulturmiljön på lång sikt. Utmaningen i det frivilliga arbetet består till exempel av olika värden och målsättningar mellan tjänstemän och objekt. Å andra sidan kan gemensamt utarbetade vårdplaner skapa enighet. Dessutom har det varit viktigt för museets tjänstemän att lära sig lämna plats för lekmän för att ge platser sin egen betydelse. För detta projekt har man valt att söka upp historiska platser som inte kräver omfattande skyddsåtgärder. Å andra sidan är det inte illa om adopterade platser är väl synliga i landskapet. Då symboliserar de kanske också bättre den lokala kulturviljan.

Metallinpaljastintoimintaa Ruokolahdella 2009–2010

Maanharavointia Etelä-Karjalassa

Eri puolilla Suomea virinnyt metallinilmaisinharrastus juontaa juurensa Etelä-Karjalassa jo 1980–1990-luvulta. Alun perin keskityttiin lähinnä sotahistoriallisten muistojen keruuseen vain muutaman harrastajan voimin. Yrityksistä huolimatta tämän toiminnan puitteisissa ei onnistuttu löytämään juurikaan rautakautisia esineitä. Mm. Lappeenrannan Kauskilan kalmiston paikalla suoritettu haravointi ei tuonut mitään tulosta, vaikka myöhemmin tehdyt arkeologiset kaivaukset toivat päivänvaloon useita esineellisiä hautauksia. Vuosi 2009 merkitsi käänntekeväää muutosta tässä suhteessa.

Vuoden 2009 heinäkuussa antiikkiharrastuksestaan tunnetut Pertti ja Kari Hyvärinen ilmoittivat Etelä-Karjalan museon välityksellä Museovirastoon metallinpaljastinlöydöistä **Kyöstänniitystä** läheltä Ruokolahden kuntakeskusta, Rasilaa. Toissijaisten myöhäisten esineiden ohella paikalta löydettiin viikinkiaikaisen tasavartisen soljen puolikas ja nastakoristeinen soikea kupurasolki (Ailion A-tyyppi, KM 37921).

Löytösuhteista ei saatu mitään selvää. Paikka on nykyään metsää, mutta jo maastossa saattoi havaita, että löytöpaikka liittyy perinteiseen maanviljelyyn, sillä se näyttää sijaitsevan pellon tai niityn pyörtäneellä, josta maa alkaa viettää jyrkästi alaspäin. Varsinaisella löytöpaikalla näyttäisi olevan matala painanne, mutta jäännöksen rakenteen selvittäminen olisi vaatinut kaivauksia.

Tämä myönteinen kokemus sai Hyväriset jatkamaan rautakautisten kohteiden etsintää Ruokolahden ja Rautjärven alueella. Heidän rinnalleen on viime aikoina ilmaantunut joukko muitakin asian harrastajia. Lappeenrantaan on sitä paitsi perustettu asian harrastajien yhdistyksiensä, Suomen metallinetsijät Ry (puheenjohtaja Yrjö Hakkarainen).

Maakuntamuseon rooli

Hyväristen työtavaksi vakiintui systemaattinen haravointi viljelykseltä vapautuvilla peltoalueilla keväisin ja syyspuolella vuotta. Erona aikaisempiin yrityksiin verrattuna on juuri tuo vapautuneen peltoalan systemaattinen haravointi aikaisempien pistemäisten kokeiden sijasta. Työ on tehty yhteisymmärryksessä maanomistajien kanssa. Antiikin harrastajina Hyväriset ovat keränneet laajan kokoelman vanhoja rahoja ja muuta kupari-pronssi-messinki-esineistöä, joka saattaa maakuntamuseon maalöytökokoelmat niin määrän kuin laadun suhteen häpeään.

Metallidetektoritoiminta on tänä päivänä hyvin laajaa ja verkottunutta. Tiedot uusista löydöistä leviävät internetin välityksellä usein vain tunnin parin viiveellä kaikkien asiaa harrastavien tietoon. Vaikutelmaksi jää, että rautakautisesta esineistöstä on muodostunut harrastajille halutuim löytöryhmä. Toiveena on löytää juuri näin vanhaa löydöstä ja mikäli tässä onnistutaan, on ilo tiedottaa siitä koko harrastelijapiirille.

Laki edellyttää esinelöytöjen luovuttamista Museovirastolle. Etelä-Karjalassa toiminta on saanut muodon, jossa löytäjä ilmoittaa saaliistaan maakuntamuseolle. Maakuntamuseon edustaja, Jukka Luoto, on aika ajoon käynyt keräämässä löydöt ja tutustunut raportointia varten löytösuhteisiin. Työ on tehty yhteistyössä FM Ilkka Pylkön kanssa, joka tutkimushankkeen osana pyrkii pääsemään selville maakunnan metallikautisen asutuksen laajuudesta ja luonteesta. Hänen osakseen on erityisesti jäänyt löytöjen GPS-paikannus ja raportointi.

Käynneillä on pyritty varmentamaan, että kaikki riittävän vanha ja arvokkaaksi mielletty on saatu kirjattua ja liitettyä julkisiin kokoelmiin. Hyväriset itse ovat pitäneet yhteyttä Museoviraston Rahakammion Tuukka Talvion, joka on rajannut rahalöytöjen osalta sen, mikä osa löydetyistä rahoista on museoitava.

Käytännössä rahalöydöt ja esihistoriallinen korusto ovat ongelmattomia. Metallinilmaisintoiminnan seurauksena maasta löytyy kuitenkin käsittämättömän paljon esineistöä, joka on ilmiselvästi yli 100 vuotta vanhaa, mutta jonka tarkka ikä ja käyttötarkoitus jäävät usein tutkijoiltakin hämärän peittoon. Tällainen löydöstö on jäänyt asian harrastajien haltuun. Metallinilmaisinharrastajien kotisivuilta voi usein havaita, että jotain samantapaista on löydetty muualtakin. Suuri haaste olisi kuitenkin selvittää tämän suhteellisen nuorena pidetyn löydöstön ikä ja alkuperä.

Kun nämä Ruokolahden uudet löydöt sijoitetaan kartalle, käy melko selvästi ilmi, että löytöjen ja nykyisen maanviljelyksen välillä vallitsee jokin yhteys; löydöstö on peräisin laajoilta ja ilmeisesti jo vuosisatoja sitten käyttöön otetuilta pelloilta. Asiaa hämmentää tietenkin se, että metallinilmaisinharrastaminen on helpointa tehdä juuri viljelyksessä olevilla pelloilla, sillä korkea heinikko ja varpukasvillisuus vievät tehoa tutkimukselta. Detektoristi reagoi vain muutaman kymmenen sentin syvyyteen, minkä vuoksi heinikossa sen vaikutus ulottuu vain vähän maan pinnan alapuolelle.

Muinaisesineiden kokoaminen museoon ei voi olla itsetarkoitus, vaan niiden avulla olisi kyettävä hahmottelemaan rautakautista asutusta. Tämän vuoksi löytöpaikkojen raportointi on mielletty tärkeäksi osaksi tehtyä työtä. Maakuntamuseon asema paikallisena vaikuttajana on ollut edullinen, sillä sieltä on voitu melko vaivattomasti järjestää käyntejä löytäjien luona ja löytöpaikoilla. Vähäiset matkakustannukset ovat jääneet maakuntamuseon maksettaviksi, mikä ei ole ongelmatonta: Etelä-Karjalassa ei ole tehty Museoviraston kanssa sopimusta arkeologisesta toiminnasta, vaikka maakuntamuseon on tehnyt juuri löydöstön talteen ottoa, tarkastusmatkoja ja jopa muinaisjäännösinventointeja aina koko maakuntamuseojärjestelmän perustamisesta lähtien.

Yhteistyö harrastajien ja museoviranomaisten välillä on toiminut hyvin, vaikka ongelmia on syntynyt muinaisjäännösalueiden määrittelyssä. Yksittäisen esinelöydön suoja-alue on usein metallinilmaisijaharrastajan kannalta liian rajoittava. Toiminnasta jo aikaisemmin tunnetuilla muinaisjäännösalueilla ei ole tullut tietoa joitain ”rajaloukkauksia” lukuun ottamatta.

Pertti Hyvärinen tutkii vuonna 2010 Virmutjoen Alakylässä kohdetta, joka on löytynyt metallinilmaisimella. Kuva: Kari Hyvärinen.

Pertti Hyvärinen undersöker ett objekt som hittades med hjälp av en metalldetektor i Alakylä i Virmutjoki år 2010. Foto: Kari Hyvärinen

Tilanne on melko käänneinen toisella puolella valtakunnan rajaa, jossa tämä ns. musta arkeologia on saanut huolestuttavat mittasuhteet. Etelä-Karjalan museoonkin on tarjottu ostettavaksi laajaa esineistöä, jonka rinnalla monet 1800-luvun hienot löydöt kalpenevat. Joku hollantilainen antiikkikauppias on sitä paitsi saattanut ottaa yhteyttä museoon saadakseen enemmän tietoa haltuunsa joutuneen D-tyyppin soikean kupurasoljen historiasta. Solki voisi aivan hyvin olla peräisin Tuukkalasta tai Kauskilasta, mutta on varmaankin löydetty toiselta puolelta rajaa.

Suorastaan mullistavia ovat Inkerin ylängöltä miinaharavalla tehdyt kalmisto- ja aarrelöydöt, jotka ovat päätyneet Nikolai Roerichin Izvaran kartanomuseon kokoelmiin. Solkien ja roomalaisten rahojen perusteella löydöt ajoittuvat ajanlaskumme kahdelle ensimmäiselle vuosisadalle. Näin varhainen asutus on ollut tähän mennessä täällä tuntematonta. (Stasjuk.)

Asutushistorian tulkintaa Ruokolahden uusien löytöjen avulla

Nykyistä Suomen Etelä-Karjalaa ja myös Etelä-Savoa on totuttu pitämään Laatokan Karjalan rautakautisen asutuksen reuna-alueena. Timo Miettisen toteuttama, vuonna 1990 päättynyt maakunnan muinaisjäännösten inventointiprojekti ei voinut osoittaa muutamien rautakautisten irtolöytöjen lisäksi kuin viisi rautakautista kalmistoa, Ylämaan Myttylä, Lappeen Kauskila, Taipalsaaren Mammonniemi, Taipalsaaren Vammonniemi ja Rautjärven Uimola. Ne kaikki ajoittuvat rautakauden loppuun ja voidaan aivan hyvin selittää vaikutukseksi Laatokan Karjalan rautakautisesta asutuksesta.

Silmiinpistävää oli 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa kokoelmiin kertyneiden rautakautisten esineiden vähyys. Kaikkiaan koko maakunnan (maapinta-ala 5974

Ruokolahden Pätilän peltoaukeata. Historiallisia löytöjä on tullut päivänvaloon kuvan etualalta, läheltä tietä. Rautakautiset esineet ovat alueelta, joka näkyy kuvan taustalla. Kuva: Kari Hyvärinen.

Åkersslätten i Pätilä i Ruokolax. Historiska fynd har sett dagsljus nära vägen i förgrunden på bilden. Föremålen från järnåldern hittades i området som syns i bakgrunden på bilden. Foto: Kari Hyvärinen.

neliökilometriä) alueelta tunnettiin vuoteen 2009 mennessä vain 35 sellaista kohdetta, joista on löytynyt enemmän tai vähemmän varmaa rautakautista löydöstöä. Myöskään tarkennusinventoinnit Luumäellä ja Taipalsaarella eivät juuri tuoneet uutta rautakautista ainesta, vaikka jokunen löytöpaikka onkin kirjattu tälle periodille. Oikeastaan ainoa uusi kohde oli Ruokolahden Äitsaari, jossa Saimaaseen pistävässä Karoniemessä löydettiin moniperiodinen asuinpaikkakerrostuma ja kiistattomia löytöjä rautakauden lopulta. Tutkimustoiminta Äitsaarella toi päivänvaloon toisenkin kohteen (Hannikylä, Päiväranta), jota ei kuitenkaan ryhdytty tutkimaan sen tarkemmin.

Kyöstänniityn löytöä voitiin vielä tervehtiä myönteisenä yksittäistapauksena. Vuosi 2010 osoitti, että se oli vain ”jäävuoren huippu”. Käsityksen Ruokolahden rautakautisten löytöjen levinnästä saa liitekartasta s. 32. Hyväristen toiminta suuntautui jo alkuvuodesta 2010 Ruokolahden keskustan pohjoispuolella olevaan **Haloniemen** (muinaisjäännösrekisterissä nimellä Kempillä) viljelysmaisemaan. Täältä löytyi muun ohella:

- pyöreän tappikoristeisen kupurasoljen katkelma, mahdollisesti D-tyyppi,
- tasavartisen soljen puolikas,
- puhkonainen, pyöreän kulmaviivoin koristeltu riipus, viikinkiaikainen,
- puhkonainen riipus, viikinkiaikainen,
- kolme nastakoristeista soikeaa kupurasolkea, Ailion A-tyyppi,
- pyöreä puhkonainen riipus, lasimassaa ja palanutta luuta ja
- vyön koristeהלalevy. (KM 38535.)

Pertti Hyvärinen ja Jukka Luoto Haloniemen polttokalmiston paikalla. Kuva: Ilkka Pylkkö.

Pertti Hyvärinen och Jukka Luoto på platsen för ett brandgravfält i Haloniemi. Foto: Ilkka Pylkkö.

Löydöstöä tuli päivänvaloon kolmesta eri kohdasta. Lähinnä D-tyyppiä edustava pyöreä kupurasolki on mielenkiintoinen siksi, että tämä erikseen löydetty solki on katkaistu tietoisesti taltalla. Kyseessä on siis ilmeisesti uhraamismielessä maahan kätetty esine. Toisaalta toinen A-tyyppin soikea kupurasolki on ollut tullessa; siihen on tarttunut sulanutta lasimassaa (helmi), puhkonainen riipus ja palanutta luuta.

D-tyyppin pyöreä kupurasolki ja tasavartisen soljen pala Haloniemestä, KM 38535:1 ja 3. Kuva: Markku Haverinen, Museovirasto.

En rund spännbuckla av typ D och ett fragment av ett likarmat spänne från Haloniemi, NM 38535:1 och 3. Foto: Markku Haverinen, Museiverket.

Länsimaisia hopearahoja imitoivia myöhäisen viikinkiajan riipuksia Haloniemestä, KM 38535: 5, 8 ja 9. Kuva: Markku Haverinen, Museovirasto.

Hängen från den sena vikingatiden som imiterar västerländska silvermynt, från Haloniemi, NM 38535: 5, 8 och 9. Foto: Markku Haverinen, Museiverket.

Kyseessä on siis polttokalmistosta peräisin oleva esinepari. Löytöpaikka on marjapuutarhaa, jossa ei juuri voitu tehdä koekaivauksia eikä sitä pidetty oikein suotavanakaan, koska vaarana on tietenkin se, että tämä rautakautisten esineiden keruu riistäytyy käsistä. Olosuhteet paikalla ovat kuitenkin sellaiset, ettei ole ollenkaan mahdollonta, että poltto(kenttä)kalmisto on tällä paikalla.

Metallinpaljastintöitä on tehty myös Salonsaarella pienen **Kyläjärven** (muinaisjäännösrekisterissä nimellä Mikkelmäenrinne) ympäristön peltoaukealla. Koko alueella on nimenä Suurkylä, vaikkei sen nimistä kantakylää ole olemassa. Täältä tunnetaan jo vanhastaan hevosenkäsolkki (KM 17712). Koko laajan peltoaukean yli ulottunut metallinilmaisinaravointi toi päivänvaloon lukuisia esineitä (mm. KM 39129, KM 39145):

- kaksi neliönmuotoista rusettikuvioista helaa, viikinki-ristiretkiaikainen,
- soikean kupurasoljen katkelma, köynnössolki, ristiretkiaikainen,
- tasavartinen solki, viikinki- ja ristiretkiaikainen,
- tasavartinen solki, viikinki- ja ristiretkiaikainen,
- pronssispiraalista väännetyin kaularenkaan katkelma,
- yksipäinen plastillinen hevosriipus, ristiretkiaikainen ja
- lattean puhkonaisen hevosriipuksen katkelma, ristiretkiaikainen.

Esineitä on tullut päivänvaloon eri puolilla laajaa peltoaukeata ilman, että niiden joutumisesta maaperään on saatu mitään tietoa. Löydöstöön sisältyy mm. sulanutta pronssimassa, mikä voisi kertoa paikalla tapahtuneesta pronssin valannasta. Se saattaa kuitenkin olla myöhäistä tai sulanut massa voi periytyä jostain tulipalosta. Hajanainen löytökuva tuntuisi puhuvan kuitenkin muusta kuin hautalöytöjen puolesta.

Hyväriset ovat löytäneet esineistöä aivan Ruokolahden keskustassa **Pätälän hovin** mailta. Niitä on pidetty myöhäisinä, joskaan löytöjä ei ole kyetty oikein

Nastasolki ja F-typin pyöreä kupurasolki Pätälän hovin pelloilta, KM 38974:1–2. Kuva: Markku Haverinen, Museovirasto.

Ett tappornerat ovalt spanne och en rund spännbuckla av typ F från åkrarna av gården Pätälän hovi, NM 38974:1–2. Foto: Markku Haverinen, Museiverket.

Ruokolahden Kyläjärven rautakautista viljelymaisemaa. Kuva: Ilkka Pylkkö.
Odlingslandskap från järnåldern i Kyläjärvi i Ruokolax. Foto: Ilkka Pylkkö.

Pätilän hovin siirtolohkare; mahdollinen seita. Kuva: Pertti Hyvärinen.
Flyttblocket i området för Pätilän hovi; en eventuell seite. Foto: Pertti Hyvärinen.

tulkitsemaan. Vuonna 2010 Hyvärisen veljekset raportoivat kuitenkin ainakin kahdesta kiistatta rautakautisesta esineestä: F-tyyppin pyöreästä kupurasoljesta ja hyvin pienikokoisesta, tappikoristeisesta, soikeasta kupurasoljesta (KM 38974).

Löytöpaikan tarkastus ei ole tuonut esiin kalmistorostumaa, eikä mitään asuinpaikkaan viittaavaakaan.

Esineet on kuitenkin löydetty suuren siirtolohkareen luota ja tämä saa mielikuvituksen tietenkin ajattelemaan jonkinlaista seitakiveä tai ylipäänsä uhripaikkaa. Myöhemmin kohteelta on löydetty pala rautakauden keramiikkaa. Seitakivistähän on ollut viime aikoina paljon puhetta ennen muuta Juha Pentikäisen esitysten vuoksi. Arkeologien taholta on korostettu sitä, että muinaisjäänöksinä näitä kiviä voidaan käsitellä vain, jos niihin liittyy esi- tai varhaishistoriallista esineistöä tai alkuperäistä perimätietoa. Näyttää siltä, että tässä tapauksessa sellaiseen tulkintaan olisi todella mahdollisuus.

Vuosien 2009–2010 ajalle sijoittuvat myös **Virmutjoen** suunnalla tehdyt esinelöydöt (KM 39141), vaikkakin ne raportoitiin vasta seuraavana vuonna. Kyseessä on pyöreän kupurasoljen pala kohteelta, joka myöhemmin nimettiin Parrumäki 2:ksi. Läheiseltä Parrumäki 1 -kohteelta on varhaisemman aineiston ohella tarkemmin paikantamattomana peltolöytönä pala nyörikoristeista länsisuomalaisista kansainvaellus-viikinkiaikaista keramiikkaa. Virmutjoelta on myös mainittuna ajanjaksona metallinilmaisimella saatu myöhäisrautakautinen rautainen nuolenkärki (löytöjä Raija Mansikka).

Puhtaasti antikvaariselta kannalta mielenkiintoisin esine on Haloniemestä löydetty vyön koristelevy. Ilkka Pylkkö on löytänyt sille hyvät vastineet Laitilan Vainionmäeltä ja Pachasta Laatokan kaakkoispuolelta. T. J. Arne on tutkinut tätä koristelevytyyppiä ja tuntee Pachan

Pätilän hovin peltoja, taustalla rautakautisten löydösten löytöpaikka ja siirtolohkare. Kuva: Pertti Hyvärinen.
Åkrar av gården Pätilän hovi, i bakgrunden fyndplatsen för fynden från järnåldern samt ett flyttblock. Foto: Pertti Hyvärinen.

levylle vastineita Vitebskin Liustinista, Smolenskin Gnezdovosta, Vjatkan läänistä ja jopa niinkin kaukaa kuin Astrakanin läänistä. Ruotsista tällainen levy on löytynyt Öölannin Södra Kvinnebyn pitäjältä. Koko esinemuodon Arne ajoittaa vuosiin 900–1000. (Arne 1914: 151, 224.) Vuonna 1939 vastaava hela on löydetty myös Jersikan muinaislinnalta Latvian Väinäjoen varresta (Balodis 1940, Tab. XV:2. rivi, 2. vas.).

Silmiinpistävää löydöstössä on sen jakautuminen hyvin lyhyelle ajanjaksolle. Standardiajoitusten mukaan tilanne näyttää seuraavalta:

Pronssivartaista palmikoitu kaularengas	AD 800–1050
Vyön koristehela	AD 900–1000
Tasavarsisoljet	AD 950–1050
D-tyyppin pyöreä kupurasolki	AD 950–1050
F-tyyppin pyöreä kupurasolki	AD 1000–1100
Nastakoristeiset soikeat kupurasoljet	AD 900–1100
J-tyyppin soikea kupurasolki	AD 1050–1200
Ruusukeaiheiset vyönhelat	AD 1000–1200
Eläinriipus, plastillinen	AD 1170–1420
Eläinriipus, levymäinen	AD 1000–1300
Pyöreät puhkonaiset helat	AD 1000
Nuolenkärki	AD 850–1300

(Markus Hiekkasen sähköposti Ilkka Pylkölle 7.2.2011)

Alempana alkuperältään itäinen viikinkiaikainen vyönhela Ruokolahden Haloniemestä, ylempänä toistaiseksi tunnistamaton helan pala, KM 38535:10–11. Kuva: Markku Haverinen, Museovirasto.

Längst ned ett vikingatida bältesbeslag från öster, från Haloniemi i Ruokolax, högst uppe ett fragment av ett beslag som man inte ännu har kunnat identifiera, NM 38535:10–11. Foto: Markku Haverinen, Museiverket.

Lähes koko löydöstö näyttää ajoittuvan viikinkiajan loppuun. Eläinaiheiset riipukset ja neliömäiset ruusukeaiheiset helat sekä soikea kupurasolki osoittavat kuitenkin, että tätä esineistöä on syystä tai toisesta kätketty maahan vielä myöhemmin. Huomion arvoista on ennen muuta nastasolkien runsas esiintyminen, josta Ilkka Pylkkö on tehnyt viimeisimmän selvityksen. Esinemuoto on levinnyt juuri Etelä-Saimaalle ja sen lisäksi Laatokan kaakkoispuoliseen kulttuuripiiriin. Etelä-Saimaalla levinneisyysalue ulottuu aina Sydän-Hämeeseen asti. Tämä solkityyppi on tuntematon Laatokan Karjalassa. Asiaa ei voi oikein ymmärtää muuten kuin kronologian kautta. Laatokan Karjalan rautakausi tunnetaan pääosin myöhäisten ruumishautojen perusteella. On melko ilmeistä, että suuntaamalla sikäläinen tutkimus viikinkiaikaisten jäännösten etsintään ja kaivamiseen, löydettäisiin myös näitä nastakoristeisia solkia. Vaikuttaa kuitenkin oudolta, ettei sieltä ole löytynyt yhtäkään solkea sattumalta. Olisiko kuitenkin niin, että rautakautisen asutuksen painopiste olisi Saimaan Karjalassa ja Laatokan kaakkoispuolella.

Ruokolahden rautakautinen asutusyksikkö

Mielestämme nykyisen Ruokolahden keskustan ympärillä ollutta rautakautista asutusta tulisi pitää omana taloudeltaan maanviljelykseen perustuvana asutuskammiona (Siedlungskammer). Se näyttää rajautuvan omaksi metsien keskellä olevaksi saarekkeeksi. Myöhemmät metallinilmaisijaharavoinnit ovat tosin osoittaneet, että Rautjärvellä Purnujärven alueella on vastaavanlainen löytökeskittymä. Asutusalue näyttää sitä paitsi jatkuvan Saimaan suuntaan Äitsaarelle ja Taipalsaareen, josta ei ole tavattoman pitkä matka Mikkelin alueen rautakautiseen keskukseen.

Sen sijaan yhteydet länteen Salpausselkää pitkin näytävät olevan heikommat. Lappeenrannan ja Ylämaan sinänsä runsaat löydöt eivät osoita mitään erityistä samantyyppisyyttä Ruokolahden löytöjen kanssa. Yritykset löytää rautakautista asutusta myös lännempää Luumäeltä eivät ole toistaiseksi tuoneet kouriintuntuvia tuloksia. Tämä aina Hämeestä Laatokalle ulottuva rautakautisten löydösten ketju on antanut aiheen puhua Ruokolahden–Rautjärven seudusta rautakauden porttina, jonka kautta vaikutteet olisivat kulkeneet Karjalan ja Hämeen välillä. Miten oikeutettu tällaisen nimityksen käyttö on, käy ilmi tulevista löydöistä.

Tuollainen kauppateiden piirtäminen kartalle on usein pelkkää tulkintaa. Mielestämme Ruokolahden

Nastasolkia Haloniemestä, KM 38535: 4, 6 ja 7. Kuva: Markku Haverinen, Museovirasto.

Tappornerade ovala spännen från Haloniemi, NM 38535: 4, 6 och 7. Foto: Markku Haverinen, Museiverket.

löytökeskittymää tulisi tutkia asutuskokonaisuutena. Ensiarvoisen tärkeää olisi suorittaa arkeologisia (koe)kai-vauksia löytöpaikoilla. Niiden avulla voitaisiin selvittää löytöjen luonne. Ilmeisesti osa talteen otetuista löydöistä on peltouhreja, mutta osa on ilmiselvästi peräisin kiinteistä muinaisjäännöksistä.

Kaivausten toteuttamista on jarruttanut konservointikustannusten kattaminen. Syvemmillä kulttuurikerroksessa voi olla runsaastikin metallilöytöjä, joita maan pinnalta tehty haravointi ei ole tavoittanut. Olisi siis toivottavaa, että Museovirasto olisi mukana tällaisessa hankkeessa. Keskeinen ongelma koskee tuon asutuksen ilmaantumista nykyisen Ruokolahden keskustaan. Häme-alkuis-ten nimien (Hämeensaari, Hämeenniemi) perusteella voidaan aivan hyvin ajatella, että kyseessä olisi lännestä levittäytynyt talonpoikaisexpansio. Löydöstö ei ole kuitenkaan mitenkään yksiselitteisesti hämäläistä.

Keino tuon asutuskehityksen luotaamiseen olisi tietenkin siitepölyanalyysin tekeminen. Sen avulla voitaisiin varmasti nähdä, merkitseekö nyt esiin tullut löydöstö todellakin talonpoikaisasutuksen alkua alueella, vai onko kyseessä jokin talouden boomi tai yhteiskunnan rakenteen muutos, joka on johtanut siihen, että esineistöä on alettu eri puolilla kätkeä maahan ei-konkreettisista syistä.

Kirjallisuus

- Arne, T. J. 1914. *La Suede et l'Orient*, Uppsala.
 Balodis, F. 1940. *Jersika, un tai 1939, gadaā izdatiitie izrakumi*. Riga.
 Stasjuk, I. (ilman painovuotta). Inkerin ylängön tämänhetkisiä historiallis-arkeologisia tutkimusaiheita ja tulevaisuuden näkymiä, "Northern Renaissance – New Dialogue of Cultures" -projekti venäläis-suomalaiset museopäivät, Kansainvälinen konferenssi "Näkemyksiä tulevaisuuden yhteistyöhön", toim. Larisa Eleskina, Tarja Vahtokari-Sahari, Elina Lyijynen, Etelä-Karjalan museo.

Metallidetektorverksamhet i Ruokolax, Södra Karelen 2009–2010

Metallidetektorverksamhet inleddes i Södra Karelen redan i början av 1990-talet. Året 2009 markerade en vändpunkt i verksamheten när Pertti och Kari Hyvärinen hittade järnåldersmaterial (likarmat spänne, vikingatid, oval spännbuckla med tapornering) på Kyöstänniitty nära Rasila (Ruokolax kyrkby).

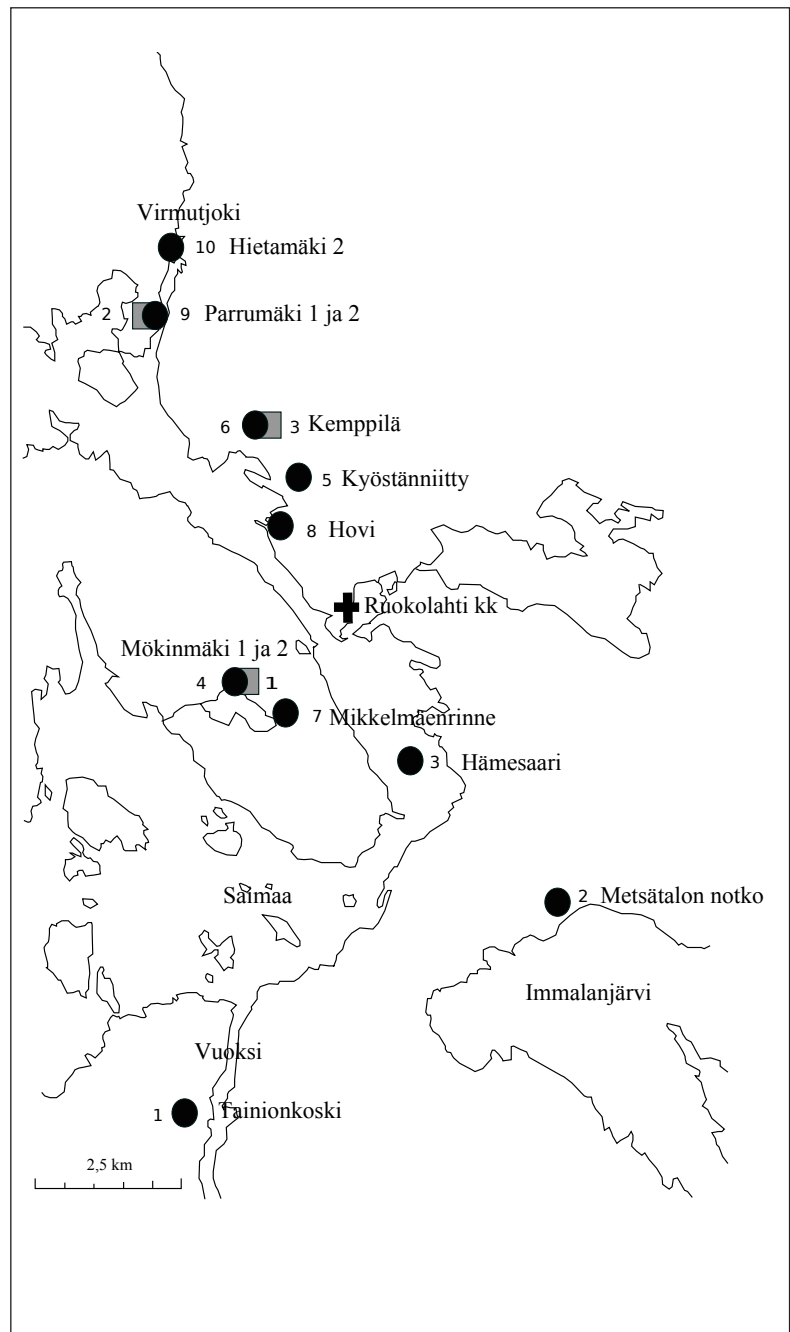
Verksamheten har pågått fram till 2014. Södra Karelen museum har tagit ansvaret för rapportering av fynden och att föremålen införlivas i Museiverkets samlingar. Museiverkets myntkabinett har för sin del gett råd och instruktioner kring myntfynd. Fil. mag. Ilkka Pylkkö har varit aktiv vid dokumentationsarbetet. Han anser utarbeta en publication och avhandling pro gradu om Södra Karelen järnålder. Metallidetektorarbetet har koncentrerat sig på åkerareal kring Ruokolax kyrkby. Verksamheten är mera effektiv på åkermark med låg växtlighet än på skogsmark med hög underväxtlighet.

Under år 2010 hittade bröderna Hyvärinen rikligt av järnålderssmycken på Haloniemi i Kyljärvi by och Pätilä gård nära socknens centrum, Rasila. På Haloniemi har vi ett brandgravfält att tala om, på andra ställen är det kanske fråga om offerfynd av något slag. Arkeologerna Luoto och Pylkkö avser utföra arkeologiska utgrävningar på några av fyndplatserna för att utreda deras karaktär. Artefakternas fördelning på tidsskalan tyder på en kort depositionsperiod 900–1200 f.v.t. Fyndmaterialet innehåller både västfinska drag och karelska föremålsformer. Detta har lett till att impulserna har förmedlats från Ladogakretsen till St Michel distriktet och vidare västerut och tvärtom. Bland Ruokolaxsmyckena finns ovala spännbucklor med tappornering. Denna föremålsform har sin fördelningstygndpunkt just i Södra Karelen. En annan föremålsform, ett bältebeslag, hör hemma i Ryssland och på Ladogas sydvästra kust.

Metallidetektorundersökningarna har koncentrerat sig på åkermark kring Ruokolax kyrkby. Verksamheten har gett anledning till att anta, att det finns något samband mellan arkeologiska järnåldersfynd och det agrara kulturlandskapet. Landskapets ursprung borde undersökas med arkeologiska och paleoekologiska metoder.

● **ESINEELLISET KOHTEET /
Objekt med föremål:**

1. Imatra, Tainionkoski: tappikoristeinen pyöreä puhkonainen kupurasolki KM 7012.
Tainionkoski i Imatra: en rund genombruten spännbuckla med knoppdekoration NM 7012.
2. Imatra, Metsätalon notko: kaksi lasimassahelmeä KM 35419.
Dalsänkan i Metsätalo i Imatra: två pärlor av glasmassa NM 35419.
3. Ruokolahti, Hämesaari: soikea rapukoristeinen kupurasolki KM 12050.
Hämesaari i Ruokolax: en oval spännbuckla med krabbdekoration NM 12050.
4. Ruokolahti, Mökinmäki 2: rullapäinen hevosenkenkäsolki KM 17712.
Mökinmäki 2 i Ruokolax: ett hästskospänne med upprullade ändar NM 17712.
5. Ruokolahti, Kyöstänniitty: tappikoristeinen soikea kupurasolki, tasavartisen soljen katkelma KM 37921.
Kyöstänniitty i Ruokolax: en oval likarmad spännbuckla med knoppdekoration, fragment av ett likarmat spänne NM 37921.
6. Ruokolahti, Kemppilä: pyöreä tappikoristeinen kupurasolki, kolme tappikoristeista soikeaa kupurasolkea, tasavartisen soljen katkelma, kolme pyöreää puhkonaista riipuskorua, lasimassaa ja palanutta luuta, ympyröillä ja vinoneiliöillä koristeltu vyöhela, mahdollisella kasviahleella koristetun helan katkelma KM 38535.
Kempčilä i Ruokolax: en rund spännbuckla med knoppdekoration, tre ovala spännbucklor med knoppdekoration, fragment av ett likarmat spänne, två runda genombrutna hängen, glasmassa och bränt ben, ett bältesbeslag som dekorerats med ringar och snedrutor, fragment av ett beslag med eventuellt växtmotiv NM 38535.
7. Ruokolahti, Mikkelmäenrinne: soikea kupurasolki, kaksi tasavartista solkea, plastinen hevosiipu, lattean puhkonaisen hevosiipuksen katkelma kaularenkaan katkelma, kaksi neliömäistä rusettikuvista helaa KM 38534, 38538, 38539.
Mikkelmäenrinne i Ruokolax: en oval spännbuckla, två likarmade spännen, ett plastiskt hästformat hänge, fragment av ett flatt genombrutet hästformigt hänge, fragment av en halsring, två kvadratformiga beslag med rosettmönster NM 38534, 38538, 38539.
8. Ruokolahti, Hovi: pyöreä kupurasolki, soikea tappikoristeinen kupurasolki KM 39449.
Hovi i Ruokolax: en rund spännbuckla, en oval spännbuckla med knoppdekoration NM 39449.
9. Ruokolahti, Parrumäki 2: pyöreän kupurasoljen pala KM 39141.
Parrumäki 2 i Ruokolax: ett fragment av en rund spännbuckla NM 39141.
10. Ruokolahti, Hietämäki 2: rombinmuotoinen kaksiteräinen rautanuolenkärki KM 38994.
Hietämäki 2 i Ruokolax: en rombformad tveggad pilspets av järn NM 38994.

Rautakautiset löydöt Vuoksen yläjuoksulta ja Vuoksen edustan Saimaalta vuoteen 2010 asti. Mitään kohdetta ei ole tutkittu kaivauksin. Kartta: Ilkka Pyökkö.

Fynd från järnåldern som hittats i övre loppet av Vuoksen och i Saimen framför Vuoksen fram till 2010. Inget av objekten har undersökts genom utgrävningar. Karta: Ilkka Pyökkö.

■ **KERAAMISSET KOHTEET / Keramiska objekt:**

1. Ruokolahti, Mökinmäki 1: Rautakauden tyyppin keramiikkaa KM 29855.
Mökinmäki 1 i Ruokolax: Keramik som var typisk för järnåldern NM 29855.
2. Ruokolahti, Parrumäki: Rautakauden tyyppin nyörikoristeista keramiikkaa KM 37434.
Parrumäki i Ruokolax: Keramik med snördekorationer som var typisk för järnåldern NM 37434.
3. Ruokolahti, Kempčilä: rautakauden tyyppin keramiikkaa KM 38535.
Kempčilä i Ruokolax: Keramik som var typisk för järnåldern NM 38535.

Muinaisjäännösten suojelua Kotkansaarella

Muinaisjäännöksiä 1940-luvun Kotkansaarella

Joulukuussa 1945 Muinaistieteellinen toimikunta lähetti Kotkan kaupunginhallitukselle listan kaupungin asema-kaava-alueella sijaitsevista muinaisjäännöksistä. Kymenlaakson aluesuunnitelmaa varten oli laadittu kiinteiden muinaisjäännösten luettelo, joka sisälsi myös Kotkan kaupungin alueella sijaitsevia kohteita. Näistä kaikki, Hovinsaaren kahta sotilashautausmaata lukuun ottamatta, sijaitsivat Kotkansaaren länsi- ja etelärannoilla ja olivat Kotkan kaupungin edeltäjän, Ruotsinsalmen merilinnoituksen (1790–1855), historiaan liittyviä linnoituslaitteita (Kotkan kaupunginhallituksen pöytäkirjat 1945).

Ruotsinsalmen merilinnoitusta ryhdyttiin rakentamaan Kotkansaarelle 1790-luvulla keisarinna Katariina II:n määräyksestä osaksi Pietaria suojaavaa linnoitusketjua. Ruotsin vastaiselle rajalle noussut merilinnoitus muodosti yhdessä Kyminlinnan maalinnoituksen kanssa kaksoislinnoituksen, jonka sotasatama sijaitsi Kotkansaaren koillisrannalla. Linnoituskokonaisuutta ei kuitenkaan koskaan ehditty rakentaa valmiiksi, sillä se menetti sotilaallisen merkityksensä jo Haminan rauhan (1809) myötä. Seuranneiden vuosikymmenten aikana merilinnoitus pikku hiljaa autioitui ja raunioitui. Lähes kaikki vielä säilyneistä sotilas- ja siviilikohteista tuhoutuivat, kun englantilaiset Krimin sodan tuoksinassa tekivät hävitysretken Kotkansaarelle vuonna 1855 (Vangonen 2013: 12–13, 30–35 passim). Samana vuonna linnoitus vihdoinkin virallisestikin lakkautettiin (Kenraalikuvernööri Bergin kirje 1855).

Muinaistieteellinen toimikunta oli luokitellut Kotkansaaren Ruotsinsalmen aikaiset muinaisjäännökset kolmeen ryhmään sen perusteella, kuinka tärkeäksi niiden säilyttäminen oli arvioitu. Samassa yhteydessä oli määritelty myös muinaisjäännösrühmiä koskevat menettelytapaohjeet. Ryhmään I kuuluneet Ruotsinsalmen linnoi-

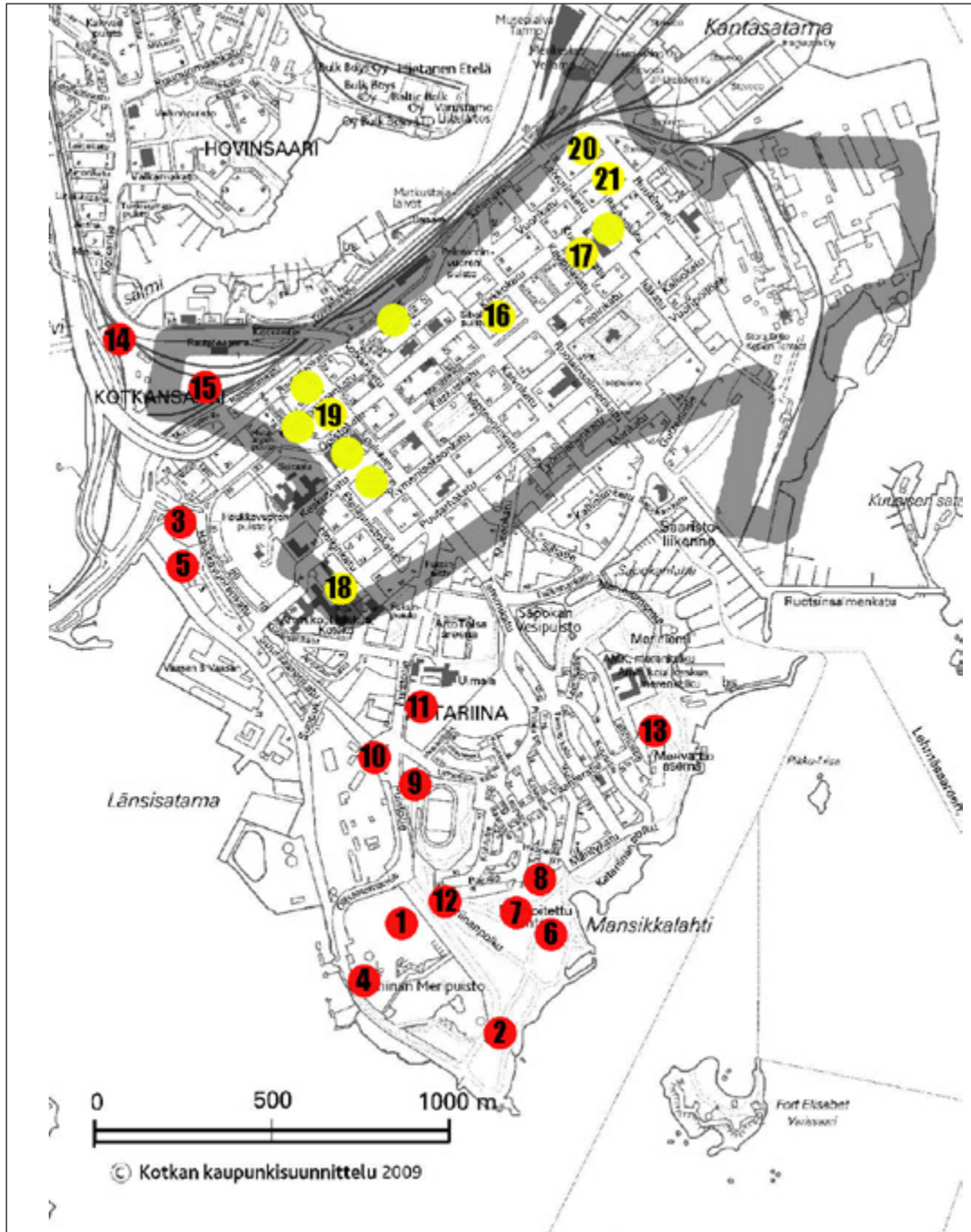
tuksen linnakkeet ja patterit oli ”ehdottomasti säilytettävä”, kun taas ryhmän III kohteet olivat ”vähemmän tärkeitä”. Muinaistieteelliselle toimikunnalle oli siitä huolimatta varattava tilaisuus jälkimmäisten tutkimiseen ennen kohteiden lopullista ”poistamista”. Muinaisjäännösr ryhmään II luokiteltavia ”mikäli mahdollista säilytettäviä” muinaisjäännöksiä, joiden tutkimiseen toimikunnalle tuli myös antaa mahdollisuus, ei listan mukaan Kotkansaarella ollut (Kotkan kaupunginhallituksen pöytäkirjat 1945; kuva 1).

Mitä nämä säilytettäväksi tai vähimmilläänkin tutkittaviksi luokitellut kiinteät muinaisjäännökset sitten olivat? Yksittäisiä kohteita Muinaistieteellisen toimikunnan laatimalla listalla oli yhdeksän, joista kolme kuului ryhmään I ja loput ryhmään III. Kaikkein merkittävimmiksi vanhoista linnoituslaitteista oli arvioitu Fort Katariinan

Kuva 1. Nykyisen Puistolon urheilukentän alueella sijaitsi Ruotsinsalmen aikaan linnoituksen ruutisekoittamo, ammusvalimo ja panostamo. Muinaistieteellinen toimikunta ei ehtinyt ottamaan kantaa rakennusten säilyttämisen tarpeellisuuteen, sillä niiden muodostama kokonaisuus oli tuhoutunut jo vuosina 1911–1912, kun paikalle oli rakennettu urheilukenttä. Kuvassa puretaan kivistä ruutisekoittamaa. Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Bild 1. Inom området för den nuvarande idrottsplanen i Puistola fanns under fästningen Svensksunds tid en anläggning för blandning av krut, ett ammunitionsgjuteri och en anläggning för tillverkning av laddningar. Arkeologiska kommissionen hann inte ta ställning till huruvida bevarandet av byggnaderna var nödvändigt eftersom helheten som de bildade hade förstörts redan under 1911–1912 när man hade byggt en idrottsplan på platsen. På bilden river man ned en anläggning av sten för blandning av krut. Fotograf okänd, Kymmenedalens museum.

Kuva 2. Kotkansaaren Ruotsinsalmen aikaisia muinaisjäännskohteita. Punaisilla ympyröillä on karttaan merkitty maanpäällisten rakenteiden sijainti: 1. Fort Katariinan linnoitus, 2. Patteri Katariina, 3. Redutti Kotka, 4. Patteri n:o 1, 5. Patteri n:o 3, 6. Kotkansaaren kenttäpatteri, 7. Ruutikellari n:o 82, 8. Ruutikellari n:o 83, 9. Ruutikellari n:o 84, 10. Ruotsinsalmen ammuskellari, 11. Tykistön kasarmi, 12. Kotkansaaren Tiilikasarmi, 13. Ruotsinsalmen tunnusmajakka, 14. Kivisalmen siltalinnake, 15. VR:n alueen ruutikellari. Keltaisilla ympyröillä on merkitty Ruotsinsalmen linnoituskaupungin alueella vuosina 1999–2013 suoritettavat kaivaukset. Numeroitujen kohteiden yhteydessä on mainittu niistä löytyneet merkittävimmät rakenteet. Muinaisjäännsalueen raja on merkitty karttaan harmaalla värillä. 16. Sibeliuksenpuisto. Ruotsinsalmen aikainen kivetty pääkatu. 17. Toriparkki. Ruotsinsalmen harjoitus- ja paraatikenttä, 18. Datariina. Ruotsinsalmen merisairaalan varastorakennus, 19. Koulukatu 21. Ruotsinsalmen kuivatuskanava, 20. Ruukinkatu 15. Esikunta- ja yliupseerien rakennus, 21. Kirkkokatu 2. Jalkaväen miehistökasarmi sekä käymälärakennus. Kartta: M. Kykyri, Kymenlaakson museo. Pohjakartta: Kotkansaari 2009. Kotkan kaupunkisuunnittelu.

Bild 2. Fornlämningar från fästningen Svenssunds tid på ön Kotkansaari. De ovanjordiska konstruktionerna har markerats med rött på kartan: 1. Fort Katarina, 2. Batteriet Katarina, 3. Redutt Kotka, 4. Batteri nr 1, 5. Batteri nr 3, 6. Fältbatteriet på Kotkansaari, 7. Krutkällare nr 82, 8. Krutkällare nr 83, 9. Krutkällare nr 84, 10. Svenssunds ammunitionskällare, 11. Artilleriets kasern, 12. Tegelkasernen på ön Kotkansaari, 13. Svenssunds fyrtorn, 14. Brohuvudet, befästningen Kivisalmi, 15. Krutkällaren i VR:s område. Utgrävningarna som utförts i området för Svenssunds fästningsstad under 1999–2013 har markerats med gult på kartan. I samband med de numererade objekten anges de viktigaste konstruktionerna som hittats vid dem. Fornlämningsområdenas gränser anges med grått på kartan. 16. Parken Sibeliuksenpuisto. En stenbelagd huvudgata från Svenssunds tid. 17. Toriparkki. ('Torgparkering'). Svenssunds övnings- och paradfält, 18. Datariina. En lagerbyggnad för Svenssunds sjösjukhus, 19. Koulukatu ('Skolgatan') 21. Svenssunds dräneringskanal, 20. Ruukinkatu ('Bruksgatan') 15. En byggnad för stabsofficerare och överofficerare, 21. Kirkkokatu ('Kyrkogatan') 2. En kasern och ett avträdeshus för infanteriet. Karta: M. Kykyri, Kymmendalens museum. Grundkarta: Kotkansaari 2009. Stadsplaneringsenheten i Kotka.

linnoitus, Redutti Kotka sekä Patteri Katariina. Vähemmän tärkeitä, mutta kuitenkin tutkimisen arvoisia kohteita olivat puolestaan Kotkansaaren länsirannalla sijaitsevat Patterit n:o 1, 2 ja 3, saaren eteläpäähän rakennetut Kotkansaaren kenttäpatteri sekä Ruutikellarit n:o 82 ja n:o 83. Viimeksi mainituista Patteri 1 ja 2 sijaitsivat teollisuustonteilla ja olivat muinaisjäänneksien laatimisen aikaan jo osittain tuhoutuneita (Kotkan kaupungin-hallituksen pöytäkirjat 1945; kuva 2).

Myöhemmin täysin tuhoutunutta Patteri n:o 1:tä lukuun ottamatta kaikki yllämainitut kohteet kuuluvat vielä tänä päivänäkin Kotkansaaren muinaisjäänneksikantaan. Muinaistieteellisen toimikunnan laatima lista säilyttämisen arvoisista Ruotsinsalmen aikaisista muinaisjäänneksistä on vuosikymmenten saatossa pidentynyt sisältämään myös kohteita, joita toimikunta ei 1940-luvulla listalleen kelpuuttanut: mm. Ruotsinsalmen tunnusmajakan ja ammuskellarin, Tykistön kasarmin, Kotkansaaren tiilikasarmin sekä kenttäpatterin. Maanpäällisten kiinteiden rakenteiden lisäksi on muinaisjäännestatuksen saanut myöhemmin myös Ruotsinsalmen linnoituskaupunki maanalaisine kulttuurikerroksineen ja jäänneksineen.

Kotkansaarta inventoimassa

Kotkansaaren vanhat linnoituslaitteet inventoitiin vasta parisenkymmentä vuotta sen jälkeen kun Muinaistieteellinen toimikunta oli laatinut listansa. Työn suoritti kesällä 1966 Tapani Ahvenisto, jonka tekemän inventointikertomuksen sivuilta löytyvät kaikki edellä mainitun listan kohteet lukuun ottamatta Pattereita n:o 1 ja n:o 2. Kertomuksen sisältämiä uusia muinaisjäännekohteita olivat Kotkansaaren luoteiskärjessä sijainnut Kivisalmen siltalinnake, Ruutikellari n:o 84 (ns. Puistolän ruutikellari) sekä saaren kaakkoisrannalle rakennettu Ruotsinsalmen tunnusmajakka (Ahvenisto 1966).

Inventointikertomusta lukiessa käy ilmi, että kaikki tunnetut Kotkansaaren muinaisjäänneksien olivat vielä 1960-luvun loppupuolella hoitamattomia ja huonossa kunnossa. Rakenteiden seinämät ja vallit olivat monin paikoin sortuneita ja kaiveltuja, niiden päällä risteili polkuja ja ne kasvoivat puita ja pensaita. Osa kohteista oli kokonaisuudessaan metsän peitossa (Ahvenisto 1966 passim; kuva 3). 1900-luvun alkuvuosien aikalaiskuvauksen mukaan vanhat rauniot antoivat Kotkansaaren eteläosassa sijainneelle Katariinan puistolle ”omituisen viehättävän leiman. Oli kulunut 50 vuotta Ruotsinsalmen linnoituksen tuhoutumisesta ja pientä metsää kasvoi ja rehotti linnoituksen raunioilla. Linnoitusvalleja reunus-

Kuva 3. Redutti Kotkan rauniot 1970-luvulla ennen restaurointia. Taustalla VR:n öljysäiliö. Kuva: O. Airola, Kymenlaakson museo.

Bild 3. Redutten Kotkas ruiner på 1970-talet före restaureringen. VR:s oljetank i bakgrunden. Foto: O. Airola, Kymmenedalsens museum.

tivat korkeiden puiden rivistöt” (Hultin 1905: 35–36). T. Ahveniston inventointikuvauksen perusteella tilanne oli säilynyt lähes muuttumattomana vielä seuraavinakin vuosikymmeninä.

Luonnon tuhoavan vaikutuksen lisäksi oli osa Katariinanniemellä sijainneista muinaisjäänneksistä kärsinyt vaurioita myös ihmistoiminnan vuoksi. Kotkansaaren länsirannalla 1930-luvun lopulla kasvunsa aloittaneen ja seuranneiden vuosikymmenten aikana räjähdysmäisesti laajentuneen öljysataman rakentamisen yhteydessä oli kajottu myös muinaisjäänneksiin. Alueen muinaismuistot oli kyllä huomioitu Kotkan kaupungin eri öljy-yhtiöiden kanssa laatimissa sopimuksissa (Saarinen 2008: 207), mutta ”vahinkoja sattui”. Fort Katariinan ylälinnakkeen keskelle oli rakennettu öljysäiliöitä ja suojarakenteita, joiden pystyttämisen yhteydessä linnoituksen vallit olivat paikoin tuhoutuneet. Myös viereinen Patteri n:o 2 oli tuhoutunut samasta syystä lähes kokonaisuudessaan (Eteenpäin 1998, KySa 2001b, 2002, 2006). Fort Katariinan ylälinnakkeen eteläinen vallirinne oli lisäksi vaurioitunut kun sen alueelle oli rakennettu kivinen laululava Suomen työväen musiikkiliiton VII laulu- ja soittojuhliä varten vuonna 1946 (KySa 1993, 2002, Saarinen 2008: 207; kuva 4).

Kotkansaaren muinaisjäänneksien hoitoon tai suojeleluun ei vielä 1970-luvulle tultaessa ollut kiinnitetty suurempaa huomiota ja pääosa saaren muinaisjäänneksistä oli saanut raunioitua ja tuhoutua rauhassa kenenkään puuttumatta asiaan. T. Ahveniston inventointikertomuksesta käy ilmi, että kolmessa inventointikohteessa oli kuitenkin jo tehty pienimuotoisia rakenteisiin kajoavia korjaustoimenpiteitä. Nämä kohteet olivat Patteri Katariina,

Kuva 4. Kotkan öljysatamaa vuonna 1951. Kuvan vasemmanpuoleisista öljysäiliöistä kaksi ylinnä sijaitsevaa on rakennettu Fort Katariinan ylälinnakkeen vallien sisäpuolelle. Öljysataman keskivaiheilla näkyvä säiliötön väli on Fort Katariinan alalinnakkeen aluetta. Kuva: A.G. Salonen, Kymenlaakson museo.

Bild 4. Kotkas oljehamn år 1951. De två översta av oljetankarna till vänster på bilden har byggts innanför vallarna som omger Fort Katariinas övre fästning. Mellanrummet utan tankar i oljehamnsområdet mitt utgör en del av området för Fort Katariinas nedre fästning. Foto: A.G. Salonen, Kymmenedalens museum.

nykyisen Katariinan maauimalan alueella sijaitseva Tykistökasarmin raunio sekä siitä vain kivenheiton päässä sijaitseva Ruutikellari n:o 84. (Ahvenisto 1966 passim.)

T. Ahveniston lyhytsanaisen selostuksen mukaan oli ”patterin oikeaan päähän tehty uusi tukimuuri”, joka itse asiassa seisoo samalla paikalla vielä tänäkin päivänä. Tykistökasarmin perustuksen jäännöksiä oli puolestaan ”puhdistettu ja korjattu jonkin verran”. Käytössä ollut ruutikellari oli saanut uuden tiilikaton ja sen ”kivien väleihin oli vedetty uudelleen laasti, joitain vuosia sitten” (Ahvenisto 1966). Mainittakoon, että öljykellarinakin 1920-luvulla käytetty vanha ruutikellari toimi myöhemmin Kymenlaakson museon varastona vuosina 1971–2013 (Takala 2011: 23).

Linnoituslaitteiden selvitys ja toimenpide-ehdotelma

Kiinnostus Ruotsinsalmen aikaisiin muinaisjäännöksiin kasvoi 1970-luvun myötä ja linnoitusraunioiden kunnostamista ja tunnetuksi tekemistä ryhdyttiin vaatimaan entistä äänekkäämmin. Vuonna 1980 Kotkan kaupunki

rahoittikin Kymenlaakson museon laatiman selvityksen Ruotsinsalmen–Kyminlinnan linnoituskokonaisuuteen kuuluvista muinaisjäännöksistä, ja siihen sisältyi myös toimenpide-ehdotelma jäännösten kunnostamisesta ja tulevasta käytöstä. Päivi Nimanderin laatima selvitys käsitti yhteensä 14 Kotkansaarella sijaitsevaa kohdetta, joiden suojelun varmistamista pidettiin jatkossa ensisijaisen tärkeänä (Nimander 1980).

Vuoden 1980 selvityksen mukaan T. Ahveniston viitisentoista vuotta aiemmin tekemät havainnot linnoituslaitteista pitivät edelleen ”melko hyvin paikkaansa”. Hoitamattomien linnoitusraunioiden uhkana painotettiin entistä enemmän luonnon keskeistä roolia ihmistoimien sijaan. Katariinanniemellä öljysäiliöt kyllä puristivat alueen muinaisjäännökset entistä ahtaammalle, ja aitojen ja lipputankojen perustuksia kaiveltiin sinne tänne polkuja risteilevien linnoituslaitteiden välleille. Olipa Kotkansaaren kenttäpatterin tasainen keskusta houkutellettu ottamaan sen käyttöön pysäköintialueeksi! Mutta kaikkein eniten vanhoja, lähes luonnontilassa olleita muureja turmeli kuitenkin niiden päälle kasaantunut maa ja päällä kasvaneet puut ja pensaat. Niistä oli päästävä jatkossa eroon (Nimander 1980 passim).

P. Nimanderin selvityksen lopussa esitetään toimintapide-ehdotelma Ruotsinsalmen-Kyminlinnan-linnoituskokonaisuuteen kuuluvien kohteiden kunnostamisesta ja käytöstä. Kotkansaaren muinaisjäänöksistä esitettiin Patteri Katariinan, Ruutikellareiden n:o 82–84, Katariinan kenttäpatterin, Tykistön kasarmin sekä Kotkansaaren tiilikasarmin muodostaman ”havainnollisen kokonaisuuden” kunnostamista suuren yleisen käyttöön. Redutti Kotkan kunnostusta, jonka Kotkan kaupunki oli selvityksen laatimisen aikaan jo aloittanut, tuli jatkaa Museoviraston hyväksymien suunnitelmien mukaisesti. Myös redutin kanssa samaan kokonaisuuteen luokitellun Patteri n:o 3:n kunnostamista suositeltiin (Nimander 1980:1–2).

Raunioita ryhdytään restauroimaan

Kotkansaarella säilyneiden linnoitusraunioiden korjaus- ja restaurointityöt olivat vihdoinkin käynnistyneet. 1980-luvulla aloitettiin Kyminlinnan kunnostustyöt Museoviraston ja Kotkan kaupungin yhteistyönä työvoimaministeriön rahoituksella. Restaurointihankkeen päätavoitteina oli kunnostaa linnoitusten vaurioituneet osat ja taata kohteiden säilyminen muistomerkkeinä ja nähtävyyksinä jatkossakin. Hanksuunnitelma käsitti Kyminlinnan maalinnoituksen lisäksi myös Ruotsin-

salmen merilinnoituksen eri kohteita, joista Kotkansaarella aloitettiin 1980-luvulla Redutti Kotkan lisäksi myös Ruotsinsalmen tunnusmajakan kunnostustyöt (Hämäläinen & Kauppi 1989 passim).

Molemmat työmaat jatkuivat seuraavan vuosikymmenen alkupuolelle, mutta jo 1990-luvulla linnoituslaitteiden kunnostus- ja korjaustöihin tuli varojen puutteessa useiden vuosien katkos. Museovirasto ja Kotkan kaupunki toteuttivat kuitenkin yhteistyössä vuosikymmenen lopulla Kotkansaarelle Katariinan polku -nimisen historiallisen kävelyreitit, jonka varrella useimmat saaren muinaisjäänöksikohteista sijaitsevat. Opastauluin varustettu reitti kulki Sapokasta Ruotsinsalmen tunnusmajakan kautta Patteri Katariinalle ja sieltä maauimalan alueella sijaitsevan Tykistön kasarmin kautta Redutti Kotkalle. Aidatun öljysataman puolella sijaitsevan Fort Katariinan päälinnoituksen alueelle reitti ei vielä tuolloin ylittänyt (KySa 1998).

Uuden vuosituhannen myötä pääsivät Kotkan alueen linnoitusten restaurointityömaat jälleen käyntiin. Vuonna 2001 valmistui Kotkansaarella Redutti Kotka, jonka sisäpuolelle rakennettiin Yrttipuutarha erilaisine yrttija maustekasveineen (kuva 5). Öljysataman purkamisen ja tyhjenemisen myötä olivat Katariinanniemen linnoituslaitteet vapautuneet niitä ympäröineistä kymmenistä öljysäiliöistä ja putkikilometreistä (KySa 2001a). Oli tullut ajankohtaiseksi ryhtyä kunnostamaan Redutti Kotkan lisäksi myös ne kaksi muuta Ruotsinsalmen aikaista

Kuva 5. Redutti Kotka nykyisessä asussaan. Varustus on yksi Katariinan polun opastauluin varustetuista kohteista. Kuva: M. Kykyri, Kymenlaakson museo.

Bild 5. Redutten Kotka i sin nuvarande skepnad. Befästningen är en av de sevärdheter vid Katariinas stig som försetts med informationsskyltar. Foto: M. Kykyri, Kymmenedalens museum.

Kuva 6. Fort Katariinan alalinnakkeen kallioista maastoa. Kuvan keskellä näkyvän koivun kohdalla sijaitsevat Patteri n:o 1:n jäännökset ja sen vieressä vasemmalla puretun öljysäiliön vedellä täytynyt pohja. Kuva on otettu Fort Katariinan vallin päältä, jonka korjaus- ja kunnostustyöt alkoivat kesällä 2013. Taustalla Mussalon satama. Kuva: M. Kykyri, Kymenlaakson museo.

Bild 6. Stenig terräng kring Fort Katarinas nedre fästning. Vid björken i bildens mitt finns lämningarna efter Batteriet nr 1 och bredvid dessa till vänster en nedriven oljetanksbotten fylld med vatten. Bilden har tagits ovanpå Fort Katarinas vall som man började reparera och restaurera under sommaren 2013. Mussalo hamn i bakgrunden. Foto: M. Kykyri, Kymmenedalens museum.

linnoituslaitetta, jotka Muinaistieteellinen toimikunta oli jo vuonna 1945 arvioinut ” ehdottomasti säilytettäviksi”.

Ölly-yhtiö Shellin kustantamat kunnostus- ja korjaustyöt Fort Katarinan ylälinnakkeen raunioilla alkoivat vuonna 2007 (KySa 2007), ja niiden valmistuttua oli vuorossa linnoituksen kaakkoispuolella sijaitseva Patteri Katariina. Molemmat linnoituslaitteista olivat kärsineet vaurioita alueen öljysatamakaudella, toisin kun niiden välissä kuin ihmeen kaupalla pahemmista vaurioista säilynyt Fort Katariinan alalinnake (kuva 6), jonka kunnostus aloitettiin kesällä 2013 (Työmaaraportit). Patterin ja alalinnakkeen korjaustyöt on tavoitteena saada valmiiksi Museoviraston vuonna 2013 aloittaman ”Kotkan linnoitusten kehittäminen” -hankkeen puitteissa vuoden 2015 loppuun mennessä. Saman työllisyys-työohjelmahankkeen yhteydessä tullaan myös kunnostamaan Katariinan polun kohteita ja kehittämään kävelyreitit opastusta (Naacka 2014).

Maankamaraa kaivamassa

Nykyinen muinaismuistolaki (295/1963) ei Kotkansaaren muinaisjäännöksiä ensimmäistä kertaa määriteltäessä ollut voimassa, vaan 1940-luvulla noudatettiin vielä vuonna 1883 annettua asetusta ”Muinaisten muistomerkkien rauhoittamisesta ja suojelemisesta”. Asetuksen ensimmäisessä pykälässä luetellaan kiinteitä muinaisjäännöksiä, joista vanhat linnoitusrauniot mainitaan toisena heti linnaraunioiden jälkeen. Asetukseen kirjatut muinaisjäännökset olivat nimensä mukaisesti kiinteitä, maanpinnan yläpuolella näkyviä vanhojen rakennuksien ja rakennelmien raunioita; sen sijaan maanalaiset muodostumat ja kerrokset eivät vielä vuosikymmeniin kuuluneet suojeltavien muinaisjäännösten joukkoon. (Storfurstendömet Finlands Författnings-Samling 1883: 1, vrt. Muinaismuistolaki 295/1963.)

Kotkansaarellakin ehdittiin lähes 2000-luvun puolelle ennen kuin siellä ensimmäistä kertaa tutkittiin ja dokumentoitiin saaren maaperästä paljastuneita muinaisjäännöksiä. Kyseessä oli syyskuussa 1999 Sibeliuksenpuiston perusparannustöiden yhteydessä löytyneen kivetyn kadun jäännökset, jotka olivat historiallisten lähteiden perusteella yhdistettävissä alueen Ruotsinsalmen merilinnoituksen (1790–1855) aikaiseen asutukseen (kuva 7). Puistotöiden yhteydestä saatiin talteen myös arkeologisia esinelöytöjä, joista vanhimmat olivat Ruotsinsalmen siviiliasutuksen jälkeensä jättämiä (KySa 1999a–b).

Kotkansaaren ja Ruotsinsalmen merilinnoituksen tutkimuksessa oli otettu uusi askel. Maanpäällisten rauniokohteiden rinnalle oli avautunut uusi maanalainen

Kuva 7. Sibeliuksenpuistosta puistotöiden yhteydessä paljastunutta Ruotsinsalmen aikaista katukiveystä. Sen vieressä oikealla kulkee nykyinen Kirkkokatu. Katukiveys on varustettu opastaululla ja se tullaan jatkossa liittämään Katariinan polun uudeksi kohteeksi. Kuva: E. Naacka, Museovirasto.

Bild 7. Stenläggning från Svensksunds tid som uppdagades i samband med parkvårdsarbeten i Sibeliuksenpuisto (”Sibeliusparken”). Till höger om stenläggningen löper den nuvarande gatan Kirkkokatu (”Kyrkogatan”). Stenläggningen har försätts med en informationsskylt och man kommer att föga den i framtiden till de andra attraktionerna längs Katarinastigen. Foto: E. Naacka, Museiverket.

maailma, jota Kymenlaakson museo ja Museovirastonkin ovat 2000-luvun puolivälistä lähtien tutkineet eri puolilla saarta. Pääosa arkeologisista tutkimiskohteista on ajoittunut Ruotsinsalmen aikaan, mutta niistä muuttaman yhteydessä on Kymenlaakson museo selvittänyt ja dokumentoinut myös Ruotsinsalmen raunioille vuonna 1879 perustetun Kotkan kaupungin historiaa (esim. Kykyri 2005, 2008b, 2009, 2010, 2011b).

Kotkansaari muodosti Ruotsinsalmen keskuslinnoitusalueen, missä hallinto- ja muiden julkisten rakennusten lisäksi sijaitsivat mm. varuskunnan asuin- ja varistorakennukset (Airola 1978: 47). Saaren koillispuolella sijainnut sotasatama oli suljettu ja vartioitu, ja sen länsipuolella sijaitsi Ruotsinsalmen siviiliyhdyksunnan asemakaavoitettu asuinalue tontteineen ja asuinrakennuksineen (Vangonen 2013: 17–18). Sotasataman alueella sijain-

Kuva 8. Kesällä 2013 viemärintiitöiden yhteydessä paljastui Ruukinkadun katualueelta täytenä yllätyksenä hyväkuntoinen hirsirakenne, joka osoittautui Ruotsinsalmen aikaisen 1790-luvulla rakennetun käymälärakennuksen jäännöksi. Kuten tässäkin tapauksessa, sijaitsivat Kotkansaaren maanalaiset muinaisjäännökset usein hyvin lähellä nykyistä maanpintaa, minkä vuoksi ne ovat erityisen herkkiä vahingoittumaan pienimuotoistenkin maankaivutöiden yhteydessä. Kuva: M. Kykyri, Kymenlaakson museo.

Bild 8. I samband med vattenledningsarbeten under sommaren 2013 uppdagades som en total överraskning en timmerkonstruktion i gatuumrådet för Ruukinkatu ('Bruksgatan'). Konstruktionen visade sig vara en lämning efter ett avträdeshus som hade byggts under fästningen Svensunds tid på 1790-talet. Såsom även i detta fall ligger de underjordiska fornlämningarna på ön Kotkansaari ofta väldigt nära den nuvarande markytan vilket gör att de också skadas väldigt lätt i samband med även mindre schaktningsarbeten. Foto: M. Kykyri, Kymmenedalens museum.

Kuva 9. Esikunta- ja yliupseerirakennuksen eteläpäädyn kiviperustuksia pohjaan kaivettuina. Rakennus, jonka pituus on ollut piirustusten mukaan lähes 60 metriä, on aikoinaan jatkunut kuvassa näkyvän katualueen ylitse pohjoiseen. Pääosa perustuksesta on tuhoutunut viimeistään siinä yhteydessä kun merenrantaa 1800-luvun lopulla ryhdyttiin rakentamaan. Kuva: M. Kykyri, Kymenlaakson museo.

Bild 9. Lämningar efter sockelsten, utgrävda ner till grunden, tillhörande den södra ändan av byggnaden som var avsedd för stabs- och överofficerarnas bruk. Byggnaden som enligt ritningarna har varit nästan 60 meter lång har en gång i tiden fortsatt mot norr över gatuumrådet på bilden. Huvuddelen av grunderna blev förstörda senast då när man började bygga på havsstranden i slutet av 1800-talet. Foto: M. Kykyri, Kymmenedalens museum.

neista kohteista on viime vuosina tutkittu arkeologisesti mm. upseeriston ja miehistön kasarmirakennusten jäännöksiä (Kykyri 2011c, 2012–2013; kuvat 8–9). Sotasataman ulkopuolelta alueelta on puolestaan kaivettu esiin ja dokumentoitu mm. varuskunnan harjoituskentän ja kuivatuskanavan (Kykyri 2005, 2011a) sekä merisairaalan varistorakennuksen (Hakanpää 2006b, Koivisto 2007) jäännöksiä niihin kuuluvine kulttuuri-kerroksineen ja löytöineen. Myös linnoituslaitteilla on suoritettu pienimuotoisia kaivauksia ja kartoituksia (esim. Hakanpää 2006a, Köngäs & Väisänen 2007, Väisänen & Köngäs 2007, Kykyri 2008b).

Ruotsinsalmen kaupunkiarkeologinen inventointi

Arkeologisten havaintojen ja vilkastuneen rakennustoiminnan myötä syntyi myös Kotkansaaren kaupunkiarkeologiselle inventoinnille (Hakanpää 2007: 6). Aiemmat saaren muinaisjäännöksiin kohdistuneet inventoinnit ja selonteot olivat keskittyneet pääasiassa Ruotsinsalmen aikaisiin maanpäällisten linnoituslaitteiden ja niihin liittyneiden rakennusraunioiden dokumentointiin. Inventoitavien kohteiden listalta oli puuttanut maanalainen kohde nimeltä ”Ruotsinsalmen linnoituskaupunki”. Oli tullut aika selvittää tämän erilaisten kerrosten, rakenteiden ja esinelöytöjen muodostaman muinaisjäännöksen laajuus.

Päivi Hakanpään suorittama inventointi käsitti ajanjakson Ruotsinsalmen perustamisesta aina linnoituksen lakkauttamiseen saakka (1790–1850-luku). Inventoinnin tavoitteena oli määritellä ne alueet Kotkansaarella, joilta vielä mahdollisesti löytyisi koskemattomia Ruotsinsalmen aikaisia kulttuurikerrostumia sekä ne alueet, joilla niiden voitiin olettaa jo täysin tuhoutuneen. Kaupunkiarkeologinen inventointi käsitti sen osan Kotkansaaren pohjois-osaa, jolla Ruotsinsalmen asemakaavoitettu kaupunkimainen yhdyskunta oli kartta-aineiston perusteella aikoinaan sijainnut. Kaupunkiasutuksen ulkopuolella sijaitsevat linnoituslaitteet rakennuksiin sekä sotilasrakennukset eivät sen sijaan inventointiin sisällyneet (Hakanpää 2007: 6–7).

Inventointityön yhteydessä on Kotkansaarella nykyisin sijaitsevat tontit ja viheralueet jaettu tutkimuksellisesti ja suojelullisesti kolmeen luokkaan. Näistä luokka 1:een kuuluvat ”todennäköisesti säilyneet ja /tai tutkimuksellisesti erityisen mielenkiintoiset alueet”. Luokka 2 käsittää puolestaan ”mahdollisesti ainakin osittain säilyneet ja /tai tutkimuksellisesti mielenkiintoiset alueet” ja luokka 3 ”tuhoutuneet alueet”. Inventoinnin yhteydessä luokkaan 1 kuuluviksi arvioitiin kaikkiaan yhdeksän kohdetta, jotka yhtä lukuun ottamatta ovat käytössä viheralueina. Luokkaan 2 kuuluviksi määriteltyjä tontteja ja viheralueita oli Kotkansaarella 30. Inventoinnin yhteydessä on laadittu myös toimenpideohjeistus eri luokkiin kuuluville muinaisjäänöksille (Hakanpää 2007: 33–35).

Kun vuoden 2007 inventointiin mennessä oli Kotkansaarella suoritettu yhteensä kuusi arkeologista tutkimusta Ruotsinsalmen linnoituskaupungin alueella (Hakanpää 2007: 29), on niiden yhteenlaskettu lukumäärä 2000-luvulla kasvanut runsaaseen 20:een. Tutkimuksia on tähän mennessä tehty kolmen puiston, yhden torin ja kymmenen kaupunkitontin alueilla. Ruotsinsalmen historiaan liittyvien arkeologisten kohteiden lisäksi on saarella tutkittu ja dokumentoitu myös muinaisjäänöksiä, jotka ovat Ruotsinsalmea myöhemmiltä ajoilta (Muinaisjäänösrekisteri).

Ryssän rakennelmia suojelemassa

Verrattuna vuoden 1945 tilanteeseen, jolloin paikallisten asukkaiden ”ryssän rakennelmiksikin” kutsumia Kotkansaaren muinaisjäänöksiä ensimmäistä kertaa määriteltiin, on niiden lukumäärä kasvanut meidän päiviimme tultaessa kaksinkertaiseksi. Saaren muinaisjäänöskanta on nykyisellään ajoitukseltaan ja tyypeiltään aikaisempaa monipuolisempi, mutta pääosan siitä

muodostavat edelleenkin Ruotsinsalmen aikaiset kohteet (Muinaisjäänösrekisteri). Niillä on ollut muinaisjäänösten suojelun alkuajoista lähtien keskeinen rooli, mikä pätee vielä 2000-luvullakin.

Miten Kotkansaaren muinaisjäänösten suojelussa on vuosikymmenten saatossa sitten onnistuttu? Jo seitsemänkymmentä vuotta sitten Muinaistieteellinen toimikunta arvioi saarella olevan kolme ”ehdottomasti säilytettävää” I-luokan kohdetta: Fort Katariinan linnoitus, Redutti Kotka sekä Patteri Katariina. Näistä kahden ensiksi mainitun linnoitusraunion restaurointityöt on saatu päätökseen 2000-luvulla ja Patteri Katariinan kunnostus- ja korjaustyöt edistyvät hyvää vauhtia (Työmaapöytäkirjat). Tärkeimmiksi luokiteltuja muinaisjäänöksiä on siis kohdeltu pääosin niiden arvon mukaisesti ja niiden restauroinnista on huolehdittu. Mainittakoon, että niitä aiemmin, 1990-luvun puolella on ehditty jo restauroida Ruotsinsalmen tunnusmajakka (Hämäläinen & Kauppi 1989: 11, 14), rakennusraunio, jota toimikunta ei aikoinaan sisällyttänyt säilytettävien muinaisjäänösten joukkoon.

Muut Kotkansaaren muinaisjäänöksistä olivat Muinaistieteellisen toimikunnan mukaan III-luokan ”vähemmän tärkeitä” ja tarpeen tullen purettavia kohteita. Toimikunta varasi kuitenkin mahdollisuuden niiden tutkimiseen ennen kohteiden lopullista tuhoamista. Tätä menettelytapaa ei kuitenkaan ole noudatettu Kotkansaaren länsirannan teollisuusalueella sijainneen Patteri n:o 2:n kohdalla, joka tuhottiin tutkimatta ja dokumentoimatta. Lähes saman kohtalon on kokenut myös Patteri n:o 1, josta on kuitenkin säilynyt pieni osa vanhan öljysataman merenpuoleisella sivustalla (Hakanpää 2006a: 18). Se, samoin kuin kolmas ja vähiten vaurioita kärsinyt saaren länsirannan pattereista, Patteri n:o 3, ovat tällä hetkellä luonnontilassa ja jotakuinkin hoitamattomia (kuva 10).

Edellä sanottu pätee myös tähän päivään saakka kunnostus- ja korjaustöiden ulottumattomissa olleisiin Ruutikellareiden n:o 82 ja n:o 83 raunioihin. Sen sijaan niiden välittömässä läheisyydessä sijaitsevan Katariinan kenttäpatterin aluetta ja lähiympäristöä on hiljattain ryhdytty hoitamaan aluskasvillisuutta raivaamalla. Tämä on lisännyt kohteen näkyvyyttä maastossa ja edesauttaa jatkossa myös itse rakenteen säilymistä (kuva 11). Yllä mainitut Muinaistieteelliseltä toimikunnalta aikoinaan ”hävitysluvan” saaneet kohteet ovat kuin ihmeen kaupalla selvinneet nykypäiviin asti, joskin niiden hoito- ja kunnostustyöt ovat jääneet toistaiseksi vähäisiksi.

Useimmat muistakin 1940-luvun jälkeen muinaisjäänöksen statuksen saaneista Kotkansaarella sijaitsevista Ruotsinsalmen aikaisista rakenteista ja rakennelmista

Kuva 10. Patteri n:o 3 vasemman kyljen lävitse kulkee syvään kaivettu ja tallattu polku. Kesällä 2008 patterin rakennetta tutkittiin ja dokumentoitiin mm. jo osittain tuhoutuneen vasemman siiven kohdalta. Kuva: M. Kykyri, Kymenlaakson museo.

Bild 10. Genom den vänstra sidan av Batteriet nr 3 går en djupt grävd och nedtrampad stig. Sommaren 2008 undersöktes och dokumenterades batteriets struktur bland annat vid den redan delvis förstörda vänstra vingen. Foto: M. Kykyri, Kymmenedalens museum.

Kuva 11. Katariinan kenttäpatteri toukokuussa 2014. Alueen aluskasvillisuuden poiston ja raivauksen myötä kohde erottuu maastossa nykyisin huomattavasti aiempaa paremmin. Kohteen säilymisen ja näkyvyyden parantamiseksi olisi jatkossa tärkeää myös poistaa ainakin osa kenttäpatterin alueella kasvavista puista. Kuva: M. Kykyri, Kymenlaakson museo.

Bild 11. Fort Katarinas fältbatteri i maj 2014. Tack vare att man röjt och tagit bort undervegetation i området kan man nu betydligt bättre än förr observera lämningen i terrängen. För att säkra fornlämningens bevarande och göra den väl synligt i terrängen skulle det vara viktigt att fortsätta med gallrandet genom att ta bort ytterligare några träd som växer inom fältbatteriområdet. Foto: M. Kykyri, Kymmenedalens museum.

ovat edelleen luonnontilassa ja hoito- ja kunnostustoimenpiteiden ulkopuolella. Tällaisia ovat Kivisalmen siltalinnakkeen, Kotkansaaren tiilikasarmen sekä Ruotsinsalmen ammuskellarin jäännökset. Hieman parempi on Katariinan maauimalan alueella sijaitsevan Tykistön kasarmen tilanne. Sitä ympäröivää nurmikenttää hoidetaan, mutta kiviperustuksen päällystä kasvaa kuitenkin sammalta, nurmea ja puita. Kotkansaaren vanhimpia rakennuksia ovat Ruotsinsalmen ajoilta meidän päiviimme kutakuinkin ehjinä säilyneet Puistolän ja VR:n rata-alueen kaksi ruutikellaria, jotka molemmat ovat olleet käytössä vuosikymmeniä, mutta seisovat nykyisin tyhjillään. Näistä ensiksi mainitun katto ja osa ulkoseinää tullaan korjaamaan lähiaikoina.

Ruotsinsalmen linnoituslaitteiden vuosia kestäneiden korjaus- ja kunnostustöiden myötä on Kotkansaarelle syntymässä P. Nimanderin jo vuonna 1980 visioimia, kunnostettujen muinaisjäännösten muodostamia ”kokonaisuuksia suuren yleisön käyttöön” (Nimander 1980: 1). Viimeiset saaren keskeisimmistä linnoituslaitteista tulevat lähivuosina restauroiduksi, mutta yhtä tärkeää on taata jatkossa niiden huolto sekä lähiympäristön hoito. Kotkansaarella sijaitsee lisäksi suuri joukko muita toistaiseksi kunnostamattomia ja hoitamattomia linnoitus- ja muinaismuistokohteita, joihin mainitut toimenpiteet

tulisi ajan myötä myös ulottaa. Näiden, kuten muidenkin muinaisjäännösten yhteydessä on lisäksi haasteena itse kohteiden sekä niiden lähiympäristöjen nykyisten ja tulevien toimintojen yhteen sovittaminen tavalla, joka ei vähennä tai kyseenalaista muinaisjäännöksen historiallista merkitystä (kuva 12).

Maanalaisen kulttuuriperinnön suojelun haasteet

Jos ymmärrystä ei aina ole löytynyt maan pinnalla säilyneiden ”ryssän rakennelmien” raunioiden restauroimiseen ja suojeluun, ovat lähtökohdat olleet vielä huomattavasti huonommat maanpinnan alapuolella sijaitsevien Ruotsinsalmen aikaisten kerrostumien ja rakenteiden suojeluun. Suuri osa asemakaavoitetun linnoitusyhdyksunnan maanalaisesta arkeologisesta kulttuuriperinnöstä on tuhoutunut jo viimeistään Kotkansaaren ydinkeskustan sodanjälkeisen tehorakentamisen tuoksinassa. Maanalaisiin muinaisjäännöksiin ei rakennustöiden ja muun maankäytön yhteydessä vaikuta tuolloin kiinnitetyn sen suurempaa huomiota. Syynä tähän lienee ollut tietämättömyyden ja välinpitämättömyyden lisäksi myös arvostuksen puute: maasta paljastuneet muinaismuistot on

Kuva 12. Katariinanniemi oli käytössä kotkalaisten puistoalueena jo 1900-luvun alussa. Alueen öljysatamakauden jälkeen niemi on palannut virkistyskäyttöön ja nykyisin siellä sijaitsee 20 hehtaarin laajuinen Katariinan Meripuisto. Linnoituslaitteiden lisäksi alueelle on nykyisin myös runsaasti erilaisia vapaa-ajan viettoon liittyviä laitteita ja rakennelmia. Kuvassa keskellä näkyy Katariinan patteri ja sen lähistöllä keväällä 2014 pystytettyjä uusia ajanvietto- ja virkistytymisvälineitä. Kuva: M. Kykyri, Kymenlaakson museo.

Bild 12. Kotkaborna använde Katariinanniemi ('Katarinanäset') som parkområde redan i början av 1900-talet. Efter perioden som oljehamn används området återigen i rekreationssyfte. Området har omvandlats till en 20 hektar stor park, Katariinan Meripuisto ('Katarina sjöpark'). Utöver befästningsanläggningarna finns det alltså i dag även gott om olika fritidsaktiviteter som utegym, lekplats för barn, gångstråk mm. inom området. I bildens mitt syns Fort Katarinas batteri och några av de nya parkaktiviteterna för fritid och rekreation som man uppförde i dess närhet under våren 2014. Foto: M. Kykyri, Kymmenedals museum.

tiedetty iältään nuoriksi ja ryssän rakentamiksi. Vanhat käytänteet ovat myös juurtuneet yllättävän syvään: kun kaivutöiden ”tielle sattuneet” vanhat kerrostumat ja rakenteet on aiemminkin ollut mahdollista poistaa huoletta, ei aina ymmärretä nykyistä tarvetta dokumentoida ”kaikkea maasta esiin tulevaa” (kuvat 13–14).

Kiinnostus Kotkansaaren arkeologisiin kohteisiin on herännyt harvinaisen myöhään ja pääosa niihin liittyneistä dokumentoiduista tutkimuksista onkin suoritettu vasta 2000-luvulla. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta nämä tutkimuskohteet ovat sijainneet ”Ruotsinsalmen linnoituskaupungiksi” nimetyn muinaisjäännealueella. Tutkimukset ovat liittyneet pääasiallisesti erilaisiin puisto-, maanrakennus- ja talonrakennustöihin niillä tonteilla ja alueilla, jotka Kotkansaaren kaupunkiarkeologisen inventoinnin yhteydessä on määritelty suojeltaviksi 1- tai 2-luokan kohteiksi (Hakanpää 2007, Muinais-

Kuva 13. Sähkökaapelia asennetaan Kirkkokadulla vuonna 1922. Samalla paikalla kulki Ruotsinsalmen aikaan yksi linnoituksen pääkaduista, jonka jäännöksiä löytyi Sibeliuksenpuistosta syksyllä 1999. Siitä, paljastuiko kaapelikaivannon yhteydessä vanhan kadun kiveystä, ei ole tietoa. Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Bild 13. En elkabel förläggs på Kirkkogatu (’Kyrkogatan’) år 1922. På samma plats gick en av fästningens huvudgator under fästningen Svensksunds tid. Rester efter gatan hittades i Sibeliuksenpuisto (’Sibeliusparken’) under hösten 1999. Däremot vet man inte om det också blottades stenläggningen av en gammal gata i samband med kabelarbetena. Fotograf okänd, Kymmenedalens museum.

Kuva 14. Vuorikadun–Ruukinkadun kulmauksen talonrakennustyömaa vuodelta 1938. Alue oli Ruotsinsalmen aikaan sotasataman ja sen länsipuolelle asemakaavoitetun linnoituksen asuinalueen välimaastoa. Viereisellä tontilla seisova rakennus on Kotkan Klubi, jonka piha-alueelta kesällä 2013 löytyi viemäröintitöiden yhteydessä miehistökasarmien jäännöksiä. Niitä on mitä todennäköisimmin paljastunut myös rakennustyömaan tontin puolelta, mutta ne ovat jääneet huomioimatta tai ainakin dokumentoimatta. Vastaavanlaisten muinaismuistojen tutkimisen aika koitti Kotkansaarella vasta kuusikymmentä vuotta myöhemmin. Kuvaaja tuntematon, Kymenlaakson museo.

Bild 14. Ett husbygge vid korsningen av Vuorikatu (’Bergsgatan’) och Ruukinkatu (’Bruksgatan’) år 1938. Under Svensksunds tid utgjorde området ett mellanområde mellan krigshamnen och bostadsområdet för fästningen som hade planlagts väster om hamnen. Byggnaden på tomtens bredvid är Kotkan Klubi (’Kotka Klubben’). I klubbens gårdsområde hittades i samband med de utförda vattenledningsarbetena under sommaren 2013 lämningar efter en kasern. Lämningar av samma slag har förmodligen blivit uppdagade även på byggnadstomten år 1938 men de har inte blivit beaktade då, åtminstone har de inte blivit dokumenterade. Motsvarande fornminnen började undersökas på ön Kotkansaari först sextio år senare. Fotograf okänd, Kymmenedalens museum.

jäänösrekisteri). Joissakin kohteissa on ainoastaan osa suojeltavaksi määriteltyä aluetta tuhoutunut kokonaisuudessaan arkeologisen kaivutyön yhteydessä, ja muutamassa tutkimuskohteessa on kaivusuunnitelmia ollut mahdollista muuttaa niin, että vanhat kulttuurikerrokset ja rakenteet on pystytty säilyttämään kokonaan. (esim. Kykyri 2008a, 2008c, 2010–2011, 2013).

Ruotsinsalmen linnoituskaupungin maanalaisen kulttuuriperinnön suojelun luonnetta on suuressa määrin ohjannut vuoden 2007 kaupunkiarkeologisen inventoinnin yhteydessä laadittu Kotkansaaren tontti-, puisto- ym. muita alueita koskeva muinaisjäännealueen säilyneisyysluokitus. Luokituksen laatijan mukaan inventointiraportissa mm. kaavoittajien, suunnittelijoiden, rakennuttajien ja tonttien omistajien käyttöön laaditut luokat ovat ”todennäköisyyksiä” ja muinais-

muistolain suojaamia kerroksia ja rakenteita voi mahdollisesti vielä löytyä myös muualta kuin raportin liitekarttaan värikoodein merkityiltä 1- ja 2-luokan alueilta (Hakanpää 2007: 7, 37).

Maankäytön suunnittelussa tulisi pitää mielessä, että myös mainitun liitekartan valkoiset ”tyhjät” tontit ja alueet voivat sisältää muinaisjäänöksiä. Tämä on kuitenkin seikka, joka jää useimmiten huomioon ottamatta. Toisaalta tilanne voi olla päinvastainenkin: esim. kartalla punaisella merkityltä 1-luokan alueeksi arvioidulta tontilta ei kenttätöiden yhteydessä löydykään mitään muinaisjäänökseen viittaavaa. Molemmista tapauksista on esimerkkejä Kotkansaaren viime vuosien arkeologisista kaivauskohteista (Kykyri 2009, 2011b, 2013). Oikealla tavalla käytettynä Kotkansaaren kaupunkiarkeologinen inventointiraportti säilyneisyysluokituksen tarjoaa kuitenkin maankäytön suunnitteluun sekä muinaisjäänönsuojeluun hyvän ohjeistavan apuvälineen. Minään ehdottoman luotettavana Ruotsinsalmen linnoituskaupungin alueella säilyneiden muinaisjäänösten ”opaskarttana” sitä ei mm. edellä mainituista syistä tulisi kuitenkaan pitää.

Ruotsinsalmen asemakaavoitetun asuinalueen arkeologisen kulttuuriperinnön säilyneisyysluokituksen rinnalle tulisi pikaisesti laatia vastaavanlainen selonteko myös alueen ulkopuolella sijaitsevista linnoituslaitteista ja niihin liittyvistä rakennuksista ja rakennelmista. Kuten aiemmin on käynyt ilmi, ovat niiden maanpäälliset osat olleet erityyppisten suojelutoimenpiteiden kohteena jo vuosikymmeniä. Sen sijaan kohteisiin kiinteästi liittyvät maanalaiset kerrokset, kerrostumat ja muodostelmat ovat jääneet restaurointitöiden varjoon ja suojellisesti lähes huomioimatta. Yksi keino niiden paremman säilymisen takaamiseksi olisi määrittää maanpäällisiin muinaisjäänöksiin liittyvät suoja-alueet uudelleen ja ulottaa ne riittävän laajalle ympäröivään maastoon, ottaen samalla huomioon kulloisenkin yksittäisen muinaisjäänöskohteen erityisluonne ja sen omat lähtökohdat.

LÄHDELUETTELO

Painamattomat lähteet

- Ahvenisto, Tapani 1966. *Ruotsinsalmen linnoitusten inventointikertomus*. Museovirasto.
- Hakanpää, Päivi 2006a. *Kotka, Ruotsinsalmen linnoitus, Fort Katariinan arkeologinen kartoitus 25.9.–6.10.2006*. Museovirasto.
- Hakanpää, Päivi 2006b. *Kotka, Ruotsinsalmen merisairaalan koekaivaus Datariinan tontilla*. Kaivauskertomus. Museovirasto.
- Hakanpää, Päivi 2007. *Kotkansaaren kaupunkiarkeologinen inventointi. Kotkansaari – Ruotsinsalmen linnoituskaupunki*. РОЧЕНСАЛЬМСКИЙ ПОРТЪ. Inventointikertomus. Museovirasto.
- Kenraalikuvernööri Bergin kirje 21.5./2.6.1855 nro 6398. STO KD 395/38 1855. Kansallisarkisto.

- Koivisto, Andreas 2007. *Kotka, Ruotsinsalmen merisairaalan kaivaus Datariinan tontilla*. Kaivauskertomus. Museovirasto.
- Kotkan kaupunginhallituksen pöytäkirjat 1945. II B Ca: 17. Kotkan Maistraatin arkisto. Kotkan kaupungin keskusarkisto.
- Kykyri, Marita 2005. *Kotka, Kauppatori, Toriparkki 1700–1800-lukuun ajoittuvan kaupunkiarkeologisen kohteen valvontakaivaus*. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2008a. *Kotka, Toivo Pekkasen puisto*. Arkeologinen valvontakaivaus 2008. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2008b. *Kotka, Meripirtti. Patteri n:o 3 ja sen ympäristö*. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2008c. *Kotka, Valakallionpuisto*. Arkeologinen valvontakaivaus 2008. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2009. *Kotka, Korkeavuorenkatu 12. Tontti II-32-8*. Arkeologinen koekaivaus 2009. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2010. *Koulukatu 25. Tontti II-32-7*. Arkeologinen koekaivaus 2010. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2010–2011. *Kotka, Kotkansaari. Toivo Pekkasen puisto*. Arkeologinen valvontakaivaus. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2011a. *Kotka, Kotkansaari. Koulukatu 21. Tontti II-31-10*. Arkeologinen koekaivaus ja valvontakaivaus 2011. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2011b. *Kotka, Kotkansaari. Korkeavuorenkatu 13. Ns. Järjestötalon tontti 285-II-31-2*. Arkeologinen koekaivaus ja valvontakaivaus 2011. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2011c. *Kotka, Kotkansaari. Satamakadun ja Ruukinkadun kulmaus. Tontit 285-I-7-5 ja 285-I-7-7*. Kaupunkiarkeologinen koekaivaus 4.7.–21.7.2011. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2011d. *Kotka, Kotkansaari. Koulukatu 17 tontti 285-2-201-2*. Keskuskoulun piha-alueen saneeraustöiden valvontakaivaus 5.6.–20.8.2011. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2012. *Kotka, Kotkansaari. Ruukinkatu 15, tontti 285-I-7-5*. Kaupunkiarkeologinen kaivaus. 2.7.–31.7.2012. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Kykyri, Marita 2013. *Kotka, Kotkansaari. Kirkkokatu 2, tontti 285-I-6-8*. Kaupunkiarkeologinen valvontakaivaus 14.6.–23.7.2013. Kaivauskertomus. Kymenlaakson museo.
- Köngäs Ulrika, Väisänen, Riikka 2007. *Kotka Fort Katariina. Dokumentointi ja kartoitus 29.8.2007*. Museovirasto.
- Noacka, Eija 2014. *Kotkan linnoitusten kehittäminen/1–2*. Väiliraportti. Museovirasto/Haminan toimipiste.
- Nimander, Päivi 1980. *Selvitys Ruotsinsalmi–Kymenlinna-linnoituskokonaisuuden jäänteistä ja toimenpideohjelma*. Kymenlaakson museon julkaisuja nro 2.
- Takala, Sirkka 2011. *Ruotsinsalmen linnoituksen ruutikellari nro 84*. Restaurointisuunnitelma. Opinnäytetyö. Turun Ammattikorkeakoulu.
- Työmaaraportit. Linnoitustyömaat 2004–2013. Museovirasto/Haminan toimipiste.
- Väisänen, Riikka, Köngäs, Ulrika 2007. *Kotka Fort Katariina. Ylälinnoituksen koekaivaus 8.5.2007*. Museovirasto

Kirjallisuus

- Airola, Olli 1978. *Ruotsinsalmen merilinnoitus ja sen sotilaallinen merkitys*. Ruotsinsalmen merilinnoitus 1790–1855:10-84. Kymenlaakson museon julkaisuja no 1. Myllykoski.
- Hultin, Herman 1904. *Kotkan kaupungin historia*. Kotka.
- Hämäläinen, Paavo, Kauppi, Ulla-Riitta (toim.) 1986. *Kotkan linnoitusten korjaus- ja restaurointityöt*. Museoviraston rakennushistorian osasto. Raportti 1/1989.
- Saarinen, Juhani 2008. *Miljoonamölkä. Kotkan Satama 1871–2008*. Porvoo.
- Storfurstendömet Finlands Författnings-Samling för 1883 N:o 16. Helsingfors.
- Vangonen, Galina 2013. *Aarteita arkistoista – Ruotsinsalmi kartoissa ja piirustuksissa*. Rakennettu ranta – Ruotsinsalmesta Kotkansatamaan: 6–37. Toim. V. Alén et al. Kymenlaakson museon julkaisuja 32. Porvoo.

Sanomalehdet

Eteenpäin 1988. Katariinan niemestä tuli pönttöranta. 15.5.1988.
KySa 1993. Kymen Sanomat 5.5.1993. Vuonna 1946 laulettiin Puistolän lavalla.
KySa 1998. Kymen Sanomat 9.6.1998. Kotkan viitoittaa Katariinan polun.
KySa 1999a. Kymen Sanomat 3.9.1999. Sibeliuksenpuistossa tehtiin muinaislöytö.
KySa 1999b. Kymen Sanomat 10.9.1999. Kotkan muinaislöytö osoittautui luultua laajemmaksi.
KySa 2001a. Kymen Sanomat 6.5.2001. Säilöty arvomaailma vapautuu.
KySa 2001b. Kymen Sanomat 22.12.2001. Öljysäiliöiden purkutyöt huolettavat Katariinassa.
KySa 2002. Kymen Sanomat 28.9.2002. Katariinan laulurinne linnoituksen katteena.
KySa 2006. Kymen Sanomat 29.3.2006. Katariinanniemi vihreään aikaan.
KySa 2007. Kymen Sanomat 14.11.2007. Fort Katariinan muurin kolme aukkoa korjattu.

Sähköiset lähteet

Kotkansaari. Matkailukartta. Kotkan kaupunkisuunnittelu 2009.
Muinaisjäänösrekisteri: <http://www.nba.fi/fi/tietopalvelut/tietojarjestelmat/rekisteriselosteet/muinaisjaannosrekisteri> [Luettu 20.5.2014]
Muinaismuistolaki 295/1963: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1963/19630295> [Luettu 20.5.2014]

Bevarandet av fornlämningarna på ön Kotkansaari

Fornlämningarna på ön Kotkansaari ('Örnön') blev definierade och klassificerade för första gången år 1945. Arkeologiska kommissionen hade utarbetat en förteckning över de fasta fornlämningarna inom Kotka stads stadsplaneområde för Kymmenedalens regionplan. Nio av objekten var belägna på ön Kotkansaari. Alla fornlämningar var befästningsanläggningar som hade sin anknytning till Kotka stads föregångare, Svensksunds sjöfästning (1790–1855).

Med undantag av en fornlämning ingår alla ovan nämnda objekt även i dag i fornlämningsbeståndet på Kotkansaari. Merparten av öns fasta fornlämningar består fortfarande av lämningar från sjöfästningen Svensksunds tid. De har haft en central roll inom fornminnesvården ända från verksamhetens början i Kotka. Utöver de fasta konstruktionerna ovan jord har även Svensksunds fästningsstad med sina underjordiska kulturlager och lämningar fått fornminnesstatus.

Intresset för fornminnen från fästningen Svensksunds tid ökade på 1970-talet och på 1980-talet inleddes också restaureringsarbetena av Redutten Kotka och fästningen Svensksunds fyr torn som fortsatte fram till 1990-talet. Dessa har senare följts av reparations- och restaureringsarbeten i Fort Katarina och Batteriet Katarina på 2000-talet. I och med att restaureringen av dessa

befästningsanläggningar färdigställs inom de närmaste åren är det ytterst viktigt att garantera att de också underhålls och att även den omgivande miljön sköts i fortsättningen.

På ön Kotkansaari ligger även ett stort antal andra fästnings- och fornminnesobjekt som man hittills inte har restaurerat och vårdat och till vilka de nämnda åtgärderna också borde sträckas med tiden. I samband med dessa, såsom i samband med andra fornlämningar, är utmaningen dessutom att samordna de nuvarande och kommande verksamheterna vid själva platserna och i deras omgivning på ett sätt som inte minskar eller ifrågasätter fornlämningarnas historiska betydelse.

Intresset för fornminnen på ön Kotkansaari har väckts mycket sent och merparten av de dokumenterade arkeologiska undersökningarna som hänför sig till dessa har också utförts först på 2000-talet. Med undantag av några få fall har dessa undersökta lämningar legat inom det för "Svensksunds fästningsstad" kallade fornminnesområdet. En stadsarkeologisk inventering av fästningsstaden utfördes 2007 och i samband med den indelades de tomter och grönområden som i dag ligger på ön Kotkansaari i tre forsknings- och skyddsklasser. I samband med inventeringen utarbetades även anvisningar angående åtgärder som berör fornlämningarna i de olika klasserna.

Vårdens omfattning angående de underjordiska kulturlagren som härstammar från tiden för Svensksunds fästningsstad har i stor utsträckning styrts av den klassificering som utarbetades för tomterna, parkerna och andra områden på ön Kotkansaari i samband med den ovan nämnda stadsarkeologiska inventeringen. Vid sidan av den borde man också snabbt utarbeta en motsvarande redogörelse för de befästningsanläggningar med anknytande byggnader och konstruktioner, vilka ligger utanför det planlagda området inom vilket fästningsstadens lämningar finns.

De ovanjordiska delarna av befästningsanläggningarna har varit föremål för olika typer av skyddsåtgärder redan i flera decennier. Däremot har de underjordiska lagren (skikten och formationerna) som väsentligt anknyter till det som finns ovan jord, hamnat i de övriga restaureringsarbetenas skugga och från vårdsynpunkt sett nästan helt utan uppmärksammande. Ett sätt att garantera att dessa lager i fortsättningen skulle bli bättre bevarade kunde vara att omdefiniera skyddsområdet för fornlämningarna ovan jord. Genom att först beakta karaktären och utgångspunkterna hos varje enskilt fornminne och att sträcka det (skyddsområdet) sedan tillräckligt långt i den kringliggande terrängen kunde de underjordiska lagren få ett starkare skydd.

KAIVAUKSET 2009

AKAA HAKAMÄENTIE

Tien kunnostushankkeen arkeologinen valvonta rautakautisen kalmiston läheisyydessä
Pk 211411 Toijala
P: 6788945, I: 3331589
N: 6786097, E: 331486
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Tutkija: Kalle Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki koneellisen kaivutyön arkeologisen seurannan Akaan Hakamäenkadun kunnostushankkeen vuoksi, koska kaivutöiden lähiympäristössä sijaitsee Hallamäen rautakautinen kalmisto.

Valvonta suoritettiin siten, että kaivantoa avattiin muutamia metrejä, jonka jälkeen kuoppaan asennettiin putket. Asennuksen jälkeen jatkettiin kaivamista. Maata kaivettaessa tarkkailtiin koneen työskentelyä ja kaivutyö varauduttiin keskeyttämään, mikäli kaivannossa havaittaisiin mahdollisesti muinaisjäänneeseen kuuluvia rakenteita tai löytöjä. Konekaivun yhteydessä tehtyjä havaintoja tarkennettiin siistimällä kaivukohtaa lapiolla ja kaivauslastalla. Työ dokumentoitiin muistiinpanoin ja valokuvaamalla.

Valvotulta alueelta ei tehty havaintoja kiinteistä muinaisjäänöksistä. Todennäköisesti Hallamäen muinaisjäänönsä rajautuu Hakamäentien itäpuoliselle alueelle.

Löydöt: –

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: 80 m²

Kenttätyöaika: elokuussa 2009

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 11.12.2009 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

ESPOO MANKBY (MANKKI)

Keskiaikaisen kylätontin kaivaus
Pk 203212 Espoo
P: 6678065, I: 3365906
N: 6675262, E: 365791
z: 10–20
Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine ja Espoon kaupunginmuseo
Kaivaustenjohtajat: Georg Haggrén (HY) ja Ulrika Rosendahl (EKM)

Espoon Mankby oli suurehko keskiaikainen kylä, jonka asukkaat joutuivat vuonna 1556 väistymään kylän maille perustetun Espoon kuninkaankartanon tieltä. Kylätontti autoitui kokonaan 1500-luvun jälkipuolella ja jopa tonttimaan sijainti unohtui vuosisatojen kuluessa. Se löytyi uudelleen vasta Espoonkartanon alueen arkeologisessa inventoinnissa keväällä 2004.

Espoon 550-vuotisjuhlavuoteen liittyen Mankbyssä järjestettiin kesällä 2008 laajat tutkimuskaivaukset, joita jatkettiin vuonna 2009. Mankbyssä oli jo vuonna 2007 tehty muinaisjäänönsen

kartoitus ja mittausdokumentointi sekä arkeologinen koekaivaus.

Kesällä 2009 Mankbyssä jatkettiin kolmen vanhemman kaivausalueen (alueet 8, 9 ja 10) tutkimuksia ja avattiin neljä uutta kaivausaluetta (alueet 12–15). Nyt saatiin vietyä loppuun yhden myöhäiskeskiaikaisen rakennuksen (rakennus 11) tutkimukset ja jatkettua 1500-luvulle ajoittuvan rakennuksen (13) kaivauksia. Lisäksi tutkittiin yhtä kellaria, useita muinaispeltoja sekä 1500-lukua vanhempien rakennusten jäännöksiä.

Kylätonttialueelle suunnitellaan arkeologista puistoa, minkä vuoksi kaivauksissa vältettiin ehjien rakenteiden purkamista. Kaivausalueiden laajuus oli yhteensä 217 neliometriä, mutta osaa niistä ei kaivettu pohjaan asti, vaan tutkimuksia jatketaan vuonna 2010.

Kaivauksilta löytyi runsaasti lähinnä myöhäiskeskiajalle ja 1500-luvulle ajoittuvaa esineistöä mm. erilaisia rautaesineitä ja muita metalleja, punasavi-, kivisavi- ja itämerenkeramiikkaa sekä muutamia taso- ja astialasin paloja. Kesän 2009 metallilöydöt olivat erityisen monipuolisia ja osaan niistä liittyi jopa nahkafragmenteja. Maaperässä on säilynyt myös runsaasti luuaineistoa. Löytöjen joukossa on varhaismetallikautiseen asutusvaiheeseen liittyvää keramiikkaa, josta osa löytyi pakstusta samanaikaisesta kulttuurikerroksesta, osa keskiaikaisiin kerroksiin sekoittuneena.

Löydöt: KM 2009032:1–1301, Rahakammio

KM 2009038:1–4

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 217 m²

Kenttätyöaika: 25.5.–5.7.2009

Tutkimuskustannukset: Espoon kaupunginmuseo, Esbo Gård Ab, YIT rakennus Oyj

Tutkimusraportti: Georg Haggrén et al. Museoviraston arkistossa.

ESPOO SUVISAARISTO SVINÖ

Keskiaikaisen kylätontin koekaivaus
Pk 203211 Sökö
P: 6670664, I: 3372625
N: 6667863, E: 372506
z: 5–9
Espoon kaupunginmuseo
Kaivaustenjohtaja: Ulrika Rosendahl

Espoon kaupunginmuseo teki arkeologisia koekaivauksia Espoon Svinön kylän tontilla 6.–17.7.2009. Kohde on määritelty muinaisjäänönsalueeksi Espoon kaupunginmuseon (2000) ja Museoviraston (2005) kylätontti-inventoineissa. Espoon tekninen keskus suunnittelee kevyen liikenteen väylän rakentamista muinaisjäänönsalueelle.

Kaivauksilla tavoitteena oli selvittää, onko Svinön kylästä säilynyt keskiaikaisia tai uuden ajan alun kerroksia, jotka edellyttäisivät lisätutkimuksia ennen väylän rakentamista. Kylässä oli vuoden 1540 maakirjojen mukaan kaksi taloa, mutta kylän varhaista asutusta ei ole tarkasti pystytty paikantamaan.

Tutkimuksissa todettiin, että suunnitellun rakennustyömaan alueella ei ole säilyneitä muinaisjäännöksiä. Irtolöytöinä tulleet 1600-luvun rahat sekä 1500-luvun keramiikka osoittavat kuitenkin, että lähialueella on ollut toimintaa ainakin uuden ajan alussa. Tutkittu alue oli pääosin vanhaa niittyä tai peltoa. Alueen itäosassa havaittiin myös vanha tienpohja. Todennäköisesti tämä tie on ollut käytössä 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa. Alueella havaittiin myös jäänteitä 1800-luvun palokerroksista. Paikalla on ilmeisesti palanut lato tai vastaava kevyt rakennus.

Tielinjauksen pohjoispuolella esiintyi palanutta savea ja viitteitä kivirakenteesta, jotka voisivat liittyä vanhempaan asutukseen. Tämä alue jäi rakennustyömaan linjauksen ulkopuolelle, eikä sitä tutkittu tarkemmin. Svinön historiallinen kylätontti on mahdollisesti siis sijainnut tutkitun alueen pohjoispuolella, alueella, jossa Lill-Svinön talon tonttimaa sijaitsi 1800-luvulla. Tontin kulttuurikerrokset ovat kuitenkin siinä tapauksessa tuhoutuneet nykyisen tien ja muun rakentamisen yhteydessä. Säilyneitä rakenteita voisi olla ainoastaan kapealla maakaistaleella vuoden 2009 koeajan ja nykyisen tien välissä.

Keskiaikaista tai uuden ajan alun asutusta on voinut olla myös Stor-Svinön tonttialueella, niityn lounais- ja eteläpuolella. Siellä oli vielä 1970-luvulla Svinön maatilan rakennuskantaa, ja maastossa voi havaita rakennusten perustuksia sekä maanmuokkauksen jälkiä. Tämä alue ei ollut uhattuna tulevan rakennushankkeen takia, joten täällä ei tehty kajoavia tutkimuksia.

Löydöt: KM 2010024:1 (pala Siegburg-kivitavaraa, 1500-luku), KM (rahakammio) 2009060:1-2

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 748,8 m²

Kenttätyöaika: 6.-17.7.2009

Tutkimuskustannukset: Espoon kaupungin tekninen keskus

Tutkimusraportti: Ulrika Rosendahl ja Tarja Knuutinen
Espoon kaupunginmuseon arkistossa.

ESPOO TUOMIOKIRKKO MUISTELUPAIKKA

Keskiaikaisen kirkon ympäristön koekaivaus
Pk 203212 Espoo
P: 6679819, I: 3369982
N: 6677015, E: 369864
Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Riikka Väisänen

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti lokakuussa 2009 kahden päivän mittaiset koekaivaukset Espoon Tuomiokirkon alueella. Tutkimukset tulivat ajankohtaiseksi Espoon seurakunnan suunnitelmassa muistelupaikan rakentamista alueelle. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, onko Espoon keskiaikaisen kirkon ympäristössä säilynyt keskiaikaisia kerroksia tai rakenteita, jotka vaativat lisätutkimusta, vai voidaanko alue vapauttaa rakentamiselle. Kirkon sisällä on tehty arkeologisia kaivauksia vuonna 1981 Markus Hiekkasen johdolla. Muistelupaikan kohdalla ei arkeologisia tutkimuksia ollut tehty.

Koekaivauksissa avattiin koillis-lounaissuuntainen koeaja kellotapulin lounaispuolelle. Koeajasta saatiin esille kulttuurikerrokselta vaikuttanut maakerros, joka tulkittiin niittykerrokseksi. Sen päällä oli tiilen-, kiven- ja laastinsekainen purkukerros, mutta koeajasta ei tullut esille mitään rakennetta, josta kerros olisi voinut olla peräisin. Alueelta ei löytynyt lainkaan selvästi keskiaikaan ajoittuvia löytöjä tai rakenteita.

Löydöt: KM 201000:1-2

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 15,2 m²

Kenttätyöaika: 12.-13.10.2009

Tutkimuskustannukset: Espoon seurakuntayhtymä

Tutkimusraportti: Riikka Väisänen 18.1.2010

Museoviraston arkistossa.

HAMINA LINNOITUS, KORTTELI 8 TONTTI 3

Kaupunkitontin kaivaus

Pk 304204 Hamina

P: 617736, I: 3510915

N: 617369, E: 510760

Museoviraston rakennushistorian osaston

rakennuskulttuuriyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Katja Vuoristo

Haminan Mannerheimintien ja Pikkuympyräkadun risteyksessä sijaitsevalla tontilla tehtiin vuonna 2008 koekaivauksia, koska tonttia oltiin kaavoittamassa rakentamista varten. Tontti sijaitsee Vehkalahden kaupungin vanhalla asemakaava-alueella silloisen torin reunalla. Paikalta löytyi vuonna 2008 eriaikaisia kivirakenteita, joita ei ehditty kaivaa kokonaan esille. Nyt tontille on päätetty rakentaa uudisrakennus, jonka perustustyöt ulottuvat paikoin noin 13 metrin syvyyteen. Kyseisellä alueella jouduttiin tekemään vuonna 2009 jatkotutkimuksia aikaisemmin todettujen rakennustenjäännösten iän ja tarkoituksen selvittämiseksi.

Kolmen viikon pituisissa tutkimuksissa todettiin, että alueella on tehty 1900-luvulla useita kaivutöitä, jotka ovat tuhonneet paikalla sijainneita rakenteita. Kaivausalueen keskivaiheilla todettiin kuitenkin säilyneen pieni alue, joka liittyy todennäköisesti tontin vanhimpaan käyttöajankohtaan eli 1700-luvun alkupuoliskolle ja puoliväliin. Alueella havaittiin kaksi tunkionpohjaa, joista toisessa oli kiuasmaista kiveystä. Vehkalahden kaupunkiin liittyviä rakenteita tai kulttuurikerroksia ei tutkitulla alueella havaittu.

Löydöt: KM 2010003:1-115

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 52 m²,
tutkimusala 247 m²

Kenttätyöaika: 18.5.-5.6.2009

Tutkimuskustannukset: Rakennuspartio Oy

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 31.3.2010

Museoviraston arkistossa.

HAMINA TURSANMETSÄ 1 - 2

Historiallisen ajan röykkiöiden koekaivaus

Pk 304204 Hamina

Tursanmetsä 1, röykkiö A

P: 6718067, I: 3516451

N: 6715249 E: 516275

z: 8,5

Tursanmetsä 2

P: 6717890, I: 3516710

N: 6715072, E: 516534

z: 7

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Kreetta Lesell

Haminassa kaivettiin röykkiöitä valtatie 7 uuden linjauksen alueelta. Tursanmetsä 1:n röykkiöt A ja B osoittautuivat uuneiksi. Röykkiöstä A löytyi kalanluita. Kuva: Kreetta Lesell, Museovirasto.

I Fredrikshamn grävde man rösen vid den nya linjen för riksväg 7. Rösen A och B vid Tursanmetsä 1 visade sig vara ugnar. I röset A hittades fiskben. Foto: Kreetta Lesell, Museiverket.

Kuvassa röykkiö B. Kuva: Kreetta Lesell, Museovirasto.

På bilden röset B. Foto: Kreetta Lesell, Museiverket.

Tiehallinto suunnittelee valtatie 7 uutta linjausta Kotkasta Virolahteen. Haminan kohdalle tehdään ohikulkutie. Tielinjalla tai sen läheisyydessä on useita muinaisjäänneksiä, röykkiöitä tai kivilatomuksia. Useimpien kohteiden ajoitus ja rakentamistarkoitus on epäselvä.

Tursanmetsä 1–2:ssa tehtiin koekaivaukset, joiden tarkoituksena oli selvittää, miksi ja milloin röykkiöt on rakennettu. Tutkimusten perusteella voitaisiin määrittää myös jatkotutkimusten tarve. Tutkimukset rahoitti hankkeen toteuttaja, Tiehallinnon Kaakkois-Suomen tiepiiri.

Haminan Tursanmetsä 1 -kohde koostuu yhdeksästä muinaisen merenlahden itärannalla sijainneesta röykkiöstä. Yhteistä niille on se, että sijaitsevat pienillä kallioaukioilla. Koekaivauksia tehtiin röykkiöllä A ja B. Röykkiö A kaivettiin kokonaan ja röykkiöstä B puolet.

Röykkiö A on todennäköisesti uuni – mahdollisesti nk. ryssäuuni. Tätä tulkintaa tukevat palaneet luut, joista kaikki tunnistettavat kappaleet ovat kalanluita. Suurin osa hiilestä ja palonjäljistä on uunin sisäosan ulkopuolella. Röykkiö B on samanlainen uuni, mutta pienempi.

Tursanmetsä 2:n röykkiö on selkeästi ihmisen tekemä. Sen merkitystä ei pystytty yksiselitteisesti selvittämään, mahdollisesti se on rajamerkki. Röykkiö sijaitsee valtatie ja sinne menevän rampin välissä, joten tutkimisen jälkeen röykkiö ennallistettiin.

Löydöt: KM 38022:1–16

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: Tursanmetsä 1 kaivaus 24 m²; Tursanmetsä 2 kaivaus 6,5 m²

Kenttätyöaika: 20.–31.7.2009

Tutkimuskustannukset: Tiehallinto, Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 29. ja 30.12.2009
Museoviraston arkistossa.

HANKO KUNINGATTARENVUORI

Hylyn koekaivaus

Pk 201108 Hangö

P: 6641057, I: 3273259

N: 6638268, E: 273180

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Johanna Mäkinen

Kuningattarenvuoren hylky sijaitsee Hangon Länsisatamassa alueella, jolle on suunniteltu rakentamista. Hylyn tutkimukset käynnistyivät vuonna 2008 hylkypuun dendrokronologisella ajoituksella. Ajoitustulosten mukaan aluksen rakentamiseen käytetty puutavara on kaadettu 1800-luvun alkupuoliskolla, joten hylkyä voidaan pitää muinaisjäänneksenä. Ajoitustulosten varmistuttua varmistui myös hyllyllä tehtävän koekaivauksen tarve.

Koekaivaus toteutettiin 16.–27.3.2009. Tarkoituksena oli koekaivauksen avulla selvittää hyllyssä mahdollisesti olevan esineistön määrää sekä mitata hylkyä peittävän sedimenttikerroksen paksuutta. Koekaivauksessa hylyn sisäpuolelle kaivettiin kaksi koeojaa, joista molemmista saatiin vähäinen määrä pieniä esineitä ja esinefragmenteja. Koeojia kaivamalla saatiin esiin myös hylyn pohjarakenteita.

Hylyn dokumentointi jatkuu koekaivauksen jälkeen. Koekaivauksesta saadun tiedon perusteella päätetään hylyn jatkotutkimuksissa käytettävistä tutkimusmenetelmistä.

Löydöt: SMM 122009

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 16.–27.3.2009

Tutkimuskustannukset: Hangon Satama

Tutkimusraportti: Johanna Mäkinen 27.5.2009

Museoviraston arkistossa.

HANKO LAPSEN PUISTO

Keskiaikainen asuinpaikan kaivaus

Pk 201108 Hanko

P: 6643240, I: 3272780

N: 6640450, E: 272701

Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine, SEAS-hanke

Kaivaustenjohtaja: Henrik Jansson

Toukokuussa 2009 jatkettiin vuonna 2007 aloitettuja kaivaustutkimuksia Hangon Lapsen puistossa. Tutkimusten kysymyksenasettelu liittyi Hangon kylän varhaisimpaan historiaan ja elinkeinoihin. Aikaisemmissa tutkimuksissa oli löytynyt viitteitä rautakautisesta toiminnasta pääosin keskiajalle ajoittuvan asuinpaikan alemmista kerroksista.

Vuoden 2009 tutkimukset paljastivat hyvin säilyneen 1300–1400-luvuille ajoittuvan asuinpaikan, josta tutkittiin

ykä rakennuksen pohja sekä sen ympäristöä. Keskiaikaisten kerrosten alla paljastui useita yksinkertaisia liesiä, joista yksi löytyi keskiaikaisen rakennuksen alla. Näihin liittyvistä kerroksista löytyi pieni määrä karkeaa rautakautista keramiikkaa. Pienen kiveyksen alta löytyi tämän lisäksi keskittymä palaneita luuta, joista osa tunnistettiin luuanalyyseissä ihmisen luiksi.

Löydöt: KM 2009091:1–501 ja KM 2009070:1

Ajoitus: rautakausi/keskiaika

Tutkitun alueen laajuus: 155 m²

Kenttätyöaika: 20.5.–2.7.2009

Tutkimuskustannukset: Svenska kulturfonden, Hangon säästöpankkisäätiö, Helsingin yliopisto, Suomen Akatemia

Tutkimusraportti: Henrik Jansson, Tuuli Heinonen, Frida Ehrnsten, Mikael Nyholm, Sarita Sandell ja Johanna Stenberg 23.11.2011 Museoviraston arkistossa.

HARTOLA UUSI-RUSKEALA C

1700-luvun asuinpaikan kaivaus

Pk 312207 Hartola

P: 6833580, I: 3447720

N: 6830714, E: 447570

z: 95–105

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Petro Pesonen

Hartolan Uusi-Ruskealassa tutkittiin valtatie 4 varrella tulevan kevyenliikenteenväylän alikulun ja sen rakentamista varten suunnitellun kiertotien kohdalla 1290 neliömetrin alue. Alueella oli aiemmin havaittu merkkejä kivikautisesta, rautakautisesta ja historiallisen ajan toiminnasta. Tutkimusmenetelmänä oli kuoria peltomultakerros koko rakennettavalta alueelta, puhdistaa paljastuneiden rakenteiden pinta ja sen jälkeen tutkia rakenteet taso- ja profiilikaivauksin. Tutkimukset kustansi Tiehallinto ja kaivaukset toteutettiin 7–8 hengen voimin kahden viikon aikana kesäkuussa 2009.

Peltomultakerros kuorittiin kaivinkoneella ja alue puhdistettiin mullan alaiseen pintaan lapioin. Peltomullan alta paljastui tutkittavalla alueella noin 40 rakennetta, joista 37 tutkittua numeroitiin ja lähes kaikista niistä piirrettiin tasokartta pinta-tasosta ja useimmista kaivettiin puolikas profiilipiirrosta varten. Joitakin rakenteita tutkittiin tasokaivauksin ja yksi rakenteen osa tyhjennettiin pohjaan asti.

Rakenteet voidaan jakaa karkeasti kolmeen luokkaan:

1) rakennusten pohjat, 2) tulisijat ja 3) jätekuopat. Sijaintinsa puolesta rakenteet jakautuvat neljään ryhmään: pohjoiseen, keskiseen, eteläiseen ja itäiseen alueeseen.

Rakennuksen pohjaksi ovat luokiteltavissa pohjoisella alueella rakenne 2 (todennäköinen paja) ja rakenne 8, keskisellä alueella rakenne 21 sekä eteläisellä alueella rakenne 24 (todennäköinen kellari) ja rakenne 25. Mitä ilmeisimmin myös osa tulisijoista on ollut rakennuksen sisällä, kuten pohjoisella alueella rakenne 6, joka voisi olla tulkittavissa riihen kiukaaksi. Vastaavia suuria, kivastyypisiä tulisijoja ovat rakenne 5 ja rakenne 15. Pienempiä tulisijoja lienevät ainakin rakenteet 1, 3, 9, 11, 18, 20, 33, 34 ja 37. Tunkio- tai jätekuopiksi voitaneen lukea ainakin rakenteet 7, 13, 14, 30 ja 35. Loputkin rakenteet lukeutunevat johonkin edellä mainituista luokista.

Löydöt ajoittuvat todennäköisesti suurimmaksi osaksi 1700-luvulle. Tähän viittaavat erityisesti vuoden 1747 kahden äyrin kupariraha sekä liitupiipun kappaleet. Muussa löytöaineistossa

Hartolan Uusi-Ruskealassa tutkittiin valtatie 4 viereen rakennettavan kevyenliikenteenväylän kohdalla 1700-luvun tonttimaata. Koneellisen pintamaanpoiston jälkeen alue puhdistettiin lapioilla. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto.

I Uusi-Ruskeala i Gustav Adolfs undersökte man tomtmark från 1700-talet vid en led för lätt trafik som ska byggas bredvid riksväg 4. Efter maskinavbaning rengjorde man området med spadar. Foto: Petro Pesonen, Museiverket.

Kaivausalueelta tutkittiin 37 erilaista rakennetta. Pölyävä hiekka häiritseviä päiviä karttojen piirtämistä. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto.

I utgrävningsområdet undersöktes 37 olika konstruktioner. Under blåsiga dagar störde den omkring virvlande sanden ritandet av kartor. Foto: Petro Pesonen, Museiverket.

ainoa selvästi vanhemmaksi ajoittuvat esineet ovat rakenteesta 2 löydetty viikinkiaikainen lasimassahelmi sekä peltomullasta löydetty rautakautisen keramiikan pala. Kivikautisia löytöjä ei saatu lainkaan. Löytöinä saatiin em. lisäksi pronssi- ja rautaesineitä (mm. kaksi viskaria, pronssinappi), rautakuonaa, keramiikkaa (punasavi-, valkosavi- ja harmaasavikeramiikkaa sekä fajanssia), pii- ja kvartsikappaleita, palanutta savea, palanutta ja palamatonta luuta. Luuaineistossa on sekä karja-että riistaeläinten luuta. Nuorten karjaeläinten hampaat ja luut viittaavat lihakarjaan. Lajilleen tunnistetut eläinlajit ovat hirvi, metsäjänis, karhu, majava (?), orava, koira, nauta, hevonen, sika, lammas, vuohi, kana, ahven ja hauki.

Hartolan Uusi-Ruskeala c -kohteessa on ollut toimintaa ilmeisesti jo kivikaudella, mutta varmasti myöhäisrautakaudelta lähtien. Rautakautista asuinpaikkaa ei tutkittavalla alueella ollut tai se on tuhoutunut historiallisen ajan asutuksen myötä. Tämä puolestaan näyttää kohteen rakenteiden ja esinelöytöjen perusteella ajoittuvan lähinnä 1700-luvulle. Ajoitus sopii hyvin yhteen historiallisiin karttoihin, sillä vuonna 1792 piirretyssä

Uusi-Ruskeala c -asuinpaikalla tutkittiin erilaisia rakenteita – talonpohjia, tulisijoja ja jätekuoppia. Rakenne 11 osoittautui liesikuopaksi, josta löytyi mm. karhun, sian, naudan ja hevosen luita. Vuonna 2004 kaivettu koekuoppa erottuu suorakaiteen muotoisena. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto.

På boplatsen Uusi-Ruskeala c undersöktes olika slags konstruktioner – husbottnar, eldstäder och avfallsgröpar. Konstruktion 11 visade sig vara en hårdgrop där man hittade ben av bland annat björn, svin, ko och häst. Provgropen som grävdes 2004 kan urskiljas som en rektangulär formation. Foto: Petro Pesonen, Museiverket.

kartassa tälle paikalle on merkitty Oijalan talon vanha tonttima. Oijala lienee siirretty muualle ja vanha paikka on jäänyt autioksi, eikä nuorempaa toimintaa ole paikalla enää juuri ollut.

Löydöt: KM 37985:1–185

Ajoitus: 1700-luku

Tutkitun alueen laajuus: 1290 m²

Kenttätyöaika: 8.–19.6.2009

Tutkimuskustannukset: Tieshallinto, suurten investointien yksikkö

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 12.1.2010 Museoviraston arkistossa.

HELSINKI SUSISAARI VARVILAHTI NK. TÖRNEN LAITURI

Historiallisen ajan patorakenteen tutkimus

Pk 203406 Helsinki

P: 6672150, I: 3388202

N: 6669349, E: 388077

Museoviraston meriarkeologian yksikkö

Tutkija: Minna Leino

Museoviraston meriarkeologian yksikkö dokumentoi Susisaaren Varvilahden patorakenteen nk. Törnén laiturin kesäkuussa 2009, koska sen päälle rakennetaan laituri. Tutkimuksen rahoitti Suomenlinnan hoitokunta.

Hirsipato on rakennettu vuonna 1917 Suomenlinnan venäläisenä aikana. Pato oli osa suurtelakkahanketta, jossa oli tarkoitus eristää Tykistölahti merestä. Poliittisten levottomuuksien vuoksi työt keskeytettiin. Hanketta pidettiin vireillä vielä itsenäisyyden ajan alussa, kunnes se hylättiin vuonna 1919. Rakennusurakasta on jäljellä ainoastaan patorakenteet ja mahdollisesti kiinnityslenkkejä rantakalliossa. Toinen työpadoista säilyy veden alla Tykistölahden suulla.

Dokumentoidun hirsirakenteen laajuus on noin 19,5 x 8,5 eli noin 160 neliometriä. Rakenne on yleisesti ottaen säilynyt hyvin, mutta salmen ruoppauksen yhteydessä se on katkennut salmen puoleiselta lyhyeltä sivulta salvosten kohdalta. Tuolloin rakenteeseen kohdistunut voima on ravistanut myös osan ylimmistä salvoksista auki. Nykyinen Kustaanmiekan salmen laivaliikenne aiheuttaa patorakenteen ympärillä voimakkaan virtauksen ja sen myötä maavallin kulumista eli eroosiota. Virtaukset aiheuttavat myös akkumulaatiota eli maaperän kertymistä patorakenteen etureunaan. Paikalla on hiekkavalli ja rakenteen etureunan syvyys vaihtelee noin 50 ja 150 senttimetrin välillä.

Löydöt: –

Ajoitus: 1917

Tutkitun alueen laajuus: 160 m²

Kenttätyöaika: 8.–12.6.2009

Tutkimuskustannukset: Suomenlinnan hoitokunta

Tutkimusraportti: Minna Leino 18.6.2009 Museoviraston arkistossa.

HOLLOLA HÖLMÄNMÄKI 3

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 311102 Renkomäki

P: 6759280, I: 3421960

N: 6756444, E: 421821

z: 79–82

Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo
Kaivaustenjohtaja: Anna-Riikka Vadén

Kesäkuussa 2009 Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo teki koekaivauksia kivikautisella Hölmänmäki 3:n asuinpaikalla Luhdanjoen eli Porvoonjoen varressa Lahden ja Hollolan rajalla (ks. myös kohde Lahti Hölmänmäki 2). Tutkimukset olivat jatkoa Porvoonjoen kivikautiselle asutustutkimukselle, jota Lahden kaupunginmuseossa on tehty vuodesta 1995 lähtien.

Koekaivausten tarkoituksena oli selvittää pienialaisiksi oletettujen asuinpaikkojen laajuutta ja ajoitusta, ja näiltä osin täydentää kuvaa Luhdanjokivarren asutuksesta.

Asuinpaikalle kaivattiin yhteensä yhdeksän neliömetrin laajuista koeruutua. Joissakin ruuduissa havaittiin nokimaata, mutta ei kulttuurimaata tai rakenteita. Löytöjä, kvartssia, saviastianpaloja ja palanutta luuta, havaittiin kahdella eri korkeudella olevalla tasanteella. Alemmalla tasanteelta löytynyt karkea keramiikka on todennäköisesti kivikauden lopulta ja/tai varhaismetallikaudelta ja ylemmältä tasanteelta löytynyt viistoteräinen nuolenkärki mesoliittisen kivikauden lopulta tai varhaiskampakeraamiselta ajalta. Asuinpaikka ei ole sijainnut

aivan Luhdanjoen muinaisjärven rannalla, vaan lähes kymmen metriä rantatasoa korkeammalla, joskin rannan tuntumassa. Lisäksi asuinpaikan eteläpuolelta, lähellä muinaisjärven rantaa olevalta pieneltä tasanteelta, tehtiin kivikautisia inventointilöytöjä.

Löydöt: KM 37945:1–33

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 9 m²

Kenttätyöaika: 15.–24.6.2009

Tutkimuskustannukset: Lahden kaupunginmuseo

Tutkimusraportti: Anna-Riikka Vadén 27.7.2009 Lahden kaupunginmuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HÄMEENLINNA LINNAN KASARMI

Maanrakennustöiden valvonta

Pk 213109 Hämeenlinna

P: 6768870, I: 3362590

N: 6766030, E: 362475

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Tiina Jäkärä

Tutkimukset liittyivät Hämeenlinnan ns. Linnan kasarmien korjausrakentamiseen Valtiokonttorin toimitiloja varten. Museovirasto edellytti maanrakennustöiden arkeologista valvontaa, koska alueella on sijainnut Hämeenlinnan vanha kaupunki vuosina 1639–1784. Alueella kaivettiin lähinnä erilaisia oija putki- ja kaapelilinjoja varten. Myös rakennusten sisäpuolella tehtiin mm. viemärikaivantoja ja erilaisia tukituroihin liittyviä maanrakennustöitä

Kaivannoista dokumentoitiin profiileista esiin tulleita maakerroksia. Taltioidut löydöt on merkitty myös kartoille. Löytöaineisto sinänsä oli varsin vähäistä ja kohteelle tyypillistä, joten vain esimerkikappaleita otettiin talteen. Maakerroksia ei siis juurikaan pystytty tarkasti ajoittamaan. Lisäksi kaivannot ulottuivat harvoin puhtaaseen maahan asti. Kaiken kaikkiaan maakerrokset vaikuttivat säilyneen paremmin rakennusten sisällä.

Löydöt: KM 2009070:1–78

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 27.5.–30.9.2009

Tutkimuskustannukset: Senaatti-kiinteistöt

Tutkimusraportti: Tiina Jäkärä 14.5.2010 Museoviraston arkistossa.

II IIN HAMINA

Myöhäiskeskiaikaisen ja uuden ajan alun hautausmaan koekaivaus ja kaivaus

Pk 253309 Ii

P: 7248752, I: 3424284

N: 7245719, E: 424142

z: 7,40 – 8,40

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Titta Kallio-Seppä

Iin kunta toteutti Iin vanhassa Haminassa kunnallisteknisiä rakennustöitä, jotka koskivat vanhan Haminan läpi kulkevia katualueita, Ala- ja Yläkatua. Kaivutöissä uusittiin vesi- ja viemäriverkostoa sekä laskettiin katualueiden pintaa. Ennen kaivutöiden alkua paikalla edellytettiin koekaivauksia säilyneiden

kulttuurikerrosten selvittämiseksi. Koekaivaukset toteutti Museoviraston rakennushistorian osasto 25.–29.5.2009. Tutkimuksia jatkettiin pelastuskaivauksina 2.6.–3.7.2009. Lisäksi elo- ja syyskuun 2009 aikana suoritettiin katualueilla arkeologista seuranta.

Alue on toiminut mahdollisesti jo 1200-luvulta saakka vilkkana kauppa- ja satamapaikkana. Vakituinen asuinrakentaminen alkoi 1800-luvulla. Alueella tiedetään myös varmasti sijainneen kirkon 1580-luvulla. Perimätiedon ja nykyisten asukkaiden mukaan alueelta on tullut aiemmissa kaivutöissä esiin vainajien luita. Vuoden 1648 kartassa vanhan Iin Haminan keskelle on merkitty vanha hautausmaa, gamble kyrckogården. Pelastuskaivaukset kohdistuivat sen oletetulle alueelle.

Pelastuskaivauksissa dokumentoitiin yhteensä yli 70 yksittäistä hautausta, joista kaivettiin osittain tai kokonaan 65. Lisäksi tutkittiin 1,9 metrin laajuinen ja 0,5 metrin syvyinen luukuoppa, johon oli sekundaarisesti haudattu vähintään 160 yksilön luita. Alueella on tutkimusten mukaan todennäköisesti sijainnut myös vanha kirkko. Tutkimuksissa saatiin määriteltyä hautausmaan tarkka sijainti ja koko.

Arkeologisten tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että hautausmaa on ollut käytössä keskiajalla, ilmeisesti pääosin 1400- ja 1500-luvuilla. Yhteensä yhdeksästä hautauksesta löydettiin muun muassa brakteatteja ja aurtuaita, jotka ajoittuvat karkeasti kyseisille vuosisadoille. Hautausmaahan on voitu tehdä hautauksia myös 1600-luvun alkuvuosikymmeninä, ennen kuin 1580-luvun lopulla palaneen kirkon tilalle tehtiin uusi kirkko vuonna 1620 uudelle paikalle. Hautausmaan käyttöajankohta on siten myöhäiskeskiajalta uuden ajan alkuun.

Löydöt: KM 2009038:1–677

Ajoitus: 1400–1800-luvut

Tutkitun alueen laajuus: koeojat noin 55 m²,

kaivausalue C noin 123 m²

Kenttätyöaika: 25.–29.5., 2.6.–3.7.2009,

seuranta elo-syyskuu

Tutkimuskustannukset: Iin kunta ja Museovirasto

Tutkimusraportti: Titta Kallio-Seppä 4.3.2010

Museoviraston arkistossa.

IKAALINEN (WATTULA) VATULA

Vesihuoltolinjan rakentamisen arkeologinen seuranta

historiallisen kylän kohdalla

Pk 212208 Vatula

P: 6853979, I: 3285994

N: 6851104, E: 285909

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Kalle Luoto

Ikaalisten kaupunki ja Vatulan vesiosuuskunta rakentavat Vatulan kylän alueelle vesihuoltolinjaa, minkä vuoksi Pirkanmaan maakuntamuseo teki keväällä 2009 arkeologisen inventoinnin. Inventoinnissa todettiin suunnitelma-alueella sijaitsevan kaksi kiinteää muinaisjäännettä, Vatulan (Watula) ja Viljalan (Viljala) historiallisen ajan kyläpaikat.

Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti, että noin 50 metrin pituinen linjan osuus Vatulan kyläpaikan alueella kaivetaan arkeologin valvonnassa. Etukäteistietojen perusteella paikalla on sijainnut aiemmin kaivettu putkilinja, jonka linjausta uuden kaivannon oli tarkoitus noudattaa.

Valvonnan yhteydessä ei tehty havaintoja muinaisjäännöksiin liittyvistä rakenteista.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 80 metrin pituinen linjaus

Kenttätyöaika: 30.11.–1.12.2009

Tutkimuskustannukset: Vatulän vesiosuuskunta

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 12.1.2010 Pirkanmaan maakuntamuseossa, Museoviraston arkistossa.

INARI KOSKIKALTIOJOEN SUU

Seitakohteen arkeologinen kaivaus

Pk 384403 Suojanperä

P: 7691304, I: 3543579

N: 7688093, E: 543388

z: 120

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio

Kaivaustenjohtajat: Milton Núñez, Jari Okkonen ja Tiina Äikäs

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio suoritti yhteistyössä Oulun yliopiston biologian laitoksen sekä Metsähallituksen kanssa seitakohteen kaivaukset Inarin Koskikaltiojoen suulla heinäkuussa 2009. Tutkimuksen johtajana toimi prof. Milton Núñez ja kenttätoistista vastasivat Jari Okkonen sekä Tiina Äikäs. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada luunäytteitä mm. C14- ja DNA-analyysijä varten. Kohteella ei ollut tehty aiempia kaivauksia.

Koskikaltiojoen länsipuolella olevan seidan sijainnista on tarkastusten yhteydessä esitetty poikkeavia tulkintoja. Kaivausten yhteydessä havaittiin eläimen tuomia luita kahden toisiinsa nojaavan kiven väliin muodostuneessa luolamaisessa syvennyksessä seidasta lounaaseen. Itse seita muodostuu liuskemaisesta kivistä ja sijaitsee aivan joen rannassa. Seidan ympärille sekä sen koloihin tehtiin yhdeksän koekuoppaa, minkä lisäksi kiven itäpuolelle avattiin kapea kaivausalue.

Löydöt painoutuivat seidan itä- ja eteläpuolelle. Löydöt koostuivat luista sekä moderneista kolikoista. Arkeologisia esinelöytöjä ei seidalta tullut. Tunnistetut luut kuuluivat porolle tai peuralle ja metsolle. Yhdeksän ajoitetun luun perusteella seita näyttää olleen käytössä 1400–1600-luvuilla.

Löydöt: –

Ajoitus: 1400–1600-luku

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 8 m², tutkimusala 2550 m²

Kenttätyöaika: 6.–9.7.2009

Tutkimuskustannukset: Suomen Akatemia

Tutkimusraportti: Tiina Äikäs ja Milton Núñez Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

JOENSUU (ENO) KESÄLAMPI 3

Kivi- ja varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 433101 Ukkola

P: 6987551, I: 3657903

N: 6984624, E: 657668

z: 96,35 – 97,00

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2 tutki kivilautiselle asuinpaikalle suunnitellun pienen saunamökin rakennuspaikan.

Joensuun Kesälampi 3 -kohteen koekaivauksessa löytyi Palajguba 2 -tyylisen saviastian pala. Se on lähtöisin Äänisen alueelta. Kuva: Simo Vanhatalo, Museovirasto.

Vid provutgrävningen på objektet Kesälampi 3 i Joensuu hittades ett fragment av lerkärlstypen Palajguba 2. Den härstammar från området kring Ääninen. Foto: Simo Vanhatalo, Museiverket.

Kaivauksissa löytyi saviastian paloja ja tulisijojen jäännöksiä. Muutamia palat kuuluvat Kierikin keramiikkaryhmän aikaan eli kivilauden loppuun. Nuorin koristeltu saviastian kylkipala (KM 37920:43) edustaa Äänisen länsipuolella esiintynyttä asbestisekoitteista Palajguba 2 -keramiikkaa. Kyseinen keramiikka ajoitetaan vuoteen 1000 eaa eli varhaismetallikautiseksi. Osa asuinpaikasta oli tuhoutunut jo esihistoriallisena aikana veden ja jään vaikutuksesta, mutta myös vuoden 1899 ns. Valapaton tulvan vesi oli ulottunut kaivausalueen kohdalle.

Koekaivauksissa saatiin saunan rakennuspaikka tutkituksi. Rakennuspaikan ympäristö jäi rauhoitetuksi.

Löydöt: KM 37920:1–195

Ajoitus: kivi- ja varhaismetallikausi

Tutkitun alueen laajuus: tutkittu alue 4000 m², kaivettu 37 m²

Kenttätyöaika: 22.6.–2.7.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 26.2.2010 Museoviraston arkistossa.

JOENSUU (ENO) RAHAKANGAS 1

Kivilautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 424204 Sarvinki

P: 6958945, I: 3666165

N: 6956029, E: 665927

z: 115–117

Säätiörahoitteinen oma tutkimus

Kaivaustenjohtaja: FL Petro Pesonen

Rahakankaalla tehtiin apurahan turvin pienimuotoinen arkeologinen kaivaus, jossa haluttiin vastauksia kohteen perustutkimuksen lisäksi seuraaviin kysymyksiin: 1) pioneeri-yhteisön toimeentulo löytöaineiston sekä ympäristön analyysin perusteella, 2) Sarvingin järven rantojen asutustiheys varhais-

mesoliittisena aikana, 3) paikalla havaitun asumuspainanteen rakenteet ja niiden säilymisaste ja 4) kiviesineistön teknologia ja sen ilmentämät yhteydet potentiaalisiin asutuksen lähtösuuntiin.

Rahakankaalla kaivettiin kaksi aluetta, yhteispinta-alaltaan 22,5 neliometriä. Kaivaus oli runsaslöytöinen. Merkittävien löytöryhmä ovat 29 piikappaletta, joista kaksi on yhteenkuuluvia retusoidun piisäle-esineen katkelmia ja muut iskoksia. Suurin osa kvartsi- ja luulöydöistä liittyy myös varhaismesoliittiseen asutukseen. Tunnistetut lajit luuaineistossa ovat hirvi, majava, näätä, kuikka, riekko, hauki, ahven ja siika eli lajit ovat tyypillisiä sisämaan järviolueen saaliseläimiä. Pintakerroksista löytyi neljä palaa asbestikeramiikkaa ja muutama pala asbestia, jotka ajoittunevat myöhäiskivikaudelle tai varhaiselle metallikaudelle.

Kaivausalueiden sijoittelulla pyrittiin keräämään havaintoja asumuspainanteen rakenteista sekä selvittämään sitä, kuuluuko painanne varhaismesoliittiseen asutusvaiheeseen vai onko se nuorempaa perua. Selkeää vastausta tähän ei saatu, sillä mahdollisesta asumuksesta ei itse maan pinnalle näkyvän 5–6 metriä halkaisijaltaan olevan painauman lisäksi juuri muita merkkejä havaittu. Mahdollisesti eräät katkokset kaivauksen profiileissa kuitenkin merkitsevät asumuksen seinämän kohtia, jolloin kyseessä olisi pyöreäpohjaisen asumuksen pohjaksi kaivettu matala kuoppa. Kaivauksen pintakerroksissa tutkittiin pieni kivetty tulisija, joka lienee ollut resentti.

Ensimmäisessä ja toisessa tasoissa hahmottui pitkänomainen palaneen maan alue, kooltaan noin 1,5 x 0,5 metriä, jossa oli runsaasti palanutta luuta. Palaneen maan alue hiipui kerrokseen 3 mentäessä ja samalla myös löydöt vähenivät tällä alueella. Syvemmissä kaivauserroksissa likamaat keskittyivät painanteen keskialueelle ja erityisesti tasosta 4 lähtien oli nähtävissä likamaakaari, jonka kaakkoisosaa oli hyvin punaisruskeaa väriltään ja siitä löytyi runsaasti pieniä punamultakokkareita. Tasossa 5 tämä likamaa alkoi keskittyä alueen keskiosaan, aivan mainitun tulisijan itäpuolelle, mutta noin 15 senttimetriä syvemmillä. Tasossa 6 tämä punertava likamaa lopulta hahmottui muodoltaan suorakaiteiseksi soikioksi ja väri tiivistyi punamullaksi.

Punamullan joukossa havaittiin pieniä, valkoisia hammaskiilteen kappaleita. Punamultahaudassa oli havaittavissa lounaassa ”päänpuoli”, jossa suurin osa hammaskiilteen palasista oli. Tämä halkaisijaltaan 20–25 senttimetrin laajuinen alue oli väriltään voimakkaampaa kuin siitä koilliseen ollut punamulta-alue, mitoitetaan noin 35 x 20 senttimetriä. Varsinaisen punamulta-alueen ympärillä oli rengasmaisesti vaaleanpunaharmaata maata tasossa 7 ja pääpuolen ympärillä vaaleaa hiekkaa tasossa 8. Haudan luoteispuolella oli vaaleanruskeaa likamaata. Laajemman kaivetun kuopan merkkejä ei havaittu, jos ylempien kerrosten punaruskea likamaa punamultakokkareineen ei sitä sitten merkitse. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että varsinainen haudaus on tehty juuri tähän punamultaa sisältäneeseen kuoppaan, johon olisi mahtunut siten noin 70 x 40 senttimetrin kokoiset vainajan jäännökset.

Seitsemännessä ja kahdeksannessa kaivauserroksessa hammaskiillettä oli keskittyminä ja yhdessä kohdassa saatiin kaivettua esiin hammas, joka tosin hajosi noston jälkeen pieniksi kiilteen palasiksi. Hampaasta ehdittiin kuitenkin ottaa kuvia ja osteologin arvion mukaan hammas vaikuttaa etuhampaalta. Tason 8 jälkeen haudan pääpuoli otettiin talteen hiekkapaakkuna, jota on kaivettu laboratorio-olosuhteissa sen verran, että hiekasta paljastui vielä kahden hampaan jäänteet.

Hampaat ovat noin 3 senttimetrin etäisyydellä toisistaan. Poskihammas on kruunu ylöspäin ja toinen hammas hieman kallellaan. Osteologin arvion mukaan poskihammas on yläleuasta 1. tai 2. poskihammas ja vähäisestä kulumisesta päätellen lapsen tai nuoren aikuisen. Toinen hammas saattaa olla premolaari (välihammas kulmahampaan takana). Haudan koon ja hampaiston perusteella kyseessä on melko varmasti lapsen hauta.

Rahakankaan löydöt ovat merkittäviä Suomen asuttamisen kannalta. Itä-Suomi on avainasemassa selvittäessä itäisiä asutusvirtauksia maamme. Mesoliittisia piilöytöjä on Suomesta edelleen varsin vähän ja pienestä määrästäään huolimatta Rahakankaan piit ovat merkittävä lisä tässä aineistossa ja kertonevat osaltaan juuri asutuksen lähtöalueista. Asumuspainanne on sellaisenaan varhaisin tunnettu Suomesta, sillä tähän mennessä vanhimmat kohtalaisella varmuudella ajoitettavat asumuspainanteet ajoittuvat myöhäimesoliittiselle kivikaudelle. Mikäli punamultahaudaus on varhaismesoliittinen, on se selvästi vanhin Suomesta löydetty. Tähän saakka vanhimmat tunnetut punamultahaudat ovat olleet myöhäimesoliittiselta kivikaudelta.

Löydöt: KM 37962:1–811

Ajoitus: varhaismesoliittinen kivikausi, myöhäiskivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 22,5 m²

Kenttätyöaika: 28.8.–3.9.2009

Tutkimuskustannukset: Oskar Öflundin säätiö

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 5.3.2010 Museoviraston arkistossa.

JÄMSÄ HIETAMÄKI

Kivikautisen kuoppalieden dokumentointi

Pk 223310 Patajoki

P: 6866609, I: 3414084

N: 6863730, E: 413948

z: 89

Keski-Suomen museo

Tutkija: Miikka Kumpulainen

Syksyllä 2009 jämsäläinen arkeologian harrastaja Paavo Ihlberg ilmoitti Keski-Suomen museoon, että Hietämäen kivikautisella asuinpaikalla, hiekkamontun reunasta, jyrkän Hietämäen rinteiden alaosasta oli paljastunut uusi lieden kohta, joka oli romahdusvaarassa.

Keski-Suomen museo teki paikalla pelastusdokumentoinnin marraskuun alussa 2009, kun kelit olivat suotuisat herkästi hajoavan pystysuoran hiekkaseinämän dokumentoimiseen. Dokumentointi tehtiin museon virkatyönä.

Puhdistuksen ja suorituksen aikana hiekkakuopan seinämä romahti lieden kohdalta kokonaan ennen leikkauskarttojen piirtämistä ja kirjallisten muistiinpanojen tekemistä. Seinämä ehdittiin kuitenkin valokuvata ennen romahdusta. Valokuvien pohjalta oli mahdollista piirtää leikkauskartta jälkityövaiheessa.

Löydöt: –

Ajoitus: esihistoriallinen

Tutkitun alueen laajuus: 4 m²

Kenttätyöaika: 2.11.2009

Tutkimuskustannukset: Keski-Suomen museo, virkatyö

Tutkimusraportti: Miikka Kumpulainen 10.3.2010

Keski-Suomen museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

JÄRVENPÄÄ (TRÄSKÄNDA) AINOLA

Salaojitusyömaan arkeologinen seuranta
Pk 204306 Tuusula
P: 6706340, I: 3394870
N: 6703525, E: 394742
z: 46

Museoviraston rakennushistorian osasto
Tutkija: Wesa Perttola

Museovirasto rakennutti Sibeliuksen kodin, Ainolan, huolto-
rakennuksen ympärille salaojituksen. Vuodelta 1697 peräisin
olevan Samuel Broteruksen piirtämän kartan perusteella
paikalla on saattanut olla autoitunut kylätontti, joten rakennus-
työt tehtiin arkeologien valvonnassa. Seurannan yhteydessä ei
havaittu mitään kiinteään muinaisjäänökseen viittaavaa.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 18 m²

Kenttätyöaika: 9.–10.11.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston rakennushistorian
osasto / rakennuttaminen

Tutkimusraportti: Wesa Perttola 13.11.2009
Museoviraston arkistossa.

KANGASALA HAKAPELTO

Rautakautisen asuinpaikan koekaivaus
Pk 214102 Kangasala
P: 6819080, I: 3346101
N: 6816219, E: 345992
z: 87

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Kaivaustenjohtaja: Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo teki arkeologisen koekaivauksen
ja konekaivun valvonnan Kangasalan Huufjärven Hakapellon
alueella, Hakapellon rautakautisen asuinpaikan vieressä.
Kunta rakentaa asuinalueelle kunnallistekniikkaa.

Tutkimusalue on osittain melko loivasti Sarsanuomaa kohti
laskevaa peltorinnettä ja rinteen alapuolista peltoa. Etukäteen
arvioitiin, että suuri osa alueesta on ollut veden alla ennen
1604 tapahtunutta Sarsanuoman laskemista.

Työ tehtiin pääosin konekaivun valvontana. Kaivamisen
edessä huomattiin melko pian, että etukäteisoletus piti
paikkansa: veden alla olleilla alueilla B–F oli melko ohuen
peltomultakerroksen alla puhdas saven sekainen harmaa
hiekkä. Ainoastaan kaivannossa A oli mielenkiintoisia maa-
kerroksia: Noin korkeuskäyrän 91 tietämällä havaittiin kaksi
päällekkäistä peltomultakerrosta, joiden välissä oli vaalean,
saven sekaisen hiekan kerros. Alemmassa peltomultakerrokse-
sa oli runsaasti hiiltä, joten todennäköisesti kyseessä on
kaskiviljelyyn liittyvä kerros. Kyntöjäljet ovat melko leveitä ja
selkeitä. Viljely on tapahtunut vuoden 1604 jälkeen, todennä-
köisesti 1700–1800-luvuilla. Alemmasta peltomultakerroksesta
otettiin hiilinäytteitä, mutta näitä ei ajoitettu tämän projektin
puitteissa. Peltomultakerrosten välissä ollut vaalea hiekkakerros
on saattanut syntyä Sarsanuoman tulvimisen seurauksena.

Koetutkimuksissa ei tehty kiinteisiin muinaisjäänöksiin
viittaavia havaintoja. Tutkimusten perusteella vesihuolto-
suunnitelman toteuttamiselle ei katsottu olevan esteitä.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: huhtikuu 2009

Tutkimuskustannukset: Kangasalan kunta

Tutkimusraportti: Hanna-Leena Salminen 28.8.2009

Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston
arkistossa.

KEMIÖNSAARI KÄDDBÖLE

Varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus
Pk 201202 Västanfjärd
P: 6674900, I: 3256290
N: 6672097, E: 256218
z: 17–21

Turun yliopiston arkeologian oppiaine
Kaivaustenjohtaja: Henrik Asplund

Käddbölen asuinpaikka havaittiin muutaman vuoden vanhalla
hakualueella lokakuussa 2008, jolloin metsäauratulta
alueelta löytyi muutama esihistoriallinen saviastian pala.
Paikalle suoritettussa tarkastuskäynnissä havainnot voitiin
varmistaa ja kohde tulkittiin varhaismetallikautiseksi. Syksyllä
2009 tehtiin asuinpaikka-alueella pienimuotoinen koetutkimus
kohteen laajuuden, luonteen ja ajoituksen tarkentamiseksi.
Aurusjäljet olivat valitettavasti jo niin sammaloituneita ja
muun kasvillisuuden peitossa, että todellista mahdollisuutta
pintapöimintään ei enää ollut. Yhteensä kaivettiin 24 koekuop-
paa sekä yksi neliömetrin kokoinen koeruutu. Tutkimusalueen
laajentamiseksi otettiin lisäksi maanäytteitä kairaamalla.
Yhteensä tutkimukset ulottuivat noin 0,35 hehtaarin alueelle.

Löytöinä saatiin talteen parikymmentä pientä saviastian palaa
sekä muutama palaneen luun pala. Suurin osa keramiikasta on
karkeata ja kivimurskasekoitteista, laadultaan varhaismetalli-
kaudelle ominaista, mutta voisi toisaalta olla peräisin melkein
miltä esihistorialliselta vuosituhanelta tahansa. Kolmessa
palassa ulkopinnassa on kevyttä naarmutusta; yhdessä palassa
reunuksen päällä on lisäksi koristeltu epämääräisen muotoisel-
la painanteella, joka muistuttaa ns. Morbyn keramiikassa
esiintyviä koriste-elementtejä. Palaneesta luusta saatiin radio-
hiiliajoitustulos nuoremman pronssikauden lopulle tai varhai-
simpaan rautakauteen. Ajoitus vastaa melko hyvin muun
aineiston perusteella muodostettua käsitystä asuinpaikan iästä.
Puuhiilestä teetetty radiohiiliajoitus antoi puolestaan tuloksen
varhaiseen keskiaikaan.

Löydöt: TYA 860:1–37

Ajoitus: varhaismetallikausi

Tutkitun alueen laajuus: tutkimusala 0,35 hehtaaria

Kenttätyöaika: 19.–20.9.2009

Tutkimuskustannukset: Kemiönsaaren aikuisopisto,
Sagalundgillet ry, Turun yliopisto

Tutkimusraportti: Henrik Asplund 24.3.2010

Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa,
kopio Museoviraston arkistossa.

KOTKA KOTKANSAARI KORKEAVUORENKATU TONTTI II-3-8

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus
Pk 302312 Kotka
P: 6705890, I: 3496460
N: 6703077, E: 496292

Kymenlaakson museo

Kaivaustenjohtaja: Marita Kyryri

Kymenlaakson museo suoritti touko-kesäkuussa 2009 arkeologisia koekaivauksia Kotkansaarella Korkeavuorenkatu 12:ssa sijaitsevalla rakentamattomalla tontilla II-32-8. Tontti valittiin museon kesäkauden kaivauskohteeksi, sillä siihen liittyen oli aloitettu rakennushankkeen suunnittelu. Koska alue oli Museoviraston rakennushistorian osaston suorittaman kaupunkiarkeologisen inventoinnin yhteydessä luokiteltu 1-luokan kohteeksi, jossa mahdollisesti oli säilynyt Ruotsinsalmen aikaisia, 1790–1850-lukujen kerrostumia ja rakenteita, edellytti tämä alueella suoritettavia arkeologisia tutkimuksia ennen rakennustöiden aloittamista.

Kymenlaakson museo suoritti tontilla neljän viikon pituiset koekaivaukset saatuaan Museovirastolta luvan tutkimuksiin. Suoritettujen koekaivausten esitöiden ja varsinaisten kaivausten yhteydessä tontilla suoritettiin kairauksia sekä kaivettiin ja dokumentoitiin kahdeksan koekuoppaa, yksi koeoja sekä seitsemän koepistoa, joiden yhteen laskettu pinta-ala oli 40 neliometriä. Ennako-oletuksista huolimatta niistä ei löytynyt Ruotsinsalmen aikaan liittyviä arkeologisia jäännöksiä. Koekaivausten perusteella tonttialueen vanhin asutuskerrontuma rakenteineen oli tuhoutunut alueella myöhemmin suoritettujen maankaivu-, maansiirto- ja rakennustöiden yhteydessä, eikä Ruotsinsalmen ajasta ollut jäänyt maaperään kuin joitain arkeologisia löytöjä, jotka nekin saatiin talteen sekoittuneista kerroksista. Pääosa tutkitun tontin kerroksista ajoittui vasta 1900-luvulle ja ne olivat tontin piha-alueelle levitettyjä pinnoite-, tasoite- ja täyttökerroksia. Tontin vanhin täyttökerros ajoittui 1800-luvun loppuvuosikymmenille, jolloin aluetta ruvettiin intensiivisemmin asuttamaan osana Kotkansaaren asemakaava-aluetta.

Tutkimusten yhteydessä talteen otettu arkeologinen löydöstö oli resentiä ajoittuen pääasiallisesti 1900-luvulle. Löytöaineistosta erottuivat määrällisesti ennen kaikkea 1940-luvun löydöt, mutta stratigrafisesti alimmista, joskin osittain sekoittuneista kerroksista, löytyi myös muutamia 1800-luvun loppuvuosikymmeniin ja Ruotsinsalmen aikaan ajoitettavia arkeologisia löytöjä: mm. kaksi rahaa sekä slaavilaista keramiikkaa.

Löydöt: KyM/OPE 49:1–93

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 40 m²

Kenttätyöaika: 29.5.–26.6.2009

Tutkimuskustannukset: Kotkan kaupunki

Tutkimusraportti: Marita Kykyri 16.3.2010 Kymenlaakson museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KOTKA MERIPIRTIN PUISTO

Rakennuksen perustuksen dokumentointi

Pk 302312 Kotka

P: 6705265, I: 3496171

N: 6702452, E: 496003

Kymenlaakson museo

Tutkija: Marita Kykyri

Kymenlaakson museo dokumentoi huhtikuussa 2009 rakennuksen kiviperustuksen Kotkansaaren länsirannalla sijaitsevassa Meripirtin puistossa. Koska perustus oli jäämässä alueelle rakennettavan Haukkavuoren uuden päiväkodin pysäköinti-alueen alle, katsottiin paikallishistoriallista merkitystä omaava, alueen huvilakauteen liittyvä kohde aiheelliseksi mittaus- ja valokuvadokumentoida. Varsinaisia maaperään kajoavia kaivaustutkimuksia ei paikalla suoritettu.

Kiviperustus osoittautui Meripirtin puiston alueelle 1800–1900-lukujen taitteessa rakennetun ja arkistolähteissäkkin esiintyvän Huvilan n:o 3 ison ulkorakennuksen perustukseksi. Dokumentoinnin jälkeen ei perustusta ollut mahdollista säilyttää alkuperäisellä paikallaan, vaan se tuhoutui maanrakennustöiden yhteydessä ja pääosa sen rakennekivistä käytettiin uuden päiväkodin rakennustyömaalla täyttömateriaaliksi. Perustukseen kuuluneet isoimmat kivet otettiin kuitenkin talteen uudelleenkäytettäviksi muissa Kotkan kaupungin tulevissa maarakennuskohteissa.

Löydöt: –

Ajoitus: 1890–1970-luku

Tutkitun alueen laajuus: 120 m²

Kenttätyöaika: 21.–29.4.2009

Tutkimuskustannukset: Kotkan kaupunki

Tutkimusraportti: Marita Kykyri 28.4.2010 Kymenlaakson museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KOTKA TOIVO PEKKASEN PUISTO

Kaupunkiarkeologinen valvontakaivaus

Pk 302312 Kotka

P: 6705625, I: 3496565

N: 6702811, E: 496396

Kymenlaakson museo

Tutkija: Marita Kykyri

Kymenlaakson museo vastasi toukokuussa 2009 suoritetusta arkeologisesta valvontakaivauksesta Kotkansaarella sijaitsevassa Toivo Pekkasen puistossa. Valvontatyö tuli ajankohtaiseksi, kun puistoon istutettiin yhteensä 14 omenapuuta ja katsuraa. Ennen puiden istuttamista oli puistoalueelle kaivettava kullekin puulle oma istutuskuoppa. Koska alue oli Museoviraston rakennushistorian osaston suorittaman kaupunkiarkeologisen inventoinnin perusteella luokiteltu 1-luokan kohteeksi, jossa mahdollisesti oli säilynyt Ruotsinsalmen (1790–1855) aikaisia kerrostumia, edellytti tämä kaivaustöiden yhteydessä suoritettava arkeologista valvontaa. Valvontatyöstä vastasi Museoviraston kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti Kymenlaakson museo.

Puiden istutuskuopat kaivettiin ja dokumentoitiin kahden päivän aikana toukokuussa 2009. Yhdentoista omenapuun istutuskuopat kaivettiin Eteläpuistokadun sivustalle, siellä aiemmin sijainneen ja vuonna 2008 puretun lasten leikkikentän alueelle. Istutuskuoppien mataluudesta johtuen ei kuopista pääasiallisesti paljastunut kuin 2000-luvun kerroksia. Kolme katsuraa istutettiin Keskuskadun sivustalle ja niiden kuopat kaivettiin steriiliin pohjamaahan asti. Kuopista paljastui 1900-luvun täyttösavikerros sekä lohkokivitäyttö, joista molemmista tehtiin havaintoja jo vuonna 2008 puistoon kaivettujen kirsikkapuiden istutuskuopparyhmien VI–VIII yhteydessä.

Valvontatyön aikana saatiin puistosta talteen ainoastaan yksittäisiä arkeologisia löytöjä, jotka nekin olivat luonteeltaan resentejä. Ruotsinsalmen aikaisia löytöjä ei valvontatyössä havaittu edes sekoittuneiden kerrosten yhteydestä.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 19,5 m²

Kenttätyöaika: 12.–19.5.2009

Tutkimuskustannukset: Kotkan kaupunki

Tutkimusraportti: Marita Kykyri 24.5.2010 Kymenlaakson museon arkistossa, kopiot Museoviraston arkistossa, Museoviraston Haminan toimipisteessä ja Kotkan kaupungin kaavoitustoimistossa.

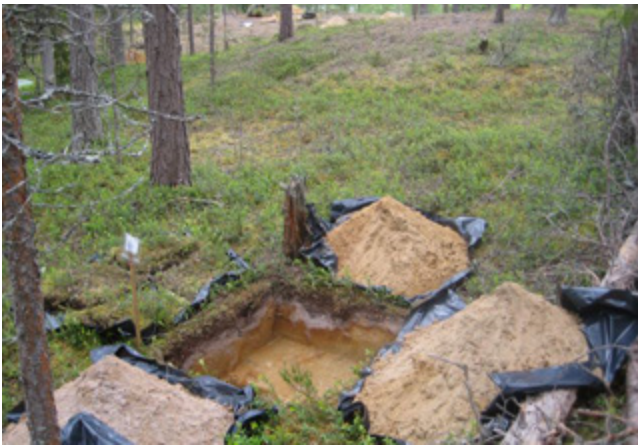
KUUSAMO LIKALAHTI

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Pk 461305 Juuma
P: 7354060, I: 3608130
N: 7350985, E: 607914
z: 225

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1
Kaivaustenjohtaja: Päivi Kankkunen

Maanomistaja on suunnittelemassa loma-asuntoa Likalahden kivikautiselle asuinpaikalle. Asuinpaikalta on löydetty kvartseja, ja lähellä näitä löytöjä on pyyntikuoppia. Koekaivauksella selvitetiin kivikautisen asuinpaikan suhde rakennushankkeeseen sekä arvioitiin lisätutkimusten tarvetta.

Pieneltä harjulta, Likalahden ja suon välistä, löytyi kolmesta kohdasta rannan puolelta kvartsin ja palaneen luun muodostamia löytökeskittyimiä. Alueen itäpuolelta löytyi hajonneen tulisijan ympäriltä saviastian palasten keskittymä sekä paljon pientä palaneen luun hippua. Saviastian palaset ovat tyypillistä kampakeramiikkaa. Tämänkin keskittymä oli pienialainen.

Kapealla harjulla sijaitsevaa Kuusamon Likalahden kivikautista asuinpaikkaa tutkittiin koekaivauksin rakennussuunnitelman vuoksi. Kuva: Mikael Nyholm, Museovirasto.

Bopplatsen från stenåldern som ligger på en smal ås i Likalahti i Kuusamo undersöktes genom provutgrävningar på grund av en byggplan. Foto: Mikael Nyholm, Museiverket.

Koekuopasta löytyneen tulisijan ympärille avattiin suurempi kaivausalue. Tulisijasta löytyi pääasiassa kalanluita. Kuva: Päivi Kankkunen, Museovirasto.

Kring en eldstad som hittades i en provgrop öppnades ett större utgrävningsområde. I eldstaden hittades huvudsakligen fiskben. Foto: Päivi Kankkunen, Museiverket.

Löydöt: KM 37968

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 25 m²

Kenttätyöaika: 6.–24.7.2009

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Päivi Kankkunen 5.11.2009

Museoviraston arkistossa.

KUUSAMO MOURUNIEMI JA MOURUHIETA E

Kivikautisten asuinpaikkojen koekaivaus
Pk 452408 Valtanen

Mouruniemi:

P: 7326125, I: 3624338

N: 7323062, E: 624116

z: 255 – 257,5

Mouruhieta E:

P: 7326141, I: 3624257

N: 7323077, E: 624034

z: 252,8 – 255

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Jari Okkonen

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti pienimuotoisen kaivaustutkimuksen Kuusamon Mouruniemen kivikautisella asuinpaikalla elokuussa 2009. Tutkimukset koskivat kahta erillistä muinaisjäänköhdettä, Mouruniemi ja Mouruhieta E, jotka näyttävät muodostavan yhtenäisen kohteen. Muinaisjäänökset sijaitsevat Kuusamon taajamasta noin 24 km itään. Tutkimuksen kustannuksista vastasi Oulun yliopisto. Kuusamon kansanopisto tarjosi seitsemänhenkiselle tutkimusryhmälle majoituksen ja ruoan.

Mouruniemen kohde löydettiin vuonna 1975 ja vuonna 1999 Mika Sarkkisen suorittamassa muinaisjäänösten inventoinnissa alueelta löydettiin useita kuoppajäänöksiä sekä asuinpaikkaan viittaavia kvartsi-iskoksia. Lisäksi niemen länsiosassa havaittiin asuinpaikka. Elokuun 2009 kenttätutkimuksen tavoitteena oli selvittää asuinpaikan laajuutta ja luonnetta.

Koko Mouruniemi näyttäisi muodostavan yhtenäisen pesäkkeisen asuinpaikkapinnan, joka on osittain tuhoutunut soranoton ja järvenpinnan nousun aiheuttaman eroosion vuoksi. Länsiosassa Mouruhieta E -kohteeseen liittyvään asuinpaikanteeseen tehty koekuoppa osoittautui löydöttömäksi.

Löydöt: Mouruniemi: KM 38246:1–39

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 8 m²

Kenttätyöaika: 17.–26.8.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopiston arkeologian oppiaine, Kuusamon kansanopisto

Tutkimusraportti: Jari Okkonen 6.7.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa.

KUUSAMO PÖKKELÖNIEMI

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 452404 Törmäsenvaara

P: 7314996, I: 3608129

N: 7311937, E: 607913

z: 255 – 256,5

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Jari Okkonen

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti koekaivauksen Kuusamon Pötkelöniemen kivikautisella asuinpaikalla elokuussa 2009 Kiitämän Mouruniemen kenttätöiden ohessa. Paikalta on pellonmuokkauksessa löytynyt kaksi pientä palaa esihistoriallista keramiikkaa ja löytökohta haluttiin tarkistaa.

Kohteella on suoritettu kaivaustutkimuksia jo vuonna 1999, jolloin alueelle tehtiin muutamia koekuoppia sekä tutkittiin vanhan päärakennuksen eteläpuolelta löytynyt tulisija. Vuonna 2009 paikalle määriteltiin 2 x 2 metrin laajuinen koekuoppa, jota kaivettiin peltokerroksen alapuolelle noin parin senttimetrin verran. Kaivauksissa löytyi kvartsi-iskos ja kaksi sirua palanutta luuta. Löydöiltään niukka kohde sijaitsee Kuusamon taajamasta noin 10 kilometriä kaakkoon.

Kustannuksista vastasi Oulun yliopisto ja Kuusamon kansanopisto tarjosi seitsemänhenkiselle tutkimusryhmälle majoituksen ja ruoan.

Löydöt: KM 38247:1–2

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 4 m²

Kenttätyöaika: 17.–26.8.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopisto, Kuusamon kansanopisto

Tutkimusraportti: Jari Okkonen 20.8.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa.

LAHTI HÖLMÄNMÄKI 2

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 311102 Renkomäki

P: 6759460, I: 3422080

N: 6756624, E: 421941

z: 71–75

Lahden kaupunginmuseumo/Päijät-Hämeen maakuntamuseumo
Kaivaustenjohtajat: vastuullinen johtaja Hannu Takala,
kenttätyön johtaja Anna-Riikka Vadén

Kesäkuussa 2009 Lahden kaupunginmuseumo/Päijät-Hämeen maakuntamuseumo teki koekaivauksia kivikautisella Hölmänmäki 2:n asuinpaikalla Luhdanjoen eli Porvoonjoen varressa Lahden ja Hollolan rajalla (ks. myös kohde Hollola Hölmänmäki 3). Tutkimukset olivat jatkoa Porvoonjoen kivikautiselle asutustutkimukselle, jota Lahden kaupunginmuseumossa on tehty vuodesta 1995 lähtien. Hölmänmäki 2:n koekaivausten tarkoituksena oli selvittää pienialaisiksi oletetun asuinpaikan laajuutta ja ajoitusta, ja näiltä osin täydentää kuvaa Luhdanjokivarren asutuksesta.

Asuinpaikalle kaivattiin yhteensä yhdeksän neliömetrin suuruista koeruuua, lisäksi alueelle avattiin neljän neliömetrin laajuinen kaivausalue.

Koekaivauksissa ei todettu rakenteita, mutta kaivausalueella havaittiin kulttuurimaakerros. Koekaivausten löydöistä suurin osa on kvartsimateriaalia. Tämän lisäksi löytyi saviastian paloja, savitiivistettä ja palanutta luuta. Saviastian paloja on niiden pienen koon vuoksi mahdoton tyyppitellä tai ajoittaa tarkemmin.

Koska asuinpaikka sijaitsee pitkäikäisen Luhdanjoen muinaisjärven rannalla, ei sen tarkka ajoittaminen rannansiirtymän perusteella ole mahdollista. Löytöjen perusteella asuinpaikka ajoittuu neoliittiselle kivikaudelle ja/tai varhaismetallikaudelle. Hölmänmäki 2:n asuinpaikan keskeisimmät ja parhaiten säilyneet osat sijaitsevat pienen niemekkeen kärjessä ja sen välittömässä läheisyydessä.

Löydöt: KM 37903:1–63

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 14 m²

Kenttätyöaika: 1.–12.6.2009

Tutkimuskustannukset: Lahden kaupunginmuseumo

Tutkimusraportti: Anna-Riikka Vadén 27.7.2009 Lahden kaupunginmuseumon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

LAHTI PAAKKOLANMÄKI 1

Rautakautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 311106 Ahtiala

P: 6767740, I: 3434070

N: 6764900, E: 433926

z: 108–113

Lahden kaupunginmuseumo/Päijät-Hämeen maakuntamuseumo
Kaivaustenjohtajat: Hannu Takala ja Eetu Sorvali

Koekaivaus Paakkolanmäki I:ssä suoritettiin kaava-alueella kasvaneiden rakennuspaineiden vuoksi. Kaivauksella varmistettiin, ettei vuonna 1992 loppunut tutkitun asuinpaikan reunoja tai ennestään tuntemattomia muinaisjäänkösiä tuhoutuisi maankäytön yhteydessä.

Tutkimusalueelle kaivettiin 36 50 x 50 senttimetrin laajuista koekuoppaa, joista kahta laajennettiin. Ainoastaan yhdestä koekuopasta löytyi hiiltyntä maata, jonka alkuperää ei pystytty varmuudella todentamaan, sekä kolme palaa rautakauden keramiikkaa ja muutama savitiivisteen kappale. Muut kuopat olivat löydöttömiä, eikä niissä ollut merkkejä rautakautisesta asutuksesta. Näin ollen arkeologisten tutkimusten perusteella kaava-alueella ei ole enää estettä maankäytölle.

Löydöt: KM 37902:1–4

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 15400 m²

Kenttätyöaika: 25.5.–8.6.2009

Tutkimuskustannukset: Lahden kaupungin tekninen ja ympäristötoimiala

Tutkimusraportti: Hannu Takala ja Eetu Sorvali 3.7.2009 Lahden kaupunginmuseumon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

LAIHIA VIIRIKALLIO

Röykkiökaivaus

Pk 124403 Poola

P: 6989020, I: 3236820

N: 6986090, E: 236755

z: 25–30

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio
Kaivaustenjohtaja: Jari-Matti Kuusela

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio suoritti kaivaustutkimuksen Laihian Viirikallion pronssikautisella/varhaisrautakautisella röykkiö-/keittokuoppakohteella elo-syyskuussa 2009. Kaivauksin tutkittiin yksi röykkiö. Kaivausten johtajana toimi FM Jari-Matti Kuusela ja toisena kenttäjohtajana FL Samuel Vaneeckhout. Kaivajat olivat paikallisia arkeologian harrastajia, joita oli päivästä riippuen paikalla 4–6.

Mirja Miettinen tutki Viirikalliota vuosien 1987–89 aikana. Miettisen tutkimusten perusteella kohde on ajoitettu pronssikauden loppuun tai rautakauden alkuun. Keväällä 2009 Jari-Matti Kuusela ja Samuel Vaneeckhout yhdessä Oulun

yliopiston arkeologian opiskelijoiden Mikko Matikaisen ja Jouni Väänänen kanssa kartoittivat Viirikallion aluetta tarkoituksenaan selvittää Viirikallion rökkiöiden luonnetta ja niiden sijoittumista maisemaan. Tutkimuksissa havaittiin kaksi rökkiökeskittymää, toinen etelässä, jota Mirja Miettinen on tutkinut, ja toinen pohjoisessa. Syksyn 2009 kaivauksen tarkoituksena oli selvittää pohjoisemman rökkiöryhmän luonnetta.

Tutkittu rökkiö, jonka mitat ovat 3,75 x 4,35 x 0,5 metriä, osoittautui todennäköiseksi hautarökkiöksi. Rökkiö oli koottu kolmen maakiven väliin luonnonkuoppaan, jota ihminen oli ennen rökkiön rakentamista mahdollisesti muokannut. Maakuoppaa reunustivat rökkiön täytekiveystä suuremmista kivistä tehty, maahan kaivettu, nelikulmainen kivikehä. Hautakuopan eteläiselle ja läntiselle puolelle oli kylmämuurattu pienemmistä kivistä suora kivinen seinämä. Rökkiö jakautui kahteen toisistaan poikkeavaan "kammioon". Näistä toinen, läntisempi, sijoittui kahden rakenteessa hyväksikäytetyn maakiven väliin ja sitä luonnehti musta voimakkaasti hiilensekainen maakerros, josta ei kuitenkaan kaivausten aikana tai myöhemmin Uumajassa tehdyissä makrofossiilianalyyseissä löytynyt palanutta luuta. Toinen, itäisempi, kammio poikkesi läntisestä kammiosta maaperältään – kivikertojen poistamisen jälkeen siinä erottui likaisenruskea maakerros, jossa paikoitellen oli havaittavissa nokihukkasia, mutta ei varsinaista nokikerrosta. Hautaus on todennäköisesti suoritettu tähän rökkiön osaan. Uumajassa tehdyt makrofossiilianalyydit paljastivat näytteistä runsaasti palaneita kävynosia, joista tehtävä radiohiiliajoitus antanee lisätietoa rökkiön ajoituksesta. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että kohde ajoittuu rannansiirtymiskronologian perusteella pronssikauden loppuun tai esiroomalaiselle rautakaudelle.

Löydöt: KM 38155

Ajoitus: pronssikausi ja/tai rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 28 m²

Kenttätyöaika: 24.8.–3.9.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopiston arkeologian oppiaine, Tyyni Tanin rahasto, Thule-instituutti

Tutkimusraportti: Jari-Matti Kuusela 1.4.2010
Museoviraston arkistossa.

LAITILA RUKOUSHUONE-KANSAKOULUNMÄKI

Rautakautisen kalmiston kaivaus

Pk 23800 Laitila

P: 6763629, I: 3212587

N: 6760790, E: 212532

z: 20–27

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Rukoushuone-Kansakoulunmäen laajan polttokenttä- ja rökkiökalmiston tutkimukset liittyivät tuhopoltossa osittain palaneen Rukoushuoneen kunnostustyöhön. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, mitä kautta vesi- ja viemäriputkien linjat voidaan tuoda rakennukselle. Mahdollisia linjavaihtoehtoja selvitettiin mäen pohjoisosassa pääosin jo vuosina 1886 ja 1887 tutkituilla alueilla.

Vaikka merkkejä säilyneestä kalmistokerroksesta ei juuri koekuopissa havaittu rakennuksen kuistin edustaa lukuun ottamatta, saatiin vanhoilta kaivausalueilta talteen yllättävän paljon palanutta luuta, saviastian kappaleita sekä lasihelmiä.

Löytöinä saatiin talteen myös joitakin pronssikorujen kappaleita. Löydöt ajoittuvat pääosin 700–1000-luvuille jKr.

Tutkimuskustannuksista vastasi Kulttuuriseura Walo.

Löydöt: KM 38088:1–111

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 15 m²

Kenttätyöaika: 10.–14.8.2009

Tutkimuskustannukset: Laitilan Kulttuuriseura Walo

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 13.4.2010
Museoviraston arkistossa.

LAITILA VAINIONMÄKI B

Rautakautisen kalmiston kaivaus

Pk 113110 Kalanti

P: 6760574, I: 3211261

N: 6757737, E: 211207

z: 21–23

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Laitilan Vainionmäellä järjestettiin kuudennet yleisölle avoimet tutkimuskaivaukset. Kuvassa on ensimmäinen kalmistosta löytynyt keihäänkärki. Kuva: Esa Mikkola, Museovirasto.

På Vainionmäki i Letala ordnades den sjätte undersökningsutgrävningen som var öppen för allmänheten. På bilden den första spjutspetsen som hittades i gravfältet. Foto: Esa Mikkola, Museiverket.

Vainionmäen B-kalmistossa sijaitsevaa kaivausaluetta peitetään. Kuva: Esa Mikkola, Museovirasto.

Man håller på att skyffla igen ett utgrävningsområde i gravfältet B i Vainionmäki. Foto: Esa Mikkola, Museiverket.

Museoviraston arkeologian osasto ja sen Laitilassa toimiva Arkeologiakeskus Untamala järjestivät kuudennet yleisölle avoimet tutkimuskaivaukset Laitilan Vainionmäellä heinä-lokuun taitteessa.

Kaivauksen tarkoituksena oli selvittää kalmiston sisäistä rakennetta ja tarkentaa sen ajoitusta. Samalla selvitettiin kalmiston laajuutta ja rakennetta sen pohjoisosassa sekä eteläreunalla.

Tutkimuksissa Vainionmäeltä löydettiin runsaasti pääasiassa viikinkiaikaan ajoittuvia löytöjä, joiden joukossa oli ensimmäinen kalmistosta löydetty keihäänkärki. Pronssikorujen ja lasihelmien lisäksi talteen saatiin myös pahoin tulesa turmeltu hopearahan puolikas. Kalmiston pohjoisosasta löydettiin lähinnä asuinpaikkaan viittaavaa löytöaineistoa kuten savitiivistettä ja palanutta savea, mutta rakenteellisesti myös kumppareen pohjoiskärki kuuluu kalmistoalueeseen. Lisävalaistusta kalmiston käyttöönottoajankohtaan ei saatu, mutta sen rakenteesta ja laajuudesta saatiin uutta arvokasta tietoa.

Tutkimusten kustannuksista vastasi Museovirasto.

Löydöt: KM 38086:1–1900

Ajoitus: esihistoria

Tutkitun alueen laajuus: 39 m²

Kenttätyöaika: 27.7.–7.8.2009

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 26.2.2010 Museoviraston arkistossa

Julkaisu: Esa Mikkola 2010. Laitilan Vainionmäen kalmisto B:n yleisölle avoimet tutkimuskaivaukset, Kentältä poimittua 7. Kirjoitelmia arkeologian alalta. Museoviraston arkeologian osaston julkaisuja 12.

LAPPEENRANTA ETU- JA TAKA-MUNTERO

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 313404 Rutola

P: 6771350, I: 3557020

N: 6768509, E: 556827

z: 80–83

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: FL Petro Pesonen

Lappeenrannan Etu- ja Taka-Munteron kivikautisella asuinpaikalla tehtiin kesällä 2009 arkeologisia kaivaustutkimuksia Lappeenrannan kaupungin suunnitteleman rakennushankkeen vuoksi. Rakennuttajana kaupunki maksoi tutkimuksesta aiheutuneet kulut. Kaivausten tavoitteena oli selvittää muinaisjännöksen laajuus korttelin 117 alueella ja mahdollisuuksien mukaan tutkia muinaisjännöstä pois rakentamisen tieltä tällä tontilla. Tavoitteisiin pyrittiin tihentämällä vuonna 2008 tehtyä koekuoppaverkostoa ja kaivamalla kaksi kaivaus-alueita vuoden 2008 koalueiden ympärille. Lisäksi tehtiin koeojia.

Yhteensä tutkittiin kaivauksin 149,75 neliometriä. Kaivausalueelta 1 löydettiin ainoastaan saviastian paloja, jotka kaikki kuuluvat tyyliltään tyyppilliseen kampakeramiikkaan (163 kpl, 655,5 g). Löydöt keskittyivät kaivausalueen keskiosiin noin 4 x 6 metrin alueelle muodostaen soikean kuvion. Löytöjen levintä saattaa viitata jonkin rakenteen olemassaoloon, josta ei kuitenkaan muita merkkejä havaittu. Todennäköisesti löytökeskittymä saatiin kaivettua kokonaan pois. Kaivausalueesta 1 noin 20 metriä kaakkoon löydettiin koekuopasta yksi kvartsi-

iskos, mutta kuopan ympärille laaditusta koeojasta ei tullut mitään kiinteään muinaisjännökseen viittaavaa.

Kaivausalueelta 2 löydettiin saviastian palojen lisäksi myös kivi- ja luumateriaalia. Saviastiamateriaali on hyvin pieninä paloina, tyyllisesti niiden joukossa on edustettuna varhainen asbestikeramiikka ja tyyppillinen kampakeramiikka. Viivakoristeiset, pienen astian palat lienevät myös tyyppillistä kampakeramiikkaa. Kiviesineistöä edustavat kvartsi-iskokset, kivilaji-iskos ja pii-iskos. Palaneet luut on analysoitu ja niistä tunnistettiin nisäkkäiden luita, kolme tarkemmin keskikokoiseksi nisäkkääksi. Yksi fragmentti muistutti hylkeen sormiluuta ja toinen majavan tai hylkeen luuta. Kaksi palaneen luun palaa lähetettiin ajoitettavaksi Helsingin yliopiston ajoituslaboratorioon. Lisäksi ajoitettavaksi toimitettiin kaksi hiilinäytettä, toinen alueelta 1 ja toinen alueelta 2. Kaivausalueella 2 todettiin muutama likamaa-alue. Löytöjen levintä ja koeoja 4:n löydöt viittaavat siihen, että asuinpaikka jatkuu vielä muutaman metrin kaivausalueen 2 itäpuolella.

Korttelin 117 eteläpuolella havaittiin sekä vuoden 2008 että 2009 koekuopituksessa ilmeisesti hieman runsaslöytöisempää kulttuurikerrosta korttelin etelärajan ja kaakkoon suuntautuvan pistofien välisellä alueella. Mikäli rakennussuunnitelmat ulottuvat tälle alueelle, tulee tutkimuksia jatkaa. Korttelin 117 alueella arkeologiset kaivaukset eivät enää ole tarpeen.

Löydöt: KM 37988:1–228

Ajoitus: kivikausi (Ka II)

Tutkitun alueen laajuus: 149,75 m²

Kenttätyöaika: 14.7.–5.8.2009

Tutkimuskustannukset: Lappeenrannan kaupunki

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 4.2.2010 Museoviraston arkistossa.

LAPPEENRANTA HUHTINIEMI 2

1800-luvun sotilashautausmaan koekaivaus

Pk 313407 Lappeenranta

P: 6772258, I: 3562359

N: 6769417, E: 562163

Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Anna Wessman

Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine suoritti arkeologisia tutkimuksia Lappeenrannassa, Huhtiniemen matkailukeskuksessa toukokuussa 2009. Kenttätyöt olivat jatkoa lokakuussa 2006 aloitetuille tutkimuksille, joissa tutkittiin 1800-luvun puoleenväliin ajoitettua venäläistä sotilaskalmistoa (Huhtiniemi 2). Koekaivausten tarkoitus oli selvittää sotilashautausmaan laajuus, sillä aluetta oli tarkoitus kaavoittaa tulevia rakennushankkeita varten.

Syksyllä 2008 Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu oli Sami Kurkelan johdolla tehnyt alueella laajoja maatumkauksia. Maatumkatuloksissa havaittiin kolme anomalia-alueita, jotka sijaitsivat vuoden 2006 kalmiston vieressä.

Vuoden 2009 kaivauksissa keskityttiin maatumkauksissa havaittujen anomalioiden luonteen selvittämiseen, mutta koekuopitusta tehtiin myös anomalia-alueiden ulkopuolella. Kaivaminen tehtiin pääosin koneellisesti, mutta myös lapio-työnä. Yhteensä kaivettiin kahdeksan koeojaa tai -kuoppaa. Vain kahdesta koekuopasta tehtiin havaintoja haudoista ja ihmisluista, jotka todennäköisin liittyvät 1800-luvulle ajoitettuun sotilaskalmistoon. Kaivauksissa ei todettu mitään vuoden 1944 tapahtumiin viittaavaa.

Löydöt: –

Ajoitus: 1800-luku

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 11.–15.5.2009

Tutkimuskustannukset: Lappeenrannan kaupunki

Tutkimusraportti: Anna Wessman 17.8.2009

Museoviraston arkistossa.

LAPPEENRANTA JOUTSENO MIELIKONOJA

Kivikautisen asuinpaikan koekuopitus

Pk 411201 Joutseno

P: 6777167, I: 3588551

N: 6774324, E: 588345

z: 44–45

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Timo Jussila, Aivar Kriiska ja Tapani Rostedt

Mielikonon asuinpaikka sijaitsee muinaisen Ancylysjärven vuonon rannalla, sen pohjukassa. Samaisen vuonon rannalta tunnetaan myös Saarenoja 2:n ja Muilamäen asuinpaikat.

Tutkimuksen tarkoituksena oli ajoittaa paikka ja sen avulla selvittää vuonon rannansiirtymishistoriaa. Oletusarvio on, että kohde on varhaismesoliittinen. Paikalta on vuonna 1999 inventoinnissa löytynyt kaksi grammaa palanutta luuta. Tarkoituksena oli kaivaa alueella vain sen verran, että saadaan esille ajoitusta varten riittävästi palanutta luuta.

Paikalle tehtiin pari pientä lapionpistoa ja yksi pieni koekuoppa, josta löytyi tarpeeksi palanutta luuta ajoitukseen. Muita löytöjä ei tehty. Radiohiiliajoituslupaa ei saatu perusteluna se, että paikalta ei ole muita löytöjä.

Löydöt: KM 38106

Ajoitus: kivikautinen

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 26.8.2009

Tutkimuskustannukset: omakustanteinen

Tutkimusraportti: Timo Jussila 30.3.2010 Museoviraston arkistossa.

LAPPEENRANTA JOUTSENO MUILAMÄKI

Kivikautisen asuinpaikan koekuopitus

Pk 411204 Salo-Issakkala

P: 6773683, I: 3594127

N: 6770841, E: 593919

z: 46–47

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Timo Jussila, Aivar Kriiska ja Tapani Rostedt

Joutsenon Muilamäen asuinpaikka sijaitsee muinaisen Ancylysjärven vuonon rannalla, lähellä sen suuta, aivan nykyisen Venäjän rajan tuntumassa. Samaisen vuonon rannalla sijaitsevat myös Saarenoja 2:n ja Mielikonon asuinpaikat.

Tutkimuksen tarkoituksena oli ajoittaa paikka ja selvittää sen avulla vuonon rannansiirtymishistoriaa. Oletusarvio oli, että kyseessä on varhaismesoliittinen paikka. Tarkoituksena oli kaivaa alueella vain sen verran, että saadaan esille ajoitusta varten riittävästi palanutta luuta.

Paikalle tehtiin 17 pientä kuoppaa, lapionpistoa, joista kaksi löytörikkainta laajennettiin 35 x 35 senttimetrin kokoisiksi ja dokumentoitiin. Kaikkiaan yhdeksästä kuopasta saatiin esiin löytö: luuta ja kvartsi- tai pii-iskoksia.

Löydöt: KM 38105

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 25.8.2009

Tutkimuskustannukset: omakustanteinen

Tutkimusraportti: Timo Jussila 30.3.2010 Museoviraston arkistossa.

LAPPEENRANTA JOUTSENO SAARENOJA 2

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 411204 Salo-Issakka

P: 6774348, I: 3593164

N: 6771506, E: 592956

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Timo Jussila, Aivar Kriiska ja Tapani Rostedt

Saarenojan 2:n asuinpaikalta on vuonna 2000 kaivaukselta löydetystä palaneesta hirvenluusta tehty ajoitus, joka on kalibrointuna noin 8600 eKr. Vuonna 2000 paikalla oli sankka, vanha metsä. Asuinpaikan alue ja sen eteläpuolisen rinteeseen metsä oli hakattu vuosina 2007 ja 2008 ja maaperä laikutettu. Vuonna 2008 alueelle avattiin 8,5 neliömetrin kaivausalue, jota ei ehditty tällöin tutkia. Nyt sen ympärille avattiin lisäksi 38,2 neliömetrin kaivausala. Alue kaivettiin tasokaivauksena kerroksittain 4. kerrokseen (noin 25 senttimetrin syvyyteen) ja viidettä kerrosta kaivettiin puoleen väliin. Kaivausalue peitettiin pressuilla ja ohuella maakerroksella. Kaivaus jatkuu kesällä 2010.

Löytöpaikat mitattiin takymetrillä kaivauskoordinaatistoon alle ±10 senttimetrin tarkkuudella. Kivaineslöytömateriaali oli liki puoliksi piitä (393 kpl) ja puoliksi kvartssia (375 kpl). Lisäksi löytyi vähän, 24 kpl, kivilaji-iskoksia. Piin joukossa oli ruodollisen nuolenkärjen katkelmia, uurtimia ja retusoituja säleitä. Lisäksi löytyi piisäleydin, mustaa piitä, joka on ensimmäinen lajiaan Suomesta. Palanutta luuta löytyi 1396 fragmenttia, niiden yhteispaino oli 360 grammaa.

Aivan pinnalla havaittiin ohuehko, vanha peltokerros. Selkeää kulttuurikerrosta ei havaittu, mutta pieniä viitteitä siitä, että syvemmällä sellainen voidaan erottaa.

Kaivauksen rahoittivat Suomen kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahasto sekä yksityishenkilöt. Tutkimuksiin osallistui myös arkeologian harrastajia Jatuli ry:stä ja Ango ry:stä.

Löydöt: KM 38104:1–1407

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 38,2 m²

Kenttätyöaika: 17.–28.8.2009

Tutkimuskustannukset: Suomen kulttuurirahasto ja yksityinen rahoitus

Tutkimusraportti: Timo Jussila & Aivar Kriiska & Tapani Rostedt 30.3.2010 Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Timo Jussila, Aivar Kriiska & Tapani Rostedt 2012. Saarenoja 2 – An Early Mesolithic Settlement Site in South-Eastern Finland: Preliminary Results and Interpretations of Studies Conducted in 2000 and 2008–10. Fennoscandia Archaeologica XXIX. Helsinki, pp. 3–28.

LAPPEENRANTA LINNOITUS POKROVANAUKIO

Viemärintitöiden arkeologinen valvonta

Pk 313407 Lappeenranta

P: 6773430, I: 3564120
N: 6770589, E: 563924
z: 93-95

Museoviraston rakennushistorian osasto
Tutkija: Wesa Perttola

Lappeenrannan Pokrovanaukiolla suoritettiin viemärintitöiden arkeologinen valvonta 7.-18.9.2009. Tutkimusalue sijaitsi Lappeenrannan linnoituksen kaakkoisosassa, ortodoksisen Jumalansynnyttäjän Suojeluksen eli Pokrovankirkon itä- ja eteläpuolella. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, missä määrin historiallisen ajan kulttuurikerrokset ovat säilyneet. Tutkitun alueen laajuus oli noin 180 neliometriä.

Merkittävimmät löydöt olivat mahdollinen kivijalka 1700- tai 1800-luvulta sekä 1600-luvulle ajoittuva puurakenne, joka saattaa olla osa talonpohjaa. Löytöjen perusteella tutkimusalueen koillis- ja lounaisosissa on vielä säilyneitä 1600- ja 1700-luvun kerroksia, muualla kaapeli- ja putkikaivannot ovat aiheuttaneet pahoja tuhoja.

Löydöt: KM 2009058:1-23

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 180 m²

Kenttätyöaika: 7.-18.9.2009

Tutkimuskustannukset: Lappeenrannan Vesi Oy

Tutkimusraportti: Wesa Perttola 4.11.2009 Museoviraston arkistossa.

LAPPEENRANTA LINNOITUS, RAKENNUS 1A

Historiallisen ajan rakennuksen sisäosan kaivaus
Pk 313407 Lappeenranta
P: 6773650, I: 3563960
N: 6770808, E: 563764
z: 90

Etelä-Karjalan museo
Kaivaustenjohtaja: Jukka Luoto

Kaivaukset liittyivät Lappeenrannan linnoituksessa sijaitsevan rakennuksen 1A peruskorjaukseen. Lattiarakenteiden poistamisen yhteydessä niiden alta paljastui rakennuksen 1A varhaisia sekä tätäkin vaihetta vanhempia rakenteita. Vuoden 2007 kaivauksissa rakennuksen eteläpään huoneeseen tehtiin koekuoppa ja vuonna 2008 toinen kuoppa. Vuonna 2009 tarkoituksena oli laajentaa kuoppaa niin, että siitä saataisiin edustava näkymä Lappeenrannan linnoituksen vanhimpiin vaiheisiin. Tavoitteena oli kattaa kaivausalue lasilla tai pleksillä museokävijöiden tarkasteltavaksi.

Kaivauksissa paljastettiin (piha)kiveystä ja tutkittiin asutuskorrostumia pohjaan asti. Näyttää siltä, että täällä on harvahko karkea kiveys, jonka päällä on hietakerros. Asutusjäännökset ovat sekoittuneet tähän hietakerrokseen. Korrostuman paksuus on noin 60 senttimetriä. Löytöinä on paljon liitupiipun paloja 1600-1800-luvulta. Yksi ajoitettu pesä on 1730-luvulta.

Löydöt: Etelä-Karjalan museo

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 13.-18.12.2009

Tutkimuskustannukset: Lappeenrannan kaupunki

Tutkimusraportti: Jukka Luoto 28.2.2010 Etelä-Karjalan museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

LAPPEENRANTA MURHEISTENRANTA

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Pk 313410 Mustola
P: 6775398, I: 3570788
N: 6772556, E: 570589
z: 80

Etelä-Karjalan museo
Kaivaustenjohtaja: Jukka Luoto

Etelä-Karjalan museo tutki 4.-5.9.2009 4 x 4 metrin laajuisen alueen Lappeenrannan Mustolan Murheistenrannan asuinpaikalla. Vaikeissa oloissa, jatkuvassa sateessa, toteutettu kaivaus oli osa Museoviraston organisoiman valtakunnallisen Menneisyyden jäljillä -päivän ohjelmaa. Työ toteutettiin harrastajille ja koululaisille suunnattuna opetuskaivauksena. Kaivauksen aikana osallistujat perehdyttiin myös alueen arkeologiaan.

Asuinpaikka sijaitsee Saimaan ylimmän rannan törmän päällä olevalla terassilla. Kaivauspaikka valittiin sijoittamalla se keskelle aikaisempia löytöpaikkoja kohtaan, jossa elokuussa tehdyssä tarkastuksessa oli havaittu selkeä kivikautinen kulttuurikerros. Välittömästi valitun paikan itäpuolella on matala asuinpaikka.

Luonteeltaan koekaivauksenomaisissa kaivauksissa tutkittiin havaittu asuinpaikkakerrostuma. Se koostui erisävyisistä maaläiskistä, joiden suoraan yhteyttä kivikautiseen asuinpaikkaan ei voitu selvittää. Alueelta löytyi jokunen ihmisen siirtämä kivi, mutta ei merkkejä esim. liedestä. Löydöstö on kvartsin lisäksi pääosin tyypillistä kampakeramiikkaa, löytöaineistossa on kuitenkin myös kuopin koristettua keramiikkaa ja jopa pala nuorakoristeista keramiikkaa.

Koko avattu alue pyrittiin kaivamaan loppuun asti. Tutkimuksiin varattu aika ei tähän kuitenkaan riittänyt, vaan tutkimuksia jatketaan vuonna 2010.

Löydöt: KM 37963:1-179

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 4.-5.9.2009

Tutkimuskustannukset: Lappeenrannan kaupunki

Tutkimusraportti: Jukka Luoto 13.1.2010 Museoviraston arkistossa.

LEMPÄÄLÄ TORISEVANKULMA

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Pk 211409 Hulausjärvi
P: 6803193, I: 3328929
N: 6800339, E: 328827
z: 110

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1
Kaivaustenjohtaja: Päivi Kankkunen

Laakealta peltoterassilta on tehty kivikautisia asuinpaikkalöytöjä jo 1940-luvulla. Tämän peltoalueen pohjoisosaan, luoteiskulmaan suunnitellaan omakotitaloa. Koekaivausten tavoitteena oli selvittää muinaisjäännöksen suhde rakennushankkeeseen sekä muinaisjäännöksen säilyneisyys ja mahdollisten lisätutkimusten tarve.

Alueelle kaivettiin kaivinkoneella kolme koeojaa sekä lapioilla 20 koekuoppaa. 20-25 metriä pellon pohjoisreunasta maaperä muuttuu savesta hienoksi hiekaksi. Kulttuuriväriä ja löytöjä saatiin vain yhdestä koekuopasta, aivan peltoalueen

Lempäälän Torisevankulman asuinpaikka löytyi inventoinnissa jo vuonna 1940. Peltoterassilla tehtiin koekaivaus omakotitalon rakennussuunnitelmasta johtuen. Kuva: Olli Kunnas, Museovirasto.

Boplatsen i Torisevankulma i Lembois hittades vid en inventering redan år 1940. På en åkerterrass utfördes en provutgrävning på grund av en byggplan för ett egnahemshus. Foto: Olli Kunnas, Museiverket.

Kaivausalueella dokumentoidaan vanhan tien pohjaa sekä keramiikan perusteella rautakautiseksi ajoitettuja rakenteita. Kuva: Päivi Kankkunen, Museovirasto.

I utgrävningsområdet dokumenteras botten av en gammal väg samt konstruktioner som utifrån keramikens daterats till järnåldern. Foto: Päivi Kankkunen, Museiverket.

länsireunasta. Löydetyt saviastian palaset kuuluvat nuorakeramismiseen ryhmään.

Pientä tontin lounaiskulmaan rajattua asuinpaikan osaa lukuun ottamatta tontilla ei ole muinaisjäännöstä.

Löydöt: KM 37876:1–6

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 282 m²

Kenttätyöaika: 18.–29.5.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Päivi Kankkunen 4.9.2009

Museoviraston arkistossa.

LEMPÄÄLÄ VAIHMALANHARJU

Rautakautisen muinaisjäännöksen koekaivaus

Pk 212307 Lempäälä

P: 6804310, I: 3327351

N: 6801455, E: 327250

z: 85

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1

Kaivaustenjohtaja: Päivi Kankkunen

Lempäälän Vaihmalanharjulla muinaisjäännöksen tutkimukset tulivat ajankohtaisiksi, koska vuoden 1996 koekaivauksissa tehtyjen muinaisjäännöshavaintojen läheisyyteen suunniteltiin autotallin rakentamista

Vuonna 1996 oli koekaivettu Vaihmalanharjun aluetta. Koekaivauksissa tehtyjen havaintojen perusteella harjulla sijainnut laaja rautakautinen muinaisjäännöskokonaisuus vaikutti tuhoutuneelta lukuun ottamatta kahta pientä aluetta harjun molemmin puolin Lipontien lähellä.

Vuoden 2009 koekaivauksessa lähimpänä suunniteltua autotallirakennusta sijainneessa koekuopassa havaittiin mustaa maata sekä kiveystä 20–30 senttimetrin paksuudelta. Löytöinä tästä koekuopasta saatiin rautakautisen saviastian reunapala, kolme kylkipalaa sekä kuonan kappale.

Kaivauksissa havaittiin osittain säilynyt, keramiikan perusteella rautakautinen rakenne. Rakennetta oli säilynyt yllättävän paljon harjanteen päällä, vaikka aluetta on aikojen kuluessa useaan kertaan muokattu ja madallettu. Kyseessä on mahdollisesti rakennuksen seinämän jäännös sekä tulisijan pohja. Pienelle tasokaivausalueelle sattui myös vanha, harjulta pohjoiseen johtaneen tien kohta. Lukuisin löytöryhmä oli saviastian palat. Jonkin verran löydettiin myös palanutta savea, ja koekuopasta pronssinen niitti.

Löydöt: KM 37875:1–267

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 31 m²

Kenttätyöaika: 4.–15.5.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1

Tutkimusraportti: Päivi Kankkunen 23.3.2010

Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Riku Mönkkönen 2010. Lempäälän Vaihmalanharju – rautakautinen muinaisjäännös historiallisen ja modernin maankäytön puristuksissa. Pirkan maan alta 11. Tampereen museoiden julkaisuja 112, s. 41–50.

LIMINKA (LIMINGO BY) AAPPOLA

Pihapolkujen perustustöiden valvonta

Pk 244407 Liminka

P: 7190585, I: 3424366

N: 7187575, E: 424225

z: 5–6

Museoviraston rakennushistorian osasto

Tutkija: Kirsi Jylkkä-Karppinen

Elokuussa 2009 suoritettiin Limingassa, Muistokoti Aappolan pihamaalla polkuverkoston kaivutöitä. Toimenpiteet olivat osa kunnan Vanha Liminka -hanketta, jonka päätoteuttaja on Limingan kunta ja osatoteuttajat Limingan Taidekoulu ja Limingan seurakunta. Koska kohde sijaitsee Limingan vanhimman asutuksen alueella, Liminganjoen varrella ja

koska myös Aappolan tontilla on arkistolähteiden mukaan ollut tila 1500-luvulta lähtien, paikalla järjestettiin arkeologinen seuranta. Valvonnan tärkeyttä tukivat myös läheiset löydöt. Tutkimusalueelle johtavan tien kupeesta ja viereisen tontin länsikulmalta läheltä maan pintaa tavatut savitiivisten kappaleet viittaavat siihen, että paikalla on säilynyt keskiaikaisia asutuskerrostumia.

Maakerrosten kaivusvyvyys pysytteli 20–35 senttimetrissä yhtä 70 sentin syvyyteen ulottunutta kaapelikaivantoa lukuun ottamatta. Valvonnassa dokumentoitiin kolme kohdetta: rakennuksen nurkkaus, rakennuksen pohja ja mahdollinen kaivorakenne. Kohteiden ajoitus jäi pääosin avoimeksi vähäisten ajoittavien löytöjen vuoksi. Rakennuksen pohjasta löytyneet piiposliinin sirpaleet johdattelevat kyseisen rakenteen ajoitusta 1700-luvun loppupuolelle. Muut löydöt koostuivat keramiikasta, liitupiipun varsista, rautaesineistä, luusta sekä esine- ja ikkunalasista.

Löydöt: KM 2009049

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 240 m²

Kenttätyöaika: 17.–18.8.2009

Tutkimuskustannukset: Limingan kunta, Limingan Taidekoulu ja Limingan seurakunta

Tutkimusraportti: Kirsi Jylkkä-Karppinen 28.10.2010
Museoviraston arkistossa.

LOVIISA ULRIKAKOTI

1700-luvun linnoitusvarustusten ympäristön koekaikaus

Pk 302112 Loviisa

P: 6705900, I: 3458540

N: 6703085, E: 458386

Museovirasto rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Ulrika Köngäs

Loviisan Ulrikakodin tontilla suoritettiin uudisrakentamisen edellyttämät arkeologiset koekaivaukset kesäkuussa 2009. Paikalle on suunniteltu rakennettavaksi kaksikerroksinen uudisrakennus.

Tontti sijaitsee Loviisan maalinnoituksen itäpuolella, Bastioni Rosénin ja Ungernin itäpuolisten vallien etumaastossa. Vanhojen linnoituskarttojen perusteella Ulrikakodin tienoille on aikoinaan suunniteltu ulkovarustuksia, mutta niiden toteutuksesta ei ole tietoa. Alueelta on vanhojen karttojen mukaan otettu myös maa-ainesta. Ulrikakodin pohjoispuolella kulkevan Vanhan Viipurintien juuret juontuvat Suureen Rantatiehen, ja on mahdollista, että tien linjaus on vuosisatojen aikana jonkin verran muuttunut.

Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, ovatko Loviisan maalinnoituksen uloimmat varustukset yltäneet tutkimusalueelle, ja onko tutkimusalueella havaittavissa merkkejä Suuresta rantatiestä. Merkkejä kiinteistä muinaisjäänöksistä ei tutkimuksissa havaittu.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 103 m²

Kenttätyöaika: 29.–30.6.2009

Tutkimuskustannukset: Palvelukoti Rantakartano Oy

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 5.2.2010
Museoviraston arkistossa, kopio Museoviraston Haminan toimistossa ja Porvoon museossa.

LUUMÄKI ONTELA

Kivikautisen asuinpaikan koekaikaus

Pk 313111 Luumäki

P: 6758880, I: 3537730

N: 6756044, E: 537544

z: 68–74

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: FL Petro Pesonen

Luumäen Ontelan kivikautinen asuinpaikka tuli Museoviraston arkeologian osaston tutkimuskohteeksi valtatie 6 parantamissuunnitelman yhteydessä. Suunnitelma koskee Taavetin ja Lappeenrannan välistä osuutta. Ontelan kivikautinen asuinpaikka sijaitsee uuden Jurvalan ohitustien länsipään tuntumassa. Tutkimukset rahoitti Tiehallinnon Kaakkois-Suomen tiepiiri muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti.

Valtatien 6 parantamisen vuoksi tehdyissä koekaivauksissa selvitettiin, onko Luumäen Ontelan asuinpaikalla säilynyt kulttuurikerrosta peltokerroksen alapuolella. Asuinpaikan iäksi on aikaisemmin arvioitu 9500–8900 eKr. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto.

Vid provutgrävningarna som utfördes på grund av förbättringen av riksväg 6 utredde man om det finns ett bevarat kulturskikt under åkern vid bopplatsen i Ontela i Luumäki. Bopplatsen har tidigare beräknats härstamma från tiden kring 9 500–8 900 f.v.t. Foto: Petro Pesonen, Museiverket.

Ontelan peltoalueelle kaivettiin 81 koekuoppaa ja avattiin kaksi kaivausaluetta. Niiden perusteella pystyttiin erottamaan kaksi eri korkeustasolla olevaa löytöaluetta. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto.

På åkersområdet i Ontela grävdes 81 provgropar och öppnades två utgrävningsområden. Utifrån dessa kunde man urskilja två fyndområden på olika höjdnivåer. Foto: Petro Pesonen, Museiverket.

Kaivausten tavoitteena oli toisaalta selvittää Ontelan kivikautisen asuinpaikan laajuus sekä toisaalta pyrkiä selvittämään, onko peltoalueella sijaitsevan kohteen kulttuurikerrosta tai rakenteita jäljellä muokkauskerroksen alapuolisessa maassa. Tieteellisenä tavoitteena oli löytää kohteesta jotain ajoitettavaa materiaalia, kuten hiiltä tai palanutta luuta radiohiiliajoituksia varten. Kohteeseen liittyy poikkeuksellisen suuri mielenkiinto juuri ajoituksen kannalta, koska on esitetty tulkintoja joiden mukaan asuinpaikka voisi olla Yoldiameren aikainen, noin 9500–8900 eKr. Toistaiseksi maastamme ei tunneta aivan näin vanhoja kivikautisia asuinpaikkoja.

Kokonaan peltoalueella sijaitsevalle asuinpaikalle kaivettiin 81 neliömetrin kokoista koekuoppaa ja lisäksi tehtiin kaksi kaivausaluetta. Kaivausten yhteispinta-ala oli 94 neliometriä ja koekaivauksilla katettiin noin 13000 neliömetrin laajuinen alue. Koekaivauksissa havaittiin kaksi eri korkeustasolla olevaa löytöaluetta, joista alempi on törmällä ja osittain myös sen rinteessä 69–70 metrin korkeudella merenpinnan yläpuolella. Ylempään ei näytä liittyvän selkeää rantatörmää, vaan se on loivasti kaltevalla rinteellä noin 71,5 metrin korkeudella merenpinnan yläpuolella. Kaikkiaan asuinpaikkalöytöjä on Ontelan asuinpaikalta saatu noin 4700 neliömetrin alueelta. Alempi löytöalue on laajuudeltaan noin 60 x 20 metriä ja ylempi noin 50 x 40 metriä. Alueiden välillä on löytöjä yksittäisistä koekuoppista. Koko muinaisjäännöksen laajuudeksi rajattiin 85 x 85 metrin kokoinen alue.

Alemmalla löytöalueella ei peltomultakerroksen alla havaittu säilyneitä kerroksia, mutta ylempällä löytöalueella sellainen todettiin koekuopassa, jonka ympärille laajennetusta kaivausalueesta suurin osa kaivauslöydöistäkin saatiin talteen. Kaivausten löydöt ovat kvartsiä, palanutta luuta ja hiilinäytteitä. Ylempältä löytöalueelta on lähetetty ajoitettavaksi hiekkakerroksesta löytynyttä hiiltä, alemmalta löytöalueelta puolestaan koekuopan multakerroksesta löytynyttä palanutta hirven luuta.

Mikäli tielinjaus meluvalleineen toteutuu suunnitellulla tavalla, täytyy kohteen ylempällä löytöalueella tehdä laajempia kaivaustutkimuksia.

Löydöt: KM 37990:1–47

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 91 m², tutkimusala 13000 m²

Kenttätyöaika: 14.–25.9.2009

Tutkimuskustannukset: Tiehallinto

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 15.2.2010 Museoviraston arkistossa.

LÄNSI-TURUNMAA KOUPO RÖSBACKEN

Röykkiökohteen kaivaus

Pk 104307 Lillmälö

P: 6696480, I: 3230490

N: 6693668, E: 230428

z: 22–26

Turun yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Henrik Asplund

Kaivaus oli jatkoa vuosina 2007 ja 2008 tehdyille tutkimuksille, joiden tavoitteena oli Rösbackenin alueella sijaitsevien kivirakenteiden ja niiden ympäristön kartoittaminen sekä koekaivaminen. Vuoden 2009 keväällä kaivettiin kaksi koeruutua sekä neljäs koekaista paikalla sijaitsevan pitkän kivirakenteen poikki.

Löydöt olivat aiempia vuosia nuukemmat: kvartsi-iskoksia, pari kivilaji-iskosta ja kolme pientä palaneen luun fragmenttia. 884 ± 31 BP (Ua-38154) eli 1030–1220 cal AD on toistaiseksi nuorin kohteesta saatu ajoitus.

Löydöt: TYA 857:1–49

Ajoitus: moniperiodinen

Tutkitun alueen laajuus: 15 m²

Kenttätyöaika: 16.–17.5.2009

Tutkimuskustannukset: Pargas hembygdsförening, Västabolands vuxeninstitut, Turun yliopisto

Tutkimusraportti: Henrik Asplund 8.3.2010

Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

MIEHIKKÄLÄ KOLMIKANNANKANGAS

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 304402 Vaalimaa

P: 6723264, I: 3548968

N: 6720443, E: 548778

z: 21–27

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2 tutki Kolmikannankankaan kivikautiselle asuinpaikan läheisyyteen suunnitellun soranottoalueen koekuoppien avulla.

Löytöaineisto koostui yhdestä koristelemattomasta saviastian palasta ja kvartsista, joiden joukossa oli retusoituja savu-kvartsista tehtyjä esineitä. Mitään kiinteitä kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia merkkejä ei havaittu. Tutkitulla alueella oli muutamia sotahistoriallisia rakenteita, ampumahautoja ja mahdollisesti myös juoksuautojen jäänteitä.

Tutkimuksissa saatiin selville kivikautisen asuinpaikan laajuus ja rajattua suunniteltu soranottoalue muinaisjäännöksen ulkopuolelle.

Löydöt: KM 37960:1–87

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 10000 m², kaivaus 20 m²

Kenttätyöaika: 17.–28.8.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 27.2.2010

Museoviraston arkistossa.

MIKKELI KONNUNSUO

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 314204 Porrassalmi

P: 6837140, I: 3514600

N: 6834273, E: 514423

z: 87–88

Museoviraston arkeologian osasto

Tutkija: Esa Mikkola

Konnunsuon kivikautisen asuinpaikan tutkimukset liittyivät Tuukkalan–Kyyhkylän kaukolämpöhankeeseen ja ne toteutettiin Tuukkalan kalmiston kaivausten yhteydessä. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, olottuuko Surnuintien eteläpuolella sijaitseva muinaisjäännös myös tien pohjoispuolella kulkevalle kaukolämpöputkilinjalle.

Työ toteutettiin avaamalla 20 neljännesneliön laajuista koe-kuoppaa Surnuintien varteen metsän puolelle. Lämpöputki-
linjalta löydettiin kvartsiydin ja joitakin yksittäisiä iskoksia,
mutta merkkejä kiinteästä muinaisjäänneksestä ei tavattu.

Tutkimuskustannuksista vastasi Etelä-Savon Energia Oy
muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti.

Löydöt: KM 38089:1–4

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 5 m²,
tutkimusala 350 m²

Kenttätyöaika: 1.–8.9.2009

Tutkimuskustannukset: Etelä-Savon Energia Oy

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 5.1.2012 Museoviraston
arkistossa.

MIKKELI KYHKYLÄ

Rautakautisen muinaisjäännealueen koekaivaus

Pk 314204 Porrassalmi

P: 6836120, I: 3515440

N: 6833253, E: 515263

z: 80–82

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Katja Vuoristo

Kyyhkylän alueelle suunniteltiin kaukolämpöputken rakentamis-
ta. Suunniteltu lämpöputken linjaus kulki aivan Kyyhkylän
rautakautisen muinaisjäännealueen vieressä, minkä vuoksi
alueella tehtiin koekaivauksia. Tutkimuksissa muinaisjäänne-
alueen ei havaittu ulottuvan suunnitellun lämpöputken alueelle.

Löydöt: –

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 6.–10.7.2009

Tutkimuskustannukset: Mikkelin kaupunki

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 17.3.2010 Museoviraston
arkistossa, kopio Savonlinna maakuntamuseossa.

MIKKELI LAMPILA

Rautakautisen ja historiallisen ajan muinaisjäännealueen
koekaivaus

Pk 314205 Mikkelä

P: 6845070, I: 3519380

N: 6842200, E: 519201

z: 105–110

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Katja Vuoristo

Fingrid Oyj suunnittelee Joroisten ja Lappeenrannan välisen
voimajohtolinjan uusimista. Voimajohtolinjan välittömässä
läheisyydessä sijaitsee Lampilan moniperiodinen, asuinpaikka-
alueesta sekä kiviröykkiöistä koostuva muinaisjäännealue,
minkä vuoksi paikalla selvitettiin koekaivauksin, ulottuuko
muinaisjäänne voimajohtolinjan hankealueelle.

Tutkimuksissa selvisi, että osa rakennettavasta voimajohto-
pylvästä sijaitsee alueella, jossa on kaksi päällekkäistä
muinaispeltoa. Näiden ikä ei ole kuitenkaan toistaiseksi
tiedossa, mutta alimmasta peltokerroksesta on löytynyt toden-
näköisen raivausröykkiön alta hiiltynyt ohran jyvä, joka
voidaan mahdollisesti ajoittaa jatkossa.

Löydöt: KM 38237:1–14

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: tasokaivaus 14 m²

Kenttätyöaika: 3.–7.8.2009

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 31.3.2010 Museoviraston
arkistossa, kopio Savonlinnan maakuntamuseossa.

MIKKELI TUUKKALA

Varhaiskeskiaikaisen ruumiskalmiston kaivaus

Pk 314204 Porrassalmi

P: 6837522, I: 3514353

N: 6834655, E: 514177

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Tuukkalan kaivaustutkimukset tehtiin Etelä-Savon Energia Oy:n
kaukolämpöhankkeen vuoksi. Tuukkalan poikkeuksellisen
rikkaan ja pääosin jo 1886 ja 1933–34 tutkitun ja osin
tuhotun kalmiston kohdalla putkilinja oli suunniteltu kulkemaan

Mikkelin Tuukkalan varhaiskeskiaikainen kalmisto löytyi vuonna 1886
sotilaiden tasoittaessa harjoituskentän aluetta. Kuvassa näkyvät kuu-
si hautaa tutkittiin kaukolämpökaapeloinnin vuoksi. Kuva: Esa Mik-
kola, Museovirasto.

Gravfältet från den tidiga medeltiden i Tuukkala i S:t Michel hittades
år 1886 när soldater jämnade ut ett övningsfält. De sex gravarna på
bilden undersöktes på grund av kabelarbeten för fjärrvärme. Foto: Esa
Mikkola, Museiverket.

Tuukkalan hauta 1 ja hauta 2 ovat kaksi kuudesta löydetystä esineel-
lisestä haudasta. Vasemmalla näkyvä hauta 3 sisälsi myös kaksi poltto-
hautausta. Kuva: Esa Mikkola, Museovirasto.

Gravarna 1 och 2 i Tuukkala är två av sex gravar där man också hit-
tat föremål. I grav 3 till vänster fanns även två kremeringar. Foto: Esa
Mikkola, Museiverket.

paikallisteita pitkin. Koska näillä alueilla on oletettavasti yhä säilyneenä täysin koskematon kalmistoalue, päätettiin putkilinja viedä Tuukkalan vanhan kasarmikentän länsilaidan yli jo tutkituksi tiedetyltä alueelta.

Yllättäen putkilinjalta ja sen välittömästä läheisyydestä löytyi seitsemän ruumishautaa, joista yksi sisälsi sekä ruumishautauksen että kaksi polttohautausta. Yhtä lukuun ottamatta kaikki ruumishaudat olivat esineellisiä. Esineistön perusteella yksi haudoista kuului naisvainajalle, yhdessä haudassa oli lapsivainaja ja loput olivat miesten hautoja. Miehet oli haudattu asusteissa, joihin kuului pronssihelotettu vyö sekä tuluskukkaro tulusrautoineen ja piikivineen. Useasta haudasta tavattiin myös rautaveitsi.

Raekuuro yllätti kaivajat Mikkelin Tuukkalassa. Kuva: Esa Mikkola, Museovirasto.

En hagelskur överraskade undersökarna i Tuukkala i S:t Michel. Foto: Esa Mikkola, Museiverket.

Osa Tuukkalan haudasta 5 nostettiin gipsivalupakettina, joka avattiin ja tutkittiin Kansallismuseon konservointilaitoksella. Kuva: Ville-Martti Rohiola, Museovirasto.

En del av grav 5 i Tuukkala gipsades för upptagning och det ingjutna paketet med gips öppnades och undersöktes vid konserveringsenheten vid Nationalmuseet. Foto: Ville-Martti Rohiola, Museiverket.

Naisen haudasta saatiin talteen asun olkasaolkinä käytetyt soikeat kupurasoljet, pronssinen kehäsolki, ketjunnäköiset sekä pronssiketjun niveliä. Rikkain haudoista kuului kuitenkin lapsivainajalle. Siinä hautaan oli laitettu mukaan mm. kaksi veistä, kaksi tulusrauta, kaksi pientä pronssiiripusta, pronssiin tein koristettu vyö sekä hioinkiven kappale. Vainajan vasemman korvan vierestä löytyi lisäksi kolme pientä hopeakorua. Vainajan vasemman silmän päälle oli laitettu pieni hopealevyn kappale.

Tutkimuskustannuksista vastasi hankkeen toteuttaja muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti.

Löydöt: KM 38090:1–1230

Ajoitus: varhaiskeskiaika, 1260–1400 jKr.

Tutkitun alueen laajuus: 273 m²

Kenttätyöaika: 18.8.–8.10.2009

Tutkimuskustannukset: Etelä-Savon Energia

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 4.7.2012 Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Esa Mikkola 2009. The Mikkelin Tuukkala Cemetery – the 2009 Excavation and New Interpretations, Fennoscandia Archaeologica XXVI, pp. 177–185.

MIKKELI VISULAHTI HARJULA

Historiallisen ajan muinaisjännöksen koekaivaus
Pk 314205 Mikkelin

P: 6844369, I: 3518023

N: 6841499, E: 517845

z: 90–95

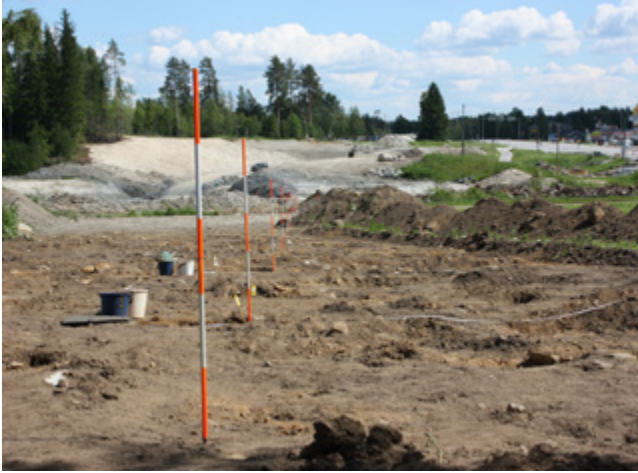
Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: FL Petro Pesonen

Mikkelin Visulahteen, valtatie 5 varteen on rakenteilla parantamishankkeeseen liittyen uusi eritasoliittymä. Valtatie pohjoispuolella sijaitsevalle Harjulan tilalle rakennetaan tässä yhteydessä uusi liittymä idän suunnasta. Museovirasto teki tiesuunnitelmaan liittyvän inventoinnin Mikkelissä jo vuonna 1990 ja tuolloin Harjulan kaakkoispuolella olevalla pellolla havaittiin merkkejä mahdollisesta muinaisjännöksestä: palanutta savea, rautakuonaa ja kvartsi-iskoksia. Museovirasto suoritti paikalla muinaismuistolain 15 §:n mukaiset tutkimukset kesällä 2009.

Tutkimukset toteutettiin kuorimalla peltomultakerros tutkittavalta tielinjaukselta kokonaan kaivinkoneella, minkä jälkeen alue puhdistettiin lapioilla ja dokumentoitiin niiltä osin kuin se vaikutti tarkoituksenmukaiselta. Tielinjauksen länsipäässä, lähellä Harjulan taloa, todettiin yksi rakenne, joka tutkittiin. Rakenteen peltomullan alla säilynyt pintataso puhdistettiin mullasta ja dokumentoitiin. Tämän jälkeen rakenteen koillisosa kaivettiin kerroksittain pohjaan asti ja profiili dokumentoitiin. Lopuksi rakenteen lounaisosa kaivettiin hiilisen kerroksen pintaan. Hiilisen kuopparakenteen laajuus oli pintatasossa 3,4 x 1,3–1,9 metriä ja siihen liittyi toinen, lähinnä multaa sisältänyt 1,6 x 0,6 metrin laajuinen kuoppa varsinaisen rakenteen luoteisreunassa. Rakenteesta löytyi vain kvartsi-iskos ja pala fajanssia, pienemmästä kuopasta löytyi punasavikeramiikkaa, rautanaula ja lasia.

Alueelle kaivettiin lisäksi seitsemän 1 x 1 metrin kokoista koekuoppaa, joten alueella kaivettiin yhteensä noin 18 neliömetriä. Kuoritun alueen laajuus oli 1624 neliömetriä. Rakenteen funktio ei selvinnyt, mahdollisesti kyse on jonkinlaisesta kellarikuopan pohjasta tms. Rakenteen ikää selvitetään radiohiiliajoituksella. Löydöt ovat pääasiassa 1800–1900-

Harjulan pellolta oli tehty löytöjä, jotka viittasivat mahdolliseen muinaisjäännökseen. Yksityistien siirron vuoksi alueella tehtiin koekaivaus, jossa ei kuitenkaan löydetty kiinteää muinaisjäännöstä. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto.

På åkrarna i Harjula hade man gjort fynd som tydde på en eventuell fornlämning. På grund av flytningen av en privat väg utförde man en provutgrävning på platsen. Det hittades dock ingen fast fornlämning i samband med utgrävningen. Foto: Petro Pesonen, Museiverket.

luvulta, mutta osa fajanssista ja punasavikeramiikasta saattaa olla peräisin 1700-luvulta. Aiemmin kohdetta on pidetty mahdollisena muinaisjäännöksenä, tutkimusten perusteella kohde on historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös.

Löydöt: KM 37986:1–23

Ajoitus: 1700–1900-luvut

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 18 m²,
tutkittu alue 1624 m²

Kenttätyöaika: 22.–25.6.2009

Tutkimuskustannukset: Tieshallinto,

Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 14.1.2010 Museoviraston arkistossa.

MUONIO KIRKKOPAHTA

Seitakohteen kaivaus

Pk 271411 Pakasaivo

P: 7504638, I: 3365624

N: 7501502, E: 365505

z: 230

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio

Kaivaustenjohtajat: Milton Núñez, Tiina Äikäs ja Jari Okkonen

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio suoritti yhteistyössä Oulun yliopiston biologian laitoksen sekä Metsähallituksen kanssa seitakohteen kaivaukset Muonion Kirkkopahdalla elokuussa 2009. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada luunäytteitä mm. C14- ja DNA-analyysijä varten. Kohteessa ei ollut tehty aiempia kaivauksia.

Tutkimukset toteutettiin avaamalla seitakiven ympärille neljä koekuoppaa. Seidan ympäriltä ei kuitenkaan kaivausten yhteydessä tullut löytöjä moderneja esineitä lukuun ottamatta. Seidan ympäristössä tapahtunutta toimintaa tutkittiin myös fosfaattianalysein.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 9,33 m²

Kenttätyöaika: 10.–12.8.2009

Tutkimuskustannukset: Suomen Akatemia

Tutkimusraportti: Tiina Äikäs ja Milton Núñez 22.2.2010

Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

MUONIO PORVINIEMI

Seitakohteen kaivaus

Pk 274201 Pallastunturi

P: 7554659, I: 3381590

N: 7551503, E: 381465

z: 270

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio

Kaivaustenjohtajat: Milton Núñez, Tiina Äikäs ja Jari Okkonen

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio suoritti yhteistyössä Oulun yliopiston biologian laitoksen sekä Metsähallituksen kanssa seitakohteen kaivaukset Muonion Porviniemellä elokuussa 2009. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada luunäytteitä mm. C14- ja DNA-analyysijä varten. Kohteella ei ollut tehty aiempia kaivauksia.

Seitakiven ympärille avattiin 2,6 x 2,4 metrin laajuinen kaivausalue. Lisäksi kaivauksin tutkittiin seidasta pohjoiseen sijaitseva aiemmin pyyntikuopaksi tulkittu kuoppajäännös. Seidan ympäriltä ei tullut löytöjä moderneja esineitä ja kalanruotoja lukuun ottamatta. Toimintaa seidan ympärillä tutkittiin myös fosfaattianalysein.

Kuoppajäännöksestä otettiin hiilinäytteitä, jotka antavat kuopan kaivamiselle terminus ante quem 7000 BP. Kuoppa oli kaivettu kivikkoiseen maahan ja muistutti pyyntikuoppaa enemmän säilytyskuopalta. Myös kivikauteen viittaavat merkit Porviniemellä vaikuttivat laajemmilta kuin aiemmin oli arveltu.

Löydöt: KM 38154:1

Ajoitus: kivikausi/historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 11,96 m²

Kenttätyöaika: 3.–8.8.2009

Tutkimuskustannukset: Suomen Akatemia

Tutkimusraportti: Tiina Äikäs ja Milton Núñez 4.3.2010

Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

MYNÄMÄKI MIETOISTEN SAAREN KARTANO JA MUURIMÄEN ALUE

Kartanon arkeologiset koetutkimukset, rakennusarkeologiset tutkimukset vuonna 2009 ja maastoinventoinnit 2010

Pk 104402 Ennyinen

P: 6735355, I: 3218726

N: 6732528, E: 218669

Turun yliopisto arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Kari Uotila

Mynämäen Saaren kartano siirtyi vuonna 2006 Koneen säätöille. Yksi osa laajempaa tutkimushanketta oli kartanon alueen vanhimman historian tutkimukset. Vuonna 2009 jatkettiin tutkimuksia Muurimäen alueella, josta saatiin esiin säilyneitä laasti- ja tiilirakenteita. Päärakennuksen pohjoispuoleisessa rinteessä kaivettiin esiin kiviperusteisen rakennuksen osia. Lisäksi tehtiin koekuoppia ns. Muuntajamäen alueelle ja Muurimäen itäpuoleisella peltoalueella tehtiin peltopoiminta.

Vuonna 2010 tutkimukset rajoittuivat maastoinventointeihin, erilaisten kaivantojen valvontaan ja erityisesti vuoden 2011 koekaivausten suunnitteluun.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: koekaivaukset 15 m², valvotut putkikaivannot noin 300 m², inventoitu alue noin 3 ha, peltopoiminta 1,1 ha

Kenttätyöaika: 1.5.–15.12.2009 ja 15.5.–30.10.2010

Tutkimuskustannukset: Koneen säätö

Tutkimusraportti: Kari Uotila (alustava raportti)

Museoviraston arkistossa.

MYRSKYLÄ KIRKKOJÄRVI KASSILA

Historiallisen ajan kylätontin koekaivaus

P: 6729456, I: 3438334

N: 6726632, E: 438188

z: 39–42

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Wesa Perttola

Myrskylän Kirkkojärven Kassilan kylätontin koekaivausten tavoitteena oli selvittää muinaisjäännöksen laajuus ja säilyneisyys alueen kaavoitusta varten. Tutkimukset toteutettiin avoimella kylätontin alueella nykyisin sijaitsevan ladon ympärille kaivinkoneella noin 235 metrin pituudelta ja noin 385 neliometriä alalta koeojia.

Mitään historialliseen asutukseen tai kiinteään muinaisjäännökseen liittyviä havaintoja ei tehty. Luultavasti kylätontin rakennukset ovat sijainneet nykyisen ladon koillispuolella olevalla kalliojaljastumalla, jolloin niistä tuskin on säilynyt arkeologisia jälkiä nykypäivään.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 385 m²

Kenttätyöaika: 28.–29.10.2009

Tutkimuskustannukset: Myrskylän kunta

Tutkimusraportti: Wesa Perttola 6.11.2009 Museoviraston arkistossa.

MÄNTSÄLÄ ALIKARTANON VIEREINEN PUROLAAKSO

1700-luvun laboratorion paikan koekaivaus

Pk 204410 Halkia

P: 6716975, I: 3405592

N: 6714156, E: 405460

z: 60–62,5

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Wesa-Pekka Herva

Koekaivauksissa etsittiin Alikartanon viereisestä purolaaksosta jäännöksiä siellä 1700-luvulla tiettävästi sijainneesta, Norden-skiöldien perustamasta alkemistisesta laboratorion. Maastotutkimuksissa todettiin puron varresta kahden rakennuksen jäännöksiä, joiden luonne ja ajoitus jäivät epäselviksi. Alueen tutkimuksia on tarkoitus jatkaa.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika, 1700–1900-luku

Tutkitun alueen laajuus: 10 m²

Kenttätyöaika: 13.–17.7.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Tutkimusraportti: Wesa-Pekka Herva 9.6.2010 Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa ja Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa.

NAANTALI NAANTALIN KIRKON SAKARISTON EDUSTA

Kalkkivilaattaladelman uudistustyön valvonta

Pk 104306 Naantali

P: 6717068, I: 3226190

N: 6714248, E: 226130

Muuritutkimus ky

Tutkija: Kari Uotila

Naantalin kirkon sakariston oviaukon edustalla olevaa kalkkivilaatoista koottua ladelman kunnostettiin huhtikuussa 2009. Kunnostustyöt tehtiin arkeologin valvonnassa. Ladelman ja sen alla ollut tasaushiekkakerros ulottuivat 20–25 senttimetrin syvyyteen maanpinnasta; myös pintaveden poisto tehtiin tähän syvyyteen. Kunnostustöissä ei kajottu kirkon vanhempiin kerroksiin.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 14.4.2009

Tutkimuskustannukset: Naantalin seurakunta

Tutkimusraportti: Kari Uotila 30.4.2009 Museoviraston arkistossa.

NOKIA HAKAMÄKI RÄIKÄNTIEN VARSII

Asemakaavan muutosalueen arkeologinen tutkimus

rautakautisen kalmiston läheisyydessä

Pk 212305 Nokia

P: 6822088, I: 3314338

N: 6819226, E: 314243

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Nokian kaupungin tilaamissa koekaivauksissa selvitettiin, sijaitseeko Nokian Tyrkkölän asemakaavan muutosalueella, Hakamäen rautakautisen kalmiston länsi- ja pohjoispuolisella alueella kiinteää muinaisjäännöstä. Koekuopituksen avulla tutkittiin, onko alueella rautakautista tai muuta vanhaa, muinaisjäännökseksi luokiteltavaa asutuskerron osaa, sekä ulottuuko Hakamäen kalmisto tutkimusalueelle.

Tyrkkölän ja Viholan 1700-luvun kylätontit sijaitsevat lähistöllä. Karttatutkimuksen perusteella varsinainen tutkimusalue on ollut historiallisella ajalla asumaton. Vuonna 1910 rakennettiin ns. ”Riitan torppa”, joka paloi 1990-luvulla. Vuoden 1929 kaivausdokumenttien perusteella Hakamäen kalmisto ei ulotu alueelle, mikä varmistettiin koekuopituksin ja topografisin havainnoin.

Maastotutkimuksessa ei todettu mitään merkkejä säilyneestä muinaisjäännöksestä. Suurin osa alueesta on vanhaa peltoa. Siellä on myös 1900-luvun alkupuolen kivaitoja, sekä kaksi pientä louhosta, josta on otettu rakennuskiviä talon perustuksiin ja kellariin.

Löydöt: –

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 26.–28.5.2009

Tutkimuskustannukset: Nokian kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 15.6.2009 Museoviraston arkistossa.

NOKIA NOKIAN KARTANO

Moniperiodisen muinaisjäännösalueen koekaivaus

Pk 212305 Nokia

P: 6823050, I: 3314165

N: 6820188, E: 314069

z: 93–101

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Vadim Adel

Koekaivauksilla jatkettiin vuosina 2004–2008 tehtyjä arkeologisia tutkimuksia. Uusien tutkimusten tavoitteena oli saada lisätietoa kartanonpuiston reuna-alueelta aikaisemmin löytyneen rautakautisen keramiikan kontekstista ja paikantaa kiinteitä muinaisjäännöksiä tai alueita.

Koekaivausten aikana kaivettiin 23 koekuoppaa 1700-luvun isojakokartan tonttimaan ja 1500-luvulla rakennetun kivi-kappelin väliselle alueelle. Koekaivauksissa löytyi pääasiassa modernia löytöaineistoa 1800- ja 1900-luvuilta. Vanhemmat löydöt keskittyivät kahdelle alueelle: puiston ylä- eli lounaisosaan sekä historiallisen tonttimaan koillisreunaan tai koillispuolelle. Löytöjen joukossa oli mm. rautanauvoja, punasavikeramiikkaa, lasia, fajanssia, liitupiipun paloja, tiilen paloja, 1740-luvun kupariraha ja kivisavikeramiikkapala.

Tontin reuna-alueelta paikannettiin myös mahdollinen, oletettavasti 1800-lukua vanhemman kiveyksen/perustuksen tai puretun kivirakenteen jäännös, johon liittyi samanaikainen häiriintymätön kulttuurikerros.

Koekaivauksissa ei löytynyt keskiaikaisia tai vanhempia kulttuurikerroksia. Esihistorialliseksi löydöksi voidaan tulkita yksi kvartsikaavin.

Löydöt: KM 2009040

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 23 m²

Kenttätyöaika: 3.–23.6.2009

Tutkimuskustannukset: Nokian kaupunki, Nokia Oyj

Tutkimusraportti: Vadim Adel Pirkanmaan

maakuntamuseossa

Julkaisu: Vadim Adel 2010. Nokian kartanon historian varhaisvaiheet: löytöjä ja tulkintoja. Joitakin tutkimustuloksia vuosilta 2004–2009. Pirkan maan alta 11. Tampereen museoiden julkaisuja 112, s. 5–15.

NOUSIAINEN HAUTAUSMAAN LAAJENNUS

Keskiaikaisen kirkon ympäristön koekaivaus

Pk 104408 Koljola

P: 6732655, I: 3233604

N: 6729829, E: 233541

Varsinais-Suomen maakuntamuseo, Turun museokeskus

Tutkijat: Jouko Pukkila ja Tapani Rostedt

Turun museokeskus suoritti arkeologisen koekaivauksen Nousiaisten hautausmaan laajennukseen varatulla alueella 4.–8.5.2009. Runsaan 400 neliömetrin laajennusalue sijaitsee Nousiaisten keskiaikaisen kirkon kaakkoispuolella, hautausmaan aidan viereisellä törmällä ja sen alapuolisella nurmikentällä, joka on aiemmin ollut peltoa.

Tutkimusalueelle kaivettiin kaikkiaan 15 erimittaista koeojaa, yhteensä noin 250 neliön verran sekä kaksi koekuoppaa. Peltoalue oli löydön lukuun ottamatta resentiä materiaalia. Aidan viereisellä törmällä maaperä oli sekoittunut ainakin 1,5 metrin syvyydeltä. Sekoittuneessa kerroksessa oli sekaisin rakennusjätettä, täyttömaakerroksia ja ihmisen luita. Viimeksi mainitut ovat ilmeisesti peräisin kirkon sisältä 1960-luvun lopulla poistetun maan seulonasta.

Löydöt: ei luetteloituja löytöjä

Ajoitus: uusi aika

Tutkitun alueen laajuus: 400 m²

Kenttätyöaika: 4.–8.5.2009

Tutkimuskustannukset: Nousiaisten seurakunta

Tutkimusraportti: Jouko Pukkila 22.5.2009 Varsinais-

Suomen maakuntamuseo/Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

ORIVESI HIETALAHTI

Historiallisen ajan kylätontin vierestä kulkevan tien parannustyön seuranta, koekaivaus ja alueen kartoitus

Pk 214112 Kuhmalahti

P: 6829119, I: 3370804

N: 6826255, E: 370686

z: 90–100

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Koekaivausryhmä valvoi Hietalahden kylän läpi kulkevan tien oijen koneellista kaivutyötä ja kartoitti kohteen sekä sen ympäristön muinaisjäännökset.

Tutkimuksissa todettiin kylätontin paikaksi merkityltä alueelta kylän yhteinen lähde ja sen vieressä vanha riihen tai pajan raunio. Tien itäreunassa oli kuonakasa, joka todettiin nykyaikaiseksi ja muualta tuoduksi. Tien parannustöissä tai oijen kaivutöissä ei havaittu muinaisjäännöksiin viittaavia ilmiöitä.

Nykyisten tien ja peltoalueiden reunoilta kartoitettiin historiallisen ajan toimintaan viittaavia tienpenkereen kivirakennelmia ja peltosarkoja. Aikaisemmat kiviesineiden ja kvartsi-iskosten sekä rautakautiseksi määritellyn paimensauvaneulaa muistuttava rautaesineen löytöpaikat paikannettiin. Näiden lisäksi peltoalueen luoteisosan peltoraunioalue kartoitettiin ja dokumentoitiin. Läntisen peltoalueen reunasta todettiin yksi ennestään tuntematon kivikautinen löytöpaikka.

Löydöt: KM 37918:1–5

Ajoitus: Kivikausi ja historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 2000 m², kaivaus 14 m²,

kartoitus 35000 m²

Kenttätyöaika: 4.–8.5.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian

osaston koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 3.3.2010 Museoviraston arkistossa.

OULU HALLITUSKATU

Katutöiden valvonta
Pk 244409 Oulu
P: 7213940, I: 3428030
N: 7210921, E: 427887
z: 4,00 – 4,80

Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Marika Hyttinen

Oulun Hallituskadulla tehtiin arkeologinen valvontatutkimus katualueen perusparannustöiden yhteydessä 11.5.–10.6.2009. Hallituskatu avattiin Torikadun ja Aleksanterinkadun väliltä lähes koko leveydeltään. Vuoden 2002 kaupunkiarkeologisen inventoinnin ja vuoden 2007 kaupunkiarkeologisen inventointipäivityksen perusteella oli mahdollista, että katualueella sijaitisi säilyneitä kulttuurikerroksia ja rakennejäänöksiä. Tutkimusalueen eteläpuolella on sijainnut lampi 1600-luvulta aina 1700-luvun loppupuolelle, ja asemoitujen vanhojen karttojen mukaan se on ollut myös korttelialuetta.

Alueelta dokumentoitiin 1600-luvulta 1700-luvun kulttuurikerroksia ja rakennejäänöksiä. Suurin osa rakennusten jäännöksistä oli kivirakenteita, mutta myös muutamia erittäin maatuneita puurakenteita tuli kaivutöissä esille. Lähes kaikkien rakennejäänösten yhteydestä löydettiin esineitä, kuten puna-, valko- sekä kivisavikeramiikkaa, fajanssia, posliinia ja piiposliinia. Lisäksi löydettiin liitupiippujen varsia ja koppia, ikkuna-, esine- ja pullolasia sekä erilaisia metalliesineitä kuten rahoja ja veitsiä.

Löydöt: KM 2009041:1–227

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 765 m²

Kenttätyöaika: 11.5.–10.6.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun kaupunki, Tekninen keskus

Tutkimusraportti: Marika Hyttinen 26.1.2010

Museoviraston arkistossa.

OULU OTTO KARHIN PUISTO

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus
Pk 244409 Oulu
P: 7213748, I: 3428215
N: 7210729, E: 428072
z: 6

Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Teija Oikarinen

Oulun kaupungin keskustassa, Otto Karhin puistossa tehtiin kaupunkiarkeologinen koekaivaus 1.–5.6.2009. Työn toteuttajana oli Museoviraston rakennushistorian osasto ja tilaajana Oulun kaupungin Tekninen keskus. Koekaivaus perustui Museoviraston rakennushistorian osaston kaupunkiarkeologiseen inventointiin vuodelta 2002 ja sen vuonna 2007 tehtyyn päivitykseen, jossa Otto Karhin puisto on luokiteltu luokkaan 1, eli alueella sijaitsee todennäköisesti muinaismuistolain suojelemissa muinaisjäänöksiä. Alueella on tehtävä koekaivauksia ennen mahdollisia rakennustoimenpiteitä.

Koekaivauksessa keskityttiin tutkimaan kohtaa, johon Oulun Teknisestä keskukselta saatujen tietojen mukaan on suunniteltu poistoilmanaukko. Alueelle avattiin kaivausalue, jonka koko oli 20 neliometriä. Tutkimatta jäi puiston reunaosa Isokatua vasten, jossa oli sähkökaapeli, pensaita ja koivuja. Koekaivausalueen länsireuna oli suurelta osin tuhoutunut kaapelointitöissä.

Muutoin alueelta dokumentoitiin 30–80 senttimetrin paksuista kulttuurikerrosta ja itäreunasta palanutta kivirakennejäänöstä, joihin liittyi mm. kolme 1/6 kupariäyriä vuosilta 1666, 1670 ja 1676, paloja mm. punasavi-, kivisavi- ja fajanssiastiosta sekä yksi valkosavikeramiikan pala, eläinten luita ja leimattu liitupiipun kopan osa, joka on valmistettu Hollannissa 1715–1782/1783. Löytöjen ja palokerrosten perusteella rakennejäänös ajoittunee Oulun vuoden 1705 kaupunkipalon jälkeiseen aikaan. Vanhimmat kulttuurikerrokset ja löydöt kuten rahat ja valkosavikeramiikka havaittiin heti pintamaakerrosten alta.

Löydöt: KM 2009033:1–48

Ajoitus: 1700-luku

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 20 m²

Kenttätyöaika: 1.–5.6.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun kaupunki

Tutkimusraportti: Teija Oikarinen 18.6.2009

Museoviraston arkistossa.

OULU PAKKAHUONEENKATU

Katutöiden valvonta
Pk 244409 Oulu
P: 7213860, I: 3427960
N: 7210841, E: 427817
z: 4,80 – 3,60

Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Marika Hyttinen

Oulun Pakkahuoneenkadulla, Torikadun ja Aleksanterinkadun välillä tehtiin arkeologinen valvontatutkimus katualueen perusparannustöiden yhteydessä 10.6.–21.7.2009. Vuoden 2002 kaupunkiarkeologisen inventoinnin ja vuoden 2007 inventointipäivityksen perusteella oli mahdollista, että katualueella sijaitisi säilyneitä kulttuurikerroksia ja rakennejäänöksiä. Tutkimusalueen pohjoispuolella on sijainnut lampi 1600-luvulta aina 1700-luvun loppupuolelle. Asemoitujen karttojen perusteella alueella se on ollut myös korttelialuetta.

Katualueelta dokumentoitiin useita rakennejäänöksiä, joista suurin osa ajoittuu tutkimuksen perusteella 1700-luvun lopulle. Erityisesti puurakenteita kartoitettiin huomattavan paljon: hirsikehikkokaivo, rakennusten perustuksia ja puuperustainen katu. Lisäksi dokumentoitiin muutamia tiili- ja kivirakenteita.

Löydöt: KM 2009042:1–505

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 1840 m²

Kenttätyöaika: 10.6.–21.7.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun kaupunki

Tutkimusraportti: Marika Hyttinen 27.4.2010

Museoviraston arkistossa, kopiot Oulun yliopistossa, Pohjois-Pohjanmaan museossa ja Oulun kaupungilla.

OULU TORIKATU 12

Maanalaisten liiketilöiden rakennustöissä kaivamatta jääneen ajoluiskan kaivun valvonta

Pk 244409 Oulu
P: 7213871, I: 3427993
N: 7210852, E: 427850

Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Terhi Tanska

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti Oulun Torikatu 12:n ja Pakkahuoneenkatu 7:n tontilla konekaivun arkeologisen valvonnan 9.–17.11.2009. Lisäksi tontille tehtiin seuranta-käynti 23.11.2009 tontin rajalta paljastuneen viemäri-rakenteen dokumentoimiseksi. Kustannuksista vastasi As. Oy Meriteeri, joka rakennutti tontille parkkihalli- ja kellaritiloja. Rakennussuunnitelmista ei ollut pyydetty Museovirastolta lausuntoa asemakaavan muinaisjäännösmerkinnästä huolimatta, ja suurin osa maansiirtotöistä oli jo tehty, kun asia tuli Museoviraston tietoon.

Tontille tehdyssä tarkastuksessa havaittiin maakerrosten mahdollisesti säilyneen koskemattomina vielä kaivamatta olleen ajoluiskan kohdalla ja todettiin, että luiskan maamassojen kaivaminen tuli suorittaa arkeologien valvonnassa.

Ajoluiska sijoittui alueella 1600–1700-luvulla sijainneen ja ilmeisesti 1760-luvulla kuivatetun lammen keskiosiin. Valvonnassa alueelta paljastui paksuja kulttuurikerroksia kahtena eri kokonaisuutena: paikalla sijainneiden rakennusten jäännöksiä sekä rakenneosia ja lammen täyttökerroksia, jotka sisälsivät mm. runsaasti hyvin säilynyttä hirsi- ja muuta puumateriaalia, sekä puuroskaa. Kulttuurikerrokset ajoittuivat 1800-luvulle ja 1700-luvun loppuun ja jatkuivat selkeinä viereiselle tontille. Melko runsaassa löytömaterialissa kiinnittivät huomiota erityisesti liitupiiput ja keramiikka-astioiden, etenkin piiposliinin kappaleet, sekä nahasta ja puusta valmistetut käyttöesineet, jotka kosteissa ja hapettomissa oloissa ovat säilyneet harvinaisen hyvin. Löytömateriali ajoittuu 1700-luvun loppuun ja 1800-luvulle.

Löydöt: KM 2009088:1–179

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 80 m²

Kenttätyöaika: 9.–13.11.2009

Tutkimuskustannukset: As Oy Meriteeri

Tutkimusraportti: Terhi Tanska 26.4.2010 Museoviraston arkistossa.

OULU TURKANSAARI

Keskiaikaisen markkinapaikan ja 1600-luvun kirkonpaikan koekaivaus

Pk 342205 Madekoski

P: 7206330, I: 3439040

N: 7203314, E: 438893

z: 15

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Mirette Modarres

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti arkeologiset koekaivaukset Turkansaaren vanhan kirkon ympäristössä 1.–12.6.2009. Kaivaustutkimusten tarkoituksena oli tuottaa lisätietoa keskiaikaisen markkinapaikan ja Turkansaareen 1600-luvun lopulla rakennetun kirkon perustamisen aikaisista jäännöksistä sekä alueella tapahtuneista aktiviteeteista. Lisäksi haluttiin selvittää mahdollisten lisätutkimuksien tarvetta kirkossa ja sen ympäristössä syksyllä 2010 tehtävän kirkon peruskorjauksen vuoksi. Kaivaukset olivat samalla Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen opetuskaivaukset.

Alueelle aukaistiin kolme koeojaa, yksi kirkon eteläpuolelle, toinen koillispuolelle, ja kolmas saaren laakealle harjulle noin 30 metrin päähän kirkosta. Erityisesti kiinnostuksen kohteena olivat kirkon vieressä havaitut suuret kivet, jotka mahdollisesti liittyivät kirkon kivijalkaan ja rakentamiseen.

Koeojien kulttuurikerrokset olivat suhteellisen ohuita lukuun ottamatta kolmatta koeojaa, jossa oli paksu likamaakerros. Löytöjä oli niukasti, ne ajoittuivat lähinnä 1600- ja 1700-luvuille ja koostuivat suurimmaksi osaksi lasista, liitupiipun pätkistä, rautanaloista ja vähäisestä määrästä keramiikkaa. Mainittava löytöryhmä olivat rahat, viisi kuparikolikkoa ja yksi hopeinen, vuosilta 1636–1724. Suurin osa löydöistä tuli edellä mainittujen kivien yhteydestä. Koeojien lisäksi dokumentoitiin saaren kaakkoispuolella havaittu kivijalan tyypinen rakenne.

Löydöt: KM 2009050:1–110

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 17,5 m²

Kenttätyöaika: 1.–12.6.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopisto, arkeologian oppiaine

Tutkimusraportti: Mirette Modarres 18.5.2010 Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PAIMIO MYLLYMÄKI

Rautakautisen kivirakenteen koekuopitus

Pk 202103 Paimio

P: 6714199, I: 3262169

N: 6711380, E: 262094

Kaivaustenjohtaja: Jaana Riikonen

Paimion Myllymäessä sijaitseva kivikehä on loivasti viettävässä rinteessä 27–28 metrin korkeudella meren pinnan yläpuolella. Maaperä, ilmansuunta ja rinteiden terassimainen muoto viittaavat siihen, että paikalla on saattanut olla muinaispelto. Nyt siinä kasvaa isoja kuusia.

Kivikehän luonteen selvittäminen edellytti koekuopitusta.

Kesällä 2009 paikalle tehtiin kolme koekuoppaa. Koekuopat olivat kooltaan noin 50 x 50 senttimetriä.

Suuren maakiven vierestä löytyi saviastian paloja ja palanutta luuta. Palat ovat koristelematonta rautakauden ”arkikeramiikkaa”, jota ei voi ajoittaa tarkemmin. Keramiikka yhdessä palaneen luun kanssa kuitenkin osoittaa selvästi, että Myllymäen kivikehä on rautakautinen muinaisjäännös, todennäköisesti hauta. Paikan rautakautista luonnetta tukevat myös lähietäältä jo aikaisemmin tehdyt ilmaisijakasvihavainnot. Muutaman kymmenen metrin päässä kivikehästä havaittiin kalliorinteessä nytkin sikoangervoa.

Löydöt: –

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 0,75 m²

Kenttätyöaika: kesä 2009

Tutkimuskustannukset: omakustanteinen

Tutkimusraportti: Jaana Riikonen 22.10.2009 Museoviraston arkistossa.

PALTAMO NOKKALAN MAJA

Kivikautisella asuinpaikalla tehtyjen kaivutöiden seuranta

Pk 343403 Uura

P: 7151690, I: 3542560

N: 7148696, E: 542371

z: 135,5

Kainuun museo

Tutkija: Esa Suominen

Kaivutöiden seuranta tehtiin kivikautisella asuinpaikka-alueella sijaitsevaan aitaan vedettävien sähköjen vuoksi. Lisäksi tutkittiin portaiden rakennuspaikka, joka sijaitsi Museoviraston koekaivausryhmän vuonna 2007 tutkiman alueen vieressä.

Kaapeliojasta löytyi muutamasta kohdasta kvartsi-iskoksia. Muuta kiinteään muinaisjäänökseen viittaavaa ei havaittu, vaikka Nokkalan majan pihalla on jälkiä kivikautisesta ihmistoiminnasta laajalla alueella.

Löydöt: KM 37941:1-7

Ajoitus: kivikautinen

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 18.5.2009

Tutkimuskustannukset: Kainuun museo, virkatyö

Tutkimusraportti: Esa Suominen 20.5.2009 Kainuun museo, kopio Museoviraston arkistossa.

PIHTIPUDAS MADENEVA

Kivikautisen asuinalueen rajojen määrittäminen (tarkkuusinventointi)

Pk 331203 Pihtipudas

P: 7031577, I: 3427437

N: 7028631, E: 427295

z: 115-117

Keski-Suomen museo

Tutkija: Miikka Kumpulainen

Keski-Suomen museo teki kesäkuussa 2009 tarkkuusinventoinnin Pihtiputaan Pohjoisniemen pohjoisosaan, jossa määriteltiin Madenevan kivikautisen asuinpaikan lounais- ja länsipuolen alueen rajat. Tutkimusalue sijaitsee nykyisin tunnetun Madenevan muinaisjäänösalueen ulkopuolella, mutta vuoden 2008 koekaivauksen perusteella muinaisjäänösalue jatkuu nyt (2009) tutkittavalle alueelle.

Alueen rajojen määrittäminen oli ajankohtaista, koska usealla paikallisella toimijalla on intressejä tähän alueeseen. Tarkkuusinventoitu alue oli laajuudeltaan noin 1,23 hehtaaria. Tutkimus toteutettiin yleisökaivauksena. Kaivajina toimivat Pihtipudas-seuran vapaaehtoiset kaivajat.

Vaikkakin nyt tutkitulla alueella saatiin rajattua selvä kiinteä muinaisjäänösalue, joka on liitoksissa Madenevaan, niin on silti hyvin todennäköistä, että kivikautinen asuinalue jatkuu raviradan toisella (lounais)puolella samanlaisena helmiketju-maisena nauhana koko Pohjoisniemen rannan läpi.

Löydöt: KM 38238:1-5

Ajoitus: esihistoriallinen

Tutkitun alueen laajuus: 1,23 hehtaaria

Kenttätyöaika: 22.-26.6.2009

Tutkimuskustannukset: Keski-Suomen museo, virkatyö

Tutkimusraportti: Miikka Kumpulainen 26.3.2010

Keski-Suomen museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PIHTIPUDAS POHJOISNIEMI

Kivikautisten löytöpaikkojen ympäristön koekaivaus

Pk 233412 + 331203 Pihtipudas

P: 7030453, I: 3426683

N: 7027508, E: 426541

z: 115,65 - 119,00

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Museoviraston koekaivausryhmä 2 tutki kesämökkintontille suunnitellun vesijohtolinjan, joka tullaan liittämään kunnan vesi- ja viemärijärjestelmään. Aikaisemmin Pohjoisniemen laajalta länsirannan alueelta oli löydetty runsaasti kivikautisia asuinpaikkalöytöjä.

Tontille johtavalta vesijohtolinjalta ei löytynyt mitään kivi-kauteen viittaavaa.

Linjan lisäksi tutkittiin mökkien läheisyydessä vuonna 2008 kunnallisen vesijohtolinjan reitin koekaivauksien yhteydessä löydettyä kiveystä ja sen vieressä olevaa punaiseksi värjäytynyttä maaläikkää. Kiveys osoittautui syväälle maahan ulottuvaksi pyöreäköksi, kaivomaiseksi kaivannoksi, jonka pohjalla oli pyöreä rengasmainen hiilensekainen kuvio. Rakenteen käyttötarkoitus jäi epäselväksi. Idempänä ollut punaiseksi värjäytynyt hiekka-alue oli peräisin laakeasta vähäkivisestä tulisijasta. Kummastakaan rakenteesta ei löytynyt yhtään löytöä. Todennäköisesti rakenteet liittyvät johonkin historiallisen ajan toimintaan.

Löydöt: -

Ajoitus: historiallinen aika?

Tutkitun alueen laajuus: tutkimusala 500 m², kaivaus 5 m²

Kenttätyöaika: 11.-15.5.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 3.12.2009
Museoviraston arkistossa.

PORI HALLINTOKORTTELI

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus

Pk 114303 Ruosniemi

P: 6831150, I: 3223120

N: 6828284, E: 223061

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Päivi Hakanpää

Koekaivausten tarkoituksena oli selvittää Porin keskustassa, korttelissa nro 10 sijaitsevien tonttien nro 17 ja 18 kulttuurikerrosten paksuus, ajoitus sekä mahdolliset rakenteet. Porin kaupungin suunnittelee paikalle uutta hallintorakennusta. Elokuussa 2009 tutkittiin yhteensä 48,5 neliömetrin kokoinen alue.

Tontin 18 itäosassa oli säilynyt 1,5 metrin paksuisten purku- ja täyttömaakerrosten alla noin 90 senttimetrin paksuiset kulttuurikerrokset, joihin liittyi kivi- ja puurakenteita. Kerrokset ja rakenteet ajoittuvat löytöjen perusteella 1700- ja 1800-luvuille. Tontin länsiosan lähes 50 senttimetrin paksuiset kulttuurikerrokset ovat muodostuneet todennäköisesti 1700-luvun lopulla ja etupäässä 1800-luvun alkuvuosikymmeninä.

Tontin 17 länsiosan kulttuurikerrokset olivat paksuudeltaan lähes 50 senttimetriä. Ne ovat muodostuneet todennäköisesti 1700-luvulla. Tontin itäosan noin 40 senttimetrin paksuiset kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti muodostuneet 1700-luvun lopulla ja etupäässä 1800-luvun alkuvuosikymmeninä. Tontin nro 17 alueella uudemmat kaivannot olivat tuhonneet vanhoja maakerroksia.

Molempien tonttien alueilla on ollut runsaasti kunnallistekniikkaan liittyviä kaivantoja, eikä kaikkien sijainti ilmene kartoista. Kaikista koeojista löytyi tulipaloihin liittyviä jälkiä, vaikka selviä, yhtenäisiä palokerroksia oli koeojista vaikea havaita. Suurimmassa osassa 1800-luvulle ajoitettavista esineistä on

Porin hallintokorttelin pihan pintakerrosten alta paljastui mukulakiveys, jossa oli lähes kaakko-luodesuuntainen, matala kouru. Kiviperustus liittyi todennäköisesti 1890-luvulla rakennettuun, kolmikerroksiseen varastorakennukseen. Kuvat: Päivi Hakanpää, Museovirasto.

Under ytskikten på gården för förvaltningskvarteret i Björneborg upp-
dagades en klapperstenläggning med en låg ränna i riktning sydöst-
nordväst. Stengrunden anknöt förmodligen till en lagerbyggnad med
tre våningar som hade byggts på 1890-talet. Foton: Päivi Hakanpää,
Museiverket.

tulipalon jälkiä. Vanhimmat ajoitettavat löydöt ovat 1700-luvun alkupuolelta. Vanhojen asemapiirrosten mukaan alue on kaavoitettu tonteiksi viimeistään 1600-luvun lopulla, mutta ajanjaksoon liittyviä kerroksia tai rakenteita ei koekaivauksessa havaittu.

Löydöt: KM 2009052:1–302

Ajoitus: 1700–1900-luku

Tutkitun alueen laajuus: 48,5 m²

Kenttätyöaika: 3.–21.8.2009

Tutkimuskustannukset: Porin kaupunki

Tutkimusraportti: Päivi Hakanpää 12.4.2010
Museoviraston arkistossa.

PYHTÄÄ LÄNGKÄRRSSKOGEN 1-2 JA NYGÅRD 2

Kivikautisten asuinpaikkojen koekaivaukset

Pk 302309 Heinlahti

Långkärrsskogen 1:

P: 6709248, I: 3481005

N: 6706433, E: 480843

z: 18–20

Långkärrsskogen 2:

P: 6709447, I: 3481269

N: 6706632, E: 481107

z: 15–17

Nygård 2:

P: 6709533, I: 3481655

N: 6706718, E: 481493

z: 15–17,5

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Kreetta Lesell

Långkärrsskogen 1 ja 2 ja Nygård 2 ovat löytöjen ja korkeuden perusteella myöhäiskivikautisia asuinpaikkoja. Ne sijaitsevat valtatie 7 uuden moottoritienjauksen läheisyydessä. Kohteiden laajuutta ei tiedetty, joten koekaivauksissa tutkittiin, ulottuvatko asuinpaikat tielinjauksen alueelle.

Tutkimuksissa selvisi, että Pyhtään Långkärrsskogen 1 sijaitsee linjan eteläpuolella valtatieen hoitoalueella. Tässä kohteessa täytyy tehdä lisätutkimuksia ennen valtatieen rakentamista. Kaksi muuta kohdetta ovat tielinjan ulkopuolella, eivätkä jatkotutkimukset ole siten tarpeen.

Löydöt: Långkärrsskogen 1: KM 37964:1–21;

Långkärrsskogen 2: KM 37965:1–17; Nygård 2: KM 37966:1–12

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: kohteet yhteensä 14 m²

Kenttätyöaika: 6.–17.7.2009

Tutkimuskustannukset: Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 26.11.2009, 27.11.2009 ja 26.11.2009 Museoviraston arkistossa.

PÄLKÄNE RUOTSILA

Vesihuoltolinjan konekaivun valvonta

Pk 213206 Laitikkala

P: 6801696, I: 3351702

N: 6798842, E: 351591

Mikrolahti Oy

Tutkijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Pälkäneen Äimälän kylässä Ruotsilan tilan ympäristössä suoritettiin vesijohtolinjan konekaivun arkeologinen valvonta 26.10.2009. Ruotsila on vanha, ainakin 1500-luvulle ulottuva yksittäistalo, sittemmin rustholli. Aluetta kuvaava vanha karttamateriaali on ylimalkainen, eikä 1800-lukua edeltävää talonpaikkaa voitu niiden perusteella paikantaa tarkasti.

Työssä käytettiin metrin levyisellä kauhalla varustettua kaivinkonetta. Kaivanto tehtiin ns. puhtaaseen perusmaahan saakka, mikäli maaperästä ei tullut esiin arkeologista tarkastelua edellyttäneitä merkkejä.

Ruotsilan tilan pohjoispuolisella pellolla, lähellä pihamaan ja metsän reunaa osuttiin ihmisperäiseen anomaliaan, joka osoittautui uunin, kiukaan tms. pohjaksi. Muualta ei tullut esiin millään tavalla merkittäviä kulttuuriperäisiä anomaliaita.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 26.–27.10.2009

Tutkimuskustannukset: Etelä-Pälkäneen vesiosuuskunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

RAASEPORI RAASEPORIN KARTANO (RASEBORGS GÅRD)

Kylä-/kartanotontin koekaivaukset

Pk 201404 Dragsvik ja 201407 Snappertuna

P: 6658512, I: 3312408

N: 6655716, E: 312315

z: 15–20

Tammisaaren museo ja Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine
Kaivaustenjohtajat: Georg Haggrén ja Henrik Jansson

Raaseporin kartano on alkuaan ollut Raaseporin linnan latokartano. Kun linna hylättiin 1550-luvulla, kartanosta muodostettiin Raaseporin kuninkaankartano. Isossa reduktiossa 1680-luvulla siitä tuli everstinpuustelli. Tila siirtyi yksityiseen omistukseen vuonna 1948.

Vuosien 2008 ja 2009 aikana Raaseporin kartanon tonttimaan inventoitiin ja kartoitettiin. Tutkimuksia täydennettiin koekuopituksen ja peltöjen pintapoiminnan avulla. Samaan aikaan tehtiin myös laajoja arkistotutkimuksia kartanon ja sen rakennuskannan vaiheiden selvittämiseksi. Maasto- ja arkistotutkimusten tuloksena selvisi, että kartanon 1600-luvun miespiha sijaitsi nykyistä etelämpänä. Tonttimaan lounaisosasta löytyi 1600-luvun päärakennukseen kuuluneen holvikellarin raunio. Maatutkauksen ja koekuoppien perusteella vanhan miespihan alueella on monin paikoin paksuja täyttökerroksia.

Isonvihan jälkeen kartanon rakennuskanta oli kokonaan uusittava. Uusi mallipiirustusten mukainen päärakennus rakennettiin vuonna 1732. Samalla kartanon miespiha siirrettiin aiempaa pohjoisemmaksi. Rakennus purettiin vuonna 1861. Sen kivijalka ja kellarin raunio erottuvat maastossa. Päärakennuksen edustalle rakennetut siipirakennukset ovat yhä paikoillaan. Päärakennuksen edustalle 1770–1780-luvulla rakennettu monumentaalinen terassipuutarha on yläosastaan säilynyt alkuperäisessä asussaan aina 2000-luvulle asti. Puutarhan alueella ja erityisesti sen yläosassa on hyvin paksuja täyttökerroksia. Tonttimaan koekuopituksessa löytyi 1600–1800-lukujen esineistöä sekä pala varhaismetallikautista keramiikkaa. Peltöjen pintapoiminnassa talletettu löytöaineisto ulottuu keskiajalle asti.

Löydöt: KM 2008064:1–21 (koekuopituksen löydöt), KM 2009068:1–53 (pintapoimintalöydöt keväältä 2009)

Ajoitus: historiallinen aika (1300–1900-luku)

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 8.–16.9.2008, 15.4. ja 19.5.2009

Tutkimuskustannukset: Kaikkien aikojen Raasepori – Alla tiders Raseborg -projekti, rahoittajina mm. Svenska kulturfonden, Bergsrådinnan Sophie von Julins stiftelse, Säästöpankkisäätiö, Svenska litteratursällskapet, EU LEADER+ -ohjelma

Tutkimusraportti: Georg Haggrén 10.2.2010

Tammisaaren museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

RAASEPORI SKÄRLANDET SKÄLDÖN KYLÄTONTTI

Konekaivun valvonta

Pk 201306 Torsö

P: 6648564, I: 3302688

N: 6645772, E: 302599

Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo

Tutkija: Anna-Maria Salonen

Skäldössä suoritettiin konekaivun valvonta 26.–28.8.2009, koska Skäldön vesiosuuskunta rakennutti alueelle vesiputkistoa, jonka oli määrä kulkea potentiaalisen muinaisjännösalueen läpi. Skärlandetilla sijaitsee kaksi keskiaikaista kylätonttia, Skäldö ja Risby. Risby löydettiin Tammisaaren museon inventoinnissa marraskuussa 2007. Tuolloin kylätontille oli jo rakennettu omakotitalo, jonka rakennustyöt olivat tuhonneet kylätontin lähes kokonaan. Nyt rakennettavan vesiputken linjaus kulki näiden kahden kylätontin välisellä alueella ja Skäldön kylätontin reunamilla.

Elokuussa 2009 kaivetusta ojasta löytyi yhteensä kymmenen rakennetta, joista kahdeksan oli kuoppia. Kuoppa nro 1 löytyi Västergårdin tilan länsipuoliselta pellolta, kuopat 2–5 Västergårdin tilan piha-alueelta ja kuopat 6–8 Östergårdin tilan puolelta. Kuoppien lisäksi ojan kaivussa paljastui Västergårdin vanha likakaivo ja mahdollisesti vanha tienpohja.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 26.–28.8.2009

Tutkimuskustannukset: Skäldön vesiosuuskunta

Tutkimusraportti: Anna-Maria Salonen 22.6.2010

Länsi-Uudenmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

RAASEPORI SLOTTSMALMEN

Keskiaikaisen linnan ympäristön arkeologiset kaivaukset

Pk 201407 Snappertuna

P: 6658027, I: 3313482

N: 6655231, E: 313387

Helsingin yliopisto ja Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo

Kaivaustenjohtajat: Georg Haggrén ja Tarja Knuutinen

Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo käynnisti keväällä 2008 kaksivuotisen projektin ”Alla tiders Raseborg – Kaikkien aikojen Raseborg” yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa. Projektin tarkoituksena on kerätä historiallista asiantietoa,

analysoida, julkaista ja popularisoida tulkinta Raaseporin keskiaikaisesta infrastruktuurista ja historiasta maisemassaan. Keskeinen osa projektia ovat linnan ympäristössä toteutettavat arkeologiset tutkimukset.

Raaseporin linnan itäpuolella sijaitsevilla Slottsmalmenilla tehtiin arkeologisia kaivauksia elo-syyskuussa 2009. Kaivauksissa tehtiin lisätutkimuksia vuoden 2008 tulosten perusteella mielenkiintoisimmiksi määritellyillä alueilla Slottsmalmenin länsilaidalla. Tavoitteena oli myös saattaa loppuun edellisenä vuonna kesken jääneet tutkimukset. Lisäksi suoritettiin maatutkaus ja koekaivaus Slottsmalmenin keskellä sijaitsevilla Häggkullen-nimisellä kukkulalla.

Vuoden 2009 kaivaustutkimus vahvisti jo edellisenä vuonna tehtyjä tulkintoja Slottsmalmenin länsilaidalla tehdystä laaja-alaisesta maanmuokkauksesta. Kaivauksen aikana paljastettiin paksun täyttökerroksen alla oleva kivirakenne sekä tutkittiin alueen poikki kulkevaa hiekkapengerystä, todennäköistä tienpohjaa. Idempänä peltoalueella, Häggkullenin pohjoispuolella laajennettiin jo edellisenä vuonna avattua kaivausaluetta, josta paljastettiin neljä suurta paalunsijaa ja mahdollinen tulisijan pohja.

Häggkullen osoittautui tutkimuksellisesti erittäin mielenkiintoiseksi ja arvokkaaksi kohteeksi. Alueella suoritettua koekaivauksessa löytyi mahdollinen rakennuksen pohja seinäperustuksineen, mahdollinen romahtanut kellari sekä muita pienempiä rakenteita. Kaivaustutkimusten perusteella Häggkullenin rakenteet ajoittuvat linnan toiminta-aikaan ja niitä on pidettävä koko alueen tutkimuksen kannalta erittäin merkittävänä muinaisjäännekokonaisuutena, jonka tutkimuksia on syytä jatkaa.

Kaikkiaan "Alla tiders Raseborg – Kaikkien aikojen Raasepori"-projektin yhteydessä Slottsmalmenilla vuosina 2008 ja 2009 suoritettut kaivaukset ovat merkittävästi muuttaneet aiempia käsityksiä alueen keskiaikaisesta käytöstä sekä suhteesta Raaseporin linnaan.

Löydöt: KM 2009060:1–1216, rahakammio 2009048:1–3

Ajoitus: keskiaika, 1300–1500-luvut

Tutkitun alueen laajuus: 187 m²

Kenttätyöaika: 17.8.–16.9.2009

Tutkimuskustannukset: Alla tiders Raseborg – Kaikkien aikojen Raasepori -projekti, rahoittajina mm. Svenska kulturfonden, Bergsrådinnan Sophie von Julins stielse, Säästöpankkisäätiö, Svenska litteratursällskapet, EU LEADER+ -ohjelma
Tutkimusraportti: Tarja Knuutinen, Georg Haggrén, Tuuli Heinonen, Hanna Kivikero, Olli Kunnas, Elina Terävä, Rasmus Åk Länsi-Uudenmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

RAUMA ANUNDILANVAHE JA TONTTI 131:178

Maanrakennustöiden valvonta

Pk 113207 Sampaanala

P: 6789394, I: 3204433

N: 6786545, E: 204381

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Andreas Koivisto

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti touko-kesäkuussa 2009 arkeologisen valvonnan Vanhan Rauman Anundilanvaheella sekä tontin 131:178 pihalla. Paikalla tehtiin kunnallisteknisiä rakennustöitä ja oletettiin, että alueilla voi sijaita kaupunkiarkeologisia muinaisjäänneksiä.

Kaivutöiden viivästymisen takia valvonnat jouduttiin suorittamaan samanaikaisesti Rauman Kalatorin arkeologisten kaivausten kanssa. Valvonnan aikana havaitut maakerrokset olivat pääosin sekoittuneita, eikä vanhoja rakenteita havaittu.

Löydöt: KM 2009043:1–14

Ajoitus: 1600-luku – nykyaika

Tutkitun alueen laajuus: 105 m²

Kenttätyöaika: 18.–22.5.2009

Tutkimuskustannukset: Rauman kaupunki

Tutkimusraportti: Andreas Koivisto 10.3.2010

Museoviraston arkistossa, kopiot Rauman kaupunki, Rauman museo ja Satakunnan museo.

RAUMA KALATORI

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus ja kaivaus

Pk 113207 Sampaanala

P: 6792229, I: 3204829

N: 6789379, E: 204777

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Andreas Koivisto

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti touko-kesäkuussa 2009 koetutkimukset ja pelastuskaivaukset Rauman Kalatorilla, koska Rauman kaupunki suunnittelee keskiaikaisella kaupunkialueella sijaitsevan torin maamassojen vaihtamista. Alueella oli 1900-luvun puolivälin jälkeisenä aikana tehty monia kunnallisteknisiä töitä. Vuonna 2009 kaivauksia suoritettiin torin eteläosassa, jossa kulttuurikerrosten oletettiin olevan parhaiten säilyneitä. Kartta-aineiston mukaan tällä alueella ei ole kajottu maahan 1900-luvulla.

Kaivausten aikana löytyi esineitä keskiajalta aina 1900-luvun alkuun. Suhteellisen runsas löytöaineisto oli pääosin pieniksi paloiksi murskaantunutta ja maakerrokset olivat varsin sekoittuneita. Koska torilla tutkittu maa koostui pääosin hiekasta, orgaaninen materiaali on säilynyt huonosti. Päälimmät sekoittuneet kerrokset liittyivät todennäköisesti torin eri käyttövaiheisiin. Torikerrosten alta löytyi sekoittumaton peltokerros, jonka pohjalta erottui selviä auranjälkiä. Peltokerros ajoittui luultavasti 1300- ja 1400-lukujen taitteeseen ajalle, jolloin Vanhan Rauman alue oli juuri noussut merestä. Selkeästi keskiajalle ajoittuvia rakenteita ei löytynyt. Torikerrosten ja vanhan pellon lisäksi alueelta löytyi vanha kaivo, joka havaittiin myös vuoden 2007 Kalatorin kaivinkonevalvonnan yhteydessä. Kulttuurikerrosten yhteenlaskettu paksuus vaihteli torin pohjoisosien 30 senttimetristä eteläosien 70 senttiin.

Löydöt: KM 2009037:1–511 ja Rahakammio

KM 2009037:1–22

Ajoitus: historiallinen

Tutkitun alueen laajuus: 295 m²

Kenttätyöaika: 25.5.–26.6.2009

Tutkimuskustannukset: Rauman kaupunki

Tutkimusraportti: Andreas Koivisto 1.3.2010

Museoviraston arkistossa.

RAUTALAMPI HÄMEENNIEMI

Kivi- ja rautakautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 211311 Vaajasalmi

P: 6952265, I: 3496040

N: 6949351, E: 495870

z: 98–103

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2
Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Rautalammin Hämeenniemen laajan kivi- ja rautakautisen asuinpaikan eteläosaan oli suunniteltu loma-asunto ja sen tontille johtava tielinja. Museoviraston koekaivausryhmä 2 tutki tontin ja tielinjan koekuoppien avulla. Hämeenniemen eteläkärki oli enimmäkseen soistunutta metsää.

Tontille kaivetuista koekuopista ei löytynyt mitään esihistorialliseen asuinpaikkaan liittyvää. Sen sijaan tontille suunnitellun tielinjan pohjoisosasta, muinaisen rantatörmän ja rantavallin väliseltä alavammalta alueelta löytyi saviastian paloja (varhaiskampa-keramiikkaa), tököttiä eli koivupihkaa ja muutamia kiviesineen katkelmia. Löytöalueen koekuoppaa laajennettiin 15 neliömetrin suuruiseksi tasokaivausalueeksi. Kaivausalueella maaperä oli hienoa, kivetöntä hiekkaa, joka oli muinaisten rantavoimien huuhtomaa, eikä mitään maavärjäytyksiä ollut säilynyt.

Kaivauslöytöjen takia suunniteltua tielinjaa siirrettiin lännemmäksi, alueelle, jossa ei oletettavasti ole muinaisjäännöistä.

Löydöt: KM 37919:1–279

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 20000 m²,
kaivausalue ja koekuopat 44 m²

Kenttätyöaika: 8.–18.6.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 27.2.2010
Museoviraston arkistossa.

RUOTSINPYHTÄÄ TESJOKI SKÅRBÄCKSMOSSEN

Mahdollisen 1700-luvun sotilasleiripaikan kartoitus ja koekaivaus

Pk 302303 Tesjoki

P: 6709142, I: 3468336

N: 6706326, E: 468178

z: 40

Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Ulrika Köngäs

Ruotsinpyhtään Skårbäcksmossenin 1700-luvun sotilasleiri-kohteella suoritettiin arkeologiset koekaivaukset ja kartoitus 22.–26.6.2009. Tutkimukset liittyivät valtatie 7 uuteen linjaukseen, joka tulee kulkemaan sotilasleirin läpi. Tutkimuksissa kartoitettiin alueella havaittavat maanpäälliset rakenteet sekä tutkittiin kaivauksin kohteelta tunnettu yksi majanpohja.

Kartoituksessa löydettiin sotilasleirin ympäristöstä arkeologisesti mielenkiintoinen kivilatomus ja mahdollinen rakennuksen pohja. Lisäksi havaittiin kivikehiä, jotka tulkittiin mahdollisiksi majanpohjiksi.

Kaivauksin tutkittu, ennakkoon majanpohjaksi tulkittu kiveys osoittautui kivivarastoksi tai raivausröykkiöksi, ks. Kaivaukset 2009. Löytöjen, muutaman pullolasin kappaleen, avulla rakennetta ei pystytty ajoittamaan.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 33 m²

Kenttätyöaika: 22.–26.6.2009

Tutkimuskustannukset: Tieshallinto, Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs Museoviraston arkistossa.

RUOTSINPYHTÄÄ TESJOKI SKÅRBÄCKSMOSSEN

Mahdollisen 1700-luvun sotilasleirin kaivaus

Pk 302303 Tesjoki

P: 6709110, I: 3468320

N: 6706294, E: 468162

z: 40

Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Ulrika Köngäs

Ruotsinpyhtään Skårbäcksmossenin muinaisjäännöskohteella suoritettiin arkeologiset koekaivaukset ja kartoitus 22.–26.6.2009 ja jatkotutkimukset 17.–28.8.2009. Tutkimukset liittyivät valtatie 7 uuteen linjaukseen, joka tulee kulkemaan 1700-luvun sotilasleiriksi tulkittu muinaisjäännöskohteen läpi.

Kohteelta kartoitettiin maanpäälle erottuvat rakenteet ja paikalle avattiin neljä kaivausaluetta rakenteiden tarkemman luonteen selvittämiseksi.

Paikalta havaitun majanpohjan paikalle avattiin kaivausalue 1. Majanpohja osoittautui tutkimusten aikana mahdolliseksi raivausröykkiöksi. Vallien ympäröimän suorakaiteenmuotoisen mahdollisen majanpohjan paikalle avattiin kaivausalue 2. Rakenne osoittautui todennäköiseksi maa-aineksenotto paikaksi. Uunikiveystä muistuttavan kivilatomuksen paikalle avattiin kaivausalue 3. Kiveys osoittautui sähkö- tai puhelintolpan paikaksi. Merkkejä sotilasleiristä paikalla ei havaittu.

Jatkotutkimusten aikana tutkittiin myös keskiaikaisen Suuren Rantatien mahdollista vanhaa linjausta, joka kulkee kohteen itäreunalla. Tie oli perustettu soraiselle maanpinnalle, jonka päältä havaittiin ainakin kolme erillistä tienpohjan kerrosta.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen

Tutkitun alueen laajuus: 85 m²

Kenttätyöaika: 17.–28.8.2009

Tutkimuskustannukset: Tieshallinto, Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 4.2.2010 Museoviraston arkistossa.

SALO HALIKKO KIRKKOMÄKI

Rautakautisen kalmistomäen kaivaus

Pk 202108 Halikko

P: 6705068, I: 3283677

N: 6702253, E: 283594

z: 32–41

Museoviraston arkeologian osasto
Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Salon Halikon Kirkkomäen kaivaustutkimukset liittyivät uudelle hautausmaalle vievän huoltotien leikkauksen maisemointiin. Aiemmissä kaivaustutkimuksissa 2003 alue oli todettu sekoittuneeksi. Tien leikkauksessa havaittiin kesällä 2008, jolloin Kirkkomäen itärintettä tutkittiin kirkkotallien rakentamishankkeen vuoksi, mm. yksi palokuoppahauta sekä kaksi liettä sekä likamaa-alue merkkeinä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Kesän 2009 kaivaustutkimuksissa huoltotien pohjoisreunalta löytyi useita rivissä olevia ruumishautakuoppia, joista ehdittiin tutkia osittain vain kaksi. Toinen niistä oli löydötön ja toisesta saatiin talteen viikinkiaikaan ajoittuva hopearaha sekä rautainen veitsi. Tutkimuksia ei pystytty jatkamaan saman kesän aikana

Halikon Kirkkomäen rakennushankkeiden vuoksi tehtiin kaivaus-tutkimuksia jo kesällä 2008. Vuoden 2009 tutkimuksissa löytyi useita rivissä olevia ruumishautakuoppia, joista ehdittiin tutkia kaksi. Kuva: Esa Mikkola, Museovirasto.

På grund av byggprojekt på Kirkonmäki i Halikko utförde man utgrävningundersökningar redan under sommaren 2008. Vid undersökningarna år 2009 hittade man flera gravgropar i rad. Man hann undersöka två av dessa. Foto: Esa Mikkola, Museiverket.

ja osittain esille kaivetut ruumishaudat jouduttiin peittämään uudelleen. Todennäköisesti Halikon Kirkkomäen eteläreunassa on useita rautakauden loppuun ja varhaiskeskiaikaan ajoittuvia ruumishautoja laajan polttokenttäkalmiston laidalla.

Kahden viikon tutkimuskustannuksista vastasi Salon seurakunta muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti.

Löydöt: KM 38083:1–446

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 61,5 m² (vuosien 2009–2010 tutkimukset yhteensä)

Kenttätyöaika: 1.–17.7.2009

Tutkimuskustannukset: Salon seurakunta

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 16.11.2011 Museoviraston arkistossa.

SALO KIIKALA NOKKAPELTO

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 202306 Kiikala

P: 6708466, I: 3311664

N: 6705650, E: 311569

z: 75–77,5

Kiikalaseura ry

Kaivaustenjohtaja: Eeva Raike

Kaivaus liittyi Suomen kulttuurisäätiön Varsinais-Suomen rahaston rahoittamaan hankkeeseen, jossa oli tarkoituksena kaivaa viitenä vuotena Salon seudun eri kuntien alueella kivikautisia kohteita yleisökaivauksina. Hankkeessa mukana olevat yhdistykset ovat Suomusjärven Kulttuuriyhdistys, Kiikala-Seura ry, Muurlan kotiseutuyhdistys ry, Kisko-Seura ry ja Salo-Uskela seura ry.

Kaivauskohteeksi valittiin ennestään tuntematon kohde, Kiikalan Saarenkylän Nokkapellonmäki, josta maanomistaja oli löytänyt kvartseja ja kvartsi-iskoksia edellisenä vuonna lammaslaitumen teon yhteydessä. Nokkapellonmäki valittiin tutkimuskohteeksi myös siksi, että se sijaitsee peltojen yläpuolella, eikä alueen maanpintaa ei ole koskaan muokattu.

Kaivauksilla kävi tutustumassa joka päivä useita kiinnostuneita eli yhteensä 73 henkilöä. Suurimmaksi osaksi Salon ja Turun seudulta kotoisin olevien kaivajien määrä vaihteli 5–13 henkilöön kymmenen päivän aikana.

Mäen eteläpuolelle avattiin neljä tutkimusaluetta. Alueiden laajuus oli yhteensä noin 20 neliometriä.

Löydöt ovat pääasiassa kvartseja: raaka-ainekappaleita, iskoksia, ytimiä, esineitä ja niiden katkelmia. Löytöjen perusteella kohde ajoittuu puhtaasti mesoliittiselle ajalle. Paikkakunnalla kerrotaan, että Nokkapellonmäellä olisi sijainnut Kiikalan alueen vanhin kirkko/kappeli. Kaivauksissa ei kuitenkaan tullut esille siihen viittaavia löytöjä.

Tutkimuksissa alue varmistui kivikautiseksi asuinpaikaksi, jossa oli vielä löydettävissä selviä kiinteitä jäänteitä.

Löydöt: KM 37954:1–192

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 10 m²

Kenttätyöaika: 27.7.–5.8.2009

Tutkimuskustannukset: Suomen kulttuurisäätiön

Varsinais-Suomen rahasto

Tutkimusraportti: Eeva Raike 1.7.2010 Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA VEHMAA

Vesijohto- ja viemärikaivannon arkeologinen valvonta historiallisella kyläpaikalla

Pk 212107 Vammala

P: 6809603, I: 3283884

N: 6806746, E: 283800

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Ulla Tupla

Valvonnan aikana kaivettiin vesijohtoputken kaivanto Vehmaan kylätontin kohdalla. Esiin ei tullut ajoittavia löytöjä. Näkyvissä oli vahva kulttuurikerros, josta saatiin talteen vähäisiä löytöjä ja jossa oli jonkin verran hiiltä ja palaneita kiviä.

Valvotun alueen itäpuoleiselta pellolta löytyi pintapoiminnassa vanhasta asutuksesta kertovia löytöjä, piitä, kvartseja, vihreää lasia ja liitupiippu.

Löydöt: KM 2009034:1–20

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 4.–8.6.2009

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki

Tutkimusraportti: Ulla Tupala 3.8.2009 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA VEHMAA

Historiallisen ajan kylätontin pelastuskaivaus

Pk 212107 Vammala

P: 6809655, I: 3283874

N: 6806798, E: 283792

z: 68–70

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Kirsi Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti pelastuskaivauksen Sastamalan Vehmaan kylätontilla 24.8.–11.9. ja 28.9.–2.10.

Tutkimus nivoutuu paikalla aiemmin kesällä 2009 tehtyihin arkeologisiin koetutkimuksiin (Kalle Luoto 2009), joissa selvisi, että alueella sijaitsee ainakin 1600-luvulle ajoittuva, ellei tätä vanhemman kylän tonttima. Koetutkimuksen ja sitä seuranneen vesijohto- ja viemärikaivannon valvonnan (Tupala 2009) yhteydessä havaittiin paikalla paksuhko kulttuurimaakerros sekä löydettiin historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä. Koska kylätontin eteläosan halki oli suunnitteilla kevyenliikenteenväylä, tuli kyseinen kohta tutkia tätä ennen. Muinaisjäännös oli täällä kohtaa luonteeltaan rikkonainen ja aiemmin tehtyjen vesihuolto- ja maantielinjojen vuoksi. Hankkeen rahoitti Sastamalan Vesi.

Pelastuskaivauksessa tutkimusalueelta kaivettiin 1600- ja 1700-luvuille ajoittuvan kylätontin jäännökset. Paikalta löydettiin useita rakenteita, lähinnä liedenpohjia, sekä paksuhko kulttuurimaakerros.

Kaivausten lopuksi osa kevyenliikenteenväylän alle jäävästä kylätontin eteläpäästä kaivettiin pois koneellisesti arkeologin valvonnassa. Konekaivettu alue oli maannoksestaan pääosin sekaantunutta. Kaivausten yhteydessä valvottiin myös yksityistä sähkökaapelikaivannon kaivutyötä kylätontin eteläosassa, Vehmaan tilan suulin pohjoispuolella.

Löydöt: KM 2009094:1–258

Ajoitus: historiallinen

Tutkitun alueen laajuus: 115 m²

Kenttätyöaika: 24.8.–11.9. ja 28.9.–2.10.2009

Tutkimuskustannukset: Sastamalan Vesi

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 29.1.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Kirsi Luoto 2010. Sastamalan Vehmaan historiallisen ajan kylätontin pelastuskaivaus. Pirkanmaan alta 11. Tampereen museoiden julkaisuja 112, s. 34–40.

SASTAMALA VEHMAA (VEHMAA) JA LAUKULA (LAUKULA)

Arkeologinen koetutkimus ja valvonta keskiaikaisten kylien alueella

Pk 212107 Vammala

P: 6809655, I: 3283874

N: 6806798, E: 283792

z: 68–70

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Kalle Luoto

Sastamalan Vehmaisten alueella tiedetään sijaitsevan Vehmaan ainakin 1300-luvulle palautuva kyläpaikka. Historiallisen karttamateriaalin perusteella kyläpaikka sijoittuu osittain rakennettavan vesihuoltolinjan ja kevyenliikenteen väylän alueelle.

Huhti- ja toukokuussa 2009 suoritettiin Vehmaan kyläpaikalla arkeologisia koetutkimuksia (ja kaivutyön arkeologista valvontaa – tämä oli U. Tupalan tekemä). Tutkimusten ja valvonnan avulla oli tarkoitus selvittää, onko rakennusalueella säilynyt kiinteää muinaisjäännöstä. Tutkimusten yhteydessä havaittiin historiallisen ajan kiinteään muinaisjäännökseen liittyviä maakerrostumia ja rakenteita. Tutkimusten perusteella saatiin rajattua Vehmaan historiallisen ajan asuinpaikan rajat. Rakennushankkeen uhkaamalla alueella tehtiin pelastuskaivauksia kesällä 2009.

Laukulan kyläpaikan eteläosassa valvottiin samaan vesihuoltohankkeeseen kuulunutta kaivutyötä. Valvotulta alueelta

ei löydetty vanhan kaivon paikkaa lukuun ottamatta kiinteää muinaisjäännöstä.

Löydöt: KM 200929 (Laukula), KM 2009030:1–15 (Vehmaa)

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 150 m² (Laukula),

Vehmaan tutkimukset tehtiin noin 30 x 50 metrin alueella

Kenttätyöaika: 11.5., 15.5., 19.5., 20.5. ja 22.5.2009, Laukula 30.4.2009

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 16.12.2009 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SAVITAIPALE KÄRNÄKOSKEN LINNOITUS

Kärnäkosken linnoituksen pienoismallin perustuskuopan dokumentointi

P: 6795025, I: 3538359

N: 6792175, E: 538173

Museoviraston rakennushistorian osasto

Tutkija: Päivi Hakanpää

Pietarin kivikilpi -hankkeen yhteydessä Kärnäkosken linnoitukselle pystytettiin pronssista valettu käsin kosketeltava pienoismalli. Sen perustuskuoppa kaivettiin linnoituksen ulkopuolelle, sisäänkäynnin viereen. Kuopasta paljastui noin 35–45 senttimetrin syvyydestä linnoituksen aikainen maanpinta. Tämän alla perusmaa oli vaaleanharmaata siltinsekaista hiekkaa. Koekuopasta ei havaittu rakenteita eikä löytöjä otettu talteen.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 1 m²

Kenttätyöaika: 12.11.2009

Tutkimuskustannukset: Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus 90 % ja Museovirasto 10 %

Tutkimusraportti: Päivi Hakanpää 13.11.2009

Museoviraston arkistossa.

SAVONLINNA KYLMÄNIEMI A ja B

Moniperiodisten asuinpaikkojen koekaivaus

Pk 421107 Savonlinna

Kylmäniemi A:

P: 6867384, I: 3600157

N: 6864506, E: 599946

z: 80–82

Kylmäniemi B:

P: 6867230, I: 3600142

N: 6864352, E: 599931

z: 78–83

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Tynkkylänjoen kartanon alueelle on suunnitteilla mittava matkailuhanke. Koekaivauksen tarkoituksena oli selvittää alueella sijaitsevien moniperiodisten asuinpaikkojen Kylmäniemi A ja B laajuus alueen kaavoitukseen liittyvänä perusselvityksenä.

Asuinpaikat osoittautuivat koekuopituksessa huomattavasti laajemmiksi ja rikaslöytöisemmiksi kuin aiempien, osin puutteellisten tietojen perusteella on oletettu.

Löydöt: KM 38084:1–22 ja KM 38085:1–35

Ajoitus: moniperiodinen (kivikausi, pronssikausi ja rautakausi)

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala noin 6 m²,
tutkitun alueen laajuus 2000 m²
Kenttätyöaika: 20.–24.7.2009
Tutkimuskustannukset: Kiinteistöosakeyhtiö La Boheme
Tutkimusraportti: Esa Mikkola 2.3.2010 Museoviraston
arkistossa.

SEINÄJOKI YLISTARO ISOSAARI

Myöhäiskivikautisen asuinpaikan kaivaus
Pk 231105 Kosola
P: 6999343, I: 3281012
N: 6996410, E: 280929
z: 51–52
Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1
Kaivaustenjohtaja: Päivi Kankkunen

Ylistaron Isosaaren kivikautisen asuinpaikan koekaivaukset aloitettiin kesällä 2008. Pelloksi raivattavalta saarekkeelta löydettiin tällöin paljon kivikauden loppuun viittaavaa aineistoa: nuorakeramiikkaa sekä kierikin- tai ns. protopöljän ryhmään luettavaa keramiikkaa, kaksi pientä tasatalttaa, siimanpaino sekä kvartsimateriaalia ja hieman palanutta luuta. Maanvärit ovat vahvat ja kulttuurikerrosta on säilynyt reilun kolmenkymmenen senttimetrin paksuudelta.

Kesän 2009 löydöt olivat yhtä runsaat: keramiikkaa, neljä talttaa, kaksi käsihiointa, meripihkan palanen ja paljon palanutta luuta. Tasokaivausalueen vierestä löytyi noin 60 senttimetrin syvyydestä hiiltynyt puurakenne, jonka yhteydessä oli pari kvartsiydintä, taltta/kaavin maasälvästä, muutama iskos ja palanut luu. Rakenteen tutkimista jatketaan vuonna 2010.

Kulttuurikerros oli paksu. Löydetyt kivet olivat kolmea suurta kiveä lukuun ottamatta palaneita. Tulisijaa ei kuitenkaan löytynyt.

Seinäjoen Ylistaron Isosaaren kaivauksia jatkettiin kesällä 2009. Suunnitellulta pello-raivausalueelta on löytynyt runsaasti kivikauden loppuun ajoittuvia löytöjä sekä rakenteita, mutta ei tulisijaa. Kuva: Päivi Kankkunen, Museovirasto.

Utgrävningarna på Isosaari i Ylistaro i Seinäjoki fortsatte under sommaren 2009. Inom det planerade äkerröjningsområdet har man hittat talrika fynd och konstruktioner som dateras till slutet av stenåldern men ingen eldstad. Foto: Päivi Kankkunen, Museiverket.

Isosaaren kaivausalueella kulttuurikerros oli paksu, puurakenteita löytyi vielä 60 senttimetrin syvyydestä, ja maan värit olivat voimakkaat. Kuvat: Päivi Kankkunen, Museovirasto.

Kulturskiktet inom utgrävningsområdet på Isosaari var tjockt. Det hittades träkonstruktioner på upp till 60 centimeters djup och färgerna i jorden var starka. Foton: Päivi Kankkunen, Museiverket.

Löydöt: KM 37969

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 34 m²

Kenttätyöaika: 27.7.–14.8.2009

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Päivi Kankkunen 4.3.2010
Museoviraston arkistossa.

SOTKAMO KUIKKALAMMENTIE

Esihistoriallisen pyyntikuoppakohteen kaivaus ja historiallisen ajan tervahaudan dokumentointi
Pk 323308 Sotkamo
P: 7116211, I: 3561838
N: 7113232, E: 561642
z: 150-157
Museoviraston arkeologian osasto
Kaivaustenjohtaja: Petro Pesonen

Sotkamon Kuikkalammentien muinaisjäännöstä tutkittiin kesä-heinäkuussa 2009 vajaan kahden viikon ajan. Paikalle on kaavoitettu liikerakennus, paikoitusaluetta sekä uusia katujärjestelyitä ja alueen rakentaja Kiinteistö Oy Vuokatin Liikekeskus kustansi paikalla arkeologiset kaivaukset muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti. Tarkoituksena oli alun perin tutkia neljä pyyntikuoppaa ja dokumentoida tervahauta, mutta alueen toisen maanomistajan vastustuksen vuoksi pohjoisimpien kahden pyyntikuopan tutkiminen jätettiin toistaiseksi. Näin ollen kaivaustutkimukset kohdistuivat pelkästään läntiselle kumpareelle, jossa kaivettiin kahden aiemmin tunnetun lisäksi yksi kaivauksen yhteydessä havaittu pyyntikuoppa sekä dokumentoitiin tervahauta avaamalla se puoliksi turpeista.

Kaivauksilla pyrittiin saamaan kustakin kuoppajäänteestä ainakin yksi leikkaus sekä ottamaan hiilinäytteitä kuoppien ajoitusta varten. Kaivausten perusteella kaikki kolme tutkittua rakennetta ovat todennäköisesti pyyntikuoppia, joiden halkaisija oli 1,5-4,5 metriä ja lisäksi niiden ympärillä oli kuoppaa kaivettaessa muodostuneet vallit. Syvyydeltään kuopat olivat 1,8-2,4 metriä. Yhdestä pyyntikuopasta otetut kaksi hiilinäytettä lähetettiin ajoitettavaksi – toinen näytteistä on kuopan pohjalta ja toinen vallin alle jääneestä vanhasta turvekerroksesta. Tervahaudan rakenteeseen kuului alarinteeseen tehty juoksutusaukko, halkaisijaltaan itse hauta oli noin kahdeksan metriä.

Löydöt: KM 37987:1-5

Ajoitus: esihistoria, historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 36 m²

Kenttätyöaika: 29.6.-8.7.2009

Tutkimuskustannukset: Kiinteistö Oy Vuokatin Liikekeskus

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 29.12.2009

Museoviraston arkistossa.

Pyyntikuopan profiilia vaaitaan Sotkamon Kuikkalammentieellä. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto.

Profilen av en fångstgrop avvägs vid Kuikkalammentie i Sotkamo. Foto: Petro Pesonen, Museiverket.

TAMMELA KESKINEN

Kuoppajäännöksen koekaivaus
Pk 211311 Lautaporras
P: 6756009, I: 3335246
N: 6753174, E: 335142
z: 127,5 – 129
Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2
Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2 tutki kuoppajäännöksen, jonka kohdalle oli suunniteltu kesämökki. Kuoppa, jonka halkaisija oli 1,5 metriä, tutkittiin koeajan ja sen profiilin avulla.

Kuopan syvimmissä kohdassa oli hiiltyneen puun kappaleita ja kuumuudessa punertavaksi värjäytynyttä hiekkaa. Kuopasta ei löytynyt yhtään löytöä eikä kuopan rakenteen ja ilmiöiden perusteella sen käyttötarkoitusta saatu selville. Ympäristöön kaivetuista koekuopista ei löytynyt mitään kuopan ajoittamiseksi tueksi.

Löydöt: –

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: 4000 m², kaivettu 8 m²

Kenttätyöaika: 11.-15.5.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 4.11.2009

Museoviraston arkistossa.

TAMMELA VAHIJOKI 1

Rautakautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 211310 Pehkijärvi

P: 6753429, I: 3329425

N: 6750595, E: 329323

z: 107-110

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio ja Turun yliopiston arkeologian oppiaine

Tutkijat: Jari-Matti Kuusela ja Jasse Tiilikkala

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio teki koekaivauksen Tammelan Vaihijoki 1:n rautakautisella asuinpaikalla yhteistyössä Turun yliopiston arkeologian oppiaineen kanssa 13.10.2009. Koekaivaus liittyi Tammelan kunnan rautakauden periodi-inventointiin.

Vaihijoki 1:n asuinpaikka sijaitsee pellon vierellä olevalla kumpareella lähellä osittain kuivatun Pehkijärven luoteispäätä. Kohde löytyi Tammelan inventoinnin yhteydessä vuonna 2006, jolloin kumpareen etelä- ja länsipuolelta havaittiin merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä – rautakauden keramiikkaa, palanutta luuta, palaneita kiviä sekä likamaata. Paikan topografia viittaa siihen, että kohde saattaisi olla asuinpaikan sijaan kalmisto.

Myöhemmin metallinilmaisimen avulla havaittiin, että kumpareen kaakkoispuolella on runsas metallisignaalien keskittymä lähellä käytössä olevaa latoa. Tämän vuoksi pyydettiin Museovirastolta lupaa tutkia kohdetta koekaivauksella. Lisäksi pyydettiin lupaa tehdä alueelta fosfaattikartoitus, jotta muinaisjäännöstä voidaan tarkemmin rajata.

Kohteelle avattiin yksi 1 x 1 metrin suuruinen koeruutu metallikeskittymien kohdalle. Lisäksi alueelta yritettiin ottaa sarja maaperänäytteitä, mutta huomattavan kivinen maasto rikkoi kummatkin mukana olleet maaperäkairat, eikä näytteenottoa voitu suorittaa loppuun. Koekaivauksella kuitenkin kyettiin

toteamaan metallisignaalit resenteiksi. Kaivauksessa ei todettu mitään esihistorialliseen toimintaan viittaavaa, eikä muinaisjäännös näin ollen todennäköisesti ulotu käytössä olevan ladon alueelle. Fosfaattikartoitus on kuitenkin syytä vielä myöhemmin suorittaa muinaisjäännösalueen rajaamiseksi.

Löydöt: –

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 1 m²

Kenttätyöaika: 13.10.2009

Tutkimuskustannukset: Suomen Kulttuurirahaston

Hämeen maakuntarahasto

Tutkimusraportti: Jari-Matti Kuusela 1.4.2010

Museoviraston arkistossa.

TAMPERE KIRJASTONPUISTO

Historiallisen ajan asuin- ja markkinapaikan valvonta ja pelastuskaivaus

Pk 212309 Tampere

P: 6825448, I: 3327753

N: 6822585, E: 327653

z: 88–92

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Kalle Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki Kirjastonpuiston kunnostustöihin liittyvän kaivutyön arkeologisen seurannan Tampereen Tammerkosken (Koski) muinaisjäännösalueella vuonna 2009. Valvonnan yhteydessä paljastui kulttuurimaakerros ja 1800-luvun lopulle ajoittuva Vaakahuoneen jäännös, jotka tutkittiin hankkeen yhteydessä. Lisäksi hankealueelta dokumentoitiin Tammerkosken rannasta kunnostustöiden yhteydessä osittain paljastunut teollisuushistoriallinen muinaisjäännös ”Frenckellin massahiomo”.

Löydöt: KM 200928

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: yhteensä noin 60 m²

Kenttätyöaika: 43 työpäivää huhti-kesäkuu 2009

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 12.1.2010 Pirkanmaan

maakuntamuseon arkisto, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Kalle Luoto 2010. Arkeologisia kenttätöitä

Tampereen Kirjastonpuistossa. Pirkan maan alta 11.

Tampereen museoiden julkaisuja 112, s. 16–24.

TAMPERE NIEMENKYLÄ (NIEMIS)

Historiallisen kylänpaikan koekaivaus

Pk 212309 Tampere

P: 6828100, I: 3324275

N: 6825236, E: 324175

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti Tampereen Niemen kylän muinaisjäännösalueella arkeologisen koekaivauksen lokamarraskuussa 2009. Kenttätöitä tehtiin yhteensä 18 työpäivää. Koekaivausten taustalla oli Niemen alueen asemakaavoitus. Alueella tehtiin arkeologinen inventointi vuonna 2006, jolloin Niemen kylän historiallinen kylätontti määriteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Kylä on syntynyt myöhäiskeskiajalla ja kylätontti paikallistettiin vuodelta 1763 olevan kartan perusteella. Kylätontti on autioitunut 1800-luvun puolivälin jälkeen, kun Niemen

ratsutilan uusi tilakeskus perustettiin kauemmaksi Näsijärven rannasta, noin 370 metriä länsi-luoteeseen vanhalla kylätontilta. Koekaivauksen tavoitteena oli selvittää kiinteän muinaisjäännöksen säilyneisyyttä laajemmin. Tutkimukset keskitettiin kuitenkin kylätontin itäreunaan, johon alustavissa kaavasuunnitelmissa on osoitettu asuinkerrostalojen korttelialue.

Alue tutkittiin noin viiden metrin välein tehdyillä 50 x 50 senttimetrin kokoisilla koekuopilla. Koekuoppia kaivettiin yhteensä 90. Koekaivauksissa löydettiin useasta kohtaa kulttuurikerrosta sekä rakenteiden osia. Lisäksi sekoittuneesta peltomultakerroksesta tehtiin useita mielenkiintoisia esinelöytöjä.

Löydöt: KM 2009092

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: loka-marraskuu 2009

Tutkimuskustannukset: YIT Oyj

Tutkimusraportti: Hanna-Leena Salminen Pirkanmaan

maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Hanna-Leena Salminen 2010. Arkeologinen koekaivaus Niemen myöhäiskeskiaikaisen kylätontin alueella Tampereella. Pirkan maan alta 11. Tampereen museoiden julkaisuja 112, s. 51–58.

TAMPERE PISPALA MÄKIKATU 43

Ensimmäisen maailmansodan aikaisen suojahuoneen dokumentointi

Pk 212309 Tampere

P: 6826216, I: 3325098

N: 6823353, E: 324998

Museoviraston rakennushistorian osasto

Tutkijat: Eeva Pettäy ja V.-P. Suhonen

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti kahtena päivänä huhtikuussa 2009 arkeologisia tutkimuksia Tampereen Pispalassa Mäkikatu 43:n tontilla, I maailmansodan aikaisella puolustusvarustuksella. Yksityisomistuksessa olevalla tontilla sijaitseva rakenne löytyi Pirkanmaan maakuntamuseon tekemässä Tampereen Pispalan ensimmäisen maailmansodan linnoitusten inventoinnissa vuonna 2008. Tontin omistajat hakivat kohteeseen kajoamislupaa uudisrakennusta varten. Arkeologisten tutkimusten tarkoituksena oli selvittää betonisen puolustusvarustuksen tarkempi luonne sekä dokumentoida rakenne. Rakenne tulkittiin tutkimuksissa suojahuoneeksi. Tutkimukset katsottiin riittäviksi Museoviraston osalta ja kohde vapautettiin muinaismuistolain rauhoituksesta.

Löydöt: –

Ajoitus: uusi aika

Tutkitun alueen laajuus: 13 m²

Kenttätyöaika: 1.4. ja 23.4.2009

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Eeva Pettäy ja V.-P. Suhonen 12.5.2010 Museoviraston arkistossa.

TAMPERE RAHOLA

Kartanon alueen arkeologinen koekuopitus

Pk 212309 Tampere

P: 6825783, I: 3322060

N: 6822920, E: 321961

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja Timo Jussila

Tutkimuksissa selvitettiin, sijaitseeko Raholan kartanon asemakaavamuutosalueen rakentamattomilla osilla muinaisjäännöksiä tai muita kaavaan mahdollisesti vaikuttavia jäänteitä.

Alueelle tehtiin 36 koekuoppaa ja 16 kairausta, josta tutkittiin maakerrokset ja esiin tulleet löydöt. Koekuoppien paikat valittiin maaston ja kuopista tehtyjen havaintojen perusteella.

Alueen rakentamaton länsiosa oli moottoritien ja sen liittymän varrella suurelta osin täytemaata. Parin kuopan perusteella paksun täytemaakerroksen alla oli puhdas pohjamaa, hiekkaa. Alueen etelä- ja länsireunalla kulkee maakaasuputki.

Silmänvaraisen pinnallisen tarkastuksen, koekuoppien ja kairausten perusteella ei maaperässä ole säilynyt mitään vanhaan asutukseen selvästi liittyviä rakenteita. Kulttuuri-kerros oli hyvin sekoittunut ja siinä havaitut löydöt tavanomaista ja suhteellisen nuorta jätettä, kuten tiilenpaloja, fajanssia ym.

Vanhasta 1700-luvun säteristä ja sitä vanhemmasta kylästä ei tutkitulla alueella ole säilynyt mitään muinaisjäänneksi katsottavaa. 1700-luvun kartan perusteella kartano paikantuisi melko tarkoin nykyiselle paikalleen. On mahdollista, että vanhempi kylä on sijainnut heti tutkitun alueen pohjoispuolella. Alue on nykyisin kokonaan rakennettu.

Löydöt: ei otettu talteen

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 29.5.–1.6.2009

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 21.6.2009 Museoviraston arkistossa.

TEUVA KANKAANMÄKI

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 124107 Bäckliden

P: 6936250, I: 3219100

N: 6933342, E: 219042

z: 52–56

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Koekaivausryhmä 2 tutki Teuvan Perälän kylässä sijaitsevaa kivikautista löytöpaikkaa, jolle on suunniteltu soranottoa. Löytöpaikan ympäristö on loivarinteistä harjua, jonka eri osista oli otettu hiekkaa mm. Suupohjan rautatietä varten 1910-luvulla.

Alueelta löydettiin pintalöytöinä vain kaksi saviastian palaa ja koekuopista muutamia kvartseja. Alueen eteläosassa oli muinainen rantavalli, joka oli muodostunut palaneista kivistä. Kivikautisesta asuinpaikasta oli säilynyt vain vähän löytöjä ja useat soranotot sekä metsänhoitotyöt olivat tuhonneet alueen.

Löydöt: KM 37959:1–11

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 15000 m², kaivaus 40 m²

Kenttätyöaika: 3.–14.8.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 12.1.2010 Museoviraston arkistossa.

TURKU ABOA VETUS -MUSEO

Rakennusarkeologiset koetutkimukset

Pk 104312 Littoinen

P: 6713667, I: 3240185

N: 6710848, E: 240119

Muuritutkimus ky

Kaivaustenjohtaja: Kari Uotila

Aboa Vetus -museon arkeologisia kaivaustutkimuksia jatkettiin taas vuonna 2009. Tutkimuskohteena oli tällä kertaa museon kaakkosisosassa sijaitseva myöhäiskeskiaikaisen pihakivetyksen alla ollut maa-alue, joka oli kuivaessaan alkanut painua kasaan. Alue kaivetaan vuoden 2009 ja 2010 kuluessa ja sen ajoitus on alustavan arvion mukaan 1300–1500-luku.

Alueella on pihakivetykseen liittyvä hiekkatäyttö ja mahdollisia aikaisempia suorassa tasossa olevia täyttömaakerroksia. Toisen vaiheen muodostaa luoteisprofiilissa oleva savimaa, joka ulottuu laajana kaistana kaivausalueelle. Sen alla olevat kerrokset ja myös esiin tulleet puurakenteet ovat painuneet voimakkaasti kohti luodetta.

Löydöt: KM 2010001:1–201

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 5 m²

Kenttätyöaika: 4.5.–30.11.2009

Tutkimuskustannukset: Matti Koivurinnan säätiö

Tutkimusraportti: Kari Uotila 1.4.2010 Museoviraston arkistossa.

TURKU ARKKIPIISPANTALO, PIISPANKATU 9

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus

Pk 104312 Littoinen

P: 6714271, I: 3240543

N: 6711452, E: 240479

Turun museokeskus

Kaivaustenjohtaja: Jukka Sipilä

Arkkipiispan virkatalo on vuosikymmenien aikana painunut hitaasti ja vinoutunut. Painumaa yritetään pysäyttää perustusten vahvistamisella ja paalutuksella. Työ vaatii runsaasti maaperään kohdistuvia töitä. Kaupunkirakentamiseen liittyvien kulttuurikerrosten tiedetään ulottuvan alueella 1600-luvun jälkipuolelta saakka, sitä ennen alue on ollut peltona keski-ajalta lähtien.

Arkeologiset koekaivaukset katsottiin tarpeelliseksi sen selvittämiseksi, missä määrin 1800-luvun lopulla tehdyn rakennuksen kohdalla ja sen ulkoseinien vieressä on säilynyt alueen vanhemmasta käytöstä kertovia kulttuurikerroksia. Rakennuksen ulkoseinustalle tehtiin kuusi koekaivantoa ja rakennuksen sisälle kellariin kolme koekaivantoa. Tutkimukset eivät tuoneet esille ehjänä säilyneitä kulttuurikerroksia tai rakenteita.

Löydöt: TMM 22550

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 21 m²

Kenttätyöaika: 26.1.–3.2.2009

Tutkimuskustannukset: Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus

Tutkimusraportti: Jukka Sipilä 27.2.2009 Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU AURAJOEN ITÄINEN RANTALAITURI

Kaupunkiarkeologinen pelastuskaivaus

Pk 104312 Littoinen

P: 6713687, I: 3240163

N: 6710869, E: 240098

Turun museokeskus

Kaivauksenjohtajat: Mika Ainasoja, Elina Saloranta ja Jukka Sipilä, valvoja: Aki Pihlman

Turun museokeskus teki pelastuskaivauksen Aurajoen itäisellä rantalaiturilla Nunnankadun pää ja Aboa Vetus & Ars Nova -museon pääsisäänkäynnin kohdalla olevien laiturin portaiden välisellä alueella. Kohteessa oli tarkoituksena korjata ko. laituriosuus purkamatta laituriladellmaa. Suunnitelmassa oli työntää laiturin alle betonilaatta joen puolelta. Koska kohteessa havaittiin laiturin alainen hirsiarina, päätettiin tämäkin laituriosuus korjata samaan tapaan kuin aiemmin korjatut osuudet. Tämä edellytti nykyisen laiturin purkamista, jonka jälkeen betonilaatta valettaisiin sen alle. Laiturin taustalla olevalla alueella oli suoritettava arkeologinen tutkimus, koska sieltä tultaisiin poistamaan maa-ainesta työskentelytilan saamiseksi tukilaatan valamista varten. Tutkittavan alueen pituus oli 25,5 metriä.

Kaivaminen suoritettiin pääosin kaivinkoneella. Havaitut löydöt otettiin talteen kentällä. Maakerrokset dokumentoitiin piirtämällä, rakenteet valokuvattiin. Kaivannon koillisosan pohjakerros kaivettiin koneella, ja käytiin pintaosaltaan läpi seulontapöydällä. Kaivauksen edetessä pohjakerros kaivettiin lapiolla, ja löydöt otettiin talteen lapiointaessa.

Kaivannosta esiin tullut paalutus lienee peräisin keskiaikaisesta, 1400-luvulla rakennetusta laiturista. Jo aikaisemmin, 1300-luvulla, oli rantaveteen joutunut irrallisia puita. Stratifikaation ja hirsipedin dendrokronologisen ajoituksen perusteella kaivausalueen kaakkoisleikkauksesta esiin tulleet kivilatomukset kuuluvat 1800-luvun alkupuolella, ennen vuoden 1827 paloa rakennettuihin rantalaitureihin. Palokerros oli kertynyt massiivisemman, koillispuoleisen latomuksen kylkeen. Pienempi latomus taas näytti perustetun palokerroksen läpi, ja lienee palonjälkeinen rakennelma. Latomukset on perustettu aikoinaan matalaan, korkeintaan noin metrin syvyyseen rantaveteen.

Kivilatomusten viereen, rantaveteen oli mahdollisesti vuoden 1827 palon jälkeen ajettu täytteeksi ohuehko kerros tiilenkappaleiden ja kivien sekaista savea. Kun nykyistä laituria alettiin 1860-luvulla rakentaa, sen perustuskaivannon kaakkoisreuna leikkasi täyttösaven. Perustuskuopan pohjalle tehtiin hirsistä koheesiopaalutus ja ristikkoarina, jonka päälle kivet ladottiin. Nykyisen laiturin ja 1700-luvun kiviperustusten välinen alue täytettiin maa-aineksella, ja sen päälle lattiasta ladottiin mukulakivet kouru. Maata ajettiin myös vanhojen perustusten päälle, ja tämän rantavallin reunaan istutettiin puita.

Löydöt: TMM 22577

Ajoitus: keskiaika – 1800-luvun jälkipuoli

Tutkitun alueen laajuus: 110,6 m²

Kenttätyöaika: 5.10.–4.12.2009

Tutkimuskustannukset: Turun kaupunki

Tutkimusraportti: Elina Saloranta et al. 9.12.2010 Turun Museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU ENTINEN SUOLAMAKASIINI, LÄNTINEN RANTAKATU 27

Kaupunkiarkeologinen seuranta

Pk 104309 Turku

P: 6713399, I: 3239542

N: 6710581, E: 239478

Turun museokeskus

Tutkija: Jukka Sipilä

Kiinteistöosakeyhtiö Läntinen Rantakatu 27 teki paalutusta ja rakensi kellaritiloja Turun kaupungin VII kaupunginosan korttelissa 3 tontilla 6 olevan rakennuksen sisällä. Tontilla tiedetään olleen toimintaa 1600-luvulta lähtien. Alueella nykyisin sijaitsevan rakennuksen kiviperustus on osittain 1700-luvun lopulta. Paikalla on ollut Turun ensimmäinen sairaala sekä suolamakasiini.

Rakennuksesta poistettiin lattioiden alla olevat pohjasaven päälle muodostuneet maakerrokset seurantatutkimuksena arkeologin valvonnassa. Rakenteet olivat hyvin fragmentaarisia. Rakennuksesta löydettiin useita pieniä irrallisia jäännöksiä pääosin maatumesta puista. Ne lienevät valtaosin jäänteitä tuhoutuneesta lattiatasosta. Rakennuksessa on tehty 1900-luvun alussa laajoja korjaustöitä. Puujäännösten lisäksi rakennuksen lounaisosassa paljastui täyttömaakerroksen alta kaakeliuunin pohja ja mahdollisesti toinenkin tiilinen uunin pohja. Löytöaineisto on pääosin 1700-luvulta tai uudempaa. Lisäksi rakennuksen lounaispuolella sijaitsevan ns. sinisen rakennuksen lattian alta paljastui pienistä mukulakivistä tehty kiveys ja sen päälle tiiliskivistä muurattu seinämä.

Löydöt: TMM 22551

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 196 m²

Kenttätyöaika: 12.1.–23.2.2009

Tutkimuskustannukset: Kiinteistöosakeyhtiö Läntinen Rantakatu 27

Tutkimusraportti: Jukka Sipilä 24.3.2009 Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU HÄMEENKATU 14

Hulevesiviemärikaivannon arkeologinen valvonta

Pk 104312 Littoinen

P: 6713732, I: 3240526

N: 6710914, E: 240462

Turun museokeskus

Tutkija: Jukka Sipilä

Turun kaupungissa Asunto Oy Hämeenkatu 14:n pihalla kunnostettiin keväällä 2009 viemäriverkostoa ja kaivettiin uusia hulevesiviemäreitä. Piha sijaitsee entisen Mätäjärven korttelin alueella, joten kaivutöiden valvonta ja kartoitus oli tarpeen.

Valtaosa alueella tavatuista rakenteiden jäännöksistä oli 1800-luvulta tai sitä uudempia. Vain yhdessä kohdassa, noin kahden metrin syvyydessä, tavoitettiin keskiaikaisia kerrostumia. Piha-alueen kerrostumat 1,2–1,5 metrin syvyyteen olivat Turun vuoden 1827 paloa nuorempia. Muualla kaivantojen pohja oli useimmiten Turun vuoden 1827 palokerroksen tai siihen liittyvän purkukerroksen tasolla.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 30 m²

Kenttätyöaika: 20.–28.4.2009

Tutkimuskustannukset: Asunto Oy Hämeenkatu 14

Tutkimusraportti: Jukka Sipilä Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU LINNANKATU 1-3

Kaupunkiarkeologinen valvonta ja pelastuskaivaus

Pk. 104312 Littoinen

P: 6713789, I: 3240157

N: 6710971, E: 240093

Turun museokeskus

Tutkijat: Mika Ainasoja, Sonja Hukantaival, Elina Saloranta ja Jukka Sipilä

Turun museokeskus suoritti viemärikaivannon, katukiveyksen uusimisen ja puiden istutuskuoppien kaivamisen vuoksi tehtyjen kaivantojen arkeologisen valvonnan Linnankatu 1:n ja 3:n välisellä katualueella sekä kaupunginkirjaston vanhan osan edustalla, nk. Hauenkuonossa. Museokeskuksen puolesta työmaalla työskenteli neljä tutkijaa ja neljä kaivausapulaista. Työt aloitettiin 6.4. ja ensimmäinen vaihe, viemäriinjan valvonta ja dokumentointi saatiin päätökseen 18.6.2009. Työt jatkuivat kirjaston edustalla 13.7. ja saatiin päätökseen 7.8.2009.

Kaivannot tehtiin 1,8–2 metrin syvyyteen nykyisestä maanpinnasta. Lisäksi kaivettiin kahdeksan ritilällä varustettua sakkapesällistä sadevesikaivoa. Näiden kaivantojen pohja oli yli 2,5 metrin syvyydessä nykyisestä maanpinnasta.

Pintamaan koneellisen poistamisen jälkeen maakerrokset kaivettiin lapiolla. Rakenteet ja kerrosten rajapinnat puhdistettiin esiin valokuvausta, mittaamista ja piirtämistä varten. Pääsääntöisesti maakerroksia ei seulottu, vaan löydöt poimittiin kaivettaessa talteen. Valikoidusti käytettiin seulaa merkittävimmässä paikalleen muodostuneissa kerroksissa.

Kaivausaluekokonaisuuden koillisosasta löytyi yhteensä neljä selvää perustusta, joista yksi (R114) oli ilmeisesti käsittänyt kaksi erillistä, eri tonteilla sijainnutta rakennusta. Lisäksi löytyi kaksi epämääräisempää rakennuksen perustuksen fragmenttia. Koska nämä tontit sijaitsivat joen rannassa, oli luonnollista, että niitä asuttivat vettä tarvitsevien ammattien harjoittajat, nahkurit.

Kaivausalueen lounaisosasta sekä Hauenkuonon alueen kaivannoista löytyi useita epämääräisempiä perustusten jäännöksiä, joita ei varmuudella voi tulkita minkään historiasta tunnetun rakennuksen jäännöksiksi. Selvimpiä hahmottuivat kaksi kellarin perustusta kirjaston pohjoispuolella. Toisessa oli holvausta jäljellä.

Löydöt: TMM 22567

Ajoitus: 1600–1800-luku

Tutkitun alueen laajuus: 967 m², dokumentoitu 998,6 m²

Kenttätyöaika: 6.4.–18.6. 2009, 13.7.–7.8.2009

Tutkimuskustannukset: Turun kaupunki

Tutkimusraportti: Elina Saloranta et al. 9.12.2010

Turun Museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

ULVILA SAARI

Maanrakennustyön valvonta

Pk 114302 Pori

P: 6824999, I: 3227130

N: 6822135, E: 227070

z: 3–6

Museoviraston rakennushistorian osasto

Tutkija: Tiina Jäkärä

Lounais-Suomen ympäristökeskus rakennuttaa siirtoviemäriinjan Harjavallan ja Porin välille valtion vesihuoltotyönä. Museoviraston rakennushistorian osasto edellytti arkeologista

valvontaa linjan kaivutöissä Ulvilan Saaren alueella, koska siellä saattaa sijaita Ulvilan keskiaikaiseen kaupunkiin tai sen satamaan liittyviä jäännöksiä.

Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei havaittu. Kaivannosta löytyi merkkejä vanhemmasta joenuomasta, joka on nähtävissä myös alueen vanhemmissa kartoissa.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 6.–7.5.2009

Tutkimuskustannukset: Jokilaakson ympäristö Oy

Tutkimusraportti: Tiina Jäkärä 18.5.2009 Museoviraston arkistossa.

VALKEAKOSKI ITKONTIE JA MUNTEENTIE

Hämeenlinnan–Lempäälän maakaasuputkilinjan rakentamiseen liittyvien tiekatkaisujen valvonta

Pk 213201 Kalvola ja 213202 Sääksmäki

P: 6783230, I: 3341260

N: 6780384, E: 341153

Museoviraston rakennushistorian osaston

rakennuskulttuuriyksikkö

Tutkija: Tiina Jäkärä

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti toukokuussa 2007 historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten arkeologisen inventoinnin suunnitellulla Hämeenlinnan–Lempäälän maakaasuputkilinjalla. Inventoinnissa havaittiin, että putkilinja kulkee paikoin myös keskiajalta tai uuden ajan alusta peräisin olevien tielinjojen poikki. Putkilinjojen rakentaminen edellytti arkeologista valvontaa, koska kyseiset tiet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Helmi-maaliskuussa valvottiin kaksi katkaisua, Valkeakosken Munteentien ja Itkontien. Työ- ja havainnointiolosuhteet olivat vaikeat pakkasen ja syvälle ulottuneen roudan vuoksi. Mitään erityistä ei mainituissa leikkauksissa havaittu.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 17. ja 24.2.2009

Tutkimuskustannukset: Gasum Oy

Tutkimusraportti: Tiina Jäkärä 10.3.2009 Museoviraston arkistossa.

VALKEAKOSKI SÄÄKSMÄKI HUITTULANTIE

Sähköjohtojen muutostyön valvonta rautakautisen kalmiston läheisyydessä

Pk 213202 Sääksmäki

P: 6791397, I: 3343551 (pylväs 22)

N: 6788548, E: 343443

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tutkija: Kalle Luoto

Valkeakosken Energia Oy teki sähköjohtojen muutostöitä Sääksmäen Huittulantien varressa kesällä 2009. Korjaustöiden edellyttämää maan kaivamista valvottiin kahdella lähelle Kiiliän kalmistoa sijaitsevalla pylväspaikalla. Lisäksi suunnitelma-alueen läheisyydessä on sijainnut vuoden 1640 maakirjakartan mukaan Huittulän historiallinen kylänpaikka.

Kaivutöiden yhteydessä ei tehty havaintoja muinaisjäännöksistä. Valvontatyön yhteydessä dokumentoitiin kyläntontin

reunamilta kaksi rajakiveä ja kaksi kylän rakennuksiin liittyvää jäännöstä.

Löydöt: –

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: 2 x 1,5 m²

Kenttätyöaika: ei ilmoitettu

Tutkimuskustannukset: Valkeakosken Energia Oy

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 16.12.2009 Pirkanmaan maakuntamuseo, kopio Museoviraston arkistossa.

VANTAA LÄNSISALMI (VÄSTERSUNDOM) GUBBACKA

Keskiaikaisen kylätontin kaivaus

Pk 204307 Östersundom

P: 6682919, I: 3397278

N: 6680113, E: 397149

Vantaan kaupunginmuseo

Kaivaustenjohtaja: Andreas Koivisto

Vantaan kaupunginmuseo teki 1.–31.7.2009 arkeologiset tutkimuskaivaukset Vantaan Länsisalmen Gubbackan keskiaikaisella autiotontilla. Tutkimukset olivat osa historiatoimikunnan rahoittamaa projektia, jossa kerätään materiaalia Vantaan keskiajasta kertovaa teosta varten.

Vuonna 2009 alueelle avattiin kaksi kaivausalueita, alueet 3 ja 4. Vuoden 2008 koeajan 3 ympärille avattu alue 3 oli kooltaan 7 x 7 metriä. Koeajasta oli edellisenä vuonna löytynyt keskiaikaisen tien lisäksi hiiltyneen puurakenteiden osia, joita haluttiin nyt tutkia tarkemmin. Noin 30 metriä tästä itään avattiin 7 x 10 metrin kokoinen kaivausalue 4 vuonna 2003 kartoitetun uunin pohjan ympärille. Pyrkimyksenä oli saada tietoa paikalla sijainneesta rakennuksesta ja sen lähiympäristöstä.

Koska Gubbackassa ei ole ollut kylän 1500–1600-luvulla tapahtuneen hylkäämisen jälkeen juurikaan ihmistoimintaa, olivat löytökerrokset heti pintaturpeen alla sekoittumattomina. Tontilla päästiin tänä kesänä tutkimaan eri aikakausia. Alueella 3 vanhan tien alta paljastui 1100–1200-lukujen vaihteeseen ajoittuvan hiiltyneen rakenteen perustukset. Rakennuksen ympärillä oli useita kuoppia, joista muutamasta löytyi paljon kuonaa. Rakennuksen keskellä sijaitsi kuoppaliesi. Kyseessä oli mahdollisesti jonkinlainen pajarakennelma. Lisäksi alueen täyttöhiekasta löytyi kvartsinkappaleita ja hiotun kivesineen katkelma, jotka viittasivat kivi- tai pronssikauteen. Hiekka oli todennäköisesti tuotu paikalle viereisestä hiekkapitoisesta mäenrinteestä, mikä viittaisi siihen, että jostakin mäeltä saattaisi löytyä kivi- tai pronssikauteen ajoittuva asuinpaikka.

Alueelta 4 paljastettiin esiin myöhäiskeskiaikainen uunin pohja, mutta myös tältä alueelta löytyi merkkejä keskiaikaa vanhemmasta ihmistoiminnasta, kaksi palaa rautakautiselta vaikuttavaa keramiikkaa. Ne löytyivät tiiviin kiveyksen lähetyviltä. Aluetta 4 ei ehditty ajan puutteen vuoksi kaivaa pohjaan saakka, mutta alue peitettiin routakankaalla siltä varalta, että tutkimuksia päästään jatkamaan vuonna 2010.

Löydöt: 2009083:1–370

Ajoitus: keskiaika

Tutkitun alueen laajuus: 121 m²

Kenttätyöaika: 1.–31.7.2009

Tutkimuskustannukset: Vantaan kaupungin historiatoimikunta

Tutkimusraportti: Andreas Koivisto 15.12.2009 Museoviraston arkistossa.

VARKAUS KONNANSALO 3

Varhaismetallikautinen asuinpaikan koekaivaus

Pk 323403 Varkaus

P: 6917870, I: 3545100

N: 6914970, E: 544911

z: 86–90

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1

Kaivaustenjohtaja: Päivi Kankkunen

Konnansalon 3:n varhaismetallikautiselle asuinpaikalle rakennettavan omakotitalon rakennusalue tutkittiin kaivauksin ennen talon rakentamista. Kahtena kesänä tontilla on tutkittu yhteensä 77 neliometriä.

Kesän 2009 kaivausalueelle sattui tiheä kivikko, jossa ei varsinaisesti identifioitu rakenteita, mutta ilmeisesti kuitenkin entistä rantakivikkoa oli muokattu. Hajonnut tulisijan jäännös oli kivikon reunamalla. Kaivauslöydöt olivat pääosin kvartsia sekä pari pientä asbestikeramiikan palaa.

Löydöt: KM 37967

Ajoitus: varhaismetallikausi

Tutkitun alueen laajuus: 41 m²

Kenttätyöaika: 22.6.–3.7.2009

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Päivi Kankkunen 13.1.2009 Museoviraston arkistossa.

VESILAHTI PIKKU-ANNALA

Tienparannusalueen arkeologinen valvonta

Pk 211406 Narva

P: 6802142, I: 3315930

N: 6799288, E: 315835

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tutkija: Ulla Lähdesmäki

Hämeen tiepiiri oikaisee maantietä 301 Vesilahdella useissa kohdissa. Alueen inventoinneissa ei ole löydetty merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä. Pirkanmaan maakuntamuseo sopi kuitenkin Hämeen tiepiirin kanssa, että museo seuraa tarvittaessa muinaisjäännösepäilyjen vuoksi maan kaivamista tielinjalla paaluvälillä 2900–3000 sekä alueella sijaitsevan punaisten muistomerkin edustalla.

Ensimmäinen seuranta tehtiin paaluvälillä 2900–3000 yhden päivän aikana 10.2.2009. Maata kuorittiin 0,7–1,2 metrin syvyydeltä paalutetulta tielinjalta. Kuorinta tehtiin otos-periaatteella. Lisäksi tehtiin koneella kaksi suppeampaa kaivantoa paalun 2890 läheisyyteen.

Seuranta tehtiin talviolosuhteissa, jolloin havaintojen teko maan pintatasolla oli ongelmallista. Pintaa peitti kaivetuissa kohdissa noin 20 senttimetriä vahva humuksen sekainen pintamaa, jossa oli paljon juuria. Maaperä oli luontaisesti erittäin kivikkoista ruosteensuskeaa moreenia ja lisäksi tielinjalla oli useita kantoja. Osa kivistä oli hyvin kookkaita. Maata poistettiin mahdollisimman paljon tasona, mutta osa kookkaista kivistä kaivettiin kuoppamaisesti. Paalun 3000 kohdalla humuksen-sekaisessa pintakerroksessa oli hiiltä ja nokea, mutta niihin ei liittynyt mitään kivirakennetta, esinelöytöä tai muuta sellaista, joka olisi viittanut kiinteään muinaisjäännökseen. Kantojen yhteydessä oli myös paikoin hiilensiruja. Maakerrokset vaikuttivat häiriintymättömiltä ja luontaisilta.

Löydöt: –

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 10.2.2009

Tutkimuskustannukset: Pirkanmaan maakuntamuseo, virkatyö

Tutkimusraportti: Ulla Lähdesmäki 10.2.2009 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

VIROLAHTI KARPANKANGAS

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 304402 Vaalimaa

P: 6722426, I: 3543276

N: 6719605, E: 543088

z: 16,5 – 20

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Katja Vuoristo

Virolahdelta löytyi kesällä 2009 valtatie 7 uuden moottoritien linjan inventoinnissa entuudestaan tuntematon kivikautinen asuinpaikka, joka jää kokonaan suunnitellun tielinjan alle. Paikalta löytyi runsaasti mm. kampakeraamiikkaa, palanutta luuta sekä iskoksia. Lisäksi alueella havaittiin paksuja likamaakerroksia sekä asumuspainanteita.

Koekaivauksen tarkoituksena oli selvittää asuinpaikan laajuus mahdollisia jatkotutkimuksia varten. Kaivauksissa todettiin kohteen olevan erittäin laaja ja paikalta kartoitettiin yhteensä 18 asumuspainannetta sekä neljä pienempää painannetta, jotka sijaitsevat kahdella pienen kallion erottamalla terassilla. Painanteet sijaitsivat pääosin lähellä toisiaan ja niitä oli paikoin kolmen painanteen riveissä.

Alueet eroavat sijaintinsa vuoksi toisistaan, sillä toinen terassi-alue on 18–20 metrin ja toinen 16–18 korkeudessa meren-

Valtatie 7 uuden linjauksen inventoinnissa aikaisemmin kesällä löytynyt Virolahden Karpankankaan asuinpaikkaa tutkittiin koekuopittamalla. Löytöinä saatiin runsaasti keramiikan paloja, joista osa oli tyypillistä kampakeraamiikkaa. Alemmalta terassilta löytyi myös kuoppakoristeista ja koristelematonta keramiikkaa. Kuva: Katja Vuoristo, Museovirasto.

Boplatsen i Karpakangas i Vederlax som hittades vid en inventering för en ny linje för riksväg 7 tidigare på sommaren undersöktes med hjälp av provgropar. Som fynd hittades talrika keramikfragment varav några var typisk kamkeramik. På en nedre terrass hittades även keramik med gropdekorationer och utan dekorationer. Foto: Katja Vuoristo, Museiverket.

pinnan yläpuolella. Myös löydöissä on eroa, sillä korkeammalla sijaitsevalta terassialueelta saatiin talteen tyypillistä kampakeraamiikkaa ja matalammalta terassialueelta kampakeraamiikan painanteisten saviastian palojen lisäksi myös kuoppakeramiikkaa sekä koristelemattomia saviastian paloja, joissa on vaalea saviliete sisäpinnalla.

Löydöt: KM 38244:1–539

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 7.–18.9.2009

Tutkimuskustannukset: Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 21.5.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Kymenlaakson museossa.

VIROLAHTI KASETTELEVAKANGAS

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 304211 Miehikkälä

P: 6720658, I: 3534220

N: 6717839, E: 534037

z: 39,5 – 31

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Kreetta Lesell

Kasettelevakankaan kivikautinen asuinpaikka on löytynyt vuonna 2007 tehdyn Virolahden inventoinnin yhteydessä. Muinaisjäännös sijaitsee tulevan valtatie 7 läheisyydessä. Alueelle tehtiin koekaivaus, jonka tavoitteena oli selvittää asuinpaikan laajuutta tulevalle tielinja-alueella ja määrittellä mahdollisten jatkotutkimusten tarve.

Koekaivauksissa todettiin, että asuinpaikka on suurimmaksi osaksi tuhoutunut alueella olevan hiekkakuopan takia. Valtatie 7 linjaus ei ulotu asuinpaikan jäljelle jääneeseen alueeseen, mutta jos hiekkakuoppa maisemoidaan suunnitelmien mukaan, asuinpaikalla täytyy tehdä lisätutkimuksia.

Löydöt: KM 38021:1–27

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 18 m²

Kenttätyöaika: 3.–14.8.2009

Tutkimuskustannukset: Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 29.1.2010 Museoviraston arkistossa.

VIROLAHTI RAPAMÄKI

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 304211 Miehikkälä

P: 6722069, I: 3538827

N: 6719248, E: 538641

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Kreetta Lesell

Rapamäen asuinpaikalta on löytynyt vuonna 2005 tehdyssä Virolahden arkeologisessa inventoinnissa kivalta, kivilaji-iskoksia, kvartseja sekä palanutta luuta. Koekaivauksen tarkoituksena oli selvittää asuinpaikan laajuutta ja säilyneisyyttä suhteessa valtatie 7 rakentamisalueeseen sekä määrittellä paikan jatkotutkimustarve.

Koekaivauksissa todettiin, että asuinpaikka ei sijaitse valtatie 7 suunnitellulla linjauksella, eikä alueella tarvitse tehdä lisätutkimuksia.

Virolahden Rapamäessä tutkittiin asuinpaikka-alueita valtatie 7 uuden linjauksen kohdalla. Samalla dokumentoitiin hiekkakuopan reunassa näkyvä hiilimiilu. Kuva: Kreetta Lesell, Museovirasto.

I Rapamäki i Vederlax undersökte man ett boplatsoområde vid den nya linjen för riksväg 7. Samtidigt dokumenterades kolmilan vid sandgropen. Foto: Kreetta Lesell, Museiverket.

Löydöt: KM 38020:1–105

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 17,75 m²

Kenttätyöaika: 17.–28.8.2009

Tutkimuskustannukset: Tiehallinto

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 29.1.2010 Museoviraston arkistossa.

YLI-II KIERIKINKANGAS

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 351210 Pahkakoski

P: 7252255, I: 3451190

N: 7249221, E: 451037

z: 60–63

Kierikkikeskus

Kaivaustenjohtaja: Sami Viljanmaa

Yli-lin Kierikinkankaan kivikautista asuinpaikkaa tutkittiin toukokuun puolivälistä syyskuun loppuun 2009 Kierikkikeskuksen järjestämällä yleisökaivauksella, jolle osallistui kaikkiaan 125 henkilöä. Kaivauksella jatkettiin asuinpaikan luonnetta järjestelmällisesti ja kokonaisvaltaisesti selvittävää pitkäkestoista tutkimusta. Kesän 2009 myötä Kierikinkangasta on tutkittu yleisökaivauksilla jo 278 neliometriä. Suurin kaivausalue (24

neliometriä) kattoi neljänneksen asumuspainanteesta – edellis-kesänä painanteesta oli tutkittu ensimmäinen neljännes, ja vuosina 2010 – 2011 tutkittaneen painanteen toistaiseksi kaivamaton osa. Asuinpaikan aktiiviteettialueella tutkittiin 16 ja 12 neliometrin laajuiset kaivausalueet. Kappalemääräisesti suurimmat löytöryhmät olivat totutusti keramiikka, kvartsit ja palaneet luut.

Huomattavin yksittäinen löytö asumuksen yhteydestä oli lattia-alalta löydetty sädekiviliuskeesta valmistettu haljennut tuura. Asumuksen ulkopuolelta löytyivät myös liuskerenkaan katkelma sekä liuskeesta valmistetun nuolenkärjen teelmän katkelma. Painanteen koillispuolelta tavattiin lisäksi vähälöytöisen kookkaan jäte- tai varastokuopan jäännös, joka tutkittiin kokonaisuudessaan.

Laaja-alaisen, halkaisijaltaan noin kaksimetrisen jäte- tai varastokuopan jäännös löytyi myös asuinpaikan halki kulkevan metsäpolun alueelta. Kuopan löydöt olivat painanteen lähelle sijoittuneen kuopan löytöjä rikkaammat – saviastioiden kappaleiden ja kvartsi-iskosten lisäksi kuopasta löytyivät liki kaikki löytöaineiston kivilaji-iskokset sekä ohueksi kuluneen hiomalaa'an katkelma.

Läntisimmällä kaivausalueen tutkimuksilla pyrittiin selvittämään, onko kenttäkaudella 2008 tutkitun punamultahaudan lähellä useampiakin punamultahautauksia, mutta mitään hautoihin

viittaavaa ei havaittu. Alueelta löytyi kuitenkin piikivestä valmistetun nuolenkärjen katkelma, kaivauksen ainoa piikivi- löytö.

Löydöt: KM 38009:1-445

Ajoitus: kivikausi, Ka II:1b – Kierikin keramiikka, 14c-ajotus
Hela-1957 4715±40 BP

Tutkitun alueen laajuus: 52 m²

Kenttätyöaika: 15.5.–30.9.2009

Tutkimuskustannukset: Yli-Iin kunta / Kierikkikeskus

Tutkimusraportti: Sami Viljanmaa 13.4.2010

Museoviraston arkistossa, kopio Kierikkikeskuksen arkistossa.

YPÄJÄ PERTTULA (BERTULA) NE

Keskiaikaisen kylätontin koekaivaus

Pk 211301 Ypäjä

P: 6749800, I: 3297020

N: 6746967, E: 296931

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Riikka Väisänen

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti elo-syyskuussa 2009 koekaivauksen ja kartoituksen Ypäjän Perttulan keskiaikaisella kylätontilla. Koekaivaus liittyi Ypäjän Pappilanmäki-Rauhalan asemakaavan muutokseen. Tarkoituksena oli selvittää rakentamattomien tonttien osalta muinaisjäännösten rajat, ja mahdollisuuksien mukaan vapauttaa osa alueista rakentamiselle tutkimusten jälkeen. Perttulan kylätontti oli inventoitu sekä vuonna 2001 että 2006. Kylätontin aluetta ei ollut aikaisemmin tutkittu arkeologisesti.

Seitsemälle vielä rakentamattomalle tontille avattiin yhteensä kymmenen eri tutkimusaluetta. Lisäksi tonteilta kartoitettiin maan pinnalle näkyneitä rakenteita. Pintamaata kuorittiin yhteensä 1013 neliömetrin alalta, ja alueille tehtiin maakerrosten paksuuden varmistamiseksi syvennyksiä kaivinkoneella tai koekuoppia käsivoimin.

Kahdelta alueelta löytyi selkeitä kulttuurikerroksia ja kivi- ja puurakenteita. Nämä ajoittuivat 1600–1700-luvuille. Lisäksi kolmelta muulta alueelta löytyi mahdollisia rakenteita, joita ei kuitenkaan pystytty ajoittamaan löytöjen perusteella. Yksi alue ulotettiin koskemaan jo maan pinnalle näkyneitä kivrakennetta, joka ajoittui mahdollisesti ympäriltä löytyneiden löytöjen mukaan 1700–1800-luvuille. Siltä ei löytynyt mitään varmasti keskiaikaan ajoittuvia löytöjä tai rakenteita.

Löydöt: KM 2009055:1-55

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 1013 m²

Kenttätyöaika: 31.8.–4.9.2009

Tutkimuskustannukset: Ypäjän kunta

Tutkimusraportti: Riikka Väisänen 30.10.2009

Museoviraston arkistossa.

ÄÄNEKOSKI LAUKAANTIE HIRVASKANGAS

1600-luvun tien dokumentointi

Pk 322105 Äänekoski

P: 6935006, I: 3432620

N: 6932099, E: 432476

z: 123,70

Keski-Suomen museo

Tutkija: Miikka Kumpulainen

Tiehallinto on parantamassa valtatie 4 ja Suonenjoentien ns. Hirvaskankaan risteystä, ja alueen liikennejärjestelyjä joudutaan uusimaan. Uusien rakennettavien kaistojen vuoksi osa Laukaantie Hirvaskangas -nimistä muinaisjäännöstä tuhoutuu. Tälle tuhoutuvalle osalle tehtiin mittausdokumentointi, jossa Vanhan Laukaantien tielinjan poikki kaivettiin leikkausojia arkeologista dokumentointia varten.

Dokumentoinnin tuloksena voidaan hahmottaa historiallisen Vanhan Laukaantien rakenne kuivalla hiekkakankaalla. Ennen 1900-lukua tietä varten ei ole tehty erillisiä, tukevia rakenteita, eikä sitä ole myöskään vahvistettu muualta tuoduilla maakerroksilla. Historiallinen Vanha Laukaantie on siis muodostunut luontaisesti.

Löydöt: –

Ajoitus: 1600–1900-luku

Tutkitun alueen laajuus: 1,8 m²

Kenttätyöaika: 30.10.2009

Tutkimuskustannukset: Tiehallinto

Tutkimusraportti: Miikka Kumpulainen 30.11.2009

Keski-Suomen museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

INVENTOINNIT 2009

ALAVUS HÄRKÖNEN

Tielinjan inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Hannu Poutiainen

Alavuden keskustan eteläpuolelle, Härkösen alueelle suunnitellulla uudella tielinjalla tehtiin arkeologinen inventointi. Tielinjan pohjoisosa kulkee vanhaa, vuotta 1961 edeltänyttä valtatie-linjaa, joten inventoinnissa tutkittiin vain tielinjan rakentamaton osuus, joka on nykyisin peltona.

Alue on vuoden 1808 Lapuan taistelun taistelupaikalla. Päätaistelu käytiin alueen pohjoispuolella eikä tutkimus- pellossa havaittu taistelupaikkaan viittaavaa esineistöä. Härkösen kylä on sijainnut nyt tutkitun alueen luoteispuolella, mutta Härkösen ja Kahran talojen vanhat tontit eivät ole ulottuneet suunnitelma-alueelle. Tutkimuksissa havaittiin kivitautinen asuinpaikka, joka ei kuitenkaan näyttäisi ulottuvan suunnitellulle tielinjalle.

Löydöt: KM 38053

Kenttätyöaika: 1.12.2009

Tutkimuskustannukset: Alavuden kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 27.12.2009 Museoviraston arkistossa.

ASIKKALA, PÄIJÄNTEEN KANSALLISPUISTO

Ks. inventoinnit 2009: Padasjoki, Asikkala ja Sysmä, Päijänteen kansallispuisto, kulttuuriperintökohteiden inventointi

EURAJOKI KESKUSTA-LAPIJOKI

Kaava-alueen täydennysinventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Vesa Laulumaa

Eurajoen Keskusta-Lapijoen osayleiskaavaan liittyvä esihistoriallisten ja historiallisten muinaisjäännösten inventointi tehtiin kesäkuussa 2009. Inventointialueen laajuus oli noin 28 neliökilometriä.

Alueelta tunnettiin entuudestaan Santalan, Pullankallion ja Ilveskallion pronssikautiset rökkiöt. Kohteet tarkastettiin ja niiden läheisyydestä etsittiin rökkiöihin mahdollisesti liittyviä asuinpaikkoja, tässä kuitenkin onnistumatta. Pullankallion kohteessa havaittiin kuitenkin uusi rökkiö noin 70 metriä aiemmin tunnetun kohteen itäpuolelta.

Tarkastusten lisäksi kaava-alue käytiin maastossa kattavasti läpi jalkaisin. Aikataulun vuoksi inventointia keskitettiin alueille, joilta todennäköisimmin oli löydettävissä muinaisjäännöksiä eli pronssikautisille rannankorkeuksille.

Historiallisen ajan kohteiden inventoinnissa paikallistettiin maakirjakarttojen avulla kolme kohdetta, jotka ovat kuitenkin myöhemmän maankäytön seurauksena melko lailla tuhoutuneet.

Eurajoen Lapijoen sillan kohdalle on vuoden 1697 maakirjakartassa merkitty kaksi taloa. Nykyisin alue on tiheään rakennettu. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

Vid bron över Lapinjoki i Euraåminne har det markerats två hus på jordebokskartan från 1697. Nuförtiden är området tätt bebott. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.–16.6.2009

Tutkimuskustannukset: Eurajoen kunta

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 24.3.2010

Museoviraston arkistossa.

HAMINA JA VIROLAHTI, VALTATIE 7

Tielinjainventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Katja Vuoristo

Tiehallinto suunnittelee valtatie 7 parantamista Haminan ja Vaalimaan välillä, minkä vuoksi suunnitellulla tielinjauksella tehtiin viikon pituinen muinaisjäännösten inventointi. Työn tarkoituksena oli selvittää, onko tielinjalla entuudestaan tuntemattomia muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa löydettiin aivan tielinjan kohdalta yksi kivitautinen asuinpaikka, jossa todettiin olevan asumuspainanteita.

Löydöt: KM 37957:1–41

Kenttätyöaika: 15.–18.6.2009

Tutkimuskustannukset: Tiehallinto, Kaakkois-Suomen tiepiiri

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 27.8.2009 Museoviraston arkistossa, kopio Kaakkois-Suomen tiepiiri ja Ramboll.

HAMINA VILNIEMI KETTUVUORI

Hankealueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Haminan Vilniemen Kettuvuoren kalliolouhoksen aluetta inventoitiin kaksi päivää, koska vuonna 2008 sieltä oli löytynyt kolme ennestään tuntematonta kivirakennetta. Alue sijaitsee Lupinmäen ampumaradan länsipuolella ja se on armeijan harjoitusaluetta.

Kallio tarkastettiin läpikotaisin, ja edellisenä syksynä 1700–1800-luvun ampumasuojiksi oletetut kolme kohdetta osoittautuivat todennäköisiksi 1900-luvun varusmiesten tekemiksi rakennelmiksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 7.–8.5.2009

Tutkimuskustannukset: Morenia Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 12.5.2009 Museoviraston arkistossa.

HANKO KOVERHARIN TUULIPUISTOALUE

Hankealueen sotahistoriallisten kohteiden inventointi Museoviraston rakennushistorian osaston rakennuskulttuuriyksikkö
Inventoija: John Lagerstedt

Museoviraston rakennushistorian osasto inventoi Hangon Koverharissa sijaitsevia Neuvostoliiton joukkojen 1940–1941 rakentamia linnoituslaitteita. Tutkimuksen kustansi WPD Finland Oy, joka suunnittelee alueelle kuuden voimalan tuulipuistoa. Inventointi oli osa tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointiprosessia.

Inventoinnissa paikannettiin ja dokumentoitiin tuulipuiston ja siihen liittyvien sähkölinjojen alueilla sijaitsevat linnoituslaitteet. Niistä rajattiin yhteensä 23 suojelukokonaisuutta. Alueelta löytyi myös kuusi esihistoriallisiksi tulkittua kiviröykkiötä.

Alueen linnoitteet koostuvat panssariesteistä, kranaatinheitinten, tykkien, konekiväärien ja pikakiväärien tuliasemista, korsuista, ajoneuvokuopista sekä yhdys- ja taisteluhautoista sekä huoltotiestä ja tykistöradan ratalinjasta. Linnoituslaitteet olivat säilyneet yllättävän hyvin, vaikka ne oli rakennettu pehmeään hiekkaan ja tukirakenteet on myöhemmin poistettu. Toisen maailmansodan aikaiset sotahistorialliset kohteet eivät ole toistaiseksi muinaismuistolain määrittämiä kiinteitä muinaisjäänneksiä, mutta ne on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa historiallisen merkityksensä takia.

Koverharin seudun linnoitteet ovat osa suurempaa kokonaisuutta, johon kuuluvat muut neuvostotukikohdan linnoituslaitteet, Hankoniemen historialliset 1700-luvulta lähtien rakennetut linnoitukset, ensimmäisen maailmansodan varustukset sekä suomalaisen toisen maailmansodan aikaiset linnoitteet Lappohjan ja Harparskogin alueilla.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 14.–24.4. ja 5.5.2009

Tutkimuskustannukset: WPD Finland Oy

Tutkimusraportti: John Lagerstedt 25.5.2009
Museoviraston arkistossa.

HANKO SANTALA-BRÄNNMÄLM-KROGARS-NICKLUNDSBERGET

Hankealueen varustusten inventointi Mikrolitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Inventoinnissa tutkittiin Hangontien ja rautatien välille suunnitellun tuulipuiston alue sekä Santalan seisakkeelta itäkoilliseen

Brännmalmille ja siitä itään Krogarsiin Nicklundsbergetin kautta Koverhariin suunnitellun uuden voimajohdon linjaus.

Alueella on lukuisia jatkosodan aikaisia varustusten jäännöksiä: tukikohta, taisteluhauta ym. Muinaismuistolain mukaisia muinaisjäänneksiä havaittiin yksi: hiilimitlu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 11.12.2009

Tutkimuskustannukset: Pöyry Energy Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 6.1.2010 Museoviraston arkistossa.

HAUKIPUDAS HIIDENKANGAS

Kivikautisen asuinpaikan kartoitus- ja pintapoimintatutkimus Oulun yliopiston arkeologian oppiaine
Tutkimusten johtaja: Jari Okkonen

Oulun yliopiston kansainvälinen kenttäkurssi (NoCuSo) teki kartoitustutkimuksia Haukiputaan Hiidenkankaan kivikautisen asuinpaikan alueen luoteisosassa toukokuussa 2009. Kohde sijaitsee kunnan itäosassa, Kiimingistä Yli-lihin johtavan tien varrella, noin 12 kilometriä pohjoiseen Kiimingin kirkolta. Tutkimuksen kustansi Oulun yliopisto. Paikalla työskenteli päivittäin kahdeksan opiskelijaa.

Hiidenkankaan kivikautinen asuinpaikka – sekä asuinpaikanteet, että niiden välissä sijaitseva asuinpaikkapinta – löydettiin kesällä 1993 perusinventoinnin yhteydessä. Kohde tutkittiin ja kartoitettiin kesällä 1994 ja 1995, jolloin alueelta rekisteröitiin kaikkiaan 50 kivikautisen kuoppatalon perustaksi tulkittua painannetta. Vuosien 1994 ja 1995 tutkimuksissa kaivettiin yksi asuinpaikka (no 14) kokonaisuudessaan. Kaivauksissa löydetyn Pöljän-tyyppin keramiikan ja rannansiirtymisen perusteella kohde ajoittuu keskineoliittiseksi noin 2500 eKr. tienoille.

Vuonna 2007 Hiidenkankaan luoteisosa äestettiin metsänuudistuksen yhteydessä. Yhden metsäpalstan alalta oli käännetty esiin kivennäismaata löytöineen. Kevään 2009 kartoitustutkimuksen tarkoituksena oli tarkastaa äestysurat ja tehdä pintapoiminta tuhotulla alueella. Löydöt mitattiin paikoilleen takymetrillä ja RTK GPS-laiteella. Varsinaista mineraalimaan poistamista tai kaivausta ei suoritettu. Paikalta löydettiin kaksi tuuraa sekä yksi tuuran kappale. Lisäksi löydettiin kvartsiesineitä sekä runsaasti kvartsi-iskoksia.

Löydöt: KM 37378:1–35

Ajoitus: kivikausi, keskineoliittinen aika, Pöljänkeramiikan vaihe

Tutkitun alueen laajuus: 32806 m²

Kenttätyöaika: 18.5.–18.6.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopisto

Tutkimusraportti: Jari Okkonen 20.1.2010 Museoviraston arkistossa ja Oulun yliopiston arkeologian laboratorion arkistossa.

HELSINKI SANTAHAMINA JA LÄHISAARET

Historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäänneiden inventointi Museoviraston rakennushistorian osasto
Inventoija: Ulrika Köngäs

Helsingissä Santahaminassa suoritettiin historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäänneiden inventointi 2.9.–2.10.2009.

Inventointialue käsitti Santahaminan saaren lisäksi sen lähellä sijaitsevat pikkusaaret, joista inventoinnin aikana tarkastettiin Teerisaari, Nuottasaari, Lehmäsaari ja Matosaari. Inventointi kattoi kaikki Santahaminan kiinteät muinaisjäännökset rauta-kaudelta/keskiajalta lähtien.

Arkeologinen inventointi tehtiin palvelemaan Santahaminan maankäytön suunnitelmia. Inventoinnin tulokset tarjoavat rakennuttajille ja kaavoittajille tietoa muinaisjäännösalueista. Näin muinaisjäännösalueet voidaan ottaa huomioon jo rakennuttamis- ja maankäyttöhankeiden suunnitteluvaiheessa. Tutkimuksen tilasi ja sen kustannuksista vastasi Senaatti-kiinteistöjen Puolustus- ja turvallisuustoimiala.

Vuoden 2009 inventoinnin jälkeen inventointialueelta tunnetaan yhteensä 38 kiinteää muinaisjäännöskohdetta, neljä mahdollista muinaisjäännöskohdetta, yksi irtolöytöpaikka ja 15 muuta kohdetta (ei muinaisjäännöstä).

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 2.9.–2.10.2009

Tutkimuskustannukset: Senaatti-kiinteistöt

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs & Tiina Mikkanen
1.4.2010 Museoviraston arkistossa.

HELSINKI VUOSAARI MUSTAVUORI

Ensimmäisen maailmansodan aikaisen tukikohdan linnoitteiden inventointi

Museovirasto

Inventoija: John Lagerstedt

Helsingin kaupunginmuseo tilasi Museovirastolta Mustavuoren ensimmäisen maailmansodan linnoitteiden inventoinnin. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Vantaalta Helsingille siirtyneen Mustavuoren alueen ensimmäisen maailmansodan aikaisten linnoitusten nykytila ja sijainnit sekä vahvistaa kohteiden rauhoitusluokat.

Mustavuoren tukikohta kuului venäläisten vuosina 1914–1918 rakentamaan, pääkaupunkiseutua ympäröivään Viaporin maa- ja merilinnoitukseen. Linnoituksen tarkoituksena oli suojata Kruunuvuoren selällä sijainnutta sotasatamaa ja kokonaisuudessaan se oli osa Pietarin kaupungin puolustusjärjestelyjä.

Inventoinnissa Mustavuoren alueella tutkittiin 11 linnoitekohdetta, joista kaksi kohdetta, kaivo ja piikkilankaesteen jäännökset puuttuivat aikaisemmista inventoinneista. Linnoituslaitteita tarkasteltiin nykypäivän tutkimustiedon näkökulmasta ja inventoinnin tutkimustulokset vahvistivat eri linnoituslaitetyyppien ajoittamisesta tehtyjä aikaisempia havaintoja. Linnoitteet ovat säilyneet hyvässä kunnossa, eikä mikään kohteista ole jäänyt myöhemmän rakentamisen alle.

Mustavuorella ja sen eteläpuolella sijaitsevat varustukset muodostavat pääkaupunkiseudun parhaiten säilyneen linnoitekokonaisuuden. Alueella saa selkeän kuvan ensimmäisen maailmansodan aikaisen hajasijoitetun linnoitusjärjestelmän mukaisesta tukikohdasta. Rakennustyöt ovat jääneet osittain keskeneräisiksi. Tämän johdosta alueella pystyy hahmottamaan eri valmistusasteelle jääneitä linnoituslaitteita ja myös ajan rakennusmenetelmiä ja työjärjestyksiä. Mustavuori ja sen lähiseutu kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaisiin rakennetun ympäristön kohteisiin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 19.–23.10.2009

Tutkimuskustannukset: Helsingin kaupunginmuseo

Tutkimusraportti: John Lagerstedt 23.12.2009

Museoviraston arkistossa.

HOLLOLA TIIRISMAA TIIRISMÄKI

Muinaisjäännösalueen kartoitus

Pk 311103 Lahti

P: 6767880, I: 3419600

N: 6765041, E: 419463

Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo

Inventoijat: Anna-Riikka Vadén ja Eetu Sorvali

Tiirismaan Tiirismäen muinaisjäännösalue pitää sisällään yli sata erikokoista röykkiötä, ainakin kuusi kivivallia tai aita, useita peruna- tai muita kuoppia, mahdollisen kaivon ja yhden talon perustuksen. Kaikki rakenteet sijaitsevat Tiirismaan tasaisella lakiosalla tai sen reunoilla. Röykkiöt, kiviaidat, kuopat ja rakennuksen perustus liittyvät ilmeisesti 1800-luvulla paikalla olleeseen Tiirismäen taloon. Osa röykkiöistä on syntynyt todennäköisesti talon peltojen raivauksessa, mutta on mahdollista, että alueella on myös vanhempia, kaskiviljelyyn liittyviä röykkiöitä.

Alueella tehty kartoitus liittyy Messilän–Tiirismaan osayleiskaavan selvityksiin. Työn tilasi Lahden seudun ympäristöpalvelut, joka vastasi myös tutkimuskustannuksista. Mittaukset tehtiin käsisuuntakehän, 50 metrin rullamitan ja linjakeihäiden sekä Tiirismaan suunnistuskartan avulla. Muutamalle röykkiölle otettiin myös koordinaatit GPS-laitteella.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 3,8 hehtaaria

Kenttätyöaika: 18.–20.5.2009

Tutkimuskustannukset: Lahden seudun ympäristöpalvelut

Tutkimusraportti: Anna-Riikka Vadén & Eetu Sorvali
Päijät-Hämeen maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HOLLOLA TOIVOLAN KYLÄ

Historiallisten kohteiden inventointi

Lahden kaupunginmuseo/Päijät-Hämeen maakuntamuseo

Inventoija: Anna-Riikka Vadén

Toivolan historiallisten kohteiden inventointi on jatkoa vuoden 2008 Toivolan vanhan kylänpaikan tutkimuksille. Tutkimukset tehtiin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen ja tekotodellisuuslaboratorion koordinoiman Ihminen, aika, maisema -projektin kanssa. Inventoinnissa selvitettiin ihmistoiminnan jättämiä merkkejä maastossa aiemmin kartoitettua kylänmäkeä laajemmalla alueella. Tarkoituksena oli myös tuottaa tietoa projektissa laadittavia virtuaalimalleja varten.

Inventoinnissa otettiin huomioon kaiken ikäiset kohteet, joiden osalta aktiivinen ihmistoiminta oli päättynyt. Inventoinnissa löytyi 20 kohdetta, joista muinaisjäännöksi luokiteltavia olivat kaskiröykkiöt, hiilimiilut, sudenkuoppa ja Sakastinkiven tarinapaikka. Muut löytyneet kohteet olivat moninaisia peruna-kuopista peltoihin ja hyppyrämäistä rakennusten perustoihin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 22.–26.5.2009

Tutkimuskustannukset: Lahden kaupunginmuseo

Tutkimusraportti: Anna-Riikka Vadén 29.7.2009 Lahden kaupunginmuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HYVINKÄÄ, MÄNTSÄLÄN-SIUNTION MAAKAASUPUTKI

Ks. inventoinnit 2009: Mäntsälän-Siuntion maakaasuputki, suunnittelualueen inventointi

HÄMEENKYRÖ JÄRVENKYLÄ

Asemakaavoitettavien alueiden inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Timo Jussila ja Hannu Poutiainen

Inventointi koski kolmea suppeaa, asemakaavoitettavaa aluetta Hämeenkyrön Järvenkyrönjärven pohjois-koillisrannalla. Niiltä ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa ei havaittu mitään merkkejä muinaisjäännöksistä. Järvenkyrön vanha neljän talon ryhmäkyllätöntti ei ole ulottunut kaavoitettavalle alueelle.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.12.2009

Tutkimuskustannukset: Ympäristösuunnittelu Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

HÄMEENLINNA IITALA-KEIKKALA

Kevyenliikenteen väylän inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Kreetta Lesell

Inventoinnissa tulevan väylän kohdalla havaittiin useita ihmisen tekemiä rakenteita, joista suurin osa on 1900-luvulta. Mitään todisteita keskiaikaisista tai sitä vanhemmista rakenteista ei saatu, joten kevyen liikenteen väylän rakentamiselle ei ole muinaismuistolain asettamaa estettä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.–2.10.2009

Tutkimuskustannukset: FCG Planeko Oy

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 8.10.2009 Museoviraston arkistossa.

IISALMI PIHLAJAHARJU

Kaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Iisalmen Pihlajaharjun alueella inventoitiin kahden päivän ajan 95–100 metrin korkeudella merenpinnan yläpuolella olevia alueita, jotka ovat kivikauden lopun Saimaan rantakorkeuksia. Alueelta ei löydetty ennestään tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 4.–5.6.2009

Tutkimuskustannukset: Iisalmen kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

IISALMI VENAKKONIEMI

Kaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Iisalmen kaupungin keskustan eteläpuolella sijaitsevan Venakkoniemen alue inventoitiin kahden päivän aikana tulevaa kaavoitusta varten ja maankäytön suunnittelun tueksi.

Kenttätöissä tarkastettiin ennestään tunnettu lapinraunio, joka todettiin peitettyksi, mahdollisesti osin hävinneeksi.

Alueen eteläosassa havaittiin vuoden 1757 kartalle merkityn vanhan tilan rakennusten ja pihapiirin jäänteitä. Keskiosaltaan Venakkoniemen alue on hietamoreenia, alemmat osat hietaa ja hiesua. Kotiniemen pohjoisranta on lajittunutta hiekkaa, ja alue koekuopitettiin tiheästi noin 10 metrin verkostossa. Venakkoniemen lakialueella ja itärinteellä olevat tasanteet koekuopitettiin niin ikään. Mitään esihistoriaan viittaavaa ei havaittu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 4.–5.6.2009

Tutkimuskustannukset: Iisalmen kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 13.7.2009 Museoviraston arkistossa.

IKAALINEN KELMINSELKÄ

Rantaosayleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Ikaalisten Kelminselän rantayleiskaava-alueella inventoitiin viiden päivän aikana kolmen arkeologin voimin vyöhyke, joka ulottui rannasta 180–480 metriä sisämaahan päin. Suurin osa tutkimusalueesta oli peltoa. Nurmella olevat ja sänkipellot jäivät vilkaisun varaan, kynnetyt rantapelot nykyisten ja muinaisrantatörmien äärellä katsottiin tarkemmin.

Alueelta ja sen läheisyydestä paikannettiin 1700-luvun karttojen perusteella kuusi keskiaikaista kylätönttia, joista yksi on yksittäistalo. Näistä kolme katsottiin osittain muinaisjäännökseksi.

Alueelta ei tunnettu ennestään esihistoriallisia asuinpaikkoja, vaikka läheisyydessä niitä on useita. Inventoinnissa löydettiin neljä kivikautista asuinpaikkaa, joista kaksi sijaitse aivan vierekkäin, mutta eri korkeustasoilla.

Löydöt: KM 38031–38034

Kenttätyöaika: 26.–29.10.2009

Tutkimuskustannukset: Ikaalisten kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

IKAALINEN VANHA KAUPPALA

Kaavamuutosalueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Ikaalisten kirkon länsi-lounaispuolella sijaitsevalla kaavamuutosalueella tehtiin arkeologinen inventointi, jonka tavoitteena oli tarkistaa karttaselvityksellä ja maastokäynnillä, onko alueella muinaisjäännökseksi luokiteltavaa historiallisen ajan kylä- tai talotonttia tai muita jäänteitä.

Vuoden 1788 kartan mukaan kaavamuutosalueella sijaitsee Pappilan tontti ja talo. Kadut noudattavat 1788 tielinjoja. Muualla ei ole ollut rakennuksia tai asutusta ennen 1800-lukua.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 28.10.2009

Tutkimuskustannukset: Airix Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 16.12.2009 Museoviraston arkistossa.

IKAALINEN VATULA JA VILJALA

Keskiaikaisten kylätonttien inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo teki helmikuussa 2009 Ikaalisten Vatulan ja Viljalan keskiaikaisperäisiä kyliä koskevan vanhojen karttojen selvitystyön ja huhti-toukokuussa tähän liittyvän arkeologisen inventoinnin. Selvitys liittyi alueella rakenteilla oleviin viemärilinjoihin.

Kartta-analyysissä saatiin määritettyä Vatulan ja Viljalan kylätonttien sijainti 1700-luvulla. Maastotarkastus vahvisti kartta-analyysin tuloksen.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: huhti-toukokuu 2009

Tutkimuskustannukset: Vatulan vesiosuuskunta

Tutkimusraportti: Hanna-Leena Salminen 8.5.2010

Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

ILMAJOKI

Ks. inventoinnit 2009: Pohjanmaa, tuulipuistoalueiden inventointi

INARI JA SODANKYLÄ, URHO KEKKOSEN KANSALLISPUISTO JA SOMPION LUONNONPUISTO

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Inventoijat: Pirjo Rautiainen ja Taisto Karjalainen

Inventoinnin tavoitteena oli kartoittaa Urho Kekkosen kansallispuistossa ja Sompion luonnonpuistossa sijaitsevan Ruijanpolun reittimerkin sekä tarkastaa, onko tietyillä kulutuksella herkillä alueilla kulttuuriperintökohteita.

Kenttätöiden aikana tarkastettiin muutamia aiemmin tunnettuja kulttuuriperintökohteita ja löydettiin uusia. Aiemmin tuntemattomia esihistoriallisia kohteita löydettiin yhdeksän: seitsemän pyyntikuoppakohdetta ja kaksi asuinpaikkaa. Lisäksi aiemmin tunnetusta Kattukaislampien kohteesta löytyi kaksi kuoppaa lisää ja Kopsusjärven pyyntikuoppaalueen ympäriltä havaittiin laaja kivikautinen asuinpaikka.

Historiallisen ajan kohteita kartoitettiin laskentatavasta riippuen kolme tai 54. Yksi kohteista on Suomen ensimmäinen rajavartiokämpä, toinen rajamerkki ja loput vanhan Ruijanpolun reittimerkkejä.

Löydöt: KM 37971:1–4

Kenttätyöaika: kesä 2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Pirjo Rautiainen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

INARI LEMMENJOEN KANSALLISPUISTON JA HAMMASTUNTURIN ERÄMAAN PALOJATKUMOALUEET

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Inventoija: Taisto Karjalainen

Lemmenjoen kansallispuistoon ja Hammastunturin erämaa-alueelle on tehty palojatkumus suunnitelma. Osa kohteista on tarkastettu jo kesällä 2008. Inventoinnissa alueet käveltiin läpi ja havaitut kulttuurikohteet dokumentoitiin ja valokuvattiin.

Palojatkumokohteilta ei löytynyt esihistoriallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Ainoat löydöt olivat kaksi hirsistä kehikkoa, jotka ovat mahdollisesti latojen tai porosuojen jäännöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 4.–11.8.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Taisto Karjalainen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

INARI TSARMITUNTURI

Erämaa-alueen kulttuuriperintöinventointi

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Inventoijat: Pirjo Rautiainen ja Taisto Karjalainen

Metsähallitus on valmistelemaan hoito- ja käyttösuunnitelmaa Tsarmitunturin erämaa-alueelle. Suunnitelman taustamateriaaliksi alueella tehtiin kulttuurikohteiden ja esihistoriallisten muinaisjäännösten inventointi elo-syyskuussa 2009.

Tsarmitunturin erämaa-alue sijaitsee Inarin kunnan itärajalla, Ivalon kuntakeskuksesta noin 25 kilometriä itään. Erämaa-alueelta löytyi yksi kivikautinen asuinpaikka, kaksi suorakaiteen muotoista kivilatomusta, kahdeksan pyyntikuoppakohdetta, joissa on yhteensä 18 pyyntikuoppaa, neljän kämpän jäännökset sekä mahdollisen toisen maailmansodan aikaisen ilmalvonta-aseman ja siitä lähtevän puhelinlinjan jäännökset. Erämaa-alueen ulkopuolelta löydettiin kolme pyyntikuoppakohdetta läheltä toisiaan. Yhden kuopan yhteydestä löydettiin myös esihistoriallisia asuinpaikkalöytöjä.

Löydöt: KM 37970

Kenttätyöaika: 3.8.–8.9.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus Lapin luontopalvelut

Tutkimusraportti: Pirjo Rautiainen ja Taisto Karjalainen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

JOROINEN HARJUALUE

Perusinventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: FL Petro Pesonen

Joroisten keskiosissa sijaitsevaa harjualuetta tutkittiin arkeologisen inventoinnin keinoin kahden viikon ajan lokakuussa 2009. Tutkimusalue valittiin maankäyttöpaineiden vuoksi, mutta siitä rajattiin pois hiljakkoin kartoitettu Kartano-golfiin suunniteltava alue harjun eteläosassa. Tutkittavalla alueella oli entuudestaan jonkin verran muinaisjäännöksiä, mm. runsaslöytöisyydestään tunnettu Kanavan kampakeraaminen asuin- ja kalmistopaikka.

Joroisten Kissanniemellä sijaitsee kolme varhaismetallikautiseksi oletettua lapinrauniota. Kuva: Petro Pesonen, Museovirasto.

På Kissanniemi i Jorois finns tre lapprösen som förmodligen härstammar från den tidiga metallåldern. Foto: Petro Pesonen, Museiverket.

Inventoinnissa keskityttiin ehjiin harjualueen osiin ja menetelmänä oli pintapöiminnän lisäksi intuitiivinen koekuopitus. Inventoinnissa rekisteröitiin ennestään tunnettujen lisäksi 28 uutta kohdetta, joista seitsemän kivikautisia asuinpaikkoja, 12 historiallisen ajan tervahauta- ja hiilimiilukohdetta, yksi kaskirauniotalue ja kahdeksan ajaltaan ja tarkoitukseltaan tuntematonta kuoppakohdetta. Kivikautisista asuinpaikoista kolme on koskemattomia ja niillä on asumuspainanteita.

Löydöt: KM 37997 – 38008

Kenttätyöaika: 1.–14.10.2009

Tutkimuskustannukset: Museovirasto arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 30.10.2009

Museoviraston arkistossa.

JOROINEN KARTANO-GOLF

Suunnittelualueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila, Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja Timo Sepänmaa

Varkauden lentoaseman itäpuolella sijaitsevalta golfkentän suunnittelualueelta tunnettiin ennestään kolme kivikautista asuinpaikkaa. Sakari Pälsi oli tutkinut Kanavakangas 1:n asuinpaikkaa vuonna 1923. Pälsin kaivausalueet paikannettiin ja ympäristö koekuopitettiin, jolloin havaittiin kaksi asumuspainannetta. Kohteesta itään löydettiin uusi kivikautinen asuinpaikka, jossa oli yksi asumuspainanne. Vuoden 1991 inventoinnissa löydetyllä Kyrönmäen asuinpaikalla ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännöksen viittaavaa, mutta hetken kaakkoispuolelta löydettiin ennestään tuntematon kivikautinen asuinpaikka.

Kaikkiaan ennestään tuntemattomia kivikautisia asuinpaikkoja löydettiin 12 aikaisempien kohteiden Kanavakangas 1, Kyrönmäki ja Likolamminharju tienoilta. Näiden lisäksi alueella havaittiin 15 hiilihaudan jäännettä, yhdeksän tervahautaa, kiukaan jäännös, viisi epämääräistä kuoppaa ja yksi kellarikuopan jäännös.

Löydöt: KM 37924–37938

Kenttätyöaika: 23.6.–3.7.2009

Tutkimuskustannukset: Joroisten kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 5.8.2009 Museoviraston arkistossa.

JUANKOSKI NUOTTINIEMI

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Inventointi kattoi kaavoitettavan Nuottiniemen alueen: niemen, Irvinlahden ja etelässä voimajohtolinjan välisen alueen. Muinais-Saimaan korkein ranta on ollut alueella lyhyen ajan, noin 4900–4200 eKr., 99,5 metrin tasolle. Nuottiniemen kärjen länsiosassa on näkyvässä tuon ajan rantatörmä.

Alueelta ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä, vaikka Nuottiniemen länsiranta on kivikautisille tai yleensä pyyntikulttuurin asuinpaikoille soveliaasta maastoa. Mitään esihistoriaan viittaavaa ei inventoinnissa kuitenkaan havaittu lukuun ottamatta vesirajasta löytynyttä muutamaa kvartsi-iskosta.

Inventoinnissa havaittiin myös ensimmäisen maailmansodan aikaista taisteluhautaa noin 70 metrin matkalla.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 23.9.2009

Tutkimuskustannukset: FCG Finnish Consulting Group Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 19.11.2009 Museoviraston arkistossa.

JÄMSÄ KÖNKKÖLÄ

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Hannu Poutiainen

Jämsän Seppolan kylän Kōnkkölän asemakaavoitettavan alueen itäosa inventoitiin tammikuussa 2009. Sieltä ei ennestään tunnettu kiinteitä muinaisjäännöksiä eikä irtalöytöpaikkoja.

Tutkitulta peltoalueelta löytyi kaksi laajahkoa kivikautista asuinpaikkaa ja kaksi mahdollista asuinpaikkaa, jotka löytöjen vähyyden takia jäivät epävarmoiksi muinaisjäännöskohteiksi. Toiselta epävarmalta paikalta löytyi kvartsisiesineen lisäksi kuparipellin kappale. Tämän paikan löydöt saattavat olla peräisin historialliselta ajalta. Vuoden 1752 kartan mukaan alueella ei tosin ole ollut asutusta.

Löydöt: KM 37781–37784

Kenttätyöaika: 13.1.2009

Tutkimuskustannukset: Jämsän kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 23.1.2009 Museoviraston arkistossa.

KAARINA, KANTATIE 40, KAUSELA-KIRISMÄKI

Ks. inventoinnit 2009: Lieto ja Kaarina, Kantatie 40, Kausela-Kirismäki, tien parantamisalueen inventointi

KAABI KIRKONKYLÄ

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Kaavijärven ja Rikkaveden rantayleiskaava-alueen inventoinnissa syyskuussa 2009 liikuttiin pääosin 120 metrin korkeustason alapuolella. Etukäteisarvion mukaan alueelta voisi löytyä esihistoriallisia rantasidonaisia pyyntikulttuurin asuinpaikkoja

vyöhykkeeltä, joka sijaitsee 103–115 metrin korkeudessa meren pinnan yläpuolella.

Alueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäänöksiä, vaan ainoastaan kaksi kiviesineen löytöpaikkaa sekä opastein merkitty Täyssinän rauhan rajakivi.

Inventoinnissa ei löytynyt ennestään tuntemattomia muinaisjäänöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 24.–25.9.2009

Tutkimuskustannukset: Kaavin kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 18.11.2009 Museoviraston arkistossa.

KANGASALA KESKUSTA

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Tapani Rostedt ja Timo Jussila

Kangasalan keskustan osayleiskaava-alueen muinaisjäänösinventoinnin maastotyöt tehtiin kesäkuussa 2009 yhden päivän aikana.

Tutkimusalue on pääosin rakennettua maastoa. Ehjää maastoa on vain vähän Kirkkojärven pohjoispuolella: pieni ja kapea ala hautausmaan ja rannan vesijätön välillä, sekä Rekiälän peltojen eteläosassa, valtatie pohjoispuolella.

Ennestään tunnettu kivikautinen Kirkko-Aakkulan asuinpaikka sijaitsee hautausmaan eteläpuolella. Mitään uusia havaintoja esihistoriasta ei saatu. Rakentamattomat harjualueet tutkittiin silmänvaraisesti. Niillä ei havaittu mitään muinaisjäänökseen viittaavaa. Vanhat kylätontit ovat rakennetulla alueella.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 5.6.2009

Tutkimuskustannukset: Kangasalan kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.9.2009 Museoviraston arkistossa.

KANGASALA MAAKAASUPUTKI

Ks. inventoinnit 2009: Lempäälän–Kangasalan maakaasuputki, selvitys historiallisista kartoista maakaasuputken suunnittelualueella

KANGASALA RUUTANA

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Ruutan osayleiskaava-alueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäänöksiä. Alueen itäosassa Amerikkaniemen ja Mustoon alueen rannat tutkittiin tarkasti, mutta mitään esihistoriaan viittaavaa ei havaittu. Saappaanpohjanlahden ja Hepolahden välisen niemen rannat tutkittiin rakentamattomilta osiltaan, ja sisämaa-alueita sekä pienjärvien rakentamattomia rantoja pistokokein.

Isojaon toimituskartat Frantsilan ja Suinulan maakirjakylistä kuvattiin ja vanhat kylä- ja talontontit asemointiin peruskartalle. Näitä verrattiin vanhempiin 1600-luvun maakirjakarttoihin, ja Frantsilan mahdolliselta 1700-lukua edeltäneeltä kahden talon kylätontin autioituneelta paikalta löydettiin rakennuksen jäänteitä. Suinulan 1800-luvulla autioitunut kylätontti, tosin

pellossa ja osin tien alle jääneenä, voitiin todeta muinaisjäänökseksi.

Inventoinnin kuluessa kvartsilöytöjen perusteella kahdeksi kivikautiseksi asuinpaikaksi oletetut kohteet osoittautuivat todennäköisesti historiallisen ajan toimintoihin liittyviksi. Kyse voi olla varsinaisen kylätontin ulkopuolella sijainneesta pajan paikasta. Suinulan kylätontilla sijainneessa kohteessa keskittymä voi osoittaa myös kvartsin käyttöä tuluskiven iskukivenä tai piilukoissa.

Löydöt: KM 37892

Kenttätyöaika: 1.–5.6.2009

Tutkimuskustannukset: Kangasalan kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 2.9.2009 Museoviraston arkistossa.

KANGASALA VARALA

Hankealueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää Varalan vanhan kylätontin sijainti sekä 1700-luvun tielinjat valtatie 12 parantamisen hankealueella, sekä tarkistaa, ulottuuko valtatie liepeille muinaisjäänökseksi katsottavia jäänteitä.

Yksi 1700-luvun lopun kylän talotonteista sijoittuu lähimmillään 120 metrin etäisyydelle valtatiestä. Tontti sijaitsee laakean mäen lakialueella, sen ja tien välillä on kallioista ja kuusi-puustoista hakamaata. Osa 1700-luvun kylätontista todettiin muinaisjäänökseksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 12.11.2009

Tutkimuskustannukset: Ramboll Finland Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 28.11.2009 Museoviraston arkistossa.

KANGASALAN-LEMPÄÄLÄN MAAKAASUPUTKILINJA

Suunnittelualueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Kirsi Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki marraskuussa 2009 kiinteiden muinaisjäänösten inventoinnin, joka liittyi Gasum Oy:n maakaasuputkilinjan suunnitteluhankkeeseen Lempäälän ja Kangasalan (Sahalahden) alueella. Etukäteen tiedettiin, että suunnitellulla linjalla tai sen läheisyydessä sijaitsee useita esihistoriallisen ajan kiinteitä muinaisjäänöksiä. Suunnitellun maakaasuputkilinjan vaikutusalueella sijaitsevista historiallisen ajan kylätonteista oli jo aiemmin tehty arkistonselvitys (Salminen 2009), jota käytettiin inventoinnin lähteenä.

Inventoinnin kenttätyöt tehtiin 10.–30.11.2009. Kustannuksista vastasi muinaismuistolain 15 §:n mukaisesti Gasum Oy. Inventoinnissa tarkastettiin yhteensä 12 kiinteää muinaisjäänöstä, joista neljä, Vääksyn (Wexiö) kuninkaankartano ja keskiaikainen kylätontti, Liuksialan (Liuxiala) kuninkaankartano (1000001945), Huutijärven kivikautinen asuinpaikka (211010003) sekä Liuksialan kappelun rautakautinen ruumiskalmisto (211010022) olivat ennestään tunnettuja. Inventoinnissa tarkastetuista, ennestään tuntemattomista kiinteistä muinaisjäänöksistä kolme oli historiallisen ajan kylätontteja

(Rautia [Rautio], Kerppola [Kerppola] ja Leipi [Leifwi]), yksi ajoittamaton asuinpaikka (Uotila 2), yksi historiallisen ajan yksinäistalon tontti (Wihtinen [Vihtinen]) ja kaksi Liuksialan kartanon torppia (Suontaka ja Leru).

Irtolöytöpaikkoja paikannettiin yhteensä yhdeksän. Kaikki yhtä lukuun ottamatta käsittivät historiallisen ajan löytöjä. Kivikautisia löytöjä tehtiin Liuksialan haan löytöpaikalta. Inventoinnissa paikannettiin myös 13 muuta kohdetta. Nämä ovat kohteita, jotka eivät itsessään täytä kiinteille muinaisjäänneksille asetettuja kriteerejä, mutta joilla kuitenkin on kulttuurihistoriallista arvoa. Kohteiden joukkoon on muun muassa luetteloitu Liuksialan kartanon torpanpaikkoja, joille ei inventoinnin yhteydessä tehty maastotarkastusta.

Löydöt: KM 2009096:1, KM 38098:1 ja 2, KM 2009097:1–3, KM 2009098:1, KM 2009099: 1, KM 2009100:1, KM 2009101: 1 ja 2, KM 2009102:1 ja 2

Kenttätyöaika: 10.–30.11.2009

Tutkimuskustannukset: Gasum Oy

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KANGASNIEMI SYNSIÖ

Rantayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Timo Jussila

Inventointi liittyi Kangasniemen Synsiön rantayleiskaavan laatimiseen. Synsiön järven kaakkoispuolella olevan Kaijanlammen rannat tarkastettiin rannasta noin 200 metriä sisämaahan ulottuvalta vyöhykkeeltä.

Vesistöhistorian perusteella Synsiön järven eteläosasta ei ole löydettävissä rantasidonnoisia pyyntikulttuurin asuinpaikkoja. Ne lienevät veden alla. Käsitys vahvistui maastohavainnoilla: Maastotyössä kävi selväksi, että järven eteläosasta tuskin on löydettävissä rantasidonnoisia muinaisjäänneksiä ja pohjoispuolisesta vain nykyrannan tuntumasta, 2–3 metriä vedentason yläpuoliselta alueelta. Kuten usein muuallakin maassamme, arkeologin näkökulmasta ”parhaat” rantapaikat ovat lähes rakennettuja – mökkiläisellä on samanlaiset kriteerit paikan valinnalle kuin esihistoriallisella ihmisellä.

Alueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäänneksiä, vain yksi kiviesineen löytöpaikka, jonka löytötiedot olivat epätarkat. Inventoinnissa löytyi kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Toinen asuinpaikoista, Helkimänniemi, on suhteellisen laaja-alaista ja se voisi olla yksi alueen pitkäaikaisista pääasuinpaikoista. Lisäksi havaittiin tervaränni, hiilihauta ja viljely-/kaskiraunioalue.

Löydöt: KM 38029–38030

Kenttätyöaika: 26.9.–2.10.2009

Tutkimuskustannukset: Kangasniemen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 21.11.2009 Museoviraston arkistossa.

KAUHAVA YLIHÄRMÄN TAAJAMA

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Ylihärmän taajaman osayleiskaava-alueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäänneksiä. Alueella sijaitsee

neljä 1500–1600-luvuilla perustettua talo-/kylätonttia, jotka paikannettiin vain karkeasti vuoden 1709 maakirjakartalta. Paikoilla ei näyttänyt olevan mitään rakentamatonta, säilynyttä osaa.

Kaava-alueen läpi kulkee sen itäosassa hiekkapohjainen harju, jonka delta on Kaupinkankaan ja Pöyhösenkankaan alueella. Harju on kauttaaltaan kaivettua ja myllättyä, sen liepeiden pellot olivat avoimina. Mitään esihistoriaan viittaavaa ei havaittu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 17.–18.6.2009

Tutkimuskustannukset: Kauhavan kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 7.7.2009 Museoviraston arkistossa.

KEMIJÄRVI ISOKERO–PELKOSENNIEMI

Voimajohtolinjan inventointi

Lapin maakuntamuseo

Inventoija: Hannu Kotivuori

Isokeron–Pelkosenniemen 110 kilovatin voimajohtohankkeen muinaisjäänneksen inventointi toteutettiin tarkastusmenetelmällä, jossa maastotyö kohdentui suunnitellun linjan eteläpäähän. Tällä alueella ei ole aikaisemmin tehty muinaisjäänneksiä koskevaa inventointia.

Tarkastuksen yhteydessä löytyi kaksi kohdetta Kemijoen itäpuolelta, Varriovaaran kaakkoisreunan pyyntikuopparyhmä ja kaksi mahdollista pyyntikuoppajäännettä Ylimmäinenlampin pienen järven kaakkoispuolelta. Jälkimmäinen kohde jää suunniteltavan linjan alle tai sen välittömään läheisyyteen.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 27.–28.9.2009

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Hannu Kotivuori 14.10.2009 Lapin maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KEMINMAA KALLINKANGAS NATURA 2000 -ALUE

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Inventoija: Pirjo Rautiainen

Keminmaalla sijaitsevalle Kallinkankaan Natura 2000 -alueelle tehtiin vuonna 2009 hoito- ja käyttösuunnitelma. Koska Natura-alueen pohjoispuolelta on löydetty muutamia muinaisjäännekohteita, päätettiin Kallinkankaalla tehdä kulttuuriperintökohteiden inventointi hoito- ja käyttösuunnitelman tausta-aineistoksi.

Kallinkankaan 57 hehtaarin laajuinen Natura-alue sijaitsee Keminmaan uudemmassa kirkosta noin kilometrin länteen. Alueelta ei tunnettu muinaisjäänneksiä, eikä arvokkaita rakennusperintökohteita.

Kallinkankaalla kierrettiin yksi työpäivä, eikä alueelta löytynyt mitään muinaisjäänneksiä tulkittavaa, ei irtolöytöjä eikä rakennusperintökohteita.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 27.5.2009.

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Pirjo Rautiainen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KERIMÄKI RAIKUUNKANGAS

Hankealueen inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Kreetta Lesell

Kerimäen Raikuunkankaalle ollaan rakentamassa panimoa. Tontilta ei tunnettu muinaisjäänöksiä, mutta sen läheisyydessä on kivikautinen asuinpaikka. Tontti tutkittiin koekuoppitamalla.

Tontilta ei löydetty merkkejä kiinteästä muinaisjäänöksestä, mutta aivan tontin läheisyydessä on Salpaliinjaan liittyviä rakenteita, joita täytyy suojella rakentamisen aikana.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 13.–15.10.2009

Tutkimuskustannukset: Panimoravintola Huvila

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 25.11.2009 Museoviraston arkistossa.

KEURUU KEURUSSELKÄ

Rantaosayleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Timo Jussila ja Tapani Rostedt

Kaavoitusta varten tehtävä täydennysinventointi kattoi Keuruselän länsirannan pohjoisesta Vassinlahdelta etelään kunnan rajalle. Inventointi suoritettiin elokuussa neljän päivän aikana kahden arkeologin voimin. Peltoalueita ei tutkittu, koska kaikki pelot olivat nurmella tai viljalla paikalla käytäessä.

Maastotyön pääpaino oli rannan tuntumassa, ja kauempana rannasta olevia alueita tarkasteltiin tarkemmin vain valikoiden sopivia maastonkohtia. Milloin topografia ja maaperä vaikuttivat suotuisilta muinaisjäänöksille, alue inventoitiin tarkemmin Keuruselän muinaisrantojen (8000–0 eKr.) – noin 107 ja 115 metrin – korkeusvälillä. Pihamaita ei katsottu eikä saarissa käyty, koska saaret on inventoitu vuonna 1990.

Alueelta tunnettiin ennestään kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Inventoinnissa löydettiin neljä kivikautista asuinpaikkaa ja yhden ennestään tunnetun paikan rajausta muutettiin huomattavasti uusien havaintojen perusteella. Lisäksi todettiin yksi historiallisen ajan talonpaikka.

Löydöt: KM 38037–38041

Kenttätyöaika: 10.–14.8.2009

Tutkimuskustannukset: Keuruun kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 2.12.2009 Museoviraston arkistossa.

KIRKKONUMMI

Inventointikurssi
Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine
Inventoijat: Paula Kouki, Antti Lahelma, Teemu Mökkönen ja opiskelijat

Kirkkonummen inventointi muodosti Helsingin yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitoksen arkeologian oppiaineen inventointikurssin maastotyöharjoittelun. Inventointi keskitettiin Kirkkonummen kuntakeskuksen pohjoispuolelle kunnan keskiosien järviolueelle ja kunnan eteläosa jätettiin käytännössä inventoinnin ulkopuolelle. Kenttätutkimuksiin oli aikaa yksi viikko, 4.–8.5.2009. Opiskelijat liikkuvat kentällä 3–4 hengen ryhmissä, joista kullakin oli mukana opettaja. Inventoinnin jälkityöt, joihin kuuluivat mm. löytöjen puhdistus ja luettelointi, kohdekuvausten kirjoittaminen ja valokuvaluetteloiden

laatiminen, suorittivat pääasiallisesti opiskelijat Paula Koukin ja Antti Lahelman ohjauksessa. Opiskelijat osallistuivat myös inventoinnin valmisteluvaiheeseen keräämällä inventoitavaa aluetta koskevia arkistotietoja.

Inventoinnin valmistelussa tehtiin yhteistyötä Kirkkonummen kunnan kulttuuritoimenjohtaja Maaret Elorannan kanssa. Ennen inventointia lähetettiin tiedote Kirkkonummen sanomiin ja yleisöltä pyydettiin yhteydenottoja. Lehti-ilmoituksen tuloksena yhteydenottoja ei tullut, mutta kenttätöiden aikana tuli jonkin verran ilmoituksia ja inventoijille luovutettiin löytöjä. Ilmoitettuja kohteita myös tarkastettiin maastossa.

Inventoinnin ensisijaisena tavoitteena oli opettaa arkeologian opiskelijoille arkeologisen inventoinnin valmistelun, maastotöiden ja raportoinnin perusteet. Lisäksi tavoitteena oli pyrkiä paikallistamaan uusia muinaisjäänökseksi kohteita ja tarkastaa entuudestaan tunnettuja löytöpaikkoja sekä kiinteitä muinaisjäänöksiä, joista useita ei Veikko Lehtosalon vuonna 1963 suorittamassa inventoinnissa ollut pystytty tarkastamaan. Tunnettujen muinaisjäänösten osalta tavoitteena oli selvittää mahdollisuuksien mukaan kohteiden laajuutta ja säilyneisyyttä. Alueelta tunnettiin entuudestaan 25 kiinteäksi muinaisjäänökseksi luokiteltua kohdetta, pääasiassa kivikautisia asuinpaikkoja, sekä useita kivikautisia löytöpaikkoja. Koska Kauhalan Loojärven ympäristössä on erittäin tiheä kivikautisten asuinpaikkojen keskittymä, oli odotettavissa, että myös muiden Kirkkonummen järvien ympäristössä olisi mahdollista löytää kivikautista asutusta. Alueelta tunnettiin asiakirjalähteiden perusteella myös historiallisen ajan asutusta mm. Smedsbystä ja Volsista sekä Lapinkylästä.

Inventoinnissa dokumentoitiin 98 kohdetta, joista 61 oli entuudestaan tunnettuja. Varsinaiselta tutkimusalueelta löytyi yhteensä 24 uutta kiinteäksi muinaisjäänökseksi luokiteltavaa kohdetta sekä 13 löytöpaikkaa. Lisäksi varsinaisen inventointi-alueen ulkopuolelta kunnan eteläosista dokumentoitiin kaksi uutta kiinteää muinaisjäänöstä ja yksi löytöpaikka.

Löydöt: KM 38122–38144 ja KM 201004–2010013

Kenttätyöaika: 5.–8.5.2009

Tutkimuskustannukset: Helsingin yliopisto

Tutkimusraportti: Paula Kouki, Antti Lahelma ja Niko Latvakoski Helsingin yliopisto, arkeologian oppiaine, kopio Museoviraston arkistossa.

KIRKKONUMMI GESTERBY-SEPÄNKYLÄ JA KYLMÄLÄ

Osayleiskaava-alueiden inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Inventoinnin tavoitteena oli etsiä kaava-alueilta ennestään tuntemattomia esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäänöksiä sekä selvittää tunnettujen muinaisjäänösten kunto ja määrittää niiden laajuus.

Gesterbyn ja Sepänkylän kaava-alueen inventointi:

Inventoinnissa käytiin ensisijaisesti läpi alueet, joille kaavamuutoksia on luvassa. Alueelta tunnettiin ennestään kaksi kivikautista irtolöytöpaikkaa, jotka myös tarkastettiin. Lisäksi käytiin koeluontoisesti läpi Hemträsketin luonnonsuojelun alueen länsiosan rinnettä. Omana kokonaisuutenaan voidaan pitää venäläisten Porkkalan vuokra-aikana vuosina 1944–56 rakentamien linnoitteiden paikallistamista.

Tarkastuksissa löytyi kaikkiaan kahdeksan puolustusvarustusta, joista neljässä oli betonibunkkereita (Mäyrätie, Kalasberget, Sonnimäki 2 ja Bystolas), muissa kohteissa oli jäänteitä kenttälinnnoitteista, mm. juoksuautoja, tuliasemia ja korsun pohjia. Mäsabackan kohteessa oli myös mahdollisesti vuokra-aikana rakennetun parakin kivijalka. Lisäksi löytyi ilmeisesti venäläisten käyttämä kivilouhos, Käringberget 2.

Kylmälän kaava-alueen inventointi:

Inventoinnissa etsittiin tuloksetta uusia kivikauden kohteita lähinnä 40 – 50 metrin korkeuskäyrien tuntumasta ja nykyisten järvien rantojen läheisyydestä. Alueella on varmasti ollut kivikautisia asuinpaikkoja, mutta vaikuttaa siltä, että nämä luultavasti pienialaiset kohteet ovat enimmäkseen tuhoutuneet rakentamisen ja peltojen muokkauksen seurauksena.

Kaava-alueelta ei tunnettu ennen inventointia yhtään historiallisen ajan kohdetta, mutta historiallisten karttojen perusteella niitä todettiin inventoinnissa kaksi, historiallisen ajan kylät Petajärvi by ja Kylmäla by. Molemmat on merkitty Kuninkaan kartastoon vuodelta 1776–1805 ja Kylmäla on myös merkitty Broteruksen maakirjakarttaan vuodelta 1711. On mahdollista, että näiden kylien asutus juontuu jo keskiajalta asti.

Löydöt: –

Kenttätöaika: 19.–31.5.2009

Tutkimuskustannukset: Kirkkonummen kunta

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 26.11.2009
Museoviraston arkistossa.

KITILÄ PITSLOMA-HAURESPÄÄ-PORKONEN

Kaivosalueen tarkastus

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Inventoija: Pirjo Rautiainen

Porkonen sijaitsee Loukisen latvasuot Natura 2000 -alueella, Kittilän kirkonkylältä noin 37 kilometriä koilliseen ja Sodankylästä noin 47 luoteeseen. Porkosen–Pahtavaaran rautamalmiesiintymät muodostuvat kahdesta rinnakkaisesta pohjois-eteläsuuntaisesta jaksosta. Tarkastettu alue sijaitsee itäisellä vyöhykkeellä, jossa neljä vaaraa – Porkonen, Silmänpaistama, Kuoeslaki ja Haurespää – nousee korkeimmillaan yli 400 metriä merenpinnan yläpuolelle. Tarkastettu alue sijaitsee Porkosella ja sen pohjoispuolen pienten Pitslomajärvien länsipuolella.

Liisa Väliälän artikkelissa Porkosen–Pahtavaaran rautamalmikentän historiasta kerrotaan, että malmialueen löysi Petter Wilhelm Aurén vuonna 1864 suorittaessaan Lapin kartoitusta. Vuonna 1908 norjalainen kaivospääillysmies Johan Gustaf Norrman otti 491 valtausta Porkosen–Pahtavaaran alueelle. Tuolloin voimassa olleen kaivoslain mukaan valtausten säilyttäminen edellytti niin sanottuja puolustustöitä eli kaivaustöitä, louhintaa tai rakennustöitä valtauksella. Alueelle palkattiin 10–20 paikallista miestä rakentamaan urakatoina louhoksia sekä niin sanottuja tippettä eli kivilatomuksia. Lähdetietojen perusteella kivikasojen eli tippien todennäköinen teko aika on 1916–1918 (tai 1926).

Kirkkonummen Gesterbyn–Sepänkylän inventointialue on ollut osa Porkkalan vuokra-alueita. Vuokra-aikana aluetta linnoitettiin. Inventoinnissa dokumentoitiin kahdeksan puolustusvarustusta. Sonnimäki 2 -kohteessa on yksi neljästä löydetystä bunkkerista (kuvan vasemmassa reunassa). Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

Inventeringsområdet i Gesterby-Sepänkylä i Kyrkslätt har varit en del av arrendeområdet i Porkkala. Under arrendetiden befästes området. Vid inventeringen dokumenterades åtta försvarsanläggningar. En av de fyra bunkrarna som man hittat finns vid objektet Sonnimäki 2 (längst till vänster på bilden). Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 29.6.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Pirjo Rautiainen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KITILÄ POMOKAIRA

Ks. inventoinnit 2009: Sodankylä ja Kittilä Pomokaira, kulttuuriperintökohteiden inventointi

KOTKA MUSSALO LÄNSI

Hiilimiilujen dokumentointi

Kymenlaakson museo

Tutkija: Marita Kyryri

Kymenlaakson museo suoritti syyskuussa 2009 yhteensä 33 hiilimiilun tarkastuksen ja dokumentoinnin Kotkan Mussalon Takakylän alueella. Historialliseen aikaan ajoittuvien miilujen dokumentointi tuli ajankohtaiseksi Takakylän Santalahden ja Niinilahden alueisiin liittyvän kahden kaavahankkeen yhteydessä. Koska molempiin hankkeisiin liittyi suunnitelmia, joiden yhteydessä alueella sijaitsevat hiilimiilut voisivat tulevaisuudessa kokonaisuudessaan tai ainakin osaksi tuhoutua, katsottiin kaava-alueilla sijaitsevat miilut aiheelliseksi mittaus- ja valokuvadokumentoida ennen kaavahankkeiden toteutumista.

Kaikki dokumentoidut miilut edustivat pohja-alaltaan suorakaiteista miilutyyppejä, jota reunusti yhtenäinen tai katkonainen kaivanto. Ulkoisilta mitoiltaan miilut poikkesivat toisistaan hyvin vähän – miilujen perusmitat vaihtelivat 9–12 x 5–7 x 0,3–1 metriin, ”standardimiilun” ollessa kooltaan 10–11 x 6 x 0,5–0,8 metriä. Santalahden ja Niinilahden miilut edustivat ns. lamamiilutyyppejä, ja niille oli ominaista maaston korkeuskäyrin nähden poikittainen sijainti. Pääosa miiluista sijaitsi 4–7 metrin korkeudella merenpinnan yläpuolella.

Mussalon saarella sijaitsevien miilujen suuri määrä (runsaat 300) viittaa puuhiilen tuotannon olleen aikoinaan ”teollista”. Toiminnan laajuuden ja säilyneiden miilujen suuren määrän perusteella on yllättävää, ettei paikallinen perimätieto sen enempää kuin kirjallinen lähdeaineistokaan tunne mainintoja Mussalon saaren menneiden aikojen puuhiilutuotannosta. Mussalon saaren hiilimiilut, syksyllä 2009 dokumentoidut mukaan lukien, ajoittuvat todennäköisimmin 1700-luvun lopulle ja 1800-luvun alkupuoliskolle. Mainittuna aikana puuhiilen kysyntää lisäsivät ainakin Kotkan alueen linnoitustyöt ja Ruotsinsalmen varuskuntakaupunki.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 26 hehtaaria

Kenttätyöaika: 17.–29.9.2009

Tutkimuskustannukset: Kotkan kaupunki

Tutkimusraportti: Marita Kyryri 29.6.2010 Kymenlaakson museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KOUVOLA VALKEALA VERLA

Osayleiskaava-alueen inventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Kreetta Lesell

Verlan tehdasalueen eteläpuolelle valmistellaan osayleiskaavan laajennusta, minkä vuoksi alueelle tehtiin arkeologinen inventointi.

Kaava-alueella havaittiin kaksi ennestään tuntematonta rökkiötä. Vähä-Kamposen rökkiöt ovat todennäköisesti historiallisen ajan viljely-/kaskiraunioita. On kuitenkin mahdollista, että Vähä-Kamposen rökkiöistä A ja B ovat esihistoriallisia hautarökkiöitä. Huiperinojan rökkiöt ovat epämääräisempiä. Ne ovat todennäköisesti melko uusia peltoraunioita.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 4.–5.11.2009

Tutkimuskustannukset: Ympäristönsuunnittelu Oy

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 1.12.2009 Museoviraston arkistossa.

KRISTINANKAUPUNKI

Ks. inventoinnit 2009: Pohjanmaa, tuulipuistoalueiden inventointi

KUHMALAHTI KIRKONKYLÄN KESKUSTA

Asemakaava-alueen inventointi

Museovirasto rakennushistorian osasto

Inventoija: Ulrika Köngäs

Kuhmalahden kirkonkylän keskustan asemakaava-alueella suoritettiin arkeologinen inventointi 6.8.2009. Inventoinnin tarkoituksena oli täydentää vuonna 2007 Kuhmalahden kirkonkylässä tehtyä arkeologista inventointia selvittämällä suunnitelma-alueen historiallisen ajan muinaisjäännökset. Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin alueella sijaitseva keskiaikainen kylätontti, vanha kirkonpaikka sekä saatu kiviperustuksesta, jonka tulkittiin liittyvän 1900-luvun rakennuksen puutarhapengerryksiin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 6.8.2009

Tutkimuskustannukset: Kuhmalahden kunta

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 14.10.2009 Museoviraston arkistossa.

KUHMALAHTI KIVISALMI LIIKKAINKALLIO

Inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Kuhmalahden Kivisalmen Likkainkalliolla tehtiin muinaisjäännösinventointi yhden päivän aikana toukokuussa 2009. Alueella on siellä täällä runsaasti avointa ja rikkoutunutta maata, josta saattoi tehdä pintahavainnot. Alueella sijaitsee kaksi kesämökkiä, saunarakennus ja vajoja.

Inventoinnissa ei havaittu muinaisjäännöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 21.5.2009

Tutkimuskustannukset: yksityinen

Tutkimusraportti: Timo Jussila 1.6.2009 Museoviraston arkistossa.

KUHMO KELLOJÄRVI

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut

Inventoija: Ville Laurila

Kellojärvi sijaitsee Kuhmon länsiosassa, noin 30 km keskustasta luoteeseen. Inventointialueeseen kuuluivat Kellojärven Natura 2000 -alueet, jotka ovat sekä Metsähallituksen että yksityisten omistamia. Alueet sijoittuvat pääosin järven itärannalle ja saarille sekä Kellojärven pohjoispuolella sijaitsevalle Kuiva-järvelle. Alueen pinta-ala on noin 1400 hehtaaria, josta vesialueita on kaksi kolmasosaa. Inventoinnin tavoitteena oli kartoittaa Kellojärven esihistorialliset ja historialliset kohteet alueen hoito- ja käyttösuunnitelman tausta-aineistoksi.

Inventoinnissa tarkastettiin yhteensä 19 kulttuuriperintökohdetta, joista kolme oli jo aikaisemmin tunnettua muinaisjäännettä. Ennestään tuntemattomia muinaisjäänneksiä löytyi 14, niistä suurin osa oli tervahautoja. Joukossa oli kuitenkin myös kaksi asuinpaikkaa, myllyn sija ja rajamerkki.

Kellojärven alue on ollut ihmistoiminnan piirissä jo varhaisesta esihistoriasta saakka. Kuitenkin varsinainen asutustoiminta on sijoittunut samoilta paikoille, joilla se sijaitsee nykyäänkin, eli hiekkapohjaisille alueille Kellojärven länsirannalla. Suojelualueen kivikkoiset ja märät rannat ovat jääneet asutustoiminnan ulkopuolelle ja siksi niillä sijaitseekin pääasiassa alueiden hyödyntämisestä kertovia jäännöksiä kuten tervahautoja ja uiton jäänteitä. Poikkeuksen maankäyttöön tekee Kivijärven alue, jossa rantaviiva on muuttunut järven laskun myötä ja siksi aikaisemmin rantasidonaiset kohteet sijaitsevat nykyisin kauempana rannasta.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.6.–6.9.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus Pohjanmaan Luontopalvelut

Tutkimusraportti: Ville Laurila Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KURIKKA

Ks. inventoinnit 2009: Pohjanmaa, tuulipuistoalueiden inventointi

KURIKKA VALTATIE 3 JA KANTATIE 67 PARANTAMISTYÖN SUUNNITTELUALUE

Tielinjainventointi

Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu

Inventoija: Jaana Itäpalo

Inventoinnin taustana oli Vaasan tiepiirin aloittama aluevaraus-suunnitelman laatiminen valtatie 3 ja kantatie 67 parantamiseksi Kurikan kohdalla. Hankkeen vaikutusalueelta oli entuudestaan tiedossa Mäki-Saaren kivikautinen asuinpaikka, joka korkeuden perusteella on ajoitettu tyyppillisen kampakeramiikan jaksoon.

Esiselvityksen perusteella maastossa etsittiin sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan muinaisjäänneksiä. Esihistoriallisten kohteiden paikallistamisessa keskeinen menetelmä oli topografian analyysi. Potentiaalisia historiallisen ajan kohteita pyrittiin löytämään mm. historiallisten karttojen perusteella. Joissakin esihistoriallisissa kohteissa tehtiin halkaisijaltaan 50 senttimetrin kokoisia koekuoppia, joiden maa-aines seulottiin viiden millimetrin seulalla. Inventointi perustui maasto- ja pintahavaintoihin, pintapöimintään ja koekuopista saatuaan tietoon.

Inventoinnissa löytyi kolme ennestään tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa ja yksi kivikautinen irtolöytöpaikka. Uudet kohteet löytyivät entuudestaan tunnetun Mäki-Saaren kohteen lähialueelta, sen pohjoispuolelta. Mäki-Saaren alue sijaitti

varhaisneoliittisen jakson keskivaiheilta keskineoliittisen jakson alkuun pitkän vuonon pohjukan itärannalla. Talteen otettua kvartsimateriaalia voi luonnehtia hyvälaatuiseksi.

Koekuopituksessa ja pintahavainnoinnissa saatiin niukalti näyttöä säilyneistä kulttuurikerroksista. Hienorakeisessa maaperässä koekuopitus ja visuaalinen havainnointi eivät kuitenkaan ole riittäviä menetelmiä verifioimaan sitä, onko paikalla säilynyt ehjiä rakenteita. On siis mahdollista, että asuinpaikat eivät ole kokonaan hävinneet maankäytön seurauksena. Mäkisaari 5:n kohteessa löytö- ja havaintotiheys oli huomattavan korkea, ja kohdetta voi pitää kartoitetuista kohteista merkittävimpanä. Sijaintikorkeuden perusteella kohde ajoittuu nuorakeraamiseen jaksoon ja muut kohteet tyyppillisen kampakeramiikan jaksoon.

Inventoinnin perusteella kartoitetut kivikautiset asuinpaikat vaikuttavat huomattavasti valtatie 3 ja kantatie 67 parantamistyöhön, jos se toteutetaan niiden alueella.

Löydöt: KM 38064–38068

Kenttätyöaika: 27.–28.11.2009

Tutkimuskustannukset: Kurikan kaupunki

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo Museoviraston arkistossa.

KUUSAMO ETELÄ-KUUSAMO

Vanhon metsien kulttuuriperintöinventointi
Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut
Inventoija: Oili Räihälä

Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalvelut teetti kesäkaudella 2009 kulttuuriperintöinventoinnin Etelä-Kuusamon vanhojen metsien alueella. Inventoituja kohdealueita olivat Närängänvaara, Virmajoki, Romevaara, Pajupuronsuo, Teerisuo–Hanhiharju, Iivaara–Jousivaara sekä Isosuo–Kivisuo. Etelä-Kuusamon vanhojen metsien alueella rekisteröitiin yhteensä 140 erillistä kulttuuriperintökohdetta tai kiinteää muinaisjäännettä. Jälkimmäisten osuus oli viisi kappaletta. Kulttuuriperintökohteista suurin osa on niittykulttuuriin liittyviä jäänteitä.

Kohteiden joukossa on niittylatoja, suovia, tammia, niittysaunoja ja laavuja. Usein näiden jäänteiden yhteydessä on erilaisia pilkkapuita. Porotalouden jäljet ovat lähinnä maatuivia poroaitoja. Muita aktiviteetteja, joita alueella on fyysisten jäänteiden perusteella harjoitettu, ovat kalastus ja tervanpolto.

Löydöt: KM 37984

Kenttätyöaika: 8.6.–14.8.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Oili Räihälä Metsähallituksen arkistossa.

KUUSAMO JA SALLA, OULANGAN KANSALLISPUISTO JA NATURA-ALUE

Kulttuuriperintökohteiden inventointi
Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut
Inventoija: Oili Räihälä

Inventoinnissa tarkastettiin ne historiallisen ajan kohteet, jotka Mikrolahti Oy:n tekemässä, vuoden 2008 Oulangan kansallispuiston inventointiraportissa mainitaan, mutta joita ei inventoinnin yhteydessä ollut tarkastettu.

Tarkastettavia kohteita oli yhdeksän. Niiden lisäksi kenttätöiden aikana löytyi 21 ennestään tuntematonta kohdetta. Niiden joukossa oli kahdeksan erilaista pilkkapuita, kaksi laavun jäännettä, kaksi rakennuksen pohjaa ja yksi niittylato. Kettu-

kurusta dokumentoitiin uutena kohteena talvitien pohja, Tulilammelta siltarakenne. Alueiden ulkopuolelta löytyi kaksi aiemmin dokumentoimatonta tervahautaa. Yhtään kohdetta ei luokiteltu kiinteäksi muinaisjäännekseksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 21.–24.7.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Oili Räihälä Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KUUSAMO MUOJÄRVI

Rantaosayleiskaava-alueen inventointi

Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura

Inventoija: Sami Viljanmaa

Kuusamon Muojärven alueella tehtiin rantaosayleiskaavan laatimiseen liittyvä muinaisjäänösinventointi syksyllä 2009. Inventoinnin tavoitteena oli tarkastaa kaikki alueelta aiemmin tunnetut muinaisjäänökset sekä paikallistaa mahdollisimman runsaasti aiemmin tuntemattomia kohteita. Tarkin havainnointi kohdistettiin alueille, joille alustavan kaavaluonnoksen mukaan on mahdollisesti kohdistumassa maankäyttötoimia.

Museoviraston kuntakohtaisen muinaisjäänösluettelon mukaan alueelta tunnettiin ennen syksyn 2009 inventointia yhteensä 23 muinaisjäänöstä. Inventoinnin seurauksena tunnettujen muinaisjäänösten määrä kasvoi kaikkiaan 55:een. Inventoinnin aikana saatiin muodostettua kohtalaisen kattava kuva Muojärven rantaosayleiskaava-alueelta aiemmin tunnettujen muinaisjäänösten nykytilasta ja onnistuttiin paikallistamaan huomattava joukko aiemmin tuntemattomia muinaisjäänöskohteita.

Aiemmin tuntemattomista kohteista kaksikymmentä on erilaisen kuoppien jäännöksiä, useimmat ilmeisesti pyyntikuoppia. Kuoppajäänösten joukkoon lukeutuu myös hiilimiiluja, tervahautoja ja jatkosodan aikainen pommikuoppa. Kuoppien lisäksi alueelta luetteloitiin kiinteiksi muinaisjäänöksiksi kolme rajamerkkiä kahdessa eri kohteessa, viisi myllynpaikkaa, yksi kiviröykkiö ja neljä esihistoriallista asuinpaikkaa.

Käytettävissä ollut aika suhteessa inventoidun alueen laajuuteen ei mahdollistanut laajamittaista koekuoppien kaivamista kaikilla muinaisjäänösten löytämiselle potentiaalisilla paikoilla, joten erityisesti maanpinnalle näkymättömät kohteet lienevät jonkin verran aliedustettuina todelliseen määräänsä nähden.

Löydöt: KM 38010:1–2

Kenttätyöaika: 31.8.–25.9.2009

Tutkimuskustannukset: Kuusamon kaupunki

Tutkimusraportti: Sami Viljanmaa 30.11.2009

Museoviraston arkistossa.

KUUSAMO OULANGAN KANSALLISPUISTO JA NATURA-ALUE

Kulttuurihistoriallisten jäänösten täydennysinventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Janne Kinnunen

Vuonna 2008 Mikroliitti Oy inventoi Oulangan kansallispuiston muinaisjäänöksiä. Vuonna 2009 inventointia täydennettiin Metsähallituksen vaatimuksesta lähinnä kansatieteellisin kohtein. Mikroliitti Oy vastasi inventoijien palkkakustannuksista, Metsähallitus matkakustannuksista.

Inventoinnissa keskityttiin etsimään pilkkapuita Kiutakönkäältä ja Taivalkönkäältä, sekä niiden väliseltä alueelta Karhunkierroksen polun tuntumasta. Lisäksi tarkastettiin niitä paikkoja, jotka mainittiin vuoden 2008 raportissa, mutta jotka tuolloin jäivät tarkastamatta. Samassa yhteydessä havainnointiin maastoa em. kohteiden lähistöllä sekä kävelymatkalla niille ja takaisin.

Inventoinnissa havaittiin 20 pilkkapuita, joista kaksi on mahdollisia muinaisjäänöksiä sekä yksi kivessä oleva hakkaus. Lisäksi tarkastettiin yksi rakennuksen pohja, poroterospaikka, pari sillan jäännettä, kuoppa ja louhokseksi epäilty paikka, joka osoittautui luonnonkivikoksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 7.–9.7.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus ja Mikroliitti Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.8.2009 Museoviraston arkistossa.

KYLMÄKOSKI TAIPALE

Tarpianjoen sillan uusimishankkeen vaikutusalueen inventointi Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Kylmäkosken Tarpianjoen sillan lähimaastossa, erityisesti joen eteläpuolella, tehdyssä inventoinnissa selvitettiin sillan uusimishankkeen vaikutuksia alueen arkeologiseen kulttuuriperintöön: Taipaleen vanhaan kylätontin, myllyyn ja nykyistä edeltäneeseen siltaan.

Lähialueelta ei ennestään tunnettu kiinteitä muinaisjäänöksiä. Taipaleen vanha kylätontti tarkastettiin vuoden 1850 isojakokartan perusteella. Joen eteläpuolella kylätontti on arkeologisesti kannalta tuhoutunut. Joen pohjoispuolella suunnitelma ei vaikuta kylätonttiin. Uusi silta ja tienoikaisu uloituu vain vähän kylätontin alueelle.

Vuoden 1850 silta on ollut nykyisen sillan paikalla, pohjoispää sen länsipuolella. Mitään sellaisia maan päälle näkyviä rakenteita ei havaittu, jotka voisivat olla perua vanhasta sillasta. Mylly on sijainnut 130 metriä sillasta länteen ja nykyiselle paikalle nyt purettava mylly (sittemmin 1970-luvun kartassa mainittu voimalana) on venäläisen topografikartan mukaan siirretty joskus 1800-luvun loppupuolella.

Siltatyömaa ja tienoikaisu eivät koske inventoinnin perusteella muinaisjäänöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 13.11.2009

Tutkimuskustannukset: Destia

Tutkimusraportti: Timo Jussila 24.11.2009 Museoviraston arkistossa.

LAIHIA

Skogens kulturarv i Kvarkenregionen -projekti

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoijat: Satu Koivisto ja Sirkka-Liisa Seppälä

Laihian kunnan muinaisjäänöksiä inventoitiin kesällä 2009. Arkeologit kartoittivat ja kuvasivat satamäärin kivikaudelta historialliselle ajalle ajoittuvia muinaisjäänöksiä, jotka ovat metsissä säilyneitä merkkejä menneiden sukupolvien elämästä. Inventoinnin tuloksia tullaan jatkossa hyödyntämään tutkimuksessa, suojelussa ja kulttuurimatkoissa.

Skogens kulturarv i Kvarkenregionen -projekt (Merenkurkun metsien kulttuuriperintö) on Botnia Atlantica -ohjelmaan kuuluva EU-hanke. Projekti toteutetaan Ruotsin ja Suomen kulttuuriperinnön suojelusta vastaavien viranomaisten sekä metsäalan organisaatioiden yhteistyönä. Ruotsissa hankkeesta vastaa Västerbottenin museo, Suomessa Museovirasto. Suomessa hankkeen keskeisiä metsäsektorin yhteistyökumppaneita ovat Metsäkeskus Etelä-Pohjanmaa ja Metsänhoitoyhdistys Etelä-Pohjanmaa.

Hanke on aloitettu 2009 Laihialla tiedottamalla kuntalaisia ja maanomistajia metsien kulttuuriperinnöstä, kokeilemalla yhteistyössä metsäalan toimijoiden kanssa muinaisjäännös-alueille soveltuvia metsänkäsittelytapoja sekä kouluttamalla Kyrönmaan metsäammattilaisia. Toiminnasta saatu palaute on ollut niin rohkaisevaa, että hankkeelle haetaan EU-rahoitusta kolmivuotiskaudeksi 2010–2012. Alue kattaa jatkossa Kyrönmaan kunnat. Jatkohankkeen aikana erityisenä tavoitteena on

kouluttaa myös metsänomistajia sekä tehdä metsien monipuolista kulttuuriperintöä tunnetuksi kunnostamalla kuntalaisten ja matkailijoiden käyttöön kulttuurikohteita ja -polkuja.

Projektin pilottivuoden kohdealueeksi valitun Laihian metsistä tunnetaan poikkeuksellisen runsaasti eri-ikäisiä ihmistoiminnasta kertovia muinaisjäännöksiä. Yksittäisiä rakenteita on jopa useita tuhansia. Kesän 2009 arkeologisessa inventoinnissa tarkastettiin maanpinnalle erottuvia rakenteita kartoittamalla ja kuvaamalla. Laihian kivikautisesta (noin 8000–1500 eKr.) asutuksesta saatiin paljon uutta tietoa. Kunnasta löytyi useita ennalta tuntemattomia kivikautisia asumuspainanteita. Runsaimpana muinaisjäännösryhmänä olevat kiviröykkiöt ajoittuvat pronssikaudelta historialliselle ajalle (noin 1500 eKr. – 1800-luku). Esihistoriallisella ajalla nopeasti siirtyvä rantaviiva tarjosi rannikon asukkaille edulliset olosuhteet: hylkeet, kalat ja vesilinnut pesivät rannikon läheisyydessä ja tarjosivat ravintoa vuoden ympäri. Myöhäisemmän ihmistoiminnan merkkejä ovat mm.

Skogens kulturarv i Kvarkenregionen -projektin pilottivuotena aloitettiin Laihian metsissä sijaitsevien muinaisjäännösten kartoittaminen. Tölmässä dokumentoitiin kiviaitaa. Kuva: Satu Koivisto, Museovirasto.

Under pilotåret för projektet Skogens kulturarv i Kvarkenregionen påbörjades kartläggningen av fornlämningar i skogarna i Laihela. I Tölma dokumenterade man en stengärdesgård. Foto: Satu Koivisto, Museiverket.

Skogens kulturarv i Kvarkenregionen -projektin yhtenä tavoitteena on kokeilla yhteistyössä metsäalan toimijoiden kanssa muinaisjäännös-alueille soveltuvia metsänkäsittelytapoja. Kannot on jätetty röykkiön suojaksi. Laihia Tyllijoki 2. Kuva: Kaisa Lehtonen, Museovirasto.

Ett av målen för projektet Skogens kulturarv i Kvarkenregionen är att i samarbete med aktörer inom skogsbranschen pröva vilka skogsbehandlingsmetoder som lämpar sig för fornlämningsområden. Röset skyddas av trädstubbar som man lämnat kvar i skogen. Laihela, Tyllijoki 2. Foto: Kaisa Lehtonen, Museiverket.

tervahaudat ja viljelyhistorialliset kohteet. Inventoinnin tulosten ja historiallisten karttojen avulla on mahdollista selvittää Laihian maankäytön historiaa hyvinkin yksityiskohtaisesti.

Useimmat Laihian muinaisjäänöksistä sijaitsevat nykyisissä talousmetsissä. Projektissa luodaan yhteistyössä metsäalan ammattilaisten kanssa metsätalouden tarpeisiin soveltuvia menettelytapoja ja käytäntöjä, jotta kohteet voidaan ottaa mahdollisimman hyvin huomioon metsien käytössä ja hoidossa. Inventoinnin tuloksena tunnettujen muinaisjäänösten sijaintitiedot Laihialla tarkentuvat. Ajantasaisten muinaisjäänöstiedot ovat ensisijaisen tärkeitä metsäalan organisaatioille ja toimijoille, jotka suunnittelevat metsähoitotoimenpiteitä. Luotettavat muinaisjäänösten aluerajaukset turvaavat sen, että muinaisjäänökset otetaan metsäsuunnittelussa asianmukaisesti huomioon.

Löydöt: KM 38117–38120

Kenttätyöaika: 8.6.–31.7.2009

Tutkimuskustannukset: EU Botnia Atlantica ja Pohjanmaan liitto

Tutkimusraportti: Satu Koivisto ja Sirkka-Liisa Seppälä 15.2.2010 Museoviraston arkistossa.

LAITILA, RAUMAN-KALANNIN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Rauman-Kalannin voimajohtolinja, hankealueen inventointi

LAPINLAHTI ALAPITKÄ

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Lapinlahden Alapitkän taajaman osayleiskaava-alueen inventointi tehtiin kesäkuun alussa 2009. Alueen halki kulkeva harju on osa pitkää, Kuopiosta Vieremälle kulkevaa yhtenäistä harjualueetta, jolta tunnetaan lukuisia kivikautisia asuinpaikkoja.

Alueelta on löytynyt yksi kivikirves, mutta ei yhtään kiinteää muinaisjäänöstä. Lähitöltä, alueen länsi- ja lounaispuolen jokilaaksosta, minne Muinais-Saimaa on korkeimmillaan ulottunut, tunnetaan myös muutama kivikirveen löytöpaikka. Muinais-Saimaa ei ole ulottunut tutkimusalueelle.

Kaava-alueelta ei löydetty kiinteitä muinaisjäänöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 9.6.2009

Tutkimuskustannukset: Lapinlahden kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 7.7.2009 Museoviraston arkistossa.

LAPINLAHTI NERKOO

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Lapinlahden Nerkoon taajaman osayleiskaava-alueen inventointi suoritettiin kesäkuun alussa 2009. Alueen halki kulkeva harju on osa pitkää, Kuopiosta Vieremälle kulkevaa yhtenäistä harjuja, jolta tunnetaan lukuisia kivikautisia asuinpaikkoja. Nerkoosta ei kiinteitä muinaisjäänöksiä ennestään tunnettu.

Inventoinnissa löytyi kaksi kivikautista asuinpaikkaa, joissa toisessa oli asumuspainanne, sekä yksi mahdollinen asumuspainanteellinen kivikautinen asuinpaikka, josta ei kuitenkaan saatu löytöjä, joten tämä painanne jäi epävarmaksi. Lisäksi havaittiin kaksi mahdollista pyyntikuoppaa.

Löydöt: KM 37897–37898

Kenttätyöaika: 5.–12.6.2009, yhteensä viisi maastopäivää

Tutkimuskustannukset: Lapinlahden kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 6.7.2009 Museoviraston arkistossa.

LAPUA Keskustaaajama

Osayleiskaava-alueiden inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Tapani Rostedt

Lapuan keskustaaajaman inventointi suoritettiin viiden maastotyöpäivän aikana marraskuun alussa kahden arkeologin voimin. Maastotyö keskeytettiin 6. marraskuuta lumentulon takia ja sitä jatketaan keväällä 2010.

Tutkimusalueelta tunnettiin ennestään viisi kivikautista asuinpaikkaa, joista neljä sijaitsee Ruhassa, nyt tarkemmin tutkittomalla alueella, sekä mahdollinen rautakautinen kalmisto.

Inventoinnissa löytyi seitsemän kivikautista asuinpaikkaa, kaikki keskustan kaakkoispuoleisella mäki-alueella. Lisäksi havaittiin yksi iältään ja funktioltaan tunnistamaton kivirakenne, tervahauta ja kiviäitä ja tarkastettiin kolme maastokartalle merkittyä tervahautaa ja yksi tarinapaikka.

Historiallisen ajan vanhan asutuksen sijoittumista tutkitaan tarkemmin kevään 2010 inventoinnissa.

Löydöt: KM 38044–38048

Kenttätyöaika: 1.–6.11.2009

Tutkimuskustannukset: Lapuan kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

LEMPÄÄLÄ Keskusta

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen

Lempäälän keskustan inventointi suoritettiin yhden päivän aikana syyskuussa. Lokakuussa paikalla tehtiin vielä lyhyt täydennystarkastus. Kohteen vähäiset rakentamattomat alat ja alueet tutkittiin kattavasti. Laajin rakentamaton alue on Kirkkolahden eteläpuolen metsäinen mäki kanavan länsipuolella. Alueen kaakkoisosa, Tampereentien liittymän lounaispuolella näyttää kartalta katsottuna eheältä mutta on käytännössä lähes täysin myllätty. Ydinkeskustan aluetta tarkastettiin kursorisesti – se on rakennettua tai muuten myllättyä.

Maakalan alue on tutkittu tarkoin keokuopituksella vuonna 2006. Maakalan historiallinen talotontti on sijainnut nykyisen pääarakennuksen kohdalla, tutkimusalueen ulkopuolella. Eteläosassa sijaitseva Lempäälän kanava on rakennettu vuosina 1867–74. Sen maamassoja on levitetty kanavan ympärille. Alueen kaakkoispuolen ranta on vanhaa vesijättöä, joka on tullut kuiville 1850-luvulla Kuokkalankosken perkausten jälkeen. 1800–1900-luvun järvenlaskuja edeltänyt ranta on ollut 81–82 metrin korkeudella.

Alueelta tunnettiin ennestään Lempoisten kalmisto, sekä heti alueen länsipuolella Mottisen muinaisjäännosalue. Tutkimusalueella ei havaittu muinaisjäännoiksi, eikä säilyneitä arkeologisia jäänteitä varhaisemmasta historiallisen ajan asutuksesta. Sen sijaan löydettiin erilaisia, suhteellisen nuoria historiallisen ajan rakenteiden jäänteitä, joita ei katsottu muinaisjäännoiksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 10.9. ja 23.10.2009

Tutkimuskustannukset: Lempäälän kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.11.2009 Museoviraston arkistossa.

LEMPÄÄLÄ KUOKKARI-HAKKARI-HERRALA

Kaava-alueiden inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo teki Lempäälän Kuokkalan, Hakkarin ja Herralan alueiden arkeologiset osa-alueinventoinnit lokakuussa 2009. Lempäälän kunta on laatinut alueelle uutta osayleis- ja asemakaavaa, ja koska alueelta tunnetaan entuudestaan useita kiinteitä muinaisjäännoiksi sekä irtolöytöpaikkoja, arkeologinen inventointi tehtiin kaavoitukseen liittyvänä selvityksenä. Inventoinnissa tarkastettiin kaikki tunnetut kiinteät muinaisjäännoukset ja etsittiin ennakkotietojen perusteella ennestään tuntemattomia kohteita.

Inventoinnissa löydettiin yksi ennestään tuntematon kiinteä muinaisjäännos, Herralan kylän historiallinen kylätontti. Lisäksi pintapöiminnässä havaittiin historiallisen ajan asuinpaikkalöytöjä Ahtialanjärven pohjoisrannan peltoalueelta, Leikkarintien varresta. Näiden löytöjen ajoitus on epäselvä. Historiallisten lähteiden mukaan täällä ei ole ollut Lempäälän varhaisia kyliä. Toisaalta kohteen löydöt, piin kappaleet ja työstetty kvartsi voivat liittyä myös esihistorialliseen aikaan ja Hääkiven rautakautiset kohteet eivät ole kovin kaukana Leikkarintien löytöpaikalta.

Löydöt: KM 2009094–2009095

Kenttätyöaika: lokakuu 2009

Tutkimuskustannukset: Lempäälän kunta

Tutkimusraportti: Hanna-Leena Salminen 9.12.2009

Pirkanmaan maakuntamuseo, kopio Museoviraston arkistossa.

LEMPÄÄLÄ MAAKAASUPUTKILINJA

Ks. inventoinnit 2009: Kangasalan–Lempäälän maakaasuputkilinja, suunnittelun alueen inventointi

LEMPÄÄLÄN-KANGASALAN MAAKAASUPUTKI

Selvitys historiallisista kartoista maakaasuputken suunnittelun alueella

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tutkija: Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo teki syyskuussa 2009 historiallisten karttojen selvityksen, joka liittyy maakaasuputkilinjan

suunnitteluhankkeeseen Lempäälän–Kangasalan (Sahalahden) alueella. Selvityksen tavoitteena oli koota tietoa alueella mahdollisesti sijaitsevista asutushistoriallisista kiinteistä muinaisjäännoksista, lähinnä talo- ja kylätonteista.

Selvityksen perusteella hahmottui seitsemän erillistä aluetta, joissa sijaitsee mahdollisesti historialliselta ajalta peräisin oleva asutushistoriallinen muinaisjäännos.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: –

Tutkimuskustannukset: Neste Jacobs Oy

Tutkimusraportti: Hanna-Leena Salminen 1.10.2009

Pirkanmaan maakuntamuseossa.

LIETO JA KAARINA, KANTATIE 40, KAUSELA-KIRISMÄKI

Tien parantamisalueen inventointi

Turun museokeskus

Inventoija: Esa Laukkanen

Arkeologinen osainventointi tehtiin Liedossa ja Kaarinassa syksyllä 2009 suunnitellun tienrakennuksen ympäristövaikutusten selvittämiseksi. Turun tiepiirillä oli suunnitteilla kantatie 40:n eli Turun kehätien eli Turun ohitustien parantamistöitä Kaarinan Kauselasta Kaarinan Kirismäkeen. Inventointi kohdistui suunnitelluille tienrakennusalueille.

Inventointialue sijoittui suurelta osin alueille, jotka olivat vielä 1880-luvun karttojen mukaan asumaton metsäseutu.

Maastotyöt tehtiin viiden päivän aikana syksyllä 2009.

Inventoinnissa ei tullut esille aiemmin tuntemattomia esihistoriallisia muinaisjäännoiksi. Yksi historiallisen ajan muinaisjäännos, autioitunut kylätontti, tarkastettiin tässä inventoinnissa ensimmäistä kertaa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 26.10.2009 alkaen viisi maastopäivää

Tutkimuskustannukset: Turun tiepiiri

Tutkimusraportti: Esa Laukkanen 26.11.2010 Turun museokeskus, kopio Museoviraston arkistossa.

LIMINKA, SIIKAJOEN TUOMIKOSKEN – MUHOKSEN MUHOSPERÄN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Siikajoen Tuomikosken – Muhoksen Muhosperän voimajohto, hankealueen inventointi

LUMIJOKI KIRKONKYLÄ

Osayleiskaava-alueen inventointi

Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu

Inventoija: Jaana Itäpalo

Inventointi liittyi Lumijoen kunnassa käynnissä olevaan kirkonkylän osayleiskaavan muutos- ja laajennustyöhön ja kaava-prosessin ympäristöselvityksiin. Tarkastelun kohteena olivat erityisesti muuttuvan maankäytön alueet.

Inventoinnin esiselvityksessä käytettiin kirjallisuutta, Museoviraston arkistoaineistoa ja Maanmittauslaitoksen karttamateriaalia. Historiallisten kohteiden esiselvityksessä käytettiin apuna vanhoja karttoja, lähinnä uusjakokarttoja. Muuttuvan

maankäytön alueet ja kaava-alueen eteläosassa olevat korkeammat mäet käytiin maastossa läpi tarkemmin.

Maastotöissä löytyi kolme ennestään tuntematonta kohdetta – myllynpaikka ja kaksi kuoppakohdetta. Entuudestaan tunnetun Rantaharjun mahdolliseksi pyyntikuopiksi tulkittujen jäänteiden funktiota selvitettiin koepistoin. Kaikki inventoidut maakuopat ovat tulkittavissa pyyntikuopiksi. Yksi kuoppakohteista tulkittiin historialliseksi, ja kaksi muuta voivat ajoittua jo rautakaudelle.

Greusin mylly löytyi ja paikannettiin maastossa isojakokartan perusteella. Kohteessa on puron varrella ratasmyllyn perustuksen ja kolmen padon jäänteet, jotka ajoittuvat 1700–1800-luvuille. Joistakin kaava-alueen eteläosassa sijaitsevista korkeimmista mäistä oli otettu maa-ainesta ja voi olla, että muinaisjäännöksiä on tässä yhteydessä hävinnyt.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 23.9.–24.9. ja 5.11.2009

Tutkimuskustannukset: Lumijoen kunta

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 24.11.2009

Museoviraston arkistossa.

LUUMÄKI TAAVETIN LINNOITUS

Pietarin kivikilpi -hanke

Museovirasto

Inventoija: Ulrika Köngäs

Museoviraston Pietarin kivikilpi -hankkeessa kartoitetaan ja dokumentoidaan Kaakkois-Suomen linnoituksia sekä kehitetään niitä matkailukohteina mm. parantamalla saavutettavuutta opastusjärjestelmien ja verkkosivujen avulla. Vuonna 2009 inventoitiin ja kartoitettiin Luumäellä sijaitseva Taavetin linnoitus, joka on osa Venäjän 1700-luvun lopulla Pietarin turvaksi rakennuttamaa linnoitusketjua. Taavetin linnoituksen rakentaminen aloitettiin vuonna 1773, mutta lopullisen muotonsa se sai toisen rakennusvaiheen aikana vuosina 1791–1796.

Parhaiten linnoituksesta on säilynyt pohjoisosa. Vaikka linnoituksen eteläosan vallit ovat kärsineet rakentamisen vuoksi, rakennusten lomassa on säilynyt linnoituksen rakenteita yllättävän hyvin. Kokonaisuus sekä linnoituksen alkuperäinen muoto ja rakenteet ovat yhä hahmotettavissa maastossa myös rakennetulla alueella.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 4.5.–12.6.2009

Tutkimuskustannukset: Museovirasto (10%) Kaakkois-Suomen TE-keskus (90%).

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 23.12.2009

Museoviraston arkistossa.

LÄNSI-TURUNMAA NAUVO BERGHAMN ÅSBACKA

Historiallisen asuinpaikan kartoitus ja prospektointi

Metsähallitus, Länsi-Suomen luontopalvelut

Tutkija: Henrik Jansson

Koekaivauksen tavoitteena oli suunnitella alueen luonnon ja kulttuuriympäristön hoitotoimenpiteitä. Tutkimuksilla haluttiin rajata Åsbackan kylätontti ja tutkia muinaisjäännösrekisterissä olevan kohteen ympäristöä laajemmin. Paikalle kaivettiin

yhteensä 22 neliömetrin laajuista koekuoppaa ja samalla alue kartoitettiin takymetrillä suunnittelun pohjaksi.

Koekaivauksessa rajattiin Åsbackan kylätontti ja pystyttiin samalla toteamaan, että asuinpaikka jatkuu maanpinnalle näkyvien rakenteiden perusteella viereiselle alueelle. Tältä alueelta paikannettiin mm. yksi tulisijan pohja. Muinaisjäännösrekisterissä olevasta kohteesta pohjoiseen paikannettiin toinen alempana oleva asuinpaikka, jossa oli useita tulisijan ja rakennusten perustuksia. Kaikki rakenteet liittyvät 1700-luvulla autoituneeseen keskiaikaiseen asuinpaikkaan.

Löydöt: ei ilmoitettu

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 22 m²

Kenttätyöaika: 13.–17.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Henrik Jansson 3.4.2011 Museoviraston arkistossa.

LÄNSI-TURUNMAA NAUVO SEILI

Kiinteiden muinaisjäännösten inventointi ja koetutkimukset

Turun yliopiston arkeologian oppiaine, Seilin saaren

arkeologia -hanke

Tutkijat: Mikko Helminen ja Juhana Ahlamo

Turun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti kiinteiden muinaisjäännösten arkeologisen inventoinnin ja arkeologisia koetutkimuksia Saaristomerellä, Länsi-Turunmaan (ent. Nauvon) Seilissä ja lähisaaristossa, kesä-heinäkuussa 2009. Työ on osa oppiaineen yhteistyössä Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kanssa toteutettavaa Seilin saaren arkeologia -hanketta ja sen rahoittajina toimivat arkeologian oppiaine, Saaristomeren tutkimuslaitos, sekä Turun yliopistosäätiö. Inventointi täydentää alueella aiemmin suoritettuja arkeologisia inventointeja ja tutkimuksia, joiden tuloksena alueelta tunnettiin ennalta neljä kiinteätä muinaisjäännöstä.

Inventoinnin aikana Seilin saari ja pääosa arkeologisesta näkökulmasta mielenkiintoisina pidettyjä lähisaaria kuljettiin läpi, jonka jälkeen saaren keskiosassa suoritettiin tarkempia, historialliseen lähdeaineistoon perustuvia tarkastuksia. Seilin Kirkkoniemessä ja hospitaaliin liittyvissä paikoissa suoritettiin koekuopitusta kohteiden luonteen ja laajuuden toteamiseksi.

Tutkimusalueelta todettiin 13 kiinteäksi muinaisjäännökseksi ehdotettavaa kohdetta. Lisäksi alueelta todettiin kuusi jäännöstä, joiden luonne tai nuori ikä suhteessa kohteiden säilyneisyyteen tai yleisyyteen ei tue kohteiden toteamista lain suojaamiksi muinaisjäännöksiksi.

Löydöt: TYA 858:1–86

Ajoitus: historiallinen aika

Kenttätyöaika: 22.6.–3.7., 9.–10.7. ja 20.7.2009

Tutkimuskustannukset: Turun yliopistosäätiö,

Turun yliopiston arkeologian oppiaine

Tutkimusraportti: Mikko Helminen & Juhana Ahlamo

Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkisto (TYA),

kopio Museoviraston arkistossa.

MAALAHTI

Ks. inventoinnit 2009: Pohjanmaa, tuulipuistoalueiden inventointi

MIKKELI VUOLINKO

Kaava-alueen inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Mikkelin Rantakylään on suunnitteilla uusi asemakaava pientaloaluetta varten. Muinaisjäännöksiä koskevat tiedot ovat osin puutteellisia ja vanhentuneita, joten alueella tehtiin arkeologinen inventointi.

Vuolingon inventointi saatiin suoritettua hyvin annetun ajan puitteissa. Alueen pelloilta löytyi rautakautinen helmi ja historiallisen ajan löytöjä. Lisäksi tunnetaan neljä luonteeltaan selvittämätöntä kiviröykkiötä. Em. löytöjen ja rakenteiden sekä topografian perusteella rajattiin muinaisjäännösalue, jolla on tehtävä lisätutkimuksia ennen kuin siellä voidaan toteuttaa kaavaan liittyviä maankäytösuunnitelmia.

Löydöt: KM 38070

Kenttätyöaika: 1.–7.6.2009

Tutkimuskustannukset: Mikkelin kaupunki

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 15.12.2009

Museoviraston arkistossa.

MUHOS, SIIKAJOEN TUOMIKOSKEN – MUHOKSEN MUHOSPERÄN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Siikajoen Tuomikosken – Muhoksen Muhosperän voimajohto, hankealueen inventointi

MUONIO MIELMUKKAVAARA

Hankealueen inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Muonion Mielmukkavaaran tuulipuiston ja sähkönsiirtoreittien hankealueiden arkeologisen inventointi liittyi hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin ja asemakaavan laadintaan.

Mielmukkavaara sijaitsee noin 15 kilometriä Muonion kirkonkylästä pohjoisluoteeseen. Tuulivoimapuisto on suunniteltu rakennettavaksi vaaran laelle. Alueelle on tarkoitus rakentaa 15 turbiinia ja niiden välinen yhteystieverkosto. Tuulipuiston

Mikkelin Rantakylässä inventoitiin suunnitellun omakotitaloalueen vuoksi. Alueen pelloilta löydettiin rautakautiseksi ajoitettu helmi, historiallisen ajan löytöjä sekä tarkemmin ajoittamattomia röykkiöitä. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

I Rantakylä i S:t Michel gjordes inventeringar på grund av ett planerat egnahemshusområde. I åkrarna i området hittades en pärla som daterades till järnåldern, fynd från den historiska tiden samt rösen som inte kunde dateras desto närmare. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

hankealue on pinta-alaltaan noin 13 neliökilometriä. Voimansiirtoverkolle on kolme vaihtoehtoa, joiden inventoitava pituus oli noin 55 kilometriä.

Kenttätyövaiheessa käytiin jalkaisin läpi suurin osa voimajohtolinjaa lukuun ottamatta vaikeakulkuisimpia suoalueita. Silmämääräisen havainnoinnin lisäksi tehtiin koepistoja alueille, jotka vaikuttivat sijaintinsa ja maaperänsä vuoksi mahdollisilta asuinpaikoilta. Inventoinnissa ei tullut esiin kohteita, joilla olisi vaikutusta hankkeen suunnitteluun nykyisessä muodossaan.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 17.–28.6.2009

Tutkimuskustannukset: Wpd Finland Oy

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 3.8.2009 Museoviraston arkistossa.

MÄNTSÄLÄN-SIUNTION MAAKAASUPUTKI

Suunnittelualueen inventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Vesa Laulumaa

Mäntsälän-Siuntion maakaasuputken alkuperäinen linjaus on inventoitu vuonna 2007. Vuoden 2009 inventoinnissa tutkittiin vuoden 2007 jälkeen esitettyjä linjausvaihtoehtoja. Vaihtoehdot sijoittuvat lähinnä Mäntsälän ja Nurmijärven väliselle suunnittelualueelle.

Inventoinnin tulokset jäivät vähäisiksi, kohteita kirjattiin vain kaksi. Hyvinkään Palaneennummen historiallisen ajan kaskiviljelyrauniot sijaitsevat linjausvaihtoehdolla B1/B2. Kyseessä on hyvin säilynyt historiallisen ajan maanviljelystä edustava muinaisjäänös. Toinen kohteista, Kalliomäki 2 -niminen rökkiö, tuli ilmi vasta myöhemmin syksyllä maanomistajan ilmoituksen perusteella. Sekin sijaitsee Hyvinkäällä. Kohteessa on yksi kallion päälle kasattu matala rökkiö, joka sijoittuu linjausvaihtoehdon C4 kohdalle

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 6.–24.7.2009

Tutkimuskustannukset: Gasum Oy

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 31.5.2010
Museoviraston arkistossa.

MÄNTSÄLÄ, MÄNTSÄLÄN-SIUNTION MAAKAASUPUTKI

Ks. inventoinnit 2009: Mäntsälän-Siuntion maakaasuputki, suunnittelualueen inventointi

MÄNTTÄ-VILPPULA POHJASLAHTI

Kyläosayleiskaava-alueen inventointi

FCG Planeko

Inventoija: Kalle Luoto

Pohjaslahdella tehtiin syksyllä 2009 kolmen maastopäivän pituinen kyläosayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi, jonka tarkoituksena oli täydentää vuoden 1999 inventoinnin tietoja erityisesti historiallisten muinaisjäänöskohteiden osalta. Inventoinnissa tarkastettiin tunnetut muinaisjäänöskohteet ja paikannettiin ennen tuntemattomia kohteita.

Ennen syksyn arkeologista inventointia Pohjaslahden kylän alueelta tunnettiin yksi muinaisjäänös. Inventoinnissa paikannettiin kolme ennestään tuntematonta muinaisjäänöskohdetta, joista yksi, Kankaanlahti, ajoittuu kivikaudelle. Historiallisen ajan muinaisjäänöskohteita paikannettiin kaksi. Pohjaslahden kylän historiallinen kylänpaikka sijaitsee nykyisen kyläkeskuksen eteläosassa. Toinen historiallisen ajan kohde on pitkään käytössä ollut Vehkakosken myllyn- ja sahanpaikka.

Löydöt: KM 37994:1–2

Kenttätyöaika: kolme päivää syksyllä 2009

Tutkimuskustannukset: FCG Planeko

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 10.10.2009 Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Kalle Luoto 2010. Arkeologinen inventointi Pohjaslahdella. Pirkan maan alta 11. Tampereen museoiden julkaisuja 112, s. 59–64.

MÄNTYHARJU MUSTALAMMEN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Ristiina, Mäntyharju ja Suomenniemi, Mustalammen voimajohto, suunnittelualueen inventointi

NAKKILA

Kaava-alueen inventointi

Satakunnan Museo

Inventoija: Esa Hertell

Satakunnan museo inventoi Nakkilan muinaisjäänöksiä kahden viikon ajan lokakuussa. Työ suoritettiin Nakkilan kunnan tilauksesta kaavoituksen tarpeisiin. Inventointialueen korkeusaseman perusteella siltä on löydettävissä muinaisjäänöksiä kivikaudelta alkaen. Kivikauden ja pronssikauden vaihteen merenkorkeus sijoittuu noin 30 metrin korkeuteen. Tällöin alue on ollut suojaista merenlahti Kokemäenjoen suussa.

Inventoinnissa Nakkilan muinaisjäänöskanta kasvoi ja täydentyi. Uusia muinaisjäänöskohteita dokumentoitiin toistakymmentä, pääosa näistä esihistoriallisia. Inventoinnin myötä aiemmin tyhjiltäkin näyttäneiltä alueilta saatiin kartutettua löytöjä. Esihistoriallisten kohteiden osalta on positiivista, että kohteet ovat säilyneet varsin hyvin.

Metsänpohjanmuokkaus ei toistaiseksi näytä tuhonneen Nakkilan tunnettuja kohteita suurella mittakaavassa. Nyt havaittiin, että vuonna 2001 inventoiduista muinaisjäänöksistä vain yhden välitön ympäristö on muokattu. Täysin ehjänä säilyneet muinaisjäänöskohteet ovat kuitenkin Nakkilassakin vähemmistönä. Useimmissa tapauksissa kivenotto, hiekanotto, metsänpohjanmuokkaus, metsäkoneet, rakennustoiminta, tiet jne. ovat vaatineet veronsa.

Historiallisella puolella asutushistoriallisten muinaisjäänösten kannalta potentiaaliset alueet ovat Nakkilassa pääosin edelleen asuttuina. Kevyen perinnerakentamisen ansiosta säilyneitä kerroksia näilläkin paikoilla epäilemättä on, ja ne on mahdollista kartoittaa tulevaisuudessa.

Löydöt: KM 38091–38097

Kenttätyöaika: kaksi viikkoa lokakuussa 2009

Tutkimuskustannukset: Nakkilan kunta

Tutkimusraportti: Esa Hertell Satakunnan museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

NIVALA KESKUSTA

Kaava-alueen inventointi
Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura
Inventoija: Sami Viljanmaa

Nivalan keskustan osayleiskaavan uudistamiseen ja laajentamiseen liittyen tarkastettiin kaavoitettavalla alueella sijaitsevien kiinteiden muinaisjäännösten nykytila. Tarkastukset toteutti Planeko Oy:n tilauksesta Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura 15.–16.10.2009.

Kaavoitettava alue oli pitkänomainen, ulkomitoiltaan noin 14 x 4 kilometriä, yltäen Nivalan kirkolta noin seitsemän kilometriä sekä Haapajärven että Ylivieskan suunnille ja rajoittuen länsireunaltaan Kalajokeen ja Pidisjärveen. Pääosa alueesta oli peltoa, ja tarkastettavat kiinteät muinaisjäännökset poikkeuksetta pellolla tai rakennetussa ympäristössä sijaitsevia kivikautisia asuinpaikkoja. Tarkastettavia kiinteitä muinaisjäännöksiä kohdealueella oli seitsemän. Lisäksi tarkastettiin esihistorialliset löytöpaikat, joiden sijaintitieto oli riittävän tarkka kohteen luotettavan paikantamisen onnistumiseksi. Aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöskohteita ei kaavoitettavalta alueelta löytöpaikkojen tarkastamisen lisäksi etsitty.

Muinaiseen aktiviteettiin tai muinaisjäännöskohteiden laajuuteen liittyvät havainnot jäivät tarkastusmatkalla vähäisiksi – useissa kohteissa ei havaittu mitään, joka olisi paljastanut muinaisjäännöksen olemassaolon. Ainoa talteen otettu löytö oli piikiven kappale kohteesta Nivala Pirttipera (535 01 0075). Kyseinen löytö on todennäköisesti peräisin historiallisen ajan piilukkotyypin aseisen iskurista.

Kaikkiaan voidaan todeta, että Nivalan keskustan osayleiskaava-alueelle tehty kaksipäiväinen kiinteiden muinaisjäännösten tarkastusmatka tuotti havaintoja, jotka vahvistivat alueen muinaisjäännöskohteiden tutkimuksellista potentiaalia ja nykytilasta jo aiemmin muodostuneita käsityksiä. Yksikään alueen muinaisjäännös ei ole koskemattomassa tilassa, ja on mahdollista, että useiden kohteiden alkuperäinen esihistoriallinen kulttuurikerros on viljelyn myötä täysin sekoittunut ja tuhoutunut.

Löydöt: KM 38011
Kenttätyöaika: 15.–16.10.2009
Tutkimuskustannukset: Nivalan kaupunki
Tutkimusraportti: Sami Viljanmaa 23.10.2009
Museoviraston arkistossa.

NUMMI-PUSULA ITÄOSA

Yleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Inventointi suoritettiin huhti-toukokuussa 2009 Nummi-Pusulan kunnan kustantamana. Työssä keskityttiin vanhojen kylätonttien tarkastamiseen ja toisaalta kivikautisten asuinpaikkojen etsimiseen. Kohdealueena oli Nummi-Pusulan itäosa vanhan valtatie 1 molemmin puolin.

Yhdeksän vuoden 1968 inventoinnissa mainittua esihistoriallista kohdetta tarkastettiin. Uusina kohteina löydettiin kuusi kivikautista asuinpaikkaa. Yhdeksän historiallisen ajan kyläpaikkaa asemoitiin isojaon toimituskartoilta (1763–1785) nykyisille kartoille, asemoinnin tarkkuus vaihteli 5 ja 20 metrin välillä. Kylätonttien lähimaastossa ei tehty havaintoja 1700-lukua varhaisemmista talonpaikoista. Seitsemän kylätontista luokiteltiin 2-luokkaan ja kaksi 3-luokkaan. Lisäksi tehtiin

havaintoja yhdeksästä lähinnä historialliseen aikaan ajoittuvasta mahdollisesta muinaisjäännöksestä.

Löydöt: KM 37884–37889
Kenttätyöaika: 20.4.–14.5.2009 (yhteensä kahdeksan päivää)
Tutkimuskustannukset: Nummi-Pusulan kunta
Tutkimusraportti: Timo Jussila 30.5.2009 Museoviraston arkistossa.

NURMIJÄRVI, MÄNTSÄLÄN-SIUNTION MAAKAASUPUTKI

Ks. inventoinnit 2009: Mäntsälän-Siuntion maakaasuputki, suunnittelualueen inventointi

NÄRPIÖ

Ks. inventoinnit 2009: Pohjanmaa, tuulipuistoalueiden inventointi

NÄRPIÖ PIRTTIKYLÄ

Metsäalueen inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Rannikon metsäkeskuksen Skogsbruk – Fornminnen -projektiin liittyen tehtiin Närpiön pohjoisosassa sijaitsevan Pirttikylän alueella arkeologinen inventointi. Inventoinnin tarkoituksena on helpottaa metsänkäytön suunnittelua muinaisjäännösalueilla. Edellinen alueella tehty arkeologinen inventointi on vuodelta 1975 ja sen tietoja voidaan pitää vanhentuneina ja metsänkäytön suunnittelua ajatellen epätarkkoina.

Vuoden 2009 inventoinnissa tarkastettiin aiemmin tunnetut esihistoriallisen ja historiallisen ajan kohteet. Inventointialueelta tunnettiin entuudestaan 46 muinaisjäännöskohdetta, jotka ovat lähinnä kivikautisia asuinpaikkoja ja varhaismetallikautisia/pronssikautisia hautaröykkiöitä. Inventoinnin jälkeen kohdemäärä on 65. Lukumäärän kasvu johtuu siitä, että entuudestaan tunnetuista erilliskohteista muodostettiin uusia muinaisjäännöskohteita. Näin tehtiin silloin kun erilliskohteet sijaitsivat kaukana, jopa useiden satojen metrien päässä, toisistaan. Tämä menettely selkeyttää muinaisjäännösten paikka- ja aluerajaustietoja ja helpottaa muinaisjäännösten suojelua ja maankäytön suunnittelua.

Inventoinnissa tarkastettiin muinaisjäännöskohteen sijaintitiedot, määriteltiin sen kunto ja tehtiin kohteelle ns. aluerajaus, jossa merkittiin kartalle muinaisjäännöksen laajuus aiemmin käytössä olleen pistemäisen koordinaattitiedon sijaan. Käytännössä muinaisjäännösalueiden laajuuden määrittely osoittautui usein hankalaksi, jopa kokeneelle arkeologille.

Löydöt: –
Kenttätyöaika: 10.–28.8.2009
Tutkimuskustannukset: Rannikon metsäkeskus ja Museoviraston arkeologian osasto
Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 19.1.2010
Museoviraston arkistossa.

ORIVESI KÖSSINPELTO

Asemakaava-alueen inventointi
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Inventoija: Kirsi Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki arkeologisen inventoinnin Oriveden Kössinpellon alueella siihen kohdistuneiden kaavoitus- ja kaavamuutossuunnitelmien vuoksi. Inventoinnissa selvitettiin, sijaitseeko kaava-alueella kiinteää muinaisjäännöstä. Inventoinnin kenttätyöt tehtiin 14. toukokuuta ja siihen liittyvät jälkiyöt välittömästi kenttätyöiden päätyttyä. Hankkeen rahoitti Oriveden kaupunki.

Kaava-alueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä, mutta historiallisen lähdeaineiston, 1560-luvun Suomen asutuksen kyläluettelon ja vuoden 1778 isojakokartan, perusteella siellä on sijainnut Oriveden kylän vanha tonttimaa. Lähistöltä on myös tehty kivikautinen irtolöytö (tasatalta KM 2214:735), minkä vuoksi kaava-alueeseen kuuluva pelto oli myös syytä tutkia.

Inventoinnin perusteella voidaan todeta, että tutkimusalueelle rajautuvan Orivedenkylän alue sijaitsee täysin nykyisen asutuksen alla. Alueella sijaitsevat rakennukset ovat kuitenkin pääosin peräisin 1800-luvun loppupuolelta tai 1900-luvun alkupuolelta ja perustuksiltaan kevyitä. Tutkimusalueella onkin säilynyt useita rakennuksia ja rakennuskokonaisuuksia, joilla jo itsessään on kulttuurihistoriallista arvoa. Kössintien varrella sijaitsevat rakennukset muodostavat yhä ryhmäkylämäisen miljöön; isojako ei ole hajottanut kylää, vaan osa tiloista on siirretty vasta 1900-luvun loppupuoliskolla keskustan kasvaessa ja osa jäänyt yhä paikoilleen. Inventoinnin tulosten ja alueeseen liittyvien historiallisten tietojen perusteella voidaan siellä katsoa sijaitsevan kiinteän muinaisjäännöksen. Siellä on asuttu läpi koko historiallisen ajan, talojen paikat ovat vaihdelleet ja maankäyttö ollut aktiivista. Kevyesti perustetut rakennukset eivät ole kuitenkaan välttämättä tuhonneet allaan mahdollisesti säilyneitä kulttuurikerroksia. Muinaisjäännösalueella voi kuitenkin olla myös heikkolöytöisempiä kohtia, mikä kävi ilmi muutamista koekuopista.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 14.5.2009

Tutkimuskustannukset: Oriveden kaupunki

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 19.5.2009 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

ORIVESI RANTAOSAYLEISKAAVA-ALUEET

Kaava-alueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Vadim Adel

Pirkanmaan maakuntamuseo teki vuonna 2009 arkeologisen inventoinnin Oriveden kaupungin rantaosayleiskaava-alueella. Inventoinnin aikana tarkastettiin yhteensä 43 arkeologista kohdetta ja useita muita, topografian perusteella potentiaalisiksi arvioituja alueita.

Inventoinnin tuloksena selvitysalueella todettiin tai varmistettiin ja alustavasti rajattiin 25 ennestään tuntematonta muinaisjäännöstä, joista yksi on kivikautinen asuinpaikka ja muut historiallisia kylänpaikkoja. Lisäksi yhden ennestään tunnetun kylänpaikan rajausta tarkistettiin.

Löydöt: KM 38056 – 38060

Kenttätyöaika: 11.–28.5. ja 22.–23.10.2009

Tutkimuskustannukset: Ympäristösuunnittelu Oy

Tutkimusraportti: Vadim Adel Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

ORIVESI ROVASTINTIEN ETELÄPÄÄ

Asemakaavamuutosalueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Kirsi Luoto

Tampereen museoiden kulttuuriympäristöyksikkö (Pirkanmaan maakuntamuseo) teki kesäkuussa 2009 arkeologisen inventoinnin Oriveden Rovastintien eteläpään asemakaavamuutosalueella. Inventointi tehtiin kaavamuutossuunnitelmien vuoksi, ja siinä selvitettiin sijaitseeko tutkimusalueella kiinteää muinaisjäännöstä.

Hankkeen rahoitti Oriveden kaupunki. Inventointiajankohtana kesällä 2009 käytössä olleiden kirjallisten lähteiden perusteella pääteltiin, että Oriveden pappilan paikalla olisi sijainnut pappila jo ainakin 1700-luvun alusta alkaen. Myöhemmin alueella tehtiin rakennustutkimus (Palttala 2010), jonka mukaan Oriveden pappila olisi siirretty vanhan pappilan nykyiselle sijaintipaikalle vasta 1800-luvun alussa ja että se olisi tätä ennen sijainnut etelämpänä kaavamuutosalueella. Koska Palttalan tutkimuksen yhteydessä oli tullut esiin lähteitä, joita ei vuoden 2009 arkeologisessa inventoinnissa ollut käytetty, oli syytä tehdä asiaan liittyviä lisäselvityksiä. Inventointiraporttia on täten korjattu ja täydennetty vielä vuonna 2010 käyttäen apuna Palttalan (2010) löytämiä ja Oriveden pappilan sijaintipaikan tulkinnan kannalta oleellisia lähteitä.

Inventoinnissa ei löydetty kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia merkkejä. Huomionarvoista kuitenkin on, että kaavamuutosalueella on todennäköisesti sijainnut Oriveden vanha pappila kohdassa, jossa Orivedeltä Kangasalle johtava maantie ylittää Teerijoen. Aluetta ei ole tarkastettu maastossa vuoden 2009 inventoinnin yhteydessä. Tämän vuoksi maakuntamuseo tekee paikalla maastotarkastuksen keväällä 2010.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.–9.6.2009

Tutkimuskustannukset: Oriveden kaupunki

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 18.3.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

OULU KIIMINKIJOKIVARSI

Kaava-alueen inventointi

Oulun kaupunki

Inventoija: Mika Sarkkinen

Kiiminkijoen osayleiskaava kattaa Kiiminkijokivarren Ouluun nykyisin kuuluvan entisen Ylikiimingin kunnan kirkonkylältä länteen Kiimingin kunnan rajalle. Alueen pituus on noin 14 kilometriä ja leveys kolmesta neljään kilometriä, korkeus vaihtelee 57,5 ja 80 metrin välillä. Alueella on runsaasti soita ja kosteikkoja. Kuivat kankaat ovat pääosin pienehköjä ja yleensä kivikkoisia moreeniharjanteita. Länsiosassa joen eteläpuolella on laaja soraa ja hiekkaa oleva osin maa-ainesten oton tuhoama harjumuodostuma.

Inventoinnin aikana tarkastettiin kaikki tunnetut kohteet: seitsemän kiinteää muinaisjäännöstä ja 10 löytöpaikkaa. Inventoinnissa tavattiin kolme uutta, ennestään tuntematonta asuinpaikkaa, joista yksi vanhan löytöpaikan tarkastuksen yhteydessä, sekä yksi pyyntiukuoppakohde, tosin juuri kaava-alueen ulkopuolelta. Yksi aiempi rökkiökohdetieto osoittautui virheelliseksi. Kaava-alueella on yhdeksän kohdetta, jotka kaikki ovat kivikautisia asuinpaikkoja. Näistä Jäkelämaan kohteeseen liittyy kiviröykkiö/kivirakenteita. Alueen kohteista

huomattavin on Rekikylän valtakunnallisesti merkittävä asuinpaikka, jossa on 137 asumuspaikkaa. Painanteita tunnetaan myös viideltä muulta kohteelta. Näissä painanteiden määrä vaihtelee yhdestä seitsemään.

Löydöt: KM 37880–27883, KM 37899

Kenttätyöaika: 3.–4., 8.–10., 15. ja 17.6.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun kaupunki

Tutkimusraportti: Mika Sarkkinen 24.6.2009 Oulun Kaupunki, Keskushallinto, maankäytön strateginen ohjaus, kopiot Pohjois-Pohjanmaan museossa ja Museoviraston arkistossa.

PADASJOKI, ASIKKALA JA SYSMÄ, PÄIJÄNTEEN KANSALLISPUISTO

Kulttuuriperintöinventointi

Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut

Inventoija: Petro Pesonen

Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalvelut suoritti kesällä 2009 kulttuuriperintöinventoinnin Päijänteiden kansallispuistossa Padasjoen, Asikkalan ja Sysmän kunnissa. Inventointi liittyi Päijänteiden kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelman laatimiseen sitä varten tehtävänä taustatyönä. Tavoitteena oli selvittää koko kansallispuiston alueen kulttuuriperintö, niin arkeologiset kohteet kuin muutkin kulttuuriperintökohteet. Inventoinnin suorittivat arkeologi Petro Pesonen ja Metsähallituksessa siviilipalvelustaan suorittanut arkeologian opiskelija Markus Kankkunen. Maastotyöt kestivät yhteensä noin viisi ja puoli viikkoa touko-elokuussa 2009.

Päijänteiden kansallispuiston kulttuuriperintöinventoinnissa kiinnitettiin huomiota alueen esihistoriallisiin arkeologisiin kohteisiin (kiinteät muinaisjäännökset, irtolöytöpaikat) sekä historiallisen ajan arkeologisiin kohteisiin (kiinteät muinaisjäännökset) ja muihin kulttuuriperintökohteisiin. Jako kahden viimeksi mainitun ryhmän välillä perustuu Museoviraston rakennushistorian osaston ohjeisiin. Päijänteiden kansallispuisto on pääasiassa saaristoa ja siksi liikkuminen tapahtui yleensä veneellä, joihinkin mannerkohteisiin matkattiin myös autolla.

Inventoinnissa raportoitiin yhteensä 118 kohdetta, joista 51 on kiinteitä muinaisjäännöksiä, kaksi irtolöytöpaikkaa ja 65 muita kulttuuriperintökohteita. Suurin osa kohteista on ajoitetuissa historiallisella ajalla (noin 1300–1900 jKr.). Uudella ajalla tarkoitetaan tässä yhteydessä väljästi 1900-lukua. Osa historiallisista ja uuden ajan kohteista on sellaisia, jotka ovat edelleenkin käytössä, kuten osa kummeleista ja esimerkiksi Päijätsalon näkötorni. Kansallispuiston vanhinta kerrostamaa edustavat todennäköisesti mesoliittiselle kivikaudelle (noin 8000–5100 eKr.) ajoittuvat Lietsaaren ja Huhtsaaren löydöt sekä Huhtsaaren asuinpaikka. Pronssikausi (noin 1500–500 eKr.) on esihistoriallisista jaksoista parhaiten edustettu 6–7 muinaisjäännöksellä, joista kaksi on asuinpaikkoja ja viisi lapinrauniota. Lapinrauniosta kolme on ennestään tuntemattomia, ja ne sijaitsevat Padasjoen kunnassa. Haukkasalon kalliolla havaittiin jälkiä mahdollisesta esihistoriallisesta kalliomaalauksesta.

Lukumääräisesti suurimpana ryhmänä edustettuna ovat vanhat viljelysalueet, joista 26 on kaskialuetta ja kuusi peltoaluetta. Myös yksi mahdollinen niitty rekisteröitiin. Kansallispuiston alueella ei ole historiallisena aikana juurikaan ollut kiinteää asutusta muutamaa torppaa lukuun ottamatta. Viljelysalueet liittyvät lähikylien sekä näiden torppien aktiviteetteihin. Toinen suurempi ryhmä kohteita ovat kummelit ja niihin liittyvät linjamerkit. Kummeleita on alueella 15 ja suurin osa niistä on

paikoilla, joilla on ollut kummeli jo yli 100 vuotta sitten. Hiilen- ja tervanpolttoon liittyviä muinaisjäännöksiä on etenkin Kelventeellä ja Papinsaassa. Inventoinnissa dokumentoitiin paljon erilaisia yksittäisiä historiallisen ja uuden ajan toimintojen merkkejä, joista osa on luokiteltavissa muinaisjäännöksiksi. Raporttiin on koottu huomioita tulevaa hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten mm. ehdottamalla joitakin paikkoja opastus- ja nähtävyysskohteiksi.

Löydöt: KM 37991–37993

Kenttätyöaika: 12.5.–5.6. ja 13.–21.8.2009, yhteensä 5,5 viikkoa

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 28.12.2009

Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PARKANO LANNETTA

Ranta-asemakaavan muutosalueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Lannetan ranta-asemakaavan muutosalue sijaitsee Parkanon itäosassa, Aurejärven eteläosan itärannalla. Kaava-alueelta ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä. Aurejärven seudun ainoa muinaisjäännös, kivikautinen asuinpaikka Kurun (Ylöjärven) Ainesjärvellä sijaitsee 2,7 km kaakkoon.

Inventoinnin maastotyö suoritettiin 8.10.2009 kahden arkeologin voimin. Kaavamuutosalue tutkittiin kattavasti, pihamaat ainoastaan silmänvaraisesti. Aurejärven vesistöhistoria on selvittämättä. Se on kuitenkin kuroutunut Itämerestä jo varhaisessa Ancylysvaiheessa. Järven eteläpäässä vesi lienee pysynyt jokseenkin järvenlaskua edeltäneen tasolla.

Alueella on havaittavissa vanha ratatörmä noin metrin nykyistä vedentasa ylempanä. Lannettanniemen kannas ja niemi ovat periaatteessa potentiaalista maastoa esihistoriallisille asuinpaikoille. Kannas on kuitenkin koko lailla myllätty. Lannettanniemellä tehtiin koekuoppia ja kairauksia, mutta mitään esihistoriaan viittaavaa ei havaittu. Pellot olivat avoimina ja ne katsottiin tarkoin.

Lannetan talo on perustettu 1600-luvulla. Vanha talotontin alue on rakennettu ja tasattu. Sen pohjoispuolella havaittiin kaksi kiukaan jäännöstä. Lisäksi alueen länsireunalla havaittiin kaksi tervahautaa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.10.2009

Tutkimuskustannukset: Kaava- ja ympäristöpalvelu Järvinen

Tutkimusraportti: Timo Jussila 13.12.2009 Museoviraston arkistossa.

PARKANO LIESJÄRVI

Rantayleiskaavan muutosalueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Timo Jussila

Liesjärven rantayleiskaavan muutosalueen inventoinnin maastotyö suoritettiin joulukuun alussa, vuodenaikaan nähden hyvissä tutkimusolosuhteissa. Maastotyön painopiste oli ranta-alueella, minne on suunnitteilla uusia mökkitontteja. Rannassa suoritettiin satunnaista koekuopitusta, paikoin tiheästi ja lähes systemaattisesti.

Parkanon nykyinen, vakituinen asutus on saanut alkunsa 1600-luvulla, jolloin se on kuulunut Ikaalisiin. Liesjärven seutu on ollut asumaton takamaata myöhäiselle historialliselle ajalle saakka. Itse Liesjärvi on aina ollut ja on edelleenkin erämaata. Periaatteessa tämän kaltaisella suhteellisen pienellä latvajärvellä voisi sijaita 1–2, enemmän tai vähemmän vakituisesti käytettyä pyynti- tai eräkulttuurin leiripaikkaa – tuskin vakituisia asuinpaikkoja. Tutkitulla alueella ei sellaista kuitenkaan ole.

Alueen pohjoispuolella on Kiuaskangas-niminen alue, joka voisi viitata eräsijan kiukaaseen. Siellä ei myöskään havaittu tämän kaltaiselle maastolle tyypillisiä hiilen- ja tervapolton merkkejä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.12.2009

Tutkimuskustannukset: Insinööri-toimisto Poutanen Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.1.2010 Museoviraston arkistossa.

PERHO

Historiallisen ajan hautapaikkojen inventointi
Turun yliopiston arkeologian oppiaine
Inventoija: Juha Ruuhonen

Tutkimuksen päämääränä oli Perhon historiallisen ajan ruumiskalmistojen ja muiden hautapaikkojen paikantaminen ja arkeologinen tarkastus. Arkistoselvityksen perusteella esille tulleet kohteet pyrittiin tarkastamaan maastossa niiden tarkemman luonteen, laajuuden ja ajoituksen selvittämiseksi.

Perhossa hautapaikat sijaitsevat usein pienissä saarissa tai niemissä, mutta historiallinen hautauspaikka tunnetaan myös Suomen sotaan liittyvän Kokkonevan taistelupaikan yhteydestä. Jängännevan Kalmasaari ja Möttösen Kalmusaari ovat pysyviä hautauksia sisältäviä ruumiskalmistoja, kun taas Salamajärven Ruumissaari on todennäköisesti kesähautausmaa.

Löydöt: TYA 867 (luuta)

Kenttätyöaika: syyskuussa 2009

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Juha Ruuhonen 31.12.2010 Turun yliopistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PIRKKALA NAISTENMATKANLAHTI

Asemakaava-alueen inventointi
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Inventoija: Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo teki arkeologisen inventoinnin Pirkkalan Naistenmatkanlahden alueella toukokuussa 2009. Inventointi liittyi asemakaavan laatimiseen.

Inventoinnissa tarkastettiin yksi entuudestaan tunnettu kohde, kiviaita, ja paikallistettiin yksi uusi kohde, kivillä reunustettu maakuoppa. Molemmat kohteet saattavat liittyä alueella olleisiin sotilastorppiin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: toukokuu 2009

Tutkimuskustannukset: Pirkkalan kunta

Tutkimusraportti: Hanna-Leena Salminen 28.8.2009

Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PIRKKALA PAPPILA

Ranta-asemakaavan muutosalueen inventointi
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Inventoija: Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo teki arkeologisen inventoinnin Pirkkalan Pappilan, Uittamon ja Pihlajaniemen alueilla syys-lokakuussa. Pirkkalan kunta on laatimassa alueille ranta-asemakaavan muutosta ja inventointi kuului kaavaa varten tehtäviin selvityksiin.

Inventointialueen läheisyydessä on useita esihistoriallisia löytöpaikkoja, lisäksi etukäteen käytettävissä olevan materiaalin perusteella Pirkkalan vanha pappilan paikka todettiin mahdolliseksi kiinteäksi muinaisjäänökseksi.

Inventoinnissa Pappilan paikka todettiin kiinteäksi muinaisjäänökseksi. Lisäksi Pihlajaniemestä löydettiin kvartsi-iskoksia. Löytöpaikan läheisyydessä sijaitsee kvartsisuoni, ja löytö tulkittiin raaka-aineen hankintapaikaksi.

Löydöt: KM 37995; KM 2009065

Kenttätyöaika: syys-lokakuu 2009

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Hanna-Leena Salminen 11.12.2009

Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

POHJANMAA (ILMAJOKI, KURIKKA, KRISTIINANKAUPUNKI, MAALAHTI, NÄRPIÖ, RAIPPALUOTO JA VÄHÄKYRÖ)

Tuulipuistoalueiden inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Katja Vuoristo

EPV Tuulivoima Oy suunnittelee tuulivoimapuistoja Pohjanmaan seitsemään eri kuntaan, Ilmajoelle, Kurikkaan, Kristiinankaupunkiin, Maalahdelle, Närpiöön, Raippaluotoon ja Vähäkyröön. Näistä kuudessa suunnittelualueiden arkeologiset

Pohjanmaan alueelle suunnitellaan rakennettavaksi monia tuulivoimapuistoja. Närpiössä inventoitiin yhtä suunnittelualuetta. Kompassbergetillä dokumentoitiin kompassiruusu. Kuva: Katja Vuoristo, Museovirasto.

I Österbotten ska många vindkraftsparker byggas. I Närpes inventerades ett planeringsområde. På Kompassberget dokumenterades en kompassros. Foto: Katja Vuoristo, Museiverket.

inventoinnit olivat välttämättömiä, jotta tuulipuistojen vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön voitaisiin arvioida.

Joiltakin alueilta tunnettiin entuudestaan muinaisjäänneksiä ja myös niiden läheisyydessä oli useita entuudestaan tunnettuja kohteita. Suunnittelualueilla sijaitsevat kohteet tarkastettiin ja lisäksi niiltä etsittiin entuudestaan tuntemattomia muinaisjäänneksiä. Inventoinnissa löytyi entuudestaan tuntematon rökkiöitä ja rakkakuoppia käsittävä muinaisjäännealue sekä kivistä ladottu kompassiruusu. Lisäksi inventoinnissa havaittiin muutamia uusia rökkiöitä, jotka liittyivät ennestään tunnetuihin kohteisiin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 21.9.–8.10.2009

Tutkimuskustannukset: Ramboll Finland Oy

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 4.2.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Museovirasto Vaasan toimisto, Pohjanmaan museo ja Ramboll Finland Oy.

PORVOO ESTLINK 2 -SÄHKÖNSIIRTO-YHTEYDEN SUOMEN MAAOSUUS

Hankealueen inventointi

Museoviraston rakennushistorian osasto

Inventoija: Wesa Perttola

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti 21.–24.9. ja 20.10.2009 historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäänneiden inventoinnin Porvooseen suunnitellulla Estlink 2- sähkönsiirtoyhteyden maosuudella. Tutkimusten tilaajana ja rahoittajana toimi Fingrid Oyj. Inventoinnin tavoitteena oli tarkistaa sähkölinjan tarkastelualueilta tunnetut kiinteät muinaisjäänneet ja läheiset kylätontit sekä etsiä alueelta uusia kohteita.

Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin historiallisista lähteistä tunnettu rajamerkki ja kolme kylätonttia. Lisäksi löydettiin kymmenen uutta kohdetta: yksi ajoittamaton rökkiö, yksi historiallisen ajan kivirakennekohde, viisi rajamerkkiä, vesimyllyn jäännös ja kaksi historiallisen ajan louhosta.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 21.–24.9., 20.10.2009

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj

Tutkimusraportti: Wesa Perttola 4.11.2009 Museoviraston arkistossa.

PYHÄJOKI

Ks. inventoinnit 2009: Simo ja Pyhäjoki, kaava-alueiden inventointi

PYHÄRANTA, RAUMAN-KALANNIN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Rauman-Kalannin voimajohtolinja, hankealueen inventointi

PÄLKÄNE EPAALA-KUULIALA

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen

Inventointi oli luonteeltaan täydennysinventointi ja aiempien töiden yhteenveto. Alueella on inventoitu useaan otteeseen

erityisesti rautakautta ja historiallista aikaa. Todennäköisyys, että sieltä löytyy rautakautisia muinaisjäänneksiä, on suuri. Alueella on havaittavissa yhtäjaksoinen asutuksen jatkuvuus ja kehitys rautakaudelta keskiaikaan ja edelleen nykyaikaan, mikä tekee siitä tutkimuksellisesti mielenkiintoisen.

Suurin osa alueesta on raivattu pelloiksi ja lähes kaikki tunnetut muinaisjäänneet sijaitsevat nykyisillä pelloilla. Muutama metsässä sijaitseva täysin ehjä muinaisjäänne sekä kylätonttien rakentamattomat, arkeologisesti ehjät, osat ovat siten tutkimuksellisesti hyvin arvokkaita kohteita.

Alueella on ilmeisesti Ancyclusjärvivaiheen aikaisia muinaisrantatörmäitä yli 100 metrin tasolla. Veden taso on ollut aluksi kivikaudella laskeva. Jossain vaiheessa esihistoriallisena aikana veden lasku päättyi ja Pälkänevedessä alkoi transgressio, joka päättyi vuonna 1603 Kostianvirran puhjettua. Tämä transgression huipun rantataso on hieman alle 90 metrin korkeustasolla.

Inventoinnissa käytiin läpi kynnetyt pelloalueita erityisesti Kuulialassa. Hyllin seudun metsäalueet tutkittiin tarkasti. Pelloilla sekä metsässä maastoa tutkittiin metallinpaljastimella, hyväksi arveltuilla maastonkohdilla systemaattisesti laajemmalla alalla. Kylätontit tarkastettiin silmänvaraisesti, mutta niillä ei tehty systemaattista metallinpaljastintutkimusta.

Alueella tunnetaan nyt 14 muinaisjäänne- ja viisi löytöpaikkaa: kivikautinen asuinpaikka, moniperiodinen asuinpaikka, jossa on kivikautinen ja rautakautinen tai historialliseen aikaan ajoittuva osa. Viisi rautakautiseksi oletettua paikkaa (joista ainakin yksi on kalmisto, muut asuinpaikkoja tms.), neljä keskiaikaan ulottuvaa kylätonttia, rauniokirkko sekä kaksi historiallisen ajan tarkemmin määrittelemätöntä paikkaa (kaivo ja jokin toimintopaikka).

Tässä inventoinnissa löytyi em. rautakautinen polttokenttäkalmisto, kivikautinen asuinpaikka, kaivo, toimintopaikka sekä yksi rautakautinen tai historiallisen ajan löytöpaikka. Kylätontin säilyneiltä vaikuttavat osat luokiteltiin muinaisjäänneksi.

Löydöt: KM 38107–38110

Kenttätyöaika: 27.10. ja 3.–4.11.2009

Tutkimuskustannukset: Pälkäneen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 13.1.2010 Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Hannu Poutiainen 2010. Polttohauta ja nastasolki – rautakautisia inventointilöytöjä Pälkäneeltä ja Sääkämäeltä. Pirkan maan alta 11. Tampereen museoiden julkaisuja 112, s. 25–33.

PÄLKÄNE ÄIMÄLÄ

Vesihuoltolinjan inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen

Suunniteltu vesijohtolinjaus kulkee Ruotsilan vanhan kylätontin (1800-luvulla rustholli) ja järven välistä pelloja pitkin Äimälän (kartalla Lassila talo) keskiajalta peräisin olevan kylätontin koillispuolitse Klemolan talolle. Äimälän ja Ruotsilan vanha karttamateriaali – isojakokartat 1700-luvulta – kuvattiin Kansallisarkistossa ja kartat asemointiin kjj-koordinaatistoon arviolta +/- 20 metrin tarkkuudella.

Seudulla on lukuisia rautakautisia muinaisjäänneksiä. Linjan lähistöltä, Lassilan talon eteläpuolelta tunnetaan kuppikivi, mutta ei muita muinaisjäänneksiä.

Linjaukset tarkastettiin maastossa 18.8.2009 Ruotsilan ja Äimälän välillä vesihuoltolinja kulkee pelloissa, jotka eräiltä osin vaikuttivat topografisesti otollisilta rautakauden muinaisjäännöksille. Pelloja ei voitu tarkemmin tutkia, koska ne olivat viljalla tai nurmella. Lassilan kohdalla vesihuoltolinja haara kulkee 1700-luvun kylätontilla tai aivan sen vieressä. Alueella todettiin tummaa tulikukkaa ja koekuopassa palanutta savea.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 18.8.2009

Tutkimuskustannukset: Etelä-Pätkäneen vesiosuuskunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 31.8.2009 Museoviraston arkistossa.

RAAHE LAIVAKANGAS

Muinaisjäännösten merkintä

Museoviraston arkeologian osasto

Tutkija: Sami Viljanmaa

Laivakankaan kultakaivoksen toiminta-alueelta merkittävät muinaisjäännöskohteet oli määritelty Nordic Mines AB:n maaliskuussa 2009 esittämän aluekäyttösuunnitelman ja Museovirastossa järjestetyn neuvottelun perusteella. Merkittäviä kohteita oli kaikkiaan yhdeksäntoista.

Muinaisjäännökset pyrittiin merkitsemisessä rajaamaan maastossa selvästi havaittavasti. Rajauksen lähtökohtana

käytettiin Timo Jussilan vuonna 2006 alueesta laatiman inventointiraportin tietoja. Osa kohteista oli selvästi erottuvia, erityisesti alueen kaksi jätinkirkkoa, useimmat rakkakuopat ja kookkaimmat röykkiöt. Muutamilla kohteilla ei havaittu mitään sellaista muinaisen ihmisen toiminnasta kertovaa, joka olisi auttanut muinaisjäännöksen rajojen määrittämisestä, ja kyseisillä paikoilla pitäydettiin mahdollisimman tarkasti Jussilan raportissaan esittämistä aluerajauksista.

Merkinnässä käytettiin punavalkoista muovista merkintänauhaa sekä läpimitaltaan noin tuuman paksuisia teroitettuja puupaaluja, jotka lyötiin lapiolla kiinni maahan tai tuettiin kivi-rakka-alueilla kivien väliin. Jos kohteen alueella kasvoi puustoa, kiinnitettiin nauha puuhin. Merkintänauhat pyrittiin kiinnittämään maksimissaan noin kymmenen metrin välein, jotta yksittäisen nauhan irtoaminen ei vaikeuttaisi kohteen rajojen hahmottamista. Merkitsemisen yhteydessä kirjattiin myös rajatun alueen ääreiskoordinaatit GPS-paikkantimesta ja kohteet valokuvattiin. Merkinnät ovat löydettävissä maastosta useiden vuosien ajan, mikäli niitä ei maastosta tahallisesti poisteta. Kohteet eivät siis ole vaarassa tuhoutua vahingossa, koska merkitsemisen seurauksena ne havaitaan väistämättä alueelle kohdistuvien maankäyttötoimien yhteydessä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 28.9.–2.10.2009

Tutkimuskustannukset: Nordic Mines AB

Tutkimusraportti: Sami Viljanmaa 3.11.2009
Museoviraston arkistossa.

Raahen Laivakankaan kultakaivoksen alueella merkittiin yhdeksäntoista muinaisjäännöstä, jotta ne havaitaan maastossa helposti. Yksi merkityistä kohteista oli Pirttivaaran jätinkirkko. Kuva: Sami Viljanmaa, Museovirasto.

I området för en guldgruva i Laivakangas i Brahestad markerade man nitton fornlämningar så att de är lätta att urskilja i terrängen. Ett av de markerade objekten är jättekyrkan i Pirttivaara. Foto: Sami Viljanmaa, Museiverket.

RAASEPORI KARJAA SVARFVARS

Kaava-alueen inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Katja Vuoristo

Svarfvarsin tilalle suunnitellaan ekotalojen rakentamista, minkä vuoksi paikalla tehtiin kolmen päivän pituinen inventointi. Alueen läheisyydestä tunnettiin esihistoriallisia muinaisjäänöksiä ja lisäksi paikalla tiedettiin olleen viimeistään 1700-luvulla kylänpaikka. Kylän todettiin sijainneen tilan vanhan päärakennuksen kohdalla sekä sitä ympäröivillä niityillä. Paikalla havaittiin 1700-luvulle ajoittuvia esineiden paloja sekä myös vanhoja kivijalkoja. Esihistoriallisia muinaisjäänöksiä ei kaava-alueella havaittu, mutta heti sen ulkopuolella sijaitsevalla kalliolla todettiin olevan kiviröykkiöitä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 14.–16.10.2009

Tutkimuskustannukset: yksityinen

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 16.3.2010 Museoviraston arkistossa.

RAIPPALUOTO

Ks. inventoinnit 2009: Pohjanmaa, tulipuistoalueiden inventointi

RANTASALMI POROSALMI

Yleiskaavan muutosalueen inventointi
Mikrolitti Oy
Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Rantasalmen Porosalmen yleiskaavan muutosalueen inventointi tehtiin yhden päivän aikana kahden arkeologin voimin. Huomiota kiinnitettiin erityisesti rantakallioiden mahdollisiin lapinraunioihin ja esihistoriallisille asuinpaikoille sopiviin maastonkohtiin.

Alue on kalliosta ja maaperä pääosalla aluetta hyvin kivikkoista. Paikka paikoin kallioiden välisissä laaksoissa ja rantaan viettävillä rinteillä on metsittynyttä vanhaa peltoa. Näiden peltojen reunoilla havaittiin keskittyminä raivausröykkiöitä. Niitä ei katsottu muinaisjäänöksiksi. Missään ei havaittu merkkejä esihistoriallisesta asutuksesta tai muista muinaisjäänöksistä.

Saimaan korkein ranta (4000 eKr.) on alueella noin 89 metrin korkeustasolla ja kivikauden lopun rantataso (noin 1500 eKr.) noin 82 metrin tasolla. Inventointi keskittyi pääosin 90 ja 80 metrin korkeustasojen välille, mutta rantakallioita katsottiin ylempäinkin. Saarista tarkastettiin Linnasaari. Mitään muinaislinnaa viittaavaa ei alueella havaittu. Linnasaaren laen kaakkoiskärjessä havaittiin pienialainen, noin 10 x 5 metrin laajuinen kalliopohjainen tasanne, jonka reunalla oli matala kivirivi. Kivirivin merkitys jäi avoimeksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 29.6.2009

Tutkimuskustannukset: FCG Planeko Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 3.10.2009 Museoviraston arkistossa.

RAUMA KAAVA-ALUEET

Kaava-alueiden inventointi
Satakunnan Museo
Inventoija: Esa Hertell

Satakunnan museo inventoi Raumalla kesäkuussa 2009 kolme viikkoa. Inventointi suoritettiin Rauman kaupungin tilauksesta kaava-alueilla ja satamaan suunniteltavan URPO-radan linjauksella. Tehtävänä oli selvittää alueen muinaisjäänöskanta ja raportoida muinaisjäänösten vaikutus kaavoituksen ja tulevan maankäytön kannalta. Inventoitavia alueita oli viisi: Hevossuo, Koillinen teollisuusalue, Nikulanmäki, Pirttialho ja URPO-radan linjaus, joka yhdistää nykyisen radan sataman laajennukseen.

Yhteenvetona inventoitujen kaava-alueiden muinaisjäänöksistä voidaan todeta, että nämä koostuvat röykkiöistä, joista useimmat ajoittunevat myöhäspronssikautteen ja esiroomalaiseen rautakautteen. Useimmat röykkiöt on luultavasti rakennettu paikoille, joissa ihmiset ovat asuneet tai niiden välittömään läheisyyteen. Tätä puoltaa röykkiökohteiden asuinpaikkatopografinen luonne. Ne sijaitsevat pääasiassa asuinpaikoiksi hyvin soveltuvissa ympäristöissä ja ne suuntautuvat muutamin poikkeuksin etelä-kaakko-itäsektoriin. Inventoinnissa röykkiöiden läheltä löytyikin joitain asuinpaikkoja. Tätä voidaan pitää inventoinnissa hyvänä tuloksena, sillä havainnolla on paitsi tutkimuksellista mielenkiintoa myös merkitystä muinaisjäänösuojelun ja röykkiökohteiden muinaisjäänösrajausten kannalta.

Rauman varhaismetallikautinen asutus korreloi alueen sokkeloisen sisäsaaristovaiheen kanssa. Myöhemmin maankohoamisen seurauksena ranta siirtyi länteen päin, mutta vastaavaa sokkeloista ja suojaista saaristoa ei kuitenkaan enää muodostunut länneemmäs. Alueen tunnettu muinaisjäänöskanta ajoittuu korkeuksiensa perusteella myöhäspronssikaudelle ja esiroomalaiseen aikakautteen. Tämä selittyy juuri alueen luonnonolosuhteilla, jotka tarjosivat runsaan ja sokkeloisen saariston ja matalien lahtien muodostaman ravintolaikkujen saariin. Esihistoriallisten havaintojen lisäksi inventoiduilla kaava-alueilla on historiallisiin ja osin vielä nykyisiinkin peltoihin liittyviä raivauksessa muodostuneita kivikoita. Näitä ei liene syytä pitää säilytettävänä suojelukohteita niiden luonteen takia.

Löydöt: KM 37912–37915

Kenttätyöaika: kolme viikkoa kesäkuussa 2009

Tutkimuskustannukset: Rauman kaupunki

Tutkimusraportti: Esa Hertell Satakunnan Museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

RAUMAN-KALANNIN VOIMAJOHTO

Hankealueen inventointi
Museovirasto arkeologian osasto
Inventoija: Kreetta Lesell

Rauman ja Kalannin välistä voimajohtolinjaa parannetaan ja uusitaan. Uusittava verkkolinja on noin 44 kilometriä pitkä. Se noudattaa nykyistä voimajohtolinjaa, mutta verkon pylväät uusitaan ja niiden sijainti muuttuu. Inventoinnissa kiinnitettiin erityistä huomiota suunniteltuihin haruksen paikkoihin ja pylväiden jalkojen kohtiin.

Uudistettavalta verkkolinjalta ei tunnettu muinaisjäänöksiä, mutta sen läheisyydessä niitä on useita. Linja kulkee myös alueilla, jossa voi olla ennestään tuntemattomia muinaisjäänöksiä.

Linjalta löytyi viisi röykkiökohdetta, Rauma Alainen-Ohde, Rauma Ahmaro, Rauma Niinilä ja Laitila Betlehem. Lisäksi ennestään tunnetusta Rauman Majantaustanhaassa havaittiin kolme aiemmin kartoittamatonta röykkiötä, jotka ovat linja-aukeamalla. Laitila Hiekka on tunnettu miekan irtolöytöpaikkana, inventoinnissa sieltä havaittiin kolme röykkiötä.

Kaikki inventoinnissa havaitut röykkiöt ovat sellaisia, ettei niitä voi ajoittaa tarkasti. Korkeutensa puolesta ne voivat ajoittua pronssikaudesta aina historialliseen aikaan saakka. Löytöjä kohteista ei tullut.

Rauma Ahmaron ja Rauman Niinilän röykkiökohteet ovat niin lähellä uusittavia pylväitä, että niissä täytyy joko tehdä lisätutkimuksia tai pylväiden paikkoja täytyy siirtää.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 20.–30.10.2009

Tutkimuskustannukset: Vartek Oy / Satavakka

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 18.2.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Vartek Oy ja Turun museokeskus.

RAUMA SÄHKÖASEMAN YMPÄRISTÖ

Hankealueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Inventoinnin maastotyö suoritettiin 20.10.2009 kahden arkeologin voimin. Asiakkaan rajaama alue sähköaseman ympärillä ja myös alueen liepeitä hieman rajauksen ulkopuolella tutkittiin kattavasti. Alueelta tunnettiin kaksi röykkiökohdetta, jotka tarkastettiin: Kunnan-Tuomisto -nimisessä kohteessa havaittiin yksi selvä ja pari epämääräistä, mahdollisesti osin tuhoutunutta röykkiötä. Toinen kohde, IVO, oli ennallaan. Röykkiöiden paikkatiedot täsmennettiin. Alueen reunoilla havaittiin kaksi mahdollista muinaisjäännettä: kivikehä ja kiviröykkiö, joiden funktiot ja ajoitukset ovat epäselvät.

Alueella ei ole ollut asutusta 1847–1900-luvun alun karttojen perusteella, tuskin sitä ennenkään historiallisena aikana. Alueen ainoa tila, Miekka, on ilmeisesti perustettu vasta 1900-luvulla. Asutushistoriallisia muinaisjäänneksiä ei siis alueella ole.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 20.10.2009

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj

Tutkimusraportti: Timo Jussila 13.12.2009 Museoviraston arkistossa.

RISTIINA, MÄNTYHARJU JA SUOMENNIEMI, MUSTALAMMEN VOIMAJOHTO

Suunnittelualueen inventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Katja Vuoristo

Mustalammen 110 kV:n voimajohdon linjauksen suunnittelualueella Mäntyharjulla, Suomenniemellä ja Ristiinassa tehtiin kolmen päivän pituinen inventointi.

Suunnitelma-alueelta ei tunnettu kiinteitä muinaisjäänneksiä ja inventoinnin tarkoituksena olikin tarkastaa, oliko paikalla entuudestaan tuntemattomia muinaisjäänneksiä. Näitä ei inventoitavalta alueelta kuitenkaan löydetty.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 15.–17.7.2009

Tutkimuskustannukset: Eltel Networks Oy

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 10.3.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Eltel Networks Oy.

ROVANIEMI KIVALOT JA KAIHUAANVAARA

Retkeilyreittien kulttuuriperintöinventointi

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Inventoija: Pirjo Rautiainen

Metsäntutkimuslaitokselta Metsähallitukselle siirtyneiden Kivaloiden ja Kaihuanvaaran retkeilyreittien lähialueet sekä Alajärven riistapolun ympäristö tarkastettiin. Alajärven riistapolun tuntumasta ei löytynyt kulttuuriperintökohteita, mutta Kivaloiden alueelta, Syvälammen lähistöltä löytyi useita savottaan liittyvien rakennusten jäännöksiä. Kaihuanvaaran lounaisesta rinteestä löytyi karsikkomänty, jossa on pilkat kolmella kyljellä. Siihen on kaiverrettu vuosiluku 1888.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: ei ilmoitettu

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Pirjo Rautiainen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

RUOTSINPYHTÄÄ GÄDDBERGSÖ

Kaava-alueen inventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Katja Vuoristo

Fennovoima Oy suunnittelee ydinvoimalan rakentamista usealle vaihtoehdoiselle sijoituspaikalle ja yksi kaavoitetuista alueista sijaitsee Ruotsinpyhtäällä, minkä vuoksi siellä tehtiin viikon pituinen inventointi. Kaava-alueelta ei tunnettu entuudestaan kiinteitä muinaisjäänneksiä ja inventoinnin tarkoituksena oli selvittää, oliko siellä ennestään tuntemattomia muinaisjäänneksiä. Tutkittavalla alueella tiedettiin olleen 1550-luvulla Bäckeböle-niminen yhden talon kylä, joka on myöhemmin autioitunut. Lisäksi kaava-alueelta on perimätietoa hautausmaasta. Paikalla oli tietoja myös valvonta- ja tulenjohtotornista. Lisäksi kaava-alueen lähistöltä tunnettiin esihistoriallisia muinaisjäänneksiä kuten mm. rautakaufinen hautaröykkiö.

Inventoinnissa ei pystytty varmuudella paikantamaan varsinaista talonpaikkaa, mutta alueelta löytyi kuitenkin todennäköisesti siihen liittyviä raivausröykkiöitä. Kaava-alueella sijaitsevan valvonta- ja tulenjohtotornin todettiin säilyneen edelleen paikallaan melko hyvässä kunnossa. Lisäksi rakennuksen lähistöltä löytyi muita sota-ajan varustuksia. Kaava-alueen sisäpuolelle jäävistä saarista löydettiin kiviröykkiöitä, jotka voivat ajoittua esihistorialliseen aikaan. Lisäksi saaristosta löydettiin vanha rajakiveys ja mantereen puolelta mahdollinen kalamajan pohja.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 10.–14.8.2009

Tutkimuskustannukset: Fennovoima

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 19.1.2009 Museoviraston arkistossa.

RUOVESI RUOVEDEN RANTAYLEISKAAVA-ALUEET

Rantayleiskaava-alueiden täydennysinventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Tapani Rostedt

Ruoveden inventoinnissa kesällä 2008 jäi tarkastamatta maastossa viisi 1700-luvun kartoilta paikannettua talo-/

kylätonttia, jotka ovat karttapaikannuksen perusteella autioituneita ja siten mahdollisia muinaisjäänöksiä. Virtain keskustan seudun inventoinnin yhteydessä nämä paikat tarkastettiin kesäkuussa 2009.

Viidestä mahdollisesta muinaisjäänöspaikasta todettiin maastotarkastuksen perusteella kahden, Pihlajalahden talotontin ja Rajalahden Pakan, olevan arkeologisesti eheitä, autioituneita kylätontteja. Jälkimmäisen autioituneen talotontin paikka osoittautui hieman toiseksi kuin mitä 1700-luvun kartalta oli paikannettu. Muut kolme talotonttia todettiin sellaisiksi, että niitä ei voi pitää muinaisjäänöksinä joko niiden tuhoutuneisuuden tai epäselvän paikannuksen takia.

Näiden tonttipaikkojen lisäksi tarkasteltiin muutamia pistokokein Ruoveden luoteiskolkan pienjärvien rantoja, mutta mitään muinaisjäänökseen viittaavaa ei havaittu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: ei ilmoitettu

Tutkimuskustannukset: Mikroliitti Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 15.9.2009 Museoviraston arkistossa.

SALLA OULANGAN KANSALLISPUISTO JA NATURA-ALUE

Ks. inventoinnit 2009: Kuusamo ja Salla, kulttuuriperintökohteiden inventointi

SALO PERNIÖ VANHAKARTANO

Keskiaikaisen kuninkaankartanon kartoitus ja prospektointi Turun yliopiston arkeologian oppiaine
Tutkijat: Kari Uotila (vastuututkija), Janne Haarala ja Mikko Helminen

Arkeologian yhdistys Vare suoritti yhteistyössä Muuritutkimus ky:n kanssa kartoitustyötä ja prospektointia Salon (ent. Perniön) Vanhakartanolla, Helgån keskiaikaisen kuninkaankartanon alueella. Kenttätyöt tehtiin kuuden päivän aikana touko- ja kesäkuussa 2009. Kenttätöiden aikana alueella tuotettiin maastokartoitus, kokeiltiin ilmakehuusta heliumpalloon kiinnitetyn kameran avulla ja teetettiin Turun yliopiston maaperägeologian oppiaineen suorittama maatulkuutus.

Kartoitustyöhön ja muihin prospektointiin liittyviin avustustehtäviin kentällä osallistui 11 arkeologian opiskelijaa. Työ toteutettiin turkulaisten arkeologian harrastajien ja maanomistajan aloitteesta ja tuella.

Tutkimuksen tuloksena Nääsinnokan alueesta luotiin takymetrin avulla digitaalinen maastomalli ja Vanhakartanon muinaisjäänösalueelta tuotettiin maatulkausaineisto. Maatulkausaineistosta luodun tulkinnan perusteella alueelta todettiin peltokerroksen alla sijaitsevia ihmistekoisia rakenteita tai jälkiä. Nämä merkit liittyvät todennäköisesti paikan keskiaikaiseen asutus- ja elinkeinohistorialliseen maankäyttöön.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 2400 m²

Kenttätyöaika: touko-kesä 2009

Tutkimuskustannukset: Muuritutkimus Ky, Turun yliopisto, Vare ry ja yksityishenkilöt

Tutkimusraportti: Janne Haarala ja Mikko Helminen

7.1.2011 Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SALO SAHAJÄRVEN LUONNONPUISTO

Rakennusarkeologinen inventointi

Muuritutkimus Ky

Inventoija: Kari Uotila

Teijon Sahajärven luonnonpuistossa on purouoma, johon on rakennettu useita patorakenteita ja niihin liittyviä teollisuusrakennuksia viimeistään 1700-luvulta lähtien aina 1900-luvulle. Puro muodostaa kahden padon väliin patolammen, jonka rannoilla on ollut laaja istutettu puisto. Alue on luonnonsuojelu- aluetta. Inventoinnissa kartoitettiin ja dokumentoitiin havaitut rakenteet kuten pato- ja rakennusjäänökset ja tehtiin koe- pistoja.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: kevät-syky 2009

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Kari Uotila 28.12.2009 Museoviraston arkistossa.

SALPALINJA

Linnoitteiden inventointihanke, vaihe 1

Museoviraston rakennushistorian osasto

Inventoija: John Lagerstedt

Museoviraston rakennushistorian osastolla käynnistyi hanke nk. Salpalinjan toisen maailmansodan aikaisten linnoitteiden inventoinnista. Salpalinjaksi kutsutaan Suomen itärajan turvaamiseksi varustettua linnoitusketjua, jonka rakentaminen aloitettiin talvisodan jälkeen välirauhan aikana 1940–1941. Puolustuslinjaa vahvistettiin vielä jatkosodan aikana loppukesästä 1944. Sodan jälkeen puolustuslinja menetti vähitellen operatiivisen merkityksensä.

Salpalinjan varustukset ovat siirtyneet puolustusministeriöltä valtiovarainministeriölle 2003 ja linnoitteita hallinnoi nykyisin Senaatti-kiinteistöt. Salpalinjan inventointihankkeen tarkoituksena on luoda kokonaiskuva hankkeeseen kuuluvien linnoitettujen alueiden tilasta. Valtiovarainministeriön kustantama inventointihanke on jaettu kahteen osaan, valmisteluvaiheeseen sekä varsinaiseen kenttätutkimuksiin perustuvaan inventointiin.

Ensimmäisessä projektivaiheessa on kerätty arkistoaineistoja sekä koottu aikaisemmat inventoinnit, joiden perusteella on suunniteltu hankkeen toisen vaiheen kenttätutkimukset. Ne käynnistyvät keväällä 2010.

Salpalinjan inventointihankkeesta vastaa projektipäällikkö, Museoviraston tutkija John Lagerstedt. Inventointihankkeella on myös ohjausryhmä, jossa on Valtiovarainministeriön, Senaatti-kiinteistöjen, Museoviraston, Metsähallituksen, Sotamuseon, Miehikkälän Salpalinja-museon ja Salpalinjan perinneyhdistys ry:n edustajat.

Projektissa valokuvattiin historiallisia kartta- ja asiakirja-aineistoja sekä koottiin yhteen aikaisempia Salpalinjaa käsitteleviä inventointeja. Lisäksi määriteltiin ne kunnat, joiden alueella Salpalinja sijaitsee, ja niiltä tiedusteltiin mahdollisia linnoitteita käsitteleviä kartoituksia, tutkimuksia tai maankäytösunnitelmia.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: –

Tutkimuskustannukset: valtiovarainministeriö

Tutkimusraportti: John Lagerstedt 18.12.2009

Museoviraston arkistossa, kopiot valtiovarainministeriö, Senaatti-kiinteistöt, Metsähallitus, Miehikkälän Salpalinjain museo, Sotamuseo

SASTAMALA HAAPANIEMI

Ranta-asemakaavamuutosalueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Hanna-Leena Salminen

Pirkanmaan maakuntamuseo teki Sastamalan Haapaniemen tilan alueella kohdennetun arkeologisen inventoinnin touku-kuussa 2009 valmisteilla olevan asemakaavan muutoksen vuoksi.

Inventoinnissa paikallistettiin ranta-asemakaava-alueella sijaitseva Haapaniemen historiallinen asuinpaikka 1700-luvun karttojen perusteella. Yksinäistalon paikka määritettiin rauhoitusluokkaan 2 kuuluvaksi muinaismuistolain suojelemaksi kiinteäksi muinaisjäännekseksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: toukokuu 2009

Tutkimuskustannukset: yksityinen

Tutkimusraportti: Hanna-Leena Salminen 28.8.2009

Pirkanmaan maakuntamuseo, kopio Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA MOUHIJÄRVI

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja Timo Jussila

Mouhijärven kunnassa on tehty perusinventointi vuonna 2003. Tuolloin painopiste oli esihistoriallisissa muinaisjäänneissä. Tässä inventoinnissa keskityttiin historiallisen ajan muinaisjäänneiden etsimiseen. Lähdeaineistona käytettiin vanhoja karttoja.

Inventoinnissa tarkastettiin vanhat kyläpaikat sekä ennestään tunnetut kiinteät muinaisjäänneet ja pyrittiin rajaamaan ne kaavoituksen tarpeisiin. Alueen kaikki 34 vanhaa, 1500-luvulla mainittua kylää ja niiden isojakokarttojen (1766–1791) mukaiset tontit ympäristöineen käytiin läpi. Erillisiä tontteja on yhteensä 62. Näistä 21 (18 eri kylässä) todettiin osin tai kokonaan kiinteiksi muinaisjäänneiksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 12.–30.10.2009

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 30.3.2010 Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA STORMI, KÄRPPÄLÄ JA KARKUNKYLÄNSEUTU

Vesihuoltoverkoston alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Stormin–Kärppälän vesihuoltoverkoston alue, vesihuoltolinjat ja niiden liepeet, inventoitiin lokakuussa. Erityistä huomiota kiinnitettiin historiallisen ajan kylä- ja talontontteihin.

Alueelta tunnettiin ennestään Rantavainionmäen ja Karkunkylän kalmistot sekä Kärppälän kivikautinen asuinpaikka. Kärppälässä sijaitsee myös linnavuori. Karkunkylän ja Leiniälän Kataran kylätontit oli jo aiemmin luokiteltu muinaisjäänneiksi. Alueella tiedettiin olevan useita keskiajalta peräisin olevia kylätontteja.

Vesihuoltoverkoston seudun kaikki vanhat kylätontit selvitettiin ja paikannettiin vanhoilta kartoilta. Kaikkiaan alueella on 15 maakirjakylää Tyrvään Lahdenlopin jakokunnassa ja vanhassa Karkun pitäjässä. Joissain kylissä on useita tonttipaikkoja tai talot ovat enemmän tai vähemmän hajallaan. Useimmat kylätontit sijoittuvat suunniteltujen vesihuoltolinjasten liepeille tai kohdalle. Täysin autoituneita, 1700-luvun kartoilta paikannettuja ja varhaiskeskiaikaan ulottuvia kylätontteja on alueella kaksi (Katara ja Stormi). Ennestään tuntemattomia esihistoriallisia muinaisjäänneksiä ei vesihuoltolinjoilta löydetty.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 19.–24.10.2009

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 8.12.2009 Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA TYRVÄÄN VANHA PAPPILA

Asemakaava-alueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Kirsi Luoto

Tampereen museoiden kulttuuriympäristöyksikkö (Pirkanmaan maakuntamuseo) suoritti touko-kesäkuun vaihteessa arkeologisen inventoinnin Tyrvään vanhan pappilan asemakaavamuutosalueella. Inventoinnissa selvitettiin, sijaitseeko siellä kiinteää muinaisjäännettä. Hankkeen rahoitti Sastamalan kaupunki.

Kaava-alueelta ei tunnettu ennestään kiinteää muinaisjäännettä, mutta Kuninkaan kartaston (1776–1805, kartta 257) ja vuonna 2002 tehdyn maisemahistoriallisen selvityksen (Heiskanen Jari 2002, Pirkanmaan maakuntamuseo) perusteella vanha pappilan paikka on ainakin jo 1700-luvulla sijainnut kyseisellä kaava-alueella. Myös J. Strengin vuonna 1644 laatiman maakirjakartan perusteella pappila on sijainnut Vammaskosken pohjoispuolella, Pappilanlahden tuntumassa.

Inventoinnin tulosten perusteella voitiin todeta tutkimusalueella sijaitsevan kiinteän muinaisjäänneksen. Tähän viittasivat historiallisen karttamateriaalin lisäksi koekuoppien maannokista tehdyt havainnot. Muinaisjäänne sijoittuu topografisesti alueen korkeimmalle kohdalle, hiekkaisen kumpareen laelle, välittömästi vanhan pappilan päärakennuksen ympäristöön ja mahdollisesti myös sen alle.

Löydöt: KM 2009053

Kenttätyöaika: 27.–28.5.2009

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 18.9.2009 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SEINÄJOKI HANGASNEVA

Hankealueen inventointi

Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu

Inventoija: Jaana Itäpalo

EPV Bioturve Oy selvittää Seinäjoen Hangasnevan kunnostamista turvetuotantoon. Alueelta oli havaittu vuonna 1993

pitkospuiden jäännöksiä metsäojien leikkauksissa. Löytöjen on arveltu voivan olla jäännöksiä kirkko- ja käräjätiestä, joka on kulkenut Töysän Tohnista Kuortaneen ja Lapuan kautta Isonkyrön vanhalle kivikirkolle. Lausunnossaan 22.6.2009 Museovirasto katsoi, että koska kohteen tarkkaa laajuutta ja säilymistä ei tunnettu, tuli hankkeen ympäristövaikutuksia koskeviin selvityksiin sisältyä muinaisjäännösten inventointi.

Hangasnevan tie oli osa Lapualta alkanutta Kyrönjokivarteen johtanutta talvitietä. 1700-luvun loppupuolen karttojen perusteella tie kulki lähes koko matkan nevoilla: Löyhinginnevan, Penikkasaarennevan ja Hangasnevan kautta Kyrönjokivarteen.

Tien linjaus asemoitiin vuosien 1751–1758 ja 1840-luvun kartoilta nykyiselle karttapohjalle. Tämän perusteella tie on kulkenut jokseenkin samalla kohdalla kuin Maanmittauslaitoksen ilmakuvassa havaittava, kasvillisuudessa tapahtunutta muutosta osoittava linjamainen poikkeama.

Inventoinnissa ei löytynyt hankealueen läpi kulkevalta linjaukselta merkkejä pitkospuista. Linjauksen ulkopuolelta löytyi pitkospuiden tai sillan jäännöksiä sekä raja- tai reittimerkki tien linjauksen keskivaiheelta linjauksesta noin 80 metriä kaakkoon, Pakkan tilan koillispuolelta.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 15.–16.9.2009

Tutkimuskustannukset: Planora Oy

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 27.10.2009
Museoviraston arkistossa.

SIIKAJOEN TUOMIKOSKEN – MUHOKSEN MUHOSPERÄN VOIMAJOHTO (SIIKAJOKI, LIMINKA, TYRNÄVÄ, SIIKALATVA, MUHOS)

Hankealueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Tapani Rostedt

Fingrid Oyj:n suunnittelemissa voimajohtolinjauksilla Siikajoen Tuomikosken länsipuolelta Muhoksen Muhosperään tehtiin arkeologinen inventointi syys-lokakuussa 2009. Linjaukset kulkevat Siikajoen, Limingan, Tyrnävän, Siikalatvan (entisen Rantsilan) ja Muhoksen kunnissa. Inventoitava alue käsitti 100 metriä leveät käytävät suunnitellun linjan kohdalla.

Uusien, suunnitteilla olevien voimajohtolinjausten alta tai välittömästä läheisyydestä tunnettiin ennestään kolme esihistoriallista asuinpaikkaa. Linjalta tai aivan sen vierestä löydettiin kolme kivikautista asuinpaikkaa. Kauempaa linjasta löydettiin kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Linjan liepeillä havaittiin myös kolme tervahautaa.

Inventointia täydennettiin samana vuonna Tyrnävän, Limingan ja Muhoksen alueella kahdella uudella vaihtoehtoisella voimajohtolinjauksella. Pohjoisempi linjaus alkaa Tyrnävän eteläosasta Pöksän eteläpuolelta ja kulkee itään Järvinevan yli Reunasuolle, jossa se yhtyy vanhaan etelästä Muhokselle kulkevaan linjaan. Eteläisempi vaihtoehto alkaa Temmeksen Kotikosken eteläpuolelta valtatie 4 itäpuolelta kulkien itään Suutarinkylän ja Haisurämeen kautta Reunasuolle, jossa se yhtyy vanhaan linjaan. Lisäksi vanhan, Muhokselle menevän, linjan liepeillä tutkittiin Reunasuolta pohjoiseen Karho-ojankankaalle.

Täydennysinventoinnissa tutkitun linjan kohdalta ei ennestään tunnettu muinaisjäännöksiä. Linjan läheisyydestä tunnettiin yksi

jätinkirkko ja yksi kivikautinen asuinpaikka, sekä muutama rökkiökohde hieman kauempana linjasta. Linjalta tai sen liepeiltä löydettiin kaksi kivikautista asuinpaikkaa, sekä kolmas ”rakka-asuinpaikka” rakkakuoppineen ja painanteineen. Lisäksi havaittiin yksi rakkakuoppakohde ja pari tervahautaa.

Löydöt: KM 37976–37982

Kenttätyöaika: 3.–12.9.2009 ja 12.–15.10.2009

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.9.2009 ja 29.11.2009
Museoviraston arkistossa.

SIIKAJOKI, SIIKAJOEN TUOMIKOSKEN – MUHOKSEN MUHOSPERÄN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Siikajoen Tuomikosken – Muhoksen Muhosperän voimajohto, hankealueen inventointi

SIIKALATVA, SIIKAJOEN TUOMIKOSKEN – MUHOKSEN MUHOSPERÄN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Siikajoen Tuomikosken – Muhoksen Muhosperän voimajohto, hankealueen inventointi

SIEVI

Perusinventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Vesa Laulumaa

Sievin kunnan inventoinnin tarkoituksena oli varmistaa ja saattaa ajan tasalle aiempien inventointien ja tarkastusten tiedot. Inventoinnissa tarkastettiin ennestään tunnettujen kohteiden paikkatiedot ja säilyneisyys, samalla niille tehtiin aluerajaukset. Uusia kohteita ei varsinaisesti etsitty, mutta tarkastusten perusteella muinaisjäännösrekisteriin lisättiin kahdeksan kohdetta.

Vääräjoen varressa olevat kivikautiset asuinpaikat todettiin suurimmaksi osaksi pelto- ja rakennustöissä vahingoittuneiksi. Huomattava osa inventoinnista kului Isokankaan kuoppakohtien läpikäyntiin. Alueelta tunnettiin ennestään muutamia pyyntikuopiksi luokiteltuja kohteita, mutta kävi ilmi, että niiden laajuutta ei ollut riittävästi selvitetty aiemmissa tutkimuksissa. Kohteet osoittautuivat poikkeuksetta laajemmiksi kuin oli luultu. Kaikkiaan Isokankaalta paikannettiin noin 650 kuoppajäännettä, mutta kartoitus jäi vielä kesken.

Löydöt: KM 38076

Kenttätyöaika: 31.8.–11.9.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 11.3.2010
Museoviraston arkistossa.

SIEVI ASEMANSUUTU-KIRKONKYLÄ JA HAJA-ASUTUSALUEET

Siirtoviemäriin linjauksen ja jätevesiviemäriin suunnittelun alueiden inventointi
Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu
Inventoija: Jaana Itäpalo

Tarkkuusinventointi liittyi Sievin kunnan asemanseudun ja kirkonkylän välisen siirtoviemärin ja haja-asutusalueiden viemäroinnin rakentamishankkeeseen. Inventointi oli tarpeellista suorittaa, koska hanke koski muinaisjäännekohteita, joiden inventointitiedot olivat vanhentuneita. Inventointi kohdennettiin rakentamishankkeen suunnittelu- ja toiminta-alueelle.

Maastoinventointi perustui esiselvitykseen. Esihistoriallisten muinaisjäännekohteiden paikallistamisessa keskeinen menetelmä oli muinaisranta-analyysi. Historiallisen ajan muinaisjäännekohteiden osalta esiselvityksessä käytettiin historiallisia karttoja, lähinnä vuodelta 1766 peräisin olevia isojakokarttoja, asiakirjoja, kirjallisuutta sekä perimätietoa. Kenttätöiden aikana kohteista kerättiin tietoa paikallishistoriaa tuntevilta.

Inventoinnin tulokset perustuvat maasto- ja pintahavaintoihin, pintapöimintään ja koekuopista saatuun tietoon. Inventoinnissa löytyi neljä uutta kivikautista asuinpaikkaa. Neljässä entuudestaan tunnetussa kohteessa saatiin asuinpaikan sijainti varmistettua inventointilöytöjen ja -havaintojen perusteella. Historiallisen ajan kohteita löytyi yksi: mahdollinen isonvihan aikainen hautapaikka. Lähdemateriaalia, jonka perusteella kohteen luonteen olisi voinut varmistaa, ei kuitenkaan löytynyt.

Suunniteltujen viemärilinjausten todettiin kulkevan muinaisjäännealueella kuudessa kohteessa.

Löydöt: KM 37904–37911

Kenttätöaika: kuusi maastopäivää 4.–17.6.2009

Tutkimuskustannukset: Sievin kunta

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo Museoviraston arkistossa.

SIMO JA PYHÄJOKI

Kaava-alueiden inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Katja Vuoristo

Fennovoima Oy on esittänyt suunnitellun ydinvoimalan rakentamiselle vaihtoehtoisia sijoittamispaikkoja, joista yksi sijaitsee Simossa ja yksi Pyhäjoella. Hankevaihtoehdoille kaavoitetuilla alueilla tehtiin yhteensä viikon pituinen inventointi, jonka tarkoituksena oli selvittää, oliko niillä entuudestaan tuntemattomia muinaisjäännekohteita. Lisäksi inventoinnissa

Pyhäjoella ja Simossa inventoitiin mahdollisia ydinvoimaloiden sijoituspaikkoja. Pyhäjoen Parhalahdesta löytyi moderniksi ajoittuva kivilouhos ja Simon Kirnuvaarasta rakkakuoppa. Kuvat: Katja Vuoristo, Museovirasto.

I Pyhäjoki och Simo inventerades eventuella platser för kärnkraftverk. I Parhalahden i Pyhäjoki hittades ett stenbrott som daterades till den moderna tiden och en grop i klapper på Kirnuvaara i Simo. Foton: Katja Vuoristo, Museiverket.

tarkastettiin tunnetut kohteet sekä määriteltiin niiden laajuus. Pyhäjoen kaava-alueelta tunnettiin entuudestaan historiallisen ajan rajakivi ja Simosta rautakaudelle ajoittuva rökkiö sekä siihen liittyvä mahdollinen asuinpaikka. Lisäksi alueella oli muutamia rakkakuoppia ja -rökkiöitä.

Pyhäjoelta löydettiin inventoinnissa historiallisen ajan asuinpaikka sekä moderni kivilouhos. Myös Simosta löydettiin historiallisen ajan asuinpaikka. Lisäksi entuudestaan tunnetulla kohteella havaittiin lisää rakkakuoppia. Sen sijaan aiemmin rautakautiseksi asuinpaikaksi määritellyltä alueelta ei tullut koekuopituksesta huolimatta esiin mitään merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Paikalla havaittiin luontaisesti rapautunutta kiveä, jota on aikaisemmin mahdollisesti tulkittu palaneeksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 22.–26.6.2009

Tutkimuskustannukset: Fennovoima

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 3.11.2009 Museoviraston arkistossa, kopio Fennovoima Oy.

SIUNTIO, MÄNTSÄLÄN–SIUNTION MAAKAASUPUTKI

Ks. inventoinnit 2009: Mäntsälän–Siuntion maakaasuputki, suunnittelualueen inventointi

SIUNTIO PIKKALA MARSEUDDEN KLOVIKEN–PATTUVIKEN

Kaavamuutosalueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Marseuddenin itärannalla olevalta Klovikenin ja Pattuvikenin väliseltä kaavamuutosalueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäännöksiä. Lähialueelta tunnetaan pari esihistoriallista rökkiötä.

Inventoinnin maastotyö suoritettiin yhden päivän aikana marraskuussa. Maasto on pääosin kalliota ja muutoin hyvin kivistä, hienoainekseista moreenia. Alueeseen sisältyy kaksi korkeampaa kallioaluetta, joilla on mahdollista sijaita esihistoriallisia jäännöksiä.

Aivan tutkimusalueen pohjoisrajalta löytyi osin tuhoutunut hiidenkivas ja tutkimusalueen pohjoispuolelta ehjä hiidenkivas.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 19.11.2009

Tutkimuskustannukset: Nokia Asset Managemet

Tutkimusraportti: Timo Jussila 30.11.2009 Museoviraston arkistossa.

SODANKYLÄ, URHO KEKKOSEN KANSALLISPUISTO JA SOMPION LUONNONPUISTO

Ks. inventoinnit 2009: Inari ja Sodankylä, Urho Kekkonen kansallispuisto ja Sompion luonnonpuisto, kulttuuriperintökohteiden inventointi

SODANKYLÄ JA KITILÄ POMOKAIRA

Kulttuuriperintöinventointi
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut
Inventoija: Taisto Karjalainen

Pomokairan soidensuojelualueelle on tehty palojatkumus suunnitelma, ja alueelle valmistellaan myös hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Suunnitelmien tausta-aineistoksi tarkastettiin kaikki palojatkumokohteet sekä joitain vesistöjen lähialueita. Alueen tutkimista vaikeutti se, että puolustusvoimien räjäytystöiden takia lähes koko Kittilän puoleinen osa alueesta oli suljettu. Maastossa oltiin seitsemän päivää. Alueelta löytyi ainoastaan yksi kulttuuriperintökohde – vanha kämpä ja siihen kuuluva sauna.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 17.8.–7.9.2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Taisto Karjalainen Metsähallitus, kopio Museoviraston arkistossa.

SUOMENNIEMI MUSTALAMMEN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Ristiina, Mäntyharju ja Suomenniemi, Mustalammen voimajohto, suunnittelualueen inventointi

SUOMUSSALMI HOSSAN RETKEILYALUE

Ks. inventoinnit 2010: Suomussalmi Hossan retkeilyalue

SUONENJOKI LEMPYY

Yleiskaava-alueen itäosan inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja Timo Jussila

Lempyyyn yleiskaava-alueen itäosan muinaisjäännösinventoinnissa tutkittiin yhden pitkän päivän aikana kolmen arkeologin voimin Kutunjärven, Suikkasen ja Korpisen-järvien alueet sekä hieman myös Saittajärven itärantaa. Alueelta tai sen läheisyydestä ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa löytyi kaksi lähekkäistä kivikautista asuinpaikkaa sekä varastokuoppien jäännökset. Vanhaan kiviesineen löytöpaikkaan liittyviä tietoja pystyttiin inventoinnin perusteella tarkentamaan.

Löydöt: KM 37922–37923

Kenttätyöaika: 1.7.2009

Tutkimuskustannukset: Suonenjoen kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 4.10.2009 Museoviraston arkistossa.

SYSMÄ KESKUSTA AJAMA

Osayleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Hannu Poutiainen

Sysmä keskustaa jaman osayleiskaava-alueelta tunnettiin kolmisenkymmentä muinaisjäännöstä, etupäässä kuppikiviä ja -kallioita, rautakautisia kalmistoja ja asuinpaikkoja sekä kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Inventoinnissa löydettiin yksi kivikautinen asuinpaikka, yksi kuppikivi, kaksi historiallisen ajan kylätonttia, kiviäitä ja raivausrökkiökeskittymä.

Maastotyössä tarkastettiin lähinnä jo entuudestaan tunnettuja kohteita, jolle pyrittiin määrittelemään rajaus. Muutamin paikoin saatiin virheelliset sijaintikoordinaatit korjattua.

Lähes kaikki avoimina olleet pelot tarkastettiin silmämääräisesti ja myös rakentamattomia metsäalueita käytiin läpi. Ohra-saari tutkittiin tarkemmin, ja alueelle tehtiin koekuoppia. Vuoden 1707 kartta asemoitiin peruskartan päälle ja kartalta paikannettujen 19 talotontin oletetut sijaintialueet tarkastettiin. Kolme näistä todettiin muinaisjäännoiksi, muut ovat tuhoutu-neet myöhemmässä maankäytössä.

Löydöt: KM 37890

Kenttätyöaika: 18.–23.5.2009

Tutkimuskustannukset: Sysmän kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 9.7.2009 Museoviraston arkistossa.

SYSMÄ, PÄIJÄNTEEN KANSALLISPUISTO

Ks. inventoinnit 2009: Padasjoki, Asikkala ja Sysmä, Päijänteen kansallispuisto, kulttuuriperintökohteiden inventointi

TAIPALSAARI SARVINIEMI

Ranta-asemakaavan muutosalueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Taipalsaaren Sarviniemen kaavamuutosalueella sijaitsee ennestään tunnettu historiallisen ajan muinaisjäännos, tulli/raja-aseman jäänteet. Esihistoriallisia muinaisjäännoiksi ei tunnettu.

Parhaiten kivikautiseen asutukseen sopiva alue sijaitsee Sarviniemen ja Pieni-Sarviniemen välissä Sarviniemen menevän tien länsipuolella. Koekuopituksessa ei kuitenkaan havaittu mitään kiinteään muinaisjäännoksen viittaavaa. Alueella ei havaittu myöskään muita seudulle tyypillisiä muinaisjäännoistyyppisiä kuten lapinraunioita tai ryssänuuneja.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 22.9.2009

Tutkimuskustannukset: Suur-Saimaan loma-asuntomessut 2012, Saimaa Spirit Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 3.10.2009 Museoviraston arkistossa.

TAIVALKOSKI ITÄINEN ALUE

Kulttuuriperintökohteiden inventointi
Metsähallitus, metsätalous
Inventoijat: Taisto Karjalainen ja Jouni Taivainen

Metsähallituksen metsätalous teki Taivalkosken kunnan metsätalouksmaiden osainventoinnin kesällä 2009. Inventoinnin kohteena olivat esihistorialliset ja historiallisen ajan muinaisjäännökset ja kulttuurikohteet. Inventoidun alueen laajuus oli 9500 hehtaaria.

Kerätty tieto palvelee kulttuuriperintökohteiden säilyttämistä ja kunnostamista sekä retkeilyn kehittämistä. Tutkimus oli osa pilottiprojektia, jolla pyritään arvioimaan ja suunnittelemaan Kansallisen metsäohjelman edellyttämää kulttuuriperintökohteiden inventointia Metsähallituksen talousmetsissä.

Ennen inventointia alueelta tunnettiin neljä muinaisjäännoiskohdetta: Hiisiniemi, Loukonlahti, Valkki E ja Mustalampi, jotka ovat kivikautisia asuinpaikkoja, pyyntikuoppia ja kuoppia. Inventoinnissa löydettiin 44 uutta kulttuurikohdetta, jotka ovat historialliselta ja uudelta ajalta. Ainoa mahdollisesti esihistoriallinen löytö on Sakarinahon pyyntikuoppa. Valtaosa uusista kulttuurikohteista löydettiin haastateltujen henkilöiden kertomusten perusteella. Yhteensä alueelta tunnetaan inventoinnin jälkeen 48 kohdetta.

Suurin osa löydetyistä kulttuuriperintökohteista liittyy alueen metsätaloushistoriaan kuten tukkikämpät, tervahaudat ja uittolaitteet tai maatalouden historiaan kuten ladot, niittyladot, niittysaunat, suovat ja aidat.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: kesä 2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Taisto Karjalainen 31.7.2009

Metsähallituksen arkisto, kopio Museoviraston arkistossa.

TAIVALKOSKI LÄNTINEN ALUE

Kulttuuriperintökohteiden inventointi
Metsähallitus, metsätalous
Inventoijat: Hans-Peter Schulz ja Jouni Taivainen

Metsähallituksen metsätalous suoritti Taivalkosken eteläisellä talousmetsäalueella kulttuuriperintöinventoinnin kesäkuussa 2009. Inventointialueen laajuus on noin 19 500 hehtaaria, josta noin 1 750 hehtaaria inventoitiin alue kattavasti. Huomiota kiinnitettiin esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännoksiin, uuden ajan kohteisiin, jotka liittyvät metsien käytön ja maatalouden historiaan ja kulkemiseen, sekä toisen maailmansodan aikaisiin sotahistoriallisiin kohteisiin. Inventoinnista saatua tietoa ja kokemuksia hyödynnetään suunniteltaessa Kansallisen metsäohjelman edellyttämää kulttuuriperintökohteiden inventointia Metsähallituksen hallinnassa olevissa talousmetsissä.

Ennen inventointia läntiseltä alueelta oli merkitty vain yksi muinaisjäännoiskohde muinaisjäännoisrekisteriin, seitsemän kohdetta (viisi tervahautaa, porosuoja, kolmiomittastorni) oli merkitty peruskarttaan ja kahdeksan toisen maailmansodan aikaista kohdetta oli kartoitettu Taivalkosken kunnan kulttuuri-toimen toimeksiannosta. Uusista kohteista 15 löydettiin haastateltujen perusteella ja 10 vanhojen karttojen avulla; maastosta löytyi lisäksi 21 ennestään tuntematonta kohdetta. Erilaisia rakenteita kartoitettiin inventoinnissa yhteensä 80.

Kohteista neljä on esihistoriallisen ajan muinaisjäännoiksiä, 22 historiallisen ajan muinaisjäännoiksiä, 30 uuden ajan kulttuuriperintökohteita ja 10 toisen maailmansodan aikaisia sotahistoriallisia kohteita. Esihistoriallisten kohteiden vähäinen määrä johtunee siitä, että inventointialue on kokonaisuudessa suprakvaattinen eli sillä ei ole muinaisia merenrantavyöhykkeitä, ja myös siitä, että suuri osa jokien ja järvien ranta-alueista on yksityismaata ja jäi näin inventoinnin ulkopuolelle.

Historiallisen ajan kohteista suurin osa liittyy tervanpolttoon. Vaikka lukuisat aho- ja palo-päätteiset nimet kielivät intensiivisestä kaskenpoltosta seudulla, alueelta ei löytynyt Etelä- ja Keski-Suomen kaskimaille tyypillisiä kaskiröykkiöitä. Uuden ajan kohteet liittyvät pääosin metsän käyttöön ja maatalouteen (metsäkämpin jäännökset, porosuojat, myllypaikat, uittopadot, sillat, pitkospuut, heinäladot, suovat, merkkipuut). Taivalkosken ja myös koko Koillismaan lähihistorialle

merkittävä kohde on vuosina 1942–44 Hyrynsalmelta Kuusamoon rakennettu kenttärata, joka tunnetaan myös nimellä "kuolemanrata". Saksalaisten sotilaiden valvomaan rakennustyöhön oli pakotettu eri maiden sotavankeja, joista monet kuolivat. Inventointialueella radan linjauksen pituus on 25 km, ja siihen liittyy vankileirin paikka, puolustusasemia, erityyppisiä rakennusjäännöksiä ja vankien hautoja.

Taivalkosken läntisellä tutkimusalueena arviolta noin 30 % pinta-alasta (noin 6000 hehtaaria) on havaintomahdollisuuden sekä eri kohteiden löytämismahdollisuuden (maasto, maaperä, tapahtunut maanmuokkaus) perusteella otollista kulttuuriperintöinventoinnille. Inventoinnissa 2009 tutkittiin siitä noin kolmasosa. Osa inventointialueista valittiin arkistotietojen ja paikallisten asukkaiden sekä metsurien haastattelujen perusteella. Sen lisäksi valittiin tutkimusalueelle melko tasaisesti jakautuneita alueita, joilla oli tietty topografinen, eri muinaisjäännösyhmille ja kulttuuriperintökohteille tyypillinen, ympäristö.

Löydöt: KM 37916:1–2

Kenttätyöaika: kesäkuu 2009

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Hans-Peter Schulz ja Jouni Taivainen 31.7.2009 Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMMELA

Rautakauden periodi-inventointi
Oulun yliopiston arkeologian laboratorio ja Turun yliopiston arkeologian oppiaine
Inventoijat: Jari-Matti Kuusela ja Jasse Tiilikkala

Syys-lokakuussa 2009 tehty Tammelan kunnan rautakauden periodi-inventointi liittyi Jari-Matti Kuuselan väitöskirjatyöhön. Suomen Kulttuurirahaston Hämeen maakuntarahasto myönsi tutkimuksia varten 5000 euron suuruisen apurahan. Inventoinnissa keskityttiin metallikautisiin, erityisesti rautakautisiin, muinaisjäännöksiin. Erytishuomio kiinnitettiin rautakauden asuinpaikkojen löytämiseen. Luonteeltaan inventointi oli tutkimuksellinen periodi-inventointi, jossa pääpaino oli ennestään tuntemattomien kohteiden löytämisellä.

Inventoinnissa Tammelan kunnan alueelta löydettiin kuusi ennestään tuntematonta muinaisjäännöstä ja Forssan puolelta yksi. Näistä kaksi ajoittuu metallikautisiksi: Sipilä 1 on pronssi- ja/tai rautakautinen asuinpaikka ja Mustialan opetusmaatilä -niminen kohde rautakautinen asuinpaikka. Muut löydetty kohteet ovat kivikautisia asuinpaikkoja.

Löydöt: KM 38156–38162

Kenttätyöaika: 16.9.–9.10.2009

Tutkimuskustannukset: Suomen Kulttuurirahaston Hämeen maakuntarahasto

Tutkimusraportti: Jari-Matti Kuusela ja Jasse Tiilikkala 1.4.2010 Museoviraston arkistossa.

TAMPERE KALEVANRINNE

Osayleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Kalevanrinteen osayleiskaava-alueen arkeologisessa inventoinnissa todettiin rakentamattomalla puisto- ja metsäalueella Kalevantien pohjoispuolella, harjun pohjoisrinteellä lukuisia erilaisia ihmistekoisia kuoppia ja kuopanteita. Nämä ovat

enimmäkseen 1900-luvun hiekanotto- ja roskakuoppia tms. Muinaisjäännöksiä todettiin alueelta tavatut hiilimiilut. Nämä ovat pyöreitä, suppilomaisia kuoppia, joiden pohjalla oli paksu hiili- ja kekälekerros, ja niissä on tehty koti- tai kyläseppän tarpeiksi ahjohiiliä.

Alueelta todettiin myös kahdeksan pyöreää, halkaisijaltaan 3–4-metristä kivikehää, joiden funktio jäi epäselväksi, mutta jotka voivat liittyä alueella 1939–44 toimineisiin ilmatorjunta-yksiköihin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 29.5.–1.6.2009

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 18.6.2009 Museoviraston arkistossa.

TAMPERE NALLENPUISTO

Asemakaava-alueen inventointi
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Inventoija: Kalle Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki arkeologisen inventoinnin Tampereen keskustan itäpuolella Ritakadun ja Ketunkadun välissä sijaitsevalla Nallenpuiston asemakaava-alueella.

Inventoidun, runsaan hehtaarin laajuisen suunnittelualueen lähistöltä tunnetaan kaksi kivikautista irtolöytökohdetta, Toimelankatu ja Karhunkatu 75. Näiden lisäksi Nallenpuiston asemakaavoitettavan alueen reunamilta tunnetaan mahdollisesti rautakautinen irtolöytökohde Sudenkatu 32.

Alueelta ei tehty muinaisjäänöshavaintoja.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 17.7.2009

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 2009 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMPERE SANTALAHTI

Asemakaava-alueen inventointi
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Inventoija: Kalle Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki arkeologisen inventoinnin Tampereen Santalahden asemakaava-alueella kesällä 2009. Inventoinnissa saatiin talteen yksi esihistoriallinen kvartsi-iskos, jonka löytöpaikan yhteydestä ei kuitenkaan tehty havaintoja kiinteästä muinaisjäänöksestä. Muut kuusi inventoitua kohdetta ovat historiallisen ajan rakenteita, joiden merkitys paikallisesta näkökulmasta saattaa olla merkittävä, mutta joita ei kuitenkaan voida pitää muinaismuistolain tarkoittamina muinaisjäänöksinä.

Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin myös varsinaisen inventointialueen ulkopuolella Pispalassa sijaitseva ensimmäisen maailmansodan aikainen linnoituslaitte. Se on ainoa tämän inventoinnin tuloksena muinaisjäänöskohdeena pidettävä rakenne.

Löydöt: KM 38014

Kenttätyöaika: viisi päivää kesällä 2009

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 8.12.2009 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMPERE TEISKO ISOSAARI

Hankealueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Inventointi suoritettiin toukokuussa rakennettavaksi suunnitellulla alueella Teiskon Isosaaren etelärannan keskiosassa.

Isosaari sijaitsee Kämmeniemen itäpuolella, Paarlahden syvän ja vuonomaisen, itään kurottuvan lahden keskellä. Paarlahden pohjoisranta on jyrkkää ja kallioista maastoa, eteläranta Isosaaren tasalla loivaa. Saaren itäpuolella on vanha Vattulan kylä. Länsipuolella on sijainnut Kuusniemen vanha kylä ja koillisessa Kulkkilan kylä. 1700-luvun lopun Kuninkaan-kartassa saaren ei ole merkitty asutusta. Muita vanhoja karttoja ei tarkastettu.

Saarella tai sen lähialueella ei ole esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Lähin kivikautinen asuinpaikka, Tampere Isokartano, sijaitsee noin 3,5 kilometriä lounaseen. Saaren länsipuolella olevassa niemessä on autioitunut Kuusniemen vanha kylätontti. Saaren keskiosassa ei havaittu mitään esihistoriaan viittaavaa. Rakennuspaikan lounaispuolella, rannan tuntumassa havaittiin maarakenne, joka vaikuttaa olevan nykyaikainen.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 19.5.2009

Tutkimuskustannukset: Plus arkkitehdit

Tutkimusraportti: Timo Jussila 22.5.2009 Museoviraston arkistossa.

TAMPERE TEISKO KAPEENNIEMI

Ranta-asemakaava-alueen inventointi
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Inventoija: Ulla Lähdesmäki

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö teki syksyllä 2009 arkeologisen inventoinnin Tampereen Teiskon Pohjankapean kylän Kapeenniemessä. Inventointi tehtiin Rymylän tilaa koskevan ranta-asemakaavahankkeen vuoksi ja siinä tarkastettiin pääasiassa kaavoitettava niemen osa. Niemen alue on tarkastettu aikaisemmin arkeologisesti vuonna 1994 Tampereen perusinventoinnin yhteydessä ja alueelta tunnettiin ennestään kaksi lapinrauniota.

Kaavoitushankkeen alkuvaiheessa vuonna 2008 niemessä tehdystä katselmuksessa oli havaittu kivenlouhintaan viittaavia merkkejä ja lisäksi tuli selvittää, sijaitseeko kaava-alueella esihistoriallista asuinpaikkaa. Inventoinnissa tuli ottaa lisäksi huomioon vuonna 2009 annetut uudet, aikaisempaa tarkemmat historiallisen ajan muinaisjäännösten määrittely- ja suojeluohjeet (Museovirasto).

Inventoinnin kenttätyöt tehtiin kahden päivän aikana syyskuussa 2009. Alueella todettiin ennestään tunnettujen kahden lapinraunion lisäksi kolme kivikellaria ja lisäksi havaittiin useita erilaisia kivenlouhinnan jäännöksiä, kolme louhosta, kivipaasia, jätekiviainesta ja mahdollinen myllynkiven teelmä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 28.–29.9.2009

Tutkimuskustannukset: Pirkanmaan maakuntamuseo, virkatyö

Tutkimusraportti: Ulla Lähdesmäki 8.11.2010 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TUUSULA

Historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi
Museoviraston rakennushistorian osaston
rakennuskulttuuriyksikkö
Inventoija: Katja Vuoristo

Tuusulan historiallisen ajan muinaisjäännöksiä inventoitiin toukokuussa 2009 kahden viikon ajan. Inventoinnissa etsittiin entuudestaan tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä, kuten esimerkiksi asutus- sekä elinkeino- ja teollisuushistoriallisia kohteita. Tuusulassa on inventoitu vuonna 2006 alueen esihistoriallisia kohteita, mutta historiallisen ajan muinaisjäännöksiä ei ole aikaisemmin selvitetty. Inventoinnin tuloksia on tarkoitus käyttää taustatietona erilaisissa maankäytön-suunnitteluun liittyvissä töissä kuten mm. kaavoituksissa.

Inventoinnissa löydettiin useita vanhoja kylätontteja, lisäksi paikannettiin mm. muutama käytöstä jäänyt hautausmaa, myllynpaikka, vanha tienpohja, venäläisten kasarmialueeseen liittyviä rakenteita sekä kartanonpaikkoja.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 4.–15.5.2009

Tutkimuskustannukset: Tuusulan kunta

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 10.12.2009
Museoviraston arkistossa.

TYRNÄVÄ, SIIKAJOEN TUOMIKOSKEN – MUHOKSEN MUHOSPERÄN VOIMAJOHTO,

Ks. inventoinnit 2009: Siikajoen Tuomikosken – Muhoksen Muhosperän voimajohto, hankealueen inventointi

UTSJOKI JOMPPALA-KEVONSUU

Muinaisjäännösten inventointi
Suomen Akatemia
Inventoijat: Tuija Rankama ja Jarmo Kankaanpää

Utsjoen Utsjokivarressa Patonivan eteläpuolella sijaitsevan Jomppalan–Kevonsuun alueen inventointi suoritettiin 5.9.2009 osana Suomen Akatemian Lapin Pioneerit -projektin kenttätyöitä. Alueelta oli aikaisemmin löytynyt merkkejä mesoliittisesta asutuksesta ja tarkoituksena oli katsoa, löytyisikö vastaavia kohteita lisää.

Jomppalan ja Kevonsuun välinen maasto Utsjoen laakson itärannalla muodostuu pääasiassa joen suuntaisista moreeni-harjanteista ja niiden väliin jäävistä, usein lampien täyttämistä pitkulaisista laaksoista.

Tarkastuskiertos tehtiin seuraamalla Kevonsuuhun vievää polkua Jomppalanjärvi W:n kohdalla etelään Kevonsuun talon pihaan ja siitä edelleen länteen Carsejohkan putoukselle asti. Matkan varrelta löytyi kaksi uutta muinaisjäännöstä, latomus Utsjoki 442 Staalolampi ja kivikautinen asuinpaikka Utsjoki 441 Kevonsuun polku. Paluumatkalla poikettiin Kevonsuun talosta noin 350 metriä pohjoiseen haarautuvaa polkua pitkin itään Jomppalanjärven rantaan ja jatkettiin rantaharjua pitkin pohjoiseen kohteeseen Utsjoki 439 Jomppalanjärvi S, josta palattiin polkua pitkin lähtöpisteeseen. Tämän jälkeen tarkastettiin vanha kohde Jomppalanjärvi W uudelleen ja kuljettiin ajouraa pitkin Löpösen mökin pihaan, josta löytyi uusi kivi-

kautinen asuinpaikka Utsjoki 440 Jomppalanjärvi, Löpösen kämpä. Tästä jatkettiin metsän läpi edelleen pohjoiseen ennestään tunnettuun kohteeseen Jomppalan kämpä, josta palattiin ajouraa pitkin etelään ja löydettiin ajouralta vielä palanutta luuta kohteesta Utsjoki 438 Jomppalanjärvi NW. Kaikki kohteet dokumentoitiin valokuvin ja paikannettiin GPS:llä.

Lukuun ottamatta kohdetta Utsjoki 441 Kevonsuun polku, kaikille kohteille yhteistä oli sijainti moreeniharjun laella 90–100 metrin korkeudella meren pinnasta ja 15–25 metriä korkeammalla kuin Jomppalanjärven nykyinen pinta (noin 75 m). Kevonsuun polku -kohde oli hieman alempana rinteessä (noin 85 m mpy.) heikosti havaittavan rantatörmän päällä.

Löydöt: KM 38077–38082

Kenttätyöaika: 5.9.2010

Tutkimuskustannukset: Suomen Akatemia Lapin Pioneerit -projekti

Tutkimusraportti: Tuija Rankama ja Jarmo Kankaanpää 30.3.2010 Museoviraston arkistossa.

UUSIKAUPUNKI, RAUMAN-KALANNIN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2009: Rauman-Kalannin voimajohtolinja, hankealueen inventointi

VALKEAKOSKI KÄRJENNIEMI-METSÄKANSA-KONHO

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Valkeakosken Kärjenniemi–Metsäkansa–Konhon osayleiskaava-alueella sijaitsee osittain kuivattu Ylenjärvi ja siitä edelleen Liponselkään laskevan Mudinojan latvajärvi, Niittystenjärvi. Muinaisjärven rannat Ylenjärven ja Liponselän välillä ovat peltoalueita ja ne tutkittiin kattavasti, lukuun ottamatta nurmella olleita peltoja. Myös Vanajaveden rakentamattomat, korkeahkot rannat käytiin läpi. Tutkittavan alueen kaakkoisosassa, Metsäkansanlahden koillisrannalla, oli lupaavalla vaikuttavaa kivikautisen asuinpaikan maastoa. Koekuopitus täällä ei tuottanut mitään havaintoja esihistoriasta. Kaikkiaan alueelta löydettiin neljä kivikautista asuinpaikkaa, joista kahta ei löytöjen vähyyden takia voitu rajata luotettavasti.

Isojaon toimituskartat kuvattiin ja kahdeksan alueella sijainneen maakirjakylän kylä- ja talontitit asemoitiin peruskartalle. Kylätonttien sijainnissa ei havaittu suuria muutoksia verrattaessa niitä 1600-luvun maakirjakarttoihin, autioitunutta Pietolan kylää lukuun ottamatta. Rytiälän ja Mutin kylätonttien osittaisesta autioitumisesta huolimatta kylätontit ovat edelleen käytössä ja niillä sijaitsee nykyistä asutusta. Ylenjoen, Partalan ja Taloilan tonttien kohdalla tämän katsottiin voineen aiheuttaa arkeologisten jäänteiden tuhoutumisen.

Löydöt: KM 37893

Kenttätyöaika: 21.–29.5.2009

Tutkimuskustannukset: Valkeakosken kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 4.9.2009 Museoviraston arkistossa.

VALKEAKOSKI SÄÄKSMÄEN KIRKON YMPÄRISTÖ

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila, Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Inventointi suoritettiin Valkeakosken kaupungin toimeksiannosta. Kaupunki tarvitsi tietoa alueen muinaisjäänöksistä kaavoitusta ja maankäytön suunnittelua varten. Työssä oli kolme tavoitetta: Ensimmäinen tavoite oli alueella sijaitsevan Sassinmäen kalmistoksi oletetun löytöpaikan paikantaminen ja rajaaminen. Toisena tavoitteena oli selvittää vuoden 1645 maakirjakarttaan merkityn talon sijainti maastossa ja määritellä kohteen muinaisjäänösstatus. Kolmas tavoite oli inventoida tarkoin Sääksmäen kirkon pohjois-, etelä- ja länsipuoleiset pellot sekä Kelhivuoren länsiosa, noin koulun tasalta länteen. Neljäntenä tavoitteena oli selvittää Pappilan alueen muinaisjäänösstatus. Paikalla on ollut pappila jo ennen 1600-lukua.

Työ suoritettiin viikon aikana kolmen arkeologin voimin. Sassinmäellä tehtiin tiheä koekuopitus, jossa koekuoppien paikat tehtiin osin metallinpaljastinhavaintojen perusteella, osin topografisin perustein. Aluetta tutkittiin myös kairauksin. Peltoalueet käytiin läpi metallinpaljastimella.

Sassinmäellä ei havaittu mitään merkkejä kalmistosta tai yleensäkään esihistoriasta. Myöskään merkkejä 1600-luvun talonpaikasta ei havaittu. Tutkitulla alueella ei siis näytä olevan muinaisjäänöksiä.

Kirkon pohjoispuolisella pellolla sekä Kelhivuoren alueella ei havaittu merkkejä esihistoriasta tai muinaisjäänökseksi tulkittavista historiallisen ajan jäänöksistä.

Kirkon etelä-länsipuolisella pellolla, tien 3071 länsipuolella, havaittiin viidessä kohdassa merkkejä rautakautisesta tai historiallisen ajan asuinpaikasta tms. kulttuurikerrosta tuottavasta toiminnasta. Näistä kolmessa saatiin esiin löytöjä, jotka viittaavat selkeästi rautakauden lopun ja historiallisen ajan (keskiaika – 1600-luku) muinaisjäänökseen. Käytännössä tien 3071 kaakkoispuolinen peltorinne olisi katsottava muinaisjäänösalueeksi.

Löydöt: KM 38111–38113

Kenttätyöaika: 9.–13.11.2009

Tutkimuskustannukset: Valkeakosken kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Hannu Poutiainen 2010. Polttohautaus ja nastasolki – rautakautisia inventointilöytöjä Pälkäneeltä ja Sääksmäeltä. Pirkan maan alta 11. Tampereen museoiden julkaisuja 112, s. 25–33.

VALKEAKOSKI VALTO, SÄKKISAARI JA RAUHANIEMI

Osayleiskaava-alueen muinaisjäänösinventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Valkeakosken kaupunkialueen lounaispuolella olevilta kaavoitettavilta Valton, Säckisaaren ja Rauhaniemen alueilta ei tunnettu aikaisemmin muinaisjäänöksiä.

Vuoden 1765 kartalla vanhalla Valton kylätontilla olleiden neljän talon tontista sekä sen lounaispuoleisesta erillisestä viidennen talon tontista ei kahden talon ulkorakennusten,

pihamaan ja hiekkakuopan alla voitu ajatella säilyneen mitään. Sen sijaan pieni osa vanhasta kylätontista on säilynyt rakentamattomana tonttimaan koillisosassa. Rakennusten pohjoispuolella, pellon ja rinteen välisellä alueella on kuusi-metsässä nähtävissä kellarikuopan ja mahdollisen kiukaan tms. jäänteet.

Muulla tarkasteltiin avoimia peltoja kivikauden asuinpaikkojen löytämiseksi, mutta mitään esihistoriaan viittaavaa ei havaittu. Säkkiisaaren rannat tutkittiin kattavasti mökkien piha-alueita lukuun ottamatta. Rungas koekuopitus ei kuitenkaan tuottanut yhtään muinaisjäännökseen viittaavaa havaintoa. Muilla ranta-alueilla tarkastelu rajoittui harvoihin rakentamattomiin kohtiin. Laajalla metsäisellä mäki-alueella Valton eteläpuolella käveltiin muutaman tunnin ajan.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 18.–20.5.2009

Tutkimuskustannukset: Valkeakosken kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 20.9.2009 Museoviraston arkistossa.

VARPAISJÄRVI KORPINEN

Rantaosayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Korpisen alueen kaavoituksen perusselvityksiin liittynyt inventointi suoritettiin kahdessa jaksossa kesäkuussa ja lokakuussa 2009. Maastotyön pääpaino oli rannan tuntumassa. Kauempana rannasta olevia alueita inventoitiin tarkemmin vain valikoiden sopivilla vaikuttavilla maastonkohtia, etenkin 112 ja 125 metrin korkeusvälillä, mikä on arvioitu Korpisen muinaisrantojen 8200 eKr. – ajanlaskun taitteen korkeusväli. Pihamaita ei katsottu. Peltoja katsottiin kesäkuussa niiltä osin, kun niitä oli kynnetyt tai oras oli niin lyhyt, että pelloilla saattoi vielä (luvan kanssa) vahinkoa aiheuttamatta kävellä.

Kesäkuussa inventointiaikana vallitsi kuivuus, joten pellot olivat rutikuivia eivätkä havaintomahdollisuudet olleet hyvät. Pello-alueita ja vähän metsiäkin tarkastettiin uudestaan syksyllä. Korpisen peltoja tarkastettiin hyvissä havainto-olosuhteissa vain vähän suhteessa sen eteläosan suureen peltopinta-alaan, ja on mahdollista, että alueella saattaa olla vielä havaitsemattomia kivikautisen asuinpaikan jäänteitä.

Alueelta tunnettiin ennestään kaksi kivikautista asuinpaikkaa. Inventoinnissa alueelta löydettiin kolme kivikautista asuinpaikkaa ja yksi löytöpaikaksi luokiteltu kohde. Lisäksi todettiin yksi historiallisen ajan (1860-luvun) hautapaikka muinaisjäännökseksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 7.–12.6.2009 ja 25.–26.10.2009

Tutkimuskustannukset: Varpaisjärven kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 27.12.2009 Museoviraston arkistossa.

VESILAHTI NARVANJOEN SUUN POHJOISPUOLINEN PELTOALUE

Asemakaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Narvanjoen suun pohjoispuolisen peltoalueen asemakaava-alueetta koskeneessa arkeologisessa selvityksessä on paikan-

nettu Narvan kylätontin sijainti vuoden 1783 isojakokartan perusteella. Kesällä 2009 tehdyn inventoinnin tavoitteena oli selvittää, onko alueella muinaisjäännöksiä sekä onko Narvan 1700-luvun kylätontin kartan perusteella tehty paikannus oikea ja onko kylätontti jossain vaiheessa ulottunut sen itä-koillispuolella olevalle pellolle.

Inventointi suoritettiin yhden päivän aikana toukokuussa 2009. Paikalla käytäessä pelto oli avoimena ja kylvettynä, mutta oras ei vielä kasvanut. Pelto oli rutikuiva, joten havaintomahdollisuudet olivat huonot.

Pellon itä-kaakkoispäässä on muinainen loivahko rantatörmä, jossa pelto viettää joelle ja järveen. Muutoin pelto on tasaista, hyvin loivasti viettävää. Muinaisen törmän ääri noin 80 metrin korkeustasolla on topografisesti varsin sopiva paikka kivikautiselle asutukselle muinaisessa niemessä ja kapean salmen äärellä. Alueella ei kuitenkaan havaittu mitään esihistoriaan viittaavaa.

Pellossa ei myöskään havaittu sellaisia jälkiä tai löytökeskittymiä kuten tiiltä, lasia, fajanssia, palanutta savea, kiuaskiviä, jotka viittaisivat vanhaan talonpaikkaan. Kylätontti ei ole ulottunut paikannettua idemmäksi. Lopputulos on, että alueella ei ole muinaisjäännöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 20.5.2009

Tutkimuskustannukset: Vesilahden kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 14.6.2019 Museoviraston arkistossa.

VIEREMÄ HARJUALUE

Osainventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Vesa Laulumaa

Vieremän arkeologinen inventointi liittyi Pohjois-Savon vireillä olevaan maakuntakaavaan. Kaavaan liittyviin selvityksiin ei ole

Museovirasto toteutti omalla rahoituksellaan Vieremällä inventoinnin, jossa keskityttiin etsimään maakuntakaavaan merkittävillä maainesottoalueilla sijaitsevia muinaisjäännöksiä. Likolammen rannalta löytyi kivikautinen asuinpaikka. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

Museiverket genomförde med egen finansiering en inventering i Vieremä i vilken man fokuserade på att söka fornlämningar inom viktiga marktäktsområden på landskapsplanen. Vid stranden av Likolampi hittades en boplatz från stenåldern. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

vielä sisällytetty arkeologisia inventointeja, mutta Museovirasto päätti toteuttaa omalla rahoituksellaan Vieremän inventoinnin selvittääkseen lähinnä sitä, kuinka hyvin maakuntakaavassa määritellyillä maa-aineksenottoalueilla olevat muinaisjäännekset on kartoitettu.

Inventoinnissa keskityttiin etsimään ennestään tuntemattomia muinaisjäänneksiä maakuntakaavaan merkittyjen maa-aineksenottoalueitten tuntumasta. Maasto käytiin läpi jalkaisin ja havaintoja tehtiin rikkoutuneesta maanpinnasta ja koepistoista. Peruskartan avulla hahmotettiin muinaisia rantalinjoja ja etsittiin kohteita erityisesti Muinais-Saimaan ja Ancylus-järven rantatörmiltä, jotka sijaitsevat 105–130 metrin korkeudella meren pinnan yläpuolella.

Inventoinnissa löytyi kolme kivikautista asuinpaikkaa ja laaja, yhteensä 145 kuoppajäännettä käsittävä, pyyntikuoppaverkosto. Vieremän esimerkki osoittaa, että kulttuuriperinnön suojelemisen kannalta arkeologiset inventoinnit ovat tärkeitä jo maakuntakaavavaiheessa.

Löydöt: KM 38071–38075

Kenttätyöaika: 28.9.–8.10.2009

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 8.2.2010 Museoviraston arkistossa.

VIROLAHTI

Ks. inventoinnit 2009: Hamina ja Virolahti, valtatie 7, tielinjainventointi

VIROLAHTI VAALIMAA, VALTATIE 7 -TIESUUNNITELMA-ALUE

Sotahistoriallisten kohteiden inventointi
Museoviraston rakennushistorian osasto
Inventoija: John Lagerstedt

Museoviraston rakennushistorian osasto inventoi Virolahden Vaalimaalla valtatie 7 tiesuunnitelma-alueen sotahistorialliset kohteet. Alueella sijaitsee toisen maailmansodan aikana rakennettuja nk. Salpaliinan oikaisulinjaan kuuluvia linnoitteita, jotka rakennettiin Suomen itärajan suojaksi vuosina 1940–1944. Tutkimuksen kustansi Tiehallinto.

Inventoinnissa tutkittiin neljä aluetta, joiden kohdalla suunniteltu tielinja leikkasi puolustuslinjoja. Tielinjauksen ulkopuolelle jääviä linnoitettuja alueita ei tutkittu. Inventoiduilta alueilta löytyneet linnoitteet koostuivat kenttälinoitetuista yhdys- ja taisteluhaidoista sekä niiden varsilla olevista ampumapesäkkeistä, kenttälinoitetuista konekivääri- ja panssaritorjuntatykin asemista, panssarivaunun kiviesteestä sekä imubetonimenetelmällä muotilla valetuista miehistökorsuista eli nk. pallokorsuista. Betonikorsut olivat säilyneet hyvin, mutta maarakenteiset kenttälinoitteet olivat kohtalaisessa kunnossa.

Toisen maailmansodan aikaiset sotahistorialliset kohteet eivät ole toistaiseksi muinaismuistolain määrittämiä kiinteitä muinaisjäänneksiä, mutta ne on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa historiallisen merkityksensä takia.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 17.–21.8.2009

Tutkimuskustannukset: Tiehallinto

Tutkimusraportti: John Lagerstedt 4.9.2009 Museoviraston arkistossa.

VIRRAKESKUSTA

Osayleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Virtain keskustan ja sen ympäristön kaavoitettava alue inventoitiin kesäkuun alussa kahden arkeologin voimin. Maastotöiden pääpaino oli alueilla, joissa ei ole 2000-luvulla suoritettu inventointeja.

Inventointi keskittyi pääosin nykyisille ja muinaisille ranta-alueille. Näsijärven korkein ranta 6400 eKr. on alueella noin 108 metrin tasolla. Potentiaalisiin korkeusväli esihistoriallisille asuinpaikoille on 98–108 metriä merenpinnan yläpuolella, Toisvedellä nykyranta +1 metriä eli 99 metriä. Alueelta on periaatteessa mahdollista löytää myös Itämeren Ancylus-vaiheen aikaisia asuinpaikkoja 109 ja 130 metrin korkeusvälistä. Ylempää korkeustasoa tutkittiin satunnaisemmin.

Alueelta tunnettiin ennen inventointia kuusi kivikautista asuinpaikkaa, joista yksi on tutkittu, sekä yksi mahdollinen lapinraunio tai kiuas. Inventoinnissa löytyi viisi aiemmin tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa. Alueelta tunnettiin myös neljä terva/hiilihautaa, inventoinnissa havaittiin kuusi ennestään tuntematonta kohdetta. Lisäksi tarkastettiin seitsemän 1700-luvun talonpaikkaa, joista Heikkilän autioitunut talotontti on jo aiemmin todettu muinaisjäänneksi, muut ovat enemmän tai vähemmän tuhoutuneita nykyisen asutuksen alla – kaikkia ei voitu paikantaa luotettavasti tai tarkasti. Kahden aiemmin kartoitetun ensimmäisen maailmansodan linnoitusalueen lisäksi dokumentoitiin kolmas linnoitusalue.

Löydöt: KM 38024–38028

Kenttätyöaika: 8.–16.6.2009

Tutkimuskustannukset: Virtain kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 15.11.2009 Museoviraston arkistossa.

VIRRAKILLINKOSKI

Asemakaavan muutos- ja laajennusalueen inventointi
Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Killinkosken asemakaavan muutos- ja laajennusalue inventoitiin toukokuussa 2009.

Killinkoski sijaitsee ”pirkkalaisten” Näsijärvestä Ähtärinjärven kautta Ähtävänjoen vesistöön Pohjanlahdelle johtaneen vesireitin varrella. Alueen etelärajan takana sijaitseva Kaunelan kivikautinen asuinpaikka on sijainnut muinaisen Näsijärven koillispuolella 115 metrin korkeudessa, Näsijärven korkeimman rannan tuntumassa. Killinkoski on muotoutunut Ancylus-järvivaiheen lopulla. Kosken uoman varrelta, alajuoksulta, etsittiin mesoliittisia asuinpaikkoja koekuoppittamalla rakentamattomia alueita.

Alueen luoteisosassa, Metterinjärven rannalla on vuonna 2003 tehty vesijohtolinjauksen inventointi, jossa kiinnitettiin huomiota ainoastaan esihistoriallisiin muinaisjäänneksiin. Alue tarkastettiin nyt vain historiallisen ajan muinaisjäänneiden osalta.

Inventoinnissa ei havaittu esihistoriallisia muinaisjäänöksiä. Historiallisen ajan muinaisjäänöksiksi luokiteltiin yksi tervahauta, hiilihauta, vuoden 1844 karttaan merkityn myllyn jäänteet ja kaksi ensimmäisen maailmansodan taisteluhautaa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 18.–23.5.2009

Tutkimuskustannukset: Ramboll Finland Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 12.7.2009 Museoviraston arkistossa.

VÄHÄKYRÖ

Ks. inventoinnit 2009: Pohjanmaa, tuulipuistoalueiden inventointi

YLÖJÄRVI KARHEJÄRVI, MUTALA-LEMPIÄNNIEMI-PIHKAPERÄ, SIIVIKKALA JA METSÄKYLÄ

Osayleiskaava-alueiden historiallisen ajan muinaisjäänösten inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja Timo Jussila

Ylöjärven Karhejärven, Mutala–Lempiänniemi–Pihkaperän, Siivikkalan ja Metsäkylän alueilla tehtiin kaavoitukseen liittyvä täydennysinventointi. Pääpaino oli historiallisen ajan kylä- ja talotonttien selvittämisessä, sekä muiden vanhoilta kartoilta havaittujen kohteiden, lähinnä myllyjen, tarkastamisessa.

Inventoinnissa käytiin läpi 15 kylätonttia projisoimalla ne 1700-luvun isojakokartoilta maastokartalle. Lisäksi tarkasteltiin ympäröivien alueiden isojakokartoja. Kylätontit sekä muut kartoilta paikannetut rakenteet tarkastettiin maastossa.

Kokonaan autioituneita kylätontteja todettiin neljä ja talotontteja kaksi. Muut ovat joko osittain tai kokonaan tuhoutuneita. Muinaisjäänöksiksi luokiteltiin seitsemän kylätonttia sekä kaksi myllynpaikkaa. Lisäksi havaittiin hiilihautoja, tervärännejä ja viisarikivi. Siivikkalan ja Metsäkylän alueella ei havaittu historiallisen ajan muinaisjäänöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 5.–9.10.2009

Tutkimuskustannukset: Ylöjärven kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

YLÖJÄRVI KURU PETÄJÄNIEMI

Kaavamutosalueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen

Kurun Petäjäniemen kaavamutosalueella liikuttiin yhden päivän inventoinnissa alueella, jolta ei aikaisemmin tunnettu muinaisjäänöksiä.

1840-luvun pitäjäkartan mukaan alueen pohjoiskupessa sijaitsee Petäjäniemen tila, joka 1700-luvulla oli ollut torppana. Kaavamutosta koskevan alueen osalta ei pitäjänkartassa ollut merkintöjä. Pääasiassa 1900-luvun jälkipuolelle ajoittuva louhostoiminta on myllännyt alueen kauttaaltaan. Alueella on avolouhoskuoppia, louhimisesta syntyneitä lohkaraita, erilaisia jätetasoja, käytössä olevia ja hylättyjä rakennuksia, koneita ja romua sekä tieuria ja tasattuja tai raivattuja alueita. Kiinteitä muinaisjäänöksiä ei löydetty.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 11.9.2009

Tutkimuskustannukset: Insinööritoimisto Poutanen Oy

Tutkimusraportti: Hannu Poutiainen 21.9.2009

Museoviraston arkistossa.

ÄHTÄRI KESKUSTAAJAMA

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Tapani Rostedt

Ähtäriin keskustaaajaman osayleiskaava-alueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäänöksiä. Keskustan ympäristö on ensimmäisen maailmasodan aikaista linnoitusaluetta, jossa on useita erillisiä varustuksia. Osa varustuksista on jäänyt aikojen kuluessa kaupungin keskustan rakentamisen alle ja tuhoutunut. Keskustassa taisteluhaudan pätkiä on siellä täällä jäljellä.

Keskustan pohjoisosassa on Törönmäen laaja, suurimmaksi osaksi ehjä ja suhteellisen hyvin säilynyt linnoituskokonaisuus. Myös keskustan ja Mustikkavuoren länsipuolella oleva lähes kokonaan kalliion louhittu linnoitusalue on hyvin säilynyt.

Kaikkiaan paikannettiin 13 erillistä varustuskohdetta. Näiden lisäksi alueella todettiin kaksi tervahautaa ja yksi tunnistamaton maarakenne, mahdollisesti varustus.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 17.–18.8. ja 6.11.2009

Tutkimuskustannukset: Pöyry Environment

Tutkimusraportti: Timo Jussila 4.12.2009 Museoviraston arkistossa.

KAIVAUKSET 2010

ASKOLA MONNINKYLÄN HAUTAUSMAA

Mahdollisen hautausmaa-alueen arkeologiset koetutkimukset
Pk 302201 Askola
P: 6710100, I: 3419900
N: 6707283, E: 419762
z: 32-35
Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Ulrika Köngäs

Askolan Monninkylässä suoritettiin arkeologiset koetutkimukset mahdollisella hautausmaa-alueella 7.–11.6.2010. Tutkimus-alueelta kerrotaan löytyneen ihmisen luita nykyisin puretun rakennuksen perustustöitä tehdessä. Lisäksi alue sijaitsee Monninkylän keskiaikaisella kylätontilla. Paikalle on suunnitella rakentaa uudisrakennus sekä paikoitusalue. Rakennustyöt kattavat lähes koko 2500 neliometriä laajan tonttialueen. Tutkimusten tavoitteena oli paikantaa mahdollinen hautausmaa, tarkastaa, onko tontilla säilynyt keskiaikaiseen kylätonttiin liittyviä arkeologisesti arvokkaita rakenteita tai kerroksia, sekä määritellä mahdollisten jatko-tutkimusten tarve.

Tutkimusalueelle kaivettiin yhteensä 10 koeojaa. Alueen länsiosasta, koeojasta 3 löydettiin kolme hautausta, jotka ajoittuvat todennäköisesti 1600-luvulle. Hautausmaa rajautui hiekkaiselle kumpareelle tutkimusalueen länsiosaan. Koeojista 1 ja 5 havaittiin 1700–1800-luvulle ajoittuvia rakennuksen perustoja. Keskiaikaisia kerrostumia tutkimusalueelta ei havaittu.

Löydöt: KM 2010037:1–25

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 430 m²

Kenttätyöaika: 7.–11.6.2010

Tutkimuskustannukset: KymppiRakenne Oy

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 2.7.2010 Museoviraston arkistossa.

ESPOO KAUPINKALLIONTIE 5, TYKKIPATTERI 112 (TAPIOLA)

Ensimmäisen maailmansodan aikaisen tykkipatterin koekaivaus ja mittausdokumentointi
Pk 203403 Tapiola
P: 6676118, I: 3378175
N: 6673315, E: 378054
Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Ulrika Köngäs

Espoon Tapiolassa, Kaupinkalliontie 5:ssä sijaitsevalla ensimmäisen maailmansodan aikaisella tykkipatterilla suoritettiin arkeologiset koekaivaukset ja mittausdokumentointi 21.–23.7.2010. Sato-Rakennuttajat Oy on rakentamassa tontille senioritaloa. Tutkimusten tarkoituksena oli kartoittaa linnoituslaitteet ja laatia mittapiirroksat jäljellä olevista rakenteista.

Paikalla oli näkyvissä tykkipatterin tykkiaseman betoninen rintasuojaja, jossa oli ammustarvikekomero. Kohteen pohjoispuolelta, viereisen kerrostalon pihasta, havaittiin toisen tykkiaseman maavalleja. Tykkiasemien välissä kulki yhdys-

hauta. Linnoituslaitteet kartoitettiin ja mitattiin takymetrillä. Lisäksi betonisen rintasuojan edustalle avattiin koeoja tavoitteena paikallistaa mahdollinen tykinjalusta tai jälkiä patterin takana kulkeneesta tykkiteistä. Koeojasta ei havaittu tykkipatteriin liittyviä rakenteita.

Rakennustöiden aikana paljastui tontin eteläosasta toinen betoninen rintavarustus, jossa oli jäljellä osa ammustarvikekomeroa. Rakenne käytiin mittaamassa ja dokumentoimassa. Kyseessä lienee tykkipatterin kolmas tykkiasema.

Löydöt: –

Ajoitus: uusi aika

Tutkitun alueen laajuus: kaivausala 32 m², tutkimusala 2150 m²

Kenttätyöaika: 21.–23.7.2010

Tutkimuskustannukset: Sato-Rakennuttajat Oy

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs & Eeva Pettäy 17.8.2010
Museoviraston arkistossa, kopio Espoon kaupunginmuseossa.

ESPOO MANKBY

Keskiaikaisen kylän kaivaus
Pk 203212 Espoo
P: 6678065, I: 3365906
N: 6675262, E: 365791
z: 10–30

Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine ja Espoon kaupunginmuseo

Kaivaustenjohtajat: Georg Haggren ja Ulrika Rosendahl

Espoon Mankby oli kahdeksan talon keskiaikainen kylä, jonka asukkaat joutuivat vuonna 1556 väistymään Espoon kuninkaankartanon tieltä. Mankbyn kylätontti autioitui kokonaan 1500-luvun jälkipuolella ja jopa tonttimaan sijainti unohtui vuosisatojen kuluessa. Se löytyi uudelleen vasta Espoonkartanon alueen arkeologisessa inventoinnissa keväällä 2004.

Espoon 550-vuotisjuhluvoiteen liittyen Mankbyssä järjestettiin laajat tutkimuskaivaukset vuosina 2008 ja 2009. Paikalla oli jo vuonna 2007 tehty muinaisjäännösten kartoitus ja mittausdokumentointi sekä arkeologinen koekaivaus. Vuonna 2010 kaivauksia jatkettiin kolmivuotisen projektisuunnitelman pohjalta.

Kesällä 2010 Mankbyssä jatkettiin neljän vanhan kaivausalueen (alueet 9, 12, 13 ja 14) tutkimuksia ja avattiin kolme uutta aluetta (alueet 16–18). Nyt saatiin vietyä loppuun yhden myöhäiskeskiaikaisen peltoalueen (alue 12) tutkimukset ja jatkettua 1500-luvulle ajoittuvan rakennuksen (13) kaivauksia. Lisäksi tutkittiin muita muinaispeltoja, kahta mahdollista hautausta sekä useiden 1500-lukua vanhempien rakennusten jäännöksiä.

Kylätonttialueelle suunnitellaan arkeologista puistoa, minkä vuoksi kaivauksissa vältettiin ehjien rakenteiden purkamista. Uusien kaivausalueiden laajuus oli yhteensä 115 neliometriä, mutta osaa niistä ei kaivettu pohjaan asti, vaan tutkimuksia jatketaan vuonna 2011. Lisäksi jatkettiin aiempina vuosina avattujen alueiden kaivamista.

Kaivauksilta löytyi runsaasti lähinnä myöhäiskeskiajalle ja 1500-luvulle ajoittuvaa esineistöä mm. erilaisia rautaesineitä ja muita metalleja, punasavi-, kivisavi- ja itämerenkeramiikkaa sekä muutamia taso- ja astialasin paloja. Maaperässä on säilynyt myös runsaasti luuaineistoa. Löytöjen joukossa on myöhäiskivikautiseen ja varhaismetallikautiseen asutusvaiheeseen liittyvää keramiikkaa, josta osa löytyi paksusta samanaikaisesta kulttuurikerroksesta, osa keskiaikaisiin kerroksiin sekoittuneena.

Löydöt: KM 2010041:1-3

Ajoitus: 2300 eKr. – 1500 jKr.

Tutkitun alueen laajuus: 209,5 m²

Kenttätyöaika: 1.6.–2.7.2010

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Georg Haggrén 20.5.2011

Museoviraston arkistossa, kopio Helsingin yliopisto arkeologia, Espoon kaupunginmuseo, Esbo gårds arkiv, YIT-rakennus Oyj.

ESPOO MANKÅKER

Keskiaikaisen kylän peltoalueen koekaivaus

Pk 203212 Espoo

P: 6678072, I: 3366004

N: 6675269, E: 365889

z: 10-20

Espoon kaupunginmuseo

Kaivaustenjohtaja: Ulrika Rosendahl

Espoon kaupunginmuseo suoritti koekaivauksia Mankäkernin pellolla Espoonkartanon mailla toukokuussa 2010. Tutkimusten syynä oli Espoon kaupungin teknisen keskuksen ja Uudenmaan tiepiiriin suunnitelma rakentaa vastapäätä Mankbyn keskiaikais-ta kyläntonttia melukaide tulevan Hansavalkaman asuinalueen tarpeisiin.

Mankäkernin koekaivausten tavoitteena oli selvittää, onko alueella säilynyt jäänteitä Mankbyn keskiaikaisen kylän toiminnasta tai uuden ajan aikaisesta Espoonkartanon satamapaikasta.

Tutkimuksissa löydettiin historialliseen peltoviljelyyn liittyviä ojarakenteita, mutta ei mitään asumiseen viittaavaa. Merkkejä Espoonkartanon satamapaikasta ei myöskään löytynyt. On mahdollista, että satamapaikkaa kannattaisi pikemminkin etsiä joen itäpuolelta, josta metalli-ilmaisinharrastaja löysi vuonna 2011 uuden ajan alkuun liittyvää esineistöä.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 1130 m²

Kenttätyöaika: 17.–28.5.2010

Tutkimuskustannukset: Espoon kaupungin tekninen keskus

Tutkimusraportti: Ulrika Rosendahl Espoon kaupunginmuseo, kopio Museoviraston arkistossa.

EURA KÄNNÖNTIE

Maankaivutöiden valvonta rautakautisen kalmiston läheisyydessä

Pk 113407 Kauttua

P: 6788301, I: 3238427

N: 6785452, E: 238362

Muuritutkimus ky

Tutkija: Kari Uotila

Euran Luistarin alueella sijaitsevan Kännöntien alueella tehtiin vuonna 2010 sekä lämpö- ja vesihuoltotöitä että katupinnan perusparannusta. Tässä yhteydessä tehtiin toukokuussa 2010 kadun poikki kaikkiaan kuusi koeojaa, joista tarkistettiin mahdolliset kulttuurikerrokset ja rakenteet.

Ainoa havainto oli tien pohjoisosassa koeojan 2 kohdalla havaitut tummat hiekka-alueet 1,5–2 metrin syvyydessä profiilissa. Tien perustustyöt eivät kuitenkaan ulottuneet tälle syvyydelle.

Kesän 2010 kuluessa kaivettiin LVI-putkikaivannot Kännöntien suuntaisesti ja syksyllä 2010 kaivettiin Kännöntien pinta perustuksia varten alempaan tasoon. Kaivutöiden aikana ei havaittu mitään muinaisjäänökseen viittaavaa.

Löydöt: –

Ajoitus: esihistoriallinen-historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: koeojat noin 50 m²

Kenttätyöaika: 1.5.–30.10.2010

Tutkimuskustannukset: Euran kunta

Tutkimusraportti: Kari Uotila 1.2.2011 Museoviraston arkistossa.

HAAPAVESI IVO

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 243308 Haapavesi

P: 7114533 I: 3423039

N: 7111554, E: 422898

z: 95

Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu

Kaivaustenjohtaja: Jaana Itäpalo

Kanteleen Voima Oy suunnittelee terminaalikentän rakentamista tehdasalueelleen Haapavedellä. Suunnitellun terminaalialueen eteläosassa sijaitsee Ivon kivikautinen asuinpaikka. Koska kohteen säilymisaste ja laajuus eivät olleet tiedossa, tuli paikalla suorittaa maastotutkimukset.

Kohde on löytynyt vuonna 1990 inventoinnissa. Tuolloin löytöjä tehtiin voimalan itäpuolisesta metsästä noin 95 metrin korkeudella meren pinnan yläpuolella olevan muinaisrantaterassin päältä. Vuonna 2002 Oulun yliopisto suoritti yhdessä Haapaveden kansalaisopiston kanssa koekaivauksen kohteessa. Tutkimusalue sijaitsi kattilalaitosalueen ja mäen halki tehdasalueen pohjoisosaan johtavan tien välisessä metsikössä. Koekuopitettu alue ei yltänyt tien itäpuolelle. Nyt suoritettujen koekuopituksen tarkoituksena oli selvittää, jatkuiko asuinpaikka tien itäpuolelle ja täsmentää asuinpaikan rajausta myös tien länsipuolella.

Maastotutkimuksen perusteella asuinpaikka ei yllä tien itäpuolelle ja tien länsipuolella asuinpaikka rajautuu alueelle, mistä vuoden 2002 koekaivauksessa saatiin löytöjä. Kohteen länsiosa on ilmeisesti tuhoutunut voimalaitosta ja teitä rakennettaessa. Historiallisen ajan tervanpolto on pienellä alueella rikkonut asuinpaikkaa. Kokonaisuudessaan kohde on kuitenkin hyvin säilynyt ja jatkotutkimukset ovat todennäköisesti tarpeen, jos terminaalikentän rakentaminen koskee rajattua asuinpaikan aluetta.

Löydöt: –

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 9 m²

Kenttätyöaika: 23.7., ja 25.7.2010

Tutkimuskustannukset: Kanteleen Voima Oy

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 10.8.2010 Museoviraston arkistossa.

HELSINKI ALEKSANTERINKATU

Historiallisen ajan kaupunkialueelle tehdyn kaukojäähdytys- ja kaukolämpöputkistojen kaivamisen arkeologinen valvonta
Pk 203406 Helsinki
P: 6674810, I: 3386674
N: 6672008, E: 386549
Helsingin kaupunginmuseo
Tutkija: Markku Heikkinen

Helsingin kaupunginmuseo teki kesä-lokakuussa 2010 Aleksanterinkadulla valtioneuvoston linnan ja Ritaritalon puistikon eteläpuolella arkeologisia tutkimuksia Helsingin Energian tilauksesta etupäässä pohjoisen ajoradan kohdalla uudistettävien kaukolämpöputkien ja jalkakäytävän kohdalle kaivettavien uusien kaukojäähdytysputkien takia. Tutkimusalueella on sijainnut 1540-luvulta 1800-luvun alkuun kolme korttelia, jotka ovat ulottuneet nykyisiä kortteleita etelämmäksi aina pohjoiselle ajoradalle saakka.

Vuosina 1993 ja 1995 Valtioneuvoston linnan peruskorjausten yhteydessä löydettiin useiden vuonna 1808 kaupunkitulipalossa tuhoutuneiden rakennusten kellareiden jäännöksiä, katu- ja torikiveystä linnan sisältä ja aivan ulkoseinien luota. Nyt saatiin esiin lisää näitä rakenteita noin 175 metriä pitkältä, mutta vain keskimäärin 1,5 metriä leveältä kaistalta. Niitä olivat tuhonnettu vuoden 1808 tulipalon raivauksen ja Suurkadun vuoden 1811 leventämismääräyksen jälkeen pohjoispuolella valtioneuvoston linnan rakentaminen 1820-luvulla, linnan perustusten korjaukset 1958, 1993 ja 1995 ja eteläpuolella vuonna 1962 rakennettu kaukolämpöputkilinja. Rakenteet ja maakerrokset olivat tuhoutuneet yläosastaan vähintään 0,9–1,1 metrin syvyyteen jalkakäytävän alle kaivettujen kaapeleiden takia. Putkikaivannot olivat 1,8 metriä syviä. Arkeologisesti mielenkiintoisissa kohdissa kaivettiin syvemmälle.

Ritaritalon puistikon eteläpuolella ei kaivettu tasossa, vaan dokumentoitiin vain kaukolämpökaivannon vanhan kaivannon pohjoisprofiili, jossa vanhoja kerroksia oli säilynyt vain vähän kaapeleiden takia. Alueelta löydettiin vuonna 1808 palossa tuhoutuneen kruunun rakennuksen muurattua kivijalkaa ja siihen liittyviä irtokiviä.

Valtioneuvoston linnan kaakkoisneljänneksen eteläpuolelta saatiin esiin useita 1600-luvun lopulta alkuperäisin olevan Helsingin vanhimman kivitalon, ns. Burgmanin talon kellareiden seinä.

Valtioneuvoston linnan keskikohdan eteläpuolella oli vuoroitua kauppias Goviniuksen vuonna 1800 rakentaman talon kaksi eteläistä isoa kellarituloa ja niiden välinen käytävätila. Sen länsipuolelta osittain päälle rakennettuna paljastui vuonna 1758 valmistuneen talon kellarin pohjoisseinä, joka oli ollut auki jo suurimmaksi osaksi vuonna 1995.

Tämän raunion länsipuolella oli kaupunkiajan alkupuolelle ajoittuva jätekuoppa ja vähäisiä merkkejä vuonna 1757 rakennetusta kellarittomasta rakennuksesta. Valtioneuvoston linnan länsisiiven länsipuolella Senaatintorilla kaivannon profiilissa näkyi kaupungin entisen päätorin, Suurtorin, viimeinen torikiveys.

Löydöt: KM 2010062:1–227

Ajoitus: historiallinen aika, 1640-luku –

Tutkitun alueen laajuus: 890 m²

Kenttätyöaika: 29.6.–7.10.2010

Tutkimuskustannukset: Helsingin Energia

Tutkimusraportti: Markku Heikkinen 3.8.2011 Helsingin kaupunginmuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HELSINKI KISELEFF-SUNN

Historiallisella kaupunkialueella sijaitsevien rakennusten peruskunnostuksen valvonta
Pk 204304 Helsinki
P: 6674774, I: 3386458
N: 6671972, E: 386333
Helsingin kaupunginmuseo
Tutkija: Markku Heikkinen

Helsingin kaupunginmuseo suoritti arkeologisen valvonnan Helsingin vanhassa keskustassa sijaitsevien Kiseleffin ja Sunnin talojen peruskorjauksen yhteydessä vuosina 2010–2011. Helsingin vanhimpiin kuuluvat kivirakennukset on rakennettu 1750–70-luvulla, jonka vuoksi katsottiin tarpeelliseksi valvoa rakennustöitä.

Valvonta-aika oli helmikuu 2010 – heinäkuu 2011. Tänä aikana valvottiin molempien rakennusten kellareissa, Sunnin pihalla, Sunnin 1. kerroksessa ja kaikilla jalkakäytävillä tapahtuneita kaivamisia. Peruskunnostukseen liittyivät myös Kiseleffin ja Sunnin tulevien kaukolämpö- ja kaukojäähdytysputkikaivantojen kaivamisen valvonta Aleksanterinkadulla ja Sofiankadulla.

Kolmessa kellarituloissa tehtiin koekuopitusta nykyisen lattiapinnan alapuolelle tulevien rakenteiden takia tai peruskunnostuksen suunnittelutöiden avustamiseksi. Rakennustöiden paljastamista rakenteista ja maakerroksista tehtiin havaintoja myös muissa kellarituloissa ja maanpinnalla. Kellarituloissa tiililattioiden alla oli useimmiten heti puhdas hiekka. Sunnin eteläisimmän kellaritalan alkuperäinen mukulakivinen lattia oli peitetty 65 senttimetrin paksulla täytohiekkakerroksella. Kyseessä on ilmeisesti alueen vanhin, Sunnin piipputehaan vuoteen 1758 ajoittuva, kellari. Sunnin piha oli tuhoutunut kokonaan uudehkojen käytöstä poistettujen tiili-betonirakenteiden ja viemärikaivojen takia. Katualueilla kaapelit menivät niin syvälle, että vanhat katukerrokset olivat tuhoutuneet. Kaukolämpö- ja kaukojäähdytyskaivannoista havaittiin vain sekoittuneita hiekkakerroksia.

Löydöt: KM 2010060:1–83

Ajoitus: historiallinen aika, 1640–

Tutkitun alueen laajuus: 2800 m²

Kenttätyöaika: helmikuu 2010 – heinäkuu 2011

Tutkimuskustannukset: viranomaistyö

Tutkimusraportti: Markku Heikkinen Helsingin kaupunginmuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HELSINKI RITARITALON PUUSTIKKO

Suihkualtaan peruskunnostuksen arkeologinen valvonta
Pk 203406 Helsinki
P: 6674829, I: 3386724
N: 6672027, E: 386599
Helsingin kaupunginmuseo
Tutkija: Markku Heikkinen

Helsingin kaupunginmuseo valvoi huhti-toukokuussa ja heinäkuussa 2010 Ritaritalon puistikon suihkualtaan peruskunnostamista. Sen aikana valvottiin suihkualtaan eteläpuolelle tehdyn pumppaamon, erilaisten kaivojen ja niiden välisten putki- ja kaapelilinjoiden maarakennustöitä. Valvonta käsitti myös suihkualtaalta kaakkoon ja lounaaseen johtavien puistokäytävien kohdalle tehtyjen sähkökaapeli- ja vesijohtokaivantojen kaivamisen. Kohteet kaivettiin ja dokumentoitiin vaihteittain.

Suihkualtaan eteläpuolella pintakerroksena todettiin viheralueella olevan erittäin paksun multakerroksen ja puistokäytävillä sekoittuneen hiekan. Uuden pumpppaamon kohdalla ja sen pohjois- ja itäpuolella oli suihkualtaaseen liittyviä vanhoja kaivoja ja putkia. Tästä johtuen alempana oli puhtaaseen hiekkakerrokseen asti ulottuva uudempi sekoittunut, mm. louhintakiveä sisältänyt maakerros.

Edellisen alueen lounaispuolelta paljastui vaihteittain osia vanhasta kivikellarista noin metrin syvyydestä lähtien. Kokonaan esille saatu kellarin pohjoisseinä oli 5,5 metriä pitkä. Pohjois-eteläsuuntaisia seinäitä tuli esiin 1,5 metriä. Seinien säilynyt korkeus oli enimmillään 1,4 metriä. Muuratut seinät muodostuivat isoista käsittelemättömistä kivistä, jotka olivat vain yhdessä rivissä. Sisäseinillä oli ollut laastikerros. Rakennus on entisen asemakaavan suuntainen ja rakentaminen ajoittuu ilmeisesti 1600- ja 1700-luvun vaihteeseen. Viimeistään 1700-luvun puoliväliin mennessä se on todennäköisesti poistettu käytöstä.

Puistikon lounaaseen johtavan puistokäytävän länsipäästä ja Ritarikadun jalkakäytävältä ja puistokäytävän keskiosasta löytyi pienet pätkät toisen rakennuksen länsi- ja itäseinien lohkoista kivistä muurattuja kivijalkoja. Rakennuksen sisällä länsiosassa oli paksu laastikerros, jossa oli yksi tiilirivi. Tämä kerros oli ainakin osittain muodostunut vuoden 1808 tulipalon seurauksesta. Rakennuksen itäosaan kaivannon alapuolelle kaivetusta koekuopasta löytyi 1,2 metriä maanpinnalta rakennuksen mukulakivilattia. Rakennus osuu vuoden 1808 tulipalokartassa näkyvän, 1700-luvun jälkimmäisellä puoliskolla rakennetun kruunun rakennuksen kohdalle. Rakennus tuhoutui palossa.

Edellä mainittujen rakennusten välissä, lounaaseen johtavan käytävän kohdalla, on säilynyt uudempien täytemaiden alla vanhoja kulttuurikerroksia noin 70 senttimetrin paksuudelta. Kaakkoon johtavan käytävän kohta oli sen sijaan tuhoutunut kokonaan ainakin kaivettuun syvyyteen saakka.

Löydöt: KM 2010061:1–63

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 620 m²

Kenttätyöaika: 13.4.–17.5. ja 27.–28.6.2010

Tutkimuskustannukset: Helsingin kaupungin museo

Tutkimusraportti: Markku Heikkinen 1.11.2010 Helsingin kaupungin museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HELSINKI SUOMENLINNA ISON MUSTASAAREN RANTAMUURI

Hirsirakenteen arkeologinen dokumentointi

Pk 203406 Helsinki

P: 6672533, I: 3388326

N: 6669731, E: 388201

Museoviraston meriarkeologian yksikkö

Tutkijat: Eeva Vakkari, Minna Leino ja Janne Hymylä

Osa Suomenlinnan Ison Mustasaaren pohjoisrannan rantamuurista (ID 2696) sortui veteen 19.7.2010. Sortumisen syytä ei tiedetä. Konekaivussa lokakuun alussa täyttömaan alta paljastui sortuneeseen rantamuriin liittyvä hirsirakenne. Hirsirakenteen arkeologinen dokumentointi tehtiin perustiedon saamiseksi rakenteesta, sen kunnosta Suomenlinnan hoitokunnan toteuttaman korjaustyön suunnittelun tueksi.

Ison Mustasaaren rantamuurin maanpuolella näkyvissä ollut hirsirakenne dokumentoitiin valokuvin ja takymetrimittauksin. Kenttätöissä tutkittiin noin 50 neliömetrin laajuinen alue.

Rakenne ajoittuu todennäköisesti rantamuurin rakentamiseen 1860- ja 1870-lukujen taitteessa. Tätä tukee hirsirakenteen linjaus, joka on yhdensuuntainen muurin kanssa. Paikalla on kuitenkin sijainnut jo vuosisadan alussa satama- ja rantarakenteita, eikä saatujen tietojen valossa ole poissuljettavissa, etteikö kohde voisi liittyä jo tähän rakennusvaiheeseen. Vanhempaa rakennetta on myös voitu käyttää uudelleen vuosisadan lopulla.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika, 1800-luku

Tutkitun alueen laajuus: 50 m²

Kenttätyöaika: 12.–14.10.2010

Tutkimuskustannukset: Suomenlinnan hoitokunta

Tutkimusraportti: Eeva Vakkari 20.10.2010 Museoviraston arkistossa.

HÄMEENLINNA KAURIALA UHRIKIVENKATU 11 (KIVIKOLONPELTO, RAJAKIVI)

Uhrikiven siirron esiselvitys

Pk 213109 Hämeenlinna

P: 6768399, I: 3361446

N: 6765559, E: 361332

z: 91

Museoviraston arkeologian osasto

Tutkija: Vesa Laulumaa

Uhrikivenkadun varressa sijaitseva rautakautinen kuppikivi siirrettiin autoliikkeen laajennuksen takia. Kiven maanpäälle näkyvä osa on kooltaan 3,6 x 2,7 metriä ja korkeus on 1,2 metriä. Kivi on sammalen peitossa ja suurinta osaa kupeista on vaikea nähdä, isoimmat niistä kuitenkin erottuvat hyvin. Yhteensä kuppeja on aiemmissa tutkimuksissa laskettu olevan 136–139 ja kupprien lukumäärän puolesta se on Suomen suurin kuppikivi.

Kuoppien lukumäärän perusteella Suomen suurin kuppikivi sijaitsee Hämeenlinnan Kaurialassa. Syksyllä 2010 kivi siirrettiin alkuperäiseltä paikaltaan, koska viereistä liiketilaa laajennetaan. Uusi sijoi-tuspaikka löytyi noin 100 metrin päästä puistoalueelta. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

Utifrån antalet gropar finns Finlands största skålgropssten i Kauriala i Tavastehus. Stenen flyttades hösten 2010 från sin ursprungliga plats för att den bredvidliggande affärslokalen utvidgades. Den nya platsen ligger i ett parkområde c. 100 längre bort. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

Kiven ympäristössä tehtiin koekaivaus 11.–12.5.2010. Esitutkimuksilla oli lähinnä kolme tavoitetta:

1. Tutkia koekuoppien avulla, onko kiven ympäristössä merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksestä kuten haudoista, asuinpaikasta tai muinaispellosta.
2. Ottaa fosfori- ja makrofossiilinäytteitä, joiden avulla tutkitaan, onko kiven lähiympäristössä merkkejä erityisistä aktiviteeteista. Kohonneet fosforiarvot voivat viitata tässä tapauksessa kiven ympäristössä tapahtuneeseen kasvi- ja eläinkunnan tuotteiden uhraamiseen. Makrofossiilien avulla on mahdollista saada tietoa esimerkiksi siitä, minkälaisia kasveja on uhrattu.
3. Mikäli koekaivauksessa ei tule esiin mitään sellaista, joka vaatii jatkotutkimuksia, tutkitaan koneellisesti kiven ympäristöä, jotta saadaan arvio siitä, kuinka suuri kivi on kyseessä ja minkälaisen kaluston sen siirtäminen vaatii.

Kaivauksissa ja niiden yhteydessä otetuissa fosfaatti- ja makrofossiilinäytteissä ei tullut esiin mitään, mikä olisi vaatinut jatkotutkimuksia tai muuten vaikuttanut siirtosuunnitelmaan. Kiven todettiin ulottuvan maan alle noin 1,5 metriä ja olevan muodoltaan soikeahko. Kivi siirrettiin 27.9.2010 uuteen paikkaan, noin 100 metrin matka Uhrikivenkadun ja Matintien risteyksen kohdalla olevalle puistoalueelle. Siirron yhteydessä nosturi mittasi myös kiven painon, joka on noin 30 tonnia.

Löydöt: –

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 10 m²

Kenttätyöaika: 11.–12.5.2010

Tutkimuskustannukset: Aro Yhtymä Oy

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 10.3.2011

Museoviraston arkistossa.

HÄMEENLINNA LINNANKASARMI

Rivitalon rakennuspaikan (As Oy Hämeenlinnan Vouti) koekaivaus

Pk 213109 Hämeenlinna

P: 6769066, I: 3362573

N: 6766226, E: 362458

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Riikka Väisänen

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti toukokuussa 2010 koekaivaukset Hämeenlinnan Linnankasarmin rakentamattomalla tontilla, joka toimi alueella parkkipaikkana. Tutkimukset tulivat ajankohtaisiksi, koska Kruunuasunnot Oy suunnittelee rivitalon (As Oy Hämeenlinnan Vouti) rakentamista. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, onko kyseisellä alueella säilynyt vanhoja kaupunkikerrostumia tai -rakenteita jotka vaatisivat lisätutkimusta, vai voidaanko alue vapauttaa rakentamiselle. Museovirasto oli tehnyt kaupunkiarkeologisen inventoinnin alueella 2003, jonka perusteella kyseinen tontti oli merkitty tutkimuksellisesti mielenkiintoiseksi alueeksi (2. luokka). Tontin kohdalla ei arkeologisia tutkimuksia ollut aiemmin tehty. Koekaivausten yhteydessä tehtiin tarkastusojat myös viereiselle tontille, jonne oli suunnitteilla pienkerrostalo (As Oy Hämeenlinnan Kuvernööri), vaikka aluetta ei ollut inventoinnissa sisällytettykään tutkimuksellisesti mielenkiintoisten alueiden joukkoon.

Koekaivauksissa näille kahdelle tontille avattiin yhteensä kolme koeojaa. Koeojat 1 ja 2 sijoittuivat pääasialliselle tutkimusalueelle. Koeoja 1:stä tuli esille noin metrin levyinen kivetty katu tai rakennukseen liittynyt kiveys. Koeoja 2:sta tuli esiin

rakennuksen seinälinja. Molemmat ajoittuivat todennäköisimmin 1800-luvulle. Molemmista koeoista kävi myös ilmi, että tontin järvenpuoleiselle alueelle oli tuotu paksuja täyttömaakerroksia, joita oli tuettu suurien kivenlohkareiden avulla, kun paikalle oli muodostettu muuta ympäristöä korkeammalla olevaa terassia. Alueelta ei löytynyt lainkaan selvästi vanhempaan kaupunkiaikaan ajoittuvia maakerroksia tai rakenteita. Myöskään toiselle tontille tehdystä tarkistusojusta (koeoja 3) ei löytynyt arkeologisesti mielenkiintoisia kerroksia.

Löydöt: ei ilmoitettu

Ajoitus: historiallinen aika, 1600-luku – nykyaika

Tutkitun alueen laajuus: 146 m²

Kenttätyöaika: 3.–7.5.2010

Tutkimuskustannukset: Kruunuasunnot Oy

Tutkimusraportti: Riikka Väisänen 14.9.2010

Museoviraston arkistossa, kopio Kruunuasunnot Oy,

Museoviraston Hämeenlinnan aluetoimisto, Hämeenlinnan

kaupungin historiallinen museo.

JOENSUU JOKIVARSI 1

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 424204 Sarvinki

P: 6958120, I: 3667185

N: 6955205, E: 666947

z: 112–119

Yksityinen hanke

Kaivaustenjohtaja: Petro Pesonen

Joensuun (Enon) Jokivarsi 1 -nimisellä asuinpaikalla tehtiin vajaan päivän mittainen koekaivaus elokuussa 2010. Asuinpaikalta on aiemmin saatu pintalöytönä talteen varhaismesoliittiseen asutukseen viittaava piisälään katkelma. Koekaivaus kohdistui löytöalueelle A, jossa tehtiin kuusi 50 x 50 senttimetrin kokoista koekuoppaa.

Koekaivauksen perusteella Jokivarren asuinpaikan löytöalue A on varsin pienialainen, sillä kuudesta koekuopasta vain keskimmäisestä saatiin asuinpaikkahavaintoja: pii-, kivilaji- ja kvartsi-iskoksia sekä palanutta luuta. On mahdollista, että paikalla on sijainnut pieni asumus, jonka vuoksi löytö- ja likamaa-alue on niin keskittynyt. Koekuopasta talteen otetuista palaneista luista kahdeksan on määritetty nisäkkään luuksi, muut ovat tunnistamattomia. Yhdestä palaneesta nisäkkään luusta tehty radiohiiliajoitus, 9180–8620 calBC (Ua-41027: 9507±85 BP), on tulokseltaan toistaiseksi Suomen vanhin arkeologinen radiohiiliajoitus.

Löydöt: KM 38400:1–9

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: kaivettu 1,5 m², koekuopitus 200 m²

Kenttätyöaika: 13.8.2010

Tutkimuskustannukset: Oskar Öflundin säätiö,

Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 27.4.2011 Museoviraston

arkistossa.

JOENSUU KAISKUNSÄRKÄ 1

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 424204 Sarvinki

P: 6959380, I: 3666490

N: 6956464, E: 666252

z: 112–113

Yksityinen hanke

Kaivaustenjohtaja: Petro Pesonen

Joensuun (Enon) Kaiskunsärkkä 1 -nimisellä asuinpaikalla tehtiin vajaan päivän mittainen koekaivaus elokuussa 2010. Asuinpaikalle kaivettiin kaksi 50 x 50 senttimetrin kokoista koekuoppaa ja tienleikkauksesta valuvasta hiekasta seulottiin palanutta luuta ajoitusmateriaaliksi.

Koekaivauksen perusteella Kaiskunsärkän asuinpaikka jatkuu ainakin tien länsipuolisella tasanteella, mutta tutkimus ei anna enempää aineksia asuinpaikan rajojen määrittelyyn. Palanut luuaineisto on pääasiassa kalaa ja radiohiiliajoituksen perusteella kohde ajoittuu mesoliittiselle kivikaudelle.

Löydöt: KM 38401:1-4

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: kaivettu 0,5 m², koekuopitus 100 m²

Kenttätyöaika: 13.8.2010

Tutkimuskustannukset: Oskar Öflundin säätiö, Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 27.4.2011 Museoviraston arkistossa.

JOENSUU RAHAKANGAS 1

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 424204 Sarvinki

P: 6958945, I: 3666165

N: 6956029, E: 665927

z: 115–116

Yksityinen hanke

Kaivaustenjohtaja: Petro Pesonen

Rahakankaan kivikautinen asuinpaikka löytyi vuonna 2003 Pohjois-Karjalan museon inventointiprojektissa ”Polkuja esihistoriaan”. Tämän projektin ja sitä seuranneiden jatko-projektien puitteissa perusinventointiin arkeologisesti kaikki Pohjois-Karjalan kunnat vuosina 2002–2006. Inventoinnin yhteydessä paikalle tehdystä koekuopasta löytyi palanutta luuta, jonka radiohiiliajoitus on yksi Suomen vanhimmista kivikautiselta asuinpaikalta saaduista ajoituksista, kalibroituna 8800–8550 calBC. Kohteen tutkimiseen saatiin rahoitusta Oskar Öflundin säätiöltä vuonna 2009 ja tutkimukset saivat jatkoa kesällä 2010 kun rahoitusta saatiin edelleen Oskar Öflundin säätiöltä ja lisäksi Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiöltä.

Vuoden 2009 kaivaus kohdistettiin asumuspainanteeseen, jonka rakenteista ei kuitenkaan saatu täyttä varmuutta. Mielenkiintoisimpana yksityiskohtana kaivausalueelta paljastui punamultahauta, jossa oli säilynyt hammaskiillettä. Kaivauksilta löytyi varhaismesoliittiseen kivikauteen viittaavia pii-iskoksia ja kaksi piisälään katkelmaa. Vuoden 2009 kaivausaineistosta tehtiin kaksi radiohiiliajoitusta, joista toinen oli vielä aiempaa hieman vanhempi. Punamultahaudan täytömaan hiilestä saatu ajoitustulos oli puolestaan myöhäis-mesoliittinen.

Vuonna 2010 Rahakankaalle tehtiin pieniä arkeologisia tasokaivauksia edellisvuoden kaivausalueiden jatkoksi ja lisäksi kohteelle tehtiin koekuopitusta, tarkoituksena selvittää asuinpaikan laajuutta ja mahdollisia muita käyttöajankohtia. Rahakankaan kaivausten yhteydessä tehtiin koekaivauksia myös läheisillä Kaiskunsärkkä 1:n ja Jokivarsi 1:n asuinpaikoilla. Vuoden 2010 kaivausalueet sijoitettiin niin, että niiden

avulla pyrittiin 1) saamaan lisätietoja edellisvuoden löytökeskittymien laajuudesta, 2) selvittämään asuinpaikan laajuutta, johon pyrittiin myös koekuopituksella, 3) saamaan lisää piilöytöjä sekä 4) tutkimaan, onko paikalla enemmänkin punamultahautauksia. Kaivausalueet sattuivat osittain tulkitun asumuspainanteen alueelle, mutta mitään rakennehavaintoja tästä ei nyt saatu. Myöskään punamultahautoja ei tullut enempää. Muutenkaan vuoden 2010 kaivausalueilta ei löydetty rakenteita. Löytöjä sen sijaan saatiin runsaasti. Asuinpaikan laajuutta saatiin myös hahmotettua koekuopituksen avulla.

Löydöistä mielenkiintoisimpia ovat liuskeisen kivikirveen katkelma, purupihkan palanen ja erittäin runsas luuaineisto, josta on tunnistettu etenkin hirven, majavan ja kalojen luita. Palaneen luun joukossa on myös muutamia luuesineiden katkelmia, joista osa saattaa olla nuolenkärkien katkelmia. Piitä löydettiin vuonna 2010 yhteensä 21 kappaletta, joten vuosina 2009–2010 Rahakankaalta on saatu talteen kaikkiaan 50 piin palasta. Vuoden 2010 piilöydöissä on enemmän säleiden ja retusoitujen piiesineiden katkelmia (9 kpl) kuin edellisen vuoden löydöissä (2 kpl). Lisäksi mukana on yksi piinodulin kappale, loput 11 kappaletta ovat pieniä tai pienehköjä iskoksia.

Rahakankaan löydöt ovat merkittäviä Suomen asuttamisen kannalta. Itä-Suomi on avainasemassa selvittäessä itäisiä asutusvirtauksia maahamme. Mesoliittisia piilöytöjä on Suomesta edelleen varsin vähän ja pienestä määrästäään huolimatta Rahakankaan piit ovat merkittävä lisä tässä aineistossa ja kertonevat osaltaan juuri asutuksen lähtöalueista. Asumuspainanne on sellaisenaan varhaisin tunnettu Suomesta, sillä tähän mennessä vanhimmat kohtalaisella varmuudella ajoitettavat asumuspainanteet ajoittuvat myöhäismesoliittiselle kivikaudelle. Mikäli punamultahautaus on varhaismesoliittinen, on se selvästi vanhin Suomesta löydetty. Myös tähän saakka vanhimmat tunnetut punamultahaudat ovat olleet myöhäis-mesoliittiselta kivikaudelta.

Löydöt: KM 38399:1–1642

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 27 m²

Kenttätyöaika: 10.–21.8.2010

Tutkimuskustannukset: Oskar Öflundin säätiö, Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö

Tutkimusraportti: Petro Pesonen 10.5.2011 Museoviraston arkistossa.

JOENSUU UTRA

Lasitehtaan paikan koetutkimukset

Pk 422312 Utra

P: 6949189, I: 3646724

N: 6946278, E: 646494

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Timo Jussila ja Tapani Rostedt

Utrantie 56:n kohdalla olevalla tyhjällä tontilla tehtiin maatutkaus sekä koekaivaus alueelle suunnitellun asuinrakentamisen vuoksi. Rakennettavaksi suunnitellulla alueella on toiminut Utran lasitehdas vuosina 1874–1906. Vuonna 1885 mainitaan tehtaassa olleen kaksi sulatusuunia, kuusi jäähdysuunia, kuusi puunkuivausuunia, ja kaksi raaka-aineuunia. Seuraavana vuonna mainitaan jäähdysuuneja olleen 18 sekä lisäksi neljä upokkaiden kuumennusuunia. Aluksi tehtaalla valmistettiin pullolasia, mutta vuonna 1893 aloitettiin ikkunalasin

valmistus. Tehtaan palossa vuonna 1906 tuhoutuivat lasihytti, paja ja varastorakennukset.

Koekaivausalueet määriteltiin maastoon maatumkauksessa saatujen tulosten perusteella. Tontin etelä- ja pohjoisreunat voitiin jättää tutkimusalueen ulkopuolelle, koska sieltä ei ollut havaittu rakenteita. Koekaivauksessa alueelta paikannettiin kaksi lasiuunია ja viitteitä kahdesta muusta lasiuunista tai upokkaiden kuumennusuunista. Laajimmat rakenteet, toinen lasiuuneista ja mahdollinen uuninsija, sijaitsevat tontin itäreunalla ja todennäköisesti rakenteet ulottuvat myös viereiselle tontille. Uunien pohjat sijaitsevat paikoin lähes kahden metrin syvyydessä ja ne ovat melko ehjiä. Alueella tavattiin suhteellisen vähän lopputuotteiden sirpaleita. Ne ovat pääosin tasolasin sirpaleita, ikkunalasiasia. Pullolasia havaittiin vain vähän tehtaan itäosan pohjoisreunoilla. On oletettavaa, että nyt havaitut uuninjänteet ovat peräisin tehtaan viimeisestä vaiheesta, jolloin tehdas valmisti yksinomaan ikkunalasiasia.

Löydöt: KM 201089

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 25.10.–5.11.2010

Tutkimuskustannukset: Kauppahuone Laakkonen Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 22.1.2010 Museoviraston arkistossa.

KAARINA RAVATTULA MATTILA 1

Muinaisjäännösalueen kartoitus ja koekaivaus

Pk 104312 Littoinen

P: 6715816, I: 3243742

N: 6712997, E: 243676

z: 25–35

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2
Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Museoviraston koekaivausryhmä selvitti Aurajoen pohjoispuolella sijaitsevan Kaarinan Ravattulan (Mattilan) tilan metsäalueen muinajäännösten sijainnit. Mattilan tontin pohjoisosaan oli suunniteltu uusi pientaloalue.

Peltoalueiden pohjoispuolella on kaksi 1940-luvun alussa tutkittua rautakautista röykkiötä, Turku Pähkinämäki Kankare ja Turku Pähkinämäki/Pompo/Mattilan kotimetsä. Myöhemmin 1950-luvulla alueelta on löytynyt kolme röykkiöiksi määriteltyä kivirakennelmaa. Röykkiöiden rakenteen ja sijaintiympäristön perusteella rakennelmat tulkittiin vuoden 2010 tutkimuksissa peltoraunioiksi. Peltoalueen pohjoispuolen metsän maaperässä ja kasvillisuudessa oli merkkejä kaskeamisesta.

Mattilan röykkiöiden 1 ja 2 pohjoispuolella, rinteiden taitteessa, oli kaarimainen vallirakennelma, jonka keskellä oli kosteikko. Maavalli erottui selvästi vain kosteikon eteläpuolella, itä- ja pohjoispuolella maaston kohoava muoto on korvannut vallin. Vallin länsiosassa on aukko. Vallin sisäosan itänurkassa oli poraamalla halkaistu kivi. Muita kiviä ei rakenteessa tai sen läheisyydessä ollut. Tämän rakennelman ikää ja käyttötarkoitusta ei saatu selville.

Löydöt: KM 38281:1–2

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: 15000 ha, kaivettu 4 m²

Kenttätyöaika: 4.–6.8.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 25.1.2011
Museoviraston arkistossa.

KAARINA RAVATTULA RISTIMÄKI

Kivikautisen asuinpaikan ja rautakautisen ruumiskalmiston kaivaus

Pk 104312 Littoinen

P: 6715690, I: 3244140

N: 6712871, E: 244073

z: 22–24

Turun yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Juha Ruohonen

Turun yliopiston arkeologian oppiaineen opetuskaivaus järjestettiin 15.–26.9.2010 Kaarinan Ravattulan Ristimäellä. Paikalta oli vuoden 1998 inventoinnissa havaittu soikeita hautamaisia painanteita sekä löydetty yhteen painanteeseen tehdystä koekuopasta palanutta savea ja pronssirengas.

Vuoden 2010 kaivauksissa paikalle tehtiin kaksi koeojaa ja kuusi koekuoppaa. Yhteensä Ristimäelle avattiin kaivausalueita 32,5 neliometriä, josta noin 21 neliometriä kaivettiin pohjaan. Tutkimuksissa alueelta tavoitettiin vähintään kaksi eri esihistorian aikahorisonttia. Varhaisin toiminta liittyy löytyneen keramiikan perusteella kivikauden loppuvaiheeseen Kiukaisten kulttuuriin. Intensiivisin maankäyttövaihe paikalla on ollut rautakauden ja historiallisen ajan vaihteessa, jolloin Ristimäkeä on käytetty ruumiskalmistona. Vuonna 2010 paikalta tutkittiin yksi hauta.

Löydöt: TYA 863:1–269

Ajoitus: kivikausi, rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 32,5 m²

Kenttätyöaika: 15.–25.9.2010

Tutkimuskustannukset: Turun yliopiston arkeologian oppiaine

Tutkimusraportti: Juha Ruohonen 12.7.2011 Turun

yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio
Museoviraston arkistossa ja Turun Museokeskuksen arkistossa.

KAJAANI VÄLIKATU 24

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus

Pk 343112 Kajaani

P: 7125532, I: 3535664

N: 7122549, E: 535478

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Riikka Väisänen

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti huhtikuussa 2010 koekaivaukset Kajaanin Välikatu 24:n rakentamattomalla tontilla. Tutkimukset tulivat ajankohtaiseksi RPK Rakennus ja Peltirakenne Kemppainen Ky:n suunnitelmassa kerrostalon rakentamista alueelle. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, onko kyseisellä tontilla säilynyt vanhoja kaupunkikerrostumia tai -rakenteita jotka vaatisivat lisätutkimusta, vai voidaanko alue vapauttaa rakentamiselle. Museovirasto on tehnyt kaupunkiarkeologisen inventoinnin alueella 2001, jonka perusteella kyseinen tontti oli arvioitu tutkimuksellisesti mielenkiintoiseksi alueeksi (2. luokka), jolla saattaa sijaita säilyneitä kiinteitä muinajäännöksiä. Tontin kohdalla ei ole tehty arkeologisia tutkimuksia.

Koekaivauksissa tontille avattiin neljä koeojaa. Kolmessa koeojassa havaittiin vain eriaikaisia purku- tai täyttökerroksia. Koeoja 2:sta tuli esille rakennuksen perustus sekä jo maanpinnalle näkyneen kellarin kattorakenteita. Kyseiset rakenteet ajoittuivat todennäköisimmin 1900-luvulle. Alueelta ei löytynyt

Välrikatu 24:n tontti Kajaanissa oli arvioitu inventoinnissa arkeologisesti mielenkiintoiseksi alueeksi. Alueelta ei kuitenkaan löytynyt kaisvausten aikana vanhoja kaupunkikerroksia. Kuva: Riikka Väisänen, Museovirasto.

Tomten vid Välrikatu 24 i Kajana hade bedömts som ett arkeologiskt intressant område vid inventeringen. Vid utgrävningarna hittade man dock inga gamla stadsskikt i området. Foto: Riikka Väisänen, Museiverket.

lainkaan selvästi vanhempaan kaupunkiaikaan ajoittuvia löytöjä tai rakenteita.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika, 1600-luku – nykyaika

Tutkitun alueen laajuus: 117 m²

Kenttätyöaika: 26.–28.4.2010

Tutkimuskustannukset: Rakennus ja Peltirakenne Kempainen Ky

Tutkimusraportti: Riikka Väisänen 25.5.2010

Museoviraston arkistossa, kopio Kainuun museossa.

KANGASALA HUUTIJÄRVI

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 214102 Kangasala

P: 6819430, I: 3346315

N: 6816569, E: 346206

z: 95–100

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Kirsi Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti toukokuussa 2010 Gasum Oy:n tilauksesta arkeologiset koekaivaukset Kangasalan Huutijärven kivi- ja varhaismetallikautisella asuinpaikalla. Tutkimukset liittyivät alueen läpi kulkevaan suunniteltuun Lempäälästä Kangasalan Sahalahteen johtavaan maakaasuputkilinjaukseen. Muinaismuistolain mukaisen selvityksen kohteena oli 300 metrin pituisen maakaasuputkilinjan suunnittelualue. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko alueella säilynyttä kiinteää muinaisjäännöstä. Ponsantien länsipuolisella alueella kulki maakaasuputken kanssa samalla linjalla myös Kangasalan Veden vesihuoltolinjan suunniteltu linjaus. Tutkimukset rahoitti Gasum Oy ja Kangasalan Vesi.

Koekaivauksessa todettiin Ponsantien länsipuolisella alueella A punertavan tai oranssinpunertavan hiekan kerros. Kerroksesta saatiin löytöinä kvartseja ja palanutta luuta, mutta myös historialliselle ajalle ajoittuvia löytöjä. Punertava kerros ei siis ainakaan kokonaan ole esihistoriallisen ihmistoiminnan tulosta. Kerroksesta tulleiden esihistoriallisten löytöjen perusteella alueella sijaitsee tai on sijainnut kivi- tai varhaismetallikautinen asuinpaikka.

Tutkimusalueella B oli havaittavissa esihistoriallinen kulttuurikerros yhdessä koeruudussa. Koeruudussa oli 56 senttimetrin syvyydellä kahden sentin paksuinen punertavan hiekan kerros, ja sen alla ohut, tummanruskea hiekkakerros. Kerroksista saatiin löytöinä kvartsiydin ja vähän palanutta luuta. Koeruudusta tehtiin kaikkiaan vain esihistorialliselle ajalle ajoittuvia löytöjä. Löytöjen perusteella kulttuurikerros voidaan ajoittaa löyhästi kivikautiseksi tai/ja varhaismetallikautiseksi.

Tutkimusalue C:lle kaivetuissa koeruuduissa ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä eikä niistä saatu myöskään löytöjä. Syynä tähän lienee koeruutujen alhainen sijainti muinaisen Sarsanuoman vedenpinnan korkeuteen nähden.

Löydöt: KM 38265:1–139

Ajoitus: kivikauti

Tutkitun alueen laajuus: 27 m²

Kenttätyöaika: 4.–31.5.2010

Tutkimuskustannukset: Gasum Oy ja Kangasalan Vesi

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 26.1.2011 Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Kirsi Luoto 2011. Sarsan korvalla – kivikautisen asuinpaikan koekaivaus Huutijärvellä. Pirkan maan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja 123, s. 21–27.

KANGASALA (SAHALAHTI) UOTILA 2

Kylätontin koekaivaus

Pk 214105 Sahalahti

P: 6821141, I: 3357017

N: 6818280, E: 356905

z: 90–92

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Kirsi Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti kesäkuussa 2010 Gasum Oy:n tilauksesta arkeologiset koekaivaukset Kangasalan Sahalahden Uotila 2:n tarkemmin ajoittamattomalla asuinpaikalla. Tutkimukset liittyivät alueen läpi kulkevaan suunniteltuun Lempäälästä Kangasalan Sahalahteen johtavaan maakaasuputkilinjaukseen. Muinaismuistolain mukaisen selvityksen kohteena oli noin 50 metrin pituisen maakaasuputkilinjan suunnittelualue. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko alueella säilynyttä kiinteää muinaisjäännöstä.

Koekaivauksessa löydettiin joistakin koeruuduista maannoksia, jotka mahdollisesti liittyvät historiallisella ajalla tapahtuneeseen ihmistoimintaan. Kohteen Uotila 2 välittömässä läheisyydessä, noin 100 metriä etelään, sijaitsee Rautian (Rautio) historiallisen ajan kylätontti. On mahdollista, että kesän 2010 tutkimusten yhteydessä havaitut ilmiöt liittyvät juuri Rautian kylätonttiin.

Löydöt: KM 2010039:1–7

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 14 m²

Kenttätyöaika: 7.–19.6.2010

Tutkimuskustannukset: Gasum Oy

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 14.2.2011 Pirkanmaan

maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KERIMÄKI HAUTALAHTI

Kivikautisen löytöpaikan ympäristön koekaivaus
Pk 421302 Kumpuranta
P: 6878775, I: 3621970
N: 6875891, E: 6217500
z: 83

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2
Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Koekaivausryhmä 2 tutki Kerimäen Hautalahden pohjoisrannalla sijaitsevan jätevesijärjestelmän suodattamon rakennuspaikan ja sen ympäristöä kivikautisen löytöpaikan läheisyydessä.

Rakennuspaikka sijoittui noin 30 metriä koilliseen löytöpaikasta, muinaiselle rantatörmälle. Tasaisen alueen maaperä oli hienoa hiekkaa, joka muuttui törmän läheisyydessä soraisemaksi ja muinaisen rantatörmän kohdalla veden huuhtomaksi rantakivikoksi. Suodattamon paikan tasokaivausalueelta ei löytynyt mitään kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavaa.

Lähiympäristössä on useita vuonna 1940 rakennetun varuskunnan purettujen rakennusten perustuksia. Osa asuinrakennuksista ja parakeista oli kunnostettu asuinkäyttöön.

Löydöt: –

Ajotus: –

Tutkitun alueen laajuus: 20000 m², kaivaus 36 m²

Kenttätyöaika: 24.5.–4.6.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 3.2.2011 Museoviraston arkistossa.

KONTIOLAHTI EROLANNIEMI 1

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Pk 422312 Utra
P: 6950684, I: 3649151
N: 6947772, E: 648920
z: 85

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1
Kaivaustenjohtaja: Päivi Kankkunen

Kontiolahdella, Pielisjoen itärannalla sijaitsevan Erolanniemen talon pihapiiriin oli suunnitteilla uudisrakennus. Rakennusalueen ympäriltä oli inventoinnissa 2003 löytynyt kivi- ja varhaismetallikautisia asuinpaikkalöytöjä. Uudisrakennuksen kohdalle kaivettiin kaksi ristikkäistä koeojaa sekä ympäröivälle alueelle neliömetrin suuruisia koeuoppia.

Suunnitellun rakennuksen paikalla oli ennen pihamaavaihetta ollut peltoja, ja tästä vanhasta peltokerroksesta löytyi jonkin verran kvartsia, palanutta luuta ja muutama saviastian palanen. Nykypinnan alla tuli esille vaihtelevalta syvyydeltä muinainen, tulvan alle jäänyt rantakivikko. Tästä Muinais-Saimaan transgression alle jääneestä kerroksesta löytyi kvartsia, palanutta luuta ja muutama saviastian pala.

Paikalla on kaksi selkää rantaterassia. Ylemmän rantamuodostuman alapuolelle rinteeseen tehdyistä koeuopista löytyi saviastian palasia ja kvartsia, jopa noin 90 senttimetrin syvyydestä. Asuinpaikalla havaittiin ihmistoiminnan värjämiä kulttuurikerroksia, mutta ei muita kiinteitä rakenteita. Saviastian palaset lukeutuvat varhaiseen kampakeramiikkaan (Ka I:1) sekä tyypilliseen kampakeramiikkaan. Yksi talkkisekoitteinen saviastian pala voi ajoittua näitä nuoremmaksi.

Muinais-Saimaan tulvan alle jäänyt rantakivikko näkyy profiilissa Pielisjoen rannalla Kontiolahdella. Kuva: Päivi Kankkunen, Museovirasto.

Ett översvämmat klapperfält vid forna Saimen kan urskiljas i profilen vid ön Pielisjoki i Kontiolahti. Foto: Päivi Kankkunen, Museiverket.

Löydöt: KM 38268

Ajotus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 43 m²

Kenttätyöaika: 24.5.–4.6.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Päivi Kankkunen ja Riku Mönkkönen 26.1.2011 Museoviraston arkistossa.

KOTKA KOTKANSAARI, TONTTI II-32-7 (KOULUKATU 25)

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus
Pk 302312 Kotka
P: 6705910, I: 3496425
N: 6703097, E: 496257
Kymenlaakson museo
Kaivaustenjohtaja: Marita Kyryri

Kymenlaakson museo valvoi joulukuussa 2010 koneellisesti suoritettua arkeologista koekaivauksen Kotkansaaressa Koulukatu 25:n tontilla. Kyseisellä ns. Tietotalon tontilla oli marraskuussa aloitettu uudisrakennushankkeeseen liittyvät maankaivu- ja kallion räjäytystyöt.

Museovirasto edellytti, että tontilla suoritetaan koekaivaus ennen laajempien maarakennustöiden aloittamista, koska rakennushankkeen kohteena oleva tontti oli Museoviraston rakennushistorian osaston suorittamassa kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa luokiteltu 2-luokan kohteeksi, jossa mahdollisesti sijaitsee Ruotsinsalmen aikaisia (1790–1850-luku) kerrostumia ja rakenteita. Museovirasto sopi Kymenlaakson museon kanssa, että museo valvoisi koneellisesti suoritettavan koekaivauksen tontilla ennen varsinaisen rakennustyön alkamista.

Konevalvonnan yhteydessä kaivettiin tontin luoteissivustalle Rautatienkadun suuntaisesti 32 metriä pitkä ja 2 metriä leveä koeoja. Oja kaivettiin Koulukadun varrella sijaitsevan ns.

Tietotalon sekä tontin vastakkaisessa päässä sijainneen louhittavan kalliopaljastuman väliin.

Kaivutyön yhteydessä kävi ilmi, että tontin alueella sijaitsi ainoastaan myöhäisiä, Kotkan kaupungin aikaisia kulttuurikerroksia. Ruotsinsalmen asutuksen aikaisia rakenteita tai kerroksia ei koeojasta tavattu, ja tontin alimmatkin kerrokset sisälsivät resentiä löytöaineistoa. Koekaivauksen yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella ei tonttialueen arkeologisille lisätutkimuksille katsottu olevan jatkossa tarvetta.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika, 1800–1900-luku

Tutkitun alueen laajuus: 65 m²

Kenttätyöaika: 2.12.2010

Tutkimuskustannukset: Kotkan kaupunki

Tutkimusraportti: Marita Kykyri 18.3.2011 Kymenlaakson museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KOTKA MUSSALO TAKAKYLÄ

Hiilimiilujen valvontakaivaus ja dokumentointi

Pk 302312 Kotka

P: 6703003, I: 3492461

N: 6700190, E: 492294

Kymenlaakson museo

Kaivaustenjohtaja: Marita Kykyri

Kymenlaakson museo vastasi elo-syyskuussa 2010 arkeologisesta valvonnasta ja dokumentoinnista Kotkan Mussalon Takakylän hiilimiilualueella. Santalahden leirintäalueen laajennustöihin liittyvän koneellisen valvontakaivauksen yhteydessä tutkittiin kolme hiilimiilua ennen niiden tuhoutumista sekä valvottiin ja dokumentoitiin alueen hiilimiilujen väliin vedetyn putkilinjan kaivutyöt. Viimeksi mainittujen yhteydessä ei paljastunut uusia hiilimiiluja tai sellaisiin liittyviä kerroksia.

Santalahden leirintäalueen kolme tutkittua miilua vastasivat niin muotonsa, kokonsa kuin rakenteensaakin puolesta Mussalossa jo aiempien tutkimusten yhteydessä dokumentoituja, pohjaltaan suorakaiteen muotoisia ns. lamamiiluja. Vuonna 2010 tutkitut miilut olivat kooltaan noin 6 x 10 metriä ja niiden korkeus oli 50–60 senttimetriä. Koneellisesti suoritettujen tasokaivauksen yhteydessä saatiin ensimmäistä kertaa tarkempaa tietoa myös hiilimiilujen pohjan rakenteesta, kun tutkitusta miilusta paljastui puisen perustusrakenteen jäännökset.

Mussalon saarella tunnettujen hiilimiilujen suuri lukumäärä (runsas 300) viittaa alueen puuhiilen tuotannon olleen aikoinaan ”teollista”. Toiminnan alueellisen laajuuden ja säilyneiden miilujen suuren määrän perusteella on yllättävää, ettei paikallinen perimätieto sen enempää kuin kirjallinen lähdeaineistokaan tunne mainintoja saaren puuhiilituotannosta. Mussalon saaren hiilimiilut, syksyllä 2010 dokumentoidut mukaan lukien, ajoittunevat todennäköisimmin 1700-luvun lopulle ja 1800-luvun alkupuoliskolle. Mainittuna aikana puuhiilen kysyntää lisäsivät Kotkan alueen linnoitustyöt ja Ruotsinsalmen varuskuntakaupunki.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika, 1700-luvun loppu- ja 1800-luvun alkupuolisko

Tutkitun alueen laajuus: 170 m²

Kenttätyöaika: 13.8.–20.9.2010

Tutkimuskustannukset: Kotkan kaupunki

Tutkimusraportti: Marita Kykyri 18.2.2011 Kymenlaakson museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KOTKA TOIVO PEKKASEN PUISTO

Kaupunkiarkeologinen valvonta 2010–2011

Pk 302312 Kotka

P: 6705556, I: 3496480

N: 6702742, E: 496311

Kymenlaakson museo

Tutkija: Marita Kykyri

Kymenlaakson museo vastasi elo-lokakuussa 2010 suoritetusta arkeologisesta valvontakaivauksesta Kotkansaarella sijaitsevan Toivo Pekkasen puiston alueella. Valvontatyö tuli ajankohtaiseksi, kun puistoalueella aloitettiin laaja-alaiset saneeraustyöt, joiden yhteydessä puiston käytävät, valaisimet, penkit sekä roskakorit kunnostettiin tai uusittiin ja alueelle kaivettiin kosteikkallas salaojaputkineen sekä neljä puunistutuskuoppaa.

Toivo Pekkasen puisto on Museoviraston rakennushistorian osaston laatimassa kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa luokiteltu kokonaisuudessaan 1-luokan kohteeksi, jossa on mahdollisesti säilynyt Ruotsinsalmen (1790–1850-luku) aikaisia kerrostumia. Kymenlaakson museon puistoalueella 2000-luvulla suorittamien arkeologisten valvontatöiden yhteydessä on alueelta löytynyt myös koskemattomia Ruotsinsalmen aikaisia kerrostumia löytöineen. Tästä johtuen Museovirasto edellytti puistosaneeraukseen liittyvän kaivutyön suorittamista tarvittavilta osin arkeologisena valvontana. Museovirasto ja Kymenlaakson museon sopivat keskenään siitä, että museo vastaisi kaivutyön seurannasta ja siihen liittyvästä arkeologisesta dokumentoinnista.

Kymenlaakson museo seurasi ja dokumentoi saneeraukseen liittyviä maankaivutöitä koko syksyn 2010 ajan ja jatkoi dokumentointia vielä elo-lokakuussa 2011, jolloin puiston itänurkkaus saneerattiin. Vuoden 2010 valvonnan yhteydessä tehdyt havainnot tukivat puistoalueella tehtyjen aiempien valvontakaivausten arkeologisia tutkimustuloksia. Niiden perusteella Ruotsinsalmen aikaista koskemattomaa kulttuuri-kerrostumaa on säilynyt ennen kaikkea puistoalueen keskustassa ja pohjois- ja koillisosissa, kun sen sijaan puiston lounais-sivustalta vanhimmat kerrokset ovat jo tuhoutuneet sinne rakennetun Eteläpuistokadun linjalta.

Työn luonteesta johtuen saatiin arkeologisia löytöjä talteen niukasti, mutta vanhimmat niistä paljastuivat alueen stratigrafisesti alimmista kerroksista ja ovat yhdistettävissä alueen Ruotsinsalmen aikaiseen asutukseen. Ruotsinsalmen kerrostumasta otettiin talteen Kotkansaarelle tyypillistä kaupunkiarkeologista talousjätettä: slaavilaista keramiikkaa, punasavikeramiikkaa, fajanssia sekä pullo- ja tasolasia.

Löydöt: KM 2010087:1–41

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 800 m²

Kenttätyöaika: 2.8.–29.10.2010, 4.8.–11.10.2011

Tutkimuskustannukset: Kotkan kaupunki

Tutkimusraportti: Marita Kykyri 7.12.2011 Kymenlaakson museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

LAITILA RUKOUSHUONE-KANSAKOULUNMÄKI

Rautakautisen kalmiston jatkotutkimukset

Pk 113111 Laitila

P: 6763629, I: 3212585

N: 6760790, E: 212530

z: 20

Museoviraston arkeologian osasto
Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Laitilan Rukoushuoneenmäen–Kansakoulunmäen laajan poltto-
kenttä- ja röykkiökalmiston tutkimukset liittyvät tuhopoltossa
osittain palaneen rukoushuoneen kunnostustyöhön. Tutkimukset
alkoivat vuonna 2009 ja niiden tarkoituksena oli selvittää, mitä
kauutta vesi- ja viemäriputkien linjat voidaan tuoda rakennukselle.
Mahdollisia linjausvaihtoehtoja selvitettiin vuonna 2009 mäen
pohjoisosassa pääosin jo vuosina 1886 ja 1887 tutkituilla
alueilla. Tällöin entisen kuistin edustalta löydettiin 1–3 neliön
alalta ohut kerros alkuperäistä kalmistokiveystä. Lisäksi kuistin
sisäpuolelta saatiin talteen runsaasti irtaimia muinaislöytöjä.

Vuonna 2010 toteutetussa kuistin sisäpuolen täytemaan
seulonnessa saatiin talteen runsaasti palanutta luuta, saviastian
kappaleita sekä joitakin pronssikorujen katkelmia sekä
kokonainen pronssiriipus, joka ajoittuu viikinkiajalle.
Tutkimusten kustannuksista vastasi Laitilan Walo ry.

Löydöt: KM 38542:1–114

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 18 m²

Kenttätyöaika: 19.–23.7.2010

Tutkimuskustannukset: Laitilan Kulttuuriseura Walo

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 18.11.2011 Museoviraston
arkistossa.

LAILILA VAINIONMÄKI B

Myöhäisrautakautisen kalmiston yleisökaivaus

Pk 113110 Kalanti

P: 6760574, I: 3211261

N: 6757737, E: 211207

z: 21–23

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Laitilan Vainionmäellä seitsemättä kertaa järjestettävällä
yleisökaivauksella selvitettiin kalmiston itäosan rakennetta.
Kaivaukselta saatiin talteen runsaasti pronssikoruja, lasihelmiä
ja saviastian kappaleita. Kalmiston itäosassa löytökerrokset
osoittautuivat oletettua paksummiksi ja ennakoitua löytö-
rikkaammiksi, joten kaivauksia jatkettiin vielä elokuussa neljän
päivän ajan. Merkittävimpinä löytöinä voidaan pitää kahta
tappikoristeista kaksieläimistä kupurasolkea, joita on aiemmin
löydetty Suomesta vain muutama.

Löydöt: KM 38541:1–2482

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 31 m²

Kenttätyöaika: 26.7.–6.8.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 4.4.2010 Museoviraston
arkistossa

Julkaisut: Esa Mikkola 2010: Laitilan Vainionmäen kalmisto
B:n yleisölle avoimet tutkimuskaivaukset. Kentältä poimittua
– kirjoitelmia arkeologian alalta. 7. Museoviraston arkeologian
osaston julkaisuja 12. Helsinki, s. 75–91

LAPPEENRANTA JOUTSENO SAARENOJA 2

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 411204 Salo-Issakka

P: 6774348, I: 3593164

N: 6771508, E: 592956

z: 38–49

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Timo Jussila, Aivar Kriiska ja Tapani Rostedt

Joutsenon Saarenoja 2:n asuinpaikan löysi vuonna 1999
Timo Jussila inventointiprojektin yhteydessä. Tuolloin hän löysi
koekuopasta kvartsi-esineen ja -iskoksia (KM 31677:1–2).
Paikalla on tehty kaivauksia vuosina 2000 ja 2008–2009.

Kaivaus jatkui kesällä 2010 tutkimalla alueelta kerrokset 5–7.
Kaivausalueet peitettiin kaivausten jälkeä pressuilla ja ohuella
maakerroksella odottamaan seuraavan vuoden tutkimuksia.

Löytöpaikat mitattiin takymetrillä ETRS-TM35FIN koordinaa-
tistoon noin 10 senttimetrin tarkkuudella (mittaustarkkuus alle
senttimetrin, mutta löydöt otettiin talteen noin ± 5 senttimetrin
laajuuselta alalta samaan mittapisteeseen). Kiviaineslöytö-
materiaali vuonna 2010 oli piitä ja kvartsia. Piin joukossa
oli myös esineiden katkelmia, mm. kaavin sekä retusoituja
säleitä. Piin määrä oli suurempi kvartsien. Kvartsien joukossa
oli joitakin esineitä ja ytimiä. Palanutta luuta löytyi 516
fragmenttia, 149 grammaa.

Aivan pintamaaperässä vaikutti olevan ohuehko, vanha
peltokerros. Selkeää kulttuurikerrosta ei ylemmissä kerroksissa
ole silmänvaraisesti havaittu, mutta heikohkoa likamaata
voidaan erottaa kerroksesta 5 alaspäin.

Kaivauksen kustansivat yksityishenkilöinä Timo Jussila,
Aivar Kriiska ja Tapani Rostedt. Kaivausta tukivat paikallinen
harrastaja-arkeologiyhdistys Jatuli ry, joka antoi työvoimaa,
lisäksi kenttätöihin osallistui mm. Ango ry:n jäseniä. Mikroliitti
Oy antoi kaivausvälineet ja tutkimusinfrastruktuurin.

Löydöt: KM 39055:1–1307

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 38,2 + 28,4 m²

Kenttätyöaika: 21.–24.8.2010

Tutkimuskustannukset: yksityinen rahoitus

Tutkimusraportti: Timo Jussila 14.3.2011 Museoviraston
arkistossa

Julkaisut: Timo Jussila, Aivar Kriiska & Tapani Rostedt 2012.
Saarenoja 2 – An Early Mesolithic Settlement Site in South-
Eastern Finland: Preliminary Results and Interpretations of
Studies Conducted in 2000 and 2008–10. Fennoscandia
Archaeologica XXIX. Helsinki, pp. 3–28.

LAPPEENRANTA MURHEISTENRANTA

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 313410 Mustola

P: 6775398, I: 3570788

N: 6772556, E: 570589

z: 80

Etelä-Karjalan museo

Kaivaustenjohtaja: Jukka Luoto

Etelä-Karjalan museo järjesti elo-syyskuussa 2010 koekaivauksen
Lappeenrannan Murheistenrannan kivikautisella asuinpaikalla.
Tutkimus oli paikallinen Menneisyyden jäljillä -tapahtuma,
jonka avulla pyrittiin tutustuttamaan kaupunkilaiset arkeologiaan
ja sen työtapoihin. Työn rahoittivat Lappeenrannan kaupunki/
Etelä-Karjalan museo, Etelä-Karjalan kesäyliopisto ja Jatuli ry.

Luonteeltaan koekaivauksenomaisessa kaivauksessa tutkittiin
kivikautista asuinpaikkakerrostumaa. Se koostui eri sävyisistä
maaläikistä, muita kiinteitä jäännöksiä, kuten esim. kivettyjä
liesiä, ei kaivauksissa tavattu.

Löydöstö on pääosin tyypillistä kampakeramiikkaa. Muu löydöstä koostui pääasiassa kvartsista ja limsiöstä (pii). Löytöihin kuuluu myös pienoistaltoa.

Löydöt: KM 38390:1–234

Ajoitus: kivikausi (Ka II)

Tutkitun alueen laajuus: 6 m²

Kenttätyöaika: 30.8.–3.9.2010

Tutkimuskustannukset: Lappeenrannan kaupunki/
Etelä-Karjalan museo, Etelä-Karjalan kesäyliopisto, Jatuli ry

Tutkimusraportti: Jukka Luoto 17.11.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Etelä-Karjalan museossa.

LEMPÄÄLÄ HAURALA HENNERI I

Hauralantien maakaapeloinnin arkeologinen valvonta polttokenttäkalmiston läheisyydessä

Pk 212307 Lempäälä

P: 6805338, I: 3325399

N: 6802483, E: 325300

z: 94

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tutkija: Teemu Tiainen

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti arkeologisen valvonnan marraskuussa 2010 Lempäälän kunnan Hauralan kylässä maakaapeloinnin vuoksi. Hauralasta tunnetaan lukuisia eriaikaisia muinaisjäännöksiä. Valvonta-alue sijaitsee Lempäälän keskustan länsipuolella, noin 850 metriä Lempäälän keskiaikaisesta kirkosta länsiluoteeseen, aivan rautakautisen Hennerin kalmiston vieressä.

Maakaapelia varten kaivettiin 50–100 senttimetrin syvyinen ja 30–50 senttimetrin levyinen kaivanto sekä 2 x 2 ja 1 x 1 metrin laajuiset suuntaporauskavannot. Kaiken kaikkiaan linjaa tutkittiin noin 180 metrin matkalta

Kaivinkone avasi maata ohuin kerroksin, jolloin päästiin tarkastamaan paljastunut maannos. Maannoksen vaihtuessa tai värjäymien esiintyessä konekaivu pysäytettiin ja kaivantoa tarkasteltiin lähemmin.

Hauralantien länsipuolella ei havaittu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa. Hauralantien itäpuolella Hennerin tilan pihatiealueella maannokset vaikuttavat sekoittuneilta, mikä todennäköisesti johtuu pihatielle myöhemmin levitetystä sorasta ja tien tasoittamisesta. Välittömästi pihatien korkeimman kohdan länsipuolelta, sekoittuneesta pintakerroksesta löytyi pala haurasta, rautakautista pronssiketjua. Löytökohdasta tai sen ympäristöstä ei kuitenkaan löytynyt mitään merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Löydöt: KM 38573:1

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: noin 90 m²

Kenttätyöaika: 10.–11.11.2010

Tutkimuskustannukset: L.T.V. Projekt OU, Tallinna, Viro

Tutkimusraportti: Teemu Tiainen 12.11.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

LIMINKA HEISKARI JA KANKAANMÄKI

Historiallisen ajan maaseutuarkeologisen kohteen koekaivaus Pk 244407 Liminka

Heiskari:

P: 7190550, I: 3423827

N: 7187540, E: 423685

z: 5

Kankaanmäki:

P: 7190351, I: 3422534

N: 7187341, E: 422393

z: 13

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio

Kaivaustenjohtajat: vastuulliset johtajat: Milton Nuñez ja Timo Ylimaunu, kenttätyöjohtaja: Anna-Kaisa Salmi

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio teki syys-lokakuussa 2010 historiallisen ajan maaseutuarkeologisen kohteen koekaivauksia Limingan Heiskarissa ja Kankaanmäellä. Tutkimus tehtiin yhteistyössä Suomen Akatemian rahoittaman Town, Border, and Material Culture -projektin kanssa. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, onko peltoerosten alla säilynyt merkkejä keskiaikaisesta tai varhaisen uuden ajan asutuksesta.

Heiskariin avattiin 10 neliömetrin kokoinen koeoja, josta löytyi mahdolliseksi tulisijan jäänteiksi tulkituttuja palaneen kiven ja hiilensekaisen maan keskittymiä, sekä 11,5 neliömetrin laajuinen koekuoppa, josta löytyi tulisijan kiviperusta ja siihen liittyviä kulttuurikerroksia. Tämä tulisija on todennäköisesti kuulunut vähintään noin 3 x 6 metrin kokoiseen rakennukseen. Kohde ajoittui 1600-lukua vanhemmaksi. Löytöihin kuului savitiivisteiden kappaleita, punasavikeramiikan pala, silkki-kankaan kappale ja eläinten luita. Kankaanmäelle avattiin viiden neliömetrin kokoinen koeoja ja neliömetrin kokoinen koekuoppa, jotka jäivät modernia kissan luurankoa lukuun ottamatta löydöttömiksi.

Löydöt: KM 2010096:1–89

Ajoitus: keskiaika

Tutkitun alueen laajuus: Heiskari 21,5 m²;

Kankaanmäki 6 m²

Kenttätyöaika: 20.9.–2.10.2010

Tutkimuskustannukset: Town, Border and Material Culture -projekti, Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Tutkimusraportti: Anna-Kaisa Salmi 29.3.2012

Museoviraston arkistossa, Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa.

LÄNSI-TURUNMAA SEILI KIRKKONIEMI

Arkeologiset koetutkimukset

Pk 104304 Aaslaluoto

P: 6691730, I: 3221517

N: 6688920, E: 221459

z: 1–4

Turun yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Mikko Helminen

Turun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti kiinteiden muinaisjäännösten arkeologisen inventoinnin ja arkeologisia koetutkimuksia Saaristomerellä, Länsi-Turunmaan (ent. Nauvon) Seilin saarella ja lähisaarissa heinäkuussa 2010. Työ on osa yhteistyössä Turun yliopiston Saaristomeren tutkimuslaitoksen kanssa toteutettavaa Seilin arkeologia -hanketta. Inventointi ja koetutkimukset olivat jatkoa vuonna 2009 aloitetuille tutkimuksille.

Inventoinnin aikana Seilin saaren länsipuolella sijaitsevia, arkeologisesta näkökulmasta mielenkiintoisina pidettyjä lähisaaria kuljettiin läpi ja saaren keskiosissa tarkastettiin siellä aiemmin havaittu uhrakuppi. Tutkimusalueelta todettiin kaksi kohdetta, Seilin Lammaluoto ja Seili Sandviks bergen 3, jotka ehdotetaan muinaismuistolain nojalla rauhoitetuiksi.

Arkeologiset koetutkimukset kohdistettiin Seilin Kirkkoniemeen, jossa koekuopittiin kirkon eteishuoneen itäpuolella ja kirkon runkuhuoneen itäpäädyn eteläpuolella sijaitsevaa maakumpua kohteen luonteen tarkentamiseksi. Paikalle avattiin neljä uutta koekuoppaa, joiden pinta-ala oli yhteensä 4,5 neliometriä. Koekuopituksen, sekä luulöydöistä teetetyn osteologisen analyysin avulla voitiin tarkentaa vuonna 2009 muodostettua käsitystä kohteen maakerroksista ja kiinteistä rakenteista.

Paikalla on sijainnut todennäköisesti asuinkäytössä ollut rakennus, joka ajoittuu uudelle ajalle ja joka on purettu tai tuhoutunut ennen 1800-luvun alkua.

Löydöt: TYA 862:1–88

Tutkitun alueen laajuus: 4,5 m²

Kenttätyöaika: heinä-lokakuu 2010

Tutkimuskustannukset: Turun yliopiston arkeologian oppiaine, Saaristomeren tutkimuslaitos, Turun yliopistosäätiö ja Svenska litteratursällskapet i Finland

Tutkimusraportti: Mikko Helminen 29.10.2010 Turun yliopiston arkeologian oppiaineen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa ja Turun museokeskuksessa.

MIKKELI MOISION LATOKALLIO

Maansiirron valvonta rautakautisen kalmiston vieressä

Pk 314204 Porrassalmi

P: 6838224, I: 3514633

N: 6835357, E: 514457

z: 93–99

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Latokallion nuorempaan rautakautteen ajoittuva polttokalmisto ja sitä ympäröivä Latokallionpellon asuinpaikka kuuluvat Mikkelin alueen tärkeimpiin ja kuuluisimpiin muinaisjäännöskohteisiin Tuukkalan, Kyyhkylän ja Orijärven ohella. Latokallio sijaitsee Moision sairaalan eteläpuolisella peltosalveella selvästi muusta maisemasta erottuvana kalliokumpareena.

Loppuvuodesta 2009 Latokallion vanhan kuivurirakennuksen vieressä ollut öljysäiliö oli varastettu ja varkauden yhteydessä säilössä ollut polttoöljy oli valutettu maahan. Alkuperäisen arvion mukaan pilaantunut alue olisi ollut noin 40 neliömetrin laajuinen, mutta osoittautui myöhemmin huomattavasti laajemmaksi.

Alueen kunnostustoimenpiteet toteutettiin 11.10.2010. Kaivinkoneella kuorittiin noin 150 neliömetrin laajuinen alue 30–50 senttimetrin syvyyteen.

Avatun alueen länsiosasta, kuivurille vievän rampin alta löydettiin vanhan fossiloituneen peltokerroksen jäännökset. Tähän toistaiseksi ajoittamattomaan muinaispellon osaan ei katsottu olevan tarkoituksenmukaista kajota enempää, sillä öljyvuoto ei ollut pilannut näitä maakerroksia. Peltöjäännös kuvattiin ja peitettiin uudelleen.

Löydöt: KM 38963

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: 150 m²

Kenttätyöaika: 11.10.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 25.11.2011 Museoviraston arkistossa.

MIKKELI VUOLINKO

Koekaus rautakautisen löytöpaikan läheisyydessä

Pk 314202 Vuolinko

P: 6841837, I: 3509718

N: 6838968, E: 509543

z: 100

Museoviraston arkeologian osaston koekausryhmä 1

Kaivaustenjohtaja: Päivi Kankkunen

Kesällä 2009 suoritettua Vuolingon kaava-alueen inventoinnissa löydettiin peltosalveen pintapoiminnassa merkkejä rautakautteen ja historialliseen aikaan ajoittuvasta toiminnasta. Ennen alueen rakentamista paikalla suoritettiin koekaus, jossa selvitettiin oletetun kiinteän muinaisjäännöksen laajuutta ja mahdollista jatkotutkimustarvetta.

Vuoden 2010 koekaus toteutettiin avaamalla alueelle koneellisesti kaksitoista 17–145 metrin pituisia ja noin kolme metriä leveää koeajaa. Tutkitun alueen kokonaislaajuus on noin 2700 neliometriä. Modernin kyntökerroksen alla oli säilynyt hyvin vähän kiinteitä rakenteita. Säilyneet rakenteet keskittyivät koeajan 8 koillispäättyyn ja ajoittuvat löytöaineiston perusteella historialliseen aikaan. Nämä rakenteet liittyvät paikalla 1500-luvulta lähtien sijainneeseen Heinälänjoen taloon. Koeajasta 7 löydettiin 5–6 neliömetrin alueelta fossiloitunutta peltokerrosta, jossa havaittiin ristiinkynnön merkkejä. Vanhasta peltokerroksesta ei saatu talteen ajoittavia löytöjä. Säilynyt peltokerros ja rakenteet sijaitsevat aivan rakennettavan alueen reunalla ja jatkuvat sen ulkopuolelle.

Löydöt: KM 38070:1–7

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 2700 m²

Kenttätyöaika: 17.–21.5.2010

Tutkimuskustannukset: Mikkelin kaupungin tekninen toimi

Tutkimusraportti: Päivi Kankkunen ja Riku Mönkkönen 6.4.2011 Museoviraston arkistossa, kopio Mikkelin kaupunki ja Savonlinnan maakuntamuseo.

Fossiloitunut peltokerros paljastui Mikkelin Vuolingossa tehdyssä koekaukussa. Pellolta oli aikaisemmin löydetty inventoinnin yhteydessä rautakaudelle ja historialliseen aikaan ajoittuvia löytöjä. Kuva: Päivi Kankkunen, Museovirasto.

Ett fossiliserat åkersskikt blottades vid en provutgrävning i Vuolinko i S:t Michel. Tidigare hade man i samband med en inventering på åkern hittat fynd som daterades till järnåldern och den historiska tiden. Foto: Päivi Kankkunen Museiverket.

MÄNTSÄLÄ ALIKARTANON VIEREINEN PUROLAAKSO

1700-luvun laboratorion paikan koekaivaus

Pk 204410 Halkia

P: 6716975, I: 3405593

N: 6714156, E: 405461

z: 60–62,5

Oulun ja Helsingin yliopistojen arkeologian oppiaineet

Kaivaustenjohtaja: Vesa-Pekka Herva

Mäntsälän Alikartanon purolaaksossa tehtyjen kenttätutkimusten ensisijaisena tarkoituksena oli paikallistaa alueella 1700-luvun loppupuolella tiettävästi sijainnut laboratorio. Vuoden 2010 tutkimukset olivat jatkoa 2009 aloitetuille koekaivauksille. Vuoden 2010 koekaivaukset kohdistuivat vuonna 2009 havaituista kahdesta rakennusjäänteestä alempana puronvarressa sijaitsevaan kohteeseen, jossa oli aiemmin todettu mm. käyttötarkoitukseltaan epäselvä kourukivi ja siihen liittynyt rakennelma.

Vuoden 2010 koekaivaukset alueella eivät kuitenkaan tuoneet mitään merkittävää lisätietoa tutkitun kohteen luonteesta tai sillä sijainneen rakennuksen käyttötarkoituksesta. Vaikka paikkaa voidaan edelleen hyvällä syyllä pitää laboratorion sijaintipaikkana, esimerkiksi kourukivirakennelman liittyminen (tai liittymättömyys) laboratorioon tai sen toimintoihin jäi epäselväksi, kuten rakennelman luonne ylipäätään. Rakennelma osoittautui tutkimuksessa aiempaa massiivisemmaksi. Ainakin osa alueella olevista kivistä lienee tuotu muualta ja kuulunut jonkinlaiseen rakennukseen tai rakennelmaan. Kaivausten esinelöydöt olivat nuoria ja peräisin sekoittuneesta pintakerrosta, eikä löydöillä ole välttämättä mitään suoraa yhteyttä esimerkiksi kourukivirakennelmaan tai muihin paikalla mahdollisesti olleisiin rakenteisiin ja niiden käyttö-tarkoitukseen.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika, 1700–1900-luku

Tutkitun alueen laajuus: 20 m²

Kenttätyöaika: 26.–30.7.2010

Tutkimuskustannukset: Nordenskiöldsamfundet

Tutkimusraportti: Vesa-Pekka Herva 20.7.2011 Oulun yliopiston arkeologian oppiaine, kopio Helsingin yliopistossa ja Museoviraston arkistossa.

NAANTALI KIRKKO

Kirkkoaidan rakennusarkeologinen tutkimus ja dokumentointi

Pk 114404 Naantali

P: 6717068, I: 3226123

N: 6714248, E: 226063

Muuritutkimus Ky

Tutkija: Kari Uotila

Naantalin kirkon lounaispuolella oleva kiviaita tai -muuri oli paikoin sortunut ja se kunnostettiin Museoviraston korjausohjeiden mukaisesti. Korjaustyön yhteydessä valottiin ja dokumentointiin noin 13 metrin pituinen muurirakenne. Muurin suuri-koiset pintakivet olivat takaosaltaan kiinni vanhemmassa vaaleassa kalkkilaastissa, jonka voi ajatella ajoittuvan ainakin 1800-lukua vanhemmaksi, ehkä keskiajalle.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 13 metrin pituinen muurirakenne

Kenttätyöaika: 15.4.–15.6.2010

Tutkimuskustannukset: Naantalin kaupunki

Tutkimusraportti: Kari Uotila 1.3.2013 Museoviraston arkistossa.

NASTOLA SORSAPOHJA, SUDENTULLI JA HERNENIEMI

Esihistoriallisten asuinpaikkojen koekaivaukset

Pk 311106 Ahtiala

Sorsapohja:

P: 6762897, I: 3437130

N: 6760060, E: 436986

z: 95–93

Sudentulli:

P: 6762665, I: 3437456

N: 6759828, E: 437312

z: 95–100

Herneniemi:

P: 6762897, I: 3437606

N: 6760060, E: 437462

z: 95

Mikroliitti Oy

Kaivaustenjohtaja: Hannu Poutiainen

Nastolan keskustaajaman luoteispuolella sijaitsevaa aluetta kaavoitetaan ja sen yhteydessä oli tarpeen selvittää Kärkjärven ja Kymijärven välisellä kannaksella sijaitsevien Sudentullin, Sorsapohjan ja Herneniemen muinaisjäännösten, kivikautisten asuinpaikkojen, tarkka rajaus.

Maastotyön aikana asuinpaikat rajattiin kahden arkeologin ja yhden kaivausapulaisen voimin. Kaikkiaan kenttätyö voitiin suorittaa riittävän hyvissä sääolosuhteissa huolimatta verrattain myöhäisestä ajankohdasta. Pääasiallisena tutkimusmenetelmänä käytettiin koekuopitusta. Kaikkiaan kaivettiin 200 noin 30 x 50 senttimetrin laajuista koekuoppaa. Niiden paikat valittiin kaavoituksen sekä muinaisjäännöksen rajauksen selvittämisen kannalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

Valtaosassa koekuoppia maa-aines seulottiin 4 ja 5 millimetrin silmäkoolla varustetuilla kuivaseuloilla. Paikoitellen maa-aineksen kosteus hidasti ja vaikeutti seulomista. Herneniemen alueella koekuopat kaivettiin ”pohjaan” saakka aina, kun se oli mahdollista, koska koekuopituksessa alueelta löytyi ylipäänsä suhteellisen vähän artefakteja. Sen sijaan Sorsapohjan ja Sudentullin asuinpaikoilla osa koekuopista kaivettiin pohjaan ja osassa kaivaminen lopetettiin, kun havaintoja asuinpaikan rajaamista varten oli riittävästi. Työn jälkeen kaikki koekuopat peitettiin. Lisäksi käytettiin silmänvaraista havainnointia ja maanäytekairauksia.

Löydöt: KM 38606–38607

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 8.–15.11.2010

Tutkimuskustannukset: Insinööritoimisto Poutanen Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

NOKIA KEHO

Rautakautisen kalmiston ja moniperiodisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 212305 Nokia

P: 6820700, I: 3313566

N: 6817839, E: 313470

z: 80–87

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Kaivaustenjohtaja: Kalle Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki arkeologisen koekaivauksen Nokian Kehon alueella. Koekaivauksessa selvitettiin muinaisjäännösalueen rajausta ja säilyneisyyttä sekä pellolla Liukuslahden pohjoisrannalla Kehon rautakautisten hautaröykkiöiden läheisyydessä että Pappilan koillispuolella, Keho 2 -nimisen moniperiodisen asuinpaikan lähiympäristössä.

Ennen muuta koekaivauksen tarkoituksena oli tarkentaa muinaisjäännösalueen rajausta Kehon röykkiön 1 ympäristössä. Toissijaisesti tarkoituksena oli tarkentaa muinaisjäännöksen Keho 2 rajausta, mikäli röykkiön 1 lähellä havaittaisiin muinaisjäännökseen viittaavia kerrostumia. Tutkimuksen yhteydessä selvitettiin sekä Pappilan itäpuolisten alueiden että röykkiön 1 lähiympäristön muinaisjäännösrajausta.

Tutkimusalueen eteläosan peltoalueelle kaivetusta koekuopista ja -ojista ei tehty selkeää havaintoa kiinteästä muinaisjäännöksestä. Peltoalueella sekoittuneesta peltomultakerroksesta löydettiin muutamia luunpaloja ja esineitä, jotka keskittyivät tutkimusalueen kaakkoisosaan. Sieltä paljastui laajemman kaivausalueen avaamisen yhteydessä kivikko, joka koetutkimushavaintojen perusteella vaikuttaa rantakivikolta.

Tutkimusalueen pohjoisosaan kaivetuissa koekuopissa havaittiin ohuen nurmi- ja multakerroksen alapuolella harmaa soransekainen multa, johon alueen löydöt keskittyivät. Tämän alapuolella oli ilmeisesti luontaisesti syntynyt oranssinruskea moreenimaakerros. Pappilan itäpuolelle suurehkon maakiven länsipuolelle kaivetussa koekuopassa havaittiin kivirakenne, joka koekaivaushavaintojen perusteella on todennäköisesti osa Keho 2:n muinaisjäännöstä. Rakenne ajoittunee löytöjen ja rakennehavaintojen perusteella historialliselle ajalle. Rakenteesta ei löydetty tarkasti ajoittavia esineitä, eikä hiiltä tai muuta orgaanista materiaalia radiohiiliajoitusta varten.

Löydöt: KM 38251

Ajoitus: moniperiodinen

Tutkitun alueen laajuus: 2290 m²

Kenttätyöaika: 4.–21.5.2010

Tutkimuskustannukset: Nokian evankelis-luterilainen seurakunta

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 25.11.2010 Pirkanmaan maakuntamuseo, kopio Museoviraston arkistossa.

NOUSIAINEN HAUTAUSMAA

Hautausmaan laajentamiseen liittyvien kaivutöiden valvonta keskiaikaisen kirkon läheisyydessä

Pk 104408 Koljola

P: 6732655, I: 3233604

N: 6729829, E: 233541

Mikroliitti Oy

Tutkija: Tapani Rostedt

Mikroliitti Oy suoritti arkeologisen konekaivun valvonnan Nousiaisten hautausmaan laajennukseen varatulla alueella 20.6. ja 30.7.2010, yhteensä kaksi työpäivää. Valvottava laajennusalue sijaitsee Nousiaisten keskiaikaisen kivikirkon kaakkoispuolella, hautausmaan aidan viereisellä törmällä.

Tutkimusalueelle tehtiin kaivausalue suunnitellulle sirotusalueelle ja koeoja valvontakameran kaapelien asennusta varten, lisäksi vanhan hautausmaan kivaitaan purettiin uusi kulkuaukko kellotapulin kaakkoispuolelle. Aidan kohdalla ja vanhan

hautausmaan alueella maaperä oli sekoittunut ainakin 1,5 metrin syvyydeltä. Sirotusalueen kaivanto ja kaapelikaivanto tehtiin vanhan kivaidan ulkopuolelle ja se kaivettiin enimmäkseen 0,5 metrin syvyyteen. Myös sen osalta maaperä oli pääosiltaan sekoittunut. Sekoittuneessa kerroksessa oli sekaisin rakennusjätettä, täyttömaakerroksia ja joitakin ihmisen luita. Viimeksi mainitut ovat ilmeisesti peräisin kirkon sisältä 1960-luvun lopulla poistetun maan seulonnan. Mitään irtolöytöjä ei otettu talteen.

Löydöt: –

Ajoitus: uusi aika

Tutkitun alueen laajuus: 4000 m²

Kenttätyöaika: 20.6. ja 30.7.2010

Tutkimuskustannukset: Nousiaisten seurakunta

Tutkimusraportti: Tapani Rostedt 16.1.2011 Museoviraston arkistossa.

NOUSIAINEN KUKONHARJU 2

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 104405 Mietoinen

P: 6766805, I: 3230300

N: 6763965, E: 230238

z: 37,8 – 38,5

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Museoviraston koekaivausryhmä 2 tutki Nousiaisten Kukonharju 2:n kivikautisen asuinpaikan ympäristöä soranottohankkeen takia. Tutkimuksissa todettiin, että soranotossa oli hävinnyt 60 x 70 metrin suuruisen sorakumpareen eteläosa ja ehkä myös suurin osa asuinpaikasta. Tasatun soranottoalueen reunoilta löytyi kuitenkin vähän asuinpaikan rippeitä.

Kumpareen ja tasatun soranottoalueen pohjan länsireunaan kaivetusta koeojasta löytyi saviastianpaloja (Jäkärä), palamattomia hylkeen sormiluita, kililaji- ja kvartsi-iskoksia. Saviastian palojen löytökeskittymässä sorainen hiekka oli nokista ja rasvaista. Sorakumpareen lakiosan koekuopista ei löytynyt asuinpaikan merkkejä.

Löydöt: KM 38282:1–113

Ajoitus: kivikausi; Hela-2660 5230±41 BP, kalibroituina 4050–3970 BC (67.7% 95.4% prob.) saviastian palan karstaa; Hela-2661 5177±37 BP, kalibroituina 4050–3930 BC (88.6% 95.4% prob.) saviastian palan karstaa

Tutkitun alueen laajuus: 2500 m², kaivausala 10 m²

Kenttätyöaika: 9.6.2010 ja 2.–3.8.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: tekeillä.

OULU ALEKSANTERINKATU 15, TONTTI I-6-3

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus piha-alueella

Pk 244409 Oulu

P: 7213810, I: 3427860

N: 7210791, E: 427717

z: 5

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Marika Hyttinen

Asunto Oy Aleksanterinkatu 15:n (tontti I-6-3) piha-alue on määritelty kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa alueeksi,

Oulun Aleksanterinkatu 15:n kaivauksissa löytynyt kaivo on rakennettu dendrokronologisen ajoituksen perusteella 1700-luvun puolessävälissä. Kuva: Tiia Ikonen, Museovirasto.

Brunnen som hittades vid utgrävningarna vid Aleksanterinkatu 15 i Uleåborg har utifrån en dendrokronologisk datering byggts vid mitten av 1700-talet. Foto: Tiia Ikonen, Museiverket.

jolla saattaa sijaita kiinteitä muinaisjäänöksiä. Koekaivaukset tehtiin pihaa koskevien kunnostussuunnitelmien vuoksi.

Pihalle avattiin kaivinkoneella kolme koeojaa arkeologien valvonnassa, mutta kiinteitä muinaisjäänöksiä ei löytynyt. Myöhemmin syksyllä kaivutöissä tuli esiin hirsikaivo, joka dokumentoitiin. Kaivosta löytyi puusaavi, jossa oli vuosiluku 1747. Kaivon rakentamisajankohta ajoitettiin puunäytteiden dendrokronologisella iänmäärittelyksellä 1700-luvun puoleenväliin.

Löydöt: 2010064:1–9

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 44 m²

Kenttätyöaika: 12.7., 16.–20.9., 10.11.2010

Tutkimuskustannukset: As Oy Aleksanterinkatu 15

Tutkimusraportti: Marika Hyttinen 21.3.2011
Museoviraston arkistossa.

OULU ISOKATU 11, TONTTI I-28-1

Kaupunkiarkeologinen kaivaus

Pk 244409 Oulu

P: 7213926, I: 3428356

N: 7210907, E: 428213

z: 7,73

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Teija Oikarinen

Oulussa kesällä 2010 koe- ja pelastuskaivausten kohteena oli Isokatu 11:n (I-28-1) tontin pihalue. Kyseessä oli muinais-

muistolain 15 §:n kaivaus, koska tontille suunniteltiin rakennettavaksi maanalaista paikoitustilaa. Kohde on luokiteltu Museoviraston kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (2002, 2007) luokkaan I, eli se on erittäin todennäköisesti säilynyt ja/tai tutkimuksellisesti erityisen kiinnostava alue.

Syitä laajamittaiseen arkeologiseen mielenkiintoon oli useita. Kohde sijaitsi historiallisten tietojen mukaan 1600–1700-lukujen Oulun kaupungin alueella, eikä siellä ollut tehty kulttuurikerroksia tuhoavia kunnallisteknisiä toimenpiteitä. Kohde sijaitsi siis Oulun vanhimman kaupungin ydinalueella, jossa on ajallisesti pitkä asutusjatkumo ainakin kaupungin perustamisvuosisadalta nykypäivään saakka. Alue sijaitsi myös vanhojen kosteikkoalueiden läheisyydessä, joten odottavissa oli paksuja kulttuurikerroksia sekä paljon orgaanista löytöainesta ja erilaisia monikerroksisia puurakenteita. Lisäksi rakennustöitä suunniteltaessa tehty pohjatutkimus kertoi alueesta, jossa kulttuurikerrokset saattoivat olla yli kolmekin metriä paksuja.

Kaivauksissa tutkittiin muun muassa 12–13 rakennuksen perustusta kokonaan tai osittain, maakellari, pihakiveys, puisia pihakatteita, purkujätettä rakennuksista tai muista rakenteista, kosteikon täyttö- ja kuivikekerroksia, vesisammio, paaluja ja useita palokerroksia. Valtaosa orgaanisista löydöistä oli nahkaesineiden osia kuten kenkiä. Lisäksi otettiin talteen erilaisia puu- ja metalliesineitä sekä tyypillistä kaupunkiarkeologista löytömaterialia. Kaivauksilta kaivettiin esille myös paljon, noin 470 kiloa kuonaa sekä upokkaiden paloja. Kohteessa oli harvinaisen paksut, 2,2–2,4 metriset kulttuurikerrokset, rikas orgaaninen löytöaineisto ja ehyinä säilyneitä rakennekokonaisuuksia. Nämä kertovat tiivistä kaupunkirakentamisesta. Vanhaa, taidokasta rakentamista on hyödynnetty uusissa rakennuksissa, ja lisäksi tallennettiin hyvin säilyneitä yksityiskohtia kivi- ja puurakentamistekniikoista.

Löydöt ajoittuvat 1800-luvulta 1600-luvun puoleenväliin.

1700-luvun rakennejäänneet kertovat pih- ja talousrakennuksista, ja löytöaineisto viittaa myös käsityöläis- ja kauppiasammatteihin. Mahdollinen pajatoiminta ja siihen liittyvä aineisto ajoittuu 1700-luvun alkuun ja sekä mahdollisesti 1600-luvun loppuun. 1600-luvun puolessävälissä paikalla on sijainnut seppien asuinalue. 1600-luvun ja 1700-luvun alun rakennejäänneet kertovat eläinten pidosta, varasto- tai talousrakennuksista, asuinrakennuksista ja paalut rakennusten tukemisesta. Rakennejäänneet ja löydöt kertovat harvinaisen ehjän kertomuksen erään oululaisen tontin menneisyydestä.

Löydöt: KM 2010054:1–4835

Ajoitus: historiallinen aika, 1600–1800-luvut

Tutkitun alueen laajuus: 153 m²

Kenttätyöaika: 10.5.–24.8.2010

Tutkimuskustannukset: As Oy Isokatu 11, Museovirasto, Oulun seudun TE-toimisto, opetus- ja kulttuuriministeriö

Tutkimusraportti: Teija Oikarinen 20.3.2011

Museoviraston arkistossa, kopio Asunto Oy Isokatu 11, Oulun seudun ELY-keskus, Oulun yliopiston arkeologian laboratorio, opetus- ja kulttuuriministeriö, Pohjois-Pohjanmaan museo.

OULU KAUPPURIENKATU 5, TONTTI I-6-6

Kaupunkiarkeologinen valvonta

Pk 244409 Oulu

P: 7213800, I: 3427900

N: 7210781, E: 427757

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Marika Hyttinen

Tontti I-6-6 (Kauppurienkatu 5) on luokiteltu vuoden 2002 Oulun kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa kuuluvaksi luokkaan 2 eli luultavasti säilyneisiin/tutkimuksellisesti mielenkiintoisiin alueisiin. Taloyhtiö, As Oy Kauppurienkatu 5, jonka omistuksessa kyseinen tontti on, suoritti tontilla piha-alueen kunnostustöitä, mikä vuoksi paikalla tehtiin arkeologista valvontaa. Kaivutöissä paljastui ainoastaan vähäisiä jäännöksiä suurimmaksi osin jo aiemmin tuhoutuneista kulttuurikerroksista.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 800 m²

Kenttätyöaika: 12.–15.7.2010

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Marika Hyttinen ja Tiia Ikonen 10.11.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Oulun yliopiston arkeologian laboratorion arkistossa ja Pohjois-Pohjanmaan museossa.

OULU TAHKOKANGAS

Ks. inventoinnit 2010: Oulu Tahkokangas, rautakautisen rökkiöalueen kartoitus ja lähialueiden koekaivaus

OULU TURKANSAAAREN KIRKKO

Historiallisen ajan arkeologinen tutkimus- ja pelastuskaivaus
Pk 342205 Madekoski

P: 7206330, I: 3439040

N: 7203314, E: 438893

z: 15

Oulun yliopiston arkeologian laboratorio
Kaivaustenjohtaja: Mirette Modarress

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti arkeologiset kaivaukset Turkansaaren vanhan kirkon sisäosassa 9.–24.9.2010. Tutkimukset jatkuivat pelastuskaivauksena 6.–14.10.2010, joista kaksi viimeistä päivää valvontana. Kaivaukset tehtiin yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan museon kanssa kirkon perustan kunnostustöiden yhteydessä.

Kirkon lattian alla oleva alue tutkittiin kaivauksin ja koekuopin. Tutkimuksen kohteena olivat 1600-luvun lopulla rakennetun kirkon perustamisen aikaiset ja sitä edeltävät jäännökset sekä kirkon ja sen alueen käytöstä kertovat aktiviteetit.

Kirkon (7,82 x 9,82 metriä) sisälle aukaistiin 18 kaivausalueetta/-kuoppaa ja kaksi kirkon ulkopuolelle. Pelastuskaivausvaiheessa kirkon sisäalue tutkittiin kokonaisuudessaan. Kirkon sisäpuolen kulttuurikerrokset olivat paksuudeltaan keskimäärin noin 20 senttimetriä. Mitään merkkejä hautauksista ei löytynyt. Löytöjen suurin ryhmä, ikkunalasin ja naulojen lisäksi, olivat rahat. Kolikoita löytyi yhteensä 32, vanhin vuodelta 1592 ja nuorin 1760-luvulta. Löytöihin kuului kivi- ja punasavikeramiikan, liitupiippujen, esinelasin sekä rauta- ja muiden metalliesineiden kappaleita sekä pienesineitä.

Löydöt: KM 2010082:1–272

Ajoitus: 1600–1900-luvut

Tutkitun alueen laajuus: 82 m²

Kenttätyöaika: 9.–24.9.2010. ja 6.–14.10.2010

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopiston arkeologian oppiaine ja Pohjois-Pohjanmaan museo

Tutkimusraportti: Mirette Modarress 30.11.2011 Oulun yliopistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

OULU TURKANSAAARI

Keskiaikaisen markkinapaikan kaivaus

Pk 342205 Madekoski

P: 7206330, I: 3439040

N: 7203314, E: 438893

z: 15

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine
Kaivaustenjohtaja: Mirette Modarress

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti arkeologiset kaivaukset Turkansaaren vanhan kirkon ympäristössä 31.5.–11.6.2010. Kaivaukset olivat jatkoa kesän 2009 koekaivauksille ja ne olivat samalla arkeologian oppiaineen opetuskäytökäytökset. Tutkimusten tarkoituksena oli hankkia lisätietoa keskiaikaisen markkinapaikan ja Turkansaaren 1600-luvun lopulla rakennetun kirkon perustamisen aikaisista jäännöksistä. Lisäksi haluttiin edelleen selvittää kirkon itäpuolen päädyn kivijalan ulkopuolisten kivien merkitystä.

Alueelle aukaistiin kaksi kaivausalueita ja yksi koeruutu. Ensimmäinen kaivausalue aukaistiin kirkon pohjoispäättyyn, lähes suoraan jatkoksi vuoden 2009 kaivauksien koeojalle. Kesän 2010 kaivausten toinen kaivausalue sijoittui puolestaan saaren laakealle harjulle noin 30 metrin päähän kirkosta, edellisen kesän kaivausten pienemmän koeojan viereen.

Tutkimuksissa havaittiin, että kirkon päädyssä sijainneet kivet eivät muodostaneet toista kivijalkaa ja koeojan kulttuurikerrokset rajoittuivat kirkon kivijalan ympärille. Harjun kaivausalueella sitä vastoin oli paksu palo- ja likamaakerros sekä jäännöksiä kivikiukaasta. Kaivausalueilta löytyi kolme kuparikolikkoa: kirkon kivijalan välisistä maakerroksista kaksi kolikkoa vuosilta 1725 ja 1749 sekä harjulta vuodelta 1629. Muut löydöt koostuivat lähinnä lasista, liitupiipun pätkistä, rautaesineiden katkelmista ja -nauloista sekä vähäisestä määrästä keramiikkaa.

Löydöt: KM 2010038:1–113

Ajoitus: 1300–1900-luvut

Tutkitun alueen laajuus: 18,35 m²

Kenttätyöaika: 31.5.–11.6.2010

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Tutkimusraportti: Mirette Modarress 31.5.2010 Oulun yliopistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PIHTIPUDAS PITKÄNIEMI

Mahdollisen uhrirökkiön koekaivaus

Pk 234304 Iso-Kotajärvi

P: 7198145, I: 3406778

N: 7043373, E: 406920

z: 180–182

Keski-Suomen museo ja Pihtipudas-seura
Kaivaustenjohtaja: Miikka Kumpulainen

Pihtiputaan Saarijärven Pitkäniemi on suopohjaisen erämaajärven niemi, jonka päässä on kansatieteen keruuariston mukaan kalajumalan uhrirökkiö (K2:85–93; 1957). Pihtiputaan Muurasjärven kyläläisten mukaan rökkiön maanpäälliset osat on tuhottu 1970-luvulla nuorten juhannusjuhinnan seurauksena ja paikalla ei nykyään ole maan päälle havaittavaa rökkiötä. Niemessä on mahdollisen rökkiön jäänteiden lisäksi nuotiopaikkoja, joista osa on hyvinkin nuoria. Paikkaa ei ole aikaisemmin tutkittu arkeologisesti, eikä kohdetta ole merkitty kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää perimätiedon mukaisen, jo oletettavasti tuhoutuneen, historiallisen ajan uhriröykkiön olemassaolo, luonne, säilymisaste ja mahdollinen muinaisjäännösstatus. Tutkimus tehtiin kaivamalla kaksi koeojaa (yhteensä 12 neliometriä), joista toinen sijoitettiin saaren korkeimmalle kohdalle, paikalle, jossa paikallisten kertomusten mukaan röykkiö oli sijainnut. Toinen koeoja kaivettiin saaren länsireunalle, joka sopisi maaston topografian perusteella myös uhriröykkiön paikaksi. Kaivaus tehtiin tasokaivauksena viiden senttimetrin kerroksissa, myötäillen tutkimusalueilla olleita kivikerroksia.

Paikalla ei havaittu minkäänlaisia jäänteitä röykkiöstä. Ainoat ihmistoiminnan jäljet saarella olivat useat resentit nuotiopohjat. Myös kaikki kaivausalueilta löydetty kivirakenteet olivat peräisin esinefragmenttien perusteella 1900-luvun nuotioista. Nuotiopohjien alapuolelta alkoi puhdas koskematon maa. Perimätiedon mukaista uhriröykkiötä ei voitu todentaa tai sen paikkaa paikallistaa. Resenttejä löytöjä ei otettu talteen.

Löydöt: –

Ajoitus: moderni

Tutkitun alueen laajuus: 12 m²

Kenttätyöaika: 28.6.–2.7.2010

Tutkimuskustannukset: Keski-Suomen museo (virkatyö) ja Pihtipudas-seura

Tutkimusraportti: Miikka Kumpulainen, Keski-Suomen museon arkistossa (keskeneräinen).

PIRKKALA PARTOLA

Vesihuoltolinjan ja kevyenliikenteen väylän paikan dokumentointi ja kaivaus

Pk 212308 Pirkkala

P: 6823130, I: 3325040

N: 6820268, E: 324940

z: 87

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Sami Raninen

Vuonna 2008 tehdyssä Pirkkalan historiallisten kylätonttien inventoinnissa todettiin, että Partolan maakirjakylän isojakokartassa (v. 1768) ja Kuninkaan kartastossa kuvattu tontti on osittain säästynyt rakentamiselta. Kylätontti sijaitsee Pirkkalan pohjoisrannikolla lähellä Pyhäjärven rantaa luoteis-kaakko-suunnassa kulkevan Pereentien molemmin puolin. Partolan kylä mainitaan ensimmäistä kertaa vuonna 1540. Kylässä oli neljä taloa, joista kolme liitettiin vuonna 1690 perustettuun Partolan säterirustholliin (tunnetaan myös nimellä Karlsberg). Itsenäisyytensä säilyttänyt Eerolan talo oli myöhemmin jaettuna kahdeksi taloksi. Isojakokartassa kylätontilla on viisi taloa.

Pirkkalan kunnan suunnitelmassa oli rakentaa Pereentien etelä/lounaispuolta pitkin kevyen liikenteen väylä ja väylän alla kulkeva vesihuoltolinja. Rakennustyöt liittyivät Pereen alueen voimakkaaseen uudisrakentamiseen. Keväällä 2010 Pirkanmaan maakuntamuseo sai tietää, että rakennustyöt oli jo aloitettu. Partolan kylätontin halki oli kaivettu Pereentietä reunustava noin neljä metriä leveä kaivanto, jonka yhteydessä myös peruskalliota oli poistettu. Kaivannon tekeminen oli tuhonnut suuren osan muinaisjäännösalueesta. Tapaus johti Pirkkalan kunnalle esitettyyn selvityspyyntöön ja kunnan kustantamiin pienimuotoisiin kaivauksiin, jotka tehtiin kaivantoa reunustavan maaleikkauksen reuna-alueella. Tarkoituksena oli saada talteen tietoa, joka voisi kertoa jostain tuhoutuneella alueella sijainneesta muinaisjäännöksestä.

Kaivauksessa löydettiin hiilensekainen kulttuurimaakerros ja kivirakenne, jotka sisälsivät enimmäkseen resenttiä, osittain selvästi vasta 1900-luvulle ajoittuvaa löytöaineistoa. Mikään kentällä tehty havainto ei estä olettamista, että kulttuurimaakerros ja kivirakenne olisivat Partolanpuiston alueella 1900-luvulla sijainneen Partolan kartanon päärakennuksen aikaisia.

Kulttuurimaakerroksessa havaittu hiili ja rakennustarpeet (tiili ja rakennuskivi) voisivat kentällä tehdyn tulkinnan mukaan liittyä kartanon päärakennuksen häviittäneeseen tulipaloon ja sitä seuranneeseen raunioiden purkamiseen. Kulttuurimaakerroksesta saatiin hieman talteen myös kartanon aikaa vanhempaa löytöaineistoa (esim. liitupiipun katkelmia), joka voi olla peräisin historiallisesta kylästä. Näiden löytöjen löytöolosuhteita ei stratigrafisesti voitu kuitenkaan erottaa resenteistä löydöistä, vaan ne olivat sekoittuneet resenttiin kerrostumaan. Mitään koekaivauksessa havaittua rakennetta tai stratigrafista poikkeamaa ei kenttähavaintojen perusteella voida liittää 1900-luvun kartanoa edeltäneeseen Partolan historialliseen kylään.

Pereentien pohjoispuolella tehdyssä valvonnassa ei havaittu muinaisjäännöstä.

Löydöt: KM 2010068

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: kaivettu 12,5 m²

Kenttätyöaika: 24.5.–31.8.2010 yht. 2,5 viikkoa

Tutkimuskustannukset: Pirkkalan kunta ja Tampereen kaukolämpö

Tutkimusraportti: Sami Raninen 6.11.2010 Pirkanmaan museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PIRKKALA TURSIANNOTKO JA PIRKKALANKYLÄ (BIRCALA)

Esihistoriallisen ja historiallisen ajan asuinpaikkojen koekaivaus

Pk 212305 Nokia

P: 6820857, I: 3316687

N: 6817996, E: 316590

z: 81–85

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Vadim Adel

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti Pirkkalan kunnan tilauksesta maantien 3022 parantamissuunnitelmaan liittyvät arkeologiset koekaivaukset Pirkkalankylässä, Tursiannotkon moniperiodisella muinaisjäännösalueella. Tutkimusten kohteena olivat Tursiannotkon esihistoriallinen asuinpaikka ja samalla alueella sijainnut Pirkkalankylän historiallinen kylätontti. Koekaivausten tavoitteena oli selvittää kiinteän muinaisjäännöksen säilyneisyys tienreunan vieressä, muinaisjäännökseen kajoavien, tiesuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden kohdissa sekä arvioida pelastuskaivausten tarve ja laajuus.

Koekaivaus toteutettiin kaivamalla koekuoppia suunnitellun tien leveyksen kohdalle ja muihin tiesuunnitelman mukaisiin toimenpidekohtiin. Koekuoppien koko oli 50 x 50 senttimetriä. Koekaivausten yhteydessä kaivettiin 19 koekuoppaa, joiden syvyys vaihteli kulttuuri- ja täyttömaakerrosten vahvuuden mukaan. Lähes kaikissa historiallisen kylätontin alueella ja sen koillispuolella sijainneissa koekuopissa todettiin arkeologisesti merkittäviä kulttuurikerroksia, jotka liittyvät keskiajan ja uuden ajan alun (1200–1700-lukujen) kyläasukukseen sekä sisältävät myös jonkin verran esihistoriallista löytöaineistoa. Kerrokset

olivat pintaosiltaan jossain määrin sekoittuneet myöhemmän, 1800–1900-lukujen maankäytön seurauksena. Esihistorialliselle ajalle ajoittuu todennäköisesti myös osa alueelta löytyneestä rautakauden tyyppin keramiikasta ja palaneen saven kappaleista sekä kvartsi-iskoksista.

Tiesuunnitelman toteuttaminen tien luoteispuolella (tien levyns) sekä kaakkoispuolella (uusi valopylväs) edellyttää pelastuskaivauksia. Tieluiskiin tehdyt koekuopat ja -kairaus viittaavat siihen, että arkeologisesti merkittäviä maakerroksia tai raken-teita voi löytyä myös tien alta.

Löydöt: KM 38577

Ajoitus: rautakausi, historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 5 m²

Kenttätyöaika: 30.8.–10.9.2010

Tutkimuskustannukset: Pirkkalan kunta

Tutkimusraportti: Vadim Adel Pirkanmaan

maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

Julkaisu: Vadim Adel 2011. Koekaivaukset Pirkkalankylän muinaisella tonttimaalla. Pirkan maan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja 123, s. 28–34.

PORI KALLONLAHTI

Hylyn koekaivaus

Pk 114207 Mäntyluoto

P: 6844243, I: 3206924

N: 6841372, E: 206871

Museoviraston meriarkeologian yksikkö

Kaivaustenjohtaja: Riikka Tevali

Kallonlahden hylky sijaitsee Mäntyluodossa Porin sataman laajentamisalueella. Muinaisjäänös jakaantuu kahteen osaan, suurempi hylky (A) sijaitsee noin 60 metriä sataman rannasta ja pienempi hylky (B) aivan rannan tuntumassa. Aluksen voidaan olettaa uponneen yli sata vuotta sitten. Alue tullaan täyttämään sataman laajentamisen tarpeisiin, ja muinais-jäänösalue tulee jäämään täytön alle.

Koekaivauksen tavoitteena oli saada selville hyllyn A laajuus, jonka perusteella tulevaisuudessa on mahdollista suunnitella kohteelle meriarkeologiset kaivaukset sekä hyllyn dokumentointi, jos satama edelleen haluaa käyttää aluetta läjitykseen.

Kallonlahden suurempi hylky (A) sijaitsee noin 60 metriä Porin sataman rannasta 1,5 – 2,5 metrin syvyydessä vedenalaisella rinteellä, joka heti hyllyn jälkeen viettää jyrkästi noin 8 metrin syvyyteen – paikalta on aikaisemmin nostettu merihiekkaa. Hylky makaa pohjalla pohjois-eteläsuunnassa, mahdollinen keula melko suoraan kohti pohjoista. Merenpohja on hyllyn kohdalla pintakerrokseltaan hienoa, kovaa hiekkaa ja sen alapuolella suurirakeista soraa, joukossa on myös runsaasti pikkukiviä. Koekuopassa 1 todettiin hiekan alla ennen pohja-soraa myös ohut savikerros ja myös 5.11.2009 tarkastus-sukelluksen videonauhassa näkyy pohjassa savinen kohouma. Pohjassa ei ole kasvillisuutta eikä suuria kiviä. Sataman toiminnan sekä aiemman luonnollisen väylän tukkimisen vuoksi näkyvyys lahdessa on erittäin huono, tämän kenttätyön aikana keskimäärin noin 10 senttimetriä. Näkyvyys saattaa kuitenkin hetkellisesti parantua, jos sataman toiminnassa on tauko, eikä sinne ole laivaliikennettä. Lahden idänpuoleisen rannan peittää satama ja sen rakennukset, länsirannalla Kallossa sijaitsevat mm. Porin merivartioasema ja purjehdusseuran paviljonki sekä näiden venelaiturit ja -tilat. Mäntykallossa on myös yksi yksityisomistuksessa oleva asuinrakennus.

Esiin saadun hyllyn A pituudeksi mitattiin noin 27 metriä ja leveydeksi noin seitsemän metriä. Hylkyä kuvattiin videonauhalle, mutta huonon näkyvyyden takia nauhalla näkyy vain osa hyllystä ja paikoin video on vaikeasti tulkittava. Dendrokronologisten näytteiden paikoista pystyttiin todennäköisesti tunnistamaan videonauhan perusteella näyte 5 ja näyte 6 sekä epävarmana näyte 7. Todettiin myös, että tarkastussukelluksen jälkeen hylky on kärsinyt vaurioita todennäköisesti kovan talven ja meren jäätyneen seurauksena: muutamia tukkeja on irronnut perästä. Kenttätöitä vaikeuttivat jo mainittu erittäin huono näkyvyisyys vedenpinnan alla sekä muutamana kenttätyöpäivänä kova tuuli. Lisäksi rajallinen työaika, kokonaisia työpäiviä oli vain kolme, vaikutti tuloksiin. Esimerkiksi hyllykohde B jäi kokonaan paikantamatta kiireen vuoksi.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika, 1861–1900-luku

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 31.5.–4.6.2010

Tutkimuskustannukset: Porin satama

Tutkimusraportti: Riikka Tevali 23.6.2010 Museoviraston arkistossa.

PORVOO ANTILA MUUNTOASEMA 1

Kivirakennelman koekaivaus

Pk 204311 Nickby

P: 6697289, I: 3410152

N: 6694478, E: 410019

z: 56

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Porvoon Antilassa, Kuninkaantien pohjoispuolella, tutkittiin Fingrid Oyj:n muuntoaseman laajennustöiden alta kallion päällä olleita kivirakennelmia. Kaksiosainen kiveys sijaitsi maaston korkeimmalla kohdalla pienellä kalliokumpareella. Kiveys oli muodoltaan soikeahko, leveimmän kohdan halkaisija oli noin 9 metriä. Molemmissa osissa oli pystykivet, muut kivet olivat yhdessä tai kahdessa kerroksessa sileän kallion päällä. Pystyyn nostetuissa kivissä ei ollut mitään merkintöjä, eikä kivien välistä löytynyt mitään.

Kivirakennelmat liittyvät todennäköisesti historiallisen ajan rajamerkkeihin tai kartoituksiin. Vanhoissa 1800-luvun kartoissa tai isojakoasiakirjoissa ei ole kuitenkaan merkintöjä näistä kivirakennelmista.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 50 m², kaivettu 30 m²

Kenttätyöaika: 17.–28.5.2010

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj ja Museovirasto

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 28.10.2010

Museoviraston arkistossa.

PORVOO HENTTALA

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 302103 Kerkkoo

P: 6706975, I: 3423755

N: 6704160, E: 423617

z: 29–33

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Porvoon Henttalan asuinpaikalla on asuttu löytöjen perusteella esi-, kampa- ja nuorakeraamisella ajalla. Alueelle tehtiin koekaivaus suunnitellun tallin vuoksi. Kuva: Simo Vanhatalo, Museovirasto.

På boplatsten i Henttala i Borgå har det utifrån fynden funnits bosättning under den för-, kam- och snörkeramiska tiden. I området utfördes en provutgrävning på grund av ett planerat stall. Foto: Simo Vanhatalo, Museiverket.

Museoviraston koekaivausryhmä selvitti koekuoppien avulla, sijaitseeko Henttalan tilalle suunnitellun hevostallin ja lantalan paikalla kivikautista asuinpaikkaa. Arne Äyräpää ja Ville Luho kaivoivat Henttallassa vuosina 1936 ja 1946. Nämä kaivausalueet sijaitsivat Porvoonjoen rantatörmällä ja tilan puutarhassa päärakennuksen länsipuolella.

Hevostallin alueen koekuopista löytyi kivialta, veitsi, hioimia ja niiden katkelmia, kivilaji-, kvartsiitti- ja kvartsiesineitä ja iskoksia, savi-idolin katkelma, saviastian paloja, palanutta savea ja palanutta luuta. Löytöalue keskittyi hevoshaan lounaisreunaan ja pellon pohjoisreunaan. Maaperä vaihteli hienosta hiekasta soraan, jonka joukossa oli suuria kiviä. Pellon reunan isot kivet vaikuttivat siirretyiltä tai ne olivat muinaisen merenlahden jäiden siirtämiä. Näiden kivien välistä löytyi runsaasti isoja saviastian paloja. Hevoshassa olevan tienpohjan kohdalta ja rinteiden alareunasta löytyi muutamia tulisijoja. Niissä oli vain harvakeen kiviä ja ne vaikuttivat epämääräisiltä rakenteilta. Ne olivat samanlaisia kuin Äyräpään vuoden 1939 kaivauspaikan tulisijat. Tulisijat osoittautuivat radiohiiliajoitusten avulla kivikautisiksi. Saviastian palat ovat enimmäkseen varhaiskampakeraamiikan vanhempaa tyyliä (Sperrings) ja ovat samanaikaisia kuin tulisijojen ajoitukset. Koekuoppien maaperähavaintojen perusteella muinaiset rantavoimat ovat sekoittaneet maa- ja löytökerroksia.

Hevostallin ja lantalan alueet saatiin tutkittua, mutta ennen varsinaisten rakennusten perustustöiden alkua suoritetaan kaivinkonetyön valvonta kevään 2011 aikana.

Löydöt: KM 38283:1–468

Ajoitus: kivikausi; Hela-2665 5024±36 BP, kalibroituina 3945–3710 BC (95.4% 95.4% prob.) tulisijan puuhiiltä; Hela-2666 5263±36 BP, kalibroituina 4180–3980 BC (80.6% 95.4% prob.) tulisijan puuhiiltä

Tutkitun alueen laajuus: 1000 m², kaivaus: 28 m²

Kenttätyöaika: 9.–20.8. ja 30.8.–3.9.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: tekeillä.

PYHTÄÄ KAPULASUO

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 312309 Heinlahti

P: 6709181, I: 3481705

N: 6706365, E: 481542

z: 13–15

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Kreetta Lesell

Tiehallinto suunnittelee valtatie 7 uutta linjausta Loviisasta Kotkaan. Samalla tie muutetaan moottoritieksi. Tulevalle linjalle tehtiin arkeologinen inventointi vuonna 2005.

Vuonna 2010 Museovirastoon ilmoitettiin ennestään tuntemattoman esihistoriallisen kohteen löytymisestä alueelta, johon tullaan rakentamaan valtatie levähdyspaikka. Kohde käytiin tarkastamassa Pyhtään Långkärrsskogen 1:n kaivausten aikana. Uudesta kohteesta löytyi kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta ja se todettiin muinaismuistolain suojaamaksi muinaisjäänökseksi. Koska levähdyspaikkaa ei voitu siirtää, alueella tehtiin kahden viikon koekaivaukset, joiden tarkoituksena oli selvittää kohteen säilyneisyys ja määrittää sen rajat.

Tutkitun alueen laajuus oli 20 x 30 metriä, josta kaivettiin 36 neliometriä. Kohteen pinta-alasta saatiin tutkituksi noin puolet koekaivausten aikana.

Kohde ajoittuu kiviikauden loppuun tai pronssikauden alkuun (noin 2000–1000 eKr.). Se tulkittiin kalastajien väliaikaiseksi leiripaikaksi, joka on muinoin sijainnut merenrannalla suojaissa laaksossa.

Löydöt: KM 38586:1–103

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 36 m²

Kenttätyöaika: 20.9.–1.10.2010

Tutkimuskustannukset: Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 21.12.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa ja Kymenlaakson museossa.

PYHTÄÄ LÅNGKÄRRSSKOGEN 1

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 302309 Heinlahti

P: 6709248, I: 3481005

N: 6706432, E: 480842

z: 18–20

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Kreetta Lesell

Tiehallinto suunnittelee valtatie 7 uutta linjausta Loviisasta Kotkaan. Samalla tie muutetaan moottoritieksi. Tulevan tielinjan läheisyydessä on kolme kivikautista asuinpaikkaa, Pyhtään Långkärrsskogen 1 ja 2 ja Nygård 2. Näissä kohteissa tehtiin vuonna 2009 koekaivaukset, joissa selvitettiin niiden laajuus tielinjan nähden ja määriteltiin jatkotutkimusten tarve. Tällöin todettiin, että Långkärrsskogen 2 ja Nygård 2 sijaitsivat riittävän kaukana tielinjasta, eikä niiden osalta tarvita jatkotutkimuksia. Sen sijaan Pyhtään Långkärrsskogen 1 sijaitsee tulevan moottoritien suoja-alueella ja yksittäisiä löytöjä havaittiin myös moottoritien alueelta. Koska varmuutta moottoritien leveydestä ei kyseisellä kohdalla ollut, katsottiin jatkotutkimukset paikalla tarpeelliseksi.

Koska kaivaukset olivat muinaismuistolain 15 § mukaiset, kustannuksista vastasi hankkeen toteuttaja, Kaakkois-Suomen

Kivikaudella Pyhtään Långkärrsskogen on sijainnut saarella, avoimen meren äärellä. Kaivauksissa löydettiin mm. kampakeraamisen kulttuurin aikainen liuskenuolenkärki sekä keramiikkaa, jossa on vaikutteita useista kivikauden lopun tyyleistä. Kuvat: Kreetta Lesell, Museovirasto.

Under stenåldern har Långkärrsskogen i Pyttis legat på en ö mot öppna havet. Vid utgrävningarna hittade man bland annat en skifferspjutspets från den kamkeramiska tiden samt keramik med intryck av flera olika stilar från slutet av stenåldern. Foton: Kreetta Lesell, Museiverket.

elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Kaivaukset toteutettiin 31.5.–24.6.2010. Tutkitun alueen laajuus oli 15 x 20 metriä, josta kaivettiin 71,5 neliometriä.

Kivikauden loppupuolella kohde on sijainnut saarella melko avonaisen meren rannalla, todennäköisesti hiukan rantaviivaa ylempänä. Valtapuuna on ollut mänty. Todennäköisesti kohteessa on ollut vain yksi asumus suuren siirtolohkareen itäpuolella. Saviastianpalat, palaneet luut ja kivilajijartefaktit rajoittuvat selkeästi likamaiden/asumuksen sisälle. Kvartsien levintä on huomattavasti laajempi.

Asuinpaikan luuaineisto viittaa merelliseen pyyntiin. Hyljestys ja kalastus ovat olleet pääasialliset elinkeinot. Lisäksi on metsästetty pienriistaa eli jäniksiä ja lintuja. Paikalla on mahdollisesti ollut hylkeenpyytäjien asumus kevättalvella. Kohde ajoittuu kivikauden loppupuolelle (3200–2000 eKr.).

Jatkotutkimusten aikana todettiin, ettei moottoritien kohdalla ole asuinpaikkaa jäljellä. Sen sijaan moottoritien suoja-alueelle jää vielä asuinpaikka-aluetta.

Löydöt: KM 38280:1–1880

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 71 m²

Kenttätyöaika: 31.5.–24.6.2010

Tutkimuskustannukset: Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 1.12.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Kaakkois-Suomen ELY-keskuksessa ja Kymenlaakson museossa.

PÄLKÄNE RAUNIOKIRKKO

Asehuoneen seinien tukemistoimenpiteisiin liittyvä kaivaus

Pk 214104 Pälkäne

P: 6807363, I: 3353674

N: 6804507, E: 353562

z: 101–105

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Katja Vuoristo

Rauniokirkon asehuoneen seinä tuettiin kesällä 2010 tekemällä niille betoniset tukianturat, minkä vuoksi asehuoneen itä- ja länsiseinien molemmille puolille jouduttiin tekemään kaivausalueet. Paikalla tiedettiin olevan hautoja, jotka piti tutkia ennen kuin tukemistoimenpiteet voitiin aloittaa.

Tutkimuksissa havaittiin asehuoneen sisäpuolella useita hyvin säilyneitä arkkuhautoja, joita oli useammassa kerroksessa. Lisäksi sisäpuolella havaittiin yksi hauta, joka jatkui kivijalan alle eli kyseessä oli asehuonetta vanhempi hautaus. Myös asehuoneen ulkopuolella todettiin olevan useita hautoja, joista monet menivät kivijalan alle. Läntisimmällä alueella kivijalan alle meneviä hautauksia oli kahdessa kerroksessa. Tältä alueelta saatiin talteen myös keskiajalle ja rautakauden lopulle viittaavia löytöjä, kuten mm. pieni soikea kupurasolki, ketjunkantaja, lasihelmiä ja pronssispiraalia. Löydöt tulivat hautojen täytelmästä. Lisäksi alueella oli runsaasti palanutta luuta, joista suurin osa löytyi suorakulmaisen hiilialueen (poltetun arkun?) kohdalta. Luun todettiin olevan ihmisenluuta. Palanutta ihmisenluuta löytyi myös jonkin verran muilta alueilta.

Asehuoneeseen liittyvien tutkimusten lisäksi kirkkomaalla tehtiin kartoitustöitä, joiden tarkoituksena oli selvittää vanhan kivaidan ja kirkon kellotapulin paikka. Tapulin todettiin sijainneen todennäköisimmin kirkon itäpuolella nykyisen kirkkomaaidan kulmassa.

Löydöt: KM 2010063:1–46

Ajoitus: 1000?/1200-luku – 1839

Tutkitun alueen laajuus: 15 m²

Kenttätyöaika: 31.5.–18.6.2010 ja 21.–22.7.2010

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Pälkäneen rauniokirkon kaivausalueella 17 sijaitivat ainoat vuonna 2010 tutkitut lasten haudat. On mahdollista, että osa kirkkoa vanhemmista haudoista ajoittuu rautakaudelle. Kuva: Katja Vuoristo, Museovirasto.

I utgrävningsområde 17 vid ruinkyrkan i Pälkäne låg de enda gravarna för barn som man undersökte under 2010. Det är möjligt att en del av gravarna som är äldre än kyrkans dateras till järnåldern. Foto: Katja Vuoristo, Museiverket.

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 8.2.2011 Museoviraston arkistossa

Julkaisu: Katja Vuoristo 2011. Varhaiskeskiaikaisesta kalmistosta Pyhän Mikaelin kirkon hautausmaaksi. Pirkan maan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja 123, s. 41–49.

RAAHE KAUPPAKATU 30 / BRAHENKATU 7, TONTTI 4-14-13

Kulttuurikerroksen kairaututkimuksen arkeologinen seuranta
Pk 244108 Raahe
P: 7179029, I: 3379724
N: 7176024, E: 379601
Museoviraston rakennushistorian osasto
Kaivaustenjohtaja: Titta Kallio-Seppä

Museoviraston Rakennushistorian osasto valvoi kaupunkiarkeologiselle alueelle tehtävää kairausta Raahan Kauppakatu 30:n ja Brahenkatu 7:n kulmatontilla (4-14-13) kesäkuussa 2010. Tontille rakennetaan useampia asuntoja käsittävä luhtitalo.

Tontti on jo Raahan kaupungin alkuvaiheista eli 1600-luvun puolivälistä lähtien ollut kaupungin keskeistä rakennettua korttelialuetta, minkä vuoksi tontilla edellytettiin kaupunkiarkeologisia koetutkimuksia kiinteiden muinaisjäännösten ja säilyneiden kulttuurikerrosten luonteen ja laajuuden selvittämiseksi. Kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa (Mökkönen 2001) tontin alue on määritelty luokkaan 1, eli arkeologisesti kiinnostavaksi alueeksi, jolla kulttuurikerrokset ovat todennäköisesti säilyneet.

Koetutkimukset suoritettiin kairaututkimuksena yhteistyössä Geologian tutkimuskeskuksen kanssa. Tontin alueelle tehtiin yhteensä 21 kairausa GTK:n maakairausvälineistöllä. Kairauksissa kävi ilmi, että vanhoja kaupunkikerrostumia oli säilynyt tontin itäisellä puoliskolla, pitkään sisäpihana toimineella alueella. Löydetyt kerrokset koostuivat orgaanisesta puuaineksesta sekä palaneista maakerroksista. Kauppakadun ja Brahenkadun varressa aina vuoteen 2005 saakka sijainneiden rakennusten alapuolella mahdollisesti säilyneet vanhemmat kerrokset ovat tuhoutuneet viimeistään vuoden 2005 rakennuskannan tuhon tulipalon raivaustöiden yhteydessä.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika. 1600–1900-luvut

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 8.–9.6.2010

Tutkimuskustannukset: kairaus rakennuttaja, valvonta ja raportointi Museovirasto

Tutkimusraportti: Titta Kallio-Seppä 17.6.2010
Museoviraston arkistossa.

RAASEPORI TAMMISAARI RAASEPORIN LINNA

Muinaisjäännösalueen koekuopitus
Pk. 201407 Snappertuna
P: 6658058, I: 3313179
N: 6655262, E: 313084
z: 7,5

Museoviraston muinaisjäännösten hoitoyksikkö
Kaivaustenjohtaja: Päivi Maaranen

Raaseporin linnasta luoteeseen, mäenkumpareen päällä sijaitsee ravintola Slottsnektens stuga. Ravintolan viemärijärjestelmä oli uusittava ja uusintatavaksi oli valittu kahvilan ulkopuolelle länteen rakennuksesta upotettava, ajoittain

tyhjennystä vaativa jätevesitankki viemäriputkineen. Koska suunniteltu maankaivualue sijaitsi merkittävän muinaisjäännöksen välittömässä läheisyydessä ja sen paikalla saattoi olla muinaisjäännökseen liittyviä rakenteita, alue päätettiin tutkia koekaivauksella ennen viemärijärjestelmän rakennustöitä. Koekaivaus tehtiin yhden päivän aikana.

Kahvilan itäpuoleinen tasanne kairattiin 1,5 metrin ruudukossa rengaskaivojen sekä kahvilan välisellä mäen laen ja ylärinteen alueella. Lisäksi tehtiin viisi 25 x 25 senttimetrin laajuista koekuoppaa (kuopat 1–4, 6) ja yksi 25 x 50 senttimetrin laajuinen koekuoppa (kuoppa 5) lapiolla. Koekuoppien nurkkaan tehtiin kairapisto alempien kerroksien selvittämiseksi 50 senttimetriin saakka koekuopan pohjasta.

Ennen kaivausta tutkittavan alueen maakerrosten ja mahdollisten vanhempien rakenteiden oletettiin häiriintyneen laajalti aiemmissa viemärinti- ja likakaivorakennustöissä. Koekaivauksen yhteydessä havaittiin, että häiriytyminen on ollut vain paikallista ja että alueella on säilynyt merkkejä erilaisesta ihmistoiminnasta. Tutkitun alueen länsireunassa oli koekuopituksen ja kairauksen perusteella ollut jonkinlainen runsain nauloin koottu puurakenne tai sen jäännös, joka oli palanut ja joka oli tasattu maanpinnalle sekä peitetty myöhemmin mullalla. Puurakenteen ajoitus vaikuttaa naulojen runsauden, tyyppin ja keramiikan tai levyn palan perusteelta sijoittuvan uuteen aikaan.

Koekuopassa 1 oli hiiltyntä puuta ja nauloja, jotka muodostivat selvän rakenteen jäänteeseen. Lisäksi löytyi yksi tiilenpala, laastin muruja ja keramiikan pala tai levyn palanen. Koekuopassa 6 oli myös hiilimuruista multaa ja siitä löytyi useita nauloja sekä laastinmuruja. Lisäksi kuopasta löytyi osittain hiiltymättä jääneen puun palanen. Koekuopassa 4 oli puhtaassa mullassa seassa yksi rautanaua ja hieman laastinpaloja.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika, noin 1370–1553

Tutkitun alueen laajuus: tutkimusala 13 x 7 m²,
kaivettu 0,7 m²

Kenttätyöaika: 17.5.2010

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Päivi Maaranen 30.7.2010
Museoviraston arkistossa.

RANUA MATTILA

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Pk 354102 Kelankylä
P: 7294941, I: 3503241
N: 7291890, E: 503068
z: 145–150

Museoviraston arkeologian osasto
Kaivaustenjohtaja: Katja Vuoristo

Mattilan tilalta on löytynyt 1900-luvun alkupuolella peltotöiden yhteydessä kiviesineitä ja niiden teelmiä, mutta muinaisjäännöksen säilyneisyydestä ja laajuudesta ei ole ollut tietoa. Autioituneelle tilalle on suunnitteilla loma-asunto aittoineen, minkä vuoksi paikalla tehtiin kahden viikon pituinen koekaivaus. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää, onko paikalla mahdollisesti rakennettavan aitan sekä lentopallokentän kohdalla kiinteää muinaisjäännöstä. Lisäksi selvitettiin laajemmin muinaisjäännöksen säilyneisyyttä sekä sen laajuutta.

Koekaivauksissa selvisi, että muinaisjäännösalue on osittain tuhoutunut pellonmuokkauksen yhteydessä. Muinaisjäännöksen

todettiin keskittyvän tilan länsiosaan ja sen havaittiin jatkuvan myös tilan rajojen ulkopuolella sijaitsevalle mäntykangasterasille. Tällä alueella havaittiin likamaata sekä asumuspainanne, jonka keskellä oli lieskiveys. Lisäksi terrassialueen reunassa todettiin olevan muutamia pyyntikuoppia. Paikalta löydettiin kvartsi-iskoksia, muutamia kivilaji-iskoksia sekä runsaasti palanutta luuta.

Löydöt: KM 38372

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: koeojat 10,5 m²

Kenttäyöaika: 28.6.–9.7.2010

Tutkimuskustannukset: Museovirasto, koekaivausryhmä

Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 1.9.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Lapin maakuntamuseossa.

RAUMA KALATORI

Kaupunkiarkeologinen kaivaus

Pk 113207 Sampanaala

P: 6792229, I: 3204829

N: 6789379, E: 204777

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Andreas Koivisto

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti touko-kesäkuussa 2010 pelastuskaivaukset Rauman Kalatorilla. Rauman kaupunki suunnittelee keskiaikaisella kaupunkialueella sijaitsevan torin maamassojen vaihtamista. Alueella oli 1900-luvun puolivälin jälkeisenä aikana suoritettu monia kunnallisteknisiä töitä, joten kaivausalueella risteili monia kaapeleita, jotka osaltaan hankaloittivat kaivaustoimintaa. Kaivaukset olivat jatkoa alueella vuonna 2009 suoritetuille kaivauksille.

Aivan kuten vuonna 2009, kaivausten aikana löytyi esineitä keskiajalta aina 1900-luvun alkuun. Löytöaineisto oli runsas ja monipuolinen, mutta maakerrokset olivat usein varsin sekoittuneita. Alueen varhaisimpia vaiheita edusti peltokerros, jonka pohjalla erottui auranjälkiä. Auranjäljet kuuluivat samaan peltokokonaisuuteen kuin vuonna 2009 tutkitut auranjäljet. Peltö oli ainoa selkeästi keskiaikaan viittaava maakerros.

Rauman Kalatorin kaivauksia jatkettiin kesällä 2010. Alueelta löytyi keskiaikaan ajoittuva peltokerros sekä mahdollisia hautakuoppia. Kuva: Andreas Koivisto, Museovirasto.

Utgrävningarna på torget Kalatori i Raumo fortsatte under sommaren 2010. I området hittades ett åkersskikt som daterades till medeltiden samt eventuella gravgravor. Foto: Andreas Koivisto, Museiverket.

Pellon lisäksi kaivauksilta löytyi mahdollisia hautakuoppia, joiden täytemaakerrokset ajoittuivat 1500- ja 1600-luvuille. Alueelta löytyi myös 1600-luvulle ajoittuva jätekuoppa. Nuorempia löytöjä olivat mahdolliset tiekerrokset, paikalla 1700- ja 1800-luvulla sijainneiden makasiinien varastokuopat sekä 1800-luvulle ajoittuvan rakennuksen jäänteet.

Löydöt: KM 2010034:1–719

Ajoitus: keskiaika–nykyaika

Tutkitun alueen laajuus: 316 m²

Kenttäyöaika: 27.5.–24.6.2010

Tutkimuskustannukset: Rauman kaupunki

Tutkimusraportti: Andreas Koivisto 3.5.2011

Museoviraston arkistossa, kopio Rauman kaupungilla, Rauman museossa ja Satakunnan museossa.

RAUMA KAUPPAKATU 19

Konekaivun valvonta

Pk 113207 Sampanaala

P: 6792280, I: 3204731

N: 6789430, E: 204679

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Andreas Koivisto

Vanhan Rauman Kauppakatu 19:ssä sijaitsevalla tontilla tehtiin arkeologista valvontaa, kun yksityistontin pihalle kaivettiin oja uutta sadevesiputkitusta varten. Valvonta suoritettiin virkatyönä samanaikaisesti Kalatorin arkeologisten kaivausten kanssa.

Valvonnan aikana havaitut maakerrokset olivat pääosin sekoittuneita lukuun ottamatta aivan tontin pohjois- ja itäpäättyä, eikä vanhoja rakenteita havaittu.

Löydöt: KM 2010035:1–3

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 40 m²

Kenttäyöaika: 4.–7.6.2010

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Sarita Louzolo 29.6.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Rauman museossa ja Satakunnan museossa.

RAUTALAMPI HÄMEENNIEMI MARKKULA

Kivi- ja rautakautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 322410 Vaajasalmi

P: 6952272, I: 3496102

N: 6949358, E: 495932

z: 98,50 – 99,75

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 2

Kaivaustenjohtaja: Simo Vanhatalo

Rautalammen Hämeenniemen moniperiodisella asuinpaikalla sijaitsevalle Markkulan tontille oli suunniteltu kesämökki. Koekaivausryhmä 2 tutki koeokuoppien avulla muinaisjäännöksen laajuuden.

Tutkimuksissa havaittiin, että Markkulan tontin itäosan rantapenkereellä on vähäisiä merkkejä historiallisen ajan ja esihistoriallisen ajan toiminnoista. Rannalla oli muutamia miiluihin ja tervahautoihin viittaavia kaivantoja. Rantatörmään keskittyvät kvartsilöydöt kuten veitsi, kaavin, uurrin, ytimet, iskokset ja palaneet luut ovat todennäköisesti kivikaudelta. Osa saviastian paloista ajoittuu kivikaudelle ja Anttilan keramiikkatyylisiin määritellyt kuusi palaa varhaismetallikaudelle. Aikaisempien tutkimusten havaintojen mukaan kivi-, varhaismetallia- ja rautakautisen toiminnan merkit ulottuvat etelään Markkulan

Rautalammin Hämeenniemessä on tehty koekaivauksia useina vuosina. Moniperiodisesta asuinpaikasta on löytöjen lisäksi nähtävissä tuhkan, noen ja hiilen värjäymiä jälkiä kaivausprofiileissa. Kuvat: Simo Vanhatalo, Museovirasto.

I Hämeenniemi i Rautalampi har man utfört provutgrävningar under flera år. På en flerperiodisk boplatz kan man utöver fynden urskilja spår som färgats av aska, sot och kol på utgrävningsprofilerna. Foton: Simo Vanhatalo, Museiverket.

tontin kohdalle asti. Tontin keskiosassa maasto oli tasainen ja maaperä oli hienoa hiekkaa. Tälle alueelle suunniteltu kesämökin rakennuspaikka ei sijoitu löytöalueelle.

Löydöt: KM 38283:1–56

Ajoitus: kivikausi ja varhaismetallikausi

Tutkitun alueen laajuus: 5300 m², kaivaus 20 m²

Kenttätyöaika: 14.–24.6.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Simo Vanhatalo 5.12.2010
Museoviraston arkistossa.

SALO HALIKKO KIRKKOMÄKI

Rautakautisen ruumiskalmiston jatkotutkimukset

Pk 202108 Halikko

P: 6705068, I: 3283677

N: 6702253, E: 283594

z: 32–41

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Esa Mikkola

Salon Halikon Kirkkomäen kaivaustutkimukset liittyvät uudelle hautausmaalle vievän huoltotien leikkauksen maisemointiin. Aiemmissa kaivaustutkimuksissa 2003 alue oli todettu sekoituneeksi. Tien leikkauksessa havaittiin kesällä 2008, jolloin Kirkkomäen itärinnettä tutkittiin nk. kirkkotallien rakentamishankkeen vuoksi, mm. yksi palokuoppahauta, yksi esineetön ruumishauta, kaksi liettä sekä likamaa-alue merkkeinä kiinteästi muinaisjäänöksestä. Kesän 2009 kaivaustutkimuksissa huoltotien pohjoisreunalta löytyi useita rivissä olevia ruumis- hautakuoppia.

Vuoden 2010 kaivauksessa tutkittiin edellisvuonna löydetyt haudat. Viisi tutkituista haudoista oli esineellisiä, mutta ihmisluuta oli säilyneenä vain yhdessä. Tyypillisimpiä hautaantiimia olivat sormukset, veitset ja hopearahat. Yhdestä haudasta saatiin talteen myös rautainen piikkimäinen keihäänkärki ja toisesta hevosenkenkäsolki. Kolmesta haudasta löytyi hopearaha, joiden perusteella haudat ajoittuvat 1000-luvulle, mahdollisesti aivan 1100-luvun alkuun. Kaivauksen yhteydessä saatiin havaintoja kalmiston jatkumisesta Kirkkomäen laen suuntaan. Kaivauksen päättyttyä Museoviraston arkeologian osaston muinaisjäänösten hoitoyksikkö kunnosti ja maisemoi tienleikkauksen.

Löydöt: KM 38540:1–280

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 61,5 m² (vuosien 2009–2010 tutkimukset yhteensä)

Kenttätyöaika: 24.5.–4.6.2010

Tutkimuskustannukset: Salon seurakunta

Tutkimusraportti: Esa Mikkola 16.11.2011 Museoviraston arkistossa.

Salon Halikon kirkkomäen kaivauksissa löytynyt raha on Edrelred II:n nk. Long Cross -penninki ja se ajoittuu 1000-luvun alkuun. Kuva: Ville-Martti Rohiola, Museovirasto

Myntet som hittades vid utgrävningarna på kyrkbacken i Halikko i Salo är Edrelred den andres så kallade Long Cross penning och den dateras till början av 1000-talet. Foto: Ville-Martti Rohiola, Museiverket.

SALO PIKKU-SEPPÄ

Kivikautisen uunin jäännösten kaivaus
Pk 202301 Toija
P: 6686410, I: 3300754
N: 6683603, E: 300665
z: 41–43
Kisko seura ry
Kaivaustenjohtaja: Jouko Pukkila

Vuonna 2007 aloitettiin Salon seudulla viisivuotinen alueen kivikauteen kohdistettu tutkimusprojekti, jonka tavoitteena oli suorittaa arkeologisia kaivauksia viiden eri kunnan alueella. Kaivaukset toteutetaan yhteistyössä paikallisten yhdistysten, Suomusjärven kulttuuriyhdistyksen, Kiikala-Seura ry:n, Muurlan kotiseutuyhdistys ry:n, Kisko-Seura ry:n ja Salo-Uskelan seura ry:n kanssa. Rahoitus on saatu Suomen Kulttuurirahaston Varsinais-Suomen rahastosta. Työ toteutettiin yleisökaivauksena 1.–10.8.2010.

Kiskon kunnassa (liitetty Salon kaupunkiin) kaivauskohteeksi valikoitui Kaukurin kivikautinen keskusalue, tarkemmin sen muodostavien kivikautisten asuin- ja löytöpaikkojen keskellä oleva omakotitalon pihamaa, jolta ei aiemmin tunnettu kiinteää muinaisjäännöstä. Tutkimukset aloitettiin koekuopittamalla pihamaata linjassa 10 metrin välein ja myöhemmin, kun kivikautistyyppistä löydöstä alkoi tulla esiin, koeojilla.

Tutkimuksissa paljastui ilmeisesti ruuanvalmistukseen käytetyt uunin jäänteet. Kaivaushavaintojen mukaan paikalle on ensin kaivettu pitkänomainen, runsaan metrin mittainen kuoppa, johon saalis on sijoitettu ja peitetty sitten kivillä. Kivien päällä on poltettu tulta. Prosessin lopuksi kivet on poistettu kuopan kummallekin sivulle. Vähäinen luuaines viittaa hylkeeseen ja löytömateriali kivikaudelle, ehkä sen jälkipuolelle. Löytöjen yksipuolisuuden (vain kvartsi-iskoksia ja mahdollisesti hiotun kiviesineen kappale) sekä kulttuurikerrosten ohuuden ja pienialaisuuden perusteella kyseessä on lähinnä tilapäinen ruuanvalmistuspaikka. Paikkaa on ilmeisesti käytetty toistuvasti samaan tarkoitukseen, sillä myös toisen kuopan jäännökset havaittiin nyt tutkitun vieressä.

Löydöt: KM 38369:1–58

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 15 m²

Kenttätyöaika: 1.–10.8.2010

Tutkimuskustannukset: Kulttuurirahaston

Varsinais-Suomen rahasto

Tutkimusraportti: Jouko Pukkila 29.12.2010

Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA KALLIALA

Kylätontin koekaivaus vesijohtolinjalla
Pk 212107 Vammala
P: 6811771, I: 3283217
N: 6808913, E: 283135
z: 59–63

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Kaivaustenjohtaja: Tiina Jäkärä

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti marraskuussa 2010 vesihuoltolinjan koetutkimuksen Sastamalassa Kallialan kylässä.

Alue sijaitsee noin kaksi kilometriä Sastamalan kaupungin keskustasta koilliseen, Kallialan kylässä. Kallialan kylä

tunnetaan keskiajan lähteissä jo 1400-luvulta ja vuoden 1644 maakirjakartta esittää kylässä olleen 16 taloa. Vesihuoltolinja on jatkoa vuonna 2004 rakennetulle. Nyt tutkitun vesihuoltolinjan reitti kulkee Sunntionlahden pohjoisrannalla sijaitsevalta laidunalueelta vesistön alitse Vanhankirkkonniemen puolelle. Sieltä linja jatkuu laidunmaalla etelään, nousten Kallialan kirkkotien varteen. Tässä linja haarautuu; luoteinen haara kulkee kirkon takana sijaitsevan vanhan käymälärakennuksen luo ja kaakkoon lähtevä haara kulkee tien viertä noin 140 metriä Vanhankirkkonniemen mäkeä ylöspäin.

Ainoat rakenteet havaittiin linjalla 1. Mitä ilmeisimmin kyse oli jätekuopista. Kartta-asetoinnissa peruskartan päälle asetettu isojakokartta (v. 1768–70) paljastaakin alueen olleen tuolloisten tonttien takamaata. Muutamat esinelöydöt tulivat Vanhankirkkonniemen puolelta koekuopista 1, 4 ja 15.

Löydöt: KM 2010086:1–5

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 1.–12.11.2010

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki

Tutkimusraportti: Tiina Jäkärä 10.12.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA KIRKKO

Sähkökaapelikaivutyön valvonta kirkkopihan alueella
Pk 212107 Vammala
P: 6814743, I: 3286514
N: 6811884, E: 286429
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Tutkija: Eveliina Salo

Pirkanmaan maakuntamuseo valvoi Sastamalan keskiaikaisen kirkon kirkkopihan koneellista sähkökaapelikaivutyötä kesällä 2010. 56,5 metriä pitkää ja noin 0,4 metriä syvää kaapelikaivantoa tehtiin kirkon pohjois-luoteispuolelle, kirkon ja kirkkoaidan väliselle alueelle, sekä kirkon koillisenpuoleiselle seinustalle.

Kaivettu maa oli lähestulkoon kokonaan täytemaata tai sekoittuneita kerroksia. Valvontatyön yhteydessä ei tehty havaintoja kiinteistä rakenteista. Maa-aineksen seassa oli paljon erikokoisia tiilenpalasia ja varsinkin kirkkoaidan läheltä pohjoisimmasta ja läntisimmästä ojasta löytyi runsaasti ihmisen luita, jotka saattavat liittyä 1960-luvulla paikalla tehtyihin arkeologisiin kaivauksiin.

Löydöt: –

Ajoitus: keskiaika

Tutkitun alueen laajuus: 22,6 m²

Kenttätyöaika: 20.–21.7.2010

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Eveliina Salo Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA SUODENNIEMI POHJANKYLÄ

Kylätontin koekaivaus vesijohtolinjalla
Pk 212106 Suodenniemi
P: 6835461, I: 3275766
N: 6832594, E: 275685
z: 67–83

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Tahlon Viemäri Ay suunnitteli viemärin kaivamista Tahlon talon länsi- ja pohjoispuolelta Mikkolan taloon. Viemäriinjo kulkee edelleen Tahlostä etelään. Tahlon ja Mikkolan välillä sijaitsee historiallisen ajan kylätontti, jossa sekä 1647 maakirja- ja 1778 isojaon toimituskartan perusteella on ollut viisi taloa.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko suunnitellulla viemäriinjoilla kiinteää muinaisjäännöstä. Koekaivaus toteutettiin kahden arkeologin ja kaivinkoneen voimin. Kaivinkoneella kaivettiin kymmenen 3–5 metrin pituisia ja 0,8–1,8 metrin levyistä koejooia.

Tutkimuksissa ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 27.–30.9.2010

Tutkimuskustannukset: Tahlon Viemäri Ay

Tutkimusraportti: Hannu Poutiainen 20.1.2010

Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA TAPPITORI – VANHAKIRKKO

Paineviemäriinjojen konekaivun arkeologinen valvonta kivikautisen asuinpaikan läheisyydessä

Pk 212109 Mouhijärvi

P: 6829993, I: 3285388

N: 6827128, E: 285304

Mikroliitti Oy

Tutkija: Tapani Rostedt

Sastamalan Tappitorin ja Vanhakirkon välisen paineviemäriinjojen inventointiin maastossa huhtikuun lopussa 2010. Tuolloin todettiin, että aivan viemäriinjojen vieressä on kolme kivikautista asuinpaikkaa. Tappitorin päässä viemäriinjo kulkee pellon reunassa, lähellä metsänpuolella kulkevaa vanhaa tieuraa, jonka oletettiin olevan isojakokartalle merkityn vanhan tien jäännös.

Paineviemäriinjojen konekaivamisen arkeologinen valvonta tehtiin noin 500 metrin matkalla lokakuussa. Alue on Mouhijärven keskustan länsipuolella. Valvonnassa seurattiin, onko noin metrin leveän kaivannon kohdalla maanalaisia rakenteita, kulttuurikerrosta tms. jälkiä muinaisjäännöksestä.

Viemärikaivannon kohdalla ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Löydöt: –

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 25.10.2010

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki,

Sastamalan Vesi Liikelaitos

Tutkimusraportti: Timo Jussila 31.12.2010 Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA VEHMAA

Viemäriinjojen ja kaapeliinjojen konekaivun arkeologinen valvonta rautakautisen röykkiöalueen läheisyydessä

Pk 212107 Vammala

P: 6809738, I: 3284323

N: 6806881, E: 284239

Mikroliitti Oy

Tutkija: Tapani Rostedt

Sastamalan Vehmaanniemen tyvässä tehtiin viemäriinjojen ja kaapeliinjojen konekaivamisen arkeologinen valvonta, koska työalue sijaitsee laajan Vehmaanniemi-nimisen, rautakautisen röykkiöalueen vieressä

Valvonnassa seurattiin, onko noin metrin leveän kaivannon kohdalla maanalaisia rakenteita, muinaisjäännöksiä tms. jälkiä muinaisjäännöksestä.

Viemärikaivannon ja kaapeliinjojen kohdalla ei havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Löydöt: –

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 20.10.2010

Tutkimuskustannukset: Ilon vesihuolto-osuuskunta

Tutkimusraportti: Tapani Rostedt 18.1.2013 Museoviraston arkistossa.

SAVITAIPALE KÄRNÄKOSKEN LINNOITUS

Tien rakentamisen arkeologinen seuranta 1700-luvun lopun linnoituksella

Pk 313212 Kuolimo

P: 6795044, I: 3538350

N: 6792194, E: 538164

Tutkija: Ulrika Köngäs

Savitaipaleella sijaitsevalla Kärnäkosken linnoituksella tehtiin 13.–14.9.2010 arkeologinen seuranta. Tutkimukset liittyivät linnoitukselle rakennettavaan tiehen/polkuun. Museovirasto rakentaa tien linnoituksen itäpuolella olevalta paikoitusalueelta linnoituksen sisälle, jotta linnoituksen saavutettavuus paranisi. Tutkimusten tarkoituksena oli valvoa kaivutyötä sekä dokumentoida poistetut maakerrokset. Tutkimukset olivat osa Museoviraston Pietarin kivikilpi -hanketta.

Tien perustuksia varten tien paikalta poistettiin 15–30 senttimetrin paksuudelta maata sekä kaivinkoneella että lapiolla. Kaikki kaivetut maat seulottiin ja maakerrokset dokumentoitiin. Pintamaan alla olevasta 0,5–1,5 senttimetrin paksuisesta, mahdollisesta kulttuurikerroksestä löydettiin mm. keramiikka-astioiden kappaleita sekä lasipullojen ja ikkunalasin sirpaleita. Kulttuurikerrokseksi tulkittu kerros rajautui linnoituksen sisäpuolelle. Rakenteita tutkitulta alueelta ei havaittu.

Löydöt: KM 2010095:1–19

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 95 m²

Kenttätyöaika: 13.–14.9.2010

Tutkimuskustannukset: Kaakkois-Suomen elinkeino-,

liikenne- ja ympäristökeskus 90 % ja Museovirasto 10 %

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 10.1.2011 Museoviraston arkistossa.

SEINÄJOKI/YLISTARO ISOSAARI

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus

Pk 231105 Kosola

P: 6999343, I: 3281012

N: 6996410, E: 280929

z: 51–52

Museoviraston arkeologian osaston koekaivausryhmä 1

Kaivaustenjohtaja: Päivi Kankkunen

Maanomistajan pello-raivaushankkeen vuoksi Ilosaaren kivikautisella asuinpaikalla jatkettiin vuonna 2008 aloitettuja kaivauksia. Pelloksi raivattavalta niemikkeeltä saatiin talteen edellisen vuoden tapaan runsaasti kivikautisia asuinpaikall löytöjä. Asuinpaikalta on löydetty sekä nuorakeramiikkaa että nk. Pöljän keramiikkaa. Asuinpaikan käyttö ajoittuu noin vuosien 3000 ja 1900 eKr. välille.

Vuosien 2009 ja 2010 kaivauksissa tutkittiin vuonna 2008 esiin tullut hiiltynyt rakenne sekä pello-raivauksen alle jääviä asuinpaikan osia. Alue on ollut aiemmin viljelyksessä, mutta historiallisen peltokerroksen alla oli säilynyt paksulta kivikautista kulttuurikerrosta. Paksuimmillaan kerrokset olivat likamaakuoppien kohdalla (noin 80 senttimetriä). Tutkitun hiilirakenteen yhteydestä löydettiin noin metrin mittainen palaneiden kivien muodostama rivi.

Tutkimusten päätyttyä maanomistajan on mahdollista raivata alue pelloksi.

Löydöt: KM 38574:1–980

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 100 m²

Kenttätyöaika: 28.6.–23.7.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Päivi Kankkunen ja Riku Mönkkönen 14.3.2011 Museoviraston arkistossa.

TAIPALSAARI VANHA PAPPILA

Moniperiodisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 313405 Taipalsaari

P: 6783475, I: 3557724

N: 6780629, E: 557530

Etelä-Karjalan museo

Kaivaustenjohtaja: Leena Lehtinen

Taipalsaaren vanha pappila, joka on aiemmin tunnettu nimellä Taipaleen kartano, lienee vanhimpia kruunun kartanoita Karjalassa ja perustettu jo ennen Kustaa-kuninkaan aikaa. Ensimmäinen maininta siitä on vuodelta 1546. Sen mukaan Taipale jo vanhastaan on määrätty nimismiehen-taloksi.

Merkittävän historiansa lisäksi pappilan omistaja oli löytänyt puutarhasta keramiikkaa, jonka epäiltiin olevan esihistoriallista, jolloin tuli tarpeelliseksi järjestää koekaivaus pappilan ympäristössä. Kaivaus mahdollistui Suomen kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahaston myöntämällä apurahalla. Se myönnettiin pappilan alueen laajempaan – myös kasvillisuuden kattavaan – tutkimukseen.

Kaivauksen tavoitteena oli löytää vastaus siihen, onko paikalla mahdollisesti jo neoliittisen ajan asutusta ja määritellä pitkään käytössä olleen historiallisen pappilan kulttuurikerrokset. Kaivaus aloitettiin peltopuiminnalla ja seulomalla puutarhan multakasoja. Kaivaustyötä tehtiin yhteensä kahdeksan työpäivänä ajalla. Palkattomana työvoimana toimi Jatuli ry:n jäseniä. Kaivauksen aikana tehtiin kaikkiaan neljä koekuoppaa ja avattiin kaksi kaivausalueita.

Kaivauksen perusteella pappilan alueella ei ole esihistoriallista asutusta. Sen sijaan monin paikoin havaittiin jo 1500-luvulta asutetun vanhan tilan kulttuurikerroksia. Esineistöä sisältänyt multakerros oli yleensä yli puoli metriä paksu. Esineistöä mainittakoon mm. uudempi lasi, lasitettu keramiikka sekä tiilen ja palaneen saven kappaleet. Huomionarvoista oli liitupiippujen täydellinen puuttuminen.

Pappilan tutkimusta on syytä täydentää kartta-analysillä ja alueen kuvamateriaan läpikäynnillä, jonka pohjalta voidaan kohdentaa kaivaustutkimukset. Myös tiilien ja pystyssä olevan ”viinikellarin” rakennushistorialliseen analysointiin on syytä paneutua.

Löydöt: KM 2010066:1–29

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 16.–19.9.2010

Tutkimuskustannukset: Suomen kulttuurirahasto, Etelä-Karjalan museo

Tutkimusraportti: Leena Lehtinen 2010 Etelä-Karjalan museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMMELA VENESILTA

Muinaisjäännösten koekaivauksia

Venesilta:

Pk 211310 Pehkijärvi

P: 6746728, I: 3326717

N: 6743897, E: 326618

z: 100–105

Kukkuramäki:

Pk 211307 Tammela

P: 6746982, I: 3326598

N: 6744150, E: 326499

z: 98,5 – 101,5

Kankainen:

Pk 211307 Tammela

P: 6747051, I: 3326449

N: 6744219, E: 326350

z: 99–101

Museoviraston arkeologian osasto

Kaivaustenjohtaja: Kreetta Lesell

Tammelaan Pyhäjärven rannalle suunniteltu vesijohto ja viemärinto kulkevat Venesillan ja Kukkuramäen kivikautisten asuinpaikkojen kohdalla. Alueella suoritettiin viikon mittaiset koekaivaukset syyskuussa sen selvittämiseksi, onko muinai-sjäännöksistä mitään jäljellä putkilinjan kohdalla. Venesillan kivikautisen asuinpaikan kohdalla putki kulkee alueella, joka on tuhoutunut.

Kukkuramäen kivikautisen asuinpaikan kohdalla havaittiin, että peltomultakerroksen alla on säilynyt jäänteitä asuinpaikasta. Koskemattomasta maasta löytyi palaneita luita ja kvartseja. Alueella on myös likamaata. Säilynyt kulttuurikerros on 5–20 senttimetrin paksuinen.

Tämän lisäksi tehtiin koekuoppia Kankaisten keskiaikaisen kylätontin kohdalla sijaitsevalle putkilinjaukselle. Neljässä koekuopassa havaittiin todennäköisesti kylätonttiin liittyviä rakenteita, joten jatkotutkimukset ovat paikalla tarpeen.

Kukkuramäen kivikautisen asuinpaikan ja Kankaisten kylätontin kohdalle tehtiin kahden viikon jatko-kaivaukset lokakuussa. Kukkuramäeltä löydettiin lisää palaneita luita ja kvartseja. Kankaisten kylätontin kohdalta löydettiin puurakenteita, jotka tullaan myöhemmin ajoittamaan.

Löydöt: Venesilta KM 38646:1–4, Kukkuramäki KM 38674, Kankainen KM 38686:1–18

Ajoitus: kivikausi, historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: Venesilta 2,5 m²,

Kukkuramäki 21 m², Kankainen 55 m²

Kenttätyöaika: 6.–10.9. ja 18.–29.10.2010

Tammelan Kankaisen keskiaikaisen kylätontin alueelta löydettyjä puita ja tuhia on mahdollisesti käytetty humalatarhassa tukisalkoina ja katteena. Kuva: Kreetta Lesell, Museovirasto.

Träd och nävrar som hittats i området för en medeltida bytomt i Kankainen i Tammela har eventuellt använts som stödsträngar och för överäckning i humlegårdar. Foto: Kreetta Lesell, Museiverket.

Tutkimuskustannukset: Tammelan kunta
Tutkimusraportti: Kreetta Lesell 18.4.2011 ja 5.5.2011
 Museoviraston arkistossa.

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki,
 kaupunkiympäristön kehittäminen
Tutkimusraportti: Sami Raninen 9.9.2011 Pirkanmaan
 maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMPERE FRENCKELLIN PATOMUURI

1800-luvun lopun – 1900-luvun alun teollisuuskohteen
 arkeologinen valvonta
 Pk 212309 Tampere
 P: 6825685, I: 3327763
 N: 6822796, E: 327643
 z: 83–85
 Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
 Tutkija: Sami Raninen

Syksyllä 2010 Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti Tampereen keskustassa Tammerkosen keskiputouksen länsipuolella arkeologista valvontaa, joka liittyi rakennustekniseen koekuopitukseen ja koekairaukseen.

Valvonnan yhteydessä havaittiin Frenckellin rakennuskompleksin (1903–05) koski- eli koillissiiven koillisseinustalla betoni- ja kivirakenteita, joilla lienee yhteys 1920-luvun lopulla lopetetun Frenckellin paperitehtaan toimintaan. Tämän lisäksi Frenckellin koillissiiven ja Tammerkosen patomuurin välisellä jalkakäytävällä havaittiin kaksi betonirakennetta, joiden tarkoitus jäi epäselväksi.

Löydöt: –
Ajotus: historiallinen aika
Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu
Kenttätyöaika: 12.8.–15.9.2012

TAMPERE HAIHARA

Kartanonpaikan/kylätontin koekuopitus
 Pk 212311 Messukylä
 P: 6821884, I: 3334457
 N: 6819022, E: 334353
 Mikroliitti Oy

Tutkijat: Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja Timo Sepänmaa

Tehtävänä oli tarkastaa, onko Tampereen Haiharan kartanon päärakennuksen eteläpuolelle suunnitellun jätekatoksen sokkelin alalla kiinteää muinaisjäännöstä.

Haiharan museoalueen uusi jätekatos on suunniteltu rakennettavaksi 24 metriä nykyisen päärakennuksen eteläpäädyn eteläpuolelle, puistoalueelle. Jätekatoksen sokkeli on kooltaan 3 x 5,6 metriä. Haiharan vanha kylätontin eteläreunan itäosa on vuoden 1783 isojakokartan mukaan sijainnut jätekatoksen länsipäädyistä 65 metriä länteen. Tuolloin jätekatoksen alue on ollut joutomaata.

Paikalla suoritettiin pienimuotoinen koekaivaus, käytännössä koekuopitus, jonka tavoitteena oli selvittää, onko paikalla muinaisjäännöksiä katsottavaa maanalaista jäännettä. Maastotyö tehtiin toukokuussa yhden päivän aikana. Alueelle kaivettiin kahdeksan halkaisijaltaan noin 0,5 metrin kokoista koekuoppaa puhtaaseen pohjamaahan saakka. Tarpeen

vaatiessa koekuppien pohja tarkistettiin kairaamalla. Koekuopituksessa ei havaittu mitään muinaisjäänökseen viittaavaa.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 11.5.2010

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki, tilakeskus

Tutkimusraportti: Timo Jussila, Museoviraston arkistossa.

TAMPERE KIRJASTONPUISTO

Arkeologinen valvonta Tammerkosken historiallisen kylän, kartanonpaikan ja markkinapaikan alueella

Pk 212309 Tampere

P: 6825552, I: 3327739

N: 6822689, E: 327639

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tutkija: Sami Raninen

Vuonna 2010 suoritettiin Tampereen keskustan Kirjastonpuistossa arkeologista valvontaa. Valvonnan syynä olivat laajamittaiset infrarakennustyöt mm. viemäri- ja putkiasennukset, kaapeloinnit, maa-ainesten siirrot, joita Tampereen kaupunki toteutti osana Kirjastonpuiston uudistus- ja kehityssuunnitelmaa.

Valvonnassa tarkkailtiin koneellista täyttömaakerrosten poistoa. Työ keskeytettiin heti, kun maassa havaittiin jotain rakenteelta tai muulta ihmistekoiselta ilmiöltä vaikuttavaa. Havaitut rakenteet dokumentoitiin vähintään sanallisesti ja valokuvaamalla, ja osasta rakenteita piirrettiin profiili- tai tasokartta.

Alueella havaittiin useita puu-, kivi-, betoni- ja tiilirakenteita. Osa niistä voitiin varmuudella tai suurella todennäköisyydellä identifioida alueella 1870-luvulta 1920-luvulle toimineen Frenckellin paperitehtaan rakennuksiksi.

Valvonnassa ei havaittu tunnistettavia kiinteitä jälkiä Tampereen kaupungin perustamista edeltävän ajan rakenteista (Tammerkosken kylä, kartano ja markkinapaikka) eikä paperitehtaan aikaa edeltäneestä alueen puutarha- tai puistokäytöstä.

Löydöt: KM 2010067:1–19

Ajoitus: 1800–1900-luvut

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 3.5.–11.10.2010 (jaksottaisesti)

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Sami Raninen 28.7.2011 Pirkanmaan

maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Sami Raninen 2011. Arkeologinen valvonta Kirjastonpuistossa ja Frenckellin paperitehtaan alueella. Pirkanmaan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja 123, s. 6–12.

TAMPERE KIRJASTONPUISTO TAMMERKOSKI

Historiallisen aja kylän-, kartanon- ja markkinapaikan ja teollisuushistoriallisen kohteen koekaivaus

Pk 212309 Tampere

P: 6825547, I: 3327764

N: 6822683, E: 327663

z: 89–91

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Kalle Luoto

Koekaivaus tehtiin alueella, johon suunniteltiin rakennettavaksi puistolava. Kirjastonpuiston kunnostussuunnitelman mukaiset rakennettavat kohdat sijaitsivat Tammerkosken historiallisen ajan kylänpaikan, kartanonpaikan ja markkinapaikan alueella sekä Tammerkosken rannassa Frenckellin paperitehtaan puuhioketehtaan vieressä. Koska nämä kohteet ovat kiinteitä muinaisjäänöksiä ja alueella saattaa myöhemmästä maankäytöstä huolimatta olla säilynyt ehjää kiinteää muinaisjäänöstä, lavan rakentaminen edellytti arkeologisia koekaivauksia.

Kaivausalueelle kaivettiin noin metrin levyisiä koeojia. Koeojat kaivettiin ensimmäisen rakennekerroksen pintaan, pihakiveyksen tasoon. Osaan koeojista tehtiin laajennuksia, jotta paljastuneen kiveyksen luonne ja laajuus saatiin selville. Koneellisesti kaivettua maa-ainesta ei seulottu ja löydöt taltioitiin koeojan tarkkuudella.

Tutkimuksissa paljastui teollisuuspiha-alue, joka käsittää hyväkuntoisen, eheän ja paikoin huolitellusti toteutetun kiveyksen ja ratapohjia. Rakenne sijaitsee lehtilukusalina toimivan Frenckellin pannuhuonerakennuksen edustalla jatkuen rakennuksen ohi etelään. Kenttäkiveyksen ja radan toiminnallinen yhteys pannuhuoneeseen ja hioketehtäaseen (1877–1929) on ymmärrettävä. Teollisuuspiha käsittää puutavaran varastointi- ja lastauskentän eri-ikäisiä osia. Tutkimusten perusteella säilytettäväksi määriteltiin noin 350 neliömetrin kokoinen alue.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 250 m²

Kenttätyöaika: 3.–24.6.2010

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 4.3.2011 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Kalle I. Luoto 2011. Viherrakentamista ja muinaistiedettä entisellä Frenckellin teollisuuspihalla – Kirjastonpuisto kunnostustöiden kohteena. Pirkanmaan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja, s. 13–20.

TAMPERE NIEMENRANTA

Pilaantuneen maan poiston arkeologinen valvonta historiallisen kylätontin alueella

Pk 212309 Tampere

P: 6828096, I: 3324275

N: 6825232, E: 324175

z: 100

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tutkija: Ulla Tupala

Tampereen Lielahdessa sijaitsevaa M-Realin omistamaa Niemenrannan aluetta on ryhdytty kunnostamaan asuinkäyttöön sopivaksi. Alueella sijaitsi Niemen höyrysaha ja sen kaatopaikka vuosina 1889–1967. Vuonna 2008 lopetti toimintansa viimeinen M-Realin tehdas, kemihierretehdas. Lielahden tehdasalueen lietekaatoaikojen koillispuolella, osoitteessa Lielahdenkatu 10, sijaitsi käytöstä poistettu tankkauspaikka. Polttoainesäiliöiden ja pilaantuneen maan poisto tuli ajankohtaiseksi kesällä 2010. Kunnostettu alue on merkitty kaavaluonnoksissa viheralueeksi. Tankkauspaikka sijaitsi historiallisen Niemen kylän tontilla. Tämän takia työt tuli tehdä arkeologin valvonnassa.

Ekokem oli varannut tankkauspisteen maan puhdistukseen viikon verran aikaa ja arkeologiselle valvonnalle oli varattu kolme kenttätöypäivää. Pilaantuneen maan poisto Niemenrannan vanhan tankkauspisteen alueelta vei kauemmin kuin oli suunniteltu. Tämä johtui lähinnä pohjaveden noususta kaivantoon. Lisäksi pilaantunut maa oli laajemmalla kuin alun perin arvioitiin. Niemen kylän tontilta, varsinaisen polttoainesäiliöiden täyttömaan pohjoispuolelta, jouduttiin kaivamaan noin viiden metrin leveydeltä peltokerrosta pois. Muutamat peltokerroksesta talteen otetut löydöt liittyvät Niemen kylään. Dokumentointi suoritettiin lähinnä kuvaamalla.

Löydöt: KM 2030036:1–5

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 855 m²

Kenttätöyöaika: 7.–10.6.2010

Tutkimuskustannukset: M-Real Oyj

Tutkimusraportti: Ulla Tupala 13.9.2010 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMPERE PAPPULANMÄKI

Rautakautisen polttokenttäkalmiston koekaivaus

Pk 212312 Aitolahdi

P: 6824015, I: 3333108

N: 6821152, E: 333004

z: 106–107

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Vadim Adel

Koekaivausten yhteydessä kaivettiin 12 koekuoppaa. Kaikissa koekuopissa oli yhtenäinen moderni multakerros tai useita päällekkäisiä, moderneja multa- ja täyttömaakerroksia. Pohjakerroksena suurimmassa osassa koekuopista oli tumman-keltainen hiekka. Neljässä kuopassa tuli vastaan peruskallio. Rautakautista keramiikkaa, ns. yleis- tai käyttökeramiikkaa, löytyi koekuopista 35, 79, 11 ja 12.

Saviastianpalojen lisäksi rautakaudelle ajoittuu ainakin osa muista luetteloiduista löytölajeista (palanut luu, palanut savi, rauta- ja savikuona). Myös palanut luu keskittyi tontin 2:44 länsikulman tuntumaan (koekuopat 3, 1, 4). Vähiten löytöjä tuli koekuopasta 12, joka oli kaikista koillisin ja kauimpana kalmiston mäeltä.

Rautakautisen kulttuurikerroksen jäännöksiä tai muuten suhteellisen häiriintymättömiä, vain rautakautisia löytöjä sisältyviä konteksteja todettiin neljässä koekuopassa. Mahdollisia rautakaudelle ajoittuvia rakenteita tai niiden jäännöksiä havaittiin vain yhdessä koekuopassa (koekuoppa 9). Kyseessä on kolme pientä, 10–20 x 10–30 senttimetrin kokoista ja enintään 15–20 senttimetriä multakerroksen alapuolelle ulottuvaa, rautakautisen kulttuurimaan täyttämää kuoppaa pohjahiekassa. Niiden tarkoitus/alkuperä on epäselvä. Mahdollisesti ne ovat syntyneet asumiseen tai kalmiston käyttöön liittyvän toiminnan tuloksena tai ovat vain kulttuurikerroksen täyttämää luontaisia painaamia.

Löydöt: KM 38576

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 3 m²

Kenttätöyöaika: 11.–15.5.2010

Tutkimuskustannukset: Rakennus Omera Oy ja yksityinen rahoitus

Tutkimusraportti: Vadim Adel 18.3.2011

Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMPERE PISPA

Kivikautisen asuinpaikan arkeologinen valvonta ja koekaivaus

Pk 212309 Tampere

P: 6826453, I: 3324305

N: 6823589, E: 324205

z: 90–95

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Kaivaustenjohtaja: Ulla Tupala

Pättiniemenpuisto sijaitsee Tampereen Pisan kivikautisen asuinpaikan alueella Ala-Pispalan kaupunginosassa. Välittömästi Pisan asuinpaikan itäpuolella on sijainnut historiallisella ajalla Pisan talo ja mahdollisesti varhaiskeskiajalta lähtien kylä.

Puiston leikkivälineiden uudistaminen tuli ajankohtaiseksi vuonna 2010. Siksi Pirkanmaan maakuntamuseo teki 14.–21.5.2010 arkeologisen valvontatutkimuksen ja koekaivauksen puiston alueella. Tutkimuksen rahoitti Tampereen kaupungin kaupunkiympäristön kehittäminen. Kaivinkone oli apuna alueen tarkastamisessa – osa koekuopista tehtiin kaivinkoneella, osa käsin. Koekuopat sijoitettiin pääosin uusien leikkivälineiden ja istutusten sijaintikohtiin.

Alue on ollut voimakkaan pellonmuokkauksen kohteena vuosikymmenten, jopa vuosisatojen ajan. Peltö on ollut maanviljelykäytössä ainakin 1960-luvulle asti. Tästä kertovat ilmakuvat ja runsaat resenitit löydöt, mm. muoviroskat. Kivikautisen asutuksen merkkejä, palaneita luita ja iskoksia, tuli esiin lähes jokaisesta koekuopasta. Ohuen peltokerroksen alta ei kuitenkaan löytynyt kivikautisia kulttuurikerroksia tai rakennelmia. Muutamat syvemmät tumman maan kuopat osoittautuivat moderneiksi paalunjäljiksi tai vastaaviksi.

Kivikautisen asuinpaikan merkit Pättiniemenpuiston alueella olivat sen verran vähäisiä, että uusien leikkivälineiden pystytys ja puiden istutus voitiin suorittaa arkeologisten tutkimusten jälkeen.

Löydöt: KM 38264:1–15

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätöyöaika: 14.–21.5.2010

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Ulla Tupala 13.9.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TERVO MÄNTYRANTA, KESKIKOULU JA HUTTULA 2

Kivikautisten asuinpaikkojen koekaivaus kevyenliikenteenväylän kohdalla

Pk 331307 Tervo

Mäntyranta:

P: 6983480, I: 3487520

N: 6980554, E: 487354

Keskikoulu:

P: 6983101, I: 3487720

N: 6980175, E: 487554

Huttula 2:

P: 6982860, I: 3487766

N: 6979934, E: 487600

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Tervon keskustan alueelle suunnitellun kevyenliikenteenväylän alueelta tunnettiin ennestään kaksi kivikautista asuinpaikkaa,

Mäntyranta ja Keskikoulu. Aiemmissa tutkimuksissa on arveltu, että koko keskustan alue, hiekkamaaperäinen harjanne järvien välisellä kannaksella, voisi olla asuinpaikka-alueita. Koekaivauksen tarkoituksena oli määrittää tunnettujen muinaisjäännösten laajuus sekä etsiä ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä.

Tutkimus tehtiin kaivamalla koekuoppia suunnittelualueelle, yhteensä 1,1 kilometrin pituiselle väylälle. Tunnetut muinaisjäännökset sekä inventoinnin yhteydessä löytynyt kivikautinen Huttula 2 -niminen asuinpaikka saatiin rajattua väylän alueella.

Löydöt: KM 38430–38432

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 27.5.–4.6.2010

Tutkimuskustannukset: Tervon kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

TORNIO JÄÄKÄRINKATU 22, TONTTI II-11-38, NK. KAARLELAN TONTTI

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus

Pk 254103 Tornio

P: 7308710, I: 3369660

N: 7305653, E: 369540

z: 5

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Marika Hyttinen

Torniossa tontilla II-11-38 tehtiin kaupunkiarkeologinen koekuopitus, koska tontin omistajalla oli suunnitelmissa rakentaa alueelle autokatos ja laajentaa tontilla olevaa asuinrakennusta. Vuonna 2000 tehdyssä kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa alue on luokiteltu kuuluvaksi luokkaan 1. Koekuopituksen tavoitteena oli selvittää kulttuurikerrosten säilyneisyys ja laajuus.

Tutkimuksissa tavattiin ainoastaan 1900-luvun purkujäte- ja täyttömaakerroksia. Muinaismuistolain suojelemissa vanhempiä kerrostumia ei tontilla havaittu.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 14,5 m²

Kenttätyöaika: 7.7.2010

Tutkimuskustannukset: Museovirasto

Tutkimusraportti: Marika Hyttinen 29.11.2010

Museoviraston arkistossa.

TORNIO KESKIKATU 12, TONTTI II-2-4

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus ja kaivaus

Pk 254103 Tornio

P: 7308660, I: 3369780

N: 7305603, E: 369660

z: 5–6

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Marika Hyttinen

Tornion Suensaareissa, Rauhankadun, Keskikadun ja Jääkärikadun välisellä tontilla II/2/4 tehtiin kaupunkiarkeologisia kaivauksia tontille suunnitellun kerrostalon rakennushankkeen vuoksi. Tontti on luokiteltu vuoden 2001 kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa luokkaan 1.

Kaksi viikkoa kestävässä koekaivauksissa alueelle avattiin neljä koeojaa tontin pitkille sivuille ja tontin keskikohtaan. Yhdessä koeojassa (A) sijaitsevat runsaasti rakenteiden ja rakennusten jäännöksiä sekä kulttuurikerroksia. Koekaivauksia jatkettiin heti perään kaivaustutkimuksilla. Kaivaukset keskitettiin parhaiten säilyneeseen alueeseen eli tontin pohjoisosaan. Tutkimuksissa tuli esille useita 1700- ja 1800-luvulle ajoittuvia puurakenteita. Löytömateriaali koostuu erilaisista keramiikkalaaduista, nahka- ja puuesineistä, liitupiipuista sekä lasiesineiden katkelmista ja metalliesineistä kuten rahoista. Myös eläinten luita talletettiin runsaasti.

Löydöt: KM 2010045:1–1694

Ajoitus: (1600-) 1700- ja 1800-luku

Tutkitun alueen laajuus: 162 m²

Kenttätyöaika: 24.5.–6.7.2010

Tutkimuskustannukset: YIT Rakennus Oy, Lappi

Tutkimusraportti: Marika Hyttinen 24.1.2011

Museoviraston arkistossa, kopio Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa ja Tornionlaakson maakuntamuseossa.

TORNIO TONTTI II-9-24, TORINHELMI

Kaupunkiarkeologinen koekaivaus kerrostalon (As Oy Tornion

Torinhelmi) rakennuspaikalla

Pk 254103 Tornio

P: 7308820, I: 3369780

N: 7305763, E: 369660

z: 8

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Marika Hyttinen

Tornion Suensaareissa tontilla II-9-24 tehtiin kaupunkiarkeologiset koekaivaukset kerrostalon rakennushankkeen vuoksi. Tontti on luokiteltu vuoden 2000 kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa kuuluvaksi luokkaan 2 eli mahdollisesti säilyneisiin alueisiin. Tutkimusten tavoitteena oli selvittää mahdollisten säilyneiden kulttuurikerrosten sijainti ja laajuus.

Alueelle tehtiin kaikkiaan seitsemän koeojaa. Ainoastaan yhdessä ojassa havaittiin vähäisiä jäännöksiä kulttuurikerroksista. Muissa ojissa tontilla sijainnut nuorempi rakennuskanta oli tuhonnut alueen kerrostumat. Tontti vapautettiin rakennuskäyttöön.

Löydöt: KM 2010044:1–83

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 88 m²

Kenttätyöaika: 17.–21.5.2010

Tutkimuskustannukset: A&K Rakennuttajat

Tutkimusraportti: Marika Hyttinen 29.11.2010

Museoviraston arkistossa, kopio Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa ja Tornionlaakson maakuntamuseossa.

TURKU ABOA VETUS -MUSEO

Kaupunkiarkeologinen kaivaus

Pk 104312 Littoinen

P: 6713667, I: 3240185

N: 6710848, E: 240119

Muuritutkimus Ky

Kaivaustenjohtaja: Kari Uotila

Aboa Vetus -museon arkeologisia kaivaustutkimuksia jatkettiin vuonna 2009 aloitetussa kohteessa. Tutkimuskohteena oli tällä

kertaa museon kaakkoisosassa sijaitseva myöhäiskeskiaikaisen pihakivetyksen alla ollut maa-alue.

Vuonna 2010 kaivettu alue oli huomattavasti suurempi kuin vuoden 2009 tutkimusalue ja tutkimustulokset useissa eri vaiheissa tehdyissä kaivauksissa varmistivat sen, että alueella on ollut maankäytön aktiviteetteja jo 1200-luvun toisella puoliskolla.

Merkittävistä asutustoiminnasta kertovat kerrokset ja löydöt ajoittuvat 1300-luvun vaihteeseen. Laajan tieteellisen yhteistyön avulla saatiin vietyä eteenpäin sekä museon alueen että koko keskiaikaisen Turun arkeologista tutkimusta. Samalla kehitettiin useita ajoitukseen ja maakerrosten monitorointiin liittyneitä tutkimusmenetelmiä.

Löydöt: KM 2010001:202–640; 701–718

Ajoitus: keskiaika, 1250–1500

Tutkitun alueen laajuus: 5–6 kuutiometriä

Kenttätyöaika: touko-syyskuu 2010

Tutkimuskustannukset: Matti Koivurinnan säätiö

Tutkimusraportti: Kari Uotila 1.12.2011 Museoviraston arkistossa.

TURKU BRAHENPUISTO JA PORTHANINPUISTO

Kaupunkiarkeologinen pelastuskaivaus

Pk 104312 Littoinen

P: 6713781, I: 3240303

N: 6710962, E: 240237

Turun museokeskus

Kaivauksenjohtajat: kenttätyönjohtaja Tapani Tuovinen, valvoja Aki Pihlman

Turun museokeskus suoritti vuonna 2010 Turun Brahenpuistossa ja Porthaninpuistossa kaupunkiarkeologisen kaivauksen, koska Turun kaupunki uudistaa puistojen puustoa vuosien 2008–2010 aikana. Kaivaus oli jatkoa vuoden 2008 tutkimuksille.

Tutkittavana oli 20 tulevien uusien puiden istutuskuoppaa (481 neliometriä), jotka kaivettiin 50 tai 100 senttimetrin syvyyteen puiston ruokamultakerrokseen. Esille tulleet rakenteet, jotka oli peitetty ruokamullan alle Turun palon 1827 jälkeen, dokumentoitiin ja peitettiin uudelleen.

Kaivauksen stratigrafia käsittää 173 yksikköä ja 545 suhdetta, pisin primaarisekvenssi oli 12 (Alue O). Turun palon horisontti osoittautui melko yhtenäiseksi. Rakennusten maanpäällisten osien jäännökset on purettu kivijalan alaosaan myöten ja palamatta jäänyt purkumassa on ajettu pois. Katu- ja pihakiveykset on jätetty ainakin osittain paikoilleen. Rakennuksissa ja artefaktiaineistossa on paljon kuumenemisen aiheuttamia vaurioita. Löydöstössä on artefakteja keskiajalta 1800-luvulle saakka, mm. keraamista ja lasiastiastoa, piippuja ja ikkunalaasia sekä edustava kokoelma ruukku- ja levykaakeleita, joissa on mm. renessanssi- ja barokkityylisiä reliefejä. Brahen- ja Porthaninpuistojen tutkimusten jälkeen Kirkkokadun sijainti tunnetaan kahdeksassa paikassa kadun 175 metrin kokonaispituudelta. Myös Kroopinkadun sijainnista saatiin uutta tietoa.

Löydöt: TMM 22700

Ajoitus: historiallinen aika, noin 1600–1827

Tutkitun alueen laajuus: 481 m²

Kenttätyöaika: 27.7.–22.10.2010

Tutkimuskustannukset: Turun kaupungin viherliikelaitos

Tutkimusraportti: Mika Ainasoja, Sonja Hukantaival, Virva Lompola, Heidi Martiskainen, Aki Pihlman, Elina Saloranta ja Tapani Tuovinen 31.1.2011 Varsinais-Suomen maakuntamuseo, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU LINNANKATU 1

Kaupunkiarkeologinen pelastuskaivaus

Pk 104312 Littoinen

P: 6713873, I: 3240202

N: 6711054, E: 240136

Turun museokeskus

Tutkija: Mika Ainasoja

Linnakatu 1:n porttikäytävän kohdalla tehtiin loka-marraskuun 2010 kaivaukset hulevesiviemärin rakentamisen vuoksi. Kaivauksia oli suorittamassa kolmen hengen työryhmä.

Viemäriä varten tehty kaivanto oli 1–1,5 metrin levyinen, enimmillään 2 metrin syvyinen ja 13,5 metrin pituinen. Kaivannon kaakkoispäähän, vuonna 2009 paljastetun kellarin sisälle, asennettiin myös uusi kaivo hulevesiviemärin runkolinjaan.

Kaivauksissa hahmottui selkeästi useiden huonosti säilyneiden kiveysten tasoja, jotka tulkittiin katulinjauksen jäännöksiksi. Löytöaineisto oli erittäin vähäistä, joten ajoitusten tekeminen on vaikeaa. Koska kiveykset alkoivat heti luontaisen savikerrostuman päältä, on otaksuttavaa, että tämä katulinjaus olisi ollut käytössä jo varhain, ainakin 1500-luvulla.

Löydöt: TMM 22733

Ajoitus: 1500–1800-luku

Tutkitun alueen laajuus: 15,5 m²

Kenttätyöaika: 28.10.–4.11.2010

Tutkimuskustannukset: Åbo Akademin säätiö

Tutkimusraportti: Mika Ainasoja Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU LUOSTARINMÄKI VARTIOVUORENKATU 2

Uudisrakennuspaikan koekuopitus ja putkikaivannon seuranta kaupunkiarkeologisella alueella

Pk 104312 Littoinen

P: 6713321, I: 3240319

N: 6710503, E: 240255

Turun museokeskus

Tutkija: Jukka Sipilä

Turun Luostarinmäen käsityöläismuseon asiakaspalvelutilojen uusimisen, so. uudisrakennuksen ja putkikaivantojen takia alueella tehtiin arkeologisia koekaivantoja ja arkeologista seurantaa. Alue on saanut kaupunkimaisen asutuksensa 1700-luvun lopulla ja on ainoa yhtenäinen puutaloalue Turussa, joka säilyi vuoden 1827 tulipalosta.

Alueelle tehtiin neljä koekaivantoa ja lisäksi seurattiin uudisrakennuksen perustuskuopan ja putkikaivantojen kaivua. Yhtä iältään melko nuorta kiviperustusta lukuun ottamatta tutkimus ei tuonut esille ehjänä säilyneitä kulttuurikerroksia tai rakenteita.

Löydöt: TMM 22617

Ajoitus: uusi aika

Tutkitun alueen laajuus: 15 m²

Kenttätyöaika: 21.–27.4.2010

Tutkimuskustannukset: Turun kaupunki

Tutkimusraportti: Jukka Sipilä 27.4.2010 Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU PINELLA JA GYLICHIN PYLVÄIKKÖ

Kaupunkiarkeologinen kaivaus
Pk 104312 Littoinen
P: 6713822, I: 3240264
N: 6711003, E: 240198
Turun museokeskus
Kaivaustenjohtaja: Elina Saloranta

Turun museokeskus suoritti kaupunkiarkeologisen pelastuskaivauksen Pinellan puistoravintolan ja Gylichin pylväikön Porthanin puiston puoleisella sivustalla vuonna 2010. Kaivaus tuli ajankohtaiseksi, kun ravintola Pinellan uusi omistaja suunnitelti keittiön rakentamista maan alle, Gylichin pylväikön taakse.

Puistokerroksen ja sen alaisen täytön alta tulivat esiin tontin koillisosassa 1700-luvulla sijainneen kellarillisen rakennuksen seinänperustus ja kellariholvauksen jäännös. Sen lounaispuolella oli toisen 1700-luvulle ajoittuvan rakennuksen portaiden perustus ja pihakiveyksen jäännös.

Tutkimusalueen keskeltä ja lounaisosasta paljastuivat viimeistään 1600-luvun alussa rakennetun, ja sen jälkeen useaan otteeseen korjailun ja laajennetun rakennuksen kellaritilat. Kellareista oli jäljellä seinänperustukset, holvikaarien alaosa, holviruoteiden istutuskohtia, oviaukkoja, portaikkoja, lattia-kiveysten jäännöksiä sekä yhdessä kellaritilassa ilmanvaihto- ja vedenpoistoaukot sekä lyhtysyvennykset portaikossa. Kellaritiloja löytyi kaikkiaan neljä. Yhdessä oli erillinen eteistila. Kaksi kellaritiloista oli säilynyt vain osittain. Kellaritilojen välissä oli mahdollisesti porttikäytävään liittynyt mukulakiveys, joka oli ainakin kerran uusittu.

Kellareita vanhemmat jäännökset olivat fragmentaarisia. Kellarillisen rakennuksen leikkaamana löytyi vähäinen kiviperustuksen ja sitä vastaan ladotun mukulakiveyksen jäännös 1500-luvulta tai 1600-luvun alusta. Keskiajan lopulle tai 1500-luvulle ajoittuvat jäännökset rakennuksesta, josta oli jäljellä tiiliarinaa joko tulisijaan tai lattiaan liittynyt. Keskiajan lopulla tontilla oli sijainnut kiviperustuksellinen rakennus, jossa oli ollut tiiliarinallinen tulisija. Keskiajan jälkipuolelle ajoittuu myös erillinen kiviperustuksen fragmentti tontin koillispuolella.

Edellisiä vanhemmat, keskiajalle ajoittuvat puurakenteiden, mahdollisesti hirsirakennusten jäännökset olivat huonosti säilyneitä, kuten kaikki orgaaninen materiaali tutkimuskohteessa. Orgaanisen aineksen kuivuminen johtui ilmeisesti juuri 1600-luvulla tapahtuneesta kellareiden rakentamisesta.

Alimpana tuli esiin peltokerros, jonka alapinnassa näkyivät aurankynnen jättämät viillot. Pellossa oli ollut Aurajokeen laskevia oja. Kerrokseen oli mahdollisesti peltovaiheen jälkeä kaivettu kuoppia. Pelto ajoittuu kolmen radiohiiliajoitetun näytteen perusteella 1200-luvulle.

Kaivauksen vanhimmat esinelöydöt ajoittuvat 1300-luvulle, nuorimmat 1800-luvulle. Talteen saatiin eriaikaista keramiikkaa, kaakelinpaloja, liitupiippujen katkelmia, rahoja, lasiastioiden ja tasolasin sirpaleita, metalliesineitä, rautanauvoja ja kivesineitä. Luusta, puusta ja nahasta valmistettuja esineitä löytyi vain vähän.

Löydöt: TMM 22600
Ajoitus: 1200–1800-luku
Tutkitun alueen laajuus: 350 m²
Kenttätyöaika: 11.2.–6.8.2010

Tutkimuskustannukset: Saga Palvelut Oy, Kiinteistö Oy Turun Pinella

Tutkimusraportti: Mika Ainasoja, Elina Saloranta, Sonja Hukantaival, Virva Lompola ja Heidi Martiskainen Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU PINELLA

Kaupunkiarkeologinen kaivaus
Pk 104312 Littoinen
P: 6713849, I: 3240279
N: 6711029, E: 240213
Turun museokeskus
Kaivausten valvoja: Aki Pihlman; kenttätyöjohtajat:
Virva Lompola, Mika Ainasoja ja Sonja Hukantaival

Ravintola Pinellan korjaus- ja uudisrakentamisen yhteydessä ja suunnitelmien tarkentuessa arkeologinen lisätutkimus tuli ajankohtaiseksi marras- ja joulukuussa 2010, kun maanalaisen keittiön ilmastointia varten tehtiin kanaali sekä rasvanerottelu-kaivo ja muuta viemäröintiä.

Koska historiallisten dokumenttien ja kesän 2010 sekä aikaisempien arkeologisten tutkimusten perusteella alueella tiedetään olleen ainakin keskiajalle ulottuvaa kaupunkiasutusta, oli arkeologinen valvonta ja kartoitus välttämätöntä.

Ilmastointikanaalin kaivamisen yhteydessä saavutettiin puistokerrosten alainen, mahdollisesti vuoden 1827 jälkeinen täyttö- ja tasoitekerros sekä osia kahdesta Turun paloa vanhemmasta kiviperustuksesta. Lisäksi puistokerrosten välistä paljastui aikaisempi puistoon mahdollisesti liittynyt kivetty polku. Viemäreiden ja niihin liittyvien kaivantojen kohdalla ei ollut säilyneitä kulttuurikerroksia.

Löydöt: –

Ajoitus: 1700–1800-luku

Tutkitun alueen laajuus: 70 m²

Kenttätyöaika: 22.–25.11.2010, 29.11.–8.12.2010; 17.–18.1.2011, 7.–8.2.2011, 5.3.2011

Tutkimuskustannukset: Saga Palvelut Oy

Tutkimusraportti: Virva Lompola, Mika Ainasoja, Sonja Hukantaival Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU RASINTIE (RISTIMÄKI I-II)

Viemäröintityön arkeologinen seuranta
Pk 104312 Littoinen
P: 6715053, I: 3243476
N: 6712234, E: 243409
Turun museokeskus, Varsinais-Suomen maakuntamuseo
Tutkija: Heljä Brusila

Turun museokeskus Varsinais-Suomen maakuntamuseo sai vuoden 2009 lopulla ilmoituksen viemäröintitöiden aloittamisesta Turun Kuralan kaupunginosassa sijaitsevalla Rasintiellä. Viemäröintityö liittyi Ristimäen koulun tontilla olevan alakansakoulurakennuksen kunnostustöihin. Rasintiellä ja koulutontilla tapahtuviin kaivutöihin kohdistui arkeologista intressiä, sillä koulutontin pohjoisreunalla Aurajoen rinnetöyräällä sijaitsee Ristimäki I:n rautakautinen polttokenttäkalmisto. Sen etäisyys koulurakennuksesta on noin 50 metriä koilliseen.

Samalta mäeltä Rasintien eteläpuolelta, tunnetaan toinenkin kalmisto/asuipaikka-alue, Ristimäki II. Suullisten kertomusten

mukaa myös näiden kalmistojen välimaastosta Rasintien varresta oli havaittu yksittäisiä merkkejä muinaisjäänöksistä. Siksi kaivutyön toteuttaminen edellytti arkeologista seuranta. Työ tehtiin maakuntamuseon virkatyönä huhtikuussa 2010.

Ristimäen koulutontin eteläreunan vierustalle Rasintien kohdalle ja sen rakentamattomalle jatkeelle kaivetun noin 75 metrin pituisen ja metrin levyisen viemärikaivannon kohdalta ei havaittu muinaisjäänökseen viittaavia merkkejä. Koulun portin ja koulurakennuksen välisen osuuden puolivälissä, kaivannon pohjoisen puoleisessa leikkauksessa oli kuitenkin tummaa, polttokalmistokerrostumaa muistuttavaa maata, joka näytti jatkuvan tontin puolella pensaikon alla. Sen merkitys jäi muiden löytöjen puuttuessa epäselväksi.

Löydöt: –

Ajoitus: –

Tutkitun alueen laajuus: noin 75 m²

Kenttätyöaika: 4.–20.4.2010

Tutkimuskustannukset: Varsinais-Suomen maakuntamuseo, virkatyö

Tutkimusraportti: Heljä Brusila 28.4.2010 Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

TURKU ROTHOVIUKSENKATU-TUOMIOKIRKONKATU

Kaupunkiarkeologinen pelastuskaivaus
Pk 104312 Littoinen

Rothoviuksenkatu:

P: 6713865, I: 3240471

N: 6711046, E: 240407

Tuomiokirkonkatu:

P: 6713837, I: 3240573

N: 6711018, E: 240508

Turun museokeskus

Tutkija: Jukka Sipilä

Tuomiokirkon ympäristön peruskorjauksen ensimmäisessä vaiheessa korjattiin Rothoviuksenkadun katukiveys ja uusittiin Tuomiokirkonkadun asfalttipäällyste nupukiviksi. Myös päällysteen alaiset alusmaat uusittiin. Tämän työvaiheen aikana kartoitettiin kaikki paljastuneet rakenteet Rothoviuksenkadulla.

Tuomiokirkonkadun pintakerroksissa ei ollut vanhoja rakenteita, mutta kadulle kaivettiin kolme hulevesikaivoa sekä hulevesiviemäreitä. Nämä kaivannot ulottuivat keskiaikaisiin kerroksiin asti. Alueelle kaivetut puiden istutuskuopat ja lyhtypylväiden jalustojen kaivannot eivät ulottuneet kulttuurikerroksiin asti.

Löydöt: TMM 22701

Ajoitus: keskiaika – 1727

Tutkitun alueen laajuus: kaivannot 14 m²,
pintakuorinta 3600 m²

Kenttätyöaika: 2.8.–8.10.2010

Tutkimuskustannukset: Turun kaupungin kiinteistöliikelaitos

Tutkimusraportti: Jukka Sipilä 17.12.2010 Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

VANTAA VANTAAN MASUUNI

Teollisuuskohteen kartoitus ja koekaivaus

Pk 204301 Hämeenkylä

P: 6688858, I: 3382078

N: 6686050, E: 381956

z: 14

Museoviraston rakennushistorian osasto

Kaivaustenjohtaja: Ulrika Kögäs

Vantaan masuunilla suoritettiin arkeologinen tarkkuusinventointi ja koetutkimukset heinäkuussa 2007. Tutkimukset liittyivät Eumer Finland Oy:n paikalle suunnitteleman kalastuskeskuksen rakentamiseen. Vantaankosken länsirannalla toimi Vantaan ruukki vuosina 1837–1860. Tutkimusten tarkoituksena oli selvittää muinaismuistoalueen laajuus ja säilyneisyys sekä inventoida maanpinnalla esillä olevat masuuniin liittyvät esinelöydöt.

Tutkimusalueelle avattiin yhteensä kuusi koeojaa. Koeojista 1 ja 2 löydettiin masuuniin tai sen ympärillä oleviin rakennuksiin liittyneitä kivirakenteita. Koeojasta 3 tuli esiin hajonnut puurakenne ja koeojasta 5 löydettiin runsaasti rautamalmia. Ympäristöä tarkastettaessa löydettiin kaksi maanpinnalle erottuvaa slagitiilistä tehtyä rakennetta. Lisäksi masuunin puoleinen joenrannan maasto tarkastettiin ja maanpinnalta havaitut löydöt kirjattiin ylös.

Koetutkimusten avulla muinaisjäänösalueetta saatiin rajattua Kuninkaantien pohjoispuolelle, varstorakennuksen ympäristöön sekä slagitiilirakenteiden ympärille. Täytemakerrosten paksuus alueella vaihteli. Pääsääntöisesti rakenteita ja arkeologisesti arvokkaita kerroksia tuli esiin noin 0,5 metrin syvyydeltä, tai syvemältä. Koeojasta 2 kivirakenteen päällimmäiset kivet tulivat esiin kuitenkin jo 0,25 metrin syvyydestä. Lisäksi slagitiilirakenteet 1 ja 2 erottuivat maanpinnalle.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 98 m²

Kenttätyöaika: 12.–16.7.2010

Tutkimuskustannukset: Vantaan kaupunki

Tutkimusraportti: Ulrika Kögäs 17.8.2010 Museoviraston arkistossa, kopio Vantaan kaupunginmuseossa.

VANTAA VÄSTERSUNDOM (LÄNSISALMI) GUBBACKA

Kylätontin kaivaus

Pk 204307 Östersundom

P: 6682919, I: 3397278

N: 6680113, E: 397149

Vantaan kaupunginmuseo

Kaivaustenjohtaja: Andreas Koivisto

Vantaan kaupunginmuseo suoritti Vantaan historiatoimikunnan aloitteesta 5.7.–18.8.2010 arkeologiset tutkimuskaivaukset Vantaan Länsisalmen Gubbackan keskiaikaisella kylätontilla. Tutkimukset olivat osa historiatoimikunnan rahoittamaa projektia, jossa on tarkoituksena kerätä materiaalia Vantaan keskiajasta kertovaa teosta varten. Samaan projektiin kuuluivat myös vuosien 2006 ja 2007 Helsingin Pitäjänkirkon arkeologiset kaivaukset sekä vuosien 2008 ja 2009 Gubbackan tutkimukset. Vuoden 2010 kaivaukset toteutettiin EU-projektin ”Paradise-Vantaa – the Middle Ages Bridge” puitteissa ja yhteistyössä virolaisten kanssa. EU-rahoitus tuli Central Baltic INTERREG IV A Programme 2007–2013 -ohjelmalta.

Vuoden 2010 Gubbackan kaivausten aikana tutkimusalueelle avattiin kaksi uutta kaivausalueetta, alueet 5 ja 6, sekä kaksi koeojaa, koeojat 7 ja 8. Samalla tutkittiin loppuun edellisenä vuonna avattu alue 4. Koska Gubbackassa ei ole ollut kylän 1500–1600-luvulla tapahtuneen hylkäämisen jälkeen juuri-

kaan ihmistoimintaa, alkoivat löytökerrokset heti pintaturpeen alta, eikä moderni ihmistoiminta ollut päässyt näitä sekoittamaan.

Alue 5 avattiin vuoden 2009 alueen 3 länsipuolelle, paikalta löydetyn rautakauden loppuun/keskiajan alkuun ajoittuvan pajan ympärille. Alueelta löytyi uusia, todennäköisesti samaan pajaan liittyviä rakenteita. Useat rakenteista olivat kuitenkin huonosti säilyneitä ja vaikeasti tulkittavia. Lisäksi alueen stratigrafia oli erittäin haastava ja myös kesän lämmin ja kuiva sää hankaloitti eri maakerroksien erottamista toisistaan.

Alue 6 sijaitsi jo edellisenä kesänä avatun alueen 4 itäpuolella. Alueen 6 itäpäässä sijaitsi kolikkolöytöjen perusteella 1300–1400-luvulle ajoitettu rakennus. Osa rakennuksen uunista tutkittiin sekä saatiin paikallistettua sen läntinen seinälinja. Rakennuksen yhteydestä tuli runsaasti löytöjä.

Alueella 4 tutkittiin loppuun edellisenä vuonna kesken jäänyt kaivausalue. Alueelta löytyi keskiajan loppuun, todennäköisesti 1500-luvulle, ajoittuvan uunin lisäksi viitteitä myös muista rakenteista. Liittyivätkö rakenteet tutkittuun uunin, vai olivatko ne eriaikaisia, jäi vielä epäselväksi. Asia selvinnee kun rakenteista otetut näytteet saadaan ajoitettua.

Koeojan 7 tarkoituksena oli selvittää kylän mahdollisia peltokerroksia. Koeoja 8 puolestaan avattiin maastossa havaitun kivetyn terassin päälle. Ojan 8 avulla selvisi, että terassi ei ollut luontainen, vaan se on ihmisen tekemä.

Kesän 2010 kaivaukset olivat toistaiseksi viimeiset, jotka Vantaan kaupunginmuseo järjesti Gubbackan tonttimaalla. Vantaan keskiaikaprojektin tiimoilta on tarkoitus siirtyä vuoden 2011 aikana tutkimaan keskiaikaa jossakin läntisellä Vantaalla.

Löydöt: KM 2010077:1–681

Ajoitus: keskiaika

Tutkitun alueen laajuus: 241 m²

Kenttätyöaika: 5.7.–18.8.2010

Tutkimuskustannukset: Vantaan kaupunki/historiatoimikunta & Central Baltic INTERREG IV A Programme 2007–2013

Tutkimusraportti: Andreas Koivisto 11.3.2011 Vantaan kaupunginmuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

VESILAHTI KOSKENKYLÄ

Kylätontin arkeologinen kartoitus ja koekaivaus

Pk 211409 Hulausjärvi

P: 6796607, I: 3215370

N: 6793755, E: 215314

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Koskenkylän kylätontin säilyneisyys, muinaisjäännsstatus sekä muinaisjäännsrajaus, sekä se, ulottuuko tontti ja mahdollinen muinaisjäänns historialliselta kartalta paikannetun rajauksen ulkopuolelle.

Aiemmin kartalta paikannettu kylätontti on suurimmaksi osaksi tuhoutunut arkeologisesti katsottuna. Keskiosassa, vanhassa pellossa, on kuitenkin jäljellä fragmentaaraisesti kulttuurikerrosta. Muualla alueella ei havaittu muinaisjäännsä.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 4.–5.10.2010

Tutkimuskustannukset: Vesilahden kunta

Tutkimusraportti: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt, Museoviraston arkistossa.

VIHTI KIRKKONIEMI PYHÄN BIRGITAN KIRKONRAUNIOIDEN MUINAISMUISTOALUE

Keskiaikaisen kirkon kellotapulin koekaivaus

Pk 204106 Vihti

P: 6703691, I: 3351994

N: 6700877, E: 351883

z: 42,50

Vihdin museo

Kaivaustenjohtaja: Tiia Salo

Yleisökaivauksina järjestetyissä koekaivauksissa avattiin maata yhden neliömetrin kokoisina koeruutuina Pyhän Birgitan kirkonrauniolle johtavan hiekkatien molemmin puolin yhteensä 10 neliometriä. Koeruudut tehtiin 40 metrin korkeuskäyrän yläpuolelle, jolloin välttyttiin kajoamasta kirkkomahan.

Tutkimusten tavoitteena oli löytää historiallisista lähteistä tunnettu kellotapulin sijaintipaikka sekä merkkejä varhaisemmasta ihmistoiminnasta. Niitä löydettiin esihistorialliselta ajalta nykypäivään asti. Selkeitä todisteita tapulin sijaintipaikasta ei sen sijaan löytynyt. Historiallisiin karttoihin merkityn tapulinpaikan kohdalta tuli kuitenkin esiin palokerros, joka saattaa viitata tapuliin. Asian selvittämiseksi tarvitaan jatko-tutkimuksia.

Löydöt: 2010048:1–83

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 10 m²

Kenttätyöaika: 5.–16.7.2010

Tutkimuskustannukset: Vihti-seura ja Vihdin museo

Tutkimusraportti: Tiia Tiainen 29.4.2011 Vihdin museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

VIROLAHTI MESKÄÄRTTY

Myhäiskivikautisen asumuspainanteen kaivaus

Pk 304207 Klamila

P: 6712880, I: 3527676

N: 6710063, E: 527495

z: 17,0–19,5

Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine

Kaivaustenjohtaja: Teemu Mökkönen

Meskäärty valittiin vuoden 2010 Helsingin yliopiston opetuskaivauksen kohteeksi. Tavoitteena oli tutkia hiekkakuopan reunalta sortumavaarassa olevaa osaa asumuspainanteesta. Keskeisinä kysymyksinä oli selvittää asumuksen asutusvaiheita ja viimeisen rakennusvaiheen aikaisen talon rakennetta. Tutkimuksen rahoitti Helsingin yliopisto. Kenttätyöt tehtiin heinäkuussa 2010. Kahden viikon aikana tutkittiin yhteensä 23,3 neliometriä. Kaivausten lopussa jouduttiin kiirehtimään, sillä paikoin noin metrin kulttuurikerrokset yllättivät paksuudellaan.

Asuinpaikan käyttö on alkanut todennäköisesti jo tyypillisen kampakeramiikan (noin 4000–3400 cal BC) aikana, jolloin asuinpaikka on sijainnut pienen merenlahden rannalla, mahdollisesti vielä pienenä saarena. Tyypillistä kampakeramiikkaa löydettiin vain muutama pala. Suurin osa kohteen

keramisesta aineistosta on hiekka- ja orgaaniszekoiteista. Koristelun perusteella aineisto rinnastuu myöhäiskampakeramiikkaan ja Pyheensillan keramiikkaan.

Eriaikaiset asutusvaiheet olivat jotenkuten erotettavissa asumuksen vallin maakerroksissa ja löytöaineistossa. Asumuksen viimeistä rakennusvaihetta vanhemmat kulttuurikerrokset tulivat esiin asumuksen vallin alta.

Asumuksen viimeisessä käyttövaiheessa sen lattiataso on ollut kahdessa tasossa: seinän vierellä korkeammalla tasolla olleen alueen lattia on tehty puhtaasta hiekasta ja kivistä tehdyn perustuksen päälle. Perustuksen päällä havaittu suora, hieman asumuksen sisäänpäin viettävä ohut hiilikerros on tulkittu lattian jänteeksi. Asumuksen keskiosassa kulttuurikerrokset jatkuivat syvemmälle.

Asumuksen seinän ulkolinja rajautui selkeästi vallin suuntaan. Ulkolinjasta noin 50 senttimetriä asumuksen sisään havaittiin kaksi pyöreää hiiltyneen puun aluetta, jotka jatkuivat muuta kulttuurikerrosta syvemmälle. Nämä on tulkittu seinärakenteseen liittyviksi paalunsijoiksi.

Löydöt: KM 38393:1–2583

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: 23 m²

Kenttätyöaika: 5.–16.7.2010

Tutkimuskustannukset: Helsingin yliopisto

Tutkimusraportti: Teemu Mökkönen 23.8.2011

Museoviraston arkistossa

Julkaisu: Teemu Mökkönen 2008. A review of Neolithic multi-room housepits as seen from the Meskäärty site in Virolahti parish, extreme south-eastern Finland. *Estonian Journal of Archaeology* Vol. 12, No. 2, pp. 114–151.

YLI-II KIERIKINKANGAS

Kivikautisen asuinpaikan yleisökaivaus

Pk 351210 Pahkakoski

P: 7252255, I: 3451190

N: 7249221, E: 451038

z: 60–63

Kierikkikeskus

Kaivaustenjohtaja: Sami Viljanmaa

Yli-lin Kierikinkankaan kivikautista asuinpaikkaa tutkittiin touko-lokakuussa 2010 Kierikkikeskuksen järjestämällä yleisökaivauksella, jolle osallistui kaikkiaan 163 henkilöä. Yksittäiset vierailijat osallistuivat kaivaukselle heinäkuussa, muu aika työskenneltiin keskuksen henkilökunnan ja kaivauskursseja suorittaneiden lukiolaisryhmien voimin. Kaivauksella jatkettiin asuinpaikan luonnetta järjestelmällisesti ja kokonaisvaltaisesti selvittävää pitkäkestoista tutkimusta – aluetta on tutkittu yleisökaivauksilla jo 354 neliometriä. Kesällä 2010 tutkittiin kolme kaivausaluetta, yhteisalaltaan 76 neliometriä. Yksi alue kattoi neljänneksen asumuspainanteesta, jonka puolikas tutkittiin edellisinä kesinä, ja jonka viimeinen neljännes tutkitaan kenttäkaudella 2011. Muut kaivausalueet sijoituivat painanteiden ja muinaisen rantatörmän väliselle aktiviteetti-alueelle.

Kappalemääräisesti kaivauksen merkittävimmät löytöryhmät olivat odotetusti kvartsilöydöt, keramiikka ja palaneiden luiden kappaleet. Sitä vastoin poikkeuksellista oli kivilajiaineiston

suhteellinen runsaus. Toiselta asuinpaikan aktiviteetti-alueelle sijoittuneista kaivausalueista tavattiin huomattava keskittymä kivilaji-iskoksia sekä kivilajiesineiden katkelmia ja teelmiä. Ilmeisesti alueella on harjoitettu melko laajamittaista kivilajiesineistön työstämistä, ja myös rikkoutuneita esineitä on hyödynnetty raaka-aineena. Asumuspainanteiden ulkopuolelta tehtyjä edustavia löytöjä olivat mm. launi, joka on Kierikinkankaan löytöaineistossa esinetyypiltään ainutlaatuinen, sekä piikivistä valmistetun nuolenkärjen katkelma.

Asumuspainanteeseen sijoittuneella alueella mielenkiintoisimmat ilmiöt olivat asumuksen tulisiija ja ilmeinen oviaukon paikka. Tulisiijasta löydettiin runsaasti palaneiden luiden kappaleita ja oviaukon läheltä muun muassa liuskeveitsi tai keihäänkärki. Painanteessa sijainneen asumuksen rakenteisiin liittyvät havainnot jäivät kuitenkin toivottua niukemmiksi.

Löydöt: KM 38270:1–659

Ajoitus: kivikausi, (Ka II:1b – Kierikin keramiikka)

Tutkitun alueen laajuus: 76 m²

Kenttätyöaika: 15.5.–5.11.2010

Tutkimuskustannukset: Yli-lin kunta/Kierikkikeskus

Tutkimusraportti: Sami Viljanmaa 20.4.2011

Museoviraston arkistossa, kopio Kierikkikeskuksen arkistossa ja Pohjois-Pohjanmaan museon arkistossa.

YLÖJÄRVI MAJNIEMI

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus

Pk 212309 Tampere

P: 6830151, I: 3324312

N: 6827286, E: 324212

Mikroliitti Oy

Tutkijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Majniemen kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Näsijärven Siivikkalanlahden pohjoisrannalla omakoti- ja kesämökki-alueella. Tontin uuden omistajan on tarkoitus rakentaa tontille uudisrakennus. Tehtävänä oli selvittää koekaivauksin asuinpaikan rajausta ja kuntoa erityisesti suunnitellulla uudisrakennusalueella.

Työmenetelmänä oli koekuopitus. Tunnetun asuinpaikan ympäristö osoittautui varsin tuhoutuneeksi ja alueen pinta-kerrokset sekoittuneiksi. Pintakerroksessa tai sen alla ei havaittu kiinteään muinaisjäännökseen liittyvää kulttuurikerrosta tai esihistoriallisia rakenteita.

Aiemmin inventoinnissa rajatun asuinpaikan aluetta ei tutkittu kuin paikoin sen reunoilta. Rajauksen kaakkoispuolelta, nykyisen rannan tuntumasta löytyi merkkejä kivikautisesta asuinpaikasta: 10 kvartsia neljästä koekuopasta suppealta alalta. Myös tällä paikalla pinta-kerrokset ovat sekoittuneet, eikä kulttuurikerrosta tai rakenteita havaittu. Ilmeisesti kyseessä on hyvin pienialainen asuinpaikan ainakin pintaosiltaan tuhoutuneet rippeet.

Löydöt: ei luetteloitu

Ajoitus: kivikausi

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 18.–20.10.2010

Tutkimuskustannukset: yksityinen

Tutkimusraportti: Timo Jussila 5.12.2010 Museoviraston arkistossa.

INVENTOINNIT 2010

ENONTEKIÖ KILPISJÄRVI

Kulttuuriperintökohteiden inventointi
Metsähallitus, Lapin luontopalvelut
Inventoijat: Pirjo Rautiainen ja Sami Viljanmaa

Metsähallituksen Lapin luontopalvelut teki kesällä 2010 kulttuuriperintökohteiden inventoinnin Kilpisjärven kylällä ja se lähialueella. Inventointi oli osa Enontekiön kunnan ja Metsähallituksen yhteistä Euroopan aluekehitysrahaston rahoittamaa Kilpisjärvi 2020 -hanketta.

Maastotöitä tehtiin kaikkiaan 39 päivää touko-, kesä- ja elokuussa. Erityisesti keskityttiin Tunturi-Lapin maakuntakaavan mahdollistamille rakentamisalueille Kilpisjärven kylän ja Tšahkalijärven välille, Salmivaaralle sekä E8-tien varsille.

Inventoinnissa löydettiin 70 aiemmin dokumentoimatonta kulttuuriperintökohdetta sekä esihistorialliselta että historialliselta ajalta. Kohteet voi ryhmitellä kivikautisiin/varhaismetallikautisiin asuinpaikkoihin, suorakaiteen muotoisiin liesilatamuksiin, ajoitukseltaan epämääräisiin tulisijoihin, asuinkenttiin, kämppien ja kammien raunioihin, pyyntikuoppiin, purnuihin, liikennekohteisiin, sotahistoriallisiin kohteisiin ja muistomerkkeihin.

Kulttuuriperintökohteiden inventoinnille oli suuri tarve, sillä alueella on aiemmin tehty vain pienialaisia inventointeja. Ennen nyt tehtyä inventointia tiedot Kilpisjärven alueen muinaisuudesta olivat hyvin puutteelliset. Inventoinnin tulokset palvelevat maankäytön suunnittelua, ja tietoa Kilpisjärven menneisyydestä voidaan hyödyntää alueen markkinoinnissa, matkailuyritysten toiminnassa ja retkeilyreittien suunnittelussa.

Löydöt: KM 38495–38508

Kenttätyöaika: touko-, kesä- ja elokuussa 2010 yhteensä 39 kenttäpäivää

Tutkimuskustannukset: Euroopan aluekehitysrahasto, Metsähallitus ja Enontekiön kunta

Tutkimusraportti: Pirjo Rautiainen ja Sami Viljanmaa 8.4.2013 Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

ESPOO JA VIHTI, NUUKSION KANSALLISPUISTO JA LÄHIALUEET

Muinaisjäännösten ja kulttuuriperintökohteiden inventointi
Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine
Inventoijat: Petri Halinen, Esa Hertell, Mikael A. Manninen, Oula Seitsonen + opiskelijat

Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine toteutti opetusinventoinnin Nuuksion Natura-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä Espoon ja Vihdin kuntien alueella. Inventointi toteutettiin yhteistyössä Metsähallituksen kanssa. Työhön osallistui neljä opettajaa ja kaksitoista inventointikurssin opiskelijaa. Inventoinnin valmistelun ja jälkityöt suorittivat pääasiassa kurssin opiskelijat.

Inventoinnissa selvitettiin muinaisjäännöskantaa Nuuksion kansallispuistossa, josta ennen inventointia oli rekisterissä vain yksi muinaisjäännöskohde. Inventoinnissa huomiota kiinnitettiin

asutus- ja elinkeinohistoriallisiin jäännöksiin niiden iästä riippumatta. Inventoinnissa kansallispuistosta ja sen lähialueilta löydettiin 21 entuudestaan tuntematonta kiinteää muinaisjäännöstä/kulttuurihistoriallista jäännöstä sekä kerättiin lisätietoa kahdesta aiemmin tunnetusta kohteesta. Lisäksi suoritettiin pintapöimintää viidellä historiallisen ajan aineistoa sisältävällä pellolla. Suurin osa löydetyistä kohteista on historialliselle ajalle ajoittuvia tai ajoitukseltaan epämääräisiä. Löydetyt ja tarkastetut kivikautiset asuin-/löytöpaikat, joita oli yhteensä kolme, sijoittuvat kaikki kansallispuiston ulkopuolelle.

Löydöt: KM 39249–39250

Kenttätyöaika: 3.–7.5.2010

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Esa Hertell 1.11.2012 Museoviraston arkistossa, kopio Helsingin yliopistossa.

ESPOO KASKRÖDSELBACKEN

Röykkiöalueen kartoitus
Pk 203403 Tapiola
P: 6679418, I: 3375115
N: 6676614, E: 374996
Mikroliitti Oy

Tutkijat: Timo Jussila, Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Tehtävänä oli selvittää, mitä Espoo Sepänkylä Kaskrödselbackenin muinaisjäännöksestä on jäljellä vielä rakentamattomalla alueella, paikantaa ja kartoittaa alueella olevat röykkiöt ja muut mahdolliset rakenteet sekä arvioida tarkoin muinaisjäännöksen rajaus. Alueelle suunnitellaan täydennysrakentamista.

Työmenetelmänä käytettiin koekuopitusta, käsikairausta ja silmänvaraista havainnointia. Havaitut rakenteet kartoitettiin. Alueella on kuusi kiviröykkiötä, sekä mahdollisen vanhan osin raivatus polun jäänteitä. Isojakokartassa (Espoo Smedsby 1700-luku) tämä alue on merkitty tekstillä "Kaskrödslon" ja lähistön vainiot "kaskrödslon åker" ja "ny rödja åker". Alue on siis ollut kaskeamiskäytössä 1700-luvulla, ehkä jo aiemminkin. Kivirauniot liittynevät 1700-luvun ja mahdollisesti varhaisempankin kaskeamiseen.

Alueelta, mäen laelta, löytyi myös viitteitä kivikautisesta asutuksesta, kaksi kvartsi-iskosta.

Löydöt: KM 38609

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 25.–27.10.2010

Tutkimuskustannukset: NCC Property Development Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 4.1.2011 Museoviraston arkistossa.

FORSSA, FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Forssan-Liedon voimajohto, suunnittelualueen inventointi

FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Suunnittelualueen inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Arkeologisessa inventoinnissa selvitetiin suunniteilla olevan Forssan ja Liedon välisen voimajohtohankkeen alueella sijaitsevat ennestään tuntemattomat sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan muinaisjäännökset. Inventoinnissa ei löydetty nykyiseen voimajohtohankkeeseen vaikuttavia kohteita.

Inventoidulla voimajohtoreitillä on pituutta noin 67 kilometriä ja se kulkee Forssan, Jokioisten, Ypäjän, Someron, Koski Tl:n, Marttilan, Tarvasjoen ja Liedon kuntien alueella. Inventoinnissa käytiin jalkaisin läpi koko voimajohtolinja lukuun ottamatta peltoja, joilla kasvukausi oli jo hyvässä vauhdissa.

Inventoidun alueen löydöttömyys näyttäisi selittyvän inventointi-alueen maaperällä ja topografialla. Ennestään tunnetut kivikautiset kohteet sijoittuvat pääosin Loimijoen ympäristöön, hieman inventointialueen pohjoispuolelle. Ancylusjärven aikaan Loimijoki muodosti pitkälle sisämaahan ulottuvan merenlahden, jonka rannoille asutus etupäässä sijoittui. Kun siirrytään linjaa pitkin Koski Tl:n alueelle, tulee vastaan pieni kivikautisten asuinpaikkojen keskittymä. Se puolestaan sijaitsee Paimionjoen tuntumassa. Näiden kahden kivikautisen asuinpaikkakeskittymän välinen alue on ollut ainakin linjan kohdalta asutukselle epäsuotuisa, sillä lohkareinen ja kalliainen muinais-saaristo ei ole vetänyt asutusta puoleensa.

Vanhon karttojen avulla koetettiin paikantaa linjalla sijaitsevia historiallisen ajan kohteita esim. kylätontteja, mutta karttamateriaalin perusteella niitä ei näyttäisi linjalle osuvan. Myöskään maastossa ei havaittu merkkejä linjalla sijaitsevista historiallisen ajan kohteista. Ainoa linjalle sattuva historiallinen kohde on Huovintie, joka kulkee linjan alta Koski Tl:ssä. Huovintie on jo otettu huomioon hankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 7.–15.6.2010

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 27.7.2010

Museoviraston arkistossa.

HAILUOTO

Natura 2000 -alueiden kulttuuriperintökohteiden inventointi
Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut
Inventoija: Siiri Tolonen

Inventoinnin tavoitteena oli kartoittaa arkeologiset ja rakennusperintökohteet Hailuodon Natura 2000 -alueiden hoito- ja käyttösuunnitelman tausta-aineistoksi. Kulttuuriperintökohteiden inventoinnin tulokset heijastavat alueen maankäytön ja elinkeinojen historiaa. Hailuodon elinkeinot ovat perustuneet 1900-luvun puoliväliin asti karjanhoitoon, maanviljelyyn ja pyyntiin. Alueelta inventoitiin niittykulttuuriin, kalastukseen, merenkulkuun sekä maanomistukseen liittyvien rakenteiden jäännöksiä. Yksi arkeologinen kohde luokiteltiin ikänsä ja merkityksensä vuoksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 20.5.–2.10.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus Pohjanmaan

Luontopalvelut

Tutkimusraportti: Siiri Tolonen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HAMINA SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

HAUKIPUDAS, II JA SIMO, SUURHIEKAN MERITUULIPUISTO

Hankealueen arkeologinen vedenalaisinventointi
Museoviraston meriarkeologian yksikkö
Inventoija: Mari Salminen

WPD Finland Oy suunnittelee merituulivoimapuistoa linja Haukiputaan yleisillä vesialueilla sijaitsevan Suurhiekan alueelle. Koska tuulivoimapuiston ja siihen liittyvien kaapeli-reittien kohdalla sijaitsevista vedenalaisista muinaisjäänöksistä ei ole kattavaa tietoa, hankealue katsottiin tarpeelliseksi inventoida. Merituulipuiston laajuus on 58 neliökilometriä, josta kartoitettiin ainoastaan vesirakentamisen alle jäävä osa. Hankealueet inventoitiin vedenalaisten muinaisjäänösten havaitsemiseksi tarkastamalla FCG Planeko Oy:n aiemmin tekemät viistokaikuluotaukset.

Viistokaikumateriaalin tarkastelussa havaittiin alueelta kolme lisätoimenpiteitä aiheuttavaa luonnonympäristöstä poikkeavaa anomaliaa. Räänänlahden, Ulkopallosen ja läjitysalue A:n anomaliat tulee tarkastaa sukeltamalla ja valokuvaamalla tarkempaa identifiointia ja muinaisjäänösstatuksen arviointia varten.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: –

Tutkimuskustannukset: FCG Finnish Consulting Group

Tutkimusraportti: Mari Salminen 17.2.2010 Museoviraston arkistossa.

HAUSJÄRVI, RIIHIMÄEN EKOKEMIN – HAUSJÄRVEN HIKIÄN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Riihimäen Ekokemin – Hausjärven Hikiän voimajohto, suunnittelualueen inventointi

HELSINKI HÄLVIK

Hopeakaivosalueen pintakartoitus

P: 6674960, I: 3390363

N: 6672158, E: 390238

Helsingin kaupunginmuseo

Tutkijat: Markku Heikkinen ja Heini Hämäläinen

Helsingin kaupunginmuseon tutkijat tekivät 9.10.2010 Laajasalon Hälvikin hopeakaivoksen pikakartoituksen, kun oli huomattu, että Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäänösrekisterissä kaivoksen sijaintitiedot olivat virheelliset. Tämän vuoksi kohdetta ei ole otettu huomioon kaavoituksessa ja alueelle on kaavoitettu asuinalue.

Kaivosaluetta ei ole tiettävästi kartoitettu aiemmin. Omakotitaloalueen itäpuolelta löytyi viisi isoa pyöreää kaivoskuoppaa länsi-itäsuuntaisessa rivissä ja neljä pienempää erimuotoista kuoppaa/rakennetta rivin länsipästä läheltä pääkuoppaa. Kaivoskuoppa on 90 x 25 metrin kokoisella kaistalla.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 2250 m²

Kenttätyöaika: 9.10.2010

Tutkimuskustannukset: Helsingin kaupunginmuseo, virkatyö

Tutkimusraportti: Markku Heikkinen ja Heini Hämäläinen 9.11.2010 Helsingin kaupunginmuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HELSINKI KAIVOPUISTON-HARAKAN-SÄRKÄN-LÄNSI-MUSTASAAREN MERENALITUSVESIJOHTO

Hankealueen vedenalaisinventointi Suomenlinnan vesialueella Museoviraston meriarkeologian yksikkö
Tutkija: Riikka Tevali

HSY vesi suunnittelee merenalitusvesijohtojen uusimista Kaivopuiston ja Harakan, Harakan ja Särkän sekä Särkän ja Länsi-Mustasaaren välillä. Ennen vesijohtolinjan laskemista alueella tuli tehdä vedenalaisinventointi, sillä sieltä tunnetaan useita muinaisjäännöskohteita. Aluetta viistokaiutettiin yhden päivän ajan heinäkuussa. Lisäksi saarten välisiltä alueilta tunnetaan useita vedenalaisia muinaisjäännöksiä, jotka liittyivät Suomenlinnan varustuksiin. Tulevien uusien vesijohtoputkien paikalla on jo vanhastaan merenpohjaan laskettuja painevesi- sekä viemärintiijohdot.

Inventoinnissa käytetty viistokaiuteluotain oli Museoviraston meriarkeologian yksikön omistama Imagenex SportScan 330/800. Kaistanleveys vaihteli 30 ja 60 metrin välillä. Käytetty taajuus oli 30 metrin kaistanleveydellä 800 kHz ja 60 metrin kaistanleveydellä 330 kHz. Paikannuksessa käytettiin Garmin GPS 76 -laitetta.

Kenttätöitä häiritsi jonkin verran vilkas veneliikenne Kaivopuiston ja Särkän pienvenesatamista, mikä muun muassa nostatti aaltoja viistokaiutusalueelle. Koko tutkimusalue saatiin kuitenkin käytyä läpi. Viistokaikumateriaalista ei löytynyt uusia kohteita ja vanhoista jo tunnetuista muinaisjäännöksistä pystyttiin tunnistamaan vain osa.

Särkän sekä Länsi-Mustasaaren väliseltä vesialueelta ei tavattu viistokaiutuksessa uusia muinaisjäänteitä. Sen sijaan painevesijohdon uusimisen alle on jäämässä jo vaurioitunut Särkän salmen purjehdusesteen hylky 1 (id 1308) ja johto kulkee vain 3–5 metrin päässä Särkän salmen purjehdusesteen itäisestä hirsiarresta (id 1307), joka on myös vaarassa vahingoittua ruopattaessa putken päätä Länsi-Mustasaareen. Lisäksi vesijohdon uusiminen saattaa vaikuttaa Länsi-Mustasaaren hylkypuualueeseen (id 2105), joka todennäköisesti sisältää puumateriaalia kaikista yllä mainituista muinaisjäännöksistä.

Kaivopuiston ja Harakan sekä Harakan ja Särkän välisiltä vesialueilta ei löydetty ennestään tuntemattomia vedenalaisia muinaisjäännöksiä, eikä painevesijohdon uusiminen vaikuta ennestään tunnettuihin muinaisjäännöksiin. Ne on kuitenkin otettava huomioon putkien asennustyön aikana. Kohteessa on lisäksi noudatettava erityistä varovaisuutta muinaisjäännösten suhteen, sillä Suomenlinna kuuluu Unescon maailmanperintökohteisiin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 27.7.2010

Tutkimuskustannukset: HSY Vesi

Tutkimusraportti: Riikka Tevali 2.9.2010 Museoviraston arkistossa.

HELSINKI KESKIAIKAiset KYLÄTONTIT

Arkisto- ja karttaselvitys

Museoviraston rakennushistorian osasto

Tutkija: Veli-Pekka Suhonen

Helsingin kaupungin nykyisten rajojen sisäpuolella olevien keskiaikaisten ja uuden ajan alkupuolen kyläpaikat, yksittäisfilat, rälsstitilat ja kirkontilat selvitettiin kartta- ja arkistolähteen avulla.

Arkisto- ja karttaselvityksestä tehtiin raportti, jonka on tarkoitus toimia pohjana myöhemmin tehtävälle maastoseelvitykselle. Kohteet merkittiin muinaisjäännösrekisteriin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: –

Tutkimuskustannukset: Helsingin kaupunki

Tutkimusraportti: V.-P. Suhonen 14.12.2010

Museoviraston arkistossa.

HELSINKI TULLIVUORENTIE 6, TUKIKOHTA IX:7

Ensimmäisen maailmansodan aikaisen Helsingin maalinnoituksen tukikohdan kartoitus

Pk 204304 Malmi

P: 6683578, I: 3391155

N: 6680772, E: 391029

Helsingin kaupunginmuseo

Kaivaustenjohtaja: Markku Heikkinen

Helsingin kaupunginmuseo kartoitti Helsingin Ala-Malmin Sepänmöllä sijainneen ensimmäisen maailmansodan aikaisen tukikohta IX, asema 7:n rakenteet marras-joulukuussa 2010 viranomaistyönä. Asema kuului venäläisten vuosina 1914–1918 rakentamaan, Helsinkiä ympäröivään Viaporin maa- ja merilinnoitukseen.

Paikallisen asukkaan yhteydenoton perusteella saatiin vuoden 2010 alussa selville Helsingin Kiinteistöviraston Tilakeskuksen suunnitelma rakentaa poikkeusluvalla päiväkotitullivuorentie 6:n kohdalla sijainneiden viipalekoulujen paikalle. Koulut oli purettu muutamia vuosia aikaisemmin.

Sirkku Laineen tekemässä Helsingin ensimmäisen maailmansodan aikaisen maalinnoituksen inventoinnissa vuonna 1996 kohteen linnoitteet oli merkitty tuhoutuneiksi. Kaupunginmuseossa epäiltiin John Lagerstedtin vuoden 2006 maastokäynnin ja kaupunginmuseon maastokäynnin perusteella kohteessa olevan paljonkin säilyneitä linnoitusrakenteita peittyneenä koulun pihakerrosten alle. Rakennuttajan kanssa sovittiin rakennustöiden aikaisesta valvonnasta. Linnoitteet kaivettiin esiin konekaivuina ja vaikeimmat kohdat lapioin. Rakenteet kartoitettiin takymetrilla.

Eri kohdista piirrettiin profiilikarttoja ja kaikki kohteet kuvattiin. Alueelta saatiin esiin kallioon louhittua ja hyvin säilynyttä betonoitua taisteluhautaa, kaksi betonista konekivääriasemaa ja yksi tähytys-/kivääriasema mäen länsi- ja pohjoislaidalla. Mäen etelälaidalta tuli esiin betoninen suojahuone ja hiekkamaahan kaivettua taistelu-/yhdyshautaa, jossa ei ollut säilynyt puurakenteita.

Löydöt: –

Ajoitus: uusi aika

Tutkitun alueen laajuus: 1400 m²

Kenttätyöaika: 26.11., 3.12., ja 9.12.2010

Tutkimuskustannukset: Helsingin kaupunginmuseo

Tutkimusraportti: Markku Heikkinen 3.2.2012 Helsingin kaupunginmuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

HELSINKI VUORIKUMMUNPOLKU 4, TUKIKOHTA XXVII:2

Ensimmäisen maailmansodan aikaisen Helsingin maalinnoituksen kartoitus
Pk 204301 Hämeenkylä
P: 6682312, I: 3381023
N: 6679507, E: 380901
z: 26-29
Helsingin kaupunginmuseo
Tutkijat: Markku Heikkinen ja Heini Hämäläinen

Konalassa Vuorikummunpolun itälaidalle kaavoitetulla pientalotontilla alkoi kesäkuussa 2010 rakentaminen. Rakentamisen alkuvaiheessa, maa-ainesta poistettaessa tontilta tuli esiin ensimmäisen maailmansodan aikaista taisteluhautaa. Paikallisen asukkaan kautta tieto tapauksesta välittyi kaupunginmuseon tutkijoille. Tämä puolustusvarustus oli osa pääkaupunkia ympäröivää maa- ja merilinnoitusta, jota venäläiset rakennuttivat vuosina 1914–18. Linnoituskokonaisuus kuului Pietarin puolustusjärjestelmään. Nämä ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitteet ovat kiinteitä muinaisjäännöksiä, joita muinaismuistolaki suojelee.

Taisteluhauta on osa ennestään tunnettua muinaisjäännöstä. Kohde on saanut nimen tukikohta XXVII, asema 2, joka on kokonaisuudessaan sijainnut Tähtätien ja Kolsarintien eteläpuolella. Kohde on inventoitu viimeksi vuonna 1995. Osa asemasta on tuhoutunut rakentamisen takia. Nyt dokumentoitu osa taisteluhautaa oli säilynyt rakentamattomalla ja metsittyneellä tontilla maakerrosten alla.

Helsingin kaupunginmuseon tutkijat kävivät dokumentoimassa kohdetta 8.6.2010. Tutkijoiden saapuessa paikalle tontilta oli raivattu kasvillisuus ja irtainta maa-ainesta oli kuorittu pois. Kallioon louhittu katkelma taisteluhautaa oli myös tyhjennetty pohjaosia lukuun ottamatta täyttömassoista. Taisteluhaudasta laadittiin yleiskartta sekä viisi profiilikarttaa. Hauta jatkui pientalotontille itä-koilliseen, missä sen yli oli rakennettu tie, sekä edelleen samaan suuntaan, missä se on osin tuhoutunut kerrostalorakentamisen yhteydessä. Hautaa on mahdollisesti säilynyt naapuritontilla maa-aineksen alla.

Löydöt: –

Ajoitus: uusi aika

Tutkitun alueen laajuus: 440 m²

Kenttätyöaika: 8.6.2010

Tutkimuskustannukset: Helsingin kaupunginmuseo

Tutkimusraportti: Markku Heikkinen ja Heini Hämäläinen
20.2.2012 Helsingin kaupunginmuseossa, kopio
Museoviraston arkistossa.

HIRVENSALMI KUNNAN ITÄISET OSAT

Osayleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Timo Jussila ja Hannu Poutiainen

Hirvensalmen itäosan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnissa tutkittiin Ryökäsveden itäpuoleinen alue Hirvensalmen–Mikkelin tien ja valtatie 5 eteläpuolella. Pääosa ajasta käytettiin Hirvijärven, Kieluvaisen ja Lahnajärven alueella. Ranta-alueilta pyrittiin etsimään tutkittavaksi sellaisia vielä rakentamattomia rantoja, jotka vaikuttivat topografian, maaperän ja kasvilli-

suuden puolesta potentiaaliselta muinaisjäännöstaastolta. Tutkittu vyöhyke ulottui noin 250 metriä rannasta sisämaahan.

Tutkimusalueelta tunnettiin ennen inventointia kaksi kivikautista asuinpaikkaa, joista toinen todettiin ilmeisesti täysin tuhoutuneeksi. Alueelta tunnettiin myös kaksi kuppikiveä. Ennestään tuntemattomia esihistoriallisia muinaisjäännöksiä ei löydetty. Alueella ei myöskään havaittu esim. historiallisen ajan miiluja tai tervahautoja.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 3.–12.8.2010

Tutkimuskustannukset: Hirvensalmen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila ja Hannu Poutiainen
Museoviraston arkistossa.

HIRVENSALMI KUNNAN LÄNTISET OSAT

Rantaosayleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Timo Jussila ja Hannu Poutiainen

Hirvensalmen kunnan läntisen osan rantaosayleiskaava-alueen inventoinnin maastotyö suoritettiin kahden arkeologin voimin heinä-elokuussa 2010. Olosuhteet inventoinnin aikana olivat helteiset, lämpötila kohosi jopa yli 30 asteeseen.

Inventointi keskittyi pääosin Vahvajärven rannoille ja myös sen saariin, jonne kuljettiin kumiveneellä. Kaikkia saaria ei tutkittu. Erityisen hyvin katsottiin Metässaari ja Sätkysaari. Kaikilla alueen järvillä käytiin ja pyrittiin etsimään tutkittavaksi sellaisia vielä rakentamattomia rantoja, jotka topografian, maaperän ja kasvillisuuden puolesta vaikuttaisivat potentiaalisilta muinaisjäännöstaastoilta. Sellaisia ei juurikaan löydetty. Kuten monessa paikassa muuallakin Järvi-Suomessa, ovat rannat koko alueella varsin rakennettuja.

Tutkimusalueelta tunnettiin ennen inventointia kuusi kivikautista asuinpaikkaa, joista yksi todettiin osittain tuhoutuneeksi ja yksi aiemmin epävarmaksi merkitty todettiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi ja arvioitua laajemmaksi. Yksi ennestään tunnettu kivikautinen asuinpaikka, Kappallahti, voisi olla jotain muuta kuin esihistoriallinen asuinpaikka.

Alueelta löytyi kolme ennestään tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa, joista yksi on käytännössä tuhoutunut pellonraivauksessa. Yksi aiemmin tunnettu ppyntikuoppakohde todettiin hiilihaudaksi. Inventoinnissa löydettiin myös ennestään tuntemattomia hiilihautoja. Muinaisjäännökseksi katsottiin myös neljä kauniisti metsän siimeksessä säilynyttä viljelyryöykkiö-kohdetta. Merkittävin löytö oli Vahvajärven Lampuunlahden kalmisto ja sen viereinen piispantilan paikka 1400–1600-luvulta.

Löydöt: KM 38526

Kenttätyöaika: 22.–24.7. ja 3.–12.8.2010

Tutkimuskustannukset: Hirvensalmen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

HIRVENSALMI SYVÄSMÄKI

Kyläyleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Timo Jussila

Inventoinnin maastotyö suoritettiin samanaikaisesti Hirvensalmen länsi- ja itäosien rantaosayleiskaava-alueen inventoinnin

kanssa elokuussa 2010. Maastotyö keskittyi Sarkanen-järven ranta-alueeseen. Alueen vanhin maanviljelykulttuuriin liittyvä asutus sijaitsee järven itäpuolisella laakealla harjanteella. Sarkanen-järveä on laskettu 1800-luvun loppupuolella arviolta vajaan metrin.

Pyyntikulttuurin muinaisjäänöksiä ei alueelta löytynyt, vaikka Sarkasen pohjoispään länsi- ja luoteisrannalla maasto olisi ollut sopivaa. Kylän puoleinen eli itäpuoleinen järveen laskeva rinne on jyrkkä ja korkea. Rinteen yläosassa on vanhoja kiviaitoja Rutilan tasalla. Alue on ollut seudun nykyisen asutuksen alkuvaiheessa, 1400–1500-luvuilla erämaata, Mikkelin emäpitäjän erämaaomistuksia. Syväsmäen kylän ensimmäisen talon arvellaan asettuneen Riuttasen Sarkakankaalle 1500-luvun puolen välin tienoilla tai loppupuolella. Varmaa asiakirjatietoa siitä ei ole. Vuonna 1664 on kylässä ollut kolme taloa, Simuna, Rutila ja Pursiala. 1800-luvun puolessa välissä em. talot ovat jakaantuneet kahdeksi, Rutila kolmeksi taloksi tai torpaksi. Vanhat talot ovat edelleenkin 1800-luvun ja oletettavasti 1600–1700-lukujen paikoilla, nykyisten tilakeskusten kohdalla, peltojen ympäröiminä. Merkkejä mahdollisesta vanhemmasta asutuksesta ei havaittu muualla.

Alueella ei havaittu muinaismuistolain mukaisia muinaisjäänöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 10.8.2010

Tutkimuskustannukset: Hirvensalmen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 12.10.2010 Museoviraston arkistossa.

HÄMEENKOSKI AHROLANTIE

Asemakaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Sepänmaa ja Hannu Poutiainen

Ahrolantien asemakaava-alueen inventoinnin maastotyö tehtiin toukokuun puolivälin tienoilla kahden arkeologin voimin. Itäreunalla on laaja kallioharjanne. Eteläosa on pääosin vesijättöä Kalalahden pohjois- ja länsipuolella. Lahden pohjoispuolella, alueen keskellä on laaja moreeniharjanne. Alueella on topografisesti varsin hyviä muinaisranta-alueita esihistoriallisille pyyntikulttuurin asuinpaikoille.

Monin paikoin pellot olivat kynnettyinä paikalla käytäessä, mutta juuri jyrättyjä, kuivia. Pelloissa ei havaittu mitään esihistoriaan viittaavaa. Havainnointiolosuhteet tosin olivat kehnonpuoleiset. Metsämaastoja ei alueella juurikaan katsottu, koska maaperä on savinen ja metsät pusikkoisia.

Kaava-alue sijoittuu kahden vanhan kylän väliin. Alueen länsipuolella on Uskelan (Uskilan) vanha kylä tontteineen ja eteläosan itäpuolella kahden talon Myllymäen kylä. Pitäjänkartan (1840-luku) ja ns. senaatin kartan perusteella Uskelan kylä sijoittuu selkeästi kaava-alueen ulkopuolelle, kuten myös topografia kertoo. Myllymäen kylätontti vaikuttaa em. karttojen perusteella myös sijoittuvan kaava-alueen ulkopuolelle.

Kaava-alueen kaakkoisnurkassa on Myllymäen läpi kulkevan puron suuosa. Kaava-alueelle sijoittuu yksi Myllymäen kolmesta isojakokartalle piirretystä myllystä. Myllynpaikka tarkastettiin, mutta mitään säilyneitä rakenteita vanhasta myllystä ei siellä havaittu.

Kaava-alueen läpi kulkee vanha päätie Hämeenkyröstä Mahnalaan/Sarkkilaan. Tie on poistunut käytöstä Myllymäen

puronsuusta etelään ja on jäljellä traktoriurana metsässä. Em. puron sillasta pohjoiseen tie on edelleen käytössä, asfaltoituna. Tielinjausta on pidettävä muinaisjäänökseenä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 20.5.2010

Tutkimuskustannukset: Hämeenkyrön kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 8.7.2010 Museoviraston arkistossa.

HÄMEENKYRÖ JA YLÖJÄRVI, VALTATIE 3

Tielinjausvaihtoehtojen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja

Timo Sepänmaa

Inventoinnissa tutkittiin Ylöjärven ja Hämeenkyrön välisen valtatie 3 vaihtoehtoiset linjaukset. Tielinjausten liepeiltä tunnettiin ennestään yksi rökkiökohde. Vanhat kylätontit, Hämeenkyrön Palo ja Sarkkila, ja niiden muinaisjäänöksiksi potentiaaliset rakenteet eivät ole ulottuneet suunnitelluille linjauksille. Ylöjärven puolella linjaukset kulkevat historiallisen ajan ”erämaassa”. Alueella havaittiin yksi ennestään tunnetun kivikautinen asuinpaikka sekä hiilimiilun jäännös, jota ei katsottu muinaisjäänökseksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 17.–19.5.2010

Tutkimuskustannukset: Ramboll Finland Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

HÄMEENKYRÖ KANKAANMAAN TILA

Maa-ainesottoalueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Inventointi liittyi Lemakkalan kylän Kankaanmaan tilan maa-aineksenottosuunnitelmiin. Aluetta kartoitettaessa vuonna 2009 siellä havaittiin 20 kuoppaa, joita epäiltiin kansalais-sodan aikaisiksi ampumakuopiksi. Pirkanmaan maakuntamuseo edellytti siksi paikalla suoritettavaksi arkeologisen inventoinnin.

Inventointi suoritettiin 27.4.2010. Alue tutkittiin silmänvaraisesti. Lisäksi käytiin läpin em. tilan ulkopuolista aluetta noin 150 metrin etäisyydelle tilasta itään ja etelään. Alueella olevat kuopat todettiin inventoinnissa resenteiksi. Oletettavasti ne on tehty maa-aineksen tutkimista varten. Alueen pohjoisreunalla havaittiin avatun hiilimiilun pohja.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 27.4.2010

Tutkimuskustannukset: Hämeen Kuljetus Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 6.5.2010 Museoviraston arkistossa.

HÄMEENKYRÖ KIRKKOJÄRVI-HEINJÄRVI-HERTUALA-JUMESNIEMI

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja

Timo Sepänmaa

Kirkkojärven–Heinjärven–Herttualan–Jumesniemen kaava-alue on inventoitu vuonna 2005 Jumesniemeä lukuun ottamatta. Nyt tehdyssä täydennysinventoinnissa pääpaino oli vanhan karttamateriaalin, ns. isojakokarttojen, tarkastelun perusteella tehtävissä maastotarkastuksissa. Vanhojen kylätonttien ja alueen useiden rautakautisten muinaisjäännösten liepeillä tehtiin tarkempaa maastotutkimusta, monin paikoin koekuopittiin ympäristöä sekä tutkittiin aluetta metallinpaljastimella. Kivikautta etsittiin vuonna 2005 inventoidulla alueella satunnaisesti, hyväksi katsotuilla maastonkohdilla, Jumesniemen alueella kattavammin. Tunnettuja muinaisjäännöksiä tarkastettiin valikoiden.

Muutama vanha kylä- ja talontontti luokiteltiin osin muinaisjäännökseksi aiemmissa inventoinneissa luokiteltujen tonttien lisäksi. Muutaman muinaisjäännöksen rajaukseen tehtiin pieniä muutoksia. Inventoinnissa havaittiin yksi aiemmin tuntematon rökkiökohde.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 18.–20.5.2010

Tutkimuskustannukset: Hämeenkyrön kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 8.7.2010 Museoviraston arkistossa.

II KUIVANIEMI LOUKASMAA

Suunnittelualueen inventointi

Metsähallitus, Kansallinen metsäohjelma,

Kulttuuriperintöinventointihanke

Inventoija: Hans-Peter Schulz

Metsähallitus (Laatunmaa / Tuulivoima) suunnittelee tuulipuiston hankekehitysprojektin puitteissa lin Kuivaniemen Loukasmaalle tuulimittauksien sekä siihen johtavan tien ja sähkölinjan rakentamista. Alue sijaitsee vajaat yhdeksän kilometriä Kuivaniemestä itäkaakkoon.

Pintahavaintoihin perustuva maastotarkastus tehtiin koko Loukasmaan harjanteella. Koekuopitusta tehtiin suunnitellulla tiealueella ja suunnitellun maston paikan lähellä olevilla pienialaisilla hiekkalueilla.

Inventoinnissa ei havaittu maanpäällisiä rakenteita. Kaikissa koekuopissa maannos oli häiriintymätön podsoli, poikkeavia värjäymiä tai löytöjä ei havaittu. Topografian ja maaperän puolesta Loukasmaa ei ole otollinen muinaisjäännöksille; korkeusprofiili on hyvin matala, alueella ei ole muinaisia rantatörmäjä ja pinta on kivinen.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.7.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Hans-Peter Schulz 25.7.2010

Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

II OLHAVA

Tuulivoimahankealueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Suunnitellun tuulipuiston alueella tarkastettiin voimaloiden ja sähköaseman paikat lähiympäristöineen sekä alueelle tulevien uusien tielinjojen urat ja liepeet. Myös ennestään tunnetut kolme muinaisjäännöstä, rökkiö, rakkakuoppa ja kvartsi-louhos, tarkastettiin.

Työn valmisteluvaiheessa tehdyn selvityksen perusteella todettiin, että alueella ei ole odotettavissa vanhoilta kartoilta paikannettavia historiallisen ajan muinaisjäännöksiä. Maasto on kalliosta ja soista, maaperä kivikkoista moreenia siellä, missä sitä kallioiden välissä on. Alue sijaitsee 10 ja 30 metrin korkeustasojen välillä, joten kivikautta alueella ei ollut odotettavissa ja varhaismetallikautakin vain ylimmillä korkeustasoilla.

Inventoinnissa ei havaittu ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä tai muita kulttuurihistoriallisia jäänteitä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 6.5.2010

Tutkimuskustannukset: TuuliWatti Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 6.6.2010 Museoviraston arkistossa.

II SUURHIEKAN MERITUULIPUISTO

Ks. inventoinnit 2010: Haukipudas, Ii ja Simo, Suurhiekan merituulipuisto, hankealueen arkeologinen vedenalaisinventointi

II VALTATIE 4, IIN OHIKULKUTIE

Suunnittelualueen inventointi

Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura

Inventoija: Sami Viljanmaa

Valtatien 4 lin ohikulkutien aluevarausuunnitelmaan liittyvä arkeologinen inventointi tehtiin suunnitellun tielinjauksen maastokäytävän alueella lijoen pohjoispuolella lokakuussa 2010. Kyseessä on noin seitsemän kilometrin mittainen ja noin puolen kilometrin levyinen maastokäytävä, jonka kokonaispinta-ala on noin 350 hehtaaria. Inventoinnin tavoitteena oli tarkastaa, onko tielinjauksella havaittavissa kiinteitä muinaisjäännöksiä. Aiemmin tunnettuja muinaisjäännöksiä alueella ei sijaitse.

Maastonpiirteiltään tielinjauksen alue on varsin alavaa ja monin paikoin soista, pääosin ojitettua, ja nuorehkoa talousmetsää kasvavaa. Alueella on myös suopohjaisia peltoja, joista osa on jo poistunut viljelyskäytöstä ja puskittumassa. Lisäksi soiden ja peltojen välillä sijaitsee jonkin verran korkeampia moreeni- ja hiekkaharjanteita, joista korkeimpien lakialueet ovat noin kahdenkymmenen metrin korkeudella merenpinnasta. Osa harjanteiden männikkömetsistä on vasta hakattu ja hakkuu-alueet on äestetty. Alueen kaakkoisosassa on myös harjoitettu pienimuotoista maanainesten ottoa. Vesistöjä alueella ei ole.

Inventoinnin yhteydessä ei suunnitellulta tielinjaukselta paikallistettu ainoatakaan muinaisjäännöstä, vaikka muutamat tielinjauksella olevat, alavaa suomaastoa korkeammalle nousevat hiekk- ja moreeniharjanteet vaikuttivat hyvinkin mahdollisilta alueilta muinaisjäännösten löytämiselle. Ohikulkutien suunniteltu linjaus on siis lijoen pohjoispuolelle sijoittuvalla osallaan arkeologisen kulttuuriperinnön säilymisen kannalta erittäin onnistunut, eikä tien rakentaminen linjauksen mukaisesti vaikuta kyseisellä alueella uhkaavan kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 22.–24.10.2010

Tutkimuskustannukset: Plaana Oy

Tutkimusraportti: Sami Viljanmaa 30.10.2010

Museoviraston arkistossa, kopio Pohjois-Pohjanmaan museossa.

ILOMANTSI RUHKARANTA

Asemakaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Inventoinnin maastotyö suoritettiin elokuun puolessavälissä. Alue on kauttaaltaan kangasmaastoa, jossa maaperä vaihtelee lähes kivettömästä, lajittuneesta hiekasta soraiseen ja kiviseen hiekkamaahan. Rannat ovat pääosin jyrkkä- ja korkeatörmäisiä. Paikoin törmä on loivasti rantaan laskeva. Leirintäalueen uimaranta on loiva ja avointa hiekkarantaa. Alue on kaiken kaikkiaan hyvin soveliaasta pyyntikulttuurin ranta-asuinpaikaksi.

Alueen luoteisosassa, Suiponnimmessä, tunnetaan ennestään kivikautinen asuinpaikka. Se sijaitsee muinaisessa, kapean ja matalan salmen mantereesta erottamassa saarella, jossa rantatörmä on suhteellisen matala ja kohoaa muutaman metrin vedentasosta.

Missään ei havaittu nykyisen rannan yläpuolella muinaisia fossiloituneita rantamuodostumia, joten on ilmeistä, että vedentaso järvestä on ollut esihistoriallisena aikana lähes nykyisellä tasolla.

Alueella havaittiin seitsemän erillistä taisteluhautaa ja pari pesäkettä. Epäselväksi jäi, koska taisteluhaudat on tehty. Talvisodan aikana eivät taistelut ulottuneet Ruhkarannan tasalle. Lähin taistelupaikka on siitä runsaat kolme kilometriä kaakkoon Taivallammilla. On mahdollista, että Ruhkarannan varustukset on tehty ilmeisesti pikaisesti venäläisten kierto-
hyökkäysyritysten varalta. Toinen vaihtoehto on, että varustukset kuuluvat Salpalinjaan, vaikka niitä ei ole mainittu Salpalinjaa käsittelevissä lähteissä. Kaiken kaikkiaan Ruhkarannan varustukset ovat huonokuntoisia ja sortuneita Hautaniemen kärjen taisteluhautaan verrattuna.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 14.–16.8.2010

Tutkimuskustannukset: Ilomantsin kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 22.9.2010 Museoviraston arkistossa.

ILOMANTSI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

IMATRA VUOKSEN RANTA-ALUEET JA IMATRAN KOSKIUOMA

Historiallisen ajan muinaisjäännosten inventointi ja kalliohakkausten dokumentointi
Museoviraston rakennushistorian osasto
Inventoija: Ulrika Köngäs

Imatralla Vuoksen ranta-alueilla syys-lokakuun vaihteessa tehdyssä historiallisen ajan muinaisjäännoinventoinnissa tarkastettiin arkistoseivityksen perusteella määritellyt potentiaaliset muinaisjäännoiskohteet. Lisäksi maastotöissä tehtiin tarkkuusinventointi Imatra Imatrankoski -nimisessä muinaisjäännoiskohteessa: Kruununpuistossa ja Muinaisuomanpuistossa ovat kalliohakkaukset ja rakenteet dokumentoituin ja kartoitettiin takymetrillä tunnettuun koordinaatistoon. Hakkauksia paikallistettiin yli 120. Inventointi liittyy Imatran kaupungin Vuoksen yleissuunnitelma-hankkeeseen.

Niskalammen teollisuusalue Imatralla kertoo kaupungin varhaisesta teollistumisesta. Rannassa olevat paalurakenteet kuuluivat luultavasti lastaukseen käytettyyn laituriin. Kuva: Ulrika Köngäs, Museovirasto.

Industriområdet Niskalampi i Imatra berättar om stadens tidiga industrialisering. Pålkonstruktionerna på stranden var förmodligen en del av en lastningsbrygga. Foto: Ulrika Köngäs, Museiverket.

Tutkimusalueelta tunnettiin Museoviraston ylläpitämässä muinaisjäännoisrekisterissä entuudestaan yksi historiallisen ajan muinaisjäännoiskohte (Imatrankoski, kalliohakkaukset) ja yksi vedenalainen irtolöytö. Vuoden 2010 inventoinnin jälkeen tutkimusalueelta tunnetaan yhteensä 16 kiinteää muinaisjäännoiskohteita, kolme mahdollista muinaisjäännoiskohteita ja kuusi muuta kohdetta (ei muinaisjäännoista).

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 27.9.–8.10.2010

Tutkimuskustannukset: Imatran kaupunki

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 23.12.2010

Museoviraston arkistossa, kopio Imatran kaupungilla ja Etelä-Karjalan museossa.

INARI IVALON KAAKKOISPUOLINEN METSÄTALOUSALUE

Kulttuuriperintökohteiden inventointi
Metsähallitus
Inventoija: Eija Ojanlatva

Inarin kunnassa Ivalon kaakkoispuolisella metsätalousalueella inventoitiin touko-syyskuussa 2010 noin 95 000 hehtaaria Metsähallituksen metsätalousmaata. Kulttuuriperintöinventointi oli osa Metsähallituksen Kansallista metsäohjelmaa 2015, jonka tavoitteena on valtion omistamien maiden kulttuuriperintökohteiden inventointi vuoteen 2015 mennessä. Inventoinnissa kootaan kattavasti tietoa valtion maiden kaikista kulttuuriarvoista eli ihmisen metsään jättämistä jäljistä aina esihistorialliselta ajalta 1950–1960-lukujen taitteeseen saakka. Inventoinnilla varmistetaan metsien monipuolinen hyödyntäminen kestävän kehityksen periaatteita noudattaen, ja samalla tuetaan kulttuuriperintökohteiden säilyttämistä ja kunnostamista sekä niiden hyödyntämistä retkeilyn kehittämisessä.

Ivalon kaakkoispuoliselta metsätalousalueelta tunnettiin ennen inventointia 15 esihistoriallista muinaisjäännettä, neljä irtolöytökohdetta ja yksi valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Vuoden 2010 inventoinnissa dokumentoitiin yhteensä 230 kohdetta, joista on 64 muinaisjäännettä tai irtolöytökohdetta, 34 toisen maailmansodan aikaista kohdetta, kuusi kolttasaamelaiden väliaikaisasutukseen ja 15 poronhoitoon liittyvää kohdetta, 37 savottahistoriallista kohdetta ja 67 uuden ajan kulttuuriperintökohdetta. Edellä mainittuihin kohderyhmiin, paitsi muinaisjäännekohteisiin, sisältyy 18 rakennusperintökohdetta, jotka raportissa käsitellään pääryhmänsä alla. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö sisältyy kolttasaamelaiskohteisiin. Lisäksi kaksi muinaisjäännekohteeseen merkittyä kohdetta todettiin inventoinnissa luonnonmuodostelmiksi, ja yksi muinaisjäännekohteet tarkastettiin alueen ulkopuolelta yhteistyössä Museoviraston kanssa. Inventoinnissa löytyi myös neljä jokihelmisimpukan (*Margaritifera margaritifera*) eli raakun pyyntipaikkaa. Näiden kohteiden paikkatietoja ei ole sisällytetty raporttiin, sillä raakku on vaarantunut ja rauhoitettu laji.

Uusia muinaisjäännekohteita löytyi inventoinnissa 45, joista 41 on esihistoriallista ja neljä ajoittamatonta muinaisjäännettä. Esihistoriallisen ajan muinaisjäännekohteista 26 on asuinpaikkoja, yhdeksän pyyntikuoppakohdetta ja kuusi löytöpaikkaa. Kolmea tulisijaa ja yhtä purnua ei voitu ajoittaa tarkemmin.

Alueen 35 sotahistoriallista kohdetta liittyvät toiseen maailmansotaan. Ne ovat pääasiassa saksalaisten laajoja asemapaikkoja tai tukikohtia, jotka sisältävät usein kymmeniä erilaisia alakohteita. Poronhoitoon liittyvään 15 kohteeseen sisältyy erotuspaikkoja ja johdin- ja väliaitoja sekä poromiesten kämppiä. Savottahistorialliset kohteet ovat pääasiassa laajoja toisen maailmansodan jälkeen rakennettuja savottakämpä-alueita. Uuden ajan kulttuuriperintökohteissa suurimman ryhmän muodostavat rakennelmien jäännökset, pilkka- ja merkipuut, ladot, suovat ja sillat.

Löydöt: KM 38543–38571, 38675

Kenttätyöaika: 27.5.–20.9.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus Metsätalous

Tutkimusraportti: Eija Ojanlatva 14.4.2011

Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

INARI JA SODANKYLÄ, HAMMASTUNTURIN ERÄMAA-ALUE

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Inventoijat: Pirjo Rautiainen ja Sami Viljanmaa

Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaan päivitetään, joten alueen kulttuuriperintöinventointi tuli ajan-kohtaiseksi. Sen tarkoituksena oli kartoittaa ja dokumentoida esihistorialliset ja historiallisen ajan muinaisjäännekohteet, löytöpaikat ja rakenteet. Koska alue on laajuudeltaan noin 150 000 hehtaaria, valittiin inventointiin vain pieni osa, pääasiallisesti ne alueet, joille retkeily on keskittynyt.

Inventoinnissa löydettiin tai tarkastettiin 10 kivi- tai varhaismetallikautista asuinpaikkaa, neljä löytöpaikkaa, kolme muinaisjäännekohteita, 17 pyyntikuoppakohdetta, kaksi asuinkenttää sekä lukuisia kulttuuriperintökohteita.

Löydöt: KM 38650–38657

Kenttätyöaika: kesä-syyskuu 2010, yhteensä 3 viikkoa

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Pirjo Rautiainen ja Sami Viljanmaa

8.4.2013 Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

ISOKYRÖ JOKIVARSI

Osayleiskaava-alueen inventointi

Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu

Inventoija: Jaana Itäpalo

Isonkyrön kunnassa on käynnissä jokivarren alueella osayleiskaavan suunnittelutyö. Tähän liittyen suoritettiin arkeologinen inventointi osana kaavaprosessin ympäristöselvityksiä.

Isonkyrön jokivarsi on hyvin tunnettu rautakauden kohteistaan. Kohdealueella sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä Levänluhdan suokalmisto. Historiallisista kohteista merkittävimmät ovat Vanha kirkko ja Napuen taistelulenttä.

Inventoinnissa tarkastettiin lähes kaikki tunnetut muinaisjäännekohteet ja pyrittiin määrittelemään muinaisjäännekohteiden rajat mahdollisuuksien mukaan. Maastossa uusia muinaisjäännekohteita etsittiin topografian perusteella ja vanhojen karttatietojen pohjalta. Tasaiset peltoalueet inventoitiin niiltä osin kuin niiltä historiallisten karttojen perusteella saattoi löytyä merkkejä muinaisjäännekohteista. Alueen itäosassa käytiin läpi tarkemmin useita kalliialueita.

Inventoinnissa löytyi seitsemän uutta muinaisjäännekohteita, jotka ovat kaikki peräisin historialliselta ajalta. Niistä neljässä on myllynpaikkoja tai niihin liittyviä rakenteita, muut kohteet ovat kellareita, joista vanhin voi olla peräisin 1700-luvulta. Kartoitettua Hypjäjänkoskea voi pitää myllytoimintaa hyvin edustavana kohteena, jossa on säilynyt rakenteita 1700-luvulta 1900-luvulle saakka. 1700-luvun puolivälin jälkeen autioituneita kylän paikkoja tarkastettiin kaksi ja torpan paikkoja yksi. Nämä kohteet sijaitsevat nykyisillä pelloilla. Merkkejä kiinteistä rakenteista kohteiden tarkastuksessa ei löytynyt. Yksi tavoite oli pyrkiä selvittämään Napuen taistelulentän sijaintia tarkemmin. Tarkastushetkellä pellot olivat kohteessa puinnin jäljiltä tai viljelemättöminä, joten pintahavainnointi ei tällä kertaa ollut mahdollista. Alueen tunnetut rautakautiset kalmistot ovat ehkä tuhoutuneet kokonaan. Voi kuitenkin olla, että osia niistä on yhä jäljellä maassa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 21.–23.6.2010

Tutkimuskustannukset: Isonkyrön kunta

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 2.11.2010 Museoviraston arkistossa.

JOENSUU MULTIMÄKI

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Sepänmaa

Inventoinnissa etsittiin ennestään tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännekohteita Pielisjoen eteläpuolella sijaitsevalta Multimäen yleiskaava-alueelta. Inventoinnissa löytyi kaksi kivikautista asuinpaikkaa, jotka on muinaisjäännekohteiden rekisterissä yhdistetty yhdeksi Multimäki-nimiseksi asuinpaikka-alueeksi.

Löydöt: KM 38523–38524

Kenttätyöaika: 22.10.2010

Tutkimuskustannukset: Joensuun kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 10.11.2010 Museoviraston arkistossa.

JOENSUU SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

JOENSUU, VARKAUDEN TAULUMÄEN – KONTIOLAHDEN SÄHKÖASEMAN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Varkauden Taulumäen – Kontiolahden sähköaseman voimajohto, suunnittelualueen inventointi

JOKIOINEN, FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Forssan–Liedon voimajohto, suunnittelualueen inventointi

JOROINEN KOTKATHARJU-VALVATUS

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Kotkatharjun–Valvatuksen alueella on suoritettu aiemmin pari yleisinventointia, useita tarkastuksia ja osa-alueinventointeja. Tutkimusalueelta tunnettiin ennen inventointia 23 kivikautista asuinpaikkaa, sekä useita hiili- ja tervahautoja. Inventoinnissa löytyi viisi aiemmin tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa, joissa kahdella on asumuspainanne. Lisäksi havaittiin useita hiili- ja tervahautoja sekä tiiliruukin jäänteet.

Inventointi suoritettiin viiden päivän aikana lokakuun alkupuolella. Huolimatta siitä, että Kotkatharjua on inventoitu suhteellisen perusteellisesti jo aiemmin, löytyi tutkimusalueen kaakkoisreunalta, Kolmaan niiltä osin, mistä ei vielä tunnettu muinaisjäänöksiä, yhteensä neljä kivikautista asuinpaikkaa.

Pääosin inventointi keskittyi vanhan Valvatusjärven laskua edeltäneen rannan tuntumaan sekä alueille, joille muinainen Saimaa on ulottunut. Toinen painopistealue oli Valvatusjärven vanhan lasku-uoman ympäristö, Kirkkojoen varret ja kolmante-na harjualue tutkimusalueen itäreunalla, minne Saimaa ei ole ulottunut, mutta sieltä odotettiin tavattavan historiallisen ajan jäännöksiä sekä pyyntikuoppia. Pyyntikuoppia löydettiin lopulta ainoastaan yhdestä paikasta. Neljäs alue oli nykyisen Saimaan tuntumassa, kauempana nykyisestä rannasta sijaitsevat muinaisen Saimaan ylimmät rantatasot Katisenlahden Tahkorannan seudulla.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 4.–11.10.2010

Tutkimuskustannukset: Joroisten kunta/FCG Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 19.12.2010 Museoviraston arkistossa.

JOUTSA, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

JUANKOSKI KESKUSTA

Yleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Juankosken keskustan yleiskaava-alueen inventoinnin maastotyö tehtiin kahden arkeologin voimin yhden pitkän päivän aikana erinomaisissa olosuhteissa 27.10.2010. Maastotyötä täydennettiin 7.11., jolloin käytiin läpi jo aiemmin havaitut varustukset sekä tarkastettiin ennestään tunnetut muinaisjäänökset ja tarkastettiin vielä muutama maastokohta.

Alueella on inventoitu aiemminkin, joten pääosa maastotyöstä tehtiin siellä, missä katsottiin voitavan löytää jotain mielenkiintoista: alueen koillisosassa Etuselän rannoilla Irvinlahden, Pölysenniemen ja Kellolahden välillä sekä hyppyrimäen alueella ja Koivukosken länsipuolen rakentamattomilla maastonkohdilla.

Muinais-Saimaan korkein ranta (99–99,5 m) on ulottunut alueelle noin 4900–4200 eKr. Alueella voi periaatteessa sijaita Ancyclusjärven aikaisia asuinpaikkoja 100 ja 115 metrin korkeusvälillä: Hyviä asuinpaikkamaastoja on hyppyrimäen tienoilla, mutta sellaisia ei löydetty. Sen sijaan havaittiin viisi Muinais-Saimaan rannoilla sijainnutta kivikauden asuinpaikkaa 91–97 metrin korkeustasoilta. Etuselälle Juvankosken pohjoispuolella on Saimaa ulottunut vain hyvin lyhyen aikaa maksimivaiheessaan. Sen jälkeen lienee järven eteläranta ollut jokseenkin nykyisellä tasolla ja Saimaasta kuroutumisen jälkeen hieman nykyistä alempana. Hyviä rakentamattomia ”asuinpaikkamaastoja” löytyi vain muutamista kohden Etuselän etelärannalta, eikä niillä havaittu mitään esihistoriaan viittaavaa. Pihamaita ei tarkastettu lainkaan. Inventoinnin maastotyö keskittyi rakentamattomille aloille ja alueille noin 100 metrin korkeustason ja nykyisten rantatasojen välille, Hyppyrimäen alueella katsottiin myös hieman ylempiä korkeustasoja.

Tutkimusalueelta tunnettiin ennen inventointia kolme kivikautista asuinpaikkaa ja yksi tuhoutuneeksi luokiteltu asuinpaikka, sekä neljä kiviesineen löytöpaikkaa. Inventoinnissa löytyi viisi aiemmin tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa, joissa kahdella on asumuspainanne. Lisäksi havaittiin kolme hiilimiilua ja kolme tervahautaa. Kenttätöissä dokumentointiin myös kolme erillistä ensimmäisen maailmansodan aikaista varustusta, taisteluhautaa.

Löydöt: KM 38592–38596

Kenttätyöaika: 27.10. ja 7.11.2010

Tutkimuskustannukset: Juankosken kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 14.12.2010 Museoviraston arkistossa.

JUUPAJOKI, JUUPAJOEN KORKEAKOSKEN – ORIVEDEN PAINVIEMÄRI

Ks. inventoinnit 2010: Juupajoen Korkeakosken – Oriveden painviemäri, suunnittelualueen inventointi

JUUPAJOEN KORKEAKOSKEN – ORIVEDEN PAINVIEMÄRI

Suunnittelualueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila, Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Inventointi tehtiin Juupajoen Korkeakoskelta Oriveden Hirsilän ja Onnistaipaleen kautta Oriveden keskustan pohjoispuolelle rakennettavan paineviemärin linjauksella. Tehtävänä oli mm. selvittää viemäriinjojen suhde vanhaan, 1700-luvun tiestöön ja asutukseen.

Viemäriinjojen alueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäänköksiä. Onnistaipaleen vanha kylätontti sijaitsee viemäriinjojen liepeillä. Linjalta ei inventoinnissa löydetty esihistoriallisia eikä historiallisen ajan muinaisjäänköksiä. Viemäriinjo leikkaa tai sivuaa useassa kohdassa vanhaa 1786 ja 1840 kartoilta paikannettua Ruoveden–Oriveden tien linjausta. Näillä kohden tielinja kulkee nykyisen tien alla tai kupeessa, joten viemäriinjoja ei katsottu voivan kajota vanhan tien mahdollisesti jäljellä oleviin rakenteisiin.

Viemäriinjojen suhde tai sen välittömässä läheisyydessä ei havaittu kiinteitä muinaisjäänköksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 7.–8.10.2010

Tutkimuskustannukset: Suunnittelutalo S. Anttila Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 14.10.2010 Museoviraston arkistossa.

JYVÄSKYLÄN SEUTU

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus, metsätalous

Inventoija: Riikka Mustonen

Metsähallituksen metsätalouden Kansallisen Metsäohjelman kulttuuriperintöinventointi toteutettiin Jyväskylän seudulla toukokuun ja syyskuun välisenä aikana 2010. Inventointi on kirjattu Kansallisen metsäohjelman 2015 toimenpiteeksi, jolla varmistetaan metsien monipuolinen hyödyntäminen kestävästä kehityksen periaatteita noudattaen.

Inventointi ulottui 16 kuntaan, Jyväskylän, Muuramen, Petäjäveden, Jämsän, Kuhmoisten, Mänttä-Vilppulan, Keuruun, Ähtärin, Multian, Saarijärven, Uuraisten, Äänekosken, Laukaan, Toivakan, Joutsan ja Luhangan alueelle.

Inventoinnin tarkoituksena oli paikantaa ja dokumentoida ihmistoiminnan jälkiä kivikaudelta 1960-luvulle Metsähallituksen hallinnoimilla metsätalousalueilla. Muinaisjäänköksiä lukeutuvien kohteiden lisäksi tallennettiin siis tietoa myös nuoremasta kulttuuriperinnöstä, joka on tärkeä osa metsien maankäytön historiaa.

Merkittävä osa inventoinnissa oli Metsähallituksen entisten ja nykyisten työntekijöiden haastatteluilta. Kenttätyössä tarkastettiin haastatteluissa saatuja vihjetietoja ja perinteisen arkeologisen inventoinnin osuus oli pienempi.

Jyväskylän seudulla tarkastettiin metsätalousalueilla sijaitsevat, jo tiedossa olevat muinaisjäänkökset, yhteensä 15. Uusia muinaisjäänköksiä rekisteriin ehdotettavia kohteita löydettiin 46. Saarijärveltä löydettiin yksi uusi kivikautinen asuinpaikka. Suurin osa uusista kohteista on yli satavuotiaiksi oletettavia tervahautoja ja hiilimiiluja. Inventoinnissa tavattiin myös joitakin sotahistoriallisia kohteita ja vanhoja rajamerkkejä. Myös Saarijärven kuuluisaa karsikkoa ehdotetaan muinaisjäänköksiä rekisteriin liitettäväksi. Nuoremista kulttuuriperintökohteista yleisimpiä olivat talojen rauniot. Muita löytyneitä

kohteita olivat esimerkiksi uittorakenteet, muistomerkit ja tarinapaikat.

Kaikista kenttätyöaikaan aikana tehdyistä tarkastuksista syötettiin tiedot Metsähallituksen Reiska-tietojärjestelmään. Tarkastettuja kohteita oli yhteensä 143.

Löydöt: KM 38388; KM 28437

Kenttätyöaika: 24.5.–30.9.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Riikka Mustonen 17.12.2010

Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

JÄMSÄ JUOKSLAHTI

Yleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen

Juokslahden yleiskaava-alueen valtatie 9 länsipuoleinen osa inventoitiin kesäkuussa kahden päivän aikana. Päämääränä oli tarkastaa tunnetut muinaisjäänkökset ja etsiä ennestään tuntemattomia kohteita.

Alueelta löydettiin inventoinnissa yksi varma ja yksi mahdollinen kivikautinen asuinpaikka. Lisäksi tarkastettiin kolme myllynpaikkaa, joista kaksi oli 1700-luvulta tai sitä varhempia. Toinen näistä sijaitsi kuivuneen uoman äärellä, eikä paikalla havaittu selviä, säilyneitä rakenteita. Toisessa kohteessa vanhat rakenteet ovat ilmeisesti hävinneet ja peittyneet myöhempien 1940-luvun rakenteiden alle.

Löydöt: ei luetteloitu

Kenttätyöaika: 8.–10.6.2010

Tutkimuskustannukset: Pöyry Finland Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 29.8.2010 Museoviraston arkistossa.

JÄMSÄ, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

JÄMSÄ OUNINPOHJA

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Jämsän Ouninpohjan pieni kaava-alue tarkastettiin arkeologisesti kahden arkeologin voimin vajaan työpäivän kuluessa. Työmenetelminä käytettiin koekuopitusta, kairauksia ja silmänvaraista havainnointia. Alue on aiemmin ollut aktiivisessa maatalouskäytössä, mikä on jättänyt jälkensä maisemaan ja maaperään, mutta vuosien kuluessa osa pelloista ja haka-maista on metsittyä. Maisema on monin paikoin hyvin jyrkkäpiirteistä sekä kallioista ja lohkareista. Maaperä viljelmättömillä paikoilla on enimmäkseen kivistä hiekkai- tai hiesumoreenia, viljellyillä hiesua.

Maastotyön aikana paikannettiin vanhojen peltojen liepeiltä neljä raivausröykkiötä, jotka ovat selvästi myöhäisiä. Lisäksi havaittiin yksi kiviperustus – samalla paikalla tiedetään olleen torppa ja siihen liittyneitä rakennuksia. Paikkakuntalaisten

tiedossa oleva vanha Laukaantien 1700-luvun linjaus onnistuttiin paikantamaan maastossa. Tielinjan lähellä on useita kuoppamaisia kohteita. Pyyntikulttuurin jäännöksiä etsittiin rannoilta. Mm. maisemaltaan kauniissa Sikoniemen kärjessä koekuopittiin intensiivisesti, vaikka työ lähes umpikivisessä maaperässä olikin hankalaa. Mitään merkkejä muinaisjäännöksistä ei siellä havaittu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.10.2010

Tutkimuskustannukset: kaavoittaja Simo Järvenpää

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.12.2010 Museoviraston arkistossa.

JÄMSÄ PIELUKANNIEMI

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen

Pieni Pielukanniemen kaava-alue inventoitiin hyvissä olosuhteissa yhden arkeologin voimin 8.10.2010. Alueella on useita rakennuksia niin rannan tuntumassa kuin kauempanakin rannasta. Maasto on pääosin vanhaa kosteahkoa metsämaata. Rannassa on paikoin havaittavissa matalahko ja kapea rantavalli, jonka takana maasto on hyvin tasaista tai erittäin loivasti nousevaa, kunnes lähellä maantietä alkaa paikoin muuttua kallioisemmaksi ja sen myötä myös korkeammaksi. Ranta on ulostyöntyviltilä osiltaan selvästi rantavoimien kuluttamaa.

Esihistoriallisia pyyntikulttuurin rantasidonnoisia asuinpaikkoja voi sijaita alueella nykyisestä rannasta noin 102 metrin korkeustasolle. Periaatteessa myös Ancyclusvaiheen asuinpaikkoja voi sijaita 102 ja 112 metrin korkeustasojen välillä.

Inventoinnissa työmenetelminä käytettiin koekuopitusta, kairauksia ja silmänvaraista havainnointia. Mitään merkkejä muinaisjäännöksistä ei havaittu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.10.2012

Tutkimuskustannukset: Airix Ympäristö

Tutkimusraportti: Timo Jussila 7.12.2010 Museoviraston arkistossa.

KAAVI TELKKÄMÄEN LUONNONSUOJELUALUE

Kulttuuriperintöinventointi

Metsähallitus

Inventoija: Riku Mönkkönen

Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalvelut etsi ja kartoitti Kaavin Telkänmäen luonnonsuojelun alueen kulttuurihistoriallisesti merkittäviä kohteita. Inventointi toteutettiin nuorille kohdistetuilla työllistämisympäristöillä.

Alueella sijaitsevan kaskiperinnetilan ympäristöstä löydettiin noin tuhat raivausröykkiötä. Röykkiöt ovat syntyneet vuosisatoja jatkuneen kaskeamisen tuloksena. Lisäksi alueelta kartoitettiin useita nauriskuoppia, rakennusten perustuksia ja muita historiallisen asutuksen jälkiä.

Kartoituksen tarkoituksena on ohjata luonnonsuojelun alueen tulevaa käyttöä ja hoitoa. Telkänmäellä kasketaan edelleen. Kartoituksen lisäksi aluetta myös raivattiin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.8.–30.9.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus, Etelä-Suomen luontopalvelut

Tutkimusraportti: Riku Mönkkönen 31.12.2010 Metsähallituksen arkistossa.

KARJALOHJA, LOHJAN – NUMMI- PUSULAN – KARJALOHJAN VESIHUOLTOLINJA

Ks. inventoinnit 2010: Lohjan – Nummi-Pusulan – Karjalohjan vesihuoltolinja, suunnittelualueen inventointi

KAUHAJOKI KESKUSTAAJAMA

Osayleiskaavainventointi

Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu

Inventoija: Jaana Itäpalo

Inventoinnin tarkoitus oli ajantasaistaa Kauhajoen keskuksittaman alueen entuudestaan tunnettujen kohteiden tiedot ja selvittää mahdollisuuksien mukaan kohteiden laajuus ja rajat sekä löytää alueella sijaitsevat historialliset muinaisjäännökset, joita ei ollut entuudestaan tiedossa.

Muinaisjäännöksiä etsittiin maastossa topografian perusteella, historiallisten karttojen ja kirjallisuustietojen pohjalta. Useimmat kallio- ja rakka-alueet on tarkastettu vähintään otoksin.

Inventoinnissa löytyi neljä historiallisen ajan kohdetta: mylly- ja sahatoimintaan liittyviä kivipadon jäänteitä, tervahauta ja entuudestaan tunnetusta Penttilän kivikautisesta kohteesta löytyi kivirakenteita, joiden tulkittiin liittyvän historiallisten karttojen perusteella Suomen sodan tapahtumiin. Lisäksi otettiin mahdollisina muinaisjäännöksinä tai muina kohteina huomioon röykkiöitä, mylly- ja sahatoimintaan liittyviä rakenteita sekä vaatimattomia rakkakuoppia. 1700-luvun jälkeen autoituneita kyläpaikkoja tarkastettiin kolme. Kohteet sijaitsevat nykyisillä viljapelloilla. Kiinteitä rakenteita näiden tarkastuksessa ei havaittu.

Kohdealueen pellot olivat inventoinnin aikana pääosin puutien jäljiltä ja pintahavainnointia päästiin tekemään harvoilla paikoilla. Voi siis olla, että alueella on löytämättä kivikautisia asuinpaikkoja.

Löydöt: KM 38572:1–5

Kenttätyöaika: 20.–24.9.2010

Tutkimuskustannukset: Kauhajoen kaupunki

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 9.12.2010 Museoviraston arkistossa.

KEMIJÄRVEN VUOSTIMON – PELKOSENNIEMEN PYHÄTUNTURIN ITÄPUOLEN VOIMAJOHTO

Suunnittelualueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Kemijärven Vuostimon ja Pelkosenniemen Pyhätunturin itäpuolen välisen voimajohtolinjauksen inventoinnin maastotyöt tehtiin syyskuussa 2010 kahden arkeologin voimin. Tarkoituksena oli etsiä ennestään tuntemattomia kiinteitä muinais-

jäännöksiä suunnitellun uuden 110 kilovoltin voimajohtolinjan 11,5 kilometrin pituiselta linjaukselta. Alueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä, eikä niitä myöskään löytynyt inventoinnin yhteydessä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 16.–17.9.2010

Tutkimuskustannukset: Koillis-Lapin Sähkö Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 23.10.2010 Museoviraston arkistossa.

KEMIJÄRVI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

KERAVA KETJUPIISTO

Asemakaava-alueen tarkkuusinventointi
Museoviraston rakennushistorian osasto
Inventoija: Ulrika Kängäs

Keravan Ketjupiiston asemakaavan muutosalueella suoritettiin arkeologinen tarkkuusinventointi heinäkuussa 2010. Tutkimus-alueelta tunnettiin entuudestaan kolme kiinteää muinaisjäännöstä, kaksi ajoittamatonta röykkiökohdetta sekä vanha tienpohja. Lisäksi alueella on saattanut sijaita Ali-Keravan kylään kuuluneen Inkilän talon rakennuksia. Tutkimuksen tilasi ja sen kustannuksista vastasi Keravan kaupunki.

Inventoinnissa tunnetut muinaisjäännöskohteet paikallistettiin, tarkastettiin ja rajattiin. Tutkimusalueen itäosasta paikallistettiin yksi ennestään tuntematon muinaisjäännöskohde (Ahjo 2, kivilatomus) ja yksi muu kohde (ei kiinteä muinaisjäännös, Ahjo 3, tarkemmin määrittelemättömät kuopat). Tutkimus-alueelta ei havaittu merkkejä Ali-Keravan keskiaikaiseen kylään kuuluneesta Inkilän talosta.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 5.–6.7.2010

Tutkimuskustannukset: Keravan kaupunki

Tutkimusraportti: Ulrika Kängäs 19.7.2010 Museoviraston arkistossa.

KERIMÄKI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

KEURUU, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

KIRKKONUMMI LAPINKYLÄNTIEN VARS VEIKKOLA – HAAPAJÄRVI

Kevyenliikenteenväylän linjauksen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Inventointi tehtiin Veikkolan ja Haapajärven välillä maantien 1131 eli Lapinkyläntien viereen rakennettavaksi suunnitellun kevyenliikenteenväylän sekä pysäkkilevynysten vuoksi. Tien varrelta tunnettiin ennestään Haapajärven kappelin (1749–1823) paikka sekä Sandbackan kiviesineiden löytöpaikka. Lähialueella sijaitsee muutama kivikautinen asuinpaikka.

Inventoinnissa todettiin kaksi keskiaikaista kyläntonttia ja tarkastettiin kappelinpaikka, jossa havaittiin perustusten jäännökset. Kiviesineiden löytöpaikka osoittautui vanhaksi hiekkakuopaksi. Mahdollisesti keskiajalta periytyvän Lapinkyläntien linjaus kulkee ko. kohdassa täsmälleen historiallisella paikallaan.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 6.5.2010

Tutkimuskustannukset: Sito Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 8.5.2010 Museoviraston arkistossa.

KIRKKONUMMI RYSSHAMNEN

Kaava-alueen inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Kirkkonummen Porkkalan Rysshammenin alueella tehtiin kahden päivän aikana arkeologinen inventointi, joka liittyi ranta-asemakaavan muutokseen. Alue sijaitsee Kirkkonummen Porkkalan kylässä pääosin Porkkalantien länsipuolella. Inventoinnissa etsittiin esihistoriallisia, historiallisia ja sota-historiallisia kohteita. Rysshammenin historiallinen erikoispiirre on, että se kuului jatkosodan jälkeen vuonna 1944 Neuvostoliitolle vuokrattuun Porkkalan alueeseen ja sitä käytettiin merisotilaallisena tukikohtana vuokrasopimuksen päättymiseen asti vuonna 1956. Alueelta ei aiemmin tunnettu muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa löytyi viisi muinaisjäännöskohdetta, joista kolme, ajoittamaton röykkiö, historiallisen ajan veneenvetopaikka ja kellarin pohja, arvioitiin suojeltaviksi kohteiksi. Lisäksi rekisteröitiin kaksi historiallisen ajan rakennuksen pohjaa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 3.–4.6.2010

Tutkimuskustannukset: Eriksson Arkkitehdit Oy

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 8.3.2011 Museoviraston arkistossa, kopio Eriksson Arkkitehdit, Kirkkonummen kunta.

KITILÄ JA SODANKYLÄ, KUOLAVAARAN- KEULAKKOPÄÄN TUULIPIISTO

Hankealueen inventointi
Metsähallitus
Inventoija: Juha-Pekka Joonas

Tuulipiiston inventointi Kittilän ja Sodankylän alueella suoritettiin Finnish Consulting Groupin ja Metsähallituksen toimeksiantona. Suunnitteilla oleva Kuolavaaran-Keulakkopään tuulipiisto tulee laajimmillaan koostumaan 20 tuulivoimalaitoksesta, jotka ulottuvat noin 11 kilometrin pituiselle alueelle. Lisäksi inventoitiin kaksi vaihtoehtoista voimajohton reittiä, joiden yhteispituus on noin 50 kilometriä.

Alueelta tunnettiin aiemmin yksi kiinteä muinaisjäännös, pyyntikuoppakohde, joka sijaitsee yhden vaihtoehtoisen

voimajohdon reitin läheisyydessä. Kohteen sijainti kuitenkin tarkentui, sen todettiin sijaitsevan noin 150 metriä etelään ilmoitetuista koordinaateista.

Nyt tehdyssä inventoinnissa löydettiin kaksi mahdollista muinaisjäännöskohdetta, jotka myös sijaitsevat suunnitellun voimajohdon läheisyydessä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 11.–19.10.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus ja Fortum Power Heat

Tutkimusraportti: Juha-Pekka Joonas 27.10.2010
Museoviraston arkistossa.

KOLARI LUNTANGINKANGAS JA MOOTTORIRATA

Kivikautisten asuinpaikkojen inventointi

Yksityinen toimija

Inventoijat: Göran Lybäck, Timo Palin ja Esa Hertell

Kolarin kunnan Luntanginkankaan arkeologisen inventoinnin ensimmäinen jakso tehtiin heinäkuussa 2010 ja toinen jakso syyskuussa 2010. Inventointi liittyi Göran Lybäckin valmisteilla olevaan pro gradu -tutkielmaan.

Inventoinnin tavoitteena oli löytää Kolarista vanhoilta veden muovaamilta, noin 160 metriä meren pinnan yläpuolella olevilta rantatörmiltä kivikautista asutusta. Korkeus merenpinnasta on lähes sama, josta ruotsalaiset Palmbo ja Östlund Norrbottens museumista löysivät vuonna 2009 Pajalan Koskenkankaan 11400 vuotta vanhan kivikautisen asuinpaikan.

Heinäkuussa 2010 tehdyn inventoinnin löydöt olivat tavoitteiden mukaiset ja lupaavia jatkotutkimukselle. Ajan puutteen vuoksi inventointi jouduttiin jakamaan kahteen jaksoon.

Syyskuussa 2010 jatkettiin kesken jäänyttä inventointia, jolloin keskityttiin pääasiassa heinäkuussa löytyneen Luntanginkankaan asuinpaikan ympäristön inventointiin. Luntanginkankaan löytöpaikka osoittautui alueeltaan laajaksi ja empiirisen löytöaineiston osalta erittäin rikkaaksi.

Löydöt: KM 38395–38397

Kenttätyöaika: heinäkuussa ja syyskuussa 2010

Tutkimuskustannukset: yksityinen rahoitus

Tutkimusraportti: Göran Lybäck Museoviraston arkistossa.

KOLARI MUONIONJOKI-TORNIONJOKI

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Muonionjoen–Tornionjoen osayleiskaava-alueen inventoinnissa tutkittiin Muonionjoen ja Tornionjoen rannat Kolarin kunnassa, jokirannasta karkeasti noin 500 metrin etäisyydelle. Kolarinsaari tutkittiin kokonaisuudessaan.

Alueelta tunnettiin ennestään seitsemän kivikautista asuinpaikkaa ja viisi kivikautista löytöpaikkaa, yksi pyyntikuoppa-kohde, kuusi terva- tai hiilihautaa, sekä kaksi muuta kohdetta, yhteensä 21 muinaisjäännöskohdetta.

Inventoinnissa löytyi kymmenen kivikautista asuinpaikkaa ja yksi löytöpaikka (joka on mahdollinen asuinpaikka), sekä kaksi

ajottamatonta liesipaikkaa. Lisäksi havaittiin yksi mahdollinen pyyntikuoppa, 17 tervahautaa tai hiilimiilua – kaikkiaan 30 kohdetta.

Yhteensä alueelta tunnetaan 51 muinaisjäännöskohdetta, joista 43 on suojelukohteita.

Löydöt: KM 38511–38522

Kenttätyöaika: 4.–13.9.2010

Tutkimuskustannukset: Kolarin kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 30.10.2010 Museoviraston arkistossa.

KONNEVESI PUKARAJÄRVI

Rantaosayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Pukarajärven rantaosayleiskaava-alueella tehtiin arkeologinen inventointi kahden arkeologin voimin alkukesästä 2010. Olosuhteet peitteisillä metsäalueilla olivat hyvät sekä viljellyillä pelloilla vaihtelevasti hyvät tai kohtuulliset: kaikille kylvetyillekin pelloille päästiin kysyttäessä tekemään pintapöimintää. Osa peltoalueista oli kuitenkin nurmella. Pelloilla ei kuitenkaan havaittu merkkejä muinaisjäännöksistä.

Kenttätyömenetelminä käytettiin koekuopitusta, seulontaa, maanäytekairausta ja silmänvaraista havainnointia. Historiallisen ajan mahdollisista muinaisjäännöksistä ja tunnetuista irtolöydöistä haastateltiin paikallisia asukkaita, mm. erästä 93-vuotiaasta informanttia. Heiltä saadut tiedot auttoivat irtolöytöihin liittyvien löytösuhteiden selvittämisessä.

Ennestään tunnetut irtolöytöpaikat tarkastettiin. Pukarajärven rakentamattomat ranta-alueet tarkastettiin silmänvaraisesti. Muinais-Päijänne ei ole ulottunut Pukarajärvelle. Lahnanenjärven rantoja tarkastettiin pistokokein muinaisjäännöksille soveliaaksi arvelluilta kohdilta. Järvi on ollut hetken Muinais-Päijänteen osana noin 5500–5000 eKr. Myös Pukarasta laskevan Myllyjoen varret tutkittiin. Jokilaakso on ollut Muinais-Päijänteen lahtea. Muinais-Päijänteen lahdenpohjukkana noin 1000 vuoden ajan olleen Lapunjärven rantoja tutkittiin pistokokein. Muinais-Päijänne on ulottunut alueella 105–106 metrin korkeudelle maksimivaiheessaan 5000 eKr.

Maastotyössä löydettiin kaksi kivikautista asuinpaikka Myllyjoen reunoilta, sekä rännimäinen tervahauta (rännihauta) Pukarajärven rannalta.

Löydöt: KM 38417 – 38418

Kenttätyöaika: 11.–13.6.2010

Tutkimuskustannukset: Konneveden kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 15.8.2010 Museoviraston arkistossa.

KONTIOLAHTI AHOKKALA

Suunnitellun viemäröintilinjan inventointi ja koekuopitus

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoijat: Anu Lempiäinen

Kontiolahdelle Ahokkalan kylän alueelle suunniteltiin uuden jätevesiviemärilinjan rakentamista. Suunnitellulla linjauksella sijaitsee kolme ennestään tunnettua kiinteää muinaisjäännöstä: Nekkilänaho 2 ja 3 -nimiset kivikautiset asuinpaikat sekä

Suoniemellä Kontiolahdella sijainnut ortodoksikalmisto on todennäköisesti jäänyt veden alle Pielisen säännöstelyssä. Jäljellä on rantaan rakennettu muistomerkki. Kuva: Anu Lempiäinen, Museovirasto.

Det ortodoxa gravfältet i Kontiolahti i Suoniemi har förmodligen hamnat under vatten när sjön Pielinen har reglerats. Det enda som finns kvar är ett minnesmärke som uppförts på stranden. Foto: Anu Lempiäinen, Museiverket.

Suoniemi-niminen ortodoksikalmiston ja tsasounan paikka. Näiden tunnettujen kohteiden laajuus ja säilyneisyys täytyi tarkastaa koekuopituksen ja maastotarkastuksen avulla. Kunnan edellisen perusinventoinnin aikana linjan muuta aluetta ei ollut käyty kattavasti lävitse, joten koekuopituksen lisäksi suoritettiin koko viemäriinjan alueen inventointi.

Koekuopituksen perusteella voitiin todeta, että Nekkilänaho 2 -asuinpaikka ei ulotu viemäriinjan alueelle, vaan se rajoittuu melko pienelle alueelle alkuperäisten löytökoordinaattien kohdalle. Nekkilänaho 3 -asuinpaikka todettiin jo aiemmin tuhoutuneeksi hiekkatien teossa. Nekkilänaho 3:n pohjoispuolelta, viemäriinjan alalta löydettiin historiallisen ajan hiilimiilu, joka dokumentoitiin. Suoniemessä tehtiin maastotarkastus, jonka aikana maanpinnalla ei havaittu mitään merkkejä painanteista tai rakenteista, jotka viittaisivat kalmiston tai tsasounan paikkaan. Muinaisjäännös onkin todennäköisesti jäänyt veden alle Pielisjoen säännöstelyjen yhteydessä, kuten jo aikaisemman inventoinnin yhteydessä arveltiin.

Koko muu viemäriinjan ala inventoitiin, eikä sen alueelta löydetty yhtään ennestään tuntematonta esihistoriallista kohdetta. Sen sijaan linjan läheisyydestä löydettiin kiviröykkiökohde (Ahokalan koulu) ja yksi mahdollinen asuuspainannekohde (Kokkopolto).

Löydöt: KM 38509: 1–3; KM 38510

Kenttätyöaika: 19.–27.10.2010

Tutkimuskustannukset: Kontiolahden kunta

Tutkimusraportti: Anu Lempiäinen 22.11.2010
Museoviraston arkistossa.

KONTIOLAHTI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

KONTIOLAHTI, VARKAUDEN TAULUMÄEN – KONTIOLAHDEN SÄHKÖASEMAN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Varkauden Taulumäen – Kontiolahden sähköaseman voimajohto, suunnittelualueen inventointi

KOSKI TL, FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Forssan-Liedon voimajohto, suunnittelualueen inventointi

KOUVOLA LUOTEISOSA (ENT. JAALA)

Tutkimusinventointi

Helsingin yliopiston arkeologian oppiaine

Inventoijat: Teemu Mökkönen, Johanna Stenberg ja Marko Marila

Kouvolan luoteisosan inventointi oli osa Helsingin yliopiston arkeologian oppiaineen tutkimushanketta ”Kouvolan seutu muinaisuudessa – korpea vai kaskenkaatajia?” Tutkimusalueeksi valittiin Vuohijärven länsipuolinen pienten järvien ja jokireittien alue entisen Jaalan kunnan alueella.

Inventoinnissa löydettiin 10 esihistoriallista ja viisi historiallista muinaisjäännöskohdetta. Esihistoriallisista kohteista yksi on lapinraunio, muut asuinpaikkoja. Asuuspainanteita löydettiin kolmelta uudelta kohteelta. Lisäksi yhdeltä jo tunnetulta kohteelta Kouvola [163010010] Hintteri, löydettiin yksi mahdollinen asuuspainanne.

Historiallisen ajan kohteet koostuvat kahdesta 1700-luvun kyläpaikasta, kahdesta hiilimiilusta ja yhdestä kalliohakkauksesta.

Löydöt: KM 38255–38263; KM 2010029–2010031

Kenttätyöaika: 10.–25.8.2010

Tutkimuskustannukset: Kymin Osakeyhtiön 100-vuotissäätiö ja Jaalan kotiseutusäätiö

Tutkimusraportti: Teemu Mökkönen 28.6.2010
Museoviraston arkistossa.

KRISTIINANKAUPUNKI PYHÄVUORI – LIDEN JA ULVILA – NOORMARKKU – POMARKKU -VOIMAJOHTO

Voimajohtolinjasten inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Museovirasto inventoi vuonna 2008 suunnitellun uuden Ulvilan–Kristiinankaupungin voimajohtolinjan Pomarkun Joensuu-lahdesta Kristiinankaupungin Pyhävuorelle. Touko-kesäkuun vaihteessa 2010 inventoitiin linjan molemmat ääripäät, Kristiinankaupungin Pyhävuoren ja Lidenin uuden sähköaseman välinen linja sekä Ulvilan sähköaseman ja Pomarkun Joensuu-lahden välinen linja. Uusi linja kulkee aivan vanhan ja olemassa olevan voimajohtolinjan vierellä tai paikalla. Inventointi rajoittui pääosin 50 metrin etäisyydelle linjasta.

Linjan suhde historiallisen ajan kylätontteihin tarkastettiin vanhoilta 1700–1800-lukujen yleiskartoilta ja Kristiinan-

kaupungin Tiukan kohdalla tarkemmista vanhoista kartoista, kuten 1808 sotilaskartalta. Pomarkun kylätontin paikka oli selvitetty aiemmassa inventoinnissa. Ulvilan Paluksessa linja kulki lähempänä vanhaa kylätonttia ja siltä osin linjan kulku projisoitiin isojakokartalle. Kristiinankaupungissa havaittiin linjan liepeillä hiilihauta ja mahdollinen röykkiö jo tunnettujen lisäksi. Ulvilan–Pomarkun linjalla ei havaittu mitään muinaisjäännykseen viittaavaa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 30.5.–4.6.2010

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj

Tutkimusraportti: Timo Jussila 27.6.2010 Museoviraston arkistossa.

KRONOBY DÄRHMEN (KORPHOLMEN)

Forskningsinventering och kartering
Arkeologiska läroämnet vid Åbo universitet
Inventerare: Mikko Helminen och Janne Haarala

Under oktober månad 2010 utfördes en arkeologisk inventering och kartläggning av fasta fornlämningar på Därholmen (Korpholmen) i Kronoby. Arbetets syfte var att undersöka lämningar av det före detta kronohospitalet på Korpholmen. Fältbesök och fältarbete var möjligt tack vare ekonomiskt stöd från Nordenskiöld-samfundet.

Den arkeologiska inventeringen av fasta fornlämningar på platsen för Korpholmens hospital (1631–1841) på Därholmen var den första i sitt slag. Genom att använda arkiverat kartmaterial från 1700-talet, digitala mätningar och allmänna fältobservationer var det möjligt att skapa en bild av bevarandegraden hos hospitalets lämningar samt av dess gränser.

På forskningsområdet dokumenterades fem byggnadslämningar, vilka alla hör till ett större aktivitetsområde på platsen och dateras med största sannolikhet till 1630–1840-talen när kronohospitalet var verksam på platsen. Därtill kan man kostatera att det mesta av 1700- och tidiga 1800-talens hospitalsområde, speciellt på den norra delen av hospitalskullen på Korpholmen, har bevarats väldigt bra.

Därholmen (Korpholmen) i Kronoby anses vara en fast fornlämning, vilken är skyddad enligt lagen om fasta fornlämningar (295/1963).

Fynd: –

Datering: historisk tid

Fältarbetstid: 30.9.–3.10.2010

Forskningsomkostnader: Nordenskiöld-samfundet och Arkeologiska läroämnet vid Åbo universitet.

Forskningsrapport: Mikko Helminen 20.12.2010 i Åbo universitet, kopia i Museiverkets arkiv.

KRUUNUPYY DÄRHMEN (KORPHOLMEN)

Ks. inventoinnit 2010: Kronoby Därholmen (Korpholmen)
Tutkimusinventointi ja kartoitus

KUHMO ONTOJÄRVEN ETELÄRANTA, PIKKU KALLIOLAHTI – LEVÄLAHTI

Suunnittelualan muinaisjäännykset
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Kartoituksen tarkoituksena oli selvittää Ontojärven etelärantalla, Pikku Kalliolahden ja Levälahden välisellä ranta-alueella sijaitsevan viiden kiinteän muinaisjäännyksen luonnetta ja laajuutta alueen rakentamissuunnitelmia varten. Ontojärvi on voimakkaasti säännöstely, joten löydöt sijaitsivat pääasiassa aivan rannan tuntumassa ja osin rantavedessä.

Inventoinnin tuloksena todettiin, että suurin osa alueen kvartseista on luontaisesti jään ja rantavoimien vaikutuksesta rikkoutuneita. On mahdollista, että alueella on myös ihmisen tekemiä iskoksia, mutta muinaisjäännykset ovat suurelta osin säännöstelyssä tuhoutuneita.

Löydöt: –

Tutkitun alueen laajuus: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 24.–26.10.2010

Tutkimuskustannukset: UPM-Kymmene Oyj

Tutkimusraportti: Timo Jussila 15.1.2011 Museoviraston arkistossa.

KUHMO VUOSANGAN HARJOITUSALUE

Hankealueen inventointi
Kainuun Museo
Inventoija: Esa Suominen

Puolustusvoimien Vuosangan harjoitusalueen laajennus herätti niin paljon vastustusta Kainuun maakuntaa laadittaessa, että asia päätettiin ratkaista vaihemaakuntakaavalla. Sen pohjaksi Kainuun maakunta -kuntayhtymä teetti harjoitusalueita ja sen suunnitelluista laajennusalueista muiden selvitysten ohella muinaisjäännyksinventoinnin, jonka se tilasi Kainuun Museolta.

Vuosangan harjoitusalue sijaitsee Kuhmon luoteisosassa, ja se rajoittuu lännessä Ristijärven rajaan, pohjoisessa Kontiomäen-Vartiuksen rautatiehen, idässä Kuhmon-Hyrnsalmen tiehen ja etelässä Kellosuon väliselle alueelle. Harjoitusalueen maasto on suurelta osin pienten järvien täplittämää hyvin kivikkoista mäntykangasta. Alueella ei ole tehty arkeologisia tutkimuksia, eikä tiedossa ole kiinteitä muinaisjäännyksiä tai irtaimia muinaisaineita. Karttatarkastelun perusteella alueelta saattoi odottaa löytyvän lähinnä pyyntikuoppia tai pienialaisia esihistoriallisia asuinpaikkoja vesistöjen rannoilta. Historiallisen ajan kohteista saattoi odottaa löytyvän tervahautoja.

Hyvin karun maaperän takia inventoinnin tulokset jäivät odotettua huomattavasti heikommiksi. Ainoat kiinteiksi muinaisjäännyksiksi tulkittavat kohteet olivat tervanpolttajien tilapäis-asumuksen jäännös ja neljä tervahautaa. Niiden lisäksi inventoinnissa dokumentoitiin joitakin muita alueen historiaan liittyviä rakennuksia ja niiden jäännöksiä.

Inventoinnin toteutusta haittasi huomattavasti se, että ainakin osa alueesta oli koko syksyn ajan arkisin suljettu armeijan harjoitusten vuoksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 27.9., 30.9., 10.10. ja 7.11.2010

Tutkimuskustannukset: Kainuun maakunta -kuntayhtymä

Tutkimusraportti: Esa Suominen 14.1.2011 Kainuun Museossa.

KUHMOINEN, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu,
kulttuuriperintökohteiden inventointi

KUORTANE KAARANKAJÄRVI

Rantaosayleiskaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Kaava-alue inventoitiin yhden päivän aikana kahden arkeologin voimin lokakuussa 2010. Inventoinnissa tarkastettiin kaikki kaavassa osoitetut uudet rakennuspaikat. Niiden lisäksi inventoitiin muita arkeologian kannalta potentiaalisia paikkoja kaava-alueella. Kaarankajärven rannat on suureksi osaksi jo rakennettu, ja lisäksi alueella on myös peltoa. Inventointimenetelminä käytettiin koekuopitusta ja pintapoinmitta. Pihamaita ei tarkastettu.

Kaarankajärvi (noin 134 m mpy) on kuroutunut Itämerestä noin 7000 eKr., Itämeren Ancyclusjärvivaiheen lopulla tai Ancyclusjärvi-Litorinamerivaiheiden taitteessa. Järven lasku-uoma sijaitsee pohjoisosan länsirannalla. Sen kaakkoispuoleiset järven osat ovat järven kuroutumisesta lähtien olleet transgressiivisia eli vedentaso on noussut hitaasti, mihin viittaavat havaitut rantavallit ja suorannat. Merkittävistä järvenlaskusta ei saatu havaintoja. Periaatteessa järven rannoilta voi löytää lyhytaikaisia Ancyclusjärven lopun aikaisia kivikautisia asuinpaikkoja nykyrannasta alkaen. Sen jälkeiset esihistorialliset rantasidonnaiset nuorimmat asuinpaikat voivat sijaita aivan nykyrannassa tai rantavedessä ja varhaisimmat veden alla.

Kaarankajärven alue on ollut 1700-luvun lopulle asumatonta. 1840-luvun pitäjänkartalla alueella on kaksi taloa: Kaaranka ja Rantamäki. Historiallisen ajan kiinteään asutukseen liittyviä muinaisjäänneksiä alueella ei ole.

Inventoinnissa löydettiin kaava-alueelta kaksi historiallisen ajan kohdetta, tervahauta ja kiviaita. Kumpikaan näistä kohteista ei sijaitse kaavaan merkityillä rakennettaviksi aiotuilla tonteilla. Kiviaitaa ei luokiteltu muinaisjäänneksi, mutta on kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakenne. Mitään merkkejä esihistoriasta ei havaittu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 6.10.2010

Tutkimuskustannukset: Kuortaneen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 8.11.2010 Museoviraston arkistossa.

KURIKKA KESKUSTA JA PANTTILA

Osayleiskaava-alueen inventointi
Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu
Inventoija: Jaana Itäpalo

Kurikassa suoritettiin keskustan ja Panttilan osayleiskaavainventointi kahdeksan kenttätyöpäivän aikana. Alueelta tunnettiin entuudestaan 15 kivikautista asuinpaikka ja neljä irtolöytöpaikkaa. Historiallisen ajan kohteita ei ollut tiedossa.

Inventoinnissa tarkastettiin ja rajattiin entuudestaan tunnetut kohteet. Ennestään tuntemattomia kohteita etsittiin peltoalueilta ja pistotarkastuksia tehtiin kallioalueille ja moreenimaille. Tarkastettavana olivat myös historiallisen ajan kohteet.

Inventoinnissa löytyi yksi ennestään tuntematon kivikautinen asuinpaikka, Vieru 2, viisi kivikautista irtolöytöpaikkaa ja kahdeksan historiallisen ajan kohdetta. Rannansiirtymiskronologian perusteella Vieru 2 ajoittuu tyyppillisen kampakeramiikan aikaan. Runsaita asuinpaikkahavaintoja tehtiin kohteessa laajahkolta alueelta.

Historiallisen ajan kohteista merkittävimpiä ovat kaksi kyläpaikkaa, Koivisto ja Panttila. Ne edustavat Kurikan vanhinta, kirjallisista ja karttalähteistä tunnettua historiallisen ajan asutusta. Panttilan kohdetta ei ehditty tarkastaa maastossa.

Löydöt: KM 38337–38344

Kenttätyöaika: 15.5.–3.6.2010

Tutkimuskustannukset: Kurikan kaupunki

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 6.8.2010 Museoviraston arkistossa.

KUUSAMO JA SALLA, OULANGAN KANSALLISPUISTO

Kulttuuriperintökohteiden täydennysinventointi
Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut
Inventoija: Ville-Antti Laurila

Kuusamon ja Sallan alueella olevan Oulangan kansallispuiston inventointi suoritettiin täydennysinventointina, jonka tavoitteena oli kartoittaa alueen historiallisen ajan kulttuuriperintökohteet. Alueella on tehty useita aikaisempia inventointeja, jotka ovat keskittyneet suurelta osin Oulangan jokilaakson esihistoriallisiin kohteisiin. Maastotyöt alueella kestivät yhteensä noin kuukauden kesäkuussa ja elo-syyskuussa 2010. Esitöiden ja aikaisemmin tehtyjen inventointien kattavuuden perusteella maastotyöt keskitettiin otollisille alueille ja kaikki tiedossa olleet kohteet käytiin tarkistamassa.

Alueelta inventoitiin yhteensä 60 kohdetta, joista kolme määriteltiin muinaisjäänneksi: pyyntikuoppa, liesiröykkiö ja veneenvetotaival. Suurin ryhmä kohteissa olivat niitylatojen jäänteet, joita löytyi 31. Savottakämpien jäänteitä löydettiin 10 ja toisen maailmansodan varustuksia seitsemän. Muista sekalaisemmista kohteista suurin osa liittyi savotoihin ja niityihin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: kesä-syyskuu 2010, yhteensä noin kuukausi

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Ville-Antti Laurila Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KUUSAMO JUUMA, RIIHISALMI, PORONTIMA, TIERMAS JA KANTOJÄRVI

Kaava-alueiden inventointi
Pohjois-Pohjanmaan museo
Inventoija: Mika Sarkkinen

Inventointia tehtiin viidellä pienellä kaava-alueella eri puolilla Kuusamoaa. Alueilta ei ollut aiempia tietoja muinaisjäänneksistä tai löydöistä.

Juuman alue Kuusamon pohjoisosassa, Yli- ja Ala-Juuma-järvien välisen salmen eteläpuolella, on voimakkaan kumpuileva, pääosin mäntyvaltaista hiekkamaata. Kitkanjoen vesireitin varrella olevalta alueelta tavattiin kaikkiaan viisi pyyntikuoppaa neljältä erilliseltä alueelta sekä kaksi kivikautistyyppistä asuinpaikkaa.

Kuusamon eteläosasta Riihisalmen alueelta, Polo- ja Irmijärvien välistä, tavattiin yhteensä 23 pyyntikuopiksi tulkittua maakuoppaa kuudelta erilliseltä alueelta. Kylmäniemen itäkärjen sortuneesta törmästä tavattiin lisäksi asuinpaikasta kertovia löytöjä. Selvästi kivikautinen, yhden asumuspainanteen asuinpaikka sijaitsi Lapinlahden pohjoisrannalta. Kahden

järven välinen kannasalue oli eteläosaltaan suljettu taistelu-
haudoilla kapeimpien salmien kohdalta. Lisäksi alueelta
tavattiin kuoppaliesi ja tervahauta. Kun alue on vesistöjä
ajatellen keskeinen ja lisäksi maaperä on hiekkaisaa, pääosin
mäntyä kasvavaa kangasta, ei kohteiden määrä ole yllättävä.

Porontinan alue Rukan koillispuolella Virkkulan kylässä sekä
Tiermaksen alue Kuusamon pohjoisosassa Käylästä koilliseen
muistuttivat toisiaan maastollisesti. Alueet ovat kivikkoista
moreenia, järvien rannat ovat lähes kaikki joko jyrkkiä tai
matalia ja kosteita. Kankaat ovat enimmäkseen kuusivaltaista
sekametsää. Molemmat alueet sijaitsevat hieman syrjässä
keskeisiltä vesireiteiltä. Kummaltakaan ei tavattu muinais-
jäännöksiä eikä esinelöytöjä.

Kantojärven kaavamuutosalue Kantojärven länsirannalla,
Rukan pohjoispuolella oli tasaista hiekkakangasta. Sieltä ei
tavattu muinaisjäännöksiä.

Löydöt: KM 38378–38381

Kenttätyöaika: 9.–13.8.2010

Tutkimuskustannukset: virkatyö ja kaavoittajat

Tutkimusraportti: Mika Sarkkinen 23.8.2010 Pohjois-
Pohjanmaan museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

KUUSAMO RUKA

Osayleiskaava-alueen inventointi
Kulttuuritutkijain Osuuskunta Aura
Inventoija: Sami Viljanmaa

Kuusamon–Rukan välialueella toteutettiin maankäytön suunnit-
teluun liittyvä muinaisjäänösinventointi Oulussa toimivan
Kulttuuritutkijain Osuuskunta Auran toimesta ja Finnish
Consulting Groupin tilaamana kesällä 2010. Kohdealueen
kokonaislaajuus oli noin 15000 hehtaaria. Inventoinnin
tavoitteena oli tarkastaa aiemmin tunnettujen muinaisjäänös-
kohteiden nykytila sekä paikallistaa mahdollisimman runsaasti
aiemmin tuntemattomia muinaisjäänöksiä. Tarkimmin havain-
noitiin alueita, joille osayleiskaavaluonnoksen mukaan on
todennäköisimmin kohdistumassa laajamittaisia maan-
käyttötoimia, ja alueita, jotka kartta-aineiston ja asutus-
historian perusteella vaikuttivat muinaisjäänösten löytämiselle
potentiaalisimmilta. Alueelta tunnettiin ennen kesän 2010
inventointia kymmenen muinaisjäänöskohdetta.

Inventoinnissa paikallistettiin kahdeksan aiemmin tuntematonta
muinaisjäänöstä. Kyseisten kohteiden joukossa on viisi
historiallisen ajan myllynpaikkaa, joista neljä paikallistettiin
karttanimien perusteella, yksi tervahauta, yksi pyyntikuoppa-
kohde sekä kaksi kivikautista asuinpaikkaa, joista toisessa
havaittiin myös asumuspainanne. Lisäksi yhden myllynpaikan
yhteydestä dokumentoitiin pärehöylään liittyneitä rakenteita.

Kaava-alueita ei voi katsoa kattavasti tutkituksi, vaan ainoas-
taan ne osat, joille osayleiskaavaluonnoksessa on suunniteltu
rakennustoimintaa. Käytettävissä ollut aika suhteessa inventoi-
tavan alueen laajuuteen ei myöskään mahdollistanut laaja-
mittaista koekuoppien kaivamista kaikilla muinaisjäänösten
löytämiseksi potentiaalisilla paikoilla edes tarkimmin inventoi-
duissa osissa aluetta, mistä johtuen maanpinnalle näkymättö-
mät kohteet lienevät aliedustettuina todelliseen määräänsä
nähdessä.

Löydöt: KM 38392:1–2

Kenttätyöaika: 28.–30.6. ja 2.–8.8.2010

Tutkimuskustannukset: Kuusamon kaupunki

Tutkimusraportti: Sami Viljanmaa 20.9.2010
Museoviraston arkistossa.

KUUSAMO VALTAVAARA

Kulttuuriperintökohteiden inventointi
Metsähallitus Pohjanmaan luontopalvelut
Inventoija: Ville Laurila

Valtavaaran–Pyhävaaran suojelualue sijaitsee Kuusamon
pohjoisosassa, välittömästi Rukan koillispuolella. Suojelualue
on noin 750 hehtaarin laajuinen. Inventoinnin tavoitteena oli
kartoittaa historialliset kohteet Valtavaaran hoito- ja käyttö-
suunnitelman tausta-aineistoksi.

Valtavaaran alueelta inventoitiin ainoastaan yksi kulttuuri-
perintökohde, palovartiotorin jäänökset. Vaikka Valtavaara
sijaitsee tunnettujen esihistoriallisten kohteiden läheisyydessä,
vaaran jyrkät rinteet erottavat sen selkeästi alapuolisesta
vesistöalueesta. Alueelta ei etsinnöistä huolimatta löydetty
menneisyyden ihmistoiminnan jättämiä rakenteita.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 21.8. ja 26.8.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus Pohjanmaan
Luontopalvelut

Tutkimusraportti: Ville Laurila 8.4.2013 Metsähallituksen
arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

LAPUA RUHA JA KESKUSTAAJAMAN ETELÄOSA

Osayleiskaava-alueiden inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Inventointi on jatkoa syksyn 2009 inventoinnille. Tuolloin
maastotyö keskeytettiin lumen tulon takia. Jatkoinventoinnin
maastotyö tehtiin toukokuun puolessa välissä 2010. Rukan
ja keskustaaajaman eteläosan osayleiskaava-alueiden lisäksi
tarkasteltiin keuhkalla 2010 myös Simpsiön aluetta. Simpsiön
laella, rakennetulla alueella ja sen liepeillä on monin paikoin
lohkokivikasvoja, jotka ovat selvästi resentejä.

Täydennysinventoinnissa löytyi kolme aiemmin tuntematonta
kivikautista asuinpaikkaa, joista yksi ehjänä metsämaastossa.
Kaksi asuinpaikkaa sijaitsi nykyisellä pellolla. Joen länsi-
puolella tutkittiin tarkemmin mm. metallinpaljastinta käyttäen
Vihollisrannan rautakautisen löytöpaikan aluetta, josta ei
kuitenkaan saatu paikkaa selvittäviä havaintoja.

Talvella 2010 käytiin uudestaan läpi Lapuan vanha karttamate-
riaali Kansallisarkistossa. Lapualta ei juurikaan ole 1800-luvun
puoliväliä vanhempia talotontteja kuvaavia karttoja. Arkistosta
löytyi pari aiemmin huomaamatta jäänyttä karttaa. Niissä
olevat talotontit ovat edelleen asuttuja, ts. ne sijaitsevat
rakennetulla alueella.

Lapuan vakituinen maanviljelykseen perustuva asutus on
alkanut 1400-luvun lopulla. Asutuksen päätulosuuntana on
pidetty Kyrön seutua ja ehkä osin myös Sastamalan seutua.
Vakituisista asutusta on edeltänyt eränautinta ja tervanpoltto,
joka myös myöhemmin oli merkittävässä asemassa elinkeino-
na. Tervanpoltoista on jäänyt jäljelle – ainakin nyt tutkitulle
alueelle – varsin vähän jäänteitä. Inventoinnissa havaittiin
alueella vain neljä tervahautaa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.–9.5.2010

Tutkimuskustannukset: Lapuan kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 22.6.2012 Museoviraston arkistossa.

LAPUA SIMPSIÖ

Natura-alueen kulttuuriperintöinventointi

Metsähallitus

Inventoija: Ville Laurila

Simpsion alue sijaitsee muutamia kilometrejä Lapuan keskustan länsipuolella. Kyseessä on huomattavasti ympäröivästä maastosta korkeammalle kohoava kvartsiittimuodostuma. Simpsion länsirinteellä, laskettelurinteen eteläpuolella, sijaitsee Simpsion luonnonsuojelualue.

Inventoinnin ensimmäisessä vaiheessa käytiin läpi alueen historiaa koskevat teokset, kirjoitukset ja Metsähallituksen vanhat suunnitelmat sekä Museoviraston inventointiaineisto. Inventoinnin tausta-aineistoksi seulottiin myös aluetta koskevaa vanhaa kartta-aineistoa. Inventoinnin toinen vaihe muodostui kenttätyöstä, jotka toteutettiin kesällä 2010. Kenttätöiden aikana tarkistettiin maastossa arkistokeselvityksessä ilmenneet kohteet ja etsittiin ennestään tuntemattomia kohteita.

Kulttuuriperintökohteita alueelta inventoitiin kaksi, Piispanpenkin tarinapaikka ja Kirkkotien historiallinen kulkuväylä, joita molempia ehdotetaan kiinteiksi muinaisjäännekseksi. Kohteet täyttävät historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäänneksen määritelmät, ja niillä on noin 200 vuoden dokumentoitu historia.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.–9.6.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Ville Laurila Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

LAPPEENRANTA SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

LAUKAA, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

LAUKAA VUONTEE JA SAVIO

Ranta- ja kyläyleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Timo Sepänmaa

Savion–Vuonteen ranta- ja kyläyleiskaava-alueen inventoinnin maastotyö suoritettiin elokuussa 2010 kahden arkeologin voimin. Tutkimusalueeseen kuului nykyistä järvenrantaa vain Pyhtään järvellä, jonka kaikki rannat kuuluivat inventoinnin piiriin. Suurin osa alueen muinaisrannoista sijaitsee kuitenkin etäällä nykyrannasta. Inventoinnin pääpaino oli Muinais-Päijänteen tasoilla ja ylempiä Ancylostasoja katsottiin vain

pistokokein. Alueelta on löydetty rautakautinen 1000-luvulle ajoittuva nuolenkärki KM 29912 Savion Majakaarten rantahietikolta. Alueelta voi siten olettaa löytyvän myös rautakautisia muinaisjäänneksiä.

Inventoinnin pääpaino oli kaava-alueen keskiosassa, Savion Vuonteen Kyläkeskusten välillä, Pyhtäänjärven ympäristössä ja Puttolan seudulla, alueella, jonne kohdistuu pääosa uudesta rakentamisesta. Reuna-alueita tutkittiin pistokokein. Aluetta on aiemmissa inventoinneissa tutkittu jo suhteellisen runsaasti. Nyt jätettiin vähälle huomiolle sellaisia yksittäisiä maastonkohtia, joissa tiedettiin maastoa aiemmin tarkastellun jo varsin perusteellisesti. Alueella on kuitenkin runsaasti muinaisranta-viivaa edelleenkin tutkittavaksi. Huomattava osa maaperästä on hiekaista moreenia, hyvin kivistä ja paikoin lohkarikkaa. Alueella on kaksi laajempaa harjumuodostumaa, Savion kyläkeskuksen alue ja Vuonteesta koilliseen kulkeva laaja harju, joissa maaperä on hiekaista ja joille myös valtaosa muinaisjäänneksistä keskittyy. Harjuilta on otettu paljon hiekkaa.

Alueelta tunnettiin ennen inventointia 10 kivikautista asuinpaikkaa ja yksi historiallisen ajan kylätontti. Lisäksi aivan alueen liepeiltä tunnettiin ennestään neljä kivikautista asuinpaikkaa. Inventoinnissa löytyi neljä ennestään tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa, sekä yksi pyyntikuoppahangas. Lisäksi havaittiin terva- ja hiilihautoja. Yhtä 1700-luvun autioitunutta talonpaikkaa ehdotettiin muinaisjäänneksi.

Löydöt: KM 38419–38422

Kenttätyöaika: 16.–20.8.2010

Tutkimuskustannukset: Laukaan kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 3.10.2010 Museoviraston arkistossa.

LEMI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

LEMPÄÄLÄ SÄÄKSJÄRVI

Kipinäaidan inventointi ja dokumentointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen, Tapani Rostedt ja

Timo Sepänmaa

Hämeenlinnan–Tampereen rata valmistui tammikuussa 1876. Rata oikaistiin 1950-luvun jälkeen Säöksjärven kohdalla lännemmäksi. Vanhaa ratapohjaa on paikalla jäljellä mm. kevyenliikenteen väylänä. Sen reunalla olevat kivistä rakennetut kipinäaidat, kaksi pätkeä, dokumentoitiin toukokuussa 2010. Kipinäaidan kulku mitattiin takymetrillä koordinaatistoon. Aita valokuvattiin ja rakenne kuvailtiin.

Alue tarkastettiin myös muiden jäänteiden varalta. Vanhojen karttojen perusteella alueella ei ole ollut asutusta vielä 1800-luvun lopulla. Mitään muinaisjäänneeseen viittaavia jäänteitä ei havaittu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 10.5.2010

Tutkimuskustannukset: Lempäälän kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 24.6.2010 Museoviraston arkistossa.

LIEKSA RUUNAAAN ALUE

Kulttuuriperintöinventointi
Metsähallitus
Inventoija: Jouni Taivainen

Metsähallituksen Kansallisen Metsäohjelman (KMO) kulttuuriperintöinventointihankkeeseen liittyvä inventointi tehtiin kesä-heinäkuussa 2010 Lieksan Ruunaan retkeilyalueella ja siihen liittyvillä metsätalousmailla. Vajaan kuukauden pituisen kenttätöyön aikana tutkittiin yhteensä noin 12 000 hehtaarin laajuinen alue.

Alueelta tunnettiin ennen inventointia neljä muinaisjäännöskohdetta. Inventoinnissa löydettiin uusia muinaisjäännöksiksi ehdotettavia kohteita 23, joista yksi on kivikautinen asuinpaikka, kaksi tarkemmin ajoittamatonta pyyntikuoppakohdetta ja loput historiallisen ajan kiinteitä muinaisjäännöksiä, esimerkiksi hiilen valmistukseen liittyviä miilun ja miilumajojen jäännöksiä sekä rännityypin tervahautoja. Vanhan kirkkotien varresta löydettiin myös yksi karsikkopuukohde.

Inventoinnissa kiinnitettiin huomiota myös muihin metsien kulttuuriperintökohteisiin, joita alueella ovat mm. tukinuittoon liittyvät kiviset patorakenteet, metsätyökämppein ja turvelatojen sekä autoituneiden maatilojen jäännökset. Tällaisia kohteita kartoitettiin kaikkiaan 22. Nämä eivät nuoruutensa vuoksi ole muinaismuistolain nojalla rauhoitettavia kohteita.

Inventoinnin jälkeen alueelta tunnetaan 49 kulttuuriperintökohdetta.

Löydöt: KM 35581

Kenttätyöaika: 15.6.–8.7.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Jouni Taivainen 27.12.2010

Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

LIETO, FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Forssan-Liedon voimajohto, suunnittelun alueen inventointi

LIPERI, VARKAUDEN TAULUMÄEN – KONTIOLAHDEN SÄHKÖASEMAN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Varkauden Taulumäen – Kontiolahden sähköaseman voimajohto, suunnittelun alueen inventointi

LOHJA, ESPOON-SALON OIKORATA

Ks. inventoinnit 2010: Lohja, Salo ja Nummi-Pusula, Lohjan-Salon linjausvaihtoehtojen arkisto- ja karttaselvitykset

LOHJA KISAKALLIO

Asemakaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Kisakallion urheilupuisto suunnittelee toimintansa laajentamista. Alueelle ollaan tekemässä asemakaavaa. Muinaisjään-

nösinventointi suoritettiin kaavan selvitystyönä. Alue tutkittiin rakentamattomilta osiltaan kattavasti. Pääpaino oli rannan tuntumassa, ranta-alueet noin 60 metrin korkeustasolle tarkastettiin huolellisemmin, opiston rakennusten länsipuoleinen kalliainen metsämaasto viitteellisemmin.

Alue on topografialtaan jyrkkäpiirteistä rannasta kohoavine kalliomäkiin. Kalliokumpareiden välissä on mineraalimaa-pohjaisia laaksoja ja kallioiden reunalla alueen kaakkoisosassa moreenimaisia terasseja. Muinaisjäännöstyyppejä, joita alueelta periaatteessa voisi löytää, ovat seudulle tyypilliset rantakallioilla sijaitsevat pronssi-varhaisrautakautiset rökkiöt. Alueen kaakkoisosassa on myös pyyntikulttuurin asuinpaikoille soveltuvaa maastoa.

1700-luvun lopun ns. Kuninkaankartan perusteella alueella ei ole ollut asutusta ennen 1800-lukua. Lähin vanha kylätontti, Kutsila, sijaitsee Kutsilanselän itäpuolella, Maikkalan pohjoispuolella.

Alueen luoteiskolkassa, rannan tuntumassa olevan kalliojyrkänteen seinämässä, parikymmentä metriä vesirajan yläpuolella, on resentti maalaus. Maalauksessa on punavärillä ja keltaisella tehtyjä kuvioita, mm. tikku-ukko.

Alueen kaakkoiskulmassa, luonnonsuojelualueen laidalla on purovoma ja sen länsipuolella soinen laakso. Purovoman suussa, 50 metrin korkeustasolla, on tasaisia terasseja, jotka ovat topografialtaan oivia kivikautiselle asuinpaikalle. Mitään esihistoriaan viittaavaa ei kuitenkaan löytynyt.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 25.4.2010

Tutkimuskustannukset: Kisakallion Urheilupuisto

Tutkimusraportti: Timo Jussila 3.5.2010 Museoviraston arkistossa.

LOHJA, LOHJAN – NUMMI-PUSULAN – KARJALOHJAN VESIHUOLTOLINJA

Ks. inventoinnit 2010: Lohjan – Nummi-Pusulan – Karjalohjan vesihuoltolinja, suunnittelun alueen inventointi

LOHJAN – NUMMI-PUSULAN – KARJALOHJAN VESIHUOLTOLINJA

Suunnittelun alueen inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Katja Vuoristo

Lohjan, Nummi-Pusulan ja Karjalohjan alueelle on suunnitella uusi vesihuoltolinja. Linjojen läheisyydestä tunnettiin esihistorialliseen aikaan ajoittuvia kiinteitä muinaisjäännöksiä sekä historiallisen ajan kylätontteja, minkä vuoksi suunnitella-alueella tehtiin kahden viikon pituinen inventointi.

Inventoinnissa tarkastettiin yhteensä 19 kohdetta, jotka sijaitsivat vesihuoltolinjan kohdalla tai läheisyydessä. Näistä kahdeksan olivat entuudestaan tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Suurin osa tarkastetuista muinaisjäännöksistä on historiallisen ajan kylätontteja, mutta joukossa on myös muutama kivikautinen asuinpaikka, rautakautinen kalmisto, hiilimiilu, tienpohja, mahdollinen kirkonpaikka ja torpanpaikkoja.

Löydöt: KM 38663:1–6

Kenttätyöaika: 2.–13.8.2010

Tutkimuskustannukset: Lohjan kaupunki
Tutkimusraportti: Katja Vuoristo 7.3.2011 Museoviraston arkistossa.

LOHJA, SALO JA NUMMI-PUSULA, ESPOON-SALON OIKORATA

Lohjan–Salon linjausvaihtoehtojen arkisto- ja karttaselvitykset Museoviraston arkeologian ja rakennushistorian osastot
Tutkijat: Vesa Laulumaa, Veli-Pekka Suhonen ja Wesa Perttola

Espoon–Salon oikoradan Lohjan ja Salon välisten linjausvaihtoehtojen arkeologinen arkisto- ja karttaselvitys tehtiin 1.4.–9.5.2010. Arkistoinventoinnissa otettiin huomioon esihistoriallisen ja historiallisen ajan muinaisjäännökset. Esihistorialliset kohteiden osalta työn teki tutkija Vesa Laulumaa Museoviraston arkeologian osastolta ja historiallisten kohteiden osalta tutkija Veli-Pekka Suhonen rakennushistorian osastolta. Lisäksi paikka- ja karttatietoaineistojen kokoamisessa ja työstämisessä oli kahden viikon ajan mukana tutkija Wesa Perttola Museoviraston rakennushistorian osastolta.

Esihistoriallisten muinaisjäännostien selvitys tehtiin arkistotietojen, muinaisjäännosterekisterin tietojen, kirjallisuuden ja kartta-aineiston pohjalta. Selvityksessä huomioitiin kiinteät muinaisjäännökset, mahdolliset muinaisjäännökset ja irtolöytökohteet, jotka sijaitsevat 500 metrin etäisyydellä linjauksesta. Lisäksi työssä selvitettiin potentiaalisia muinaisjäännostalueita, toisin sanoen alueita, joilla maastonmuodon, maaperän, korkeuden tai aiempien löytöjen perusteella voisi olettaa löytyvän muinaisjäännöksiä. 500 metrin etäisyydellä vaihtoehtolinjauksista sijaitsee yhteensä 101 esihistoriallista muinaisjäännostkohdetta, ne jakautuvat lajeittain seuraavasti:

-kiinteät muinaisjäännökset 70 kpl
-tentatiivikohteet 8 kpl
-irtolöytökohteet 23 kpl

Historiallisen ajan muinaisjäännostselvitykseen koottiin aiemmin tunnetut historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset. Linjausten alueelta tunnetaan ennestään mm. vanhoja kylänpaikkoja, louhoksia ja tervahautoja. Selvityksessä ovat mukana myös ratalinjausten lähimmät keskiajan ja uuden ajan alun kylänpaikat. Osa kylänpaikoista on bufferin ulkopuolella. Kyseiset kylät ovat kuitenkin selvityksessä sen vuoksi, että niiden alueet ulottuvat ratalinjausten tuntumaan ja niiden vanhat kartat on siten otettava huomioon muinaisjäännostien maastoinventoinneissa.

Keski- ja uuden ajan alun kylät selvitettiin arkistomateriaalin, karttojen ja kirjallisuuden perusteella. Kaikista kylistä selvittiin seuraavat tiedot: 1) ensimmäinen maininta keskiajalla, 2) 1540–60-luvun tilaluku ja 3) vanhimmalla kyläkartalla olevat tonttimaat, tilaluku ja tilojen nimet.

Karttaselvityksessä paikannetut kylien tonttimaat ja muut muinaisjäännostkohteet vietiin Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännostrekisteriin pistekohteina. Kohteet luokiteltiin mahdollisiksi muinaisjäännostiksi ja niiden rauhoitusluokkaa ei määritetty. Kaiken kaikkiaan selvityksessä on mukana 111 historiallisen ajan kohdetta.

Löydöt: –

Kenttätöaika: –

Tutkimuskustannukset: Liikenneviraston rautatieosasto
Tutkimusraportti: Laulumaa Vesa, Suhonen Veli-Pekka ja Perttola, Wesa 7.5.2010 Museoviraston arkistossa.

LOHJA, SIUNTION KOPULAN – VIHDIRIN HUHMARIN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Siuntion Kopulan – Vihdirin Huhmarin voimajohto, suunnittelualueen inventointi

LUHANKA, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

LUUMÄKI, SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

LÄNSI-TURUNMAA SEILI KIRKKONIEMI

Ks. kaivaukset 2010: Länsi-Turunmaa Seili Kirkkoniemi, arkeologiset koetutkimukset

MARTTILA, FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Forssan–Liedon voimajohto, suunnittelualueen inventointi

MERIKARVIA TROLSSIN TUULIPUISTO

Hankealueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Merikarvian keskustan pohjoispuolella sijaitsevan Trolssin tuulipuiston inventoinnin maastotyöt tehtiin toukokuun lopulla kahden arkeologin voimin.

Tuulipuiston alue sijaitsee pääosin 15–25 metrin korkeustasoilla. Tällä tasolla merenranta on ollut varhaisen rautakauden ja rautakauden lopun välisellä ajalla. Maaperä on kivikkoista moreenia, siellä täällä pieniä kalliopaljastumanyppylöitä. Hevostorin alueella ja ympäristössä on laajempi hiekka-alue. Topografia on loivapiirteistä. Muinaisranta muodostumia havaittiin vain Hevostorin hiekkamaaperän alueella. Maasto on kauttaaltaan sellaista, josta on vaikea löytää esihistoriallisia muinaisjäännöksiä, jos niitä kuvatus kaltaisessa maastossa yleensäkin sijaitsee.

Inventoinnin painopiste oli voimalapaikoilla ja niiden läheisyydessä. Jos voimalapaikka sijoittui suohon tai vastaavaan alavaan korpimaastoon, katsottiin sen läheisiä korkeampia maastoja siltä varalta, että voimalaa siirretään. Maastoa tarkastettiin myös voimaloiden välimaastossa pistokokein. Missään ei havaittu mitään merkkejä esihistoriasta tai sellaisista jäänteistä, jotka voisivat olla historiallisen ajan muinaisjäännöksiä. Poikkeuksena yksi tervahauta Hevostorin kankaalla ja sen eteläpuolella oleva maarakenne, joka saattaa olla luontainenkin. Vanhojen karttojen, 1600-luvun pitäjänkartan, vuoden 1855 Kalmbergin kartan ja 1800-luvun lopun Senaatinkartan

mukaan alue on ollut asumatonta erämaata, joten historiallisen ajan asutusjäänteitä ei alueelta ollut odotettavissa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 6.–9.6.2010

Tutkimuskustannukset: Ramboll Finland

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.7.2010 Museoviraston arkistossa.

MIEHIKKÄLÄ SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

MUHOS PÄIVÄRINNE

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Janne Kinnunen

Päivärinteen osayleiskaava-alue sijaitsee Muhoksen keskustasta luoteeseen Oulujoen koillisrannalla, rajoittuen luoteessa Oulun rajaan. Inventoinnin tarkoituksena oli tarkistaa riittävässä määrin alueen maastot ja etsiä niiltä muinaisjäännöksiä sekä tarkastaa myös tunnetut muinaisjäännökset.

Alueelta tunnettiin ennestään epämääräinen kuoppakohde, mutta siitä ei saatu luotettavaa uutta tietoa. Lisäksi havaittiin yksi hiilihauta. Alue on kaiken kaikkiaan varsin rakennettua. Pellot olivat inventointiajankohtana nurmella ja eikä niistä saatu muinaisjäännöksistä kertovia havaintoja. Rakentamaton metsämaa on kivikkoista moreenia tai alempana hiesua.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 14.–15.10.2010

Tutkimuskustannukset: Muhoksen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.1.2011 Museoviraston arkistossa.

MULTIA, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

MUSTASAARI MERENKURKUN MAAILMANPERINTÖALUE

Kulttuuriperintöinventoinnin täydennysinventointi

Metsähallitus

Inventoijat: Ville Laurila, Siiri Tolonen ja Päivi Tervonen

Merenkurkun maailmanperintöalueen Metsähallituksen hallussa olevia osia on inventoitu jo aikaisemminkin (esim. Laurila 2007). Vuoden 2010 inventoinnissa pyrittiin saamaan alueesta kokonaiskuva ja kartoittamaan suurimmat vielä inventoimattomat alueet. Esitöissä havaittiin suurimman osan potentiaalisimmista alueista sijaitsevan Raippaluodon luoteisosan suuremmilla saarilla.

Inventoinnissa havaittiin alueella sijaitsevan kohtuullisen runsaasti kulttuuriperintökohteita. Käytännössä ne voidaan jakaa kahteen luokkaan, niittykulttuuriin ja karjanhoitoon, sekä kalastustukikohtiin ja merenkulkuun. Nämä ovatkin olleet

saariston tärkeimpiä elinkeinoja ja tuottaneet eniten jälkiä kiinteään kulttuuriperintöaineistoon. Lisäksi alueeseen kuuluu Wargiksen tila rakennustenjäänteineen, kiviaitoineen ja raivattuine alueineen.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 7.–21.7.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Siiri Tolonen, Ville Laurila ja Päivi Tervonen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

MUURAME, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

MYNÄMÄKI MIETOISTEN SAAREN KARTANO JA MUURIMÄEN ALUE

Ks. kaivaukset 2009: Mynämäki Mietoisten Saaren kartano ja Muurimäen alue, arkeologiset koetutkimukset

MÄNTTÄ-VILPPULA JOENNIEMEN KARTANO

Hankealueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Kirsi Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti arkeologisen inventoinnin Mänttä-Vilppulan Joenniemen kartanon alueella syksyllä 2010. Inventointi liittyi Gösta Serlachiuksen taidesäätien museon laajennussuunnitelmiin ja siinä selvitettiin, sijaitseeko Joenniemen kartanon alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Inventoinnissa ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä Joenniemen kartanon tai Taavetinsaaren alueella. Sen sijaan alueelta löydettiin seitsemän nuorempaan maankäyttöön liittyvää kohdetta, mm. siltapaikkoja ja rakennuksen pohjia, joista osa tulee ottaa huomioon tulevaa maankäyttöä suunniteltaessa. Ne ilmentävät paikan maankäyttöä Gösta Serlachiuksen omistusaikana.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1. ja 4.10.2010

Tutkimuskustannukset: Gösta Serlachiuksen taidesäätien

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 12.10.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

MÄNTTÄ-VILPPULA, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

MÄNTTÄ-VILPPULA VILPPULA KUORENIEMI RAPUKARTANO

Ranta-asemakaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen

Vilppulan Rapukartanon ranta-asemakaava-alueen inventoinnin maastotyö suoritettiin 16.6.2010. Alueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäänneksiä. Huomattava osa alueesta on alavaa ja muokattua maastoa, ravunkasvatusalaita. Inventointi tehtiin kaivamalla koekuoppia ja lapionpistoja, tekemällä pintapöimintää ja silmänvaraisia havaintoja.

Alue oli pääasiassa peitteistä, kuusivaltaista metsämaastoa ja peltoa, mutta lisäksi siellä oli kaksi metsänhakkuu- ja laikutus- aluetta. Koekuopituksessa, pintapöiminnässä ja silmänvaraisessa tarkastelussa ei todettu mitään merkkejä muinaisjäänneksiä. Myös 1840-luvun pitäjänkartan mukaan alue on ollut asumaton.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 16.6.2010

Tutkimuskustannukset: Koivuselän rapukartano

Tutkimusraportti: Timo Jussila 21.6.2010 Museoviraston arkistossa.

NOKIA KESKUSTA

Yleiskaavan muutosalueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Tapani Rostedt

Nokian keskustan yleiskaavan muutosalueelta sekä Pappilan alueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäänneksiä eikä löytöpaikkoja. Inventoinnin maastotyö suoritettiin yhden päivän aikana syyskuussa 2010. Maastotyö keskittyi pääosin isojakokartoilta paikannettujen kylätonttien, talonpaikkojen, myllynpaikkojen, siltojen ja tiestön tarkastukseen. Purolaaksoissa, vähäisillä rakentamattomilla aloilla, silmäiltiin maastoa myös nuorakeraamiset asuinpaikat mielessä. Pyyntikulttuuria ylipäätään tutkittiin Vihnusjärven rannalla, vanhainkodin eteläpuolella. Esihistoriallisia muinaisjäänneksiä ei kuitenkaan havaittu.

Isojakokartoilta paikannetut talo- ja kylätontit, sekä myllynpaikat ovat arkeologisessa mielessä tuhoutuneet, Pappilan eli Maatilan tonttia ehkä lukuun ottamatta. Vanha päätiestö on lähes kokonaan jäänyt myöhemmän rakentamisen alle. Siitä parhaiten säilyneenä osana on vanha Kyyniojan kivisilta silta, joka jäänyt käytöstä 1900-luvulla.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 23.9.2010

Tutkimuskustannukset: Nokian kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 18.11.2010 Museoviraston arkistossa.

NOKIA PAJULAHDEN HISTORIALLISEN AJAN KYLÄNPAIKKA

Historiallisen kylätontin inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Kalle Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki Nokian Tottijärven Pajulahden historiallisen kylätontin arkeologisen inventoinnin lokakuun 2010 aikana. Inventointialue sijaitsee Nokian eteläosassa Pyhäjärven Pajulahden länsirannalla noin 10 kilometriä Nokian keskustasta lounaaseen. Kylä on matalalla mäellä, jonka pohjois-, länsi- ja eteläpuolella avautuvat pellot. Itäpuolella lainehtii Pyhäjärvi.

Inventoinnissa selvitettiin Pajulahden (Pajulax) historiallisen ajan asuinpaikan rajat. Kyseessä on ensimmäistä kertaa vuonna 1501 mainittu kylä, ja muinaisjäänne-rajauksen perustana käytettiin vuonna 1785 laadittua isojaon karttaa.

Kartta-analyysin perusteella tehty rajausta tarkastettiin maastossa, missä saattoi yhä tunnistaa kylätontin tielinjaukset ja osin myös rakennukset ja tontit. Kylätontti on nykyisin asuttu, mutta rakennusten alla tai välissä on todennäköisesti rakentamiselta säästyneitä muinaisjäänneksiin kuuluvia kulttuurikerroksia tai rakenteita.

Inventointihavaintojen perusteella kylätontti on kohtalaisesti säilynyt ja oletettavasti sen alueella on historiallisesti arvokkaita rakenteita ja maakerroksia.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.10.2010

Tutkimuskustannukset: Tottijärven vesiosuuskunta

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 18.1.2011 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

NUMMI-PUSULA, ESPOON-SALON OIKORATA

Ks. inventoinnit 2010: Lohja, Salo ja Nummi-Pusula, Lohja-Salon linjausvaihtoehtojen arkisto- ja karttaselitykset

NUMMI-PUSULA, LOHJAN – NUMMI-PUSULAN – KARJALOHJAN VESIHUOLTOLINJA

Ks. inventoinnit 2010: Lohjan – Nummi-Pusulan – Karjalohjan vesihuoltolinja, suunnittelualueen inventointi

NÄRPIÖ ÖVERMARK

Perusinventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Vesa Laulumaa

Frönäsuddenin pronssi- tai rautakautinen röykkiö Närpiön Övermarkissa on tutkittu ja entistetty vuosina 1979–1980. Röykkiön pinta on peitetty punaisilla hiekkakivilaatoilla. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

Röset från brons- eller järnåldern på Frönäsudden i Övermark i Närpes har undersökts och istandsatts under åren 1979–1980. Röset har täckts med röda sandstensplattor. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

Storbergetin kallioisella moreeniharjanteella sijaitsee neljä pronssikautista röykkiötä. Röykkiöissä on merkkejä kaivelusta. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

På den steniga moränåsen på Storberget finns fyra rösen från bronsåldern. Det finns tecken efter grävningar i rösen. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

Vuonna 2010 inventoitiin Närpiön Övermarkin (Ylimarkun) muinaisjäännöksiä Museoviraston arkeologian osaston varoin. Övermark sijaitsee Pohjanmaalla, noin 50 kilometriä Vaasasta etelään, Närpiön kunnan pohjoisosassa. Aiemmin Övermark muodosti oman kuntansa, mutta vuoden 1973 kuntaliitoksessa se liitettiin Närpiöön.

Inventoinnin tarkoituksena oli käydä läpi kaikki aiemmin tunnetut kohteet ja tarkastaa jo 1970–80-luvuilla arkeologian harrastajien tekemiä havaintoja sekä etsiä uusia kohteita, mikäli käytävissä oleva aika sen sallii. Inventointialueelta tunnettiin entuudestaan 22 muinaisjäännöstä. Uusia kohteita kirjattiin viisi, joten inventoinnin jälkeen alueelta tunnetaan 27 muinaisjäännöstä. Niistä röykkiökohteita on 22, kivikautisia asuinpaikkoja neljä. Lisäksi tunnetaan yksi kuppikivi.

Löydöt: –

Kentätyöaika: 2.–14.8.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 20.12.2010
Museovirasto arkistossa.

ORIVESI, JUUPAJOEN KORKEAKOSKEN – ORIVEDEN PAINVIEMÄRI

Ks. inventoinnit 2010: Juupajoen Korkeakosken – Oriveden painviemäri, suunnittelualueen inventointi

OULU TAHKOKANGAS

Rautakautisen röykkiöalueen kartoitus ja lähialueiden koekaivaus

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine
Kaivaustenjohtaja: Jari-Matti Kuusela

Syksyllä 2010 Oulun yliopiston arkeologian oppiaine suoritti Oulun Tahkokankaan röykkiökohteen kartoituksen ja lähialueiden koekaivauksen. Tutkimuksen tarkoituksena oli täsmäinventoinnilla kartoittaa kohteen kivirakennelmien lukumäärä sekä koekaivauksen avulla selvittää, onko röykkiökohteen välittömässä läheisyydessä asuinpaikka.

Tutkimusten aikana Tahkokankaalta todettiin kaikkiaan 12 esihistoriallisiksi haudoiksi epäiltyä kivirakennelmaa, jotka kaikki dokumentoitiin takymetrimittauksin. Latomukset tarkistettiin metallinilmaisimella ja usean latomuksen todettiin antavan erilaisia metallisignaaleja. Tämän lisäksi alueesta tehtiin takymetrillä pintamalli. Röykkiökohteen koillis- ja länsipuolia, joiden katsottiin pientopografian perusteella sopivan asuinpaikaksi, tutkittiin 50 x 50 senttimetrin koekuopin, mutta mitään ihmisen toimintaan viittaavaa ei todettu. Koekuopista otettiin fosfaattinäytteitä, jotka on lähetetty Uumajan yliopiston ympäristöarkeologian laboratorioon tutkittavaksi.

Tutkimusten jälkeen on todettava, että ilmeisen röykkiökalmiston läheisyydessä ei ole esihistoriallista asuinpaikkaa. Kaivauksia kohteella jatketaan 2011, jolloin tutkitaan röykkiöt. Tahkokankaan tutkimukset liittyvät Jari-Matti Kuuselan väitöskirjatyöhön.

Löydöt: –

Ajoitus: rautakausi

Tutkitun alueen laajuus: 5109 m²

Kentätyöaika: 20.–30.9.2010

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Tutkimusraportti: Jari-Matti Kuusela Oulun yliopiston arkeologian laboratoriossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PARKANO KESKUSTA

Keskustan yleiskaava-alueen inventointi

FCG Oy

Inventoija: Kalle Luoto

FCG Oy laati kesällä 2010 arkeologisen selvityksen historiallisen ajan asutushistoriallisista muinaisjäännöskohteista osana Parkanon keskustan osayleiskaava-alueen kaavoitustyötä. Inventointi keskittyi kartta-aineiston perusteella paikannettujen historiallisen ajan asutushistoriallisten kohteiden tarkasteluun. Asuinpaikkojen lisäksi maastossa tarkastettiin todennäköisesti Kanan taloon liittyvä myllynpaikka. Uusia, ennestään tuntemattomia esihistoriallisia kohteita ei inventoinnissa pyritty etsimään.

Inventoinnin tuloksena kaava-alueelta paikannettiin kolme aiemmin tuntematonta historiallisen ajan muinaisjäännöskohdetta: kaksi asuinpaikkaa ja yksi myllynpaikka. Lisäksi kolme kohdetta kirjattiin havaintokohteiksi, joita ei voitane pitää muinaisjäännösinä.

Löydöt: –

Kentätyöaika: 19.7.2010

Tutkimuskustannukset: FCG Oy

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 20.7.2010 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Kalle I. Luoto 2011. Historiallisen ajan muinaisjäännöskohteita Parkanossa. Pirkanmaan maan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja 123, s. 56–60.

PELKOSENNIEMI, KEMIJÄRVEN VUOSTIMON – PELKOSENNIEMEN PYHÄTUNTURIN ITÄPUOLEN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Kemijärven Vuostimon – Pelkosenniemen Pyhätunturin itäpuolen voimajohto, suunnittelualueen inventointi

PETÄJÄVESI, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

PIRKKALA SANKILA

Hankealueen inventointi
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Inventoija: Kirsi Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti Pirkkalan Sankilan tilakeskuksessa ja sen ympäristössä muinaisjäännösinventoinnin. Inventoinnissa selvitettiin, sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä. Huomioon otettiin niin esihistorialliset kuin historiallisenkin ajan muinaisjäännökset.

Inventoinnin esityövaiheessa tutustuttiin inventointialuetta koskevaan vanhaan kartta-aineistoon. Tärkeimmäksi lähteeksi osoittautui Daniel Hallin (1769) isojakokartta. Kartta asemoitiin peruskartalle. Asemoinnista voitiin havaita, että tutkimusalueella sijaitisi Sankilan (Sangilan) tilan tontti. Pirkkalan kivikautinen asutus näyttää pääasiassa sijoittuvan 80–81 metriä meren pinnan yläpuolella. Lisäksi asuinpaikkoja on havaittu 85–86 metrin korkeudella.

Inventoinnissa todettiin alueella sijaitsevan kaksi kiinteää muinaisjäännöstä: Vähälammien kivikautinen asuinpaikka sekä Sankilan (Sangila) historiallisen ajan asuinpaikka. Lisäksi tunnetaan yksi esihistoriallinen irtolöytökohde, Kuikonnokan kvartsien löytöpaikka.

Löydöt: KM 2010075:1–8
Kenttätyöaika: 13.8. ja 22.–23.9.2010
Tutkimuskustannukset: Pirkkalan kunta
Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 19.11.2010 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

POLVIJÄRVI KIRKONKYLÄN – SOTKUMAN SIIRTOVIEMÄRI

Siirtoviemäriin inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Polvijärven kirkonkylän ja Sotkuman taajaman välinen siirtoviemäri on noin 16 kilometrin pituinen. Inventoinnissa

Polvijärvellä tehdystä siirtoviemäriin inventoinnissa löytyi suuri korsun jäännös Joensuuntien itäpuolella. Kuva: Piritta Häkälä, Museovirasto.

Vid en inventering för en förflyttning av en avloppslinje i Polvijärvi hitades en stor lämning efter en korsu öster om Joensuuntie. Foto: Piritta Häkälä, Museiverket.

käytiin läpi suunnitellun siirtoviemäriin alue. Lisäksi tutkittiin koekuopittamalla, ulottuvatko ennestään tunnetut Lahnasuon ja Paskalammin muinaisjäännöskohteet rakennettavan siirtoviemäriin kohdalle.

Inventoinnissa löytyi viisi ennestään tuntematonta kohdetta: kaksi kivikautista asuinpaikkaa, yksi tervahauta, yksi linnoituskohde toisen maailmansodan ajalta ja yksi kaskiraunioalue. Inventoinnissa todettiin, ettei ennestään tunnetuilla eikä inventoinnissa löydettyillä kohteilla ole vaikutusta siirtoviemäriin linjaukseen.

Löydöt: KM 38643–38645
Kenttätyöaika: 28.6.–9.7.2010
Tutkimuskustannukset: Polvijärven kunta
Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 3.2.2011 Museoviraston arkistossa.

POLVIJÄRVI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

POMARKKU

Ks. inventoinnit 2010: Kristiinankaupunki Pyhävuori – Liden ja Ulvila – Noormarkku – Pomarkku Voimajohtolinjausten inventointi

PORI NOORMARKKU

Ks. inventoinnit 2010: Kristiinankaupunki Pyhävuori – Liden ja Ulvila – Noormarkku – Pomarkku Voimajohtolinjausten inventointi

PORI NOORMARKKU AHLSTRÖMIN PÄÄKONTTORIN ALUE

Osa-alueinventointi
Satakunnan Museo
Inventoija: Jouko Pukkila

Satakunnan Museo teki inventoinnin Porin Noormarkussa Ahlströmin pääkonttorin alueella Ahlström Oy:n tilauksesta syyskuussa 2010. Kenttätyön kesto oli yhteensä kolme työpäivää.

Inventoinnissa löytyi ennestään tuntemattomia, sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan kohteita. Pääasiassa löydetty kohteet olivat historiallisen ajanrakennuksen jäännöksiä tai viljelyyn liittyviä rakenteita, mutta yksi röykkiökohde saattaa olla vanhempikin.

Löydöt: –
Kenttätyöaika: 6.–8.9.2010
Tutkimuskustannukset: Oy Ahlström Ab
Tutkimusraportti: Jouko Pukkila 28.10.2010 Satakunnan Museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PORI NOORMARKKU JA TOUKARI

Osa-alueinventointi
Satakunnan Museo
Inventoija: Jouko Pukkila

Satakunnan Museo teki inventointityötä useassa eri kenttä-jaksossa Porissa Toukarin ja Noormarkun alueilla huhti- ja syyskuun välisenä aikana yhteensä vajaan kahden kuukauden ajan. Työ liittyi Noormarkun osayleiskaavan laadintaan. Tunnettujen kohteiden kunto tarkastettiin ja informanttien sekä kartta-analyyysien avulla etsittiin ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä. Työ käsitti sekä esihistoriallisen että historiallisen ajan kohteet.

Aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöksiä löydettiin runsaasti, enin osa niistä on uusia rökkiöitä tunnettujen läheisyydestä, mutta niitä löydettiin myös aivan uusilta alueilta. Viimeksi mainituista muutama on kymmenmetrin hiidenkivas. Historiallisen ajan kohteet olivat pääasiassa rakennuksen jäännöksiä tai louhosalueita, mutta mm. yksi vuoden 1776 rajankäyntiin liittyvä iso rajakivi tarkastettiin.

Löydöt: KM 38364–38365

Kenttätyöaika: yhteensä kaksi kuukautta huhti–syyskuussa 2010

Tutkimuskustannukset: Porin kaupunki

Tutkimusraportti: Jouko Pukkila 28.9.2010 Satakunnan Museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PORI TAHKOLUOTO JA PAAKARIT

Osayleiskaava-alueen inventointi

Satakunnan Museo

Inventoija: Jouko Pukkila

Satakunnan museo teki kaavoitustyöhön liittyvän inventoinnin Porin Tahkoluodossa kesäkuussa 2010. Kenttätyöhön käytettiin yksi työpäivä ja sen aikana tarkastettiin yleisö-ilmoituksena tulleita melko nuoria rakenteita. Ne liittyivät asutus- ja elinkeinohistoriaan, mutta myös yksi toisen maailmansodan aikainen ilmatorjuntatykin suojavarusteen paikka tarkastettiin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 10.6.2010

Tutkimuskustannukset: Porin kaupunki

Tutkimusraportti: Jouko Pukkila 28.9.2010 Satakunnan Museon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PORVOO JA SIPOO, SUOMEN ALUEVESI JA TALOUSVYÖHYKE, ESTLINK 2 -SÄHKÖNSIIRTOYHTYEYS

Hankealueen arkeologinen vedenalaisinventointi

Museoviraston meriarkeologian yksikkö

Inventoija: Mari Salminen

Fingrid Oyj suunnittelee Estlink 2 -sähkökaapelin asentamista Suomen ja Viron välille. Kaapeli kulkee Suomen puolella merenpohjalla Porvoon ja Sipoon kuntien, Suomen alumeren ja talousvyöhykkeen läpi noin 70 kilometriä ennen Viron puolelle jatkumista.

Muinaismuistolain 13 pykälän mukaan yleistä työhanketta suunniteltaessa on rakennuttajan otettava selko siitä, tuleeko hankkeen toimeenpaneminen koskemaan muinaisjäännöksiä. Kulttuuriperintöselvitys huomioidaan myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa sekä vesilaisissa. Museovirastolla ei ole kattavaa tietoa kaapelireiillä sijaitsevista vedenalaisista muinaisjäännöksistä, joten alue katsottiin tarpeelliseksi inventoida. Merenpohjalla kulkeva kaapelireitti

inventoitiin vedenalaisten muinaisjäännösten havaitsemiseksi tarkastamalla FUGRO OSAEN:n sekä Alleco Oy:n kaapelireiillä aiemmin tekemät viistokaikuluotaukset.

Kaapelireiillä ei havaittu muinaismuistolain mukaisia vedenalaisia muinaisjäännöksiä eli hylkyjä, joiden oppoamisesta voidaan olettaa kuluneen yli 100 vuotta. Kaapelireiille osuu kuitenkin jo ennen em. viistokaikuluotauksia löydetty, vuonna 1924 uponnut höyryalus Ulf Jarl (kohdenumero 2501). Hylky sijaitsee Suomen talousvyöhykkeellä, hiukan aluevesirajan ulkopuolella. Hylky ei ole sota-alus, eikä se siis kuulu Suomen puolustusvoimille. Rahtialuksen hylkyyn saattaa mahdollisella omistajalla/vakuutuslaitoksella olla vielä intressejä, ja Museoviraston näkemyksen mukaan hylkyyn ei tule kajota ilman omistajan lupaa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.–22.1.2010

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj

Tutkimusraportti: Mari Salminen 22.1.2010 Museoviraston arkistossa.

POSIO JA RANUAN KOILLISOSA

Taloussien kulttuuriperinnön inventointi

Metsähallitus

Inventoija: Taisto Karjalainen

Metsähallituksen metsätalous teki Posion taloussien kulttuuriperinnön inventoinnin kesällä 2010. Tutkimus oli osa hanketta, jolla pyritään selvittämään Metsähallituksen hallinnoimien metsätaloussien kulttuuriperintöä. Projekti kuuluu Kansalliseen metsäohjelmaan, joka edellytti kulttuuriperintökohteiden inventointia. Tutkimusalueeseen kuului Posion kunta kokonaan ja Ranuan kunnan koillisosat Simojärven koillis- ja itäpuolella. Muutamia kohteita tarkastettiin myös Kemijärven kunnan kaakkososasta. Inventointialue oli kooltaan 87500 hehtaaria. Se oli metsätalousmaata, johon kuului myös jouto- ja kitumaita kuten kallioita, kivirakkaa ja soita.

Käytännössä työ tehtiin siten, että inventoija kulki maastossa joko suunnittelumetsurin tai harjoittelijan kanssa ja havaitut kohteet paikannettiin gps-menetelmällä ja dokumentoitiin kirjallisesti maastotietokoneella. Reitit valittiin ennakkoselvitysten perusteella ja tarkastamalla etukäteen ilmoitettuja kohteita. Ennakkoselvityksissä saatiin tausta-aineistoa Museoviraston arkeologian ja rakennushistorian osastojen arkistoista, sekä muinaisjäännösrekisteristä. Inventoinnin esityönä tilattiin myös vanhoja karttoja Kansallisarkistosta. Inventoinnista ilmoitettiin etukäteen ja paikalliset ihmiset ja etenkin Metsähallituksen Posion konttorin henkilökunta oli kerännyt valmiiksi tietoa kohteista. Ilmoitetut kohteet olivat pääasiassa kulttuuriperintökohteita.

Esihistorialliset kohteet paikannettiin joko arkistomateriaalin perusteella tai löydettiin inventoinnin yhteydessä. Inventoinnissa otettiin huomioon kohteet esihistorian alusta noin 1950–60-luvuille saakka. Nuorimmissa kohteissa käytettiin inventoijan harkintaa ja kohteita valittiin esimerkiksi niiden harvinaisuuden ja kunnan perusteella

Suurin osa Posion aikaisemmista esihistoriallisista kohteista on löytynyt 1990-luvulla Hannu Kotivuoren tekemissä inventoinneissa. Kohteet sijaitsevat pääasiassa suurten vesistöjen varilla. Metsätalousmaat sijaitsevat puolestaan kaukaisimmissa erämaissa ja kesän inventoinnissa käytiinkin läpi alueita, jotka ovat aikaisemmissa inventoinneissa jääneet vähäisemmälle huomiolle.

Löydöt: KM 38407–38411

Kenttätyöaika: 24.5.–24.9.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Taisto Karjalainen Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PUDASJÄRVI PUDASJÄRVEN POHJOISOSA

Kulttuuriperintöinventointi

Metsähallitus / Kansallinen metsäohjelma

Inventoija: Hans-Peter Schulz

Metsähallitus suoritti Pudasjärven pohjoisosassa metsätalousmaiden ja valtion retkeilyalueiden kulttuuriperintöinventoinnin. Inventointi on osa Kansallista metsäohjelmaa 2015, joka edellyttää kulttuuriperintökohteiden inventointia valtion omistamilla mailla varmistaa metsien monipuolisen hyödyntämisen kestävä kehityksen periaatteita noudattaen sekä kulttuuriperintökohteiden säilyttämistä, kunnostamista ja retkeilyn kehittämistä.

Inventoinnissa dokumentoitiin yhteensä 201 kohdetta, joista 11 on esihistoriallisia, 58 historiallisia (ikä yli 100 vuotta), yhdeksän ajoittamattomia, 116 uuden ajan kulttuuriperintökohteita, kolme toisen maailman sodan aikaisia kohteita ja neljä rakennusperintökohteita. Ennen inventointia alueelta tunnettiin neljä esihistoriallista muinaisjäännettä, ja 12 historiallista kohdetta oli tallennettu Metsähallituksen Reiska-tietokantaan. Suurin osa uuden ajan kulttuuriperintökohteista, jotka liittyvät pääasiassa metsätalouteen, uittoon, maatalouteen ja poronhoitoon, tuli tietoon Metsähallituksen henkilökunnan ja paikallisten asukkaiden haastatteluissa.

Löydöt: KM 38576, KM 38579, KM 38580

Kenttätyöaika: 24.5.–21.9.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Hans-Peter Schulz Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PUNKAHARJU ETELÄOSIEN PIENVEDET

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Hannu Poutiainen

Inventointi kohdistui UPM-Kymmenen omistamien Punkaharjun eteläosien pienjärvien rannoille. Tavoitteena oli tarkastaa kaavan uudet rakennuspaikat sekä pistokokein alueen muut maastot ja etsiä niiltä ennestään tuntemattomia muinaisjäänneksiä.

Alueelta ei tunnettu entuudestaan muinaisjäänneksiä, eikä tiedossa ollut irtainten muinaisesineiden löytöpaikkoja. Inventoinnissa löytyi yksi kivikautinen asuinpaikka Vihtarinjärven rannalta ja toinen Varpasen rannalta, molemmat ehjältä metsämaalta. Lisäksi havaittiin huonokuntoinen hiilihaudan jäännös.

Löydöt: KM 38428–38429

Kenttätyöaika: 11.–13.8.2010

Tutkimuskustannukset: Pöyry Finland Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila ja Hannu Poutiainen 30.8.2010 Museoviraston arkistossa.

PUNKAHARJU SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

PUOLANKA SAARIJÄRVEN LUONNONSUOJELUALUE

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut

Inventoija: Ville Laurila

Inventoinnin tavoitteena oli kartoittaa historialliset kohteet Saarijärven hoito- ja käyttösuunnitelman tausta-aineistoksi.

Saarijärveltä tavattiin viisi historiallisen ajan kulttuuriperintökohdetta: metsätyökämpä, pieni uittokanava, kaksi laavunpaikkaa sekä tervahauta. Yhtäkään niistä ei tulkittu lain suojaamaksi muinaisjäänneksi.

Saarijärvi on ollut kauan rauhoitettuna metsästystoimintaan ja tämä näkyy vähäisenä kulttuuriperintökohteiden määränä. Alueella tänään näkyvät jäljet liittyvät joko moderniin retkeilytoimintaan tai ovat vähäisiä ja kauan sitten lahonneita merkkejä aikaisemmasta ihmistoiminnasta. Alue on myös kooltaan kohtuullisen pieni ja kaukana kiinteästä asutuksesta. Vaikka on muutamia kohtuullisen kokoisia moreenirantaisia vesistöjä, ovat nämäkin olleet ennemminkin kaukaisia nautintakohteita kuin välittömässä ihmistoiminnan piirissä olleita alueita.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 2.–4.11. ja 9.11.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut

Tutkimusraportti: Ville Laurila Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

PUUMALA SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

PÄLKÄNE EPAALA-KUULIALA

Osayleiskaava-alueen muinaisjäänösten täydennysinventointi Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Timo Sepänmaa

Epaalan-Kuulialan osayleiskaavan laajennusalueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäänneksiä tai irtolöytöpaikkoja. Vanhojen karttojen tarkastelun perusteella alueella ei ole ollut myöskään historiallisen ajan asutusta. Eteläisempi ja pienempi kaava-alueen laajennusosa oli suurimmaksi osaksi vanhaa vesijättöä.

Alue inventoitiin kahden arkeologin voimin yhden päivän aikana toukokuussa 2010. Valtaosa pelloista oli nurmella, ja lisäksi ne ovat etupäässä hyvin tasaisia ilman arkeologisia topografisia kiinnekohtia. Jonkin verran peltoa oli myös avoimena, ja silloin tehtiin pintapöimintää normaaliin tapaan. Erityisen huolellisesti tarkastettiin peltoalueiden metsäsaarekkeet ja muut metsäkumpareet. Menetelminä käytettiin soveltuvin osin koekuopitusta ja seulontaa, maanäytekairausta, metallin-ilmaisinetsintää ja silmänvaraista havainnointia. Kaava-

alueella ei nyt tehdyssä arkeologisessa inventoinnissa todettu merkkejä muinaisjäänöksistä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 12.5.2010.

Tutkimuskustannukset: Pälkäneen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 21.6.2010 Museoviraston arkistossa.

RAAHE, RAAHEN KOPSAN TUULIPUISTON HANKEALUE JA RAAHEN – SIIKAJOEN RUUKIN VOIMALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Raahen Kopsan tuulipuiston hankealue ja Raahen – Siikajoen Ruukin voimalinja, hankealueen inventointi

RAAHEN KOPSAN TUULIPUISTON HANKEALUE JA RAAHEN – SIIKAJOEN RUUKIN VOIMALINJA

Hankealueen inventointi
Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu
Inventoija: Jaana Itäpalo

Kanteleen Voima Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Raahen Kopsaan. Hankkeessa tullaan rakentamaan 24 tuulivoimalaitosta, niitä yhdistäviä maakaapeleita ja teitä sekä voimajohto tuulipuistosta Siikajoen Ruukkiin nykyisen voimalinjan länsipuolelle. Koska tuulipuiston suunnittelualueelta, voimalinjaukselta ja sen läheisyydestä tunnettiin entuudestaan muinaisjäänöksiä ja oli mahdollista löytää uusia kohteita, suoritettiin hankealueella arkeologinen inventointi osana hankkeen ympäristöselvityksiä. Tulevan tuulipuiston alueelta tunnetaan Pitkän Pirttiselän tervahauta ja tervapirttiin liittyvä kiukaanjäänös. Ruukkiin johtavalta voimalinjalta ja aivan sen läheisyydestä tunnetaan kaksi kivikautista asuinpaikkaa: Vuolunoja ja Sahaoja, Voimalinjan alapuoli sekä Vuolunojan latvan tervahauta.

Tuulipuisto sijaitsee kokonaan mesoliittisella muinaisrantatasolla. Lähialueelta tunnetaan ajanjakson rantatasoilta vain muutamia mahdollisia esihistoriallisia kohteita, jotka ovat erilaisia kivirakenteita. Niistä lähimmät, Pomminkankaan vakkakuopat ja röykkiöt, sijaitsevat hieman yli kilometri tuulipuistosta koilliseen kantatien 88 pohjoispuolella Raahen ja Vihannin rajan tuntumassa.

Inventoitavilla alueilla ei ole sijainnut historiallista asutusta ja siten ei ollut oletettavaa löytää asutushistoriallisia jäänteitä. Sen sijaan historiallisen ajan jäännöksistä saattoi löytyä esim. eränkäyntiin liittyviä muinaisjäänöksiä tai tervahautoja ja niihin liittyviä rakenteita, kuten tervapirttien pohjia.

Inventoinnissa käytiin läpi tuulipuiston hankealueella kallioalueet ja mäet sekä paikoin myös matalampia selänteitä ja rämeiden ja soiden reunamia, joille rakentamista on suunniteltu. Voimalinjalla inventointiin entuudestaan tunnetut kohteet ja etsittiin uusia muinaisjäänöksiä niiden lähistöltä ja muilta muinaisjäänösten sijaitsemisen kannalta otollisilta alueilta.

Inventoinnissa löytyi kolme uutta kohdetta. Tuulipuiston suunnittelualueelta Pitkän Pirttiselän pohjoisosasta löytyi läheltä yhtä suunniteltua tuulivoimalaa sekä maakaapelilinjaa kaksi

maakuoppaa, jotka tulkittiin historiallisen ajan rakennusten pohjiksi (kohde Pitkä Pirttisellä 3). Ne voivat liittyä alueella harjoitettuun tervanpoltoon, sillä lähistöllä sijaitsee kaksi tervahautaa. Kuopissa on selvä huuhtoutumiskerros ja sen perusteella niillä voi olla ikää useita satoja vuosia. Entuudestaan tunnetuista kohteista löydettiin uusia rakenteita ja tehtiin tarkentavia havaintoja. Voimalinjauksen tuntumassa Siikajoen puolella sijaitseva Vuolunojan asuinpaikan alueen lähistöltä löytyi hiilimiilu. Sahaojan asuinpaikka-alueen todettiin olevan aiemmin tiedettyä laajempaan.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 17.–22.10.2010, yhteensä viisi kenttätyöpäivää

Tutkimuskustannukset: Kanteleen Voima Oy

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 17.11.2010
Museoviraston arkistossa.

RAAHE RAAHEN-VIHANNIN VOIMANSIIRTOJOHTO

Voimansiirtolinjan inventointi
Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu
Inventoija: Jaana Itäpalo

Vattenfall Verkko Oy suunnittelee Nordic Mines Ab:n toimaksiannosta Raahen Laivakankaan kultakaivoshankkeeseen liittyvää voimansiirtolinjaa. Linjauksen lähialueelta tunnetaan useita muinaisjäänöskohteita ja linjaus kulkee paikoin alueilla, missä saattoi sijaita kiinteitä muinaisjäänöksiä.

Suunniteltu voimajohtolinja alkaa kaivosalueen asemakaavan alueelta, Laivalantien itäpuolelta ja kulkee noin yhdeksän kilometriä itään ja kaakkoon Vihannin suuntaan 62,5–105 metrin korkeudella meren pinnan yläpuolella. Paikoin linjaus kulkee kivikkoisten kankaiden rinteillä tai niiden yli ja linjauksen keskivaiheilla sivuaa hieman laajempia kallioalueita. Suurelta osin inventointialue sijoittuu helppokulkuisille soille ja rämeille. Romuperäntieltä Leinostenvaaran suuntaan johtavan metsätien varrella suunniteltu linjaus kulkee lyhyen matkan kapealla hiekkakankaalla.

Linjaus oli merkitty selkeästi maastoon ja inventointi oli helppo suorittaa. Johtoalue tulee olemaan 46 metriä leveä ja maasto tarkastettiin sen mukaisesti. Idässä linjaus kulkee kuitenkin pääosin tasaisilla ja alavilla rämeillä ja niitä ei kävelty kaikilta osin systemaattisesti läpi. Topografian ja lähialueelta tunnettujen kohteiden perusteella oli olennaista kiinnittää huomio paitsi kivikkoihin korkeammalla sijaitseviin alueisiin, niin myös mahdollisiin asuinpaikkoihin, jotka saattoivat sijaita läheltä tunnettujen esimerkkien perusteella matalilla muinaisilla hiekkadyneillä nykyisten rämeiden reunoilla. Tarkemmin käytiin läpi Leinostenvaara ja Nahkakallion pohjoisrinne, jotka olivat inventoidulla alueella ainoita laajahkoja kivikkoisia ympäristöstään kohoavia korkeampia alueita.

Inventoinnissa löytyi yksi muinaisjäänökseksi tulkittu kohde: Romuperäntieltä Leinostenvaaran suuntaan johtavan metsätien varrelta, johtolinjauksen reunalta, havaittiin maakuoppa, jonka ikä on maannoksen perusteella yli sata vuotta.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 4.5.2010

Tutkimuskustannukset: Nordic Mines AB

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 13.5.2010 Museoviraston arkistossa.

RAASEPORI, NÄSENKARTANO

Ks. inventoinnit 2010: Salo ja Raasepori, Näsenkartano, tuulivoimalahankealueen inventointi

RAASEPORI TAMMISAARI, ÖSTERBYN-SKARPKULLAN VOIMAJOHTOLINJAUS

Voimajohtolinjauksen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Österbyn ja Skarpkullan välisen 110 kV:n voimajohdon inventoinnin maastotyö suoritettiin kesäkuussa 2010. Voimajohdon suunniteltu linjaus tutkittiin maastossa noin 100 metriä leveässä käytävässä lukuun ottamatta muutamaa lyhyttä pätkää, jossa linja kulki soiden yli.

Linjan alueelta ei ennestään tunnettu kiinteitä muinaisjäänöksiä. Linjan eteläpäässä, linjaukselta noin 400 metriä lounaaseen tunnetaan vanha kivilouhos Aronsbergin itäpuolella sekä historiallisen ajan talonpaikka linjan eteläpäästä 300 metriä lounaaseen. Linjauksen pohjoispäästä noin kilometri länteen sijaitsee Kasbergetin pronssikautinen rökkiö. Linjaus kulkee 15–45 metrin korkeustasoilla, joilla muinaisen Itämeren veden taso on ollut noin 6600–1500 eKr. eli Litorinameren maksimikorkeudesta kivikauden loppuun. Alueella voisi sijoita kivikautisia asuinpaikkoja ja alavampien laaksojen – pronssikautisten lahdenpohjukoiden – rantakallioilla hautaröykkiöitä. Sellaisia ei kuitenkaan missään havaittu. Muutamain paikoin maasto ja maaperä olivat varsin soveliaita kivikautisille asuinpaikoille. Alueella ei kuitenkaan havaittu merkkejä esihistoriasta.

Voimajohtolinjaus kulkee neljän vanhan maakirjakylän liepeillä. Etelässä Österbyn kylätontti on paikannettu vuonna 2004 tehdyssä inventoinnissa ja se sijaitsee linjan eteläpäästä noin 1,2 kilometriä etelään. Linjauksen pohjoisosassa se kulkee Skrittskogin ja Grabbskogin kylätonttien välistä. Kylätonttien paikannukset on tehty 1700-luvun lopun ns. kuninkaankartalta ja 1800-luvun lopun Senaatinkartoilta. Maastossa ei havaittu mitään merkkejä mahdollisesta vanhasta asutuksesta linjan liepeillä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 14.–15.6.2010

Tutkimuskustannukset: Tammisaaren Energia

Tutkimusraportti: Timo Jussila 18.6.2010 Museoviraston arkistossa.

RANUAN KOILLISOSA

Ks. inventoinnit 2010: Posio ja Ranuan koillisosa, talousmetsien kulttuuriperinnön inventointi

RIIHIMÄEN EKOKEMIN – HAUSJÄRVEN HIKIÄN VOIMAJOHTO

Suunnittelalueen inventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Vesa Laulumaa

Arkeologisessa inventoinnissa selvitettiin Hikiän (Hausjärvi) ja Ekokemin (Riihimäki) 110 kV voimajohtolinjauksen hanke-

alueella sijaitsevat sekä esihistorialliset että historiallisen ajan kiinteät muinaisjäänökset. Inventointialue on noin kolme kilometriä pitkä linja, jota tarkasteltiin noin 50 metrin leveydeltä linjan molemmin puolin. Linja liittyy vuonna 2008 tehtyyn Forssan–Hikiän voimajohtoinventointiin ja sijoittuu tuolloin tarkasteltujen B- ja C-vaihtoehtojen väli-
maastoon.

Inventoinnin esiselvityksessä käytettiin vuoden 2008 Forssan–Hikiän voimalinjainventointiin kerättyä arkisto- ja karttamateriaalia. Aiemman selvityksen mukaan alueelta ei tunneta esihistoriallisia tai historiallisia kohteita. Inventoinnin tärkein osuus olikin maastossa tapahtuva havainnointi. Suunniteltu linja käytiin läpi jalkaisin kahteen kertaan. Muinaisjäänöskohteita ei löytynyt. Ainoa havaittu rakenne oli palstojen rajalle kivistä kasattu rajamerkki.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 2.11.2010

Tutkimuskustannukset: Ekokem

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 10.3.2011
Museoviraston arkistossa.

RIIHIMÄKI, RIIHIMÄEN EKOKEMIN – HAUSJÄRVEN HIKIÄN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Riihimäen Ekokemin – Hausjärven Hikiän voimajohto, suunnittelalueen inventointi

RUOKOLAHTI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

RUOVESI MUSTAJÄRVI–RUOVESI

Viemäriinjauksen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Hannu Poutiainen

Pappilanlahdelta Mustajärven pohjoispuolelle rakennettavan paineviemärin linjaus haarakkeineen inventoitiin yhden kenttäpäivän aikana.

Viemäriinjauksen alueelta tai sen lähistöltä ei ennestään tunnettu muinaisjäänöksiä. Linjalta ei inventoinnissa löydetty esihistoriallisia eikä historiallisen ajan muinaisjäänöksiä. Linjan läheisyydessä todettiin Mustajärven vanha, 1500–1800-luvuilta käytössä ollut kahden talon kylätontti autioituneeksi ja siten muinaisjäänökseksi. Lisäksi tarkastettiin muutama isojakokartoille merkitty myllynpaikka viemäriinjauksen liepeillä. Näitä ei katsottu muinaisjäänöksiä.

Viemäriinjauksen leikkaa tai sivuaa neljässä kohdassa vanhaa 1600-luvun lopulta alkaen käytössä ollutta Vaasan valtatie linjausta. Näillä kohden tielinja kulkee nykyisen tien alla tai kupeessa, joten viemäriinjauksen ei katsottu voivan kajota vanhan tien mahdollisesti jäljellä oleviin rakenteisiin.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 6.7.2010

Tutkimuskustannukset: Suunnittelutalo S. Anttila Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 8.8.2010 Museoviraston arkistossa.

SAARIJÄRVI, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

SALLA, OULANGAN KANSALLISPUISTO JA NATURA-ALUE

Ks. inventoinnit 2010: Kuusamo ja Salla, kulttuuriperintökohteiden täydennysinventointi

SALLA SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

SALO, ESPOON-SALON OIKORATA

Ks. inventoinnit 2010: Lohja, Salo ja Nummi-Pusula, Lohjan-Salon linjausvaihtoehtojen arkisto- ja karttaselvitykset

SALO JA RAASEPORI, NÄSENKARTANO

Tuulivoimalahankealueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Perniön Pruukin kylän etelä-kaakkoispuolelle, Salon ja Raaseporin kunnan rajoille, on suunniteltu tuulivoimaloiden rakentamista. Inventoinnissa tarkastettiin suunnitellut voimaloiden paikat lähiympäristöineen. Muutoin kalliialueita katsottiin voimaloiden lähistöllä satunnaisesti.

Alueelta tunnettiin ennestään yksi muinaisjäänös: Ryssäntorninmäen hiidenkivas. Tuulivoimalan ympäristövaikutusten arviointialueella havaittiin yksi laaja kivikautinen asuinpaikka, joka kuitenkin sijaitsee etäällä suunnitelluista tuulivoimaloista. Tuulivoimaloiden lähetyillä havaittiin ”ryssäntornin” jäänteet, rakkakuoppia tms., rajamerkkejä ja hiilimiilu.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 15.–17.6.2010

Tutkimuskustannukset: Ramboll

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

SALO KIIKALA SAARENKYLÄ, PAPPILA JA KOMISUO

Osainventointi

Yksityinen

Inventoijat: Anna Väänänen ja Juha Ruohonen

Vuonna 2009 Salon Kiikalan Saarenkylässä järjestettiin Nokkapellonmäki-nimisellä mesoliittisella asuinpaikalla yleisökaivaus. Kaivaustutkimukset olivat osa laajempaa paikallisten kotiseutuyhdistysten yhteistä hanketta, jonka tarkoituksena oli toteuttaa yleisökaivauksia kivikautisilla kohteilla viitenä peräkkäisenä vuotena silloisen Salon seudun eri kuntien (nyk. Salon kaupungin) alueilla.

Nokkapellonmäen kaivausten yhteydessä todettiin, ettei Kiikalan Saarenkylän alueelta tunnettu lainkaan muita kiinteitä muinaisjäänöksiä. Kiikalassa oli suoritettu arkeologinen perusinventointi vuosina 1965 ja 2001, mutta niissä kyseisen kylän alueelta ei ollut löytynyt merkkejä muinaisesta ihmistoinnista. Kiikalan Saarenkylän, Pappilan ja Komisuon kylien alueilta, nykyisin kuivatun Kurajärven itärannoilta on löytynyt 2000-luvulla paljon kvartsi-esineitä, iskoksia, keramiikkaa ym. Saadakseen kyseiset löydöt yleisesti tunnetuiksi ja löytöpaikat muinaisjäänösrekisteriin, päätti Kiikala-Seura ry kustantaa alueella arkeologisen muinaisjäänösinventoinnin. Inventoinnin maastotyöt toteutettiin yhden päivän aikana loppusyksyllä 2010.

Maastossa potentiaaliset kohteet tarkastettiin ja valokuvattiin. Olosuhteiden niin salliessa alueita prospektointiin pintapöimillä ja ottamalla talteen havaitut löydöt. Kohteet pyrittiin rajaamaan sekä löytöalueiden perusteella että tarkastelemalla maaston topografiaa. Inventoinnissa käytettiin apuna myös maaperäkairausa.

Vuoden 2010 inventoinnin jälkeen entisen Kiikalan kunnan (nyk. Salo) alueen muinaisjäänöksiin voidaan lisätä viisi uutta kivikautista kohdetta, joista ainakin yksi ajoittuu mahdollisesti mesoliittiselle ajalle ja toinen kivikauden lopulle tai varhaismetallikaudelle. Lisäksi inventoinnissa todettiin kaksi uutta kivikautista irtolöytöpaikkaa.

Inventoinnin perusteella kuva entisen Kiikalan alueen kivikaudesta täydentyi. Aiemmin seudulta tunnettiin kohteita lähinnä paikalla ennen sijainneen Kurajärven länsirannalta, mutta nyt voitiin osoittaa kivikauden asutuksen levittäytyneen koko laajahkon muinaisjärven ympäristöön. Ennen vuotta 2009 löytötyhjiössä olleen Saarenkylän alue, samoin kuin Pappilan ja Komisuon kylät, saivat alueilleen uusia kohteita. Uudet muinaisjäänöskohteet ajoittuvat paikkakunnalla jo aiemmin tunnettujen tapaan pääasiassa laajasti määriteltynä kivikaudelle. Yksi niistä, Mäkilä, voi kuitenkin Nokkapellonmäen tapaan kertoa seudun ihmisasutuksen leviämisen alkuvaiheista ajoituksensa kivikauden alkuun mesoliittiselle ajalle. Toinen, Kivikkoaho, puolestaan ajoittuu kivikauden lopulle nuorakeraamiselle ajalle. Saaripellosta löytynyt mahdollinen Kiukaisten kulttuurin tai varhaismetallikauden kivikirves täydentää osaltaan käsitystä paikkakunnan menneisyydestä aivan kivikauden lopulla ja/tai pronssikaudella.

Löydöt: KM 38610 – 38617

Kenttätyöaika: 16.10.2010

Tutkimuskustannukset: Kiikala-Seura ry

Tutkimusraportti: Anna Väänänen 25.5.2011

Museoviraston arkistossa.

SALO KORVENMÄKI

Asemakaava-alueen inventointi

Turun maakuntamuseo

Inventoija: Heljä Brusila

Korvenmäen asemakaava-alue sijaitsee Helsingintien eteläpuolella, noin kuusi kilometriä Salon keskustasta itään. Alueen inventoiminen tuli ajankohtaiseksi, kun alueella käynnistyi kaavoitus Rouskis Oy:n jätteenkäsittelytoiminnan laajennus-suunnitelmien vuoksi. Aluetta ei ole tarkastettu aiemmissa inventoinneissa, vaikka se on maastoltaan sopiva esihistoriallisille hautaröykkiöille. Myös asuinpaikkojen löytyminen on mahdollista.

Kaava-alueella on tehty voimakkaita maaperän muokkaus-toimenpiteitä, joten luonnontilainen maa-alue osoittautui lopulta varsin suppeaksi, vain noin 400 x 500 metrin laajuiseksi. Inventoinnissa ei havaittu minkäänlaisia merkkejä kiinteistä muinaisjäänöksistä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 22.6.2010

Tutkimuskustannukset: Rouskis Oy

Tutkimusraportti: Heljä Brusila 30.7.2010 Turun museokeskuksessa, kopio Museoviraston arkistossa.

SALO TEIJON ALUE

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus

Inventoija: Jouni Taivainen

Metsähallitus teki Kansallisen metsäohjelman 2015 toteuttamiseen liittyvän kulttuuriperintöinventoinnin Salon kaupungissa Teijon retkeilyalueella ja siihen liittyvissä talousmetsissä touko-kesäkuussa 2010. Inventoidun alueen pinta-ala on 3335 hehtaaria. Inventoinnissa otettiin huomioon arkeologiset kohteet kivikaudelta noin 1960-luvun alkuun sekä rakennukset ja arvokkaat maisemat.

Kenttätöitä tehtiin yhteensä kahdeksan päivää. Tuona aikana alue saatiin pääpiirteissään tutkittua ja kulttuuriperinnön yleispiirteet hyvin selville. Inventoinnin maastokattavuus on arviolta 8–10 %.

Inventoinnin jälkeen tutkimusalueelta tunnetaan 42 kulttuuriperintökohdetta, joista 39 on ennestään tuntemattomia. Kohteista 39 on muinaismuistolain mukaisia kohteita, kaksi muita kulttuuriperintökohteita ja yksi rakennusperintökohde.

Vanhin inventoinnissa löydetty kohde on Lakiassuo 2:n kivikautinen asuinpaikka, josta löytyi hakkuuaukean mätästyistä laikuista 16 kvartsi-iskosta. Kohde on löytöjen, ranta-korkeuden ja ympäristön perusteella mesoliittinen kivikautinen pienialainen asuin- tai leiripaikka. Tuolloin alue on ollut saaristoa ja paikka melko suuren saaren itärannan suojaisessa lahdelmassa.

Toinen rantakorkeuden perusteella mesoliittiselle kivikaudelle ajoittuva inventoinnissa löytynyt mahdollinen asuinpaikka on Onnelannummi 1, josta löytyi kolme kvartsi-iskosta hiekkakankaan polulta. Se sijaitsee noin 45 metrin korkeudella merenpinnasta, hiekkakankaan muinaisella etelään suuntauvan pienen lahden rantaterassilla.

Tarkemmin ajoittamattomia, mutta mahdollisesti osittain hyvinkin vanhoja rakkakuoppia löytyi Jeturkastin muinaisranta-kivikosta alueen etelärajalta. Kuoppia on yhteensä viisitoista. Alue sijaitsee noin 75 metrin korkeudella. Kyseessä saattavat olla varastokuopat. Muita tarkemmin ajoittamattomia kuoppia ja kivrakenteita löytyi inventoinnissa viisi.

Kaikki muut kohteet ovat hiilimiilujen jäännöksiä. Ne sijaitsevat joko yksittäin tai 2–5 kuopan ryhmissä. Usein miilujen yhteydessä on ns. ryssänuunirakenne, jota ympäröi U-muotoinen maavalli. Inventoinnissa paljastui, että alueelta ennestään tunnettujen kaikkien kolmen ryssänuunin yhteydessä on myös hiilimiilun jäännökset. Hiilimiiluja on Teijon alueella lähes kaikkialla, missä on kuivaa maapohjaa. Inventoinnissa havaittiin suurimmat keskittymät Hamarijärven eteläpuolisilla nummilla. Miilut sijaitsevat lähes poikkeuksetta nummilla kulkevien hiekkapolkujen ja teiden reunoissa, useimmiten

aivan niissä kiinni. Hyvät kuljetusyhteydet ovat raaka-aineen saatavuuden lisäksi olleet hiilenvalmistuksessa tärkeitä.

Löydöt: KM 38583–38584

Kenttätyöaika: 26.5.–4.6.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Jouni Taivainen 29.12.2010

Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SALPALINJA (KAAKKOIS-SUOMI, ETELÄ-KARJALA, POHJOIS-KARJALA, KOILLIS-LAPPI)

II maailmansodan linnoitteiden inventointi

Museoviraston rakennushistorian osasto

Inventoija: John Lagerstedt

Museoviraston rakennushistorian osasto inventoi vuosien 2010 ja 2012 aikana nk. Salpalinjan toisen maailmansodan aikaiset linnoitteet. Salpalinjaksi kutsutaan Suomen itärajan turvaamiseksi varustettua linnoitusketjua, jonka rakentaminen aloitettiin

Kesän 2010 aikana inventoitiin Salpalinjaa koko sen alueella, Suomenlahdelta Sallaan. Yllä Konekiväärikorso 23 Virolahdella. Kuva: Tiina Mikkonen, Museovirasto. Alla Kerimäen Raikun kiviestemuuri. Kuvat: John Lagerstedt, Museovirasto.

Under sommaren 2010 inventerades hela Salpalinjen från Finska viken till Salla. Ovan en maskingevärskorso 23 i Vederlax. Foto: Tiina Mikkonen, Museiverket. Nedan hindersmur av sten i Raikuu i Kerimäki. Foton: John Lagerstedt, Museiverket.

talvisodan jälkeen, välirauhan aikana 1940–1941. Puolustuslinjaa vahvennettiin vielä jatkosodan aikana loppukesästä 1944. Sodan jälkeen puolustuslinja menetti vähitellen operatiivisen merkityksensä.

Salpaliinan varustukset ovat siirtyneet puolustusministeriöltä valtiovarainministeriölle 2003 ja linnoitteita hallinnoi nykyisin Senaatti-kiinteistöt. Salpaliinan inventointihankkeen tarkoituksena on luoda kokonaiskuva hankkeeseen kuuluvien linnoitettujen alueiden tilasta. Inventointihanke käynnistyi kesällä 2009 taustatietojen keräämisellä. Hankkeen loppuraportti valmistuu keväällä 2012.

Inventointihankkeen II-vaiheen aikana tehtiin kesällä 2010 kenttätutkimuksia koko Salpaliinan alueella Suomenlahdelta Sallaan. Tutkimuksissa määriteltiin linnoituslaitteiden sijainti sekä linnoitusalueiden laajuus. Kohteet dokumentoitiin sanallisesti kuvailemalla sekä valokuvaamalla. Samalla kiinnitettiin huomiota linnoitteiden kuntoon.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 19.4.–1.10.2010

Tutkimuskustannukset: valtiovarainministeriö

Tutkimusraportti: John Lagerstedt 30.4.2012
Museoviraston arkistossa, kopio valtiovarainministeriössä.

SASTAMALA HOUHAJÄRVI

Rantaosayleiskaava-alueen kylätontti-inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Sastamalan Houhajärven ympäristön rantaosayleiskaava-alueen inventoinnin tavoitteena oli selvittää alueella mahdollisesti sijaitsevien historiallisen ajan vanhojen kylätonttien alustava muinaisjäännösstatus.

Aluetta kuvaava isojakokarttamateriaali vuosilta 1777–1786 käytiin läpi. Kaava-alueelle sijoittuu kaksi myöhäiskeskiaikaista kylätonttia ja yksi talotontti, sekä yksi 1700-luvun torpanpaikka. Toinen kylätonteista, Houhajärvi, ja yksi yksittäistalotonteista, Houhala Puuska, ovat karttatarkastelun perusteella autiotuneita ja potentiaalisia muinaisjäännöksiä. Toinen kylätonteista, Houhala, sijoittuu karttatarkastelun perusteella nykyisen tilakeskuksen alueelle ja vaikuttaa tuhoutuneelta. Puuskan yksittäistalotonttia ei maastossa saatu paikannettua. Houhajärven kylätontti on autiotuneena pellossa, ja siitä on selvät, silmin havaittavat merkit näkyvissä kynöspellon pinnassa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 27.4.2010

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 9.5.2010 Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA HYRKKI

Asemakaava-alueen inventointi
Mikroliitti Oy
Inventoijat: Timo Jussila ja Tapani Rostedt

Inventoinnin päämääränä oli tarkistaa, sijaitseeko Hyrkin kaava-alueella ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä sekä paikantaa ja tarkastaa Hyrkin vanha talotontti.

Kaava-alueelta tai sen liepeiltä ei tunnettu ennestään muinaisjäännöksiä. Karttatarkastelun perusteella alueella sijaitsee 1700-luvun lopulla tai 1800-luvun alussa paikalle siirtynyt

Hyrkin talon tontti. Tontti paikantuu isojakokarttojen perusteella nykyisen Hyrkin tilan alueelle, mutta kahteen eri paikkaan. Kumpikin paikka on muokattua ja tasattua maastoa, nurmikkoa ja pihamaata. Koska suhteellisen nuori yksittäistalon paikka ei ole arkeologisesti ehjä, kyseessä ei ole muinaisjäännös. Alueen halki on kulkenut vanha tie Tyrväältä Punkalaitumelle. Tietä ei voitu tarkoin paikantaa. Tielinjasta on mahdollisesti pieni osa jäljellä ja edelleen käytössä. Alueella ei ole muinaisjäännöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 18.10.2010

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 15.1.2011 Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA RAUTAVESI SUNTTIONLAHTI

Vesihuoltolinjauksen vedenalaisinventointi
Museoviraston meriarkeologian yksikkö
Inventoijat: Riikka Tevali, Juhani Gradistanac ja
Petteri Liesivuori

Sastamalan kaupungissa, lähellä Vammalaa, Rautavesi-järvellä sijaitsevalla Sunttionlahdella tehtiin vedenalaisinventointi 7.–11.6.2010. Lahden eteläpuolella sijaitsee Vanhankirkonniemi, pohjoispuolella yksityinen maatila laidunmaineen. Sastamalan kaupunki on suunnitellut rakentavansa vesihuoltolinjauksen Sunttionlahden poikki. Suunnitelma liittyy laajempaan Vanhankirkonniemen vesihuoltohankkeeseen.

Alue on kulttuurihistoriallisesti arvokas, lähellä sijaitsee keskiaikainen Pyhän Olavin kirkko sekä rautakaufaisia muinaisjäännöksiä. Vedenalaisinventoinnissa selvitettiin, tuleeko hankkeella olemaan vaikutusta mahdollisiin vedenalaisiin muinaisjäännöksiin. Vesialuetta ei ole inventoitu aiemmin.

Sunttionlahti on erittäin matala – vettä on kauttaaltaan vain noin kahden metrin syvyydeltä ja lahden pohjukassa alle metrin. Veden pohjassa kasvaa tiheää ruokoa ja sen rannat ovat korkean kaislan peitossa. Lahdessa kasvaa runsaasti lumpeita ja pohjasta löytyi myös simpukoita. Lahdessa on mutapohja, joka muuttuu hiekaksi kauempana pohjukasta.

Inventointi tehtiin pääasiassa käyttämällä meriarkeologian yksikön Humminbird 997c Combo -viistokaikua, jonka anturi kiinnitettiin meriarkeologian yksikön kevyen kumiveneen perään. Tarkoituksena oli käydä läpi paitsi vesihuoltolinjan kohta, tutkia samalla myös koko lahti. Tutkimusalueen runsaan kasvillisuuden vuoksi ranta-alueet tutkittiin kävelemällä sekä sondaamalla pohja. Lisäksi huoltolinjan kohta ja lahden suu tarkastettiin sukeltamalla.

Viistokaiun vetäminen muodostui vaikeaksi kumiveneen perämoottorin rikkouduttua toisena tutkimuspäivänä. Myös tutkimusalueen ruohottaminen haittasi sekä veneilyä että sukeltamista, lahden pohjukassa moottorilla ajaminen olisi ollut mahdollista. Pohjukassa sukeltaminen ei onnistu ruohottamisen ja veden mataluuden vuoksi, joten alue oli tutkittava pinnalla uiden. Huoltolinjan kohta lahdessa merkittiin gps-pistein. Linja oli vain noin 100 metriä pitkä, ja siitä veden alla oli noin 60 metriä.

Inventoinnissa käytiin läpi lahden alue kokonaisuudessaan. Vedenalaisia muinaisjäännöksiä ei tutkimuksissa löydetty.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 7.–11.6.2010

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki
Tutkimusraportti: Riikka Tevali 2.7.2010 Museoviraston arkistossa.

SASTAMALA ÄETSÄNMÄKI

Vesihuoltolinjan arkeologinen karttaselvitys ja maastotarkastus Mikroliitti Oy

Inventoija: Tapani Rostedt, karttaselvitys Timo Jussila

Syyskuussa 2009 tehtiin Äetsänmäen uuden vesihuoltolinjauksen aluetta koskeva historiallisen ajan muinaisjäännösten arkistonselvitys, jossa isojakartoilta projisoitiin 1700-luvun lopun kylätontit vesihuollon suunnitelmakartalle sekä vastavasti suunnitellun vesihuoltolinjan isojakartoille. Maastossa ei tuolloin käyty. Arkistoinventoinnissa todettiin yhden vesihuoltolinjan haaran ulottuvan Ojanperän vanhan kylätontin kaakkoislaitaan. Muut kartoilta paikannetut kylätontit linja kiersi lähimmillään 15 metrin etäisyydellä (Äetsänkylä). Pirkanmaan maakuntamuseo totesi asiasta antamassaan lausunnossa, että maastotarkastus olisi tarpeellinen arkistoinventoinnin tulosten tarkentamiseksi ja tarkistamiseksi. Maakuntamuseo edellytti myös, että kylänpaikoista tehdään riittävät kohdeselvitykset.

Inventoinnin maastotyöt tehtiin lokakuussa yhden työpäivän aikana. Tuolloin tarkistettiin ne arkistoinventoinnissa paikannetut kylätontit, joiden läheisyyteen vesijohtolinja kaivetaan. Nämä ovat Ojanperä (linja tulee kylätontille), Peevo (linja kulkee 20 metriä kylätontin itäpuolella) ja Äetsänmäki (eli Äetsänkylä, linja kulkee 15 metriä kylätontin länsipuolella). Ottaen huomioon isojakokarttojen kylätonttien projisoinnin arvioidun noin viiden metrin tarkkuuden, voi linja kulkea 15–10 metrin etäisyydellä kahdesta viimeisimmästä. Muut alueen kylä- ja talotontit linja kiertää lähimmillään yli 40 metrin etäisyydeltä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 8.10.2010

Tutkimuskustannukset: Sastamalan kaupunki, Sastamalan Vesi

Tutkimusraportti: Timo Jussila 30.11.2010 Museoviraston arkistossa.

SAVITAIPALE KAAVOITAMATTOMAT VESISTÖT

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Inventointi kohdistui Savitaipaleen kaavoittamattomiin vesistöjen ranta-alueisiin. Inventointiin sisältyivät Saimaan ja Kuolimon rantoja lukuun ottamatta kaikki järvien ja lampien ranta-alueet noin 200 metrin levyisellä vyöhykkeellä rannasta. Päämääränä oli tarkistaa alueen maastot ja etsiä niiltä ennestään tuntemattomia muinaisjäännöksiä. Pääpaino oli uusien rakennuspaikkojen tarkastamisessa.

Pienjärvien rannoilta tai niiden tuntumasta tunnettiin aiemmin kolme kivikautista asuinpaikkaa, kaksi kalliomaalausta, kätkölöytöpaikka, yksi epämääräinen röykkiö ja Järviitaipaleen linnoitus. Inventoinnissa löytyi viisi kivikautista asuinpaikkaa, kivi-röykkiö, joka on mahdollinen vanha rajamerkki, hiilihauta, sekä mahdollinen korsu tms. maarakenne, sekä funktioltaan tunnistamaton kuoppakohde.

Löydöt: KM 38423–38427

Kenttätyöaika: 26.9.–5.10.2010

Tutkimuskustannukset: Savitaipaleen kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 23.12.2010 Museoviraston arkistossa.

SAVUKOSKI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

SEINÄJOKI NURMO

Yleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Sepänmaa ja Timo Jussila

Entisen Nurmon kunnan alue inventoitiin yleiskaavoitukseen liittyen. Inventointiin ei sisällynyt Seinäjoen keskustan kaakkoispuolella sijaitseva Lellunevan–Rajanevan ympäristöä, joka oli inventoitu jo vuonna 2008.

Alueelta tunnettiin ennen inventointia neljä kivikautista asuinpaikkaa, yksi röykkiökohde ja yksi rakkakuoppa. Inventoinnin painopiste oli esihistoriallisten asuinpaikkojen etsimisessä metsämaastoista ja rakentamattomilta alueilta. Tavoitteena oli löytää mahdollisimman paljon ehjiä ja edustavia muinaisjäännöksiä, koska lähes kaikki seutukunnan aiemmin tunnetut esihistorialliset muinaisjäännökset sijaitsevat enemmän tai vähemmän tuhoutuneina pelloissa. Metsissä tarkastettiin silmänvaraisesti kartan ja maastohavaintojen perusteella paikannettuja alueita ja maastoja, josta on mahdollista löytää esihistoriallisia pyyntikulttuurin asuinpaikkoja. Peltoalueiden tarkastelu jäi vähäiseksi.

Inventoinnissa löytyi 12 ennestään tuntematonta kivikautista asuinpaikkaa, jotka kaikki sijaitsevat metsämaastossa ja ovat ehjiä. Lisäksi havaittiin kaksi vanhaa kivilouhosta.

Maastokartalta paikannettiin myös 36 historiallisen ajan tervahautaa, joista useimmat tarkastettiin. Karttaan merkittyjen lisäksi maastossa havaittiin vielä kaksi tervahautaa, joten kaikkiaan alueella on 38 tervahautakohdetta. Viidellä tervahaudalla havaittiin tervapirtin kiukaan jäänteet.

Löydöt: KM 38284–38295

Kenttätyöaika: 20.–28.5.2010

Tutkimuskustannukset: Seinäjoen kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 15.7.2010 Museoviraston arkistossa.

SIEVI MAASYDÄNJÄRVEN ALUE

Perusinventointi ja kuoppakohteiden koekaivaus

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoijat: Vesa Laulumaa ja Piritta Häkälä

Sievin Maansydämen ja Isokankaan alueella jatkettiin vuonna 2009 aloitettua kuoppajäänteiden kartoitusta. Lisäksi tutkittiin koekaivauksin 16 kuoppaa.

Isokankaan ja Maansydämen alueelta tunnettiin ennen vuoden 2010 inventointia lähes 600 kuoppajäännettä. Vuoden 2010 kartoituksessa niitä löytyi vielä useita satoja lisää. Kuoppia on aiemmin pidetty pyyntikuoppina, mutta niiden suuri lukumäärä ja vaihteleva koko antoi aiheutta tutkia niitä tarkemmin.

Sievin Maansydämen ja Isokankaan alueilta tunnetaan lähes tuhat kuoppajäännettä. Pieni osa niistä tutkittiin ja todettiin, etteivät ne ole pyyntikuoppia, joiksi niistä on aikaisemmin arveltu. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

I områdena Maansydän och Isokangas i Sievi känner man till nästan tusen gropglämningar. En liten del av dem undersöktes och man konstaterade att de inte är fångstgropar som man tidigare har förmodat att de är. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

Yhteensä 16 kuoppaan avattiin keskelle koeoja, jonka perusteella kuopan syvyyttä ja muotoa tutkittiin. Tutkimuksen tuloksena todettiin, että 16 kuopasta yksikään ei ollut pyyntikuoppa. Tutkittujen kuoppien määrä on pieni kuoppien kokonaisuutensa nähden, mutta se antaa kuitenkin selvän todisteen siitä, että kuoppien alkuperäistä käyttötarkoitusta ja ikää on arvioitava uudelleen. Suullisen tiedon perusteella, kuoppia on syntynyt ainakin sammutettaessa alueella raivonnutta metsäpaloa 1940-luvun lopulla.

Löydöt: ei ilmoitettu

Kenttätyöaika: 16.–27.8.2010

Tutkimuskustannukset: Museovirasto arkeologian osasto

Tutkimusraportti: tekeillä.

SIIKAJOKI, RAAHEN KOPSAN TUULIPUISTON HANKEALUE JA RAAHEN – SIIKAJOEN RUUKIN VOIMALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Raahen Kopsan tuulipuiston hankealue ja Raahen – Siikajoen Ruukin voimalinja, hankealueen inventointi

SIIKAJOKI, SIIKAJOEN SAARIKOSKI, RUUKIN ASEMANSEUTU SEKÄ JOKIVARSI

Osayleiskaava-alueiden inventointi
Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura
Inventoija: Sami Viljanmaa

Siikajoen Saarikosken, Ruukin Asemanseudun sekä Jokivarren alueilla tehtiin osayleiskaavojen laatimiseen liittyvä muinaisjäänneinventointi Siikajoen kunnan tilaamana keväällä 2010. Inventoinnin tavoitteena oli tarkastaa kaikki osayleiskaava-alueilta aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännekohteet ja muinaisesineiden löytöpaikat sekä paikallistaa mahdollisimman runsaasti aiemmin tuntemattomia muinaisjäännekohteita.

Museoviraston kuntakohtaisen muinaisjäänneinventoinnin mukaan alueilta tunnettiin ennen kevään 2010 inventointia

viisi kiinteää muinaisjäännettä ja kymmenen muinaisesineiden irtolöytöpaikkaa; kyseisten kohteiden nykytila tarkastettiin. Lisäksi löydettiin seitsemäntoista aiemmin tuntematonta kiinteää muinaisjäännettä ja dokumentoitiin yksi aiemmin tuntematon kivikautinen irtolöytöpaikka. Aiemmin tuntemattomien kohteiden joukossa on kaksi kivikautista asuinpaikkaa, yksi kivi-röykkiökohte, kolme mahdollista pyyntikuoppakohteita, kymmenen tervahautaa ja yksi tarinapaikka.

Viidentoista maastotyöpäivän mittaisen kenttätyön aikana saatiin muodostettua varsin kattava kuva läpikäytyiltä osayleiskaava-alueilta aiemmin tunnettujen muinaisjäännekohteiden nykytilasta ja onnistuttiin paikallistamaan huomattava joukko aiemmin tuntemattomia muinaisjäännekohteita. Käytettävissä ollut aika suhteessa inventoitujen alueiden laajuuteen ei kuitenkaan mahdollistanut laajamittaista koekuoppien kaivamista kaikilla muinaisjäännekohteiden löytämisen kannalta potentiaalisilla paikoilla, minkä vuoksi maanpinnalle näkymättömät kohteet lienevät havaittujen muinaisjäännekohteiden joukossa jonkin verran aliedustettuina todelliseen määräänsä nähden.

Löydöt: KM 38271–38273

Kenttätyöaika: 28.4.–21.5.2010

Tutkimuskustannukset: Siikajoen kunta

Tutkimusraportti: Sami Viljanmaa Museoviraston arkistossa.

SIILINJÄRVI VUORELA

Kiviainesoton ympäristövaikutusten arviointialueen inventointi Mikrolitti Oy
Inventoija: Timo Jussila

Inventoinnin maastotyö suoritettiin kahden päivän aikana elokuun puolesta välissä. Toisena päivänä oli maastossa mukanaan arkeologi Jouko Aroaho Kuopion museosta. Kiviaineksen ottoalue sijaitsee Kuopion-Joensuu tien itä-reunassa, Vuorelan teollisuus- ja yritysalueen pohjoispuolella. Tehtävänä oli tarkastaa maasto muinaisjäännekohteiden varalta hankkeen YVA-alueella noin kilometrin säteellä hankealueesta. Eniten kiinnitettiin huomiota varsinaiseen hankealueeseen sekä sen lähiympäristöön 500 metrin säteellä.

Tutkimusalue on korkea mäkelueta, Ruskeavuoren laakea huippu kohoaa 175 metrin tasolle, samoin sen kaakkoispuoleinen Luvemäki. Virtasalmen ranta on jyrkkä ja huonosti esihistorialliseen asutukseen sopiva.

Alueelta ei tunneta muinaisjäännekohteita. Hankealueesta 1,7 kilometriä koilliseen on ensimmäisen maailmansodan varustuksia. Virtasalmen pohjoisrannalla, purolaaksossa on kivikautinen asuinpaikka, 2,1 kilometriä hankealueesta kaakkoon. Siitä muutama sata metriä kaakkoon on mäen rinteellä Suomen sodan aikaisia (1808–1809) Sandelsin tykkiaseman jäännöksiä vanhan lauttarantaan vievän tien länsipuolella.

Inventoinnissa havaittiin lukuisia kivilouhoksia, jotka louhintatavan perusteella ajoittuvat 1900-luvun alkupuoliskolle, joku ehkä 1800-luvun lopullekin. Lisäksi Ruskeamäen laajalla lakialueella on vähäisiä merkkejä kaskenpoltosta. Niitä ei kuitenkaan voi pitää muinaisjäännekohteina.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 16.–17.8.2010

Tutkimuskustannukset: Pöyry Finland

Tutkimusraportti: Timo Jussila 3.9.2010 Museoviraston arkistossa.

SIMO ONKALO JA PUTAANKANGAS

Tuulivoimahankealueiden inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Janne Kinnunen

Työ suoritettiin TuuliWatti Oy:n toimeksiannosta kahdella erillisellä voimala-alueella, joista kummallekin on suunnitteilla kolmen tuulivoimalan pylväät sekä niille johtavat huoltotiet.

Onkalon kolmen voimalan alue sijoittuu pääosin 15–17,5 metrin korkeustasoille. Alue on alkanut paljastua Itämerestä ajanlaskun alun tienoilla. Lähin tunnettu muinaisjäänös, Simon Karipalon maakuoppa, sijaitsee voimala-alueesta 1,3 kilometriä pohjoiseen.

Putaankankaan kolme voimalaa sijoittuvat 10–12,5 metrin korkeustasoille. Alue on alkanut paljastua Itämerestä vasta rautakauden lopulla. Lähin tunnettu muinaisjäänös, Isoharjun rakkakuoppa, sijaitsee yli kolmen kilometrin etäisyydellä kaakossa.

Maaperä on kallioista, soista ja niiden välillä kivikkoista moreenia. Maasto on sellaista, että siellä tuskin voi sijoita rautakautisen tai keskiaikaisen maanviljelykulttuurin muinaisjäänöksiä. Voimala alueilla voisi sijoita rautakautisia ja historiallisen ajan pyyntiin, lähinnä meripyyntiin, liittyviä jäänöksiä kuten kummeleita, suppea-alaisia pyyntileirejä (ns. tomtiningien kaltaisia kivirakennelmia), säilytyskuoppia ja rakkakuoppia.

Suunnitellun tuulipuiston alueella tarkastettiin suunnitellut voimaloiden paikat lähiympäristöineen sekä alueelle tulevien uusien tielinjojen urat ja liepeet. Alueella ei havaittu ennestään tuntemattomia muinaisjäänöksiä tai muita kulttuurihistoriallisia jäänöksiä.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 13.10.2010

Tutkimuskustannukset: TuuliWatti oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 1.11.2010 Museoviraston arkistossa.

SIMO SUURHIEKAN MERITUULIPUISTO

Ks. inventoinnit 2010: Haukipudas, li ja Simo, Suurhiekan merituulipuisto, hankealueen arkeologinen vedenalaisinventointi

SIPOO, SUOMEN ALUEVESI JA TALOUSVYÖHYKE, ESTLINK 2 -SÄHKÖNSIIRTOYHTYEYS

Ks. inventoinnit 2010: Porvoo ja Sipoo, Suomen aluevesi ja talousvyöhyke Estlink 2 -sähkönsiirtoyhteys, hankealueen arkeologinen vedenalaisinventointi

SIUNTIO KLOBBEN

Osa-alueinventointi

Mikroliitti Oy

Inventoija: Timo Jussila

Klobbenin saaren inventoinnin maastotyö suoritettiin 31.8.2010. Alue tarkastettiin silmänvaraisesti varsin kattavasti. Kasvillisuus oli monin paikoin melko harvaa, joten näkyväisyys oli hyvä. Tutkimusalueelta ei ennestään tunnettu muinaisjäänöksiä. Lähialueella, mm. viereisessä Svinössä on sen sijaan useita pronssikautisia röykkiöitä.

Saaren korkeimmat kohdat nousevat noin 13 metriä korkeuteen. Nämä mäet ovat paljastuneet veden alta noin 1200 eKr. eli keskisellä pronssikaudella. Suurin osa saaresta on yli viiden metrin korkeudella, mikä vastaa vedentasoja karkeasti noin 300 jKr. Tuolloin ja vielä pitkään sen jälkeenkin, ilmeisesti ainakin 1500-luvulle saakka, saari on ollut kahtena erillisenä saarena. Periaatteessa saareissa voisi olla muinaisjäänöksiä rautakaudelta alkaen.

Ainoat muinaisjäänökset, kaksi pientä kivirauniota, havaittiin saaren länsirannan pohjoispäässä. Kohteet tulkittiin mahdollisesti ulkouunien jäänöksiksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 31.8.2010

Tutkimuskustannukset: Nokia Asset Management Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 12.10.2010 Museoviraston arkistossa.

SIUNTIO, SIUNTION KOPULAN – VIHDIR HUHMARIN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Siuntion Kopulan – Vihdin Huhmarin voimajohto, suunnittelualueen inventointi

SIUNTION KOPULAN – VIHDIR HUHMARIN VOIMAJOHTO

Suunnittelualueen inventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Vesa Laulumaa

Arkeologisessa inventoinnissa selvitettiin Siuntion Kopulan ja Vihdin Huhmarin välisen 110 kV voimajohtolinjauksen hankealueella sijaitsevat sekä esihistorialliset että historiallisen ajan kiinteät muinaisjäänökset.

Inventointialue oli noin 4,5 kilometriä pitkä linja, jota tarkasteltiin noin 50 metrin leveydeltä linjan molemmin puolin. Linja kulkee pääasiassa Siuntion ja Vihdin kuntien alueella. Vain 160 metrin mittainen pätkä siitä sijaitsee Lohjan puolella, Mustamäen kohdalla, missä kaikkien kolmen kunnan rajat kohtaavat.

Maastotyössä voimajohtolinja tarkastettiin jalkaisin kahteen kertaan, tavoitteena havaita mahdollisia merkkejä erityisesti historiallisen ajan asutuksesta tai varhaisemmista kivirakenteista. Inventoinnissa löytyi yksi muinaisjäänös, keskiaikaan tai historialliseen aikaan kuuluva rajamerkki. Mustamäen rajakivi sijaitsee noin 50 metriä nykyisen linjan kaakkoispuolella ja jää ilmeisesti voimajohtosuunnitelman ulkopuolelle.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 16.–18.6.2010

Tutkimuskustannukset: HVC Lasse Karhunen Ky

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 8.3.2011 Museoviraston arkistossa.

SODANKYLÄ, HAMMASTUNTURIN ERÄMAA-ALUE

Ks. inventoinnit 2010: Inari ja Sodankylä, Hammastunturin erämaa-alue, kulttuuriperintökohteiden inventointi

SODANKYLÄ KEVITSA

Kaivospiirin ympäristövaikutusten arviointialueen inventointi
Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Kevitsan kaivospiirin ympäristövaikutusten arviointi-alueelta tunnettiin ennestään Kevitsan laen seitapaikka, Ristikentän mahdollinen kalmisto ja kaksi pyyntikuoppakohdetta.

Kevitsan seidan sijainti ei selvinnyt inventoinnissa. Seita on hävitetty, eikä jälkiä siitä ole säilynyt. Kevitsan laella havaittiin muutama pilkkapuu. Ristikentän kalmisto osoittautui väärinkäsitykseksi. Aiemmin tunnettujen kahden pyyntikuopan lisäksi havaittiin kolme ennestään tuntematonta, mahdollista pyyntikuoppakohdetta.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 13.–15.9.2010

Tutkimuskustannukset: Pöyry Finland Oyj

Tutkimusraportti: Timo Jussila 10.10.2010 Museoviraston arkistossa.

SODANKYLÄ, KUOLAVAARAN- KEULAKKOPÄÄN TUULIPUISTO

Ks. inventoinnit 2010: Kittilä ja Sodankylä, Kuolavaaran-
Keulakkopään tuulipuisto, hankealueen inventointi

SODANKYLÄ LOKAN-MÄNTYPÄÄN TIELINJA

Tielinjan inventointi
Metsähallitus

Inventoijat: Taisto Karjalainen ja Inga Nieminen

Lokan ja Mäntypään välinen tielinjahanke oli ollut vireillä jo useita vuosia, mutta kulttuurikohteiden inventointia ei alueelta ollut tehty. Museoviraston muinaisjäännösrekisterin mukaan alueelta ei tunnettu muinaisjäännöksiä, eikä kulttuurikohteita-
kaan siellä tiedetty sijaitsevan.

Tielinja inventoitiin heinäkuussa 2010. Kenttätyö tehtiin kävelemällä osittain tielinjan kahden tutkijan voimin. Osassa tielinjaa kulki talvitien pohja tai metsäautotie ja nämä osuudet inventoitiin mönkijällä.

Inventoinnissa ei tielinjalla tai sen läheisyydessä havaittu muinaisjäännöksiä tai kulttuurikohteita.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 12.–16.7.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Taisto Karjalainen 13.10.2010

Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SOMERO, FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Forssan-Liedon voimajohto,
suunnittelualueen inventointi

SULKAVA

Myrskytuho-alueiden inventointi
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Lähes kaikki Sulkavan muinaisjäännöskohteet käytiin tarkastamassa Asta-myrskyn (30.7.2010) aiheuttamien tuhojen kartoittamiseksi. Inventoinnin tavoitteet olivat seuraavat:

30. heinäkuuta 2010 iskenyt Asta-myrsky teki tuhoa erityisesti Sulkavalla, joten kaikki alueen muinaisjäännöskohteet käytiin tarkastamassa. Kuvassa on kivikautinen asuinpaikka Viljakjärvi 1. Kuva: Vesa Laulumaa, Museovirasto.

Stormen Asta som rasade den 30 juli 2010 orsakade förödelse i synnerhet i Sulkava. Därför gick man och kontrollerade samtliga fornlämningsobjekt i området. På bilden stenåldersboplatsen Viljakjärvi 1. Foto: Vesa Laulumaa, Museiverket.

todeta kuinka suuri osa koko Sulkavan muinaisjäänöksistä on kärsinyt myrskyvaurioita, millaisia vauriot ovat ja missä määrin ne ovat vahingoittaneet muinaisjäänöksiä. Suojelullisena tavoitteena oli ottaa yhteyttä paikalliseen metsänhoitoyhdistykseen ja varmistaa, että metsänhakkuu- ja uudistustoimenpiteet eivät aiheuta lisävaurioita muinaisjäänösalueilla. Metsätuhoja kärsineiden muinaisjäänösalueiden maanomistajia informoitiin kirjeitse syksyn aikana.

Myrsky oli runnellut lähinnä Sulkavan itäosassa sijaitsevia kohteita. Kaakko-luodesuuntaisesti puhaltanut myrsky eteni koko kunnan läpi ja aiheutti eniten vahinkoa noin viisi kilometriä leveällä vyöhykkeellä. Suurimmat tuhot ovat Vilkaharjun alueen kivikautisilla asuinpaikoilla. Tarkastetuista 95 kiinteästä muinaisjäänöksestä oli myrskyn aiheuttamia vaurioita 32 kohteessa. Tuhot vaihtelivat muutamasta tuulenskaadosta puuston täydelliseen tuhoutumiseen. Myrskytuhojen lisäksi tarkastettiin kohteiden koordinaattitiedot, aluerajaukset ja yleinen kunto.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 29.9.–15.10.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 3.1.2011 Museoviraston arkistossa.

SULKAVA SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

SUOMUSSALMI HOSSAN RETKEILYALUE

Arkeologinen vedenalaisinventointi 2009–2010
Metsähallitus, Pohjanmaan luontopalvelut
Inventoija: Eveliina Salo

Hossan vedenalaisen kulttuuriperinnön arkeologinen inventointi suoritettiin osana Hossan retkeilyaluepalvelujen ja infran ajantasaistus 2009–2011 -hanketta. Se toteutettiin Metsähallituksen Luontopalvelujen, Metsätalouden ja Villi Pohjola -palvelun yhteisenä hankkeena näiden ja Kainuun TE-keskuksen rahoituksella. Inventointi tehtiin pääasiallisesti sukeltamalla, mutta myös rantoja kahlaamalla, snorklaamalla sekä viistokaikuluotaamalla.

Tutkimuksissa löydettiin 33 puista kalastukseen liittyvää rakennelmaa, kalapatoa ja johdeaitaa, sekä kymmenen venettä ja yksi reki. Lisäksi järvien rannoilta löytyi irtolöytöinä mm. kvartsi-iskoksia ja -ytimiä sekä yksi määrittelemätön esine. Inventoitu alue maalla ja vedessä on yhteensä noin 25 hehtaaria. Jatkossa tutkimustuloksia on tarkoitus käyttää hyväksi alueen retkeilypalvelujen monipuolistamiseen.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 30.9.–30.10.2009 ja 6.9.–8.10.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallituksen Luontopalvelut, Metsätalous ja Villi Pohjola sekä Kainuun TE-keskus

Tutkimusraportti: Eveliina Salo Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SUOMUSSALMI JUMALISSÄRKÄ- HOIKANSÄRKÄ JA RUUNASÄRKÄ

Osa-alueinventointi

Kainuun Museo

Inventoija: Esa Suominen

Inventointi liittyi kunnalle tehtyyn aloitteeseen saada Jumalissärkkien ja Syväjärven-Säynäjävaaran alueet luonnonsuojelu-alueiksi ja siten suojaan metsänhakkuilta. Luontoarvojen lisäksi haluttiin korostaa alueiden kulttuurihistoriallisia arvoja.

Inventoinnissa löytyi kolme pyyntikuoppakohdetta sekä pilkkapuun merkitty kulkureitti.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 25.10., 2.11. ja 9.11.2010

Tutkimuskustannukset: Kainuun Museo ja Suomussalmen kunta

Tutkimusraportti: Esa Suominen Kainuun museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SUOMUSSALMI JUMALISSÄRKÄ- HOIKANSÄRKÄ

Kulttuuriperintöinventointi

Metsähallitus, metsätalous

Inventoija: Hanna Kelola-Mäkeläinen

Suomussalmen Jumalissärkän–Hoikansärkän aluetta inventoitiin 7. ja 12.7.2010 välisenä aikana neljän päivän ajan. Inventointi toteutettiin Museoviraston alueen hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten annetun lausunnon pohjalta ja se kuului osaltaan Metsähallituksen Kansalliseen metsäohjelmaan sisältyvään kulttuuriperintöinventointihankkeeseen, jonka tarkoituksena on inventoida sekä arkeologiset että kulttuuriperintökohteet valtion metsissä.

Inventoinnissa löytyi kaiken kaikkiaan 24 ennestään tuntematonta kohdetta, joista esihistoriallisia muinaisjäänöskohteita oli kahdeksan, historiallisia muinaisjäänöskohteita yksi ja kulttuuriperintökohteita 15. Lisäksi inventoinnissa tarkastettiin alueelta vuonna 1999 löydetty Pienijärvi NE -niminen pyyntikuoppakohde ja alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa mainitut kaksi tervahautaa ja ristikkopuukasa.

Kaikki inventoinnissa löydetty esihistorialliset kohteet olivat pyyntikuoppia. Historiallisen ajan muinaisjäänöksiä oli alueella kolme, kaksi tervahautaa ja tervapirtti. Alueelta löydettyistä kulttuuriperintökohteista suurimman ryhmän muodostivat erilaiset maakuopat ja kaivannot, joita löytyi yhteensä kahdeksan. Niiden lisäksi löytyi useita liikkumiseen liittyviä kohteita, kuten kaksi siltaa, ylityspaikka, polun merkinä toiminut pilkkapuun ja pitkospuut. Metsien käytöstä kertovat alueelta löydetty ristikkopuukasa, leimapuun sekä pato. Inventoinnissa dokumentoitujen kohteiden perusteella aluetta on käytetty esihistorialliselta ajalta nykypäiviin saakka.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 7.–12.7.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus, metsätalous

Tutkimusraportti: Hanna Kelola-Mäkeläinen 31.12.2010 Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SUOMUSSALMI SELKÄSAARI

Hakkuualueen inventointi

Kainuun museo

Inventoija: Esa Suominen

Metsähallitus suunnittelee hakkuita Selkäsaareen. Saarella ei ole koskaan tehty minkäänlaisia arkeologisia tutkimuksia, mutta sieltä on löytynyt todennäköisesti esihistoriallinen reikäkivi (KM 21040). Koska Suomussalmen suurten järvien saarista tunnetaan runsaasti kiinteitä muinaisjäänöksiä, sovittiin, että Kainuun Museo tekee Selkäsaarella arkeologisen inventoinnin hakkuita varten.

Selkäsaari sijaitsee Vuokkijärven pohjoisosassa, Pärsämönselällä, 0,7 kilometrin päässä nykyisestä etelärannasta. Kyseessä on vajaan kahden kilometrin pituinen ja puolen kilometrin levyinen itä-länsisuuntainen saari. Ennen järven säännöstelyn aloittamista saaren on erottanut mantereesta kapea salmi. Kuuden metrin säännöstelyväli on kuluttanut pahasti järven rantoja. Samalla se on tuhonnut rannalla sijainneita muinaisjäänöksiä.

Inventointi tehtiin saaren rantoja seuraten erityisesti kivikautistyyppisten asuinpaikkoja sekä tervahautojen löytämiseksi. Kohtiin, joissa veden syömässä rannasta löytyi viitteitä muinaisjäänöksestä, tehtiin lapiolla koepistoja rantatörmän taakse.

Inventoinnissa löytyi neljä kohdetta, joista kolme on kivikautista asuinpaikkaa ja yksi tervahauta.

Löydöt: KM 38351–38353

Kenttätyöaika: 27.5.2010

Tutkimuskustannukset: Kainuun museo

Tutkimusraportti: Esa Suominen 1.6.2010 Kainuun museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

SUONENJOKI LINTHARJU JA SAUNANIEMI

Osayleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Lintharjun ja Saunaniemen osayleiskaava-alueen inventoinnin maastotyö suoritettiin kahden arkeologin voimin kolmen pitkän päivän aikana erinomaisissa olosuhteissa elokuussa 2010.

Vesistöhistorian perusteella esihistoriallisia pyyntikulttuurin rantasidonnoisia asuinpaikkoja voi alueelta löytää nykyrannasta noin 110 metrin korkeustasolle. Tämä korkeustaso pyrittiin katsomaan maastotöissä kattavasti.

Tutkimusalueelta tunnettiin ennen inventointia viisi kivikautista asuinpaikkaa ja kentätöissä löytyi kolme aiemmin tuntematonta asuinpaikkaa.

Alueella on runsaasti halkaisijaltaan 2–5 metrisiä hiilihautoja, jotka näkyvät maastossa nelisivuisina tai pyöreinä valleina. Niissä on poltettu hiiltä yleensä kotitarpeiksi. Alueella on myös joitain hiilimiiluja. Niissä on poltettu hiiltä isompia määriä. Miilujen halkaisija on yleensä 8–15 metriä.

Tervahautoja havaittiin viisi. Niiden lähellä ei havaittu jäänteitä tervapirteistä, joten on todennäköistä, että tervanpolttaja on asunut melko lähellä. Miilut ja haudat sijaitsevat kaikki harjun liepeillä ja ne keskittyvät harjun pohjoispuolella kulkevan tien varsille ja lähistölle.

Lisäksi dokumentointiin kolme erillistä ensimmäisen maailmansodan aikaista varustusta, taisteluhautaa.

Löydöt: KM 38597–38600

Kenttätyöaika: 8.–10.10.2010

Tutkimuskustannukset: Suonenjoen kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 16.12.2010 Museoviraston arkistossa.

TAIVALKOSKI KENTTÄRAUTATIE

Kenttäratakohteiden inventointi

Oulun yliopiston arkeologian oppiaine

Inventoija: Säde Kangasniemi

Inventoinnin tarkoituksena oli inventoida kaikki Taivalkosken alueella olevat kohteet, jotka liittyvät saksalaisten Hyrynsalmelta Kuusamoon vuosina 1942–1944 rakentamaan kenttärautatiehen. Paitsi entisen ratapenkan läheisyydessä kohteita oli myös muualla kunnan alueella, esimerkiksi Maijanlammella sijaitseva esikuntarakennus. Kohteiden paikannuksessa suureksi avuksi oli kunnan kokoama laaja aikalaisten haastattelumateriaali karttoineen.

Kohteet paikannettiin GPS-laitteella ja valokuvattiin. Inventoinnin aikana kirjattiin ylös 16 eri kohdealuetta, joista kahdeksan oli kiveen merkityjä korkeuskiintopisteitä. Useat kohdealueet koostuvat monista toisiinsa liittyvistä kohteista, kuten Isokummun aseman alue, joka käsittää 30 rakennelmaa tai kaivantoa. Myös Metsäkylän alue oli merkittävä kohdekeskittymä, joskin moni kohteista on jäänyt asutuksen alle tai tuhoutunut metsänhoitotoimissa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.6.–18.7.2009

Tutkimuskustannukset: Oulun yliopisto

Tutkimusraportti: Säde Kangasniemi Oulun yliopiston arkeologian laboratorion arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAIVALKOSKI POHJOISOSA

Kulttuuriperintökohteiden inventointi

Metsähallitus, Kansallinen metsäohjelma

Inventoijat: Hanna Kelola-Mäkeläinen ja Hans-Peter Schulz

Taivalkosken kunnan alueella inventoitiin kesällä 2010 yhteensä 72000 hehtaaria Metsähallituksen metsätalousmaata. Inventointi on osa Metsähallituksen Kansalliseen metsäohjelmaan 2015 sisältyvää kulttuuriperintöinventointihanketta.

Alueelta tunnettiin ennen inventointia 127 muinaisjäänöstä ja 51 kulttuuriperintökohdetta. Vuoden 2010 inventoinnissa dokumentoitiin 220 kohdetta, joissa oli yhteensä 404 alakohdetta. Näistä kohteista 91 on muinaisjäänöksiä, 16 sotahistoriallisia kohteita, kuusi rakennusperintökohteita ja 107 uuden ajan kulttuuriperintökohteita. Inventoinnissa löytyneistä historiallisen ajan muinaisjäänöskohteista kolme on asuinpaikkoja, 14 pyyntikuoppakohteita ja yksi on löytöpaikka.

Löydöt: KM 38433–38436

Kenttätyöaika: 24.5.–23.9.2010

Tutkimuskustannukset: Metsähallitus

Tutkimusraportti: Hanna Kelola-Mäkeläinen ja Hans-Peter Schulz Metsähallituksen arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMMELA PYHÄJÄRVI JA KUIVAJÄRVI

Toimenpidealueen inventointi

Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu

Inventoija: Jaana Itäpalo

Tammelan kunnassa on käynnissä hanke, jonka tarkoituksena on avata muinainen vesiväyläyhteys Pyhäjärven ja Kuivajärven välille Venesillan kohdalla. Toimenpidealueen läheisyydestä tunnetaan Venesillan ja Kukkuramäen kivikautiset asuinpaikat, joissa Museovirasto suoritti syksyn 2010 aikana tutkimuksia. Alueen kautta on myös kulkenut jo keskiajalla tärkeä kulkuväylä Hämeen Härkätielle.

Inventoinnin kohteena olivat toimenpidealueet, joilla on suunniteltu tehtäväksi sähkölinjan siirtäminen ja maakaapelointi tien reunaan sekä rakentaa siltarumpu Kuivajärven sekä Pyhäjärven välille. Maastotyöt toteutettiin siinä laajuudessa kuin ne olivat välttämättömiä suunniteltujen maankaivutöiden kannalta. Työn tarkoitus oli mm. selvittää, onko maastossa vielä löydettävissä muinaiseen siltaan tai tiehen liittyviä rakenteita, ja vähentää tarvetta arkeologiselle valvonnalle varsinaisten kaivutoimenpiteiden aikana.

Inventoinnin esiselvityksessä käytettiin kirjallisuutta, Museoviraston arkistoaineistoa, Maanmittauslaitoksen karttamateriaalia, historiallisia karttoja ja Pöyry Finland Oy:n laatimaa vesioikeudellista hakemussuunnitelmaa. Esiselvityksen perusteella inventointialueelta oli mahdollista löytää paikalla 1600–1700-luvulla sijainneeseen siltaan ja tiehen liittyviä rakenteita ja pieneltä alueelta merkkejä esihistoriallisesta toiminnasta. Lisäksi siellä saattoi sijaita muinaisjäännöksiä, joista ei löytynyt viitteitä prospektoinnissa.

Toimenpidealueet ja niiden lähiympäristö tarkastettiin maastossa. Suunnitelluille siltarummun työmaa-alueelle ja sähkölinjan maakaapeloinnin linjaukselle kaivettiin koekuoppia. Inventoinnissa ei löytynyt merkkejä kiinteistä muinaisjäännöksistä alueilta, joilla vesiväylän avaamiseen liittyviä maakaivutöitä on suunniteltu tehtäväksi.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 5.–6.9.2010

Tutkimuskustannukset: Tammelan kunta

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 29.9.2010 Museoviraston arkistossa.

TAMPERE IIDESJÄRVI

Osayleiskaava-alueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Tiina Jäkärä

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti lokakuussa 2010 arkeologisen inventoinnin Iidesjärven ympäristössä, noin kahden kilometrin etäisyydellä Tampereen ydinkeskustasta kaakkoon. Alueelle ollaan laatimassa osayleiskaavaa.

Osayleiskaava-alueelta tunnettiin entuudestaan yksi muinaisjäänkökohde: Kokinpellon kivikautinen asuinpaikka järven itäpäässä. Läheiseltä Vuohenojalta tunnetaan myös kivikautinen kohde, mutta se on jo aiemmin todettu tuhoutuneeksi. Metallinilmaisinharrastaja löysi marraskuussa 2010 Huringin pellolta viikinki-ristiretkiäikäisen ketjunjakajan. Kyseessä on irtolöytö, joka voi kuitenkin viitata maan pinnalle näkymättömään muinaisjäänkökseen, esimerkiksi kalmistoon.

Inventoinnissa kysymykseksi nousi erityisesti Nekalan tilan paikka. Onko tila ollut ”aina” viimeisellä paikallaan? Entä onko alueella mahdollisesti vielä olemassa torpan paikka?

Kentällä suoritettiin pääasiassa näkyvien rakenteiden visuaalista havainnointia. Isojako- ja maakirjakarttoihin tutustuttiin Kansallisarkistossa ja karttatietoja saatiin myös Pirkanmaan-

Satakunnan maanmittaustoimistosta. Osa kartoista löytyi Kansallisarkiston digitaaliarkistosta.

Talonpaikkoja, jotka ovat syntyneet 1700-luvun puolivälin jälkeen esimerkiksi isojaon jälkeen tapahtuneen ulosmuuton seurauksena, ei pääsääntöisesti pidetä kiinteinä muinaisjäänkönsinä. Karttojen asemoinnin perusteella on nähtävissä, että Nekalan tilan vanhempi paikka sekä samalla tontilla aiemmin ollut torpan paikka ovat jääneet nykyisen Nekalantien eteläpuolelle ja toisen maailmansodan jälkeisen rakentamisen alle. Nekalan tilan alue ei ole, yllä mainitusta johtuen, muinaisjäänkökseksi luokiteltava kohde.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 25.10., 27.–28.10.2010

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Tiina Jäkärä 30.11.2011 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMPERE KIRJASTONPUISTO, FRENCKELLIN PAPERITEHTAAN TEOLLISUUSPIHA

Teollisuuskohteen kartointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tutkija: Kalle Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseon tutkijan valvonnassa paljastettiin elokuussa 2010 Frencellin paperitehtaaseen liittyvän teollisuuspihan jäännöksiä. Paljastuneita rakenteita dokumentoitiin 6.–10.9.2010. Tavoitteena oli selvittää kiveyksen laajuus, säilyneisyys ja arvo Kirjastonpuistoon suunnitellun esiintymislavan rakentamisalueella.

Kartoitettu teollisuuspiha Frencellin pannuhuonerakennuksen länsi- ja lounaispuolella käsittää puutavaran varastointi- ja lastauskentän osia. Todennäköisesti rakenne jatkuu myös tutkimusalueen kaakkoispuolelle eli Pannuhuoneen eteläpuolelle.

Frencellin alue muodostaa sekä muinaisjäänkönsenä että rakennushistoriallisena kohteena merkittävän teollisuushistoriallisen kokonaisuuden. Karttoituksen yhteydessä syntyneiden dokumenttien perusteella voitiin määrittää tutkimusalueen alalta suojeltava osa kiveystä. Rakenteita ei hankkeen yhteydessä purettu. Tutkimuksen jälkeen alue peitettiin suodatin-kankaalla ja ohuella hiekkakerroksella.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Tutkitun alueen laajuus: 1200 m²

Kenttätyöaika: 16.–27.8. ja 6.–10.9.2010

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 4.3.2011 Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMPERE NURMI-SORILA

Osayleiskaava-alueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Kirsu Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo suoritti kesällä ja syksyllä 2010 Tampereen Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alueen arkeologisen täydennysinventoinnin. Inventointi liittyi alueelle laadittavaan kaavaan ja siinä tarkastettiin kaava-alueella sijaitsevat

historiallisen ajan muinaisjäänökset vuonna 2009 voimaan tulleiden muinaisjäänösten suojeluohjeiden mukaisesti.

Inventoinnissa keskityttiin erityisesti asutus- ja elinkeinohistoriallisten kohteiden tarkastamiseen. Lisäksi inventoinnissa tarkasteltiin alueella olevaa historiallista tiestä.

Inventoinnin kenttätyöt tehtiin kahdessa vaiheessa 23.6. ja 31.8.–8.9.2010 ja jälkityöt syksyn 2010 kuluessa. Lisäksi joulukuussa tehtiin vielä yhden päivän mittainen tarkastus, jossa käytiin läpi osa historialliseen tiestöön liittyvistä kohteista.

Inventoinnissa havaittiin yhteensä 14 ennestään tuntematonta historialliselle ajalle ajoittuvaa kiinteää muinaisjäänöstä. Näistä kuusi oli historiallisia kylänpaikkoja, kaksi historiallisia myllynpaikkoja ja loput historiallisia kulkuväyliä. Niin sanottuja muita kohteita, jotka eivät täytä kiinteille muinaisjäänöksille asetettuja kriteereitä, mutta joilla on kulttuurihistoriallista tai muistoarvoa, löytyi inventoinnissa yhteensä yksitoista.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 23.6. ja 31.8.–8.9.2010

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisu: Kirsi Luoto 2011. Tie, tontti ja taival – inventoijan matkassa Tampereen Nurmi-Sorilassa. Pirkan maan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja 123, s. 67–72.

TAMPERE OJALA

Yleiskaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Kaava-alueen arkeologinen inventointi suoritettiin kahden arkeologin voimin hyvissä olosuhteissa marraskuussa 2010. Ennen inventoinnin maastotyötä perehdyttiin aluetta koskevaan kirjallisuuteen sekä lisäksi vanhaan kartta-aineistoon Kansallisarkistossa ja Maanmittaushallituksen arkistossa Tampereella.

Kirjallisuuteen ja kartta-aineistoon pohjautuvia viitteitä mahdollisista vanhoista rajapaikoista, tielinjoista, sillanpaikoista, myllynpaikoista ja muista mahdollisista muinaisjäänöksistä tarkistettiin maastotyön aikana. Lisäksi tarkistettiin vanhoille kartoille merkittyjen peltokuvioiden ja sittemmin metsittyneiden peltojen liepeitä. Muinaisjäänöksiä etsittiin myös topografisten seikkojen perusteella maastossa kulkien.

Inventoinnissa kaava-alueelta löydettiin kaksi sellaista kohdetta, jotka historiallisen lähdeaineiston ja maastohavaintojen perusteella on luokiteltavissa muinaisjäänöksiksi. Kyseessä on kaksi vanhaa rajapaikkaa ja niihin liittyvät maastossa edelleen näkyvät ja hyvin säilyneet rajamerkit (Tampere Ruskevaha ja Aitovuoren rako). Lisäksi muinaisjäänöksiksi merkittiin vanhojen teiden mahdollisesti käytöstä poistuneita osia.

Alue on lähes asumaton, kallioista metsämaastoa, kallioiden välissä on soita. Muinainen Näsijärvi ei ole ulottunut alueella kuin aivan pieneltä osalta Olkahistenlahden pohjukassa. Ihmisasutuksen aikainen Ancylosjärvi ei ole ulottunut alueelle, joten sieltä ei siis ole löydettävissä rantasidonnaisia pyyntikulttuurin muinaisjäänöksiä. Nuorakeraamisen kulttuurin asuinpaikkoja voi sijaita kaukana nykyrannoista, yleensä purojen varsilla olevilla hiekkamaaperäisillä kumpareilla. Sellaisia ei alueella tavattu ja muutenkin alue on sen luontoinen, että siellä tuskin on nuorakeraamisia asuinpaikkoja

muutoinkaan ollut. Alueen sijainti, maasto ja maaperä soveltuvat huonosti tunnetun kaltaisille rautakautisille muinaisjäänöksille. Sellaisia ei ollut odotettavissa, minkä myös maastohavainnot alueen luonteesta vahvistivat.

Historiallisen ajan karttojen perusteella alue on ollut täysin asumaton ja ”rakenteeton” vielä 1700-luvun lopulla.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.–2.11.2010

Tutkimuskustannukset: Tampereen kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 17.11.2010 Museoviraston arkistossa.

TAMPERE RUUMIINPUNTARI

Kulkuväylää koskeva arkeologinen selvitys

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Tutkija: Kirsi Luoto

Tampereen Epilänharjun kaakkoisosassa on muistitiedon mukaan kulkenut Ruumiinpuntari-niminen kulkuväylä, jota pitkin Pirkkalan pohjoisosien väki kulki Harjun kirkolle kirkonmenoihin, tuomaan vainajat haudattavaksi ja Harjun markkinoille. Epilän harjulla kulkee nykyään leveä polkumainen väylä, johon muistitieto Ruumiinpuntarista on yhdistetty. Hankkeen tarkoituksena oli selvittää Ruumiinpuntariin liittyvä taustatieto sekä suorittaa paikalla maastotarkastus. Hanke tuli ajankohtaiseksi keväällä 2010, kun Pirkanmaan maakuntamuseoita pyydettiin selvitystä kohteesta.

Kirjallisten lähteiden perusteella vaikuttaa siltä, että Ruumiinpuntari-nimitys on alun perin tarkoittanut Pispalan harjun ylittävää väylää harjun kapeimmalla kohdalla. Tältä kohdalta olisi harju ylitetty matkalla pohjoisesta Näsijärven ja Pyhäjärven kautta Pirkkalan kirkolle. Ruumiinpuntari-nimitys viittaa kantajiin, jotka kantoivat vainajat harjun yli Hiedan satamasta Hyhkyn rantaan, josta ne edelleen kuljetettiin siunattavaksi Pirkkalan kirkolle.

Vuoden 1767–68 isojakokartan perusteella tehdyn asemoinnin mukaan kylätie Lielahden haarautuu suuremmista maanteistä kohdalla, jossa Tammerkoskelta Kokemäelle vievä ja Pohjanmaatie haarautuvat. Lielahdentie ylittää Epilänharjun paikalla nykyään sijaitsevan voimalaitoksen lounaispuolelta sekä voimalaitoksen kohdalla. Lielahden vievä tie on nähtävissä myös Daniel Hallin vuonna 1770 laatimassa Pirkkalan maantieteellisessä kartassa. Tie on nähtävissä vielä vuodelta 1847 peräisin olevassa pitäjänkartassa. Sen sijaan senaatin karttaan (1909) tietä ei ole enää merkitty.

Maastokäynnin perusteella voidaan todeta, että alueella, jonne kyseinen väylä on jo 1700-luvun isojakokartalla merkitty, kulkee kaksi leveää, nykyäänkin käytössä olevaa polkua. Näistä toiseen liitetään nykyään muistitiedon perusteella nimitys ”Ruumiinpuntari”. Tätä väylää on jäljellä Epilänharjun kaakkoisosassa noin sadan metrin pituudelta. Lounaisosassaan väylä on tuhoutunut rivitalojen rakentamisen yhteydessä ja koillisaltaan tie on jäänyt hiekkakuopan ja toisaalta voimalaitoksen alle. Lähempänä isojakokartan mukaan asemoitua kylätietä kulkee polku, joka on liittynyt alueella olleeseen, nyt raunioituneeseen nk. Sixtus Syrjäsen kylpylän toimintaan. Sitä, onko tämä mahdollisesti 1900-luvun alkua vanhempi väylä, ei pystytty tutkimuksessa selvittämään.

Löydöt: –

Ajoitus: historiallinen aika

Kenttätöaika: ei ilmoitettu

Tutkimuskustannukset: Pirkanmaan maakuntamuseo

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 26.2.2010 ja 23.4.2010
Pirkanmaan maakuntamuseossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TAMPERE VEIJANMÄENKATU

Asemakaavamuutosalueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Kirsi Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki keväällä 2010 arkeologisen inventoinnin Tampereen Veijanmäenkadun asemakaavamuutosalueella. Veijanmäenkatu 16–20:ssa sijaitseva tontti on arkeologisesti potentiaalisella alueella, jota ei ole tarkastettu aiempien arkeologisten tutkimusten yhteydessä. Tästä syystä siellä tuli tehdä maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja muinaismuistolain 13 §:n mukainen arkeologinen inventointi, jossa selvitettiin, sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäänköksiä.

Kentällä tutkimusaluetta havainnointiin silmämääräisesti, jonka jälkeen kiinteiden muinaisjäänkösten esiintymisen kannalta potentiaalisille alueille kaivettiin koekuoppia. Inventoinnin tulosten perusteella voidaan todeta, ettei tutkitulla kaavamuutosalueella sijaitse kiinteää muinaisjäänköstä.

Löydöt: –

Kenttätöaika: 26.–27.4.2010

Tutkimuskustannukset: yksityinen

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 10.8.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

TARVASJOKI, FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Forssan–Liedon voimajohto, suunnittelualueen inventointi

TERVO RIITNIEMI

Kaava-alueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Tapani Rostedt

Riitniemen itärannan kaavoitettava alue sijaitsee noin kilometri Tervon keskustasta etelään. Keskustassa harjumuodostumalta tunnetaan useita kivikautisia asuinpaikkoja, myös runsaat 500 metriä kaava-alueen etelärajalta etelälounaaseen sijaitsee ennestään tunnettu Riitniemen kivikautinen asuinpaikka.

Inventoinnin maastotyö tehtiin toukokuussa yhden päivän aikana kahden arkeologin voimin. Kivikkoisessa maastossa havaittiin paikoin rannan tuntumassa vähäkilvempiä maastonkohtia ja tasanteita. Nämä suppea-alaiset maastonkohdat koekuopittiin. Missään ei kuitenkaan havaittu mitään muinaisjäänköksiin viittaavaa.

Löydöt: –

Kenttätöaika: 4.5.2010

Tutkimuskustannukset: Tervon kunta

Tutkimusraportti: Timo Jussila 29.5.2010 Museoviraston arkistossa.

TERVOLA VAREVAARA

Tuulivoimahankealueen inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Tapani Rostedt ja Hannu Poutiainen

Maastotyön suoritettiin toukokuussa yhden päivän aikana kahden arkeologin voimin. Suunnitellun tuulipuiston alueella tarkastettiin suunnitellut voimaloiden paikat lähiympäristöineen noin 50 metrin säteellä, sähköaseman paikka lähiympäristöineen, sekä alueelle tulevien uusien tielinjojen urat ja liepeet. Työn valmisteluvaiheessa tehdyn karttaselvityksen perusteella alueelta ei ole odotettavissa historiallisen ajan muinaisjäänköksiä.

Alue sijaitsee 40–80 metrin korkeudella, kivikautisilla korkeustasoilla. Alueen etelälaitamalla sijaitsee mahdollinen kivikautinen asuinpaikka, josta ei ole tehty löytöjä, mutta maastossa havaittujen painanteiden ja palaneiden kivien on arveltu olevan esihistoriallisia. Maasto on kallioista ja soista, kallioiden välinen maaperä on kivikkoista moreenia. Rinteillä on louhikkoja ja erikokoisia rakkoja.

Tarkastetuilla alueilla havaittiin kuusi rakkakuoppa-aluetta, joista laajimmassa oli 17 kuoppaa ja pienimmässä vain yksi. Yksi voimalan paikoista sijaitsee noin 100 metrin etäisyydellä muinaisjäänköksestä, muut voimalanpaikat ovat etäämpänä.

Löydöt: –

Kenttätöaika: 7.5.2010

Tutkimuskustannukset: TuuliWatti Oy

Tutkimusraportti: Timo Jussila 7.6.2010 Museoviraston arkistossa.

TOIVAKKA, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

TUUSULA KELLOKOSKEN RUUKKI

Arkistoselvitys ja tarkkuusinventointi

Museoviraston rakennushistorian osasto

Inventoijat: Ulrika Köngäs ja Eeva Pettaý

Tuusulan Kellokosken (Marieforsin) vuonna 1795 perustetulla ruukilla on tarkoitus tehdä pilaantuneiden maiden vaihtoja alueella, joka on osittain muinaisjäänkösaluetta. Tämän vuoksi tehtiin arkistoselvitys ja tarkkuusinventointi.

Tutkimuksen yhteydessä käytiin läpi ruukkia käsittelevät historialliset kartat ja arkistoaineisto, joiden avulla tarkasteltiin ruukin maankäytön historiaa ja arvioitiin mahdollisten säilyneiden rakenteiden sijaintia. Lisäksi joen länsirannalla suoritettiin tarkkuusinventointi. Maan päälle erottuvat 1900-luvun alun varastorakennukset kartoitettiin ja alueella kaivettiin koekuoppia mahdollisten maanalaisten kulttuurikerrosten ja rakenteiden selviämiseksi.

Kaikkiaan kartoitettiin 14 betonirakenteista varastorakennusta sekä kaksi mahdollista sortunutta varastorakennusta. Varastorakennukset on rakennettu 1900-luvun alussa. Koekuopista ei havaittu selviä rakenteita tai kulttuurikerroksia. Viitteitä mahdollisista arkeologisesti mielenkiintoisista kerroksista tai rakenteista havaittiin koekuopista 2 ja 3.

Löydöt: KM 2010079:1

Kenttätyöaika: 27.–29.10.2010

Tutkimuskustannukset: Tuusulan kunta ja Kiinteistö Oy Kellokosken tehtaat

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 14.12.2010
Museoviraston arkistossa.

TYRNÄVÄ MARKKU, ÄNGESLEVÄ JA JOKISILTA

Kyliä osayleiskaava-alueiden inventointi
Keski-Pohjanmaan ArkeologiaPalvelu
Inventoija: Jaana Itäpalo

Tyrnävän kunnassa on käynnissä Ängeslevänjokivarren Markkuun, Ängeslevän ja Jokisillan kyliä osayleiskaavan suunnittelutyö. Tähän liittyen kaavan suunnittelualueella suoritettiin arkeologinen inventointi osana kaavaprosessin ympäristöselvityksiä.

Kohdealue lukeutuu Suomen suurimpiin yhtenäisiin tasanko-alueisiin, joka ylittää Lumijoelta ja Limingasta Tyrnävälle. Maastossa uusia muinaisjäänöksiä keskityttiin etsimään lähinnä jokitörmiltä. Tasaiset peltoalueet inventoitiin niiltä osin kuin niiltä historiallisten karttojen perusteella saattoi löytyä merkkejä 1700-luvun asutuksesta.

Inventoinnissa löytyi neljä uutta tervahautakohdetta Ängeslevän ja Markkuun kylänosista. Lisäksi näiden kyliä alueilta löytyi paljon eri-ikäisiä maakellareita, jotka kaikki ovat pintatarkastelun tai maannoksen perusteella alle sata vuotta vanhoja. Siten ne eivät ole muinaisjäänöksiä. 1700-luvun puolivälin jälkeen autioituneita kylän paikkoja tarkastettiin kuusi, torpan paikkoja kaksi, ja myllyn paikkoja neljä. Yksi susikuoppa on merkitty myös 1700-luvun isojakokartalle. Merkkejä kiinteistä rakenteista kohteiden tarkastuksessa ei kuitenkaan löytynyt.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 13.–15.9.2010

Tutkimuskustannukset: Tyrnävän kunta

Tutkimusraportti: Jaana Itäpalo 14.10.2010
Museoviraston arkistossa.

ULVILA KAASMARKKU

Osayleiskaava-alueen inventointi
Satakunnan museo
Inventoija: Jouko Pukkila

Huhti-kesäkuun 2010 aikana suoritettiin Ulvilan Kaasmarkussa muutaman päivän ajan kaavatyöhön liittyvää arkeologista inventointia. Kaasmarkun tunnetut esihistorialliset kohteet, Pikatiensivari ja Honkala tarkastettiin, samoin joen varressa olevat verkatehtaan rauniot ja kaksi myllyn paikkaa. Vanhoilta röykkiöalueilta löydettiin uusia muinaisjäänöksiä sekä röykkiöitä että pienempiä latomuksia kahdelta erilliseltä alueelta.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: muutama päivä huhti-kesäkuun aikana

Tutkimuskustannukset: Ulvilan kaupunki

Tutkimusraportti: Jouko Pukkila 30.6.2010 Satakunnan museossa, kopio Museoviraston arkistossa.

ULVILA – NOORMARKKU – POMARKKU -VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Kristiinankaupunki Pyhävuori – Liden ja Ulvila – Noormarkku – Pomarkku, voimajohtolinjauksen inventointi

URJALA NUUTAJÄRVEN LOUNAISRANTA RANTA-ASEMAKAAVA-ALUE

Ranta-asemakaava-alueen inventointi
Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö
Inventoija: Kirsi Luoto

Tampereen museoiden kulttuuriympäristöyksikkö (Pirkanmaan maakuntamuseo) suoritti elokuussa 2010 arkeologisen inventoinnin Nuutajärven lounaisrannan ranta-asemakaava-alueella. Siinä selvitettiin, sijaitseeko tutkimusalueella kiinteää muinaisjäänöstä. Hankkeen rahoitti Nuutajärven kartano Notsjö gård Ab.

Inventoinnissa löydettiin useita asutus- ja elinkeinohistoriallisia kiinteitä muinaisjäänöksiä: tulisijojen (uunien tai kiukaiden) jäännöksiä, rakennusten pohjia, kellarikuopanne, funktioltaan määrittelemättömiä röykkiöitä sekä laajahko kaskiröykkiöalue. Jäännökset lienevät liitettävissä alueen 1600-luvulta peräisin olevaan ja aina 1800-luvulle saakka jatkuneeseen asutukseen. Kaskiröykkiöt saattavat kuitenkin olla muita jäännöksiä vanhempia. Muinaisjäänösalue sijaitsee inventoidun alueen kaakkoisosassa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 16.–17.8.2010

Tutkimuskustannukset: Nuutajärven kartano
Notsjö gård Ab

Tutkimusraportti: Kirsi Luoto 9.11.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa.

UTSJOKI PANORAAMAREITISTÖ

Vaellusreitistön inventointi
Yksityinen
Inventoija: Juha-Pekka Joonas

Utsjoen panoraamareitistön inventointi tehtiin Utsjoen kunnan toimeksiannosta. Alueelta löydettiin yksitoista aiemmin tuntematonta kiinteää muinaisjäänöskohdetta, joista seitsemän on purnuja, kaksi pyyntikuopparyhmää ja kaksi kehäliettä.

Panoraamareitistön on tarkoitus ulottua Karigasniemeltä Nuorgamiin sekä Kenesjärveltä Utsjoelle. Noin 270 kilometrin mittaisen reitistön inventoinnissa keskityttiin tauko- ja lepo- paikkojen ympäristöihin. Uusia taukopaikkoja on tarkoitus rakentaa 19 ja uutta reittiä kaikkiaan 163 kilometriä.

Inventointiin käytettiin 25 kenttätyöpäivää. Koko reitistöä ei kävelty läpi, mutta koska taukopaikat sijaitsevat pääosin tunturialueella, jonne pääsee vain kävelemällä, varsin suuri osa reitistöstä käytiin kuitenkin läpi.

Kesän 2010 inventoinnin jälkeen panoraamareitistön varrelta tai läheisyydestä tunnetaan kaikkiaan 18 kiinteää muinaisjäänöskohdetta, joista seitsemän oli aiemmin tunnettuja.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.–30.6.2010

Tutkimuskustannukset: Utsjoen kunta

Tutkimusraportti: Juha-Pekka Joonas 30.7.2010
Museoviraston arkistossa.

UURAINEN, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu,
kulttuuriperintökohteiden inventointi

VALKEAKOSKI SÄÄKSMÄEN KIRKON YMPÄRISTÖ

Täydennysinventointi
Mikroliitti Oy

Inventoijat: Hannu Poutiainen ja Timo Sepänmaa

Inventointi oli jatkoa vuonna 2009 tehdyille inventoinneille. Metallinpaljastimella tutkittu ja tuolloin sängellä ollut peltoalue oli keväällä 2010 kynnetyt. Alueella suoritettiin tarkka ns. pintapöimintätutkimus, jossa pellon pinta havainnoitiin silmänvaraisesti.

Inventoinnissa löytyi aiemmilta löytökeskityksiltä 4 ja 5 kvartsi-iskoksia ja kvartsiakavien. Alueen 5 koillis- ja kaakkoispuolelta löytyi keskittymänä rautakautista keramiikkaa, joten varmistui, että paikalla on rautakautinen asuinpaikka. Alue kirkon etelä-kaakkoispuolella, tien kaakkoispuolisessa pelto-rinteessä olisi katsottava muinaisjäännösalueeksi. Sen itäosa ajoittuu rautakaudelle ja länsiosa historialliseen aikaan.

Löydöt: KM 38111–38114

Kenttätyöaika: 11.5.2010

Tutkimuskustannukset: Valkeakosken kaupunki

Tutkimusraportti: Timo Jussila 24.6.2010 Museoviraston arkistossa.

VARKAUS, VARKAUDEN TAULUMÄEN – KONTIOLAHDEN SÄHKÖASEMAN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Varkauden Taulumäen – Kontiolahden sähköaseman voimajohto, suunnittelualan inventointi

VARKAUDEN TAULUMÄEN – KONTIOLAHDEN SÄHKÖASEMAN VOIMAJOHTO

Suunnittelualan inventointi

Mikroliitti Oy

Inventoijat: Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Fingrid Oyj suunnittelee huonokuntoisen 110 kilovoltin voimajohdon uusimista Varkauden ja Kontiolahden välillä. Uusittavan reitin pituus on yhteensä noin 117 kilometriä. Hankkeeseen mahdollisesti liittyvien muiden johtojärjestelyjen takia tarkasteltiin myös voimajohto-osuudet Kontiolahden sähköasemalta Lehmooseen (Lehmönsärkkä) ja Kontiolahden Ruohosuolta Lehmooseen.

Voimajohto uusitaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti nykyisen voimajohdon paikalle. Voimajohto-alueella tarvitsee leventää ainoastaan Kontiolahden sähkö-

aseman läheisyydessä osuuksilla Ruohosuo – Kontiolahden sähköasema ja Kontiolahden sähköasema – Lehmonsärkkä, yhteensä noin yhdeksän kilometrin matkalla. Täällä tarkasteltava johtoreitti erkane nykyisen voimajohdon linjauksesta koilliseen Kontiolahden sähköasemalle.

Maastossa tarkastettavat alueet valittiin alustavasti karttatarkastelun perusteella ja lopullisesti tarkastettava eli läpi käveltävä linjan osa valittiin maastossa. Inventointi kohdistettiin muinaisen Saimaan ranta-alueisiin. Ihmiskasutuksen aikaiset Ancylysjärven rannat ovat alueella Muinais-Saimaan rantatasojen alapuolella. Lisäksi katsottiin ne linjan kohdat, jotka kulkivat Saimaan maksimitason yläpuolella jokilaaksojen poikki ja isompien järvien rantoja sivuten, kuten Juojärven alueella.

Voimajohtolinjalla tiedettiin ennestään sijaitsevan kaksi kivikautista asuinpaikkaa ja aivan linjan läheisyydessä, alle 200 metrin etäisyydellä siitä, kaksi kivikautista asuinpaikkaa, pari tervahautaa ja yksi pyyntikuoppakohde, nämä kaikki Liperissä. Linjalta tai sen liepeiltä ei inventoinnissa löytynyt yhtään ennestään tuntematonta esihistoriallista muinaisjäännöstä. Uusina havaintoina linjan liepeillä oli muutama mahdollinen pyyntikuoppa, hiilihauta, tervahauta, sekä Salpaliinan varustuksia. Uudet kohteet sijaitsevat Liperissä, Joensuussa ja Kontiolahdella.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 12.–21.10.2010

Tutkimuskustannukset: Fingrid Oyj

Tutkimusraportti: Timo Jussila Museoviraston arkistossa.

VIEREMÄ HARJUALUE

Osa-alueinventointi

Museoviraston arkeologian osasto

Inventoija: Vesa Laulumaa

Vieremällä jatkettiin vuonna 2009 alkanutta harjuaalueiden inventointia, joka liittyi Pohjois-Savon vireillä olevaan maakuntakaavaan. Museovirasto halusi inventoinnin avulla selvittää, kuinka hyvin maakuntakaavassa määritellyillä maa-aineksenottoalueilla olevat muinaisjäännökset on kartoitettu. Vuoden 2009 maastotöissä keskityttiin kunnan etelä- ja keskiosiin. Vuoden 2010 inventointi keskittyi Salahmin ja Nissilän kylän harjuille sekä jonkin verran kunnan pohjoisosiin, jotka eivät ole muinais-Saimaan aluetta, vaan edustavat varhaisempia Itämeren vaiheita.

Inventoinnissa löytyi yhteensä kahdeksan kohdetta, joista neljä on kivikautisia asuinpaikkoja. Niistä saatu löytömateriali oli kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Pyyntikuoppakohteita löytyi kaksi ja lisäksi yksi mahdollinen pyyntikuoppakohde. Lisäksi löytyi vielä yksi hiilimiilu.

Löydöt: KM 38639–38642

Kenttätyöaika: 13.–24.9.2010

Tutkimuskustannukset: Museoviraston arkeologian osasto

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 10.1.2011
Museoviraston arkistossa.

VIHTI, NUUKSION KANSALLISPUISTO JA LÄHIALUEET

Ks. inventoinnit 2010, Espoo ja Vihti, Nuukсион kansallispuisto ja lähialueet, muinaisjäännösten ja kulttuuriperintökohteiden inventointi

VIHTI, SIUNTION KOPULAN – VIHDIR HUHMARIN VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Siuntion Kopulan – Vihdin Huhmarin voimajohto, suunnittelualueen inventointi

VIROLAHTI SALPALINJA

Ks. inventoinnit 2010: Salpalinja, II maailmansodan linnoitteiden inventointi

VIROLAHTI VALTATIE 7, KARPANKANGAS

Linjausvaihtoehtojen inventointi Karpankankaan muinaisjäännösalueen kohdalla
Museoviraston arkeologian osasto
Inventoija: Vesa Laulumaa

Valtatien 7 rakentamiseen liittyen on esitetty kolme erilaista linjausta Karpankankaan muinaisjäännösalueen kohdalla. Inventoinnin pääpaino oli vaihtoehtolinjauksella 1 (VE1), joka kiertää Karpankankaan muinaisjäännösalueen pohjoispuolelta. Lisäksi tutkittiin vaihtoehtojen 3 (VE3) kohdalla sijaitsevaa Kokkolan kivikautista asuinpaikkaa, tarkoituksena arvioida sen laajuutta. Inventoinnissa tehtiin maastohavainnointia koko VE1-linjauksella, joka käytiin jalkaisin läpi. Lisäksi tehtiin koekuopitusta erityisesti Karpankankaan pohjoisosassa kulkevan VE1:n osalla, linjaa kuopitettiin myös muualla tarpeen mukaan. Kokkolan kivikautisella asuinpaikalla tehtiin myös maastohavainnointia ja koekuopitusta.

Inventoinnissa ei löydetty uusia muinaisjäännöksiä. Karpankankaan kivikautisen asuinpaikan alaraja tarkentui hieman, mutta kohde ei ulotu pohjoisemmaksi VE1:n alueelle. Kokkolan kivikautisella asuinpaikalla ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksestä, mahdollisesti kohteen paikkatiedot ovat jo alun perin olleet epätarkat tai peräti virheelliset.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 1.–2.6.2010

Tutkimuskustannukset: Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Tutkimusraportti: Vesa Laulumaa 23.7.2010

Museoviraston arkistossa.

VIROLAHTI VIROJOEN KYLÄ

Vesihuoltohankkeeseen liittyvä tarkkuusinventointi ja koekuopitus

Museoviraston rakennushistorian osasto

Inventoijat: Ulrika Köngäs ja Eeva Pettäy

Virolahden Virojoen kylätontin muinaisjäännösalueella suoritettiin arkeologinen tarkkuusinventointi 24.–28.5.2010. Tutkimukset liittyivät Virolahden kunnan rakennuttamaan siirtoviemäri- ja yhdysvesijohtoon. Lisäksi kylätontin alueelle tulee Itä-Virojoen vesihuolto-osuuskunnan kiinteistökohtaisia putkikaivantoja. Tarkkuusinventoinnin tavoitteena oli määritellä tarkemmin mahdollinen arkeologisen valvonnan tarve putkiliinjojen rakennustöiden aikana. Tavoitteena oli myös määritellä, sijaitseeko linjauksilla arkeologisesti merkittäviä kohteita, jotka tulisi pyrkiä kiertämään. Tutkimusten kustannuksista vastasi Itä-Virojoen Vesihuolto-osuuskunta (60 % kustannuksista) ja Virolahden kunta (40 % kustannuksista).

Tarkkuusinventoinnissa keskityttiin tarkastamaan maastoa määritellyn muinaisjäännösalueen rajan sisäpuolella, suunnittelujen putkiliinjojen paikoilla. Lisäksi kaivettiin yksi koekuoppa

rajauksen ulkopuolelle vanhan 1800-luvun tonttimaan rajalle. Tutkimusalueelle kaivettiin lapiolla yhteensä 30 koekuoppaa ja kaivinkoneella 10 koeojaa. Lisäksi pintatarkasteltiin peltoalueita, joiden maanpinta oli avointa ja paikoittain kynnetyä. Löytöaineisto ajoittui etupäässä 1700- ja 1800-luvuille ja sitä nuoremaksi. Merkkejä putkiliinjoilla sijaitsevista arkeologisesti mielenkiintoisista kulttuurikerroksista tai rakenteista ei tutkimuksessa havaittu.

Löydöt: KM 2010043:1–21

Kenttätyöaika: 24.–28.5.2010

Tutkimuskustannukset: Virolahden Itä-Virojoen vesihuolto-osuuskunta ja Virolahden kunta

Tutkimusraportti: Ulrika Köngäs 17.8.2010 Museoviraston arkistossa.

YLÖJÄRVI KIRKONSEUTU

Osayleiskaavan muutosalueen historiallisen ajan kohteiden inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Janne Rantanen

Inventoinnin tavoitteena oli kartoittaa Ylöjärven kirkonseudun osayleiskaavan muutosalueen historiallisen ajan muinaisjäännökset, koska sitä ei ollut aikaisemmin tehty. Inventoinnissa keskityttiin vanhan karttamateriaalin perusteella paikannettuihin asuinrakennusten paikkoihin, rajapyykkeihin ja erilaisiin maa- ja metsätalouteen liittyviin, elinkeinoista kertoviin jäännöksiin.

Kenttätyömenetelmiin kuuluivat pintapoiminta, muinaisjäännösten näkyvien rakenteiden visuaalinen havainnointi ja koekuopitus.

Inventoinnin aikana tarkastettiin yhteensä viisi arkeologista kohdetta. Inventoinnin tuloksena selvitysalueella todettiin ja alustavasti rajattiin kolme uutta kiinteää muinaisjäännöstä, joista kaksi on historiallisen ajan rajamerkkejä ja yksi viljelyrykkiöryhmä. Lisäksi todettiin yksi historiallisen ajan tilanraja-merkki, jonka suojeleminen kaavoituksen keinoin on myös suositeltavaa.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: 5.–6.5.2010

Tutkimuskustannukset: Ylöjärven kaupunki

Tutkimusraportti: Janne Rantanen Pirkanmaan museossa, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Janne Rantanen 2011. Rajamerkkejä ja

pelto-rykkiöitä – arkeologinen inventointi Ylöjärven Kirkonseudulla. Pirkan maan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja 123, s. 50–55.

YLÖJÄRVI, VALTATIE 3

Ks. inventoinnit 2010: Hämeenkyrö ja Ylöjärvi, valtatie 3, tielinjausvaihtoehtojen inventointi

YLÖJÄRVI YLÖJÄRVI (KURU PARKKU) YLÄ- JA ALA-MYLLY

Hankealueen inventointi

Pirkanmaan maakuntamuseon kulttuuriympäristöyksikkö

Inventoija: Kalle Luoto

Pirkanmaan maakuntamuseo teki vuonna 2010 arkeologisen inventoinnin Ylöjärven Kurun Parkkuun Ylä- ja Alamyllyn alueella Jakamajärvestä Näsijärveen laskevan kosken myllypatojen kunnostushankkeen vuoksi. Patolaitteiden korjauksen lisäksi myllyuomaan on suunniteltu kalatietä. Arkeologisen inventoinnin tarkoitus oli selvittää, ovatko myllyjen arkeologisoituneet jäännökset muinaismuistolain tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Parkkuun alue oli 1500-luvun alkuun saakka eräaluetta. Esimerkiksi Olkitaival ja Vaakaniemi olivat Pirkkalan kantalien eräsijoja. Ensimmäiset vakituiset asukkaat asettuivat alueelle ilmeisesti 1500-luvun alussa. Taloluku alkoi kasvaa 1700-luvulla, kun uusia taloja perustettiin ja vanhoja halottiin.

Parkkuun myllyt ja koski ovat historiallisesti merkittäviä kohteita. Asutuksen sijoittumiseen kosken rannalle on varmasti vaikuttanut mahdollisuus perustaa lähistölle viljan jauhamista varten mylly. Parkkuun Alamyllä lienee Kurun vanhin myllynpaikka. Myöhemmin koskeen rakennettiin myös Ylämylly.

Inventoinnin perusteella todettiin maastossa kolme muinaisjäännöskohdetta, joista kaksi on myllyjä. Muinaisjäännösalueeksi on määritetty alue, johon kuulu varsinaisten myllyrakennusten lisäksi muita tuotantolaitoksiin liittyneitä rakenteita kuten uittoruuhia, perkauskivikoita ja louhittuja vesiuomia.

Myllynpaikkojen läheisyydessä sijaitsee myös Olkitaipaleen kylän Tienarin talon paikka. Myös tälle 1500-luvulta periytyvälle ja kiinteästi myllyihin liittyvälle asuinpaikalle laadittiin alustava muinaisjäännösrajaus kartta-analyysin perusteella. Kohteella ei suoritettu varsinaista maastotarkastusta, mutta historiallisen merkittävyytensä ja paikalla nähdyn rakennus-

kannan perusteella sitä voidaan pitää muinaisjäännös-kohteena.

Kiinteiden muinaisjäännösten tarkempi rajausta ja säilyneisyyden määrittely vaatii koekaivauksia.

Löydöt: –

Kenttätyöaika: ei ilmoitettu

Tutkimuskustannukset: ei ilmoitettu

Tutkimusraportti: Kalle Luoto 16.12.2010 Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa, kopio Museoviraston arkistossa

Julkaisut: Kalle I. Luoto 2011. Parkkuunkosken myllyt Ylöjärvellä. Pirkanmaan alta 12. Tampereen museoiden julkaisuja 123, s. 25–40.

YPÄJÄ, FORSSAN-LIEDON VOIMAJOHTO

Ks. inventoinnit 2010: Forssan-Liedon voimajohto, suunnittelualueen inventointi

ÄHTÄRI, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi

ÄÄNEKOSKI, JYVÄSKYLÄN SEUTU

Ks. inventoinnit 2010: Jyväskylän seutu, kulttuuriperintökohteiden inventointi